FĂNUŞ NEAGU (n. 5 aprilie 1932, com. Grădiştea de Sus, jud. Brăila) — una dintre personalităţile cele mai originale ale literaturii române, membru al Academiei Române. Autor al unei opere puternice şi inconfundabile, povestitor prin vocaţie, este, înainte de toate, un prozator al vieţii. Din creaţia sa amintim: *Frumoşii nebuni ai marilor oraşe*, *Îngerul a strigat*, *Punţi prăbuşite* (publicistică), *Pierdut în Balcania*, *Amantul Marii Doamne Dracula*, *Casa de la miezul nopţii*, *Scaunul singurătăţii*, *Insomnii de mătase*, *Vară buimacă*, *Caii albi din oraşul Bucureşti*.

ISBN 973-624-032-0
9 789736 240324

EDITURA SemnE

FĂNUŞ NEAGU

DINCOLO DE NISIPURI

POVESTIRI

CUPRINS

A. Ningea în Bărăgan (Olelie) 7
Tutunul 27
Cocoşul roşu 31
Lişca 51
Dincolo de nisipuri 57
Păpuşa 63
Strigătul 66
în văpaia lunii 70
Fântâna 79
Puntea 86
O sută de nopţi 91
Vară buimacă 118
Luna ca o limbă de câine 121
Acasă 140
Zgomotul 153
Iarbă vânătă 164
Doi saci de poştă 182
B. Zeul ploii 199
Beţia trandafirului 207
Pe ceair 227
Fantezie de primăvară 255
Ploaie de vară cu peştişori roşii 269
Albastru de ger 282
Maria Custura 312
Vrăbii-fluture 321
în septembrie 327
Arbori de pelin 335
Rouă pentru sănii 344
Alături se joacă biliard 350
Târziu, când zăpezile sunt albastre 358
Descoperind râul 361

Caii albi din oraşul Bucureşti înainte de bătălie în zori, pe ploaie în ajun de Anul Nou Băiatul şi cocoşul de lut Covorul violet Din partea autorului

A. NINGEA ÎN BĂRĂGAN

(Olelie)

în anul 1949, în ziua de Lăsata-secului, Chivu Căpălău s-a sculat târziu. Dormise somn greu, de plumb, din pricină că seara se îmbătase cu dascălul satului până la nesimţire. Dascălul se abătuse pe la el să-i spună că popa Răgălie se aţine să-i facă vânt din consiliul parohial, fiindcă i-a ajuns la ureche că Onică, băiatul cel mic al lui Căpălău, trăieşte cu Vica, nevasta lui Babalete. Mai rău ca păgânii, Doamne fereşte!

Deşteptându-se, Căpălău a dat iar pe gât o moşoioacă de vin - cui pe cui se scoate – şi a strigat după feciori să-i judece ca pe hoţii de cai, dar nu era niciunul pe-aproape. Se gândea, în vreme ce-şi trăgea cizmele în picioare, că vorbele ce se vânturau prin lume nu erau lipsite cu totul de adevăr. Babalete, slab la minte de la naştere, nu găsise femeie decât într-un sat la patruzeci de kilometri de Suligatu. Vica nu-l plăcuse, după cum nu-l plăcuse nicio fată de prin împrejurimi, dar avea un copil din flori – o batjocorise, pe când se afla la plug, singură, primăvara, unu Ciungu lui Pavelete, om cu trei copii, acum mucezea la închisoare – şi taică-su o sili, pisând-o în bătăi, să se ducă după băiatul cel mare al lui Căpălău. Alde Căpălău au adus-o cu sania, într-o noapte, după Bobotează. La o săptămână după ce-a venit la ei, i-a murit copilul şi n-a vrut să-l mai primească pe Babalete în pat, îl punea să doarmă pe jos, lângă sobă. Nu era cununată cu Babalete, Căpălău vroia s-o ţină o lună, de probă, s-o vadă cum se poartă şi cât îi poate capul şi pe urmă să facă formele la Comitetul provizoriu.

„E cu ochi şi cu sprâncene de ce s-a îndrăcit aşa muierea”, îşi zise Căpălău, în ziua de Lăsata-secului, şi ieşi în prag, unde văzu că viscolul, pornit înainte de miezul nopţii, se înteţise. Gardul de mărăcini

de la livadă fusese aruncat peste coteţul câinelui din coasta porumbarului. Magazia, grajdul şi perdeaua oilor aproape că nu se mai vedeau; vântul le înfăşa în scutece albe.

Cu faţa ascunsă în gulerul cojocului, Căpălău intră în troianul din faţa uşii, afundându-se în el ca într-o grămadă de pleavă şi

trecu la bucătărie, unde Nadoleanca, într-o rochie de barhet pătată de sosuri şi unsori, făcea pregătiri pentru petrecerea de la noapte cu finii şi cumetrii.

Căpălău cununase şi botezase în fiecare an, deoarece pentru un naş o cununie sau un botez e o nimica toată, ce cheltuieşte în zilele nunţii scoate mai târziu cu vârf şi îndesat, fiindcă în Suligatu e obiceiul din bătrâni ca, de sărbătorile mai însemnate de peste an, finii să vie cu plocoane la naş – zece perechi de găini şi trei de curci în tot anul, plus carpetele şi tişlaiferele ce se dau pe colac de Lăsata-secului, de Paşti şi de Crăciun.

Şi-apoi Căpălău era om cu stare şi nu refuza pe nimeni.

— Bine că te-ai sculat, îi zise femeia, când îl văzu în pragul bucătăriei. S-aduc să-mi tai curcanul. Am fiert apă să-l jumulesc, dar m-am găsit pe nimeni să mi-l taie.

Vorbind, Nadoleanca se aplecă şi azvârli un lemn în foc. Era bătrână, mărunţică, groasă, cu faţa tuciurie. Pe vârful nasului îi atârna un neg cât bobul de fasole.

— Da alde fii-tu unde sunt? întrebă Căpălău. Au plecat să vânture satul şi vin deseară la petrecere?!... Sigur, urmă el, pufnind pe nări, la treabă ne îndemnăm mai greu, dar la băutură ne aşezăm în capul mesei şi nu ne mai scoală omul nici cu parul.

Era limpede ca lumina zilei că pe Căpălău îl râma la inimă să facă scandal. „Aşa-i el după băutură, îl râcâie greaţa la lingurică”, se gândi Nadoleanca şi, după cum făcuse toată viaţa ei când bărbat-său se găsea în toane rele, aştepta resemnată, cu umerii căzuţi, ploaia de înjurături şi bruftuiala ce trebuia să urmeze.

— N-auzi ce zic, se răsti Căpălău, unde-s băieţii?

— Onică, răspunse Nadoleanca, e plecat la gârlă să spargă două copci de gheaţă şi să bage minciogul. Poate-i pică vreun baboiaş. Iar celălalt e afară, buşeşte într-o buturugă.

— Dacă e afară, de ce nu l-ai chemat pe el să-ţi taie curcanul?

— Nu vrea. Zice că-i e milă.

— Milă? Bine, dau eu ochii cu el. Îi arăt eu ce e aia milă! Te pomeneşti că tot din milă îl lasă pe Onică să se ţie după Vica.

Nadoleanca păli. Înţelese de unde vine supărarea lui Căpălău şi se gândi cu groază la clipa când Onică, pe care-l iubea mai mult decât orice pe lume, va da ochii cu taică-su. Fără să scoată o vorbă, se înfofoli în grabă cu eşarfa de lână, ieşi în viscol şi se întoarse ţinând în braţe curcanul pe care-l îndopau de două

săptămâni cu grăunţe şi mămăligă caldă.

Căpălău luă pasărea, o întinse cu gâtul de prag şi repezi toporişca cu sete. Sângele ţâşni stropind pervazul uşii şi peretele.

— Cheam-o pe Vica să răzuie sângele, zise omul, şi vedeţi, nu risipiţi fulgii, că vă trebuie să umpleţi perne.

Când se aplecase, îl cuprinsese dintr-o dată un val de ameţeală. Buza de jos, răsfrântă, scrijetală de brici, îi tremura bătrâneşte.

Nici Vica nu era acasă. Plecase cu Onică la râu să-l ajute. Căpălău îşi ciupi mustaţa nervos, cu două degete. Era înalt, ciolănos, cu obrajii surpaţi şi cu ochii verzi, înfundaţi.

— Zi aşa, s-a dus să-l ajute pe Onică, făcu el strâmbându-se. Da de ce nu-l ajută pe Babalete, a?! Tu, căpăţână seaca ce eşti, nu vezi că putoarea numai după Onică se ţine! Am adunat-o după drumuri şi acum ne face de râsul lumii. Ce zici dac-o fac pachet şi-o trimit la tat-su, plocon de Lăsata-secului?

Nadoleanca tăcea. Căpălău, se vedea bine, o provocase în nădejdea că ea o să scape o vorbă în apărarea lui Onică sau a Vicăi, ca să-şi verse apoi tot năduful în spinarea ei. Bănuia că Nadoleanca o îndrăgise pe Vica, fiidcă o îndrăgise şi Onică. Dar văzând-o că nu deschide gura, Căpălău căută o lingură şi se apucă să leorpăie lacom ciorba rămasă de ieri.

În clipa aia intră Babalete, aducând lemne pentru foc. Urechile-i mari, cât foaia de lipan, nu-i încăpeau în căciulă. De mult ce şezuse în viscol degerase şi scutura mereu din cap ca un cal nehăţuit care se munceşte să lepede căpiţeaua. Era lung, mult mai lung decât taică-su, lat în spate, vârtos şi avea gura largă, iar mâinile musculoase îi atârnau până la genunchi.

— Mă, îl întreabă Căpălău, ştii unde ţi-e muierea? Ştii, sau nu ştii?

Babalete nu-i răspunse. Se aşează pe un scaun şi apucă în palme talpa unei cizme pe care o crestase cu toporul.

— S-a rupt, scânci el cu voce groasă, sucindu-şi întruna laba. Am scăpat toporul în ea şi s-a rupt.

— Of, că prost te-a mai făcut mă-ta! îi zise Căpălău. Nu eşti bun de nimic. Cârpă, asta eşti! Du-te, mă, la gârlă, acolo-i muierea ta, înfinge-i bine mâna în ceafa şi bag-o cu capul în copcă. Să-i dai drumul când se face ţifoaie de apă.

Crezând că aşa o să-l domolească pe Căpălău, Nadoleanca îl

luă pe Babalete de mână şi-l împinse binişor pe uşă afară.

— Isprăveşte buturuga, dragul mamei! îmi trebuie lemne...

— Sigur, sări Căpălău, trimite-l în viscol, dă-l afară că-i prost. Lasă-l să degere, *Babaletele!*

îl chema Niţă, dar îi ziceau şi-n casă Babalete, fiindcă aşa-l poreclise satul.

Peste puţin, sătul şi uşurat de damful beţiei, Căpălău trecu şi el în curte să îngrijească de vite. Dădu grăunţe oilor într-un uluc de lemn, le pipăi pe pântece pe cele ce aşteptau să fete, socotind câte zile o să mai treacă până le-o sosi sorocul, şi aduse de pe rampa magaziei o furcă de salcâm, lungă de un stânjen şi jumătate, cu care încercă să ridice gardul livezii dărâmat de vânt. Dar orice făcea era cu gândul numai la Onică şi la Vica, şi furişa priviri spre vraniţă, spre poarta cea mare care se deschide pe o roată de fier, să-i vadă când se întorc de la râu.

Lui Căpălău îi plăcea să creadă că lumea din sat îl respectă pentru virtute. Nu se îndoia că ăsta era darul cu care-l învrednicise Dumnezeu de la naştere şi a-l arăta satului despuiat de virtute, ca pe-un ştiulete de porumb trecut prin machină cum voia să facă popa Răgălie, era ca şi cum i-ar fi dat brânci de pe malul gârlii... Şi de ce? Fiindcă Onică s-a încurcat cu Vica, femeia pe care el i-o hărăzise lui Babalete, şi pe care-o alesese anume cu copil din flori, să fie mereu sub porunca lui şi să nu crâcnească la muncă. „Ei nu, îşi zise Căpălău, astăzi or să vadă că şi-au făcut de dragoste cu buruieni de urât”. Trecuse multe cu vederea muierii ăsteia tinere: o lăsase să meargă să cânte la căminul cultural, ca să nu zică lumea că se împotriveşte noii orânduiri, o lăsa şi duminica să caşte gura cu vecinele la conferinţele pe care le ţineau învăţătorii sau vreun inginer venit de la oraş, dar acum, gata, sosise timpul să pună rânduială în casa lui.

Tocmai când cugeta astfel, Vica, albită de viscol, intră fuga în curte, cu minciogul într-o mână şi cu târnăcopul în cealaltă, ocoli fântâna cu colacul îngroşat de gheaţă şi pieri în bucătărie. Căpălău nu părăsi lucrul numaidecât, întârzie clipa răfuielii, până ce Vica avea să se dezmorţească.

Intrând în bucătărie, Vica îmbrăţişa soba şi-o rugă pe Nadoleanca să-i descheie cureaua cu care se încinsese peste cojoc.

— Aoleo, zise ea dârdâind, e un spulber devale la gârlă, că te

dă peste cap. Dacă nu era Onică, să m-ajute, n-aş fi urcat vadul niciodată, înţepeneam acolo.

— Unde-i el acum? întrebă Nadoleanca speriată.

— Cine? Onică? S-a dus pe maidamul din dosul morii, să dea câinii în jujău... N-am făcut nimic, să ştii, n-am prins nicio coadă de peşte.

— Slavă Domnului, răsuflă Nadoleanca, bine că n-a venit. Tat-su umblă să-l frângă în bătăi...

Vorbind, bătrâna râcâia cu unghia pe geam să se uite în curte.

— Şi tu, urmă ea, fereşte-te să dai ochii cu Chivu. E foc şi pară. Du-te în odaia voastră şi încuie-te acolo, că e jurat să nu te lase teafară. Du-te repede, până nu prinde de veste că te-ai întors.

— Bine, mă duc, răspunse Vica.

Şi mai înainte ca Nadoleanca să se poată împotrivi, îi prinse capul în palme privind-o o clipă în ochi, luminos, cu dragoste şi recunoştinţă, apoi o sărută pe obraz, ţocăit şi se repezi la uşă.

Era însă prea târziu. Căpălău se şi afla în prag şi, când Vica încerca să se furişeze pe lângă el, îi puse mâna în piept şi-o aruncă în pat.

— Ce ai, bre, strigă femeia, ai înebunit? şi sări în picioare, tremurând de încordare.

Ochii ei albaştri, învăpăiaţi de clocotul sângelui, scăpărau, scânteind duşmănos. Avea obrajii îmbujoraţi de ger şi de sub broboada de lână, adusă pe după umeri şi legată la spate, îi scăpase o şuviţă din părul blond, care i se lipise de frunte. Nu se temea de Căpălău. Îndurase prea multe bătăi de la taică-su ca să-i mai fie frică de unul care-i arătă pumnul. Şi-apoi n-avusese niciodată respect faţă de Căpălău. Îşi dăduse seama din prima zi că atât cât va sta în gospodăria Căpălăilor nu va fi decât o vită de povară.

— Nebun, zici? făcu Căpălău. Tu-ţi luna şi înălţarea mă-ti! Sunt eu nebun că te întinzi tu cu Onică şi pe Babalete îl culci noapte de noapte pe jos, lângă sobă?! Ei, să ştii, am să te judec astăzi ca pe Isus Cristos!

— Chivule, îndrăzni Nadoleanca, cu glas rugător, mai încet, că te-aud vecinii, omule. Of, Doamne-Dumnezeule, în casa asta nu e chip să treacă o zi fără scandal!

— M-aud vecinii? îi întoarse Căpălău vorba. Nu zău, ţi-e ruşine de vecini?! ei, bine, ieşi afară şi ia-l la goană dacă e vreunul să

stea sub gard... şi-i dădu brânci pe uşă cu atâta putere încât bătrâna căzu mototol dincolo de prag.

Vica simţea că se înnăbuşă. Făcu un pas înainte şi-i strigă lui Căpălău în nas:

— Judecă-mă, hai, judecă-mă, că bună tovărăşie am mai făcut eu cu Babalete al dumitale. Alta mai proastă nu găseai. Eu am băgat boii şi plugul, iar el...

— Ia te uită, neruşinata, ce vorbe-i ies din gură! făcu Căpălău lărgind braţele şi rotind capul să ia de martori pereţii, tavanul înnegrit de fum şi, dincolo de el, cerul.

În aceeaşi clipă, pe neaşteptate, Vica îl împinse cu cotul în coaste şi-şi făcu lor s-o şteargă afară, fugind să se închidă în odaie. Atâta îndrăzneală şi sânge rece îl uluiră pe Căpălău, încât o vreme înţepeni cu braţele pe jumătate ridicate în aer, ochii holbaţi şi gura căscată. Aşa ceva nu se mai pomenise în casa lui.

— O omor, strigă el şi se repezi furios pe urmele femeii, dar la uşă se împiedică de Nadoleanca, ghemuită lângă prag, ca o pasăre neagră doborâtă de vânt.

Uită de Vica şi se năpusti asupra nevesti-si. O înfăşcă de umeri şi o izbi de perete să-i sară dinţii din gură, strigând ca scos din minţi:

— Adună-i boarfele şi arunc-o în drum cu ele! Să plece din casa mea! Să n-o mai văd aici!

Bătrâna, năucită, da întruna din cap că aşa va face. Limba nu şi-o putea mişca. O simţea în gură ca pe o bucată de lemn. De spaimă se făcuse şi mai mică decât era.

În cele din urmă, Căpălău îi dădu drumul, se întoarse în bucătărie, luă o moşoaică şi coborî în pivniţă să scoată vin. Ca să se liniştească avea nevoie să bea. Coborând, dădu peste Babalete, lungit pe jos, şi sugând la canea. Căpălău încalecă pe pieptul lui şi-l bătu până obosi:

Onică era pe maidanul din dosul morii şi habar n-avea despre cele ce se petreceau acasă.

De Lăsata-secului, în Suligatu, ca în multe sate din Bărăgan, e obiceiul să se dea câinii în jujău iar noaptea să se aprindă focuri pe movile şi flăcăii să strige *olelie,* să strige adică numele fetelor rămase nemăritate şi să spună lumii ce beteşuguri au. Pe alocuri nu sunt iertate nici femeile cu bărbat, bănuite că ar călca strâmb.

În anul ăla, preşedintele Comitetului provizoriu, care în

tinereţe slujise la stâna unui boier unde îndrăgise câinii, afişase încă din primele zile ale lunii februarie un anunţ în răspântia satului:

„A se da câinii în jujău este un obicei barbar care nu mai încadrează. Cine îl ţine mai departe se amendează cu lei 25 (douăzeci şi cinci). Banii se varsă pentru construirea căminului cultural cel nou

Onică şi Dănilă Biş, prietenul lui cel mai bun, nelipsiţi în fiecare an de Lăsata-secului de pe maidanul din dosul morii, citind anunţul cu pricina, au făcut rost de bani şi au plătit, asta ca să nu le pună nimeni beţe în roate mai târziu. Onică mai n-ar fi plătit, dar a facut-o silit de Biş.

— Mă, i-a zis Biş, suntem flăcăi sau ce mama dracului?! Fură ceva, fa rost de bani şi plăteşte!

Iar în săptămâna următoare, momiră amândoi, cu mămăligă caldă, şapte javre, pe care le-au închis într-un şopron ruinat din partea locului de unde aveau să fie scoase şi chinuite, spre desfătarea adunăturii de gură-cască.

înainte de prânz, când Onică ajunse la colţul gardului ce desparte curtea morii de livada de caişi a dascălului, în jurul salcâmului pletos din mijlocul maidanului ţopăiau râzând vreo zece flăcăi. O spuză de copii învineţiţi de frig se roteau pe lângă ei, atenţi să nu le scape nicio mişcare. Cu toate că vântul se juca vesel cu zăpada – o spulbera, o ridica în vârtejuri şi iar o presăra darnic peste lume – erau de faţă şi vreo opt femei, îngrămădite la adăpost, sub gard. Alături de ele, stând pe vine, un moşneag pâcâia din lulea şi vorbea cu o fetiţă de doisprezece ani, care târâse după ea, de zgardă, un cotei cu botul negru. Vroia să-l dea în jujău, fiindcă-i stricase toate jucăriile cumpărate de taică-su de la Brăila.

Dezbrăcându-se de cojoace, Onică şi Biş ochiră în salcâmul bătrân o cracă groasă, la o înălţime de cinci metri şi aruncară odgonul pe după ea. Apoi făcură semn unui flăcău din ceată să dea fuga să scoată un câine din şopronul din apropiere. Biş, punând mâna pe câine, îl legă de două ori peste mijloc şi-i întinse lui Onică un capăt al frânghiei pe care acesta trebuia să-l ţină bine şi să-l tragă numai atunci când i se spune.

Lumea făcuse roată în jurul lor. Biş chiui o dată prelung şi Onică smuci odgonul, mulgându-l în palme, până când câinele, urlând ca niciodată în viaţa lui, ajunse să se bălăbănească

deasupra oamenilor, încovrigându-se de durere. Îl legănară aşa în sus şi în jos de câteva ori, apoi îl lăsară să cadă în zăpadă. Biş ştia să-i suie repede sau încet, să-i facă să se învârtească sau să-şi înconvoaie trupul chinuit. Erau câini care atunci când ajungeau la craca pe care aluneca odgonul se repezeau înnebuniţi s-o muşte. Pe ăştia, cei doi flăcăi îi coborau numaidecât şi-i slobozeau, ştiind că de-acum n-or mai călca oameni străini prin curtea cui îi hrăneşte. Dar celor care nu făceau altceva decât să scheaune, printr-o smucitură dibace, Onică şi Biş le smulgeau legătura de la mijloc şi-i lăsau să cadă de sus, încât îi lua sughiţul când se izbeau de pământ.

Biş avea şi el două potăi pe care le trântea în fiecare an cât putea mai tare, dar tot n-ajungea să le facă să latre la om.

— Ce vreţi, zicea el, ăştia sunt juraţi să moară în jujău.

În curând, viscolul se iuţi şi mai mult. Vântul, prăvălindu-se din înălţimi peste pridvorul de lemn al morii şi peste clopotniţa bisericii, aflată în apropiere de moară, se repezea năuc în câmpie, întinzând flamura albă până în hotarul celălalt al Bărăganului. Când ajungea la şirul de plopi de pe malul râului, ale căror ramuri se împleteau între ele ca ochiurile unui năvod, se umfla şi se ridica în ceruri fierbând.

Moşul cu luleaua, copiii şi femeile plecaseră de mult când Biş îi pofti pe flăcăi să meargă cu el la unul Gicu lui Covache, care-i datora o vadră de vin. Onică întârzie puţin să strângă odgonul, apoi se înfăşură bine cu fularul şi-o luă la fugă după ei, dar la colţul gardului, frate-su Babalete îi tăie calea şi i se atârnă de braţ.

— Ce-i cu tine? întrebă Onică. Unde dracu ţi-ai pocit mutra în halul ăsta? Ai căzut?

— M-a prins tata la butoiul cu vin.

— Ei, lasă, unde dă tata, creşte. Hai să mergem.

Babalete însă nu-şi descleşta degetele de pe braţul lui. Strângea de parcă voia să-i rupă mâna din umeri. Onică se înfipse bine pe picioare şi smuci, dar celălalt era mai tare.

— Vica, zise Babalete. Şi repetă: Vica.

Onică se sperie. Îi veni în minte că Babalete îl urmărea de mult cum se ţine după Vica şi-l cuprinse frica. Faţă de Babatele era mai mic cu un cap. Trupul lui firav, osos, mustaţa abia mijită, ochii căprui, obrazul spânatec îţi arătau limpede că nu trecuse de mult pragul a douăzeci de ani. Vru să strige după Biş,

dar ăsta era acum departe, în viscolul care îneca lumea.

Babalete însă nu venise cu gânduri rele. Trăgea de Onică să-l ducă acasă, fiindcă aşa-i poruncise Vica. Babalete făcea numai ceea ce-l îndemnau alţii, rareori împlinea vreun gând iscat în capul lui. După ce-l prinsese cu gura la canea şi se săturase bătându-l, Căpălău îl trimisese în curte să se frece bine cu zăpadă pe faţă şi după aia să revină în pivniţă. I se făcuse milă de el. „L-am bătut degeaba, se gândea, ce-i el de vină dacă-i prost? Să-l omor dacă-i prost? Pe ălălalt trebuie să pun parul”. Şi din ce bea, din aia se înduioşa şi-l mustra pe Babalete că n-are inimă de bărbat, că nu se vede, nu se cunoaşte c-a supt ţâţă la mă-sa până la şapte ani. De ce se lasă jucat pe deşte de muiere? Că e prost? în privinţa prostiei nu mai încape nicio îndoială, e prost, dar ia să pună mâna pe nevastă, s-o lungească cu burta la pământ şi s-o bată cu hăţurile unde-i carnea mai moale, să vedem atunci mai calcă ea pe-alături şi mai zice că e prost? He-he, toate se cuminţesc când le faci să doarmă o lună numai pe burtă... Cât despre Onică, nicio teamă, asta-i treaba lui, a bătrânului. O să-l adune la casa lui cu fată de om gospodar. „O să-ţi fac şi ţie cununie cu acte-n regulă şi-o să-i leg şi lui bolovanul de gât”. După a treia moşoaică băută, Căpălău a vrut să ştie de când nu şi-a mai mângâiat Babalete nevasta.

— De mult. De când a venit la noi, că n-am acte.

Auzind aşa ceva, Căpălău l-a luat pe Babalete de la spate şi l-a dus la Vica. Dar ea nu se învoi să le deschidă.

— Nu pot, a zis, mă primenesc, sunt goală.

— O să-ţi ajute Babalete să-ţi tragi cămaşa, că eşti a lui. Pentru el te-am adus.

— Nu suntem luaţi cu cununie.

— He-he, râse Căpălău înapoia uşii, făcând cu ochiul lui Babalete, eşti pe încercate, ştiu. Întâi să vedem ce şi cum, şi pe urmă actul. Şi acuma, hai, jos zăvorul şi ia-ţi bărbatul în culcuş, la căldurică.

— Ba du-l la paie pe Babalete şi bagă-l în culcuşul căţelei. Acolo să stea.

Căpălău, băut cum era, se făcu vânăt-albastru de mânie şi începu a buşi cu picioarele în tăblia uşii.

— Te-nvăţ eu cum să vorbeşti, paceauro! Te-nvăţ eu, pucioaso, cum să te porţi. Ţi-arăt eu cine-i stăpân în casa asta.

— Poţi să buşeşti până mâine, îi strigă Vica îndârjită. Poţi să

dai şi cu toporul, tot nu-ţi deschid.

Căpălău turba. Vroi chiar să se repeadă să ia toporul, dar în clipa următoare se răzgândi: uşa era nouă, cu tăblii duble, îl costase o groază de parale, cum s-o fărâme?!

— Ei, lasă, zise el, potolindu-se, că tot ieşi o dată afară. Nu-mi scapi tu, nicio grijă. Îl luă pe Babalete şi-l puse de strajă în prag: stai aici pân-o să iasă; când dă să iasă, pune mâna pe ea şi farâmă-i oasele, pilaf s-o faci, mama ei!

Şi el, fierbând de furie, plecă în viscol să se răcorească; nervii întinşi să plesnească jinduiau după niţică limpezime.

Vica ştia că are putere asupra lui Babalete, că o privire de-a ei face să-i îngheţe sângele în vine, aşa că, după ce se depărta Căpălău, crăpă uşa, fără teamă, şi-i spuse, ducând un deşt la buze:

— Du-te de-l cheamă pe Onică. E devale, la moară. Spune-i să vină aici. Hai, du-te, şi-l împinse afară pe uşa din faţă, ca să nu-l observe bătrânul…

Ajungând acasă, Onică îl puse pe Babalete să intre pe poarta cea mare, în timp ce el se furişă în sală prin grădiniţă, şi de acolo în tindă.

în gospodăria lor, viscolul dezlănţuit făcuse prăpăd. După ce dărâmase gardul de mărăcini de la livadă, luase într-o opintire şi vârful unei căpiţe de părângă. Din jumătatea rămasă în picioare zburau mereu pale prin curte, ca şomoioagele de scântei dintr-un acoperiş în flăcări. Căpălău clocotea şi când îl văzu pe Babalete ţipă la el să aducă tăvălugul de piatră cu care se treieră orzul, ca să-l arunce în mijlocul căpiţei pe care mai fixase şi o buturugă. Babalete, care nu uitase păruiala din pivniţă, dădu fiiga în şopron şi înhaţă în braţele puternice tăvălugul ce cântărea cât o piatră de moară.

Onică socoti că nu e bine să se arate acum în faţa bătrânului. În toanele în care se găsea Căpălău, n-ar fi fost de mirare ca acesta să ia furca de fier s-o repeadă în el. Doar de atâtea ori azvârlise după el cu ce-i căzuse sub mână.

Chivu Căpălău îşi oropsea din greu feciorii. La Babalete nu se uita nici cu spatele, iar pe Onică îl muncea ca pe-o slugă. Cultivarea pământului cădea în grija lui Onică, el îl ara, îl semăna, îl secera şi-l culegea. Căpălău rar ieşea la câmp. Când nu era plecat după ale negustoriei, se preumbla prin sat, mirosind în toate părţile, ca un vulpoi, şi suflând tare pe nări, din

pricina polipilor.

— Iar se plimbă Căpălău. A mânat feciorii pe câmp şi el numără paiele pe uliţă!

Onică socoti că ceva totuşi trebuia să facă, să aibă acoperire mai târziu, aşa că potrivi scara la gura podului şi se urcă cu lopata s-arunce zăpada pe care o băgase vântul prin deschizăturile acoperişului. De Vica uitase.

Dar ea îl auzi urcând. Şi se înfurie. „Frica, gândi, îi e frică de tat-su ca de moarte. Tuturor din casa asta ne îngheaţă sângele în vine de frica ticălosului bătrân". Îl chemase pe Onică să-i citească o scrisoare pe care-o purta în sân de câteva zile. Scrisoarea era de la o verişoară de-a ei, care muncea pe un şantier din Brăila.

„Draga mea verişoară amărâtă şi necăjită, doresc ca rândurile mele să te găsească sănătoasă. Ieri a venit mama pe la mine şi mi-a spus că alde unchiu te-a dat după unul care nu-ţi era drag, c-ai plecat din sat şi că ţi-a murit copilul. Vai, vai, cât ţi-a fost dat să înduri, verişoară dragă! Da eu judec că numai tu eşti de vină, că puteai să vii aici şi eu te ajutam să-ţi faci un rost. Eu sunt aici ospătăriţă, servesc pe cei ce mănâncă la cantină, şi asta înseamnă că sunt cum era înainte un chelner, dar nu mai e ca pe vremuri, când te striga unul de la o masă, bei, chelner, şi tu te duci să rabzi tot ce-ţi zice şi să nu te superi dacă te ciupeşte. La cantină, aici, suntem patru fete curat îmbrăcate, ne purtăm grijuliu cu toată lumea, şi nimeni nu ne zice o vorbă de ocară. Leafa e bună şi dacă muncim cumsecade luăm şi primă. De-aia zic, verişoară dragă, că dacă o duci greu, să vii aici şi eu am să te ajut. I-am şi povestit de tine unui băiat cu care sunt în vorbă şi el a zis că dac-o să vii, îţi dă şi el o mână de ajutor.

închei şi te sărut cu drag, a ta verişoară.

„Trebuie să mă duc eu la Onică", îşi zise Vica, deschizând uşa şi aruncând o privire în tindă. Nu era nimeni pe-aproape şi, luându-şi inima în dinţi, urcă scara proptită de gura podului.

— Ce cauţi aici? făcu Onică speriat. Dacă vine bătrânul şi ne prinde? Hai, se rugă, du-te înapoi în odaie. Spunea Babalete că tata e pus rău pe scandal.

Femeia clătină din cap şi se aşează într-o margine, pe un sac de fasole. În pod era cald. Pânze de păianjen se legănau în aerul îmbâcsit de praf şi pătruns de un miros dulceag de mucigai. Îl urmărea pe Onică printre gene, cum azvârle zăpada pe gura

podului şi în acelaşi timp aduna boabe de struguri stafidite, rămase din ciorchinii puşi de cu toamnă la păstrare, şi le mânca. Terminându-le, luă dintr-un săculeţ sămânţă de cânepă, amară la gust şi începu s-o ronţăie. Se mişca în umbră, fără zgomot, cu ochii-n pământ, furişând când şi când o privire spre băiat.

Onică se opri o dată să se odihnească şi auzi vântul care vuia ca o jordie rotită deasupra capului. Se uită spre Vica, ea sta cu spatele spre el, şi-l duru că era aşa nepăsătoare. Lăsă lopata şi se apropie de ea, pe neauzite. O cuprinse în braţe, şi-i dădu capul pe spate, apăsând gura pe buzele ei groase. Dar se opri deodată speriat. Jos, Nadoleanca se certa cu Căpălău că nu i-a adus paie să ardă soba şi aluatul pentru pâine s-a dospit, dă afară din covată. Onică vru să se depărteze de gura podului, dar Vica îl ţinu strâns de cojoc, lângă ea.

— Mi-a spus maică-ta că vor să te însoare. După ce l-am trimis pe Babalete să te cheme, a venit la mine şi mi-a spus că bătrânul e decis s-o facă. Adică eu să rămân cu Babalete şi tu cu cine ţi-o fi soarta.

— Prostii, întâmpină el, cum poţi să-i crezi? Vor să mă sperie. Dar tremura şi vocea îi trăda tremurul.

— Nu-s prostii, Onică. Dacă bătrânul a hotărât, nu mai e scăpare... Şi eu cu Babalete nu stau. Toate câte le-am răbdat la voi, numai pentru tine le-am răbdat. Acum o să plec.

— De ce? făcu Onică. Doar tot aicea sunt şi eu.

— Nu, zise Vica, aşa nu se mai poate. O să plec, Onică.

— Vezi, şi tu vorbeşti prostii, o mustră Onică.

— Cu Babalete nu mai stau, răspunse Vica. Şi-apoi, am slugărit destul aici. C-aici toţi sunt slugile lui tat-tu.

Onică îi mângâia fruntea lată, fierbinte, îi trecea uşor degetele peste ochii albaştri, cu gene moi, lungi şi se gândea, căuta să-şi închipuie ce are să facă mai târziu. Era adevărat ce spusese Vica. În casa lor singurul care poruncea era Căpălău, ceilalţi puneau capul în pământ şi îndeplineau totul orbeşte. El, cel puţin, niciodată nu fusese în stare să se împotrivească bătrânului. Totdeauna i-a lipsit îndrăzneala, curajul. Şi nu înţelegea nici el cum se întâmplă asta.

— Ştiu, zice Vica, de parcă i-ar fi citit gândurile, când e vorba să ai de-a face cu taică-tu, te faci mic cât un gândac.

Asta aşa era. Şi Onică nu se supără. Se apropie de ea, îi răsturnă capul pe spate şi o sărută din nou. Simţea în palme, pe

buze, în tot trupul, împotrivirea, lupta care se dădea în femeie, îi auzea bătăile inimii, răspândindu-se în sânge ca un ţipăt, ca o chemare pentru care el n-avea un răspuns, nici măcar o şoaptă de alinare. Îşi zicea că e mult mai bine să tacă, să nu se mai gândească la nimic.

Când coborî şi ieşi în curte, se întâlni cu Babalete care-l aştepta, cu un rânjet prostesc, să-i spună dacă Vica o să-l mai culce noaptea pe jos, dacă…

— Du-te dracului! îl repezi Onică, aşezându-se cu faţa în bătaia vântului, să se răcorească.

De la bucătărie, Căpălău îi văzu pe geam şi ieşi în prag.

— Unde ai fost, mă? îl întrebă. Ai jupuit câinii?

Era numai cu flaneaua pe el şi vorbea liniştit, rar, lăţind cuvintele. Liniştea asta era ceea ce îl speria pe Onică mai rău. Dacă l-ar fi primit cu înjurături şi pumnii ridicaţi ar fi sperat să scape numai c-o chelfaneală. Aşa nu mai încăpea nicio îndoială, soarta lui fusese hotărâtă. „Vrei, nu vrei, gândi el, făcând haz de necaz, bea, Onică, aghiazmă”.

— Am fost în pod, răspunse, am dat jos zăpada pe care a băgat-o vântul.

— Da? Bine… Să ştii că diseară trimit peţitori la fata lui Lache Trufaşu. Mâine mergem la vedere şi poate c-o şi aducem aici.

Onică strivea între degete o floare. Pesemne că fusese prinsă în părul Vicăi. Când băgă de seamă ce face, aruncă în vânt petalele zdrobite şi plecă să se culce în podul cu fân. Nu-i trebuia să vadă nimic, să audă pe nimeni. Îi era de ajuns vorba care i se rotea în minte, repede, ca bătăile într-o toacă: peţitori, peţitori, peţitori.

Odată cu coborârea nopţii, viscolul se potoli şi în câmpie se înlesni gerul. În cerul aburit, fără urme de nori, licăreau stele mici, mai mult verzi decât galbene.

Căpălău, neclintit în hotărârea de a-l însura pe Onică, plecase peste drum, cu o sticlă de rachiu în buzunarul hainei, la vecinul Neculai Giuga. Acesta era finul lui Lache Trufaşu şi, după obicei, petreceau noaptea de Lăsata-secului împreună. Căpălău voia să-l roage să lege vorba el despre încuscrire, urmând ca a doua zi, pe trezie, să se întâlnească toţi, alde Căpălău şi alde Trufaşu, şi să facă împăcăciunea. Se întoarse acasă puţin afumat, izbind cu putere în pământ bastonul cu ţintă în vânt, ca să nu alunece. Arăta de departe că-i tare mulţumit de treaba ce o pusese la

cale. Vecinul Neculai Giuga primise cu dragă inimă s-o peţească pe fata lui Lache Trufaşu, găsind că împerechere mai potrivită ca asta nu se făcuse de mult în sat. Băiatul, cine nu-l ştie, e fecior de oameni gospodari, ascultător şi bun de muncă, iar fata nu-i deloc urâtă, are zestre bunişoară şi, judecând-o după mă-sa, nu-i din neamulor celor care să-ţi toarne la copii cu nemiluita. Unul, doi cel mult, şi gata, s-a oprit. Altele – anul şi găvanul.

Cât timp lipsise taică-său, Onică dăduse jos din pod cimpoiul şi cavalul şi şezuse mai mult pe afară, ca să n-o întâlnească pe Vica. Nu putea să-i îndure privirea grea aţintită pe el. „De ce taci, spuneau ochii ei, ţi-e frică de bătaie? Scuipă-l în faţă! Iudă, asta e tat-tu!" Dar Onică se făcea că nu vede şi nu înţelege.

Întorcându-se, Căpălău îi luă la zor pe Vica şi pe Babalete să plece l-alde naşu-su cu colac.

— Staţi un ceas, maxim două şi vă întoarceţi, că aici e tămbălăul mare.

Vica şi Babalete s-au dus dincolo, în casa mare, să se îmbrace, iar Căpălău l-a chemat pe Onică la bucătăria de vară, să-i arate cavalul, care avea o crăpătură la vrană.

— Măi băiatule, îi zise, dacă auzi pe cineva că taie un viţel să-mi spui să mă duc să iau un maţ în care să-l învelesc. După ce se usucă maţul pe el, cavalul e ca şi nou, ba şi mai bun... Hei, o făcu el atentă pe Nadoleanca, vezi şi dă motanul afară, că dă cu botul prin farfuriile cu piftie... Auzi, mă, cum îţi spuneam, dacă afli că s-a tăiat un viţel...

— Aud, că n-oi fi surd, răspunse băiatul cu ochii în pământ.

— Vezi, îl ameninţă bătrânul, n-o lua razna, că iar stricăm căruţa. Şi de-abia am dres-o.

Din drum se auzi un şuierat lung şi Onică ieşi afară. Vica, însoţită de Babalete, îmbrăcat în haine negre de postav dat la piuă, c-o floare de muşcată în buzunarul de sus al hainei pe care-o bătea mereu cu două degete, râzând prosteşte, veni la bucătărie să ia coşuleţul de surcele în care se găsea un colac rumen cât o roată de căruţă şi tişlaiferul, să le dăruiască lui Dumitru Caraman, care se legase să-i cunune. Femeia purta o rochie vişinie de stofa, strâmtă în talie, cu mâneci bufante. Fiind ger, luase şi cojocul şi pe deasupra se înfaşurase cu şalul de lânică.

— Ia te uită ce împoşcată e! se miră Nadoleanca. Ai pus pe

tine tot ce ai.

— E frig, răspunse Vica.

— Gata, le zise Căpălău, petrecere frumoasă şi nu uitaţi ce v-am spus. Iar tu – şi-l ciocăni pe Babalete în tâmplă – să nu care cumva să le săruţi mâna l-alde fina când te întorci, că-ţi sucesc gura la ceafa; finii sunt obligaţi să sărute mâna naşilor de sărbători, tâmpitule.

La poartă cei doi dădură peste Onică şi peste Dănilă Biş.

— Bună seara, alde Babalete, le ură Biş. Aţi plecat cu colac la Caraman? Bravo vouă, mă, să-l beţi zdravăn, şi se trase alături de gard, să le facă loc.

Onică o prinse pe Vica de mână, strângând-o tare, să-i fărâme degetele, şi o privi cu plăcere cum se strâmbă de durere.

— Petrecere frumoasă, Onică, spuse Vica, şi cu bine.

— Cu bine.

— Frumoasă muiere Vica asta, îi spuse Biş în urmă lui Onică. Zău aşa, o minune! Babalete, săracul, dacă ar avea puţină minte în devlă, ţi-ar rupe ciolanele. Ţipă carnea pe ea după sculă de bărbat.

— Ţine-ţi gura, mă, se supără Onică, sau n-ai ce face?

— Păi n-am, fiindcă mă ţii aici să-ngheţ, când ar fi trebuit să fiu la marginea satului. În noaptea asta, frăţioare, o să-i strig o olelie să se ducă duhu ca de popă tuns.

— Porta-voce ai?

— Omul meu s-a instalat cu ea pe movilă şi ne-aşteaptă.

— Păi, atunci să mergem.

Cu mâinile înfundate în buzunare, Biş se întoarse spre Onică, mic şi îndesat, şi-şi sticli în întuneric ochii de pisică.

— Măi Onică, tu nu dai un vin?

— Dau, zise Onică, vino pe sală, să nu te vadă tata.

îl băgă pe Biş în balconul acoperit cu geamalâc în care, pe vremea iernii, îngrămădiseră napi, cartofi, ceapă, tufe de ardei smulse din grădină după ce-a dat bruma, războiul de ţesut, şi multe alte lucruri, iar el trecu la bucătărie şi luă o moşoaică s-o umple cu vin.

Nadoleanca veni după el în pivniţă. Era liniştită.

— Of, dragul mamei, se văicărea ea, să nu fac* vreo prostie, că mă bagi în mormânt. M-am chinuit de când sunt pe pământ şi-mi ziceam că măcar acum la bătrâneţe să am şi eu parte de un trai mai liniştit, de un strop de bucurie...

După ce băură vinul, Onică şi Biş o tăiară prin linia cu vii a satului şi ajunseră repede pe movila de pe care obişnuiau să strige olelie. Cinci flăcăi îi aşteptau în jurul unui foc hrănit cu uscături de salcâm. Ceata fusese mai mare, dar se despărţise în două: o parte din ei trebuia să tabere pe gorganul din apropierea grădinilor de zarzavat şi să răspundă la strigătele celor de aici. Trecerea prin sat a cetei de a doua dura cam de o jumătate de ceas şi se făcea cu multă zarvă.

Nu departe de movilă se zăreau două umbre omeneşti.

— Mă, întrebă Biş, cine-s ăia de colo, i-aţi văzut?

— Da, e Marin Câţu cu frate-su.

— Aha, sacul şi peticul, râse Biş.

în fiecare an, de Lăsata-secului, Marin Câţu, care avea trei fete nemăritate, împreună cu frate-su, se ţinea scai pe urmele flăcăilor ca să le apere pe-alde fii-sa de ocară. Nu izbutea însă altceva decât să-i întărâte şi mai rău pe flăcăi.

Peste puţin timp, în gorganul din cealaltă parte a satului răsări o flacără roşie: semnalul că ceata a doua ajunsese la locul fixat.

Dănilă Biş, neîntrecut în isprăvi de felul celei de acum, trase o duşcă de vin din sticla de-o purta în buzunar şi luând porta-vocea, în formă de bucium, pe care i-o întinse unul din flăcăi, îşi încercă puterile strigând în ea:

Olelie lie, fete fără cununie...

Jos în sat, oamenii adunaţi la petreceri lăsau mâncarea şi băutura pe masă şi ieşeau afară să asculte. Bărbaţii, încălziţi de băutură şi îmbrăcaţi mai gros, se avântau până în uliţe, schimbau o vorbă cu vecinii, cereau sau dădeau o ţigară şi râdeau în hohote de născocirile flăcăilor. Le părea bine că tinerii prinseseră vreme frumoasă. După ce se potolise viscolul, în aerul îngheţat, vibrând de limpezime, strigătele celor de pe gorgane răsunau până departe peste sat.

Femeile, bătrâne şi tinere, se înghesuiau în balcoane chicotind. Nu găseai una care să fi rămas în casă, fiindcă strigarea de olelie nu se pomeneşte decât o dată pe an. Câte una din cele care nu se ştiau cu sufletul curat, aşa cum le-ar fi plăcut să-l aibă în clipele alea, simţea cum arde cămaşa pe ea, năduşea şi sub limbă şi se ruga lui Dumnezeu s-o ajute să treacă cu bine şi hopul ăsta.

Pe movilă, Biş îşi urma treaba cu gravitate, înşirând cu glas

sonor numele de pe lista întocmită cu ceata lui de flăcăi dimineaţa, în casa lui Gicu Covache, în jurul unui ceainic cu ţuică fiartă. *Olelie lie, Lumea vrea să ştie Ce-are fata lui Ghisas?*

De pe gorganul din coasta grădinilor de zarzavat, un alt flăcău răspunse numaidecât, strigând într-o pâlnie de tinichea: *Are muci, da n-are nas.*

Acasă, Oana lui Ghisas îşi înfunda în perne nasul mic cât un nasture şi vărsa lacrimi amare.

Strigăturile cu *olelie* nu ţineau niciodată mai mult de un ceas, fiindcă în tot anul se găseau unii care luau foc de mânie şi se repezeau cu bâtele să-i pună pe goană pe flăcăi.

În timp ce Biş striga, Onică se tăvălise pe jos, lângă foc, fără să simtă frigul, privind în jurul lui cu ochi mari, neajutoraţi. Se gândea la Vica. Chipul ei trist, aşa cum nu-l mai zărise niciodată, ca după întoarcerea lui Căpălău de la vecinul Neculai Giuga, îl chinuia, nu-i ieşesa din minte. Tristă, femeia i se părea şi mai frumoasă. Trupul ei zvelt lua forma vie a flăcărilor. Îşi mută scurt privirile de la foc în câmpia albită de lună şi învăluită jos de vâna albastră, ţesută de ger, dar şi acolo tot pe Vica o vedea. Se făcea că femeia păşeşte încet, ducându-se către linia de vii, şi-l ţintea fix cu ochii trişti, imenşi, ale căror colţuri păreau ascunse în umbre viorii.

— De ce taci, îi strigau ochii, ţi-e frică? Mânzule bleg…

Ca să scape, se suci cu faţa în sus şi se uită la o stea mică, galbenă, cât o măciulie de mac. Pe nesimţite, steaua împrumută chipul femeii şi-i aruncă din înălţimi aceleaşi vorbe:

— De ce taci?… Ţi-e frică, mânzule bleg? Onică sări în picioare şi-l prinse pe Biş de braţ.

— Dă-mi drumul, mă, zise Biş, că vreau acum să-i strig una gestionarului de la cooperativă să mă ţină minte câte zile o avea. Ne fură de ne zvântă, nemernicul.

— Strig-o pe fata lui Lache Trufaşu.

— Eşti nebun?! se smuci Biş. Ce, vrei să mă joace Lache Trufaşu în picioare? Aia-i fată mare, mă!

— Atunci, lasă-mă s-o strig eu.

— Mă Onică, se răsti Biş, ţi-ai pierdut minţile? E o fată cuminte.

— Strig-o, dacă-ţi spun.

— Nu, se încăpăţâna Biş. Am s-o strig pe alta. Şi duse pâlnia la gură.

Olelie lie,
Cine pe Vica n-o ştie?
Şi iarba de pe câmpie
Şi floarea de păpădie
Şi cărarea din lăstar,
C-aşa muiere mai rar...
Că se ţine cu cumnatu
Ştie subsemnatu
Da n-o ştie şi bărbatu,
Olelie lief
Dumnezeu să-l ţie. Căpălău, cu Nadodeanca şi toţi finii lor ieşiseră pe balcon încă din clipa când zăriseră focurile pe cele două movile şi se prăpădeau de râs ori de câte ori Biş îşi vărsa ocările. Râdea sufletu-n ei la dezvăluirile despre beteşugurile şi tainele altora. Dar când strigarea din urmă le pătrunse în urechi, se uitară unii la alţii înspăimântaţi şi parcă nu le venea să creadă că trăiesc aievea. Nadoleanca izbucni în hohote de plâns şi finele se repeziră numaidecât s-o ducă în casă, spurcând cum le venea la gură pe cel de cutezase să se atingă de-o casă cinstită. Hohotele ei, ca o pală de vânt cu gheaţă, i-au trezit pe toţi. Buimăcela din prima clipă făcu loc furiei. Căpălău se repezi, smulse un par din gard şi-i strigă unuia dintre fini să înhaţe furca de fier, după care o porni în goană spre marginea satului. Troienii se ţineau lanţ, ca dunele într-un ţinut nisipos. Căpălău, ferm încredinţat că şi Onică e amestecat în treaba asta murdară, şi de aceea striga mereu: „îl omor, eu l-am făcut, eu îl îngrop”.

Dar când ajunseră ei la movilă, Onică şi Biş nu mai erau acolo; fugiseră în sat, tăind-o prin livezi.

Ajunşi într-o ulicioară dosnică, Biş vorbi:

— Am strigat-o, mă, fiindcă eşti moale ca o cârpă. Mi-ai spus de o sută de ori că ţi-e dragă, că mori după ea. Gata, e a ta. Acuma, trebuie s-o iei şi să pleci, altfel îţi pune Căpălău capul pe butuc.

— Unde să plec?

— În lumea largă. Unde vezi cu ochii. Întâi, du-te la Brăila, oraş mare, te ascunde mulţimea.

Luând-o pe ulicioare tainice şi având grijă să nu stârnească în drumul lor câinii, băieţii nu se opriră până la casa lui Dumitru Caraman, luminată ca de nuntă. În sală, sub umbrar, Babalete,

în capul gol, striga şi da din mâini, în vreme ce alde Caraman se învârtea în jurul lui, căutând cu vorbă blândă să-l liniştească şi să-l bage în casă.

Dintre salcâmii pletoşi, oţeliţi de ger, Onică şi Biş cercetau cu atenţie casa, fără ca ei să poată fi zăriţi dinăuntru. Când bătrânul Caraman, friguros, trecu în odaie să se încălzească, Biş se apropie repede de gard şi-o strigă pe nevasta lui Caraman.

— Ce s-a întâmplat, dadă, aici? De ce face ăla tărăboi? Ce-a păţit?

— I-a fugit nevasta, vai de capul lui! A pierdut-o pe Vica şi parcă nu mai are decât nebunie-n suflet şi-n oase. Bâiguie întruna că l-a adus curva până-n poartă şi-aici i-a spus: „Uite, ia colacul şi du-l lui Caraman să-l mănânce nemestecat. Eu, cică, plec, mi-e de-ajuns, m-am săturat până-n gât de voi”. De Căpălăi adică. Şi el, tăntălăul, a lăsat-o, în loc s-o trântească la pământ şi s-o joace-n călcâie. Pe vremea mea lumea avea obraz, ruşine, cinste…

— Ce să-i faci, dadă, zise Biş, azi se mai întâmplă şi d-astea neîntâmplate, şi se întoarse peste drum ca să-i spună vestea lui Onică.

Dar Onică auzise desluşit, dintre salcâmi, fiecare vorbă a bătrânei şi pornise de unul singur, prin mijlocul uliţii, pe drumul gării.

— Prost mai e, Doamne! îşi spuse Biş, privind în urma lui. Trebuie să dau fuga să-nham caii la sanie, altfel nu mai prinde el trenul ăla cât e lumea.

Deocamdată mai întârzie un pic ca s-o strige la gard pe nevasta lui Dumitru Caraman:

— Dadă, îi zise el, nu ştiu cum era pe vremea matale, însă acum s-a întors pământul cu fundu-n sus. De pildă, vaca noastră, a băgat botu-n copcă, la râu, a înfulecat o ştiucă de două kilograme şi s-a bălegat patru kilograme de icre de chefal sărate.

— Câine! se indignă bătrâna. Scuip pe toate gândurile tale.

Biş tremura de încântare: furia ce-o cuprinsese pe bătrână era vecină cu măreţia. „Frumoasă noapte! declară el, mulţumit. Mi-ar place să-i văd turbând pe toţi din sat şi după aia să-nceapă viscolul

TUTUNUL

în prima zi de martie, Luş se sculă stăpânit de-o bucurie proaspătă, răcoroasă, revărsată în toate simţurile. Faţa lui rotundă, cu pielea de-un roşu-trandafiriu, fragedă după somn, împrumuta ceva din răvăşeala paşnică a lucrurilor din odaie.

înjură vesel greierul care cânta tihnit după sobă, se îmbrăcă şi ieşi în cerdac. Vântul se oprise, aerul pocnea de ger şi sta să ningă. În cerul atârnând la două palme deasupra salcâmilor croncăneau nevăzute cârduri de stăncuţe.

Pe balustrada care înconjura cerdacul, Luş zări un ciur cu nuci, uitat acolo de maică-sa, de Caterina, sau de Ilinca, sora lui geamănă. Se gândi să-l răstoarne peste căsuţa câinelui, aşezată sub scară, ca să-l vadă pe Hublou – botezat astfel de Vasile Popescu, care făcuse armata la marină – cum sare îngrozit şi dă să rupă lanţul. Se opri. Bunica Didina, căreia toţi din casă îi spuneau Turcoaia, din pricină că bea cafele, obicei deprins de la boieroaica Vărăscu, pe care o slujise treizeci de ani, spăla scările, răzuind întâi gheaţa de pe ele cu un satâr vechi.

„Mai bine încerc cu ea", îşi spuse băiatul şi, călcând în vârful paşilor, alese patru nuci cu coaja groasă, pe care le înşiră pe prag. Turcoaia nu bănuia nimic, lovea îndesat cu muchia satârului, împrăştiind cioburi de gheaţă.

Când bătrâna se opri să răsufle, Luş trase uşa spre el, cu putere. Răsunară patru pocnituri în şir, ca nişte focuri de armă. Înspăimântată, Turcoaia se lipi de balustradă. Atinsă cu genunchiul, căldarea cu fund de lemn, în care înmuia şomoiogul de cânlţi şi-l storcea, se rostogoli în curte, săltând peste cuşca lui Hublou.

— Ai, guştere, strigă Turcoaia, furioasă. Stai că-ţi dau eu ţie, îţi scot eu gărgăunii din cap... şi se repezi spre băiat, tropăind zgomotos cu bocancii largi.

Luş se apără râzând de loviturile ei slabe şi dădu să se retragă în tindă. Din nefericire, tocmai atunci, pe scările care duc din cerdac în pod, apăru taică-su, purtând în spate un balot de tu1 un, şi-l îmbrânci cu genunchiul până sub fereastră.

— Ce e, mă, vorbi Vasile Popescu, ai dormit cu faţa la părete? Spune, să ştiu şi eu.

Printre ţurţurii de gheaţă atârnând de la cosoroabă ca nişte fuse cu vârfurile în jos, Luş îi văzu faţa lată, umerii îngroşaţi de

greutatea care apăsa peste ei, ochii mari, cu firişoare galbene, şi se lipi de perete. „Dacă mă cârpeşte, se gândi, să vezi că mă cârpeşte cu botul bocancului la ţurloaie”.

— Tată, se rugă el, să nu-mi dai în fluierul piciorului. Sâmbătă seară avem bal. Pune-o pe Turcoaia să-mi care după ceafa cât ai tu poftă şi stai aci să vezi că nu mă feresc.

— Nu, se împotrivi Turcoaia, las’ să-ţi dea tat-tu, să simţi greu la os. Satură-l, Vasile, că azi-noapte, toată noaptea a umblat haimana prin sat, dârlăul. Dă jos tutunul şi deznoadă-i şalele.

— Plesneşte-l dumneata, mamă, că-i vai de capul lui să intre-n mâna mea.

— N-am putere, Vasilică, se plânse Turcoaia. Ţine-l aci să-mi aduc cârja, s-o joc de două ori pe spinarea lui.

— Îţi trece până vii, zise Luş, arde-mă acum cât eşti înfierbântată.

— Sigur, îţi dă mâna să te bat eu, ai oasele tari şi tot pe mine mă doare când dau.

— Înhaţă-l de urechi şi atârnă-te de el, o-ndemnă Vasile Popescu. Turcoaia apucă urechea băiatului între degetele slabe, iar Vasile

Popescu o porni în jos pe scări.

Scăpat de taică-său, Luş prinse curaj. Strigă din urmă:

— Trebuia s-o pui să mă muşte de nas. Turcoaia de mult nu mai avea niciun dinte.

Vasile Popescu se opri şi privi lung spre Luş. În ochii lui mari scânteia o dungă de amărăciune şi dispreţ, care despică bucuria băiatului. Tăcerea mâhnită a lui Vasile Popescu, răzbătând în priviri subţire şi sticloasă ca un fir de apă în crăpătura unui ulcior, îl făcu pe Luş să se înfioare. Simţea zăcând în taică-său o durere adâncă.

— Tată, strigă el cu glasul gâtuit de milă, hai, vino şi mă bate tu.

— Vorbeşti prăpăstii, îi răspunse Vasile Popescu, ce-am eu cu tine?!

— Ai, că te-am minţit. Ştii, oasele-alea de cal, pe care voia Turcoaia să le ardă ca să-şi fiarbă cafeaua în cenuşă de oase, le-am vândut eu pe cinci lei lui Titi Torofleacă, să-şi facă patine din ele.

— Stai cuminte, că chiar mănânci chelfaneală. Turcoaia clătina capul supărată.

— Ai scăpat, păcătosule! Treci sub geam şi scutură-te de pureci.

— Pureci?! se miră Luş. De unde pot să am?!

— Maică, făcu Turcoaia, împingându-l la perete, tu nu eşti cruce-ntreagă, zău! Azi e-ntâi martie, zevzecule, şi ca să nu te mănânce purecii la vară trebuie să stai sub geam şi să strigi de trei ori *martie-n casă, purecii afară!*

— Soru-mea Ilinca a strigat? Dac-a strigat ea, strig şi eu. Cheam-o aici să spună.

— Mă, zise Turcoaia, agitând ciurul cu nuci, le vezi? Toate astea ţi le sparg în cap dacă nu strigi.

Ca să scape, Luş se propti bine pe picioare şi strigă de trei ori:

— Martie-n casă, purecii afară!

— Aşa, se domili Torcoaia, ascultă de ăi bătrâni, că n-au vânturat pământul de pomană. Iar acum pune mâna pe ciomagu' cu care te-ai învârtit azi-noapte prin sat şi du-te să spargi gheaţa de pe orzul din fundul grădinii. Când isprăveşti, îţi face Turcoaia o cafeluţă dulce, să te lingi pe deşte, cum bea coana Vărasca, Dumnezeu s-o odihnească-n pace blândă!

— Nu e cazul să te rogi pentru ciolanele ei, că te-a băgat la cheltuială pe viaţă.

— Eu beau cafeaua numai din năut. Singură mi-l pun primăvara, singură-l prăjesc. Duşmanule!

Luş primi cu îngăduinţă veselă ocările Turcoaiei şi coborî în curte. Norii cenuşii se umflau, bătuţi de-un vânt din înălţimi. Peste hornul bucătăriei se încolăceau dâre de fum albastre. Hublou, făcând să-i zornăie lanţul legat de gât, lingea lacom picăturile de sânge prelinse lângă prispă din piciorul de oaie spânzurat într-un cui din perete. Alături, pe un podeţ de scândură, se înălţau, bine presaţi, baloţii de tutun căraţi cu spinarea de Vasile Popescu.

Luş trecu pragul marchizei şi întinse mâna în colţ, să dea de ciomagul lui cu măciulie. Simţindu-l, soru-sa Ilinca aflată în odaia de-alături, unde cernea fainã, scosese capul în deschizătura uşii şi-i spuse, c-o umbră de invidie:

— Pleci la Râmnic, împieliţatule.

— Minţi, răspunse el privindu-i faţa alungită şi albită de faină. Eşti proastă şi minţi!… şi vâjâi cu ciomagul prin aer, de parc-ar fi retezat pământufuri de scaieţi.

O repezise, dar aştepta nerăbdător ca ea să-i mai spună încă

o dată că pleacă. Ghicindu-i jocul, Ilinca îşi retrase capul şi sita se auzi zbătându-se mai repede în palmele ei. Lipăitul acela era un cântec batjocoritor, care-l făcu pe Luş să-şi muşte buzele de ciudă.

La şaptesprezece ani, cât avea fiecare, cei doi, frate şi soră, îşi pregăteau, zilnic, unul altuia, cu migală, o mulţime de necazuri. Dovedea cel mai adesea Ilinca, pentru că găsea ocrotire şi sprijin la maică-sa, căreia-i moştenise trăsăturile şi firea puţin răsfăţată şi visătoare. Ilinca era icoana Caterinei de altădată. Uneori, dimineaţa, când se scula şi o privea, Caterina avea sentimentul că trăieşte de două ori: era în acelaşi timp şi femeia de patruzeci de ani, uşor îmbătrânită, necăjită că timpul trecuse necruţător peste ea, şi era şi fata cu ochi negri, subţire, cu gura vânătă, precis conturată, ameţită de tinereţe şi trăindu-şi zilele neştiutoare ca vântul.

După părerea lui Vasile Popescu, Luş şi Ilinca trăiau într-o permanentă încordare din pricina Caterinei. Pe când erau copii, Luş se răzbuna pe soru-sa, speriind-o noaptea, se scula şi pătrundea în odaia ei, mascat. Îşi înfigea beţe de chibrit între dinţii laţi, se învelea cu un cearşaf şi, ţinând în mâini o farfurie cu ţuică tare arzând cu flacără verde, trecea pragul şi răsturna cu piciorul un scaun. Trezită, Ilinca se îngrămădea în fundul patului, ţipând: gămăliile de fosfor scăpărând deasupra aburului verde i se păreau gheare de foc şi pucioasă, prelungindu-se spre ea s-o mistuie. Atunci Luş fugea în camera lui, arunca cearşaful şi se întorcea din nou, numai în cămaşă, mirându-se de ea că visează prostii şi strigă prin somn.

Aţâţat de cântecul pe care-l îngâna sita purtată în palmele Ilinchii, Luş se gândi acum să se ducă la soru-sa să-i înfigă mâinile în plete şi să n-o slăbească până când nu află sigur ce e cu plecarea aia la Râmnic. Dar când privi în jur, spre a se asigura că maică-sa nu e prin apropiere, o văzu în curtea lui Iordache Nelersa pe Maria şi uită de soru-sa. Din gura podului, Vasile Popescu, răsucind în mâini chinga cu care se ajuta la cărat baloţii de tutun, îl zări, uimit, cum sare peste Hublou şi apoi se duce spre şurile de paie, cu ciomagul lipit de picior, de parcă s-ar fi pregătit să lovească. „Pesemne c-a văzut vreun dihor care-a scos capul din pleavă. Mă, prostule, vru să-i strige, aruncă ciomagul de la distanţă”, dar renunţă şi intră în pod, rupând cu palma o pânză de păianjen.

Gardul care despărţea curtea lui Vasile Popescu de al lui Iordache Nelersa era mic, şi, ca să nu-l înjure Nelersa că-şi holbează ochii în bătătura lui, Luş se strecură în copca de unde scoteau pleavă pentru vite. Îndoit de spate, trăgând în nări mirosul amărui de paie vechi şi de şoareci, o privea, surâzând, pe Maria, cum aleargă, cu căciulită de lână roşie îndesată peste urechi, să verse cenuşa adunată din sobe şi să scoată apă de la fântână. (La câţiva paşi de el, pe o blană de scândură, sta la pândă o pisică grasă, cu ochii sticloşi. De două ori, Luş chiţcăi ca şoarecii, ca s-o vadă cum îşi zburleşte părul şi-şi încordează lăbuţele). Maria călca liniştit, fără să ştie că e privită, şi lui Luş îi venea să râdă la gândul că deseară o să-i arate cum scuturã ea făraşul şi-l bate cu gura de pământ, supărata că nu se dezlipesc de pe el nişte coji de cartofi. Fata lui Nelersa lipsise de acasă trei zile la rând. Ros de dorul ei şi mai ales de ideea că e dusă la o verişoară din Lacovişte, care o chema din când în când să-i prezinte vreun flăcău, Luş trăise aceste trei zile neliniştit, chinuit de îndoială. Azi-noapte -era ora unsprezece şi jumătate şi ticălosul ăla de greier ţârâia pitit la căldură – un gând ascuns i-a dat de ştire că Maria s-a înapoiat, e acasă, în camera ei. S-a sculat şi a fluierat-o uşor sub fereastră. Ea a ieşit, furişându-se ca o nălucă, să n-o simtă taică-su. Tremura, căci nu-şi pusese pe umeri decât o flanelă subţire. N-a vrut să-i spună pe unde umblase. El a îmbrăţişat-o şi i-a muşcat buzele, smulgându-i un ţipăt scurt. Părul, carnea, răsuflarea ei, toate miroseau a lemn de agud – şi-n clipa aceea Luş şi-a zis că ea n-a fost nicăieri, că a stat ascunsă în scorbura agudului din grădină, ca să-l vadă pe el ce face, o caută sau se duce la altele?

— Ştiu unde-ai fost, Mărie.

— Unde?

— În agud. În scorbura lui. M-ai pus la încercare.

Maria a râs, l-a sărutat repede pe gură, s-a întors şi a fugit în casă. Sus, în camera lui, Iordache Nelersa aprinsese lumina: poate auzise ceva din şoaptele lor, poate se scula să fumeze o ţigară.

Deodată, Luş simţi clar paşii cuiva care se apropia furiş de ascunzătoarea lui. Înhaţă un coş de nuiele şi începu să îndese pleavă în el, trăgând cu amândouă braţele. Valul de praf galben, scormonit cu îndârjire, îi pătrunse în gâtlej, provocându-i tuşea.

— Mestecă-ncet, auzi el glasul lui taică-su, nu-nghiţi ca un

căpcăun.

Dezlipindu-şi burta de pe coşul plin, Luş se răsuci spre Vasile Popescu. Fălcile cărnoase i se mişcau fără voie, de parcă într-adevăr ar fi mestecat ceva. În realitate, se sileau numai să scuipe praful.

— Zi aşa, te-nfrupţi de unul singur! spuse iar Vasile Popescu.

— Cu ce? făcu Luş, trăsnit.

Vasile Popescu nu-i răspunse. Ridică piciorul peste blana unde şezuse la pândă pisica şi pătrunse, pe lângă Luş, în scobitura aia în formă de copcă. Înalt – atingea cu capul streaşină – îşi îndoi genunchii, să nu-i intre paiele în ochi şi înfundă braţul drept în peretele şurii. Venise încoace mânat de gândul că Luş dăduse peste gutuile puse de el în pleavă, la păstrare, toamna trecută. (Săritura aceea peste Hublou indica sigur că băiatul descoperise o taină).

Luş, care se trăsese mai la o parte, aştepta curios. (în curtea lui Nelersa, Maria găsise o fâşie de gheaţă trainică şi, luându-şi avânt, zbura veselă de-a lungul ei, cu mâinile desfăcute larg şi cu fusta lipită de picioare, deasupra genunchilor înroşiţi de frig).

Gutuile erau neatinse în culcuşul de lângă stâlpul pe care fusese clădită şura. Vasile Popescu făcu un şanţ în pleava afânată şi caldă ca rumeguşul abia ieşit de sub ferăstrău şi le trase afară. Mari,. Aurii, strălucitoare, îl făcură pe Luş să surâdă pofticios. Aroma lor plăcută, amestecându-se cu aia a boabelor de grâu pierdute în pleavă, se răspândi dintr-odată în aerul strâns de ger, îmbătându-l pe băiat.

— Adună-le-n coş, îi spuse Vasile Popescu. Şi ia şi mănâncă. Doar pentru voi le-am păstrat.

— Tată, rosti Luş fericit, tu eşti ăl mai bun tată de copii. Zău! Purtând coşul în braţe, pomi spre bucătărie. „Dacă Ilinca îmi spune că e adevărat că plec la Râmnic, îi dau ei şi partea mea”, se gândi el. Pe taică-su nu-ndrăznise să-l întrebe. Obişnuit, Vasile Popescu vorbea puţin şi nu-i plăcea veselia împinsă prea departe, iar Luş, aflând că pleacă, nu s-ar fi putut opri să sară într-un picior, chiuind, lucru care, poate, l-ar fi făcut pe Vasile Popescu să-şi anuleze hotărârea dintâi.

Ţinea să meargă la Râmnic, fiindcă auzise de la Titi Torofleacă, prietenul soru-si, c-au ieşit nişte brichete care, când le aprinzi, cântă patru cântece la rând. Strică o sută de lei şi cumpără trei bucăţi. Seara, când se va-ntâlni cu Maria, va

scapără pe ascuns şi Maria va încremeni de mirare, văzând că buzunarele lui cântă.

Dar Ilinca nu vru să-l primească în vorbă. Isprăvise de cernut faina şi plămădea pâine, stând în genunchi pe un capăt de cuvertură veche. În bucătărie, care avea un singur ochi de geam, lumina dimineţii era mai tulbure decât afară.

— Mi-ai zis că-s proastă, de ce te ţii de coada proştilor?! De altfel, prostul-proştilor e ăla care cunoaşte la proşti. Du-te şi lasă-mă-n pace. Dacă nu pleci, o strig pe mama!

— Stai liniştită, spuse Luş cu voce scăzută. Şi să ştii, dacă aflu că m-ai minţit în chestia cu Râmnicul, ţi-l cotonogesc pe Titi Torofleacă. Sâmbătă, la bal, o să stai să rezemi colţurile, iar Titi o să zacă în aşternuturi la dispensar.

— Că nu mai pot eu de Titi!

— Bii-nee! O s-o rogi pe Turcoaia să-i descânte de sperietură. Se ridică şi făcu doi paşi spre ea, continuând ameninţător:

— Şi-o s-o rogi să-ţi descânte şi ţie.

Ilinca n-avu timp să se mai ferească, Luş îi înfipse mâinile-n plete şi-o scuturâ ca pe un sac. Ilinca ţipă. Atrasă de strigătele ei, în odaie intră Caterina. Fusese în sat, după o spată pentru războiul de ţesut. Nu întrebă cine-i vinovatul, apucă bătătorul de la putinei şi-l croi pe Luş peste şale.

— Fir-ai tu afurisit, derbedeule! Tat-tu se chinuie, săracul, să care tutunul din pod, să plecaţi la Râmnic şi tu umbli după gâlceava. Na! Şi îl mai plesni o dată.

Ilinca râdea printre lacrimi, Luş strâmbându-se de durere, cu o mână încerca să apuce băţul cu cealaltă bâjbâia să prindă clanţa uşii.

— Ia cazmaua şi mergi de scoate butoiaşul cu vin îngropat lângă porumbar.

— Să-l dezgroape cui i s-a făcut de băutură, spuse Luş, izbutind să se strecoare în tindă.

— Ce e acolo, Luş? întrebă din cerdac Vasile Popescu.

— Mama. Cică să dezgrop butoiaşul cu vin.

Caterina ieşi în prag, Luş se trase repede, vreo cinci paşi, către grădină.

— Să-l dezgroape, spuse Caterina, să-i duceţi şi lui Dan, la oraş, o damigeana. Mişcă-te când îţi spun, se întoarse ea către Luş.

— După voi ar trebui să mă împart în şase, răspunse Luş cu împotrivire moale, îndreptându-se spre magazie. Turcoaia m-a trimis să sparg gheaţa de pe orz, tu zici să dezgrop butoiaşul.

— Vai, vai, vai! îl căina fals Caterina, a dat în greu odorul mamei! „Am dat, n-am dat, bine că plec în Râmnic”, se gândi Luş înveselit, urcându-se pe o putină în magazie, ca să tragă cazmaua vârâtă pe după coama acoperişului. Văzu trei blăni de iepure atârnate în perete. Le smulse cozile, smucind puternic de ele, şi le aşează buchet pe lada cu mălai, zugrăvită cu doi porumbei cioc în cioc. Blănile erau pentru Ilinca, să-şi căptuşească un cojocel.

Între timp începuse să ningă. Fulgi subţiri şi rari. Cu mâinile petrecute de după capetele cazmelei aşezată pe umeri, Luş se opri lângă grămada de tutun, răspândind un miros înţepător, şi se uită la Turcoaia, care răzuia ceaunul să pună de mămăligă. În afară de Hublou, aşezat cu fălcile pe pragul cuştii, nu mai era nimeni prin apropiere.

— Turcoaie, rosti băiatul, încântându-se de propriile-i vorbe, vreau să-mi răspunzi sincer la o întrebare: cine-a muncit tutunul ăsta, cine l-a răsădit, l-a cules, l-a înşirat pe sfori să-l usuce soarele, l-a împăpuşat şi l-a făcut baloţi?

— Se ştie cine.

— Punem cazul că nu s-ar şti.

— Tu, răspunse Turcoaia. Dar nici ăilalţi n-au stat cu mâinile în sân. Ei la gospodărie, tu pe lotul individual.

— Află, Turcoaie, reluă băiatul, că astăzi încasez primii bani munciţi de mine şi o să-ţi cumpăr un şal.

— Să-ţi dea Dumnezeu sănătate, maică! îl pun în lada de moarte, să mă-ngropaţi cu el. O să-l arăt la toţi pe lumea ailaltă, lui moş-tu Petrache, Rariţei, şi lui neh-tu Zamfir: Uite, e de la nepotul Luş! Tare nu mai pot, Luş maică, şi-mi rog ceasul de pe urmă, începu să se vaiete Turcoaia şi băiatul se înfiora de glasul ei.

Pentru prima oară o vedea cât e de bătrână şi istovită. În iama asta, care acum se mai ţinea într-un dinte, Turcoaia se topise, scăzuse, ai fi zis că se înghesuie în ea ca să alunge frigul ce-o pătrundea tot mai adânc.

— Nu mai am pic de vlagă-n mine, continuă bătrâna, şi bine-ar face Maica Precista să m-astâmpere de pe lume.

Resemnarea ei făcu să aţipească bucuria băiatului.

— Să nu-ţi rogi moartea, Turcoaie, îi zise el. Vreau să joci la nunta mea.

— Dacă m-o ţine Ăl-de-sus, îţi joc şi băieţii pe genunchi.

— Neapărat, întări Luş cu convingere fermă, de parcă şi viaţa şi moartea ar fi atârnat de porunca lui.

— Luş! strigă aspru Caterina, ciocănind în geamul odăii.

— Acum sunt gata, răspunse el. Luaţi şi spălaţi damigeana pentru Dan. Spălaţi-o bine cu apă caldă.

Pornind să dezgroape butoiaşul, dezbrăcă haina, să nu-l încurce la lucru, o azvârli pe ulucul răsturnat pe podeţul porumbarului şi înfipse cazmaua în pământul încleştat de vânturile iernii. Ningea, dar fiind frig, fulgii de zăpadă, mici şi însetaţi, cum sunt colţii babei, cădeau prin aer fără să plutească – un fel de sare frământată undeva sus şi împrăştiată la întâmplare. Lovind cu fierul – totdeauna la muncă, Luş apăsa cu dinţii pe buza de jos şi semnul se păstra în carne zile întregi, sub forma unei linii sângerii – băiatul îşi închipuia că dă să-şi distrugă duşmanii din Lacovişte, flăcăii pe care Maria îi cunoştea la verişoara ei. „Uite cum îţi dau eu ţie la cap, dacă nu-ţi vezi de treabă”. Dacă i-ar fi avut acolo, lungiţi în groapa pe care-o săpa, cel mult le-ar fi croit vreo două pe spinare. „Mai vrei? întreba ridicând cazmaua. Mai ţine una. Nu te joci tu cu mine, domnule, că te fac mii de bucăţi şi-ţi dau sare!”

Butoiul – fusese de bere, capacitatea cincizeci de litri, doagele groase din stejar, cercuri solide de şină – era plin cu must. Luş aruncă pământul din jurul lui, aruncă desfacându-le scârbit, paiele mucegăite şi putrede în care-l înveliseră astă-toamnă, pe urmă, înghenunghind, îl împinse pe arie.

îşi trosni oasele spatelui şi dădu să ia cazmaua ca să astupe la loc groapa din care urca o spumă de abur, când văzu, uimit, că butoiul se rostogoleşte, neîmpins de nimeni, prin curte, către peretele bucătăriei. Butoiul trecu, săltând anevoie, peste nişte bulgări de cărămidă, turti o balegă îngheţată şi izbindu-se de buturuga pentru despicat lemne şi tăiat păsări, o porni îndărăt. Se opri în gardul de nuiele al grădinii, se răsuci încet, în ochi, şi lunecă iarăşi de-a dura, către poarta cea mare pe care tocmai intra camionul gospodăriei, venit să încarce tutunul. Şoferul, neînţelegând nimic – îl chema George, avea douăzeci de ani şi purta o salopetă neagră, ca de tanchist, cu o mulţime de buzunări aplicate – puse frâna şi claxona. Butoiul se lovi de bara

din faţă a camionului şi se rostogoli înapoi. Părea că înăuntrul lui e ascuns un copil care-l mână prin curte, bătând repede cu picioarele în doage.

— Tata… Turcoaie… Ieşiţi, mă, să vedeţi minune! strigă Luş. Chemaţi-o şi pe mama şi pe Ilinca. Tu-i cădelniţa mă-si, înjură el bucuros, uitând că sunt de faţă părinţii, parcă-i plin de spiriduşi.

— Cum fuge singur! se miră George.

— Singur, răspunse Luş. Şi e plin cu vin, auzi?!

Turcoaia şi Caterina îşi făcură cruce. Într-o rochie subţire, cu picioarele goale şi mâinile încă pline de aluat, Ilinca privea râzând. Nu mai pomenise asemenea întâmplare. Aţâţată, luă un pumn de nuci şi le aruncă în calea butoiului. Nucile pocniră ca sub călcâi. Luş adună miejii în pumn şi-i strigă fetei să arunce altele. Lung, subţire, cu capul gol – în părul lui negru, tuns scurt, fulgii de zăpadă se topeau repede -se rotea năuc în jurul butoiului. Îl sări din mers, de două ori, ca pe Hublou, apoi vânturând braţele strigă, de parc-ar fi avut de-a face cu un om beat, care-a prins chef să danseze:

— Uşurel, nu te-nmuia, sus pingeaua!

— Opreşte-l, nene, îi spuse George lui Vasile Popescu, că dac-ajunge să iasă în uliţă, drept la bodegă se opreşte şi se varsă singur în sticle.

— Da, trebuie să-l opresc, ca să încărcăm.

Spre mâhnirea lui Luş, Vasile Popescu aşează butoiul lângă perete, îl încalecă şi-i scoase dopul de lemn, trăgând de el cu burghiul. Prin vrană năvăli gâlgâind o undă tulbure, care se prelinse pe doagele murdare şi pătă zăpada.

— Căldarea, strigă Luş, speriat. Repede, că dă tot afară.

— Lăsaţi, le opri Vasile Popescu pe femei, a curs cât trebuia.

I-am dat aer şi aerul îi taie puterea. Butoiul, ca să ştiţi şi voi că nu-i nicio minune, fugea de colo-colo pentru că mustul din el n-avea aer, bolborosea şi se izbea pe înfundate în pereţi.

Caterina aduse furtunul şi umplu damigeana pentru Dan, băiatul cel mic, elev de liceu la Râmnic, iar cei din jur se repeziră toţi cu cănile întinse – vinul trebuia să fie al naibii de dulce – în afară de Vasile Popescu, care se apucă să încarce baloţii de tutun în camion. Omul se mişca încet şi tăcut – o tăcere grea, prevestitoare de rău – şi Luş, de frică să nu-l supere tocmai acum, n-avea pereche când era vorba să strice ceea ce clădea cu trudă o zi întreagă, bău vinul pe nerăsuflate, vărsând

câteva picături pe piepţii flanelei, şi urcă pe platformă ca să primească baloţii din braţele lui taică-su.

între timp, pe pragul bucătăriei, rezemat de uscior, George îşi trecea vârful limbii printre buzele crăpate de ger, pândind o clipă prielnică să închine cu cana către Maria lui Iordache Nelersa, ieşită să atârne nişte rufe pe culme – sârma întinsă de la o grindă a casei până la cosoroaba şopronului. „Dacă îndrăzneşte, îşi spuse Luş – şi blestema în gând lanţul scurt al lui Hublou – sunt pierdut, sar în gâtul lui şi-aleluia drum la Râmnic!”

Dar nenorocirea se abătu din altă parte. Ducându-se în magazie după un ciur de mălai, Ilinca găsi cele trei cozi de iepure smulse din trupul blăniţelor fumurii, şi veni cu ele la Vasile Popescu.

— Uite, strigă ea printre lacrimi, cum mi-a ciuntit blăniţele, din care ziceai să-mi fac căptuşeală şi guler la cojocel! Numai de capul meu se ţine pârlitul-pârl îţi lor! E-n stare să-mi adune lucrurile grămadă şi să le dea foc. Zi şi tu dacă nu-i duşman pe mine!

— Ba tu eşti duşmancă pe sufletul meu! sări Luş cu gura. Cozile alea, poate le-or fi ros şoarecii. De unde până unde se repede ea la mine, tată, că le-am rupt eu?!

— Tu… tu, strigă Ilinca, numai tu ai intrat în magazie astăzi. O să-ajung să-mi iau lumea în cap din pricina ta.

— Taci şi tu odată, spuse Vasile Popescu, trei cozi de iepure nu-s trei cozi de oaie.

— Chiar aşa, făcu Luş. Într-o zi iau puşca ta şi-i aduc zece iepuri, să jupoaie la ei până i s-or beli deştele. Mare scofală o coadă de iepure! se strâmbă el plin de dispreţ.

Mânioasă, fata îi aruncă în ochi cozile făcute şomoiog şi fugi în casă.

— Eu, în locul ei, dădeam c-o piatră, spuse Vasile Popescu, şi, apucând de marginea oblonului din spate, îl ridică în legăturile lui de fier.

Luş tăcea cu capul în piept.

— O să-ţi fie frig aşa, zise Vasile Popescu, strigă să-ţi aducă şuba cea mare.

— Nu-mi trebuie, răspunse Luş, sunt îmbrăcat gros. Prefera să degere decât să se înfăşoare în şuba care mirosea a pişălău şi a sudoare de cal.

— Treaba ta, tu o să dârdâi de frig… Hai, George, urcă-te, să-i

dăm drumu!

Lătrată de Hublou, maşina ieşi din curte, cotind pe lângă fântână. De sub coviltirul prelatei, Luş privea prin ninsoare casa lor, care rămânea mereu în urmă. Aşezată în marginea satului, deasupra unei rupturi de mal, căpriorii ei sporovăiau cu toate vânturile. Peretele dinspre câmpie şi acoperişul de tablă, înclinat, se îmbucau, ajungând să formeze un dreptunghi negru pe care se distingea clar, şi din depărtare, jocul încâlcit al fulgilor de zăpadă. Globul din plăci de oglindă, aşezat în creastă – Vasile Popescu îl adusese în raniţă, la întoarcerea din război – semăna acum cu cocoşelul de lut, dat cu smalţ, pe care Luş, în copilărie, îl umplea cu apă şi sufla în el, facându-l să cânte. „Sub el, o să pun eu la vară o colivie cu scatii”, se gândi Luş. Frate-su Dan, venit acasă în sărbătorile de iarnă, îi spusese că la Râmnic, în spatele pieţei, de trei ori pe săptămână se ţine târgul special de păsări – porumbei, scatii, papagali, progorii – şi Luş îşi făcea socoteala că, după ce vor încasa banii pe tutun, se va duce cu Dan să cumpere o pereche de scatii. „îi dau Ilinchii – asta pentru că Titi Torofleacă, prietenul soru-si, se pricepea să împletească din nuiele de salcie colivii şi coşuri – dar s-o ferească Dumnezeu să nu le pună de mâncare ce trebuie!”.

Deodată băgă de seamă că maşina ieşise din şoseaua naţională şi gonea pe drumul ce duce la baltă. „Ce dracu i-a găsit?” se întrebă el, privind câmpia care se îneca în ninsoare. Orizontul se târa tulbure, la vreo sută de metri în urmă. „Ştiu ei ce fac, poate c-aşa scurtăm drumul”, încercă băiatul să se liniştească şi se lipi cu spatele de grămada de tutun. Vântul intrând prin spărturile prelatei îi aruncase o suflare de gheaţă. „Iarnă ţigănească, înjură el, ţine de vreo cinci luni, mama ei, şi nu se mai termină!”. Adăpostit între baloţi, smulse o foaie de tutun, galbenă ca berea, o frecă în palme şi turnă firele în buzunar. Nu fuma, dar Maria-i spusese că firele de tutun rătăcite prin căptuşeală fac să miroase hainele a bărbat.

Frânele scrâşniră ascuţit – „dobitocul ăla de George n-ar face două parale nici pe linia grajdurilor, darămite la volan” – Luş se pomeni aruncat înapoi, un balot se rostogoli peste picioarele lui şi, până să-l împingă în lături, Vasile Popescu, desfacând oblonul, sui pe platformă, puse umărul în spatele grămezii de tutun şi-i făcu vânt într-o râpă din marginea drumului, mărginită de tufişuri de pomuşoară.

Luş privea la el năuc.

— ScoaP şi pune mâna de m-ajută, zise Vasile Popescu, dăm jos totul, tutunul de la noi e bolnav, are mozaicul tutunului, trebuie să-l ardem! Haide, continuă el, văzând că Luş îl priveşte aiurit, nu puteam să-ţi spun acasă, femeile încep repede să bocească... Tu înţelegi, eşti om mare de-acum, statul o să ne despăgubească cu ceva... Se-ntâmplă, nu e nimeni vinovat, mai încolo o să-i spun eu şi maică-ti şi Turcoaiei şi Ilinchii...

Vorbind, arunca restul baloţilor, unul câte unul, iar jos, George, în salopeta neagră, ca de tanchist, răsturna în râpă, cu botul bocancului, păpuşile scăpate de sub sfori. Luş încercă să ia un balot, dar braţele nu-l ascultau, îi atârnau moarte pe lângă trup. Mişcându-şi chinuitor fălcile mari, coborî sau mai mult alunecă de pe platforma camionului, făcu vreo zece paşi şi se opri de partea cealaltă a râpei. Ninsoarea cădea peste el, deasă, bogată şi lui i se păru deodată că aerul de deasupra câmpiei e colindat de şoricei mici, albi – şi se scuturã. Undeva, pe baltă, cineva bătea cu maiul în gheaţă şi ecoul loviturilor i se spărgea în urechi, înfiorându-l.

Jos, în râpă, Vasile Popescu aprinse un chibrit şi-l vârî sub foile de tutun. Un val de fum greu, necăcios, săltă şi se despleti peste tufişurile de pomuşoară. Flăcări mici jucau pe grămada de tutun, săreau, se stingeau şi iarăşi se-aprindeau. Păreau limbile unor pui de vulpe, care se-ntind din groapă să lingă aerul.

— Cu banii ăia... zise Luş.

— Vroiai să petreci diseară la bal? râse George, strâmb.

— Nu, răspunse Luş, banii ăia, o să zicem acasă că-i primim mai târziu...

Se miră singur de vorbele lui, căci vroise să spună altceva. Vroise să spună că cu banii ăia îşi făcuse multe planuri, dar se pomenise, pe neaşteptate, rostind cu totul altceva.

Vasile Popescu îl aprobă, înclinând capul şi Luş îşi întoarse ochii de la foc, depărtându-se de marginea râpei. Turcoaia îi spusese odinioară că faptele copiilor rămân înscrise în ochii lor – pe vremea aia, lui îi plăcea să lingă smântână de pe oale şi, când se furişa în beci, ţinea pleoapele strâns lipite, şi, dacă descoperea apoi c-au fost prin apropiere câinele Hublou sau pisica, îi închidea pentru o zi într-un şopron părăsit – şi se temu o clipă că la întoarcerea acasă, Caterina, Turcoaia şi Ilinca vor afla, privindu-l, tot ce s-a întâmplat. După câţiva paşi despică

aerul cu palma, furios, ca şi cum ar fi alungat toate credinţele copilăriei şi se suci spre vatra în care ardea tutunul.

Pământul, ca o vietate, sugea lacom fumul acru şi-l azvârlea în şuviţe murdare în adâncul ninsorii, peste baltă şi peste câmpie, într-acolo unde se năştea, ca să moară curând, cel din urmă viscol al anului.

Luş, privind flăcările roşcate, uşor îndoite de vânt, înţelegea că trăieşte cea dintâi suferinţă adevărată.

COCOŞUL ROŞU

„Cocoşul roşu” – mi-a spus Ştefan Drăgan, instructor al Sfatului popular raional Brăila, într-o seară de februarie, când ne-a înfundat viscolul pe amândoi într-un sat de câmpie – „Cocoşul roşu” este povestea tinereţii lui Ion Chiriac, prietenul meu de care m-am legat în vremuri de furtună.

Pe Chiriac l-am întâlnit în timpul secetei celei mari, în 1947, când ne-am băgat amândoi argaţi la unul Gheorghe Jinga din Plătărăşti, sat aşezat pe malul Dunării. Jinga avea în bălţi treizeci de pogoane de pământ bun, în care creştea de minune porumbul şi orezul, o herghelie de vreo douăzeci de cai şi ţinea două năvoade cu luntri. În curte, lângă casa de piatră, lungă, într-o odaie de lut, joasă, Jinga avea şi un cazan de fabricat ţuică, în preajma căruia, toamna, stăruia un miros care-ţi tulburai minţile. Am văzut acolo curci care, ciugulind bobite din boştina fiartă, se îmbătau într-atât încât nu mai puteau să meargă.

Chiriac a ajuns la Plătărăşti, pe de-o parte mânat de foame, pe de altă parte mistuit de o patimă care-l chema să-şi risipească anii hălăduind prin lume. Omul ăsta a stat mai mult pe drumuri: a dormit cu ţiganii sub stele şi cu hamalii prin gări, a învăţat de la moţi cum să cioplească lemnul, de la pescarii de pe mare să lege prietenie cu cineva numai după ce trec împreună prin două furtuni, a muncit prin cătune, după cum a muncit prin oraşe, însă nicăieri n-a prins rădăcini. Părinţii nu şi-i ştie, susţine că nici n-a avut, că s-a trezit singur într-o zi, dorind s-o apuce dintr-odată încotro o vedea cu ochii. N-a fost cine să-i spună: „Ia-o pe aici”, şi a pornit de capul lui, mai întâi spre dealuri, apoi spre munţi şi iarăşi în câmpie, ca o pasăre fără cuib. Jinga l-a găsit într-o noapte de primăvară lungit sub nucul din faţa casei

şi a chemat dulăii să-l sfâşie.

— Marş de-aici, a rânjit Chiriac, că n-aveţi ce înţelege din mine! Nu vedeţi că-mi sună oasele ca nucile într-un sac?!

într-adevăr, era aşa de lung şi uscat, încât puteai să juri că-i înşirat pe-o funie.

Jinga l-a primit argat numai pe mâncare şi pe îmbrăcăminte. I-a aruncat din magazie – aşa cum mi-aruncase şi mie cu o lună în urmă -nişte haine pe care le lepădase vreun alt argat pus pe goană. Pantalonii îi fluturau pe pulpe, iar haina, cu buzunarele desprinse şi nasturii smulşi, îi atârna pe umeri fluturând, de parc-ar fi fost prinsă în vârful unei prăjini.

Jinga se purta cu noi fără mofturi. Legea lui era una: cine are pâinea porunceşte, ceilalţi, dacă nu vor să piară, se supun.

— Aşa nu mai merge, a răbufnit odată Chiriac. Ne scoli în crucea nopţii şi nu ne slăbeşti toată ziua. Prea ne-ai băgat înjug.

Auzindu-l, Jinga făcu ochii mari şi rânji:

— Da ce-ai vrea tu, să dormi până la amiază? Pofta-n cui! în curtea mea nu-i loc pentru leneşi. Nu-ţi place, ia-o la sănătoasa.

Chiriac făcu câţiva paşi spre el şi-l întrebă, parcă fără nicio legătură:

— Ştii că eu am trăit şi printre bihoreni? Ai auzit?

— Du-te dracului, ce-mi pasă mie pe unde te-ai vânturat!

— Uite ce-i, făcu Chiriac liniştit, bihorenii, când le cade cineva duşman, pândesc o noapte întunecoasă, îi dau foc la avere, apoi se urcă pe o culme şi strigă de trei ori: „Cocoşul roşu”. Asta-i, aşa, ca o poveste...

Jinga înghiţi în sec şi tăcu. Dar, după întâmplarea asta începu, rar ce-i drept, să iasă şi să pună umărul la treabă în rând cu noi. În schimb, nevastă-sa şedea ca şi înainte numai în casă şi trebuia să-i ducem totul sub nas. Tiţa, singura lor fată, la fel. Tiţa însă, spre deosebire de taică-său, părea că pune ceva preţ pe noi. Ea ne socotea şi buni şi răi. Buni, fiindcă nu-i refuzam nimic – răi, fiindcă n-aveam un rost anume în lume. Tiţa era fată frumoasă – împlinise şaisprezece ani şi fugise de două ori de la liceu, ultima dată hotărâtă să nu se mai întoarcă niciodată – avea ochii mari migdalaţi, obraz rotund şi buze subţiri, palide, ai fi zis că şi le muşcă mereu, iar părul lung, castaniu, îi bătea până mai jos de coate braţele pârguite de soare.

Chiriac nu se temea să-l înfrunte pe Jinga, dar când se nimerea să fie de faţă şi Tiţa devenea dintr-o dată supus şi chiar

umil. Tot ce era până atunci în el curaj şi îndrăzneală se topea, pierea ca nimica. La început, am crezut că se sfâeşte de ea, fiindcă o ştia umblată cât de cât prin şcoli, dar mai târziu, când am văzut că un zâmbet de-al ei îi şterge din suflet batjocura îndurată într-o săptămână, m-am speriat şi-am înţeles nebunia în care intrase: o iubea.

— Ia seama, i-am spus, Jinga o să te mănture fără să stea pe gânduri. Lasă prostiile!

Dar el, din zi în zi se aprindea tot mai mult şi nu mai vroia să ştie de nimeni şi nimic. Tiţa, ca orice fată de vârsta ei, a simţit repede că prietenul meu o iubeşte. Şi nu s-a supărat. Dimpotrivă, s-a prins în joc. Şi de unde mai înainte n-ai fi scos-o din casă nici cu arcanul, acuma se rotea toată vremea prin jurul nostru, uneori dându-ne chiar o mână de ajutor. Asta o făcea mai ales când scoteam din grajduri mânjii aduşi din herghelie ca să-i învăţăm la ham. Treaba cu ei era un adevărat chin; se repezeau, sălbatici, ca să muşte, izbeau cu copitele, sau mai rău, se trânteau peste hulube şi le făceau praf. Tiţa lua biciul, intra între ei şi-i întârâta şi mai mult. Făcea asta fiindcă îi plăcea să guste primejdia, dar mai ales să stârnească admiraţia prietenului meu. Şi într-adevăr, Chiriac o privea cu mândrie, lacom, fără să se mai sature.

Jinga, când se brodi într-o zi s-o vadă întărâtând mânjii, îi strigă disperat să se întoarcă în casă, să nu se întâmple vreo nenorocire. Chiriac, în schimb, încercă s-o întărâte.

— Ţi-e frică, râse el, ţi-e frică? Bucovinencele, tu-i mama lor, ar şti ele ce să facă. Alea-s odată femei, nu se tem nici de dracu!

Ţiţei nu-i era frică. Şi-a arătat-o curând, într-o seară, la un bal, când l-a lăsat pe Luca, feciorul părintelui Oancea, să reazeme pereţii şi a dansat numai cu Chiriac. Jinga turba. Spre ziuă n-a mai putut răbda ocara, a smuls-o din braţele lui Chiriac şi a dus-o acasă, unde a zdrobit-o cu pumnii ca un nebun. După ce şi-a vărsat focul ne-a chemat şi ne-a spus:

— Luaţi-vă bulendrele şi plecaţi numaidecât la orezărie.

Orezăria era pe malul ălălalt al Dunării, în baltă. Acolo poruncea unul Berechet, cumnat cu Jinga. Era mecanic la pompa care împingea apa prin vaduri, aproape o gârlă. Apa ţinea verde lanul de orez, pe care flăcările soarelui dădeau să-l mistuiască. Era în iunie şi văzduhul tot părea o uriaşă cărămidă încinsă care

ne fierbea creierii, în vreme ce fugeam cu sapa în mâini de-a lungul vadului, ca să astupăm spărturile făcute de şuvoaie. La prânz mâneam nişte păsat de mei subţire, iar seara ne înghesuiam într-o colibă la un loc cu rudarii – vreo paisprezece inşi cu femei cu tot – plătiţi să plivească buruienile. Ca să încăpem cu toţii, trebuia să dormim cu genunchii la gură, într-o duhoare de nămol şi de peşte – rudarii puneau cârlige şi undeau la un cot al fluviului – mai păcătoasă decât damful de boştină fiartă care stăruia în preajma cazanului de fabricat rachiu. Afară, unde roiau ţânţarii ca un vânt al pustiului, nu se putea dormi cu niciun chip.

Chiriac tânjea de dorul Ţiţei, pe care nu putea s-o mai vadă decât duminica dimineaţa, când mergeam să ne primenim. Şi ca să-i treacă dorul, seara, punea ţigăncile să-i cânte şi să-i ghicească norocul în cărţi.

Duminica, Tiţa îl aştepta în vad şi începeau amândoi o zi de petrecere, pe care nu le-o tulbura aproape nimeni. Jinga şi nevastă-sa erau duşi la biserică, la slujbă, iar după ce ieşeau se trăgeau în fundul casei şi beau rachiu. Jinga bea până când mustaţa roşcovană, răsucită în sus, ungureşte, îi cădea ca o potcoavă peste colţurile gurii. Când se cherchelea de-a binelea, începea să cânte tâlhăreşte: *Hai, hai,*

Cu Terente nu mai e de trai.
I-a scris carte lui Brătianu
Că-i confiscă-aeroplanu
Când l-o prinde prin regatul lui... Chiriac şi Tiţa se pierdeau prin livadă şi eu rămâneam să mă prăjesc la soare pe rampa magaziei. După ce se saturau de umblat se întorceau şi începeau să se joace cu porumbeii. Tiţa trecea sub cuşti şi fluiera şi gângurea până ce multe perechi de porumbei veneau să i se aşeze pe umeri şi pe braţele întinse. Oamenii care treceau pe drum se opreau în loc s-o admire, şi ea, ca să-i reţină cât mai mult, scornea şi făcea tot felul de pozne. Chiriac o urmărea cu încordare. În clipele alea îmi părea că el îi comandă mişcările şi ea i le îndeplineşte fără greşeală şi fără să lase să se întrevadă că ar fi înrâurită de cineva din afară.

Drept să spun, însă, niciodată nu mi-am dat seama cât adevăr cuprinde părerea mea, pentru că jocul cu porumbeii se sfârşea mai totdeauna în acelaşi fel: maică-sa apărea la fereastră, buhăită de beţie şi-i striga răguşit:

— Lasă argaţii să plece la treburi! Tu eşti fată cu carte.

Iar ea fugea bucuroasă în casă, ca şi cum s-ar fi căit de vremea pierdută cu noi.

în clipele alea, Chiriac simţea ca o zdruncinătură în inimă şi-o apuca încet spre malul fluviului.

într-o duminică dimineaţa, după ce mecanicul opri pompa, rudarii ne-au cerut să-i trimitem cu barca în sat, ca să-şi primească plata pentru ceea ce munciseră.

— Nu-i duceţi, ne-a sfătuit Berechet. Jinga le-a plătit ieri pescarilor şi n-o să mai verse şi azi alte parale. Lăsaţi-i aici până vine el să vadă ce-au lucrat.

— Vezi-ţi de treabă! i-a retezat-o Chiriac. Oamenii au muncit, nu cer nimic de pomană. Hai cu noi de spune ce-au muncit.

Mecanicul n-a vrut să meargă, dar lui Chiriac puţin i-a păsat.

Jinga, luat pe neaşteptate, a trebuit să le plătească rudarilor, ba a fost nevoit să le mai dea pe deasupra şi două sticle de rachiu. Dar când a sfârşit plata, s-a îndreptat către noi şi a răcnit, fixându-ne cu ochii lui reci, cenuşii, ca două bucăţelele de schijă:

— Vă bateţi joc de mine?! Lasă, că vă pun eu cu botul pe labe. Nicio grijă, vă bag eu minţile în cap.

Şi ce crezi că a fost în stare să facă? A doua zi, în zori, a mers cu noi până la orezărie şi ne-a luat barca. Atât şi a fost de-ajuns ca să ne lege de mâini şi de picioare. Chiriac, după asta, a căzut într-o muţenie din care nu-l mai scoteau nici cântecele ţiganilor, nici ocările mecanicului. Se închisese în el şi se cocârjise, ca şi cum i-ar fi atârnat cineva un bolovan de gât. Mâncarea o înghiţea în silă şi somnul nu-i mai pria. Ochii lui albaştri, duşi în fundul capului, erau mereu apăraţi de-o tristeţe grea. Într-o noapte, nemaiputând răbda, s-a furişat tiptil până la colţul unde îmi privisem culcuşul şi mă chemă în şoaptă.

— Vino cu mine. Mişcă-te când îţi spun.

M-am sculat şi l-am urmat supus până la malul fluviului, ale cărui ape încremeniseră, răsfrângând luciri de bronz. Luna răsărise şi arunca poteci de foc între maluri. Departe, spre stânga noastră, plutea un vapor care se făcea din ce în ce mai mic, parcă s-ar fi scufundat prin gura unei copci nevăzute. Lângă fluviu era răcoare, verdele sălciilor bătea în negru.

Chiriac căută într-o scorbură şi scoase două plase de răchită.

— O să le potrivesc la intrarea în cuşti, mă lămuri el. Am auzit

că noaptea, nişte pisici străine dau buzna şi se înfruptă cu porumbei.

Apoi schimbă tonul:

— Ştii să înoţi?

— Da.

— Dacă ştii, dezbracă-te. Îţi legi hainele deasupra capului şi trecem dincolo.

— Du-te dracului, m-am înfuriat eu, eşti ţicnit de-a binelea. Cum o să trec?!

— Treaba ta, făcu Chiriac şi coborî malul.

Curentul îl aprinse numaidecât în braţele lui moi, dar înşelătoare.

— Ioane, ce faci? Ioane! strigam eu îngrozit şi mă simţii dintr-o dată că mă prăbuşesc într-un vârtej de spaime.

Când m-am dezmeticit, nu-i mai vedeam decât capul; acoperită cu haine, căpăţâna-i semăna cu o buturugă pe care valurile o izbeau încet, dar stăruitor, mânând-o spre mare. M-am repezit în josul fluviului cât mă ţineau picioarele, ţipând şi chemându-l. Dar apele se dovedeau mai iuţi, cu cât goneam mai mult, cu atât îl azvârleau mai departe. Până când n-am mai ajuns să desluşesc nimic între cutele valurilor şi-am căzut la pământ, doborât de presimţiri sumbre.

Mă simţeam mic şi neputincios, dar, cu toate astea, nu conteneam să mă jur că dacă se va întâmpla vreo nenorocire, o să mă răzbun însutit. Tiţa îi insuflase nebunia prietenului meu. Tiţa trebuia să plătească. Tiţa, care purta porumbei pe umeri, când se scârbea de beţia lui taică-său.

Mulţumesc lui Dumnezeu, lucrurile s-au sfârşit cu bine, Chiriac s-a întors teafăr în zorii zilei şi, când am dat să-l îmbrăţişez, s-a ferit în lături, râzând: adică ce-mi trăsnise! Iată pentru cine mă zbuciumasem atâta!

Tiţa şezuse cu el toată noaptea în grădină, şi era atât de vesel şi voios, că nimeni şi nimic n-ar fi fost în stare să-i sucească închipuirea.

Mi-a înşirat o sumedenie de fleacuri, care în ochii îndrăgostiţilor au aceeaşi importanţă ca şi soarele de pe cer. Şi totuşi, în adâncul sufletului, îl rodea bănuiala că cineva îl pândise tot timpul. Bănuiala asta, neîntemeiată, n-ajungea deocamdată să-i tulbure fericirea şi-am încercat să i-o spulber

cu totul.

— Jinga n-a putut să fie, te-ar fi zdrobit pe loc. Nevastă-sa, la fel, te-ar fi luat în unghii. Ţi s-a părut, asta-i! Frica păzeşte pepenii.

Dar inima îmi spunea că prietenul meu este în primejdie şi inima nu minte. Trebuie de-acum înainte să-l opresc să-şi mai facă de cap.

Dragostea însă, ca şi viaţa, cere totul. Dragostea este dăruire deplină. Cine iubeşte cu adevărat duce în el ceva din frumuseţea şi nebunia mărilor. Şi prietenul meu iubea. În seara următoare, după ce rudarii au adormit, l-am văzut iarăşi furişându-se spre malul fluviului.

I-am luat urma, hotărât cu orice chip să mă aşez de-a curmezişul planurilor pe care şi le închegase. L-am ajuns mai jos de orezărie, într-un foişor de plopi. Tocmai se pregătea să intre într-o spărtură a malului, unde era priponit un cal murg, pe care, mi-a spus mai apoi, îl scosese dintr-o herghelie străină. L-am prins de braţ.

— Unde te duci iar?

— Ce vrei, s-a smucit el, de ce te bagi? Sunt nebun, fereşte-te.

— Rămâi pe loc, m-am înverşunat eu, n-ai să pleci nicăieri. Să ştii că-l chem pe Berechet.

Asta l-a îmblânzit pe dată şi a început să-mi explice cu glas rugător:

— Trebuie să trec. Tiţa mă aşteaptă. Cu calul nu-i deloc greu, zău că da! Poţi să te arunci şi îmbrăcat în apă, numai să te ţii zdravăn de coama lui. Nu-i greu deloc. Trebuie să ai grijă doar să nu-i apeşi capul şi să nu te îndese curentul sub picioarele lui. Nu-i greu. Aşa am trecut şi dimineaţă. Haide, lasă-mă!

Tot vorbind, împinse calul pe poteca bătură de rudari până ce ajunseră la muchea malului. Acolo se întâmplă ceva ce ne făcu pe amândoi să încremenim: dinspre Plătărăşti se îndrepta spre noi o barcă al cărei bot negru şi ascuţit tăia valurile cu iuţeală. Părea purtată de un om dibaci, care ştie să mânuiască vâslele, fără să obosească.

— Vine Tiţa, izbucni Chiriac, Tiţa! şi sări beat de bucurie pe fâşia de nisip care sclipea sub mal.

Eu mă trăsei în umbra plopilor.

între timp, barca se apropia tot mai mult, dar bătea în sus,

spre pompa orezăriei, ca şi cum ar fi vrut să iasă în alt vad.

— Tiţa, strigă Chiriac. Tiţa!... Sunt aici!

Barca se smuci uşor, săltând peste ochiurile care se răsuceau ca nişte colaci de frânghii azvârliţi în adâncuri. Dar în barcă nu era Tiţa, ci taică-său. Chiriac amuţi şi se repezi înapoi. Era prea târziu, şi malul în faţa lui cădea drept. Jinga se lăsă pe vine în barcă şi numaidecât bufni o detunătură care se rostogoli îngroşată pe fluviu. La a doua detunătură bălţile clocotiră şi dinspre coliba noastră se năpustiră rudarii urlând. Jinga lăsă arma, puse mâna pe vâsle şi întoarse barca spre malul ălălalt. Fugea încredinţat că nu-l văzuse nimeni.

Chiriac se târî până sus. Fusese atins de alice în pulpa dreaptă, mai jos de şold. Rana nu era adâncă şi putea merge singur, fără sprijin.

— Să nu spui cine-a fost, auzi? Să nu spui! îmi ceru el cu glas subţire, care parcă nu mai era a lui.

Şi l-am ascultat, fără să ştiu de ce-o făceam.

Ţigăncile i-au oblojit rana, bocind şi ocărând. Rudarii înjurau de ţi se încrâncena carnea. Singur mecanicul nu zise nimic: se uită la vânzoleala din colibă şi plecă fluierând spre coliba lui, săpată lângă pompă.

Târziu, către miezul nopţii, rudarii au adormit. Chiriac se foia în culcuşul lui şi gemea.

Dimineaţa, când m-am sculat, nu l-am mai găsit în colibă. Rudarii mi-au spus că-şi luase legătura în spinare şi se pierduse pe un drum din câmpia pârjolită de arşiţă.

Ne legasem prieteni prin suferinţă şi plecase fără să-mi spună o vorbă!

La vremea prânzului, Jinga sosi la orezărie. Era băut şi ochii îi luceau vicleni. Venind, se dovedise mai puţin puternic decât îl credeam – putea să omoare cu inimă rece, ca un lup, dar după aia nu era în stare să reziste fricii care te gâtuie şi-ţi dă brânci să mai treci încă o dată prin locurile unde ai săvârşit fapta, să vezi dacă n-ai lăsat urme, să le ştergi dacă sunt.

Rudarii l-au întâmpinat cu plecăciuni şi văicăreli, mecanicul, cu braţele încrucişate, părând că i-ar spune: „Eu ştiu multe, mie n-ai ce să-mi faci”.

Jinga se urcă gâfâind pe un fel de movilă, la întretăierea a două vaduri, se uită lung peste lanul de orez şi, deodată, întorcându-se către mine, spuse:

— Cheamă-l încoace pe Chiriac!

— Chiriac nu mai este aici, se amestecă mecanicul. L-a împuşcat cineva în picior şi şi-a luat tălpăşiţa şontâc-şontâc.

Jinga răsuflă scurt şi se năpusti asupra mea, răcnind, cu toate că nu scosesem o vorbă:

— Marş la treabă! Am cheltuit o avere cu voi, nu v-am lăsat să crăpaţi de foame şi drept mulţumire mă prădaţi ca în codru.

îi întorsei spatele.

— Stai aşa, strigă el, după ce făcui câţiva paşi. Aruncă sapa şi hai cu mine în sat.

Dracu să-l ia, ori îşi pierduse cumpătul cu totul, ori era mai deştept decât îmi închipuiam!

în sat am trăit două zile ca într-o înfrigurare. Presimţiri urâte îmi strângeau inima. Aveam credinţa că în curând o să se producă o răsturnare undeva aproape, sau chiar în mine, şi că nimeni n-ar fi putut să o preîntâmpine. Pe Tiţa o ţineau sub cheie, ca pe o haină de moarte, şi n-o vedeam decât seara, pentru o jumătate de ceas, când ieşea în balcon însoţită de maică-sa.

Şi într-o noapte presimţirile mele s-au adeverit. Jinga, care de cu seară îmi poruncise să pregătesc căruţa şi să pun în coş doi saci de grâu şi o budană de miere, a luat-o pe Tiţa şi-au plecat la nişte neamuri pe care le avea la Brăila.

— Bagă de seamă, mi-a zis el când să iasă pe poartă. De aia te-am adus aici, ca să veghezi până mă-ntorc eu. Poimâine sunt înapoi. Dacă vin rudarii să ceară ceva, îi iei cu biciul din urmă, şi a îndemnat caii.

în aceeaşi noapte, aproape de zori, a dat buzna în odaia mea Chiriac. L-am primit cu frică. În câteva zile se schimbase uimitor de mult, devenise arţăgos, părând mereu că stă gata să muşte. Trăsăturile feţei i se adânciseră peste măsură, trădând o suferinţă care pe dinăntru trebuia să fie groaznică. Ochii lui împovăraţi de tristeţe îşi pierduseră culoarea.

— Ce cauţi aici? l-am întrebat. Nu-ţi ajunge cât ai îndurat?

— Am venit s-o iau pe Tiţa.

Glasul îi suna spart, repezit, învăluit într-o umbră răcoroasă care îl făcea să semene a scrâşnet.

— Ai venit prea târziu, au dus-o de-acasă.

— Nu se poate, gemu el. Ştiu că-i aici. O ţin în odaia din austru. De ce mă minţi?

Vorbea şi tremura tot, scăldat într-o sudoare rece.

— Au dus-o, repetai eu. Şi mă înfuriai: Dă-o dracului de căţea. Chiriac se uită lung la mine, apoi se repezi la uşă şi ieşi în noapte mai înainte de a putea să-i tai calea. Am luat-o la fugă după el, stârnind bătaia câinilor din vecini. La colţul gardului m-am oprit. Chiriac intrase în grădină şi se căţăra pe brâul de la mijloc al casei. Tocmai se sălta pe pervazul ferestrei, când uşa din dos se deschise şi în prag apăru stăpâna, numai în cămaşă, cu pletele răvăşite.

— Hei, băiete, ce s-a întâmplat? De ce latră câinii?

— Mânjii, i-am răspuns, se bat mânjii.

Stăpâna porni spre grajd să-i vadă. Mă repezii înaintea ei cu sufletul la gură.

— Acum s-au astâmpătat... I-am liniştit... Doi sunt mai nărăvaşi... O să-i scot la conovăţ...

— Mută-i în şopron, mă sfătui ea, dar leagă-i scurt şi trainic, să nu rupă.

După asta căscă lung, îşi trosni oasele şi plecă să se culce. De abia făcu câţiva paşi, că slobozi un ţipăt sec şi se lipi înspăimântată de perete. Afn lăsat mânjii şi m-am dus s-o ajut. Ieşind din grajd, am văzut înălţându-se peste creasta casei o pălălaie care suia în vârtejuri, risipind noaptea şi, pentru prima oară, am auzit strigându-se în bălţi:

— Cocoşul roşu... Cocoşul roşu... Cocoşul roşu...

De atunci au trecut ani şi ani. De Chiriac nu mai ştiu nimic.

LIŞCA

La începutul războiului, rămânând fără bărbat, Lişca a bătut scânduri de-a curmezişul peste uşile şi ferestrele casei şi s-a mutat la taică-său, care locuia, cu patru feciori într-o colibă pe malul râului, la cărămidarii, chiar sub livada noastră. Lişca avea atunci nouăsprezece ani, era înaltă, subţire, cu ochii mari, înfiguraţi de patima tinereţii, cu părul lung, întunecat, cu sânii mici tresăltând aţâţător în mers şi cu gura roşie ca o tăietură de cuţit pe chipul măsliniu, umbrit de nişte sprâncene groase ca un spic negru la rădăcina nasului.

Eram prieten de joacă cu cel mai mic dintre fraţii ei, care mi-a spus că taică-su, ştiind-o că se urneşte tare greu la muncă şi că-i place să umble teleleu, a primit-o fără bucurie şi că nu aştepta de la ea altceva decât să le facă mâncare, să le spele şi să le cârpească rufele.

La cărămidărie toţi se sculau din zori, mâncau o coajă de mămăligă friptă pe plită şi se duceau cu sapele să scoată lutul din gropi, să-l amestece cu nisip şi apă şi să-l frământe cu picioarele până ce se făcea bun de pus în tipare. Lucrau pe deşelate ziua întreagă, cu un ceas de odihnă la ora prânzului, lucrau şi noaptea la lumina lunii şi a focului din faţa colibei, neţinând seama că din pricina ploilor de la munte apa era câteodată rece de te tăia la os şi că nisipul se închega atunci tare anevoie.

În primele zile, Lişca, dorind să-l îmbuneze pe bătrân, a lepădat rochia de mătase vişinie, a îmbrăcat alta, ruptă, o zdreanţă bună de aruncat la gunoi, şi a trudit din greu cot la cot cu alde frate-su, răsuflând în voie doar când o trimiteau să întoarcă măgăruşul căruia îi făcea cu ochiul pajiştea de trifoi din armanul boieresc. Dar asta n-a durat mult. Intr-o bună dimineaţă, Lişca, prefăcându-se ostenită de moarte, n-a mai ieşit din colibă, a rămas în aşternutul călduros, toropită de lene, până către ora prânzului. După masă, cu toate că era sătulă de somn, s-a tras din nou la umbră să se culce, mereu cu urechea la pândă să asculte ce zice taică-su, dacă nu vine să-i înfigă mâna în plete, s-o târască afară. Bătrânul, nimic, a lăsat-o în pace, să vadă ce-i poate capul. Şi-apoi ştia el bine că muierea puturoasă şi pusă pe ceartă e mai rea decât dracul.

Lişca s-a sculat cu puţin înainte de asfinţitul soarelui, dar şi atunci, în loc să meargă să dea o mână de ajutor la aşezatul cărămizilor în cuptor, a luat minciogul la spinare şi-a plecat agale către un ochi al râului, în marginea pădurii, să prindă peşte.

Era limpede pentru oricine, chiar şi pentru mine, care în vara aia începusem să deprind meşteşugul unditului, că se duce să se scalde, fiindcă rar de tot picase cuiva un crăpcean în locul ales de ea, unde se bălăceau cât e ziua de mare fetele din sat.

Uimiţi de atâta neobrăzare, fraţii săriră cu gura pe bătrân s-o întoarcă din drum, că de nu, până seara, o pun pe goană de la colibă. Tatăl a lăsat jos targa de cărase cărămizi cu ea şi a plecat pe urmele fiică-si. Lişca, de pe o ridicătură a malului, l-a zărit venind şi s-a oprit. Bătrânul s-a apropiat de femeie dojenind-o părinteşte, că de ce-a venit la cărămidărie dacă-i place să stea cu mâinile în sân, de ce n-a rămas la casa ei, să fi dormit cât avea poftă şi să i se lungească urechile de foame. Şi

tot aşa, cu mustrări blânde, până când a fost lângă ea pe ţuguiul malului. Atunci, fără veste, a ridicat mâna şi-a pocnit-o peste obraz cu sete, de-a facut-o să ţipe şi să se îndoaie de durere. Nu i-a dat răgaz să se dezmeticească, a lovit-o şi a doua oară, mai îndârjit, pentru ca era leneşă şi proastă. Dacă nu voia să calce lutul şi nici să aşeze cărămizile în cuptor, apoi să se fi dus în sat, să le dea muierilor în cărţi, să aducă o bucată de carne la masă, să aducă rachiu şi bani de tutun.

După bătaia aia, Lişca a început să colinde uliţele cu ghiocul şi cu cărţile ei soioase, ameţind cu vorba de o potrivă femei şi bărbaţi, că era vicleană ţiganca şi când se uita la tine pe sub gene, galeş, i-ai fi dat cu dragă inimă şi casa şi căruţa cu cai. Femeile o plăteau cu ce aveau: cu o gâgâlice de pui, cu două-trei ouă sau cu banii păstraţi într-un nod al basmalei.

Şi ea le tălmăcea din cărţi povestea craiului de ghindă, de tobă, de verde sau de roşu, vorbind mereu de bucurii ce nu se arătau, de drumuri lungi la miez de noapte, drumuri de multe ori fără întoarcere, de veşti ce nu soseau şi de o stea a norocului pe care nimeni n-o vedea arzând. Bătrâne şi tinere o ascultau încremenite şi multe credeau ce le spune, fiindcă, plecând de la ea, se simţeau mai puţin apăsate de tristeţe şi nădejdi noi le încercau inima.

Cu datul în cărţi, Lişca a ajuns tâmplă de icoană pentru cei de la cărămidărie. Tatăl şi fraţii nărăviţi dintr-odată la băutură erau mereu cu grijă să n-o supere, să n-o întărâte. Nici vorbă s-o mai cheme cu ei la treburi. Făcea Lişca ce vroia şi ce-i trăsnea prin cap, socoteală nu-i cerea nimeni de nimic. Şi fiindcă nu mai trăgeau de ea s-o pună la muncă, dimineaţa se scula acum cea dintâi. Soarele învăluit în pulberea viorie a răsăritului o găsea spălându-se la râu, ori umblând prin grădina de zarzavat de pe malul ălălalt, de unde căra cu poala ardei şi roşii. Alteori pleca în pădure. Eu şi frate-su mai mic – amândoi devenisem umbra ei – dădeam fuga s-o ajungem, gata când ne-o cere, să cotrobăim prin toate cuiburile de pasăre sau să adunăm ciuperci.

De obicei în pădure culegeam flori şi măturică şi căutam fragi pe care-i strângeam grămadă pe o foaie de lipan, căci de mâncat mergeam să-i mâncăm undeva sub o ruptură a malului deasupra căruia se roteau în zbor prigorii. Lişca ne învăţa să mâncăm fragii strivindu-i cu limba în cerul gurii, fiindcă aşa mustul lor răcoros, dulce ca mierea, e mai gustos – dar cine

şedea s-o asculte?

în sat, Lişca se ducea tot la două-trei zile, şi da numai pe la casele unde ştia că e aşteptată. Rar de tot se întâmpla să bată şi pe la alte porţi. Restul timpului şi-l petrecea scăldându-se şi stând goală la soare pe o fâşie de nisip, între două perdele de sălcii.

De multe ori bătrânul şi feciorii se apucau să cânte, şi Lişca, prinzând firul versului, se lua să cânte în rând cu ei, cu atâta patimă încât femeile care coborau cu cobiliţa la râu se opreau uimite s-o asculte. Focul din faţa colibei o învăluia ca într-o bură de aur şi cei de-o vedeau atunci învârtindu-se pe lângă vatră să pună masa şi să aştearnă pentru dormit o credeau grăbită să isprăvească şi să plece, căci vocea ei înălţată în cântecul acela ţigănesc, tulburător de trist, li se părea o chemare de dragoste aruncată vreunui flăcău ce sta s-o aştepte în întunericul pădurii.

Faima Lişcăi de ghicitoare în cărţi fu dărâmată pe neaşteptate, într-o sâmbătă, de o întâmplare nenorocită. Era după-amiaza. Lişca plecase la prăvălie să cumpere stambă pentru o rochie. Negustorul îi măsurase trei metri şi se ciondăneau pentru preţ, când în prăvălie intră o femeie de cincizeci de ani, scofâlcită toată, plânsă, sfârşită de atâta suferinţă câtă i se citea în ochi. Era slujnică la curtea boierească şi venise să ia lumânări să le aprindă la căpătâiul copilului ei, care se înecase dimineaţa în râu şi-l scoseseră apele la un prund în cotul pădurii. Văzând-o pe Lişca, sărmana femeie îşi aduse aminte că doar cu câteva zile în urmă ţiganca îi ghicise în cărţi, spunându-i c-o să aibă în curând o bucurie mare, şi acum, frântă de durere cum era, se repezi la ea umplând-o cu ocări, că înşală lumea cu scorneli şi minciuni, o numi hoaţă şi căţea parşivă şi n-o slăbi nici atunci când oamenii, adunaţi peste drum, în curtea morii, tăbărâră în prăvălie, atraşi de ţipetele şi bocetele ei. Lişca fu de-a dreptul năucită şi nu putu să scoată o vorbă. Până la urmă s-a strecurat prin mulţime şi s-a făcut nevăzută.

Duminică dimineaţa, ducându-se iar în sat cu cărţile şi ghiocul, n-a mai fost primită nicăieri. S-a întors la colibă cu mâna goală, ceea ce l-a făcut pe taică-su, care-şi aştepta porţia de rachiu şi pacul de tutun, să-şi strâmbe mutra cu o silă de neînvins. Fraţii, la fel, se uitară la ea cu ochi de lup.

— Nu mai e să vă dau, le-a strigat Lişca, întărâtată, cu mâinile înfipte în şolduri, gata parcă să-i ia în unghii, încât bătrânul, fără

voia lui, şi-a lărgit gura cu buze vinete şi crăpate într-un râs chinuit, iar fraţii au pus cornul în pământ.

Fierbea în ea ceva duşmănos şi străin, o putere din calea căreia trebuie să te fereşti, şi ţiganii, în zilele următoare, avură atâta minte s-o lase în pace, să n-o cheme cu ei la treburi. Ea şedea în colibă, în mirosul leşios de ţoale vechi. Spăla, cârpea, făcea mâncare, toca dracilă pentru raţe, într-o tăcere de nepătruns. Uitase dintr-odată drumul la pădure şi nici la scăldat nu se mai ducea.

Eu şi fratele ei mai mic ne jucam tot pe aproape de ea, cu gândul că ne-o lua de mână să mergem iar în pădure să căutăm fragi şi ouă de pasăre, dar ei nu-i mai era mintea la noi. Când isprăvea treburile, se aşeza pe un bolovan în faţa colibei şi privea dusă râul însorit, pâlcurile de sălcii şi cosaşii ce se mişcau în cadenţă pe hotare.

După o săptămână de la întâmplarea cu femeia căreia i se înecase copilul, Lişca urcă în livada noastră şi-mi ceru să-i dau foarfecele bunicii. Am alergat într-un suflet în casă şi le-am adus. Ea le-a vârât în sân, în legătura în care ţinea şi ghiocul, şi a plecat spunându-mi că atunci când s-o întoarce mama de la câmp, s-o trimit la ea la cărămidărie. Aşa am făcut.

— Dadă, i-a zis Lişca, mamei, ştiu să-ţi spun dacă bărbatul dumitale e sănătos sau s-a prăpădit...

Şi fără să aştepte să fie rugată, s-a dus la lada de mălai, a luat ciurul, a făcut cruce deasupra lui, bolborosind un descântec neînţeles, apoi l-a pus cu veşca, adică cu marginea de lemn, pe vârful foarfecelui pe care îl ţinea între două degete, şi ciurul a început să se învârtă, încet-încet, ca împins de o mână nevăzută. Ăsta, zicea ea, era semnul că tata se află în viaţă pe front. Mama, uimită, şi neîncrezătoare de ceea ce se petrecuse înaintea ochilor ei, i-a cerut ţigăncii să mai încerce o dată. Ciurul s-a rotit şi a doua oară.

După plecarea mamei, până într-un ceas, la cărămidărie s-au adunat o mulţime de femei. La vestea că Lişca ştie farmece, lăsaseră copiii nelăuţi şi veniseră să afle dacă bărbaţii lor sunt teferi acolo pe unde i-a târât războiul. Ciurul se învârtea de fiecare dată, şi ele puneau bucuroase lângă ţiganca aşezată pe pământ, în faţa colibei, lucruri de-ale gurii sau bani pe care bătrânul lacom îi vâra în buzunare, socotind cu glas gros, fără ruşine de lume, câştigul ce se strângea.

Lişca, ajunsă din nou la mare cinste, lepădase ca pe o mască înfăţişarea tristă, rece şi duşmănoasă cu care-i speriase pe taică-su şi pe fraţi în ultimele zile. Ochii ei mari, surâzând, cu două luminiţe ciudate în pupile, genaţi şi sprâncenaţi, ardeau veseli, pătrunşi de o bucurie tainică. Unul dintre fraţii ei adusese o sticlă de rachiu, păhărelul trecea din mână în mână, întârziind mai cu seamă pe la bărbaţi, şi, când i se întindea şi ei, îl bea dintr-o înghiţitură şi nu-i da drumul mai departe până nu i-l mai umplea o dată. Dăduse jos flanela verde de lânică, rămase cu cămaşa, prin care sânii rotunzi şi mici se desenau clar. Pe braţe, ca toate ţigăncile tinere, purta brăţări de alamă, care se ciocneau între ele când întindea mâna să apuce păhărelul.

— Lişco, fa, îi strigă o dată bătrânul, lasă rachiul, că te turteşti.

Ea l-a ascultat şi a azvârlit cât colo sticla, apoi a sărit în picioare, făcând să-i fluture fusta veche de catifea şi i-a strigat celui mic dintre fraţi:

— Ursare, pune mâna pe toba ta de capră şi bate-o cât poţi, că vreau să joc. Ducă-se dracului războiul, în seara asta vreau să-i trag una de-a noastră, ţigănească.

Femeile, îngrămădite lângă vatră, uitaseră de necazuri şi zâmbeau la toată zburdălnicia ei nevinovată. „E tânără, săraca, se gândeau, acum ar fi trebuit şi ea să petreacă”, şi nu-i luau în rău nimic din ceea ce făcea, fiindcă-şi aduceau aminte că altădată şi ele se dădeau în vânt după botezuri şi nunţi.

Tovarăşul meu dejoacă a bătut toba şi Lişca a jucat. A jucat aşa cum niciodată până atunci nu-mi mai fusese dat să văd. Cu capul răsturnat pe umeri, cu braţele date în lături, pocnind din degete şi mlădiindu-se din mijloc, părea că trece în zbor peste pământul bătătorit din faţa colibei, fiindcă tălpile ei de-abia-l atingeau, ca şi când dedesubt ar fi fost o tablă cu jăratic. Călca frângându-şi genunchii şi lungind gâtul, cu ochii uşor întredeschişi, dând mereu să se întoarcă, aşa cum mânzul care se adapă în râu se trage înapoi când îşi moaie nările în undă, speriat de chipul lui răsfrânt în adânc. Pornea repede în vârful picioarelor, fugărită parcă de răpăitul ca de ploaie al degetelor lovind în tobă, se răsucea brusc făcând să zornăie brăţări le, de data asta îndreptându-se puţin cu faţa ridicată în vânt către uşa colibei, ca atunci când te aşteptai să dispară prin ea, să se oprească şi să înceapă să toace iarăşi pământul cu călcâiele.

Când sfârşi, se lăsă să cadă pe iarbă cu braţul în lături.

Se înserase şi femeile se pregăteau să plece, când una din ele, o bătrânică, îi zise ţigăncii:

— Lişcă, da de bărbat-tu ce spune ciurul? Ia descântă-l, să vedem şi noi ce zice?

Lişca se uită la ea ca la o arătare din altă lume. Bărbat-su? Ce-i păsa bătrânii de bărbat-su? Se făcuse dintr-odată galbenă la faţă, de parcă-i tăiase graiul.

Pentru o clipă femeile uitară că au treburi acasă şi se adunară iarăşi în jurul ei, şi ea trebuie să spună descântecul şi să pună ciurul cu marginea pe vârful foarfecelor luate de mine din lada cu albituri a bunicii. Dar fie că ostenise la joc, fie că gândurile la bărbat-su îi dădeau ca un tremur în tot trupul, ciurul îi scăpă din mână şi căzu. Încercă şi a doua oară, muşcându-şi limba ca să se liniştească, dar nici de data asta nu izbuti să-l facă să se învârtească, aşa cum izbuiţise până atunci.

Femeile o priviră îngrozite, într-o tăcere de moarte. Tăcea şi Lişca, cu toate că pe faţa ei se vedea bine că ar vrea să le strige că nu-i adevărat, că bărbat-su trăieşte, trebuie să trăiască, ciurul nu ştie nimic, n-are de unde să ştie, că tot ce făcuse astăzi fusese o înşelătorie. Rezemată de colibă, cu fruntea în palme, privea în jos, tristă şi îndurerată, ţinând o mână la gură ca să-şi oprească strigătul ce-i umplea pieptul şi alta pe frunte să astâmpere durerea ce i se cuibărea în creier.

Femeile încercară s-o mângâie, dar ea se zmuci şi ele plecară. Lişca se lăsă atunci cu faţa la pământ şi izbucni într-un plâns cu hohote, fără să se mai poată stăpâni.

Eu şi tovarăşul meu de joacă stam lângă ea şi nu scoteam o vorbă. Târziu se întoarse către noi şi, luându-ne de mână, rosti cu glas înecat de lacrimi:

— Doamne, cum mă priveau, parcă-mi tăiau inima!

Apoi, fulgerată de un gând, îşi dădu părul pe spate, se strecură în colibă, luă punga cu bani din buzunarul bătrânului care dormea şi ne-o dădu să mergem cu ea la curtea boierească, s-o dăm femeii al cărei copil se înecase în râu.

Noaptea, când ne-am întors, Lişca nu mai era la cărămidărie. Plecase luând cu ea şi vioara rămasă de la bărbată-su.

— Ţigancă, zicea lumea, i s-a făcut de ducă şi s-a dus…

După patru luni, Lişca s-a întors acasă, escortată de jandarmi. Fusese prinsă între liniile frontului şi nimeni nu voise s-o creadă

că-şi căuta bărbatul.

Dar nu mai era Lişca pe care o ştiam noi, ci o umbră a ei.

DINCOLO DE NISIPURI

— Tatălui meu care aştepta gărla-

Era în 1947, an de secetă cumplită. Şuşteru nu mai văzuse pic de tutun de patru zile. Ca să fumeze, într-o zi rupse un smoc de frunze de iederă din rugul care îmbracă faţa casei, le fărâmă între degete şi-şi umplu luleaua. Avea ochii cârpiţi de somn, fiindcă, deşi era trecut de amiază, abia se sculase din pat. „Al dracului, se gândi, pierzi o noapte la priveghi şi nu-ţi mai vii în fire pe urmă două zile". Nevasta, soacra, copiii lipseau de acasă. „Sunt după mâncare, îşi zise, s-au împrăştiat prin sat ca faina orbilor".

Şi ieşi din drum, mic şi slab, cu cămaşa atârnându-i peste pantaloni. Avea poftă să mănânce o legătură de lăptuci; dormind visase c-a plouat şi că i-a înverzit grădina de zarzavat ca în anii buni. De două veri, de când ţinea seceta, nu se deştepta o dată fără să poftească de mâncare un lucru de care nu putea să facă rost. „Se vede treaba, îşi zicea, că visele se nasc în stomac şi urcă să moară în gură. Bine-ar fi, zău, să nu le aibă omul deloc".

— Şuştere, dă, mă, şi mie să trag un fum.

II strigase dascălul satului. Despre dascăl toată lumea zicea că şi-a pierdut minţile din pricina foamei. Ziua întreagă sta la marginea şanţului cu picioarele adunate sub el, mesteca măcriş dacă avea, şi îngâna întruna, uitându-se la cerul gol de nori, un rând dintr-o carte de rugăciuni: *„Dumnezeule care dormi în pădurea de dafin".*

— Nu-i tutun, mă, îi răspunse Şuşteru, e o buruiană, pute şi te ustură pe gât.

Privi uliţa în lung. În dreptul primăriei, o femeie aduna baligă într-o roabă ca să lipească prispa casei. Sub salcâmul de lângă podişca dată cu var, un câine se scutura de purici. La fierărie potcoveau un cal. Mirosea a copită arsă.

Şuşteru coti încet după colţul gardului şi coborî la râu. Se opri la şanţurile prin care altădată venea apă în gradina lui de zarzavat. Erau goale. Mâlul de pe fundul lor se uscase, crăpase.

Albia râului se întindea în sus ca o omidă cenuşie. Nisipul şi petele galbene de lut pietrificat luceau pustii în soare. Rădăcini putrede atârnau în peretele malului dinspre sat. Dincolo, pe izlaz, aliorul se încolăcea de căldură. Pe un muşuroi de ţărână, alături de o tufa neagră de mărăcini, ţistuia un hârciog. Departe, pe vârful unei movile, se zărea un călăreţ.

Şuşteru zgârie cu vârful piciorului o cruce în nisip şi râse. Când era copil şi făcea o cruce pe pământ, zicea că dedesubt gâlgâie un izvor. Prost mai era în tinereţe. În fiecare an, în prima săptămână de primăvară, se ducea la izlaz cu un ţăruş să scoată brânduşe. Le vedea albe, în două foi, ca stropii de lapte căzuţi din şiştar – şi se repezea să le culeagă pe toate. Maică-sa îi zicea la plecare:

— Câte brânduşe ai să aduci acasă, atâţia pui au să scoată cloştile noastre.

Şi el credea.

Călăreţul zărit înainte pe movilă se apropia în goană mare de sat.

— E nebun, zise Şuşteru, vânturând mâinile, omoară calul dac-o ţine tot aşa până la pod.

Observându-l, călăreţul cârmi spre el şi strigă, arătând cu braţul îndărăt, că vine gârla. A plouat la munte şi vine gârla. Vine Buzăul.

Şuşterul nu înţelese pe dată ce i se spune, parcă îi luase minţile, şi când se dezmetici, celălalt era departe, se pierdea sub arcadele podului vopsit în roşu, dispărea ca o nălucă, în fulgerările apei morţilor. Şezu o clipă, căutând cu privirile înfrigurate în susul albiei, pe linia malului, şi i se păru că-l loveşte în faţă răcoarea apelor pornite de la munte. Atunci sări şanţul şi urcă podul în fugă, mai mult de-a buşilea, suflând greu pe gură. O mânecă a cămăşii, îmbâcsită de sudoare, îi atârna de încheietura mâinii ca un pansament desfăcut. O smulse şi o aruncă.

Dascălul ieşi înainte, apărându-se de muşte cu o creangă de salcâm.

— Dascăle, strigă Şuşteru, vine gârla, mă! Trebuie să dau luntrea la apă şi să curăţ şanţurile. Peste o săptămână mâncăm lăptuci.

într-o jumătate de ceas, Şuşteru a scos luntrea din şopron şi a târât-o prin praful uliţei până dincolo de râu.

în vremea asta s-au prins să bată clopotele bisericii. Bang-bang -clopotul mare; ding-ding – clopotul mic. Toaca nu suna. Toaca se bate numai la soboruri bisericeşti.

Când au bătut clopotele, satul s-a mutat pe malul gârlei. Bărbaţii au tăbărât cu sapele şi cu târnăcoapele să spargă movilele de pământ care astupau intrarea în şanţuri. Femeile n-au coborât, se îngrămădiseră sub un oţetar şi ţineau copii lângă ele, fiindcă valurile puteau să-i tragă în vâltoarea lor, din care nu mai e scăpare. Nu se ştie de ce aveau credinţa că gârla, pornind de la munte, se lasă la vale însoţită de un vânt rău, aspru, ca de îngheţ, şi se înfiorau dinainte, ca jivinele plăpânde când simt că se apropie iarna grea. Două dintre ele rostogoliră cu mâinile până-n gura vadului un pietroi mare cât o buturugă, ca să fie acolo pentru spălat rufe. Jos, într-o groapă, un bătrân întindea cârlige de undit, legate de o sfoară prinsă de un ţăruş înfipt în buza malului. În fiecare cârlig atârna câte o jumătate de râmă ca momeală. O fată se pieptăna, răsfirându-şi păru! castaniu în lumina soarelui, şi zicea un cântec trist ce aducea a bocet. În toiul lucrului, bărbaţii se opreau o clipă şi-şi suflecau pantalonii până mai sus de genunchi, ca să nu li se ude mai târziu îmbrăcămintea. Atâta mai aveau, ce era pe ei, restul boarfelor le schimbaseră pe mălai la bogătanii şi morarii din satele de sus.

Isprăvind de curăţat şanţurile, Şuşteru trecu la vecini să ceară tutun. Căpătă cât să-şi umple luleaua de două ori. Dascălul se ţinea în urma lui la un pas. Şuşteru îi întinse să tragă un fum. Pe urmă plecă mai departe, călcând încet pe marginea albiei, smucind mereu cămaşa să-şi acopere braţul gol, înroşit de soare. Când dădu peste moşul ce întindea cârlige, se făcu foc de supărare şi începu să ţipe la el să le ia de acolo, să nu sperie peştele din prima zi.

— Ei, gata, am înţeles, zise bătrânul, liniştit, le iau. Da urli degeaba. Tu nu ştii că peştele merge numai în susul apei? întâi să ajungă Buzăul la Şiret şi pe urmă vine peştele aici.

— Asta aşa e, recunoscu Şuşteru, uitasem. Poţi să le laşi.

— Le las, răspunse bătrânul, că cine ştie, poate tot pică vreun baboiaş. În groapa asta am prins odată un somn cât un porc.

— Pune mâna şi scoate-le, răcni Şuşteru, înfierbântându-se din nou. Să n-avem vorbe.

Se însera. Soarele luneca sub orizont. Lumea, tot pe mal, nu se mişca, dar începuse să-şi piardă răbdarea. În câteva locuri

femeile aprinseră focuri. Cădea noaptea. Bărbaţii porniră spre Şuşteru să-l întrebe ce e cu gârla, că nu vine, nu se vede.

— Dacă nu se vede, răspunse Şuşteru, aşezat pe marginea luntrii, s-aude. Pune urechea la pământ şi ascultă.

Cinci inşi se trântiră numaidecât în nisip, pe burtă. Şuşteru strigă la femeile de pe mal să nu mai facă zarvă şi trecu în rând cu cei cinci. Nimic. Pământul, uscat până la un stânjen în adâncime, era tăcut.

Bolovanii n-au glas. Cei rămaşi în picioare aşteptau încordaţi. Le sticleau ochii în cap. Bărbile, vinete ca magiunul de prune, îi făceau fioroşi. Şuşteru se ridică anevoie.

— Adineauri s-auzea, vorbi el. Venea aşa ca un bubuit de departe. Il fulgeră o idee: Staţi! Să ştiţi că morarii din satele de sus ne-au tăiat apa. Hoţii de morari au pus mâna de-au săpat şanţuri mari, şi acum apa curge în iazurile lor. N-o să vie la noi nici într-o săptămână, dacă nu mergem să-i luăm de păr.

Oamenii se uitară unul la altul în tăcere. Şuşteru se părea să aibă dreptate. Îşi aduceau aminte că morarii le-au făcut greutăţi cu apa în toţi anii.

— Ne-au luat boarfele pe nimica toată, ne-au lăsat goi puşcă, zise Şuşteru, şi-acum ne taie şi apa.

Lăsară sculele ce le aveau şi se repeziră în sat să încalece caii. Trebuiau să aducă gârla, astfel pierdeau.

într-un sfert de ceas se formă o ceată de vreo douăzeci de călăreţi. Cei de pe mal le strigară să ia cu ei topoare şi cazmale. Îşi închipuiau c-o să iasă cu bătaie.

Şuşteru dădu pinteni şi ceata porni, răzleţită la început, apoi strângându-se ca o unitate de cavalerie în aşteptarea semnalului de atac. Drumul era greu. Copitele se înfundau în nisip. Un cal se poticni şi necheză. Stăpânul îi dădu în cap cu pumnul. În faţă răsărise luna. Era galbenă şi vălurită ca obrazul unei bătrâne. Nisipul scânteia. Dunga lui albicioasă, ca de sidef se isprăvea în lună. Sau poate de-acolo curgea în albia râului. Şuşteru călărea în frunte. Satele din sus erau departe. Până la cel mai apropiat dintre ele, pe drum drept, pierdeai un ceas. Ceata, ţinând pe lângă mal, făcea multe ocoluri. Nu străbătuseră calea jumătate, când doi cai, stinşi de oboseală, slăbiţi din pricina foamei, căzură şi dădură ochii peste cap. Oamenii se opriră, îi ridicară şi-i duseră pe mal.

— Beliţi-i aici, le zise Şuşteru stăpânilor, şi nu lăsaţi să

alunece stârvurile de vale, că ne spurcă apa.

Ceata, fărâmiţată, porni mai departe, la pas, pe sub cerul albastru, înalt, având în faţă, culcat pe muchia unui deal golaş, obrazul lunii. În dreapta şi în stânga, nicio lumină. După dogoarea zilei, câmpul răsufla fierbinte şi caii năduşiseră, adunai spuma de pe şoldurile lor cu palma. Oamenii îi îndemnau stăruitor – uneori cu blândeţe, bătându-i încet pe bot, alteori cu vorbe aspre, din gât, croindu-i cu coada cazmalelor.

Ajunseră la prima moară, aşezată pe un grind pleşuv. Iazul din faţa ei era gol. Mânară înainte. Ziceau că apa a fost tăiată mai în sus. O parte din ei – vreo şapte la număr – coborâră şi-o luară pe lângă cai. Cei din faţă simţiră că i-au pierdut şi grăbiră în trap până la un colţ al malului, de unde începea o pădure de plopi pe o limbă de pământ îngustă. Acolo, Şuşteru suci în loc calul lui mărunt, flocos şi făcu numărătoarea. Mai era cu el jumătate din ceată, şi până la satul următor, după judecata lui, mai aveau de mers un ceas, dacă nu şi mai bine.

Cu puţin înainte de miezul nopţii, ceata ajunse la moara a doua. O văzură de departe. Era ascunsă între sălcii bătrâne, cu acoperişul ţuguiat, învelit cu tablă. Alături, pe un dâmb, o casă cu geamurile oarbe. Un cârd de raţe trecu pe deasupra lor gâfâind şi se pierdu în câmpie.

— Vin de pe iaz, zise Şuşteru, s-au scăldat până acum. Oamenii puseră caii ureche la ureche. Topoarele le ţineau la piept. Albia râului cotea dintr-odată la dreapta, ca, mai încolo, la vreo sută de paşi, răzgândindu-se, s-o apuce mult la stânga, tăind prin izlaz. Se năspustiră în galop printre malurile abrupte până la stăvilar, unde descălecară. Iazul, ca şi cel dinainte, era gol, iar jgheaburile – pline până la jumătate cu ţărână. Niciun fir de apă nicăieri.

Oamenilor nu le venea să creadă. Clătinându-se, trecură podul ce ducea în moară. Un viţel culcat pe cărare mugi prin somn. Înăuntru latră un câine.

Auziră şi-o tuse înfundată, hârâită şi un zgomot de zăvoare. Stăpânul se speriase, îi credea hoţi. Se întoarseră la cai fără a scoate o vorbă. Şuşteru rupse cel dintâi tăcerea.

— N-au ţinut apa aici, zise. Mai în sus, la morile celelalte, acolo să mergem.

Patru inşi se desprinseseră din ceată şi o cotiră în jos. Topoarele le atârnau înfipte la brâu. Ceilalţi îl însoţiră pe Şuşteru

până la locul unde albia râului se vedea întinzându-se drept înainte – o dâră de cretă ce nu se mai isprăvea nicăieri. Atunci îl părăsiră şi ei.

Şuşteru nu-i chemă. Privi luna ce se ofilea pe muchia aceluiaşi deal, ridică braţul fără mânecă şi lovi calul pe gât, cu dârlogii. Simţea mereu în faţă răcoarea valurilor.

PĂPUŞA

Ene Lelea se întorcea în sat de la o consfătuire cu agronomii, unde şezuse trei zile. Mâna caii repede, cu capul înfundat în gulerul moale al şubei, şi sania luneca, clătinându-se pe pârtia din marginea bălţii. Până la căderea serii mai era un ceas, totuşi peisajul se desfăşura vânăt, pentru că după prânz vremea se învrăjbise ca o căţea fătată. Zările căzute fumegau, gerul, care arsese în draci o săptămână, se subţiase, şi, în câmpia încremenită sub un strat de zăpadă gros de două palme, se deşteptă vântul de februarie, scheunând. Prin scârţâitul ca pe sacâz al tălpicelor, Ene Lelea auzea trosnetul sec al buruienilor rămase încă în picioare pe răzoarele din linia cu vii şi foşnetul stufului, aspru, încâlcit. Înainte, către sat, cerul deschidea un ochi mic şi inexpresiv, ca de peşte fiert, sub care se mişca, înscriind cearcăn de funingine, un cârd de ciori.

„Vine viscolul, se gândi Ene Lelea, la noapte o să degere şi inima pământului”, şi scurtă hăţurile. Tropotul copitelor se învălmăşi. Ascultându-l, lui Ene Lelea îi răsări în minte că e fără noimă să omoare caii cu goana, când Gia nu mai e acasă să-l aştepte. Gândul îi răscoli dureros simţurile, şi faţa lată, cu nasul puţin cărnos, i se strâmbă nervos, parc-ar fi crestat-o cu briciul. La numai două luni de la nuntă, nevasta îl părăsise. Într-o seară, după ce-au stat la masă, el a coborât în beci să scoată o cană de vin, şi când s-a înapoiat n-a mai găsit-o pe Gia. Îşi luase lucrurile şi fugise la Ilie Bigu, gestionarul de la bodegă. I-au rămas de la ea o ciupercă de lemn de ţesut ciorapi, o păpuşă îmbrăcată în veşminte de mireasă, pe care a spânzurat-o în pridvor, deasupra uşii, şi o scrisoare:

„Să nu mă blestemi, Ene eu mă duc la cine mi-a fost drag pe lumea asta mare că eu m-am măritat cu tine fiindcă m-a bătut tata cu pumnii, ca duşmanu, să te iau. Degeaba am zis eu nu şi nu şi am bocit şi m-am rugat de ceasul morţii, că mama şi toate

neamurile noastre, cum dădea ziua geană, venea să mă oropsească cu vorba ca să facem cununia amândoi. Acum tu, Ene, să zici aşa, că Gia nici n-a fost, vai de chinu ei ăla amaru, şi să-ţi cauţi altă fată, care să te îngrijească şi să-ţi facă copii frumoşi, ca perele clopoţel, că eşti om bun şi preşedinte de gospodărie...”

„Ehe, făcu Ene Lelea cu amărăciune, mi-a dat cu piciorul şi-i cu gura plină de cântec ca un popă”.

împrejur, zăpada începuse să se destrame în vânt: se pornea viscolul. Ene Lelea strânse umerii, instinctiv, şi-şi frecă cu dosul palmei buzele spuzite de vânt. Usturimea îi străpunse toată gura. „Să fie al dracului, se supără, am stat trei zile la Raion şi nu mi-a dat prin cap să cumpăr niţică piatră-acră, să-mi vindec gura”. Era aproape de coliba paznicului, ridicată la un cot al drumului, şi înălţă capul să privească pe baltă. Dincolo de perdeaua de stuf, scuturată de vânt, pescarii din brigada condusă de Dumitru Carabineanu spărgeau copci, să bage năvodul. Izbiturile topoarelor răsunau puternic, parca-ar fi sfărâmat oase de vită o armată de măcelari.

Ene Lelea uită de Gia. „Noi, dulgherii, îşi zise el cu mândrie, nu facem niciodată atâta hărmălaie. Cu noi e altceva”...

Până să fie ales preşedinte, lucrase în echipa de dulgheri, şi de aceea, o clipă avu senzaţia că acolo în vale se prind în scoabe grinzile unei case. Închizând ochii, descoperi chiar şi şuierul ferăstrăului, şi mirosul lemnului cioplit; iarna, în mâinile dulgherului, lemnul miroase mai frumos decât în pădure.

Deodată, unul dintre pescari, rotind minciogul într-o copcă după peşte, începu să cânte, şi Ene Lelea recunoscu vocea lui Bigu, groasă, aspră de ger, şi ameţeala îi învălui tâmplele. Cântecul, punctat de bătaia topoarelor, îi da un sentiment straniu de umilinţă şi prăbuşire. Era ca şi când s-ar fi aflat însetat dinaintea unei fântâni secate. Un val fierbinte i se zbătea în trup, întocmai ca-n ziua când i se făcuse o injecţie cu calciu gluconic, iar buzele i se mişcau fără voie, închegând, prosteşte, aceleaşi cuvinte:

— Ilie Bigu mi-a furat nevasta şi cântă.

Apoi, brusc, se trezi în el şi se întări credinţa că lui Bigu i se făcuse de peşte ca la pisici şi venise să-l momească cu rachiu pe Carabineanu. „S-au înnădit la dulce, se gândi, a! ce-am să-i mai întind eu! Până-n pânzele albe am să-i întind!” Dar întâiul semn

al mâniei, clipa ei de năucealã o trecu sorbind lacom din ţigară, şi acum plutea într-o bucurie ciudată. Toate câte fuseseră gata să răbufnească în el -silă, durere, revoltă – se rânduiau, se aşezau la dospit, ca să izbucnească mai târziu nimicitoare.

Era în dreptul colibei de la cotul drumului. Trase de hăţurile îngheţate şi-l strigă pe paznic.

— Cât rachiu a adus Bigu?

Paznicul, un cloncan de om, se apropie de sanie, amin-amin, târând după el prin zăpada ce sâsâia în vânt capătul unei moletiere desfăcute.

— Dă-i drumu, n-auzi, strigă Ene Lelea, sau te gândeşti să-mi torni minciuni?! Dacă te prind, gaia te ia, să ştii!

— N-a adus niciun strop, răspunse paznicul. Alaltăieri l-au dat afară de la bodegă, şi Carabineanu l-a luat să lucreze la noi. Asta e. A fugit nevastă-ta la el, iar preşedintele cooperativei s-a sculat că nu mai e bun de gestionar, altul în loc. Şi Gia, zice, e gravidă. Pofteşte de două zile numai pepenaşi muraţi şi alămâie.

Ene Lelea nu mai ascultă, învârti biciul, şi caii îl înecară în viscol. Din înălţimi tabăra peste el întunericul, şi fulgii mici, reci îi înţepau faţa şi-i prefirau în oase, ca o spaimă, frigul. Depărtările tulburi pieriseră, curgeau amestecate în trâmbele fâlfâind de-a curmezişul drumului, iar cerul era o zbatere de cenuşă şi de sare. Ene Lelea fuma. Jarul ţigării îi poleia mustăcioara spălăcită şi bărbia groasă, înfundată ca un oblânc de şa. Până astăzi nădăjduise că Gia se va întoarce la el. Acum, aflând că aşteaptă un copil de la Bigu, îngropa şi ultimul licăr al nădejdii.

Gândul la Gia îi aduse în minte pe neaşteptate aroma aspră a părului ei, proaspătă ca în prima noapte petrecută împreună. Năzărire! Se scutură, dar nu izbuti s-o alunge. Ar fi dorit-o pe Gia în sanie, adunată lângă umărul lui, înfricoşată de viscol şi de zdruncinături.

— Ene, dacă se rupe o falcie? Aşa le zicea Gia tălpicilor: fălcii.

— Nu te teme de asta, sunt din salcâm, lemn trainic.

— Pentru copil mă tem. Când o fi mare, Ene, când, va avea şapte ani şi l-oi scula dimineaţa, să se ducă la şcoală, o să atârne la somn ca şi mine şi o să îndruge la prostii! Mamă, cică, am visat că scrânciobul din abecedarul ăla al meu se rotea legat de agudul din curte. Era de-adevăratelea. Pe urmă, să ştii, au venit la mine, în odaie, porumbeii din cuşca lui nea Dumitru

Carabineanu: „Uite am venit singuri plocon, ca să nu ne mai pui laţuri, ia-ne”.

Ene Lelea se dezmetici şi suflă furtunos pe nări. Ce treabă era asta, să ţeasă poveşti pentru copilul altuia?!

între timp, caii, înteţind trapul, intraseră în sat. Aţipite sub viscol, casele vărsau pale de fum pe hornuri, iar vântul purta în răsucirile-i neaşteptate pe uliţă miros de spuză. Lumini gălbui scânteiau stânjenit în ferestrele îngroşate de ger.

în dreptul casei lui, Ene Lelea coborî, deschise poarta, împingând-o cu umărul, şi băgă caii la adăpost, sub şopron. Găleata de la fântână se bălăbănea peste ghizdele. Marginile ei, ferecate cu tablă de balot, luceau ştirb în dâra aurie a becului care ardea în pridvor, uitat aprins de trei zile. În stânga, atârnată de uscior, într-un cui, tremura caraghios păpuşa îmbrăcată în haine de mireasă. Ene Lelea urcă cele două trepte de piatră şi se opri un moment năucit. Păpuşa îl privea cu ochii Giei – albaştri, lunguieţi, batjocoritori, cu pleoapă grea.

— Ce-ţi închipui? întrebă Ene Lelea, înfiorat. Ce-ţi închipui? strigă el încă o dată şi, orbit de mânie, începu s-o croiască cu biciul. N-am pus eu să-l dea afară pe Bigu!

Obosit, zvârli biciul şi plecă la preşedintele cooperativei. Pe obraji i se lipiseră fire de rumeguş din păpuşa ruptă.

STRIGĂTUL

Lui Gheorghe Tomozei

Era în ajun de Anul Nou, seara, după ora opt. Tânăr, înalt, subţire, Ene Lelea colinda pe sub ferestrele casei, înfigând ramuri de brădişor în cercevele şi-n crăpăturile obloanelor. Dâre de lumină portocalie, strecurate umil prin ţesătura perdelelor, tremurau pe zăpada stârnită de vânt. Bătea crivăţul. În aerul rece, sonor, uscat de ger vreme de-o săptămână şi mai bine, vuietul viscolului, urcând din viroagele şi râpele câmpiei, năvălise pe neaşteptate, câteva clipe mai înainte. Acum vântul se înteţise, gâfâia, horcăia, prohodea. Prins în vârtej, teiul cel mare din grădină se zbuciuma şi trosnea, o foaie de tablă se izbea pe-un acoperiş, şi-n staul, berbecii îşi scuturau acioaiele, înspăimântaţi. Pe uliţe, troienii goneau despletiţi. Totuşi din

malul râului şi până devale, la moară, în ferestrele caselor scânteiau lumini, semn că, şi pe înnoptate, satul întreg continua pregătirile pentru sărbătoare, febril şi robust.

„E-hei, îşi spuse Ene Lelea, cuprins de-o bucurie frământată, o să-ncheiem anul c-o petrecere pe ruptele, cu veselie, cu plimbări cu sania”. Potrivi sub cerdac ultima rămurică de brădişor şi sări sprinten în zăpadă, lângă prispă. Peste drum, în răscrucea de la Monumentul eroilor, o fată umplea cofele cu apă. I se vedeau pulpele groase, lucioase, sugrumate de jartiere.

— Zdravănă făptură! rosti Ene Lelea mirat şi se apropie să pună zăvorul pe poartă.

Vântul îi dezlegă fularul şi-i aruncă în ceafa o pală de zăpadă uscată ca măzărichea. În acelaşi timp îi smulgea şi-o mănuşă lui Papa Leon, care se ivise la colţul uliţei.

— Stai, nu aşa, suflet de câine, răcni bătrânul împleticindu-se. Era băut, icnea, înjura şi repezea braţele roată, ca o moară de vânt.

— Fugi, lighioană năpârlită? scuipă el cu dispreţ. Vacs, asta eşti. Vacs... Şi tu? strigă spre Ene Lelea, intrând pe podişca ce da în curtea lui. Eşti preşedintele nostru, ridică mâna şi jură că Isus Christos, mântuitorul sufletului omenesc, n-a fost o fiară reacţionară. Nu vrei? Iacă, eu stau smirna-n faţa casei mele şi strig: Jos cu dama de pică, are inima neagră, muierea dezmăţată, ţine păsatu-n poală şi ţâncu-n oală. Să vină-ndărăt la tine, de ce-ţi frige inima? Feriţi purceii de lapte, m-am făcut vampir, uite-aşa le găuresc beregăţile şi le beau sângele.

— Naiba să-l ia, e năuc, de-a binelea, zise Ene Lelea bocănind cu cizmele pe treptele de lemn.

Răzbit de frigul de-afară, bău o cană de vin şi se lungi îmbrăcat pe pat, să asculte muzică la radio. O fierbinţeală plăcută îi rumeni obrajii. Mirosul crud şi răcoros al brădişorului, plutind ca un păienjeniş, îl pătrunse până-n fundul sufletului, tainic şi sfios...

Linişte! Doar viscolul trage cu ghearele de obloane. Balamalele scâncesc. Ochiul magic al aparatului de radio proiectează o săgeată verde, ireală pe peretele de la miazănoapte, şi o crizantemă înfloreşte într-o carpetă. Tulpina ei subţire se îngroapă în gura sacului cu nuci trântit lângă perete. Cântecul se revarsă domol şi calm, şi Ene Lelea intră într-o

livadă, se opreşte sub un cais şi începe să numere fructele coapte care cad la pământ. Una… două… trei… Trei caise fac un strop de rachiu. Acordul se repeta, şi gândul lui rămânea atârnat de cifra 3. Trei bobite de măceş satură o rândunică. Trei perechi de palme i-a tras Papa Leon lui Ion Lalaia Gogodita şi ăla l-a dat în judecată…

Deodată, odaia vibra de un ţipăt de spaimă, desperat, sfâşietor, ţâşnit dintr-un gâtlej neomenesc. Ene Lelea simţi un tremur în bărbie, pielea i se încreţi pe frunte şi făcu un gest scurt să se ridice. Dar căldura, pacea odăii, cana cu vin băută mai înainte, pisoiul care se cuibărise lenevos lângă umăr îl ţinură pe loc. „Viscolul, îşi spuse el ca să se liniştească. Se zbate şi urlă în gura hornului”. Îngrămădi perna sub ceafa, aprinse o ţigară şi privi ţintă punctul roşu de foc, care crescu şi se îngroşă ciudat, până ajunsese să semene cu un cantalup, apoi cu o lună. „Ia te uită, se-nveseli el, luna stă tupilată-n casa mea, şi fetele umblă în noaptea asta ca s-o prindă în oglinzi”. Puse luna într-un cui din perete. Nu-i plăcu. O mută pe masă şi-o învârti în gura unui pahar. De-acolo o trecu printre dinţii cuierului să-i poleiască, o plimbă pe dinaintea cocoşului ţesut cu arnici pe-un ştergar, o legă de cureluşele unei teci de sabie, şi la urmă o fixă să ardă între două mănunchiuri de brădişor.

— Eu n-o urăsc pe Gia, lună verde. A plecat de la mine, dar n-o urăsc. Du-te de i te-arată-n oglindă şi du-mi chipul cu tine. Spune-i să nu fie mâhnită. Papa Leon e un caraghios, înjura vântul, n-o-njura pe ea. Dacă vrea, îl trimit din nou în petit, să se ploconească înaintea ei cu daruri. Dar să nu-l cinstească decât c-un degetar de rachiu, că se cherchelşte repede şi-i sună limba-n gură ca sămânţa-n roşcovă. De Crăciun când tu dormeai în ceţuri, a băut cu Ion Lalaia Gogodita, s-au luat la harţă şi l-a pălmuit. Nu-l dovedea el pe Gogodita, căci ăsta are puşcă, însă după ce-au tras binişor la măsea, l-a momit s-o vâre sus, pe două grinzi, şi când omul a coborât de pe scaun, i-a căutat râcă şi l-a plesnit. Gogodita e mărunţel, zadarnic a-ncercat să pună mâna pe armă; cum sărea, Papa Leon îl buşea şi-l da peste cap. Du-te, lună verde, şi descântă-i brădişorul.

Luna pieri, şi Ene Lelea, rămas singur, sări în picioare, asudat, cu buzele tremurânde, străfulgerat târziu de strigătul de groază pe care-l auzise şi i se cuibărise în carne, aşchie de foc. Îşi simţea gura cleioasă şi amară, ca de fiere de peşte. „Ce-a fost

cu mine? se întrebă el. Mi-a tras dracul tichia pe ochi, asta e şi-un val înăbuşitor, de căldură clocotitoare, îi strânse inima şi-i tăie răsuflarea. Curgea prin el o undă de foc vie, mistuitoare: „Gia, n-o să-ţi mai fure brădişorul. L-ai înşirat pe pereţi şi o să se ofilească neatins de mâna ei". Înecat de mânie, smuci uşa şi trecu pragul în întuneric, fără scurtă, numai în flanelă şi în haină. Viscolul îl orbi. O şuviţă de nisip, prelinsă de sub podina cerdacului hâţânat de vânt, i se strecură, scârboasă, în nări şi pe pielea gâtului. În curte foşneau, albe, pâraiele zăpezii. Se afundă în ele, luminându-i calea cu lanterna. Căpriorii casei, vechi şi şubrezi, se izbeau cu pocnete seci în furcile înfipte cu proptele.

în uliţă auzi clopotul bisericii. Suna singur. Vaierul bronzului se rotea ca o fâlfâire zgrunţuroasă în vânt, amestecându-se cu jeluirea salcâmilor şi cu plesnetele scurte ale panglicilor de hârtie colorată prinse în ramurile de brădişor. Ene Lelea cerceta atent şanţurile, trăgând cu cizmele prin troienii spulberaţi de furtună, dădu ocol maidanului, privi în curţile vecine, dar nu descoperi nimic. Strigătul prăbuşit în el, ca găleţile într-o fântână, i se zvârcolea în piept, ascuţit, dureros. Coborî la râu, printr-o văgăună cu petice de stuf şi pălămidă. Vântul venea şuierând din susul albiei, dărăcea mărăcinii şi se arunca sălbatic în câmpia nemărginită. După vreo cinci sute de paşi, biciuit, apăsat de vijelie, Ene Lelea urcă vadul în uliţă. Nu întâlnise nimic, totuşi liniştea nu i se aşeza la loc în suflet, albă, legănătoare, cum o avusese.

Casele, cuburi pietroase, dorm somn adânc. „Trag a greul pământului”, se gândeşte Ene Lelea. Viscolul duduie. Şoapte nelămurite şi neroade se împletesc pe sub ferestre…

Brădişorul le adună şi le strecoară pe furiş la urechea Giei, rezemată cu fruntea de geamul în care licăreşte o lumină tulbure. „Au pornit colindătorii”, tresare ea. Cântecul copiilor suie din toate părţile satului:

Peste-un deal şi peste o vale. Iaca, soarele răsare. Şi nu-i soare răsărit, Ci-i brădişor călătorit…

Ene Lelea, tropăind, trece pe uliţă hârşâind gardul cu umărul. Obrazul lui, tras, întunecat, ochii duşi în fundul capului, aprig împăienjeniţi de viscol şi arzând galbeni ca doi bulgări de pucioasă, îi smulseră femeii un ţipăt pe care şi-l înăbuşi în pumni.

Ene Lelea trecu fără să-l audă. Alt strigăt se zbătea în el, cel

auzit înainte de miezul nopţii, disperat şi izbucnit de dincolo de vârste. Un strigăt bolnav de neaşteptare şi de groază. Pe cine-l lăsase să piară fără să-i întindă o mână de ajutor?

Strigătul, căzut în el şi stăruind ca o otravă puternică în toate fibrele trupului, îl îmbătrânea.

ÎN VĂPAIA LUNII

Era de-cu-seară. Ene Lelea, ieşit în curtea gospodăriei, asculta vuietul Buzăului scăpat din gheţuri. Sufla austrul. Luna subţire, scorojită ca o lipie arsă, văruia fruntea casei cu cerdac şi două turnuleţe de tablă. Un nor, ca o culme de negură, zăbovea peste livadă. Trei stele, aşezate în triunghi, scânteiau cu luciri cadenţate în dunga de zăpadă de lângă scara magaziei. Mirosea a mraniţă, a coajă de copac şi a boştină fiartă, într-un colţ al grădinii, printre frunzele putrede, destrămate mijea firul ierbii. Adulmecându-i izul înţepător şi dulce, Ene Lelela zâmbi, fascinat de minunea primăverii. Trecu în poarta grădinii şi se sprijini cu braţele de gardul de nuiele. În faţa lui, la vreo sută de metri, pe buza malului, apăru dintre mărăcinişuri o vulpe, cu coastele năpârlite şi coada stufoasă, sclipind roşcat. Se furişă sprintenă printre două muşuroaie făcute de hârciogi şi se opri între doi pruni, cu botul întins în vânt. Ene Lelea abia acum o zări. Sta neclintită pe labele dinapoi şi asculta. Vântul îi umflă părul de pe ceafa, vânăt, şi-i gâdilă nările.

— Încotro, cumătră? întrebă Ene Lelea şi fluieră după câini.

Un dulău latră gros, hodorogit, între căpiţele de fân, vulpea strănută, înveselită parcă de răguşeala duşmanului ei, se răsuci şi dispăru în josul malului.

„Am scăpat-o, se necăji Ene Lelea, dar mâine seară stau la pândă”. Auzi ţipătul prelung şi straniu al unei păsări poposite în vărsătura Buzăului şi se-nfioră. Sângele-i goni spre inimă, într-o zvârcolire dureroasă care se risipi în toate fibrele trupului, tulburătoare. Pe urmă se simţi uşor şi dogorând şi-i veni să râdă. Dinţii îi luciră sub mustaţa blondă, albi ca şi capacul tabacherii de os pe care-o învârtea uitat în mâini. Îl pătrunsese brusc o veselie neînţeleasă, ca după o noapte de somn bun şi porni să dea ocol curţii tăvălite în văpaia lunii, cu miile ei de lucruri care altădată nu atrăgeau luarea-aminte prin nimic, iar acum se impuneau ochiului, învăluite într-un farmec aparte, duios, uimind sufletul şi chemându-te să te apleci asupra lor, să le

mângâi. Străbătu aria de-a curmezişul, fără o ţintă precisă şi auzind gălăgie în şopronul unde fierbea cazanul de ţuică, se opri în dosul uşii vechi, afumate şi aruncă o privire înăuntru printre două stinghii rupte. În vatra cazanului ardea un foc de buturugi. Un băieţandru aşezat pe vine trăgea cu vătraiul din spuză nişte cartofi copţi, ferindu-şi capul de dogoare. Vălătuci de abur clocoteau deasupra căzii prin care trec ţevile alambicului.

În fundul şopronului, pe patul acoperit cu o rogojină, Papa Leon, spân, uscat, în pufoaică şi pantaloni vătuiţi, legat c-o basma de-a nevesti-si pe sub falei – suferea de măsele – sorbea ţuică, plescăind de plăcere, dintr-o ceaşcă de lut şi le spunea celor vreo şapte-opt flăcăi îngrămădiţi în jurul lui o poveste cu un ţigan, Tudor Şalău, mort demult şi care avusese zece copii.

— Vasăzică, spunea Papa Leon, ridicând ca la o solemnitate arătătorul descărnat, cu pielea rebegită, cumpărase Şalău o vacă. La masă, tăbărau pe strachina cu lapte zece guri şi, cu Şalău, unşpe. „Ce e astăzi la *meniul”* întreba Şalău fălos. „Lapte”, striga hoarda de căpcăuni. „Pe el, teteo!” asmuţea Şalău – şi-ncepea liorpăiala. Mamă-mamă, cum mai cărau puradeii! Te lăsau milog, nu altceva. Cinci îndesau lingura, cinci o scoteau şi din două hăpăieli sleiau strachina. Şalău, scos din front, făcea zâmbre, înghiţea-n sec, se uscase ca o jumară. Dacă vede că n-are porţie şi n-are, într-o zi ia cuţitul şi se-apucă de ciopleşte marginile lingurilor până le face netede. A lăsat-o-ntreagă numai pe-a lui. La masă, ăia zece, răi, la el: „Ne-ai tăiat leafa, barosane? Vrei să ne bagi în boală câinească? Tai-o şi pe-a ta”. Şalău că hâr, că mâr, dar ăia să-i pună gheara-n gât: „Tai-o şi pe-a ta, hoţ bătrân!”. „O tai”, zise Şalău dacă vede că se-ngroaşă gluma. Dar ce-i dă dracu-n gând? Ia cuţitul şi hârşti! dă jos jumătate din coada lingurii. „Gata, zice, acum suntem egali. La treabă, teteo!”.

Răsunară râsete voioase şi puternice ca nişte nechezaturi. Papa Leon râde şi el fericit, cu sunete ascuţite, numai din gât, care semănau cu schelălăitul unui câine cotonogit.

Ene Lelea zâmbi şi se depărta în noapte, neobservat, aşa cum apăruse. Frigurile primăverii, aduse de austru, îi schimbau mereu gândurile şi-l umpleau de neastâmpăr. Trecu pe lângă hambare şi bătu cu palma în perete: „E-hei, câte provizii am strâns noi aici!”. Cuvântul ăsta, provizii, îi da un sentiment de plinătate, de siguranţă şi împăcare. „Trebuie să intru niţel la

Papa Leon, îşi spune apoi. Când începe ăsta cu gura, prinde iepuri, zău”. O clipă i se păru că gândurile ce-i trec prin cap nu sunt ale lui, ci ale altcuiva, străin şi totuşi prieten. „Până sâmbătă, Ene, trebuie să scoţi tractoarele în câmp şi să nu te sperii dacă dă iar o zăpadă, că-i zăpada mieilor, nu mai are putere”.

— Păi nu mă sperii, ce crezi? spuse el cu voce tare şi se opri.

Umbra salcâmului de lângă fântână în care dormeau, pe prăjini, câteva perechi de curci şi bibilici, cădea peste el ca o plasă deasă. Două crengi noduroase închipuiau pe pământ figura unui călăreţ cu cojoc şi căciulă. Ene Lelea se aplecă şi potrivi la şoldul călăreţului un vreasc, în formă de spadă. Când era copil, în nopţi ca astea, maică-sa chema o bătrână să-i „toarne cositorul”. Baba venea, topea cositor într-o lingură şi-l răsturna, bolborosind, într-o găleată cu apă descântată. Cositorul se închega, luând înfăţişări ciudate, în care bătrâna desluşea, după semne ale ei, norocul băiatului. Îşi aminti că mereu era vorba de bani mulţi, o comoară, de un drum lung prin Bărăganul ascuns în ceaţă şi de o fată frumoasă. „Poate că fata era Gia, se gândi Lelea. De unde, îşi reveni el, Gia m-a lăsat la două luni după nuntă. Nu era nicio fată”.

Dinspre şură trecea spre grajduri un om purtând un coş în braţe, în dreptul lui Ene Lelea, slăbi pasul şi-i spuse că în gluga cu pleavă a fătat o pisică.

— Şase motolani îşi ling boturile la lună. Şi-s mustăcioşi tovarăşe preşedinte!…

— Scoate-i de-acolo, îi spuse Ene Lelea, şi fa-le culcuş într-un loc ferit, să nu dea câinii ciobanului peste ei.

Omul se depărta. „Du coşul, vru să-i mai spună Ene Lelea, şi-ntoarce-te să fumăm o ţigară”, dar în clipa aceea se auzi strigat în şoaptă, de cineva ascuns între stivele de lemne din prelungirea magaziei. Surprins, se întoarse şi dădu cu ochii de Sorica, o fată de la crescătoria de păsări, înaltă, cu cojocel cu guler din blană de iepure şi broboadă neagră de lână, înnodată gros sub bărbie.

— Bună seara, rosti Ene Lelea. Măi, se miră el, te-ai făcut fată de măritat!

— Vino până la incubatoare, îl chemă ea cu glas tainic.

— V-aţi certat!

Fata scutură din cap.

— Nu-i adevărat, se apără cu îndârjire naivă. Gia nu se ceartă niciodată cu mine. Toată ziua mă pune să-i cânt. Ieri seara am stins lumina şi-am cântat amândouă pe întuneric, aşa, s-auzim numai noi. Cântecul l-a ales Gia, unul trist, trist de-ţi sfâşia sufletul. Pe la jumătate n-am mai putut şi-am izbucnit în plâns. Întâi a început Gia. Mi se frângea inima de mila ei, şi-atunci m-am pornit şi eu şi-am plâns pe săturate, până mi s-au umflat ochii. Şi doar n-aveam nimic, jeleam degeaba. Gia, cine ştie, s-o fi căind că te-a lăsat şi s-a dus la Bigu.

— Nu se căieşte. Se-mpacă bine cu Bigu. Zice lumea c-au să aibă un copil.

— Da, aprobă Sorica înveselită, i-a cusut o groază de scutece, tichii, botoşei. Dar hai să mergem, reluă ea serioasă. Astăzi au scos capul din găoace vreo cincizeci de puişori şi doi din ei cântă. Hai să-i vezi.

Lucrul era de necrezut, dar Ene Lelela porni alături de fată, pe cărarea presărată cu paie, cu credinţa fermă, statornicită în el, că în noaptea asta, când lumea e inundată de-o lumină nouă, plină de voie bună, totul e posibil. Călca alături de Sorica, umăr la umăr, deopotrivă de înalt şi-o iscodea cu coada ochiului. „Măi fată, îi spuse el în gând, privind cu încântare obrajii ei rumeniţi de vânt, ia să vedem noi!” Dar nu ştia ce trebuie să vadă, gândul îi răsărise rupt şi fără înţeles. Dinspre râu, pe sub norul ca o culme de negură, sufla vântul, împrăştiind miros de lemn şezut în mâl. În jur, toate existau aievea, însă fără contururi reale, o pâclă albicioasă ştergea şi încâlcea formele cărora luna le dădea moliciune şi luciu.

Deodată, pasărea ascunsă în vărsătura Buzăului repetă ţipătul ei straniu şi Sorica se opri, zbuciumată de nelinişte, cu ochii arzând. Ameţită de mirosul pelinului putred, adus de vânt de prin văile câmpiei, apucă mâna lui Ene Lelea şi-o frământă într-ale ei. Omul o privi fix, cu faţa scăldată de-un zâmbet sincer şi blând.

— Mi-e frică, rosti fata.

— Vine primăvara, răspunse Ene Lelea, ca şi cum n-ar fi auzit vorbele ei.

Uimită, Sorica îşi desfăcu broboada, lăsând părul să-i cadă despletit pe pieptul plin. La gât purta mărgele înşirate pe un şnur negru, cu capse argintii. Cerceii, atârnându-i la urechi, păreau două picături de sânge.

— Străluceşti ca o brănişoară, râse Ene Lelea.

— Nu ştiu ce-i aia o brănişoară.

— E un peşte. Unul, aşa, mic şi lucios.

Fata râse. Râzând îşi azvârli pe spate capetele broboadei şi fugi în şura din fundul curţii, pe acoperişul căreia se învârtea într-un picior, şchiopătând, un pitic de tinichea. Ene Lelea se duse după ea şi o găsi în odaia din faţă, îngenunchiată pe podele şi înconjurată de-o mulţime de pui de găină, mici, plăpânzi, cu puful auriu.

— Ăştia cântă, îi arătă ea doi pui având câte-o pată neagră pe guşă. Îşi lipi obrajii de ei şi-i legănă cu dragoste. Avea ochii negri, cu gene lungi şi sprâncene arcuite.

— Hai, îndemnă Sorica puii, cucurigu! Făliţi-vă, măi! Dar puii întinseră aripioarele golaşe şi o izbiră cu pliscul.

— Ce-i cu voi? se miră ea. Aţi ostenit? Nu mai vor, îi spuse lui Ene Lelea, ridicând din umeri, neputincioasă. Hai, daţi-i drumu, se întoarse din nou la pui, cântaţi, ce vă fandosiţi atâta?! Urâcioşilor! le strigă supărată, cu ochii în lacrimi. Fugiţi de la mine, să nu vă mai văd. Pieriţi din faţa mea.

Ene Lelea zâmbi. Aşa cum sta în ghenunchi, revoltată, mânioasă, cu buza de jos tremurând, Sorica semăna cu copilul unui vecin de-al lui pe care-l găsise, vara trecută, în curte, c-o strachină de lapte dinainte, din care bea un şarpe ieşit de sub pragul casei. „Mă, tu n-auzi? striga băiatul. Papă şi dumicaţi. Ia uite, bre nea Ene, la ăsta ce face. Zi-i să ia şi dumicaţi, ce crede el?”.

— Lasă-i, Sorică, vorbi Ene Lelea. Dacă nu vor, n-ai ce le face. Se rezemă de perete şi continuă, fără să-şi dea seama c-o jigneşte:

— Bunicul îmi spunea şi el de cucoşi ca ăştia care cântă. Dar asta se întâmplă, cică, numai în noaptea Paştelui. Cântă spre slava lui Christos.

— Degeaba-ţi baţi joc, izbucni Sorica. Au cântat. Gia, strigă ea, spre odaia alăturată, spune şi tu, Gia, dacă n-au cântat puii adineauri.

— Au cântat, se auzi de dincolo vocea Giei, aspră, întârâtată. Ene Lelea tresări.

— A, zise el, era şi Gia aici!

îşi scutură palmele de parcă ar fi frecat în ele până atunci

spice de grâu şi plecă, fără să scoată o vorbă. Sorica privi după el întristată. O durere surdă, neînţeleasă îi răscoli sufletul: „Doamne, suspină ea, ce-i cu mine?”

„Dacă te doare, plângi şi-ţi trece durerea, îşi aminti de-o vorbă a maică-si. Plânsu-l întăreşte pe om, cum întăreşte apa clocotită lemnul”.

îşi şterse ochii şi se sculă în picioare. Privi într-un ciob de oglindă şi râse strâmb. „Mamă bună, asta-i noaptea zănaticilor”, îşi spuse, convinsă că neliniştea şi durerea ei veniseră cu noaptea şi-aveau să dispară odată cu ea.

În curte, după ce făcu vreo zece paşi, Ene Lelea auzi ca dintr-o depărtare adâncă, slab şi pierdut, cântecul cocoşilor Soricăi. Uimit, se repezi înapoi la geamuri. Dincolo, umbra Giei se lipi de perete. Omul n-avu timp să se întrebe pentru ce-l urmărise Gia, fiindcă în clipa aceea uşa se izbi în lături şi în prag apăru Sorica, agitată.

— Ene, strigă ea, vino să-i auzi cum cântă!

— I-am auzit, mărturisi Ene Lelea şi întinse mâna să-i mângâie obrazul.

Fata nu se feri. Îşi dădu uşor capul pe spate şi şezu, aşa, cu ochii închişi, ca-n cea dintâi ploaie a verii care vine cu vijelie de ape, curată şi odihnitoare.

Ene Lelea îşi retrase mâna încet, păstrând în degete moliciunea răcoroasă a pleoapelor fetei şi dispăru în noapte, cu paşi mari. În odaie, vocea Giei îi retezase sentimentul de bucurie care-l însufleţise toată seara. Acum simţea din nou cum urcă în el, ca un miracol, stăpânindu-l, dorul de-a rătăci prin bătaia austrului. Îi veni chiar un gând poznaş: să-i scoale pe toţi tovarăşii dejoacă, astăzi oameni însuraţi, şi cu copii, şi să plece călări la *Cele 7 gorgane,* departe, în susul Buzăului, să dea cu ostiile în bulboană după peşte, iar pe urmă să coboare în vale la biserica părăsită, să tragă clopotele şi să bată toaca cu ciolane de cal pân-or trezi toată lumea.

Văzu arzând lumina la cramă şi intră. În încăperea lungă, prăfuită, cu damf de alcool şi mucegai, luminată slab de-un loc acoperit cu plasă de sârmă, Dragomir Tarachiu, pivnicerul gospodăriei, om scund, păros, cu obrajii vineţi, plesnind de grăsime, cu cizme de cauciuc răsfrânte deasupra genunchilor, trăgea vinul – îl muta dintr-un butoi în altul, ca să se păstreze limpede. Se ajuta cu patru flăcăi de la grajduri. Nevastă-sa,

înfofolită cu şalul până sub nas, din pricina guturaiului, răsucea caneaua şi ţinea socoteala vedrelor, trăgând linii cu creta pe fundul butoiului.

Ene Lelea se apropie de ciubărul în care curgea vinul, atingând din mers, cu palma, smocurile de cimbru atârnate de grinzi. Din beci suia prin răsuflători miros de piele argăsită. Pe o ladă, între butoaie, văzu nişte turte de ceară de albine şi o capcană de şoareci. Atinse cu vârful degetului cârligul pentru momeală şi arcul încordat clănţăni sec.

— Astâmpără-te, îl spuse Tarachiu, că-ţi prinde mâna, şi-i întinse un pahar cu vin, să guste.

Ene Lelea ridică paharul în lumină, cercetând îndelung, cu ochii micşoraţi, vinul roz în care sfârâiau şi se spărgeau bobite de aer.

— Îi schimbăm cămaşa, zise Tarachiu, ajutându-le flăcăilor să salte ciubărul plin. Suflă austrul, înseamnă că-n nopţile astea înmugureşte via, scot corniţe mugurii ăia pufoşi şi cafenii ca nişte căpuşi, iar vinul simte şi, dacă nu l-ai tras în alt butoi, se dă peste cap şi se serbezeşte, zer se face. „Primăvara, vinu-i la fel de simţitor ca şi omul. Poate chiar mai simţitor decât omul. Cum e afară, se interesă, se dezmorţeşte pământul?

— Se dezmorţeşte, răspunse Ene Lelea.

în cramă pătrunse un curent de aer rece şi femeia se repezi, greoaie, să pună zăvorul pe uşa uitată deschisă de Ene Lelea. Bărbatu-su o opri.

— Las’ să intre aer proaspăt. Ehe, făcu înfiorat, vine măicuţa noastră, primăvara. Uite, o noapte ca asta poate să-ţi ia minţile.

Aşezat pe un scăunel, Ene Lelela privea, zâmbind, prin fereastra de la spatele lui Dragomir Tachiu, o stea din cerul senin care-i făcea cu ochiul, complice. „De-aseară te ţii de capul meu”, o ameninţă el în gând. „Ştii tu de ce mă ţin”, clipi steaua în înălţimi. „Hoţomano!” o ameninţă din nou Ene Lelea, râzând.

— Râzi de mine? întrebă Dumitru Tarachiu. Într-o noapte ca asta s-a scrântit Patraulea, să ştii. Luna ameţea pământul şi el cânta ca-n clasa-ntâi: *„Neaua peste tot s-a pus”...*

— A înnebunit de beţie, zise Ene Lelea.

— De beţie, sigur. Dar întâi l-a zăpăcit primăvara. Ştiu bine cum a fost, că eram argat la el. În seara când s-a scrântit, tăiam mlajă-n vărsătura Buzăului. Intrasem cu luntrea, la asfinţitul soarelui, făcusem patru snopi şi mă oprisem să răsucesc o

ţigară, când aud glas dinspre sat:

— Ieşi la mal, Dragomire!

Mă striga băiatul lui Patraulea. Iau vâslele, dau bătaie şi vin în vad.

— Ce este, Zamfire?

— Tata, zice, te cheamă la parastas. Hai, c-a întins masa pe bătătură.

— Acum, noaptea, mă?

— Du-te dracului, nu mai întreba atâta, vino când îţi spun.

— Merg, zic, da voi nu sunteţi teferi la minte.

Şi vin colea-n bătătură. Patraulea sta la masă cu capul gol, cu pistolul la cingătoare şi-mprejurul lui ardeau, în cunună, lumânări.

Patruzeci de lumânări, sau, poate, optzeci. Ca la înmormântare. Nevastă-sa, pe pragul casei, bocea, şi-şi smulgea părul. Dincolo de gard, jumătate de sat. Căscau gura, că ce face ăla? Pe masă, o pâine mare şi o căldare cu ţuică.

— Bună seara, zic, neică Patrauleo, şi mă trece un fior din creştet până-n tălpi când m-apropii de masa aia plină de lumânări.

— Stai jos, îmi face semn Patraulea, şi zi s-o ierte Dumnezeu pe mama. Nu i-am făcut nicio pomană, dar azi îi dau să bea rachiu pe lumea ailaltă până s-o îneca. Să bea şi să-l cheme şi pe-alde bunicu să bea. Hai, zi! se răsteşte. Zi: Dumnezeu s-o ierte.

— Dumnezeu s-o ierte, şi iau bardaca cu ţuică. Putea a gaz, n-am putut să beau şi-am pus-o jos.

— Ce-i, strigă Patraulea, nu-ţi place? Nici ţie nu-ţi place, a? Dacă nu-ţi place, ieşi de lângă mine. Ieşi!

Mă dau de-a-ndaratelea până la perete. Luna, iac-aşa se bălăbănea pe cer şi Patraulea, cu ochii la ea, desfigurat, bea ţuică şi gemea: -Ooo! Ooo!...

— Ce-a păţit, mă Zamfire? îl întreb pe fi-su.

— Moare, zice ăla. Tâmpită de mama a pus lampa cu gaz pe butoiul de ţuică, doaga a tras mirosul şi s-a stricat ţuica, n-o mai cumpără nimeni. Cârciumarii, toţi trei, n-au vrut să dea nicio ceapă degerată pe ea. Şi dacă n-au vrut, o bea el.

— Maică, strigă deodată Patraulea, spurcat suflet ai avut. Ooh!

Pe urmă buşeşte cu pumnul în masă şi începe să cânte:

„Neaua peste tot s-a pus”. Era lună şi el zicea că ninge. A băut până la ziuă. În noaptea următoare a întins din nou masa. Luna, ca şi ieri, se bălăcea în căldarea cu ţuică, iar Patraulea, tot singur între lumânări, bea şi cânta. După o săptămână a damblagit. Sta în patul din odaie cu bărbia pe pervarzul ferestrei şi, când ieşea luna, începea să cânte: *„Neauapeste tot s-a pus”.* De beţie a înnebunit, singur, dar de ce cânta numai când ieşea luna? L-a zăpăcit şi primăvara, asta e. Ce naiba ai, mă, de râzi întruna? se supără Tarachiu. Doar nu m-ai văzut cu poalele-n cap.

— Mi-a dat laptele-n păsat, răspunse, vesel, Ene Lelea. Tarachiu dezarma.

— Atunci dă-mi şi mie o ţigară, ceru el.

Ene Lelea îi răsturnă tabachera în pumn, silindu-l să le ia pe toate şi ieşi în curte grăbit, căci văzuse afară, la geam, capul Soricăi. Apăsa cu fruntea pe sticla rece, topind încrestăturile ca de ferigă ale gheţii pe care austrul, firav încă, n-avea putere destulă să le şteargă. Din doi paşi, Ene Lelea ajunse la colţul camerei. Sorica dispăruse. Îi văzu umbra mişcându-se între stâlpii de la popicărie, prin lumina albă ca de var a lunii şi înţelese că fata l-a căutat şi-l aştepta. Îl scutură un fior de la inimă. Tremurul, ca un şoc electric, se transmise în tot corpul. „Măi, râse el, cu ochii la lună, te-ai ţicnit de tot!”. Luna dansa în braţele piticului de tinichea de pe creasta casei din fundul curţii. „Şchiopule, îi spuse şi piticului, eşti caraghios, să ştii”. Piticul dădu într-un genunchi şi se opri. La popicărie răsună zgomotul unei bile de lemn aruncată pe podele. „Vin”, zise Ene Lelea şi porni într-acolo, cu mâinile înfundate în buzunări. Trecând pe lângă cazanul de ţuică, auzi iarăşi vocea lui Papa Leon.

— Mai pune un rând, cumetre, să-mi fac plinul. Aşa. Şi când oi muri, pe mine să mă-ngropaţi în curte la Sfatul Popular. Să-mi puneţi o cruce cum are prinţul Şuţu şi să scrieţi pe ea: Aici odihneşte Papa Leon, care l-a târât de nădragi pe boierul Pisoschi la împroprietărire şi-i lăsa gura apă când auzea de rachiu. Tra-la-la-la.

Ene Lelea fură cântecul bătrânului şi intră cu el sub umbrarul popicăriei.

FÂNTÂNA

îţi mulţumesc, doctore, c-ai pus să mă scoată în chioşcul ăsta de viţă-de-vie. Aici pot să mor liniştit. Da, bradule, se duce Scarlet Cahul! Uită-te atent la el, şi ai să înţelegi c-a şi început să moară. Toată viaţa a săpat fântâni, şi diseară n-ai să-l mai vezi. Ei, o vară întreagă ţi-ai oropsit sufletul ca să-i înzdrăveneşti ciolanele bătrâne, dar nu s-a putut, dintr-un gâtar de cal, oricât l-ai întinde, n-ajungi să faci vatră de casă. E sfânt…

Acum te-ai supărat. Vezi, eşti tânăr, plin de inimă, dar prea iute la mânie. Ia-o încet, fără grabă, că-n grindă atârnă mai multe piei de miel decât de oaie bătrână. Aşa. Şi când oi vedea că mă chinuiesc să-mi dau sufletul, să pleci de lângă mine că poate o să-mi fie frică şi nimic nu miroase mai scârbos pe lume decât sudoarea fricosului. Bocancii ăia mari şi scorţoşi din valiză să-i ia bătrânul care udă florile. Pe mine să mă îngroape cu cizmele.

Eh, salcâmii! Au frunza încărcată cu brumă şi-mi ustură ochii. Şi eu pe spate nu vreau să stau. Colo sus e prea multă tăcere. Dintr-un capăt în altul fumegă neguri, şi atât. E linişte, căci omul e zidit să se întoarcă la rădăcină, în pământ.

încă o dată, mulţumesc că ai pus să mă scoată afară, sub viţă. Aici bate vântul. Coboară de pe struguri şi-mi mângâie faţa. Miroase a mure coapte vântul, e pojar de mure pe câmp, nu-i aşa? Toamnă bogată. Numai pepeni şi iepuri n-au fost anul ăsta. Pepenii se fac mulţi când e secetă…

La doi oameni am mai ţinut eu ca la dumneata, doctore: la Iana şi la Lălă ţiganul. Amândoi s-au prăpădit şi le-am săpat fântâni să-i pomenească lumea. Pe două sute de fântâni stă scris numele meu. E tot ce-am făcut mai bun pe lume!

Dar ia uită-te, bradule, s-a limpezit zarea, şi luna – tot pe cer. E cât o jumătate de potcoavă şi a înţepenit deasupra salcâmului de pe hotar. Şi zarea asta adâncă şi luminoasă! *„S-a uscat un Jir de lămâiţă’*\ zice cântecul. Văd cum se torc pe sus fire de păianjen şi-mi amintesc de cântecul ăsta care spune despre rândunelele ce se duc şi se pierd în rotocoalele de negură ca igliţa în ochiurile unui ciorap. Un cântec dulce şi blând, care-ţi dă sănătate…

Hei, frumoasă-i viaţa, doctore! Vezi coarda de iederă care atârnă goală de pe streaşină? Pune mâna pe ea! E trainică şi moale ca o frânghie de Manila vlăguită de scripete. Dacă m-ar mai ţine puterile, doar atât aş vrea să mai fac: să mă atârn de

ea şi să alunec uşor în jos, până ajung pe fundul unei fântâni. Şi să am şi cazmaua cu mine. Eu ştiu mai bine decât oricine să dau de un izvor proaspăt. Ăsta a fost darul meu pe lume: să găsesc apă şi să-i dau cep să curgă, ca unui butoi cu vin. Opreşte omul căruţa, bea şi zice bogdaproste. Beau şi caii, şi se răcoresc şi ei. Iar ce rămâne, toarnă omul pe roată, ca să nu cadă şina.

La noi, la Colcovanu, câmpia e săracă. Arşiţă multă. Râpi sterpe, movile de cretă, pământ tare ca o copită de drac. Dar pe dedesubt curge o gârlă. Eu şi Lălă ţiganul am dat de ea. Curge la douăzeci de metri adâncime. Trei săptămâni am săpat în jurul ei ca orbeţii, n-am găsit nimic şi-am astupat puţurile. Pe urmă iar am luat cazmaua şi-am săpat. Era toamnă. Lălă sta la gura puţului şi se spetea trăgând găleata cu lut. Eu, în groapă, înfundam cazmaua şi pândeam un foşnet – sub pământ, când te apropii de ea, apa foşneşte ca lăstarul de plop. Scosesem un munte de lut şi n-auzeam nimic. Lălă înjura.

— Până unde mergem, nea Scarlet?

— Până la fundul pământului.

— Atunci, să ne facem şi câte-o undiţă, cu canaf roşu în cârlig, că poate dăm de o baltă cu broaşte, şi canaful roşu e cea mai bună momeală când pleci după broaşte.

Am tăcut şi mi-am văzut mai departe de lucru. Înăuntru era întuneric şi cald, parcă intrasem într-un sac cu fainã opărită. Săpam şi sudoarea curgea şiroaie de pe mine, ca de pe melcii fără casă când vin să roadă florile şi nimeresc într-o dâră de sare. Târziu, când aproape îmi pierdusem şi eu speranţa, am auzit apa bolborosind în matca ei. Un tremur de foc m-a scuturat de sus şi până jos. Mi-am făcut cruce şi-am izbit din nou cazmaua. De data asta am auzit-o vuind. M-am oprit. Vuietul aspru şi gros, la răstimpuri se subţia, se schimba în zuruit. „Nisipul, m-am gândit, are nisip şi-l vântură, înseamnă că-i o cădere de apă”. A răsunat apoi un plescăit puternic, urmat de-o clătinare. Bubuitura a urcat şi s-a împrăştiat în pereţi. Era ca şi când în apă ar fi intrat o ceată de hoţi călări, şi apa da să răzbată. În clipa aceea am înţeles c-am dat de-o gârlă şi i-am spus şi lui Lălă. Dar ţiganul de colo:

— Te-ai scrântit la minte, nea Scarlat. (El îmi zicea când Scarlet, când Scarlat). Mai degrabă cred c-ai ajuns pe lumea ailaltă. Dacă eşti acolo, spune-i lui taica să nu mai tragă nădejde ca broasca de păr, că mama s-a măritat a doua oară cu Rizea

Cocoşatul, care venea la noi cu găini de furat.

Am tăcut şi am înfipt cazmaua, răsucind-o. Apa a ţâşnit prin despicătură, gâlgâind, cum ţâşneşte sângele când împlânţi cuţitul în beregata porcului. Cu deosebire că sângele e cald. M-am lipit cu spatele de perete şi-am privit ca la o minune. Apa suia într-un singur şuvoi, tremurător ca trestia, până la înălţimea capului meu. În gura fântânii atârna soarele turtit în ceţuri, şi din pricina asta apa strălucea în zeci de culori. Mă uitam – şuvoiul urca, înflorea o clipă lângă fruntea mea şi cădea. Era ca o prigorie legată cu aţă de picior şi care încearcă mereu să zboare. Mi-am împreunat palmele, în chip de streaşină, peste şuviţa rece ca gheaţa şi am coborât cu ea în pumn, până jos, de unde pornea, şi mi-am spălat faţa în unda neîncepută şi-am băut cel dintâi din ea. O simt şi-acum pe limbă: parcă aş fi băut must de iarbă dulce. După ce am băut, i-am dat drumul să iasă toată la lumină. Mi-am pus centura peste mijloc şi Lălă m-a tras afară. Între timp, apa umpluse un sfert din fântână. Lălă o privi încremenit, cu bărbia rezemată de scândura ghizdelei.

— Doamne, ce de apă, nea Scarlat! se mira el. Ca la izvorul tămăduirii!

Era de-a dreptul năuc. Vedea şi nu-i venea să creadă. Când s-a dezmeticit un pic, a fugit în sat şi s-a întors cu un copil, pe care l-a pus, după obiceiul nostru, să-şi privească chipul în izvor.

— Ce vezi acolo jos?

— Un băiat frumos.

— Să fie într-un ceas bun, şi apa să rămâie limpede ca ochii tăi. I-am dat băiatului să bea şi să se spele. I-am dat şi bani. Iar Lălă, ameţit de bucurie, a început să bată câmpii.

— Mai e acolo, drăguţă, i-a zis băiatului, şi-un porumbel. Şade în leagăn de mătase şi se dă huţa de dimineaţă până seara. Are cuibul cu totul şi cu totul de aur, căci e împăratul porumbeilor, iar la masă ciuguleşte numai stafide şi turtă dulce. Guşa lui, stropită cu toate culorile de pe pământ, şi-o scaldă numai în fântânile săpate de Scarlet Cahul şi de Lălă ţiganul. Il vezi?

— Îi văd numai creasta.

— Creasta?! Eşti un nătărău. Aia e coroniţă de pietre scumpe. Dacă nu cunoşti, nu te băga.

— Da?! s-a minunat băiatul.

— Da, a răspuns Lălă.

— Dar ouăle, a vrut să ştie băiatul, ouăle cum le are?

— Ouăle?! s-a mirat Lălă. Ca alea de Paşti. Vopsite. O să fur unul şi ţi-l dau ţie, ca să faci două bărcuţe din coaja lui, să te plimbi cu ele prin şanţuri, când plouă. E-hei, fântânile mele şi ale lui Lălă! Lângă ele se leagă dragostele, căci eu şi cu Lălă am găsit inima-pământului, după care umblă toţi flăcăii în nopţile de neastâmpăr, când le mijeşte mustaţa, şi femeile tinere fac farmece ca s-o afle. Căţeii-pământului, pociţi de blestem, stau de veghe lângă ea. O sută de ani fac cu rândul, doi câte doi, stau de veghe şi latră ca să nu se apropie nimeni. Cum simt un pas de om, unul dă de veste şi haitele adormite în măruntaiele ţărânei se trezesc şi se reped în lume, îndârjite, se încaieră şi se rostogolesc în câmpie. Cine le vede îşi pierde minţile, uită de unde a plecat şi încotro ţinea să ajungă, rămâne pribeag pentru totdeauna pe hotarul dintre viaţă şi moarte. Din veac în veac, căţeii de strajă adorm, încremenesc, şi se schimbă în bolovani, aşa cum i-am văzut eu, fiindcă inima-pământului, îmbătrânită, se usucă şi piere în cămaşa ei – una mai tânără a încolţit în altă parte a lumii – şi celui ce gustă din miezul ei moale, alb şi amar ca a nucilor crude, îi înfloreşte dragostea pe toate cărările. Noi doi, Lălă şi cu mine, am găsit-o într-un fel de fântână şi ne-am împărţit norocul cu toţi oamenii: am farâmat-o în pumn şi am presărat-o în apă. De atunci, cine trece prin câmpia noastră şi bea, cântă şi iubeşte până la sfârşitul zilelor.

Mie însă mi s-a potrivit să cânt de urât, căci dragostea, ploaie mănoasă, n-are darul să înverzească toate grădinile. Pe mine m-a încercat cu bucurii, şi pe urmă m-a ocolit, n-a ţinut seama că găsisem inima-pământului şi muşcasem din ea. Zice cântecul:

Dura-dura, dura-dura, vine gârla şi nu şade, paceaura...

Aşa a fost şi cu dragostea mea. A venit târziu şi s-a mistuit repede. Zic târziu, fiindcă trecusem de patruzeci de ani. Era tot ca acum, toamna. Mi se plătise mie şi lui Lălă să săpăm o fântână, la douăzeci de kilometri de Colcovanu, în drumul pe care treceau convoaiele armatei spre front, în primele luni ale războiului. Dormeam sub un umbrar, lângă o vie. Intr-o seară am intrat să iau struguri. Lălă n-a venit; frânt de oboseală, se lungise în iarbă, cu pălăria pe ochi. Am rupt şi pentru el patru ciorchini. I-am pus în sân şi am ieşit în cărare. Dintre porumbi a răsărit în faţa mea Iana. Era călare. Sta dreaptă în şeaua de lemn, cu scări de frânghie. Avea buze vinete şi pleoapele îi tremurau de mânie. Îi tremura şi-o vână la tâmplă, deasupra

unei aluniţe cât o ghindă, iar capătul unui fir de iarbă, încurcat în basma, se zbătea atingându-i gâtul ars de soare. Îmi plăceau ochii ei umbroşi şi mari şi-am făcut un pas înainte ca să-i privesc mai de aproape.

— Opreşte! mi-a strigat, şi calul, auzindu-i glasul, s-a smucit şi a izbit pământul cu copitele.

Era roib, costeliv, cu şolduri înguste.

— Se sperie repede, i-am zis, asta înseamnă că l-ai bătut între urechi. D-aia-i e frică.

Ea n-a zis nimic. S-a lăsat pe spate şi, fără veste, a desfăcut biciul şi m-a lovit. O flacără mi s-a zbătut pe piept şi pe coaste. Strugurii ascunşi în sân mi-au înnegrit cămaşa.

— N-ai furat mulţi, îmi zise Iana. Eu însă şi pentru asta aş putea să te frâng în bătaie. Cu biciul sau cu coada de la toporişca. Dar nu te bat, Scarlet Cahul, lumea spune că tu ai găsit inima-pământului, şi cine a gustat din inima-pământului nu simte durerea. Nu te bat, te iau cu mine. Uite, apuc-o pe cărarea asta şi mergi înainte.

Iana m-a dus acasă la ea. Locuia într-o căsuţă scundă, din bârne, într-o vâlcea cu tufe de gherghine şi măceşi. În bătătură – un conovăţ, o cuşcă în care moţăia un iepure, şi fântâni cu marginile prăbuşite.

— Tu le-ai săpat, mi-a zis Iana.

Apa, care le umplea până sus, scânteia albastru. Înjur – poloage de pelin tăvălite de paşi. În casă, tot a pelin mirosea. Când am trecut pragul, Iana a rupt o rămurică şi m-a plesnit cu ea, în joacă, peste obraz.

Am râs.

— Hai, mă îndemnă Iana, dă şi tu. E-hei, Scarlet Cahul, ai îmbătrânit, ai uitat că băieţii de la noi îşi bat iubitele cu crenguţe de pelin! Ca să mă faci iubită, trebuie să mă baţi cu pelin.

îndârjit, am apucat o legătură de frunze ca acelea de se pun în butoaiele cu vin, primăvara, şi-am lovit-o peste umăr. Frunzele, pătrunse de uscăciune, s-au fărâmiţat şi-au acoperit-o ca o pulbere.

— Prostule! a strigat Iana. Fetele se bat numai cu pelin verde.

Mi-a azvârlit în faţă rămurica pe care-o ţinea în mâini şi-a fugit afară, încuind uşa după ea. Puteam să pun umărul şi s-o dărâm, dar am trecut la fereastră şi mi-am lipit obrazul de geam. Iana se scălda în fântână. Apa-i trecea de umeri şi i se vedea numai

capul, cu părul despletit, plutind în copca albastră. Soarele ruginea în asfinţit, dar apa în care se scălda Iana tot albastru scânteia. De vină era pelinul. Când se scălda, Iana cobora în fântână doi snopi de pelin, juca cu picioarele pe ei, îi zdrobea, şi izvorul căpăta culoarea aia de vis, care mi-a rămas în minte pentru totdeauna şi nu semăna nici cu sineala, nici cu obrazul cerului. Numai eu singur mi-o pot închipui, căci eu am stat la Iana trei zile.

Dimineaţa ea se scula întâi şi, ca să nu mă piardă, înainte de-a pleca în câmpie, bătea câte patru scânduri, de-a curmezişul, pe uşă şi pe fereastră. Mai înălţa în dreptul uşii o grămadă de bostani. Uitasem de Lălă şi de fântâna noastră, trăiam numai pentru Iana. Cât lipsea de lângă mine, mă aşezam lângă cuşcă şi-i spuneam iepurelui de dragostea mea.

— Te fac căţelul-pământului, îi ziceam, ca să mi-o păzeşti. Te blestem să fii căţelul-pământului şi să asculţi numai de mine. Să scoţi bursucii din vizuini şi să-i asmuţi pe cei care-i aţin calea. Când se scaldă ea, lupoaicele fătate să stea la pândă în crucea cărărilor şi să-l sfâşie pe cine şi-o roti ochii încoace. Eu am gustat din inima-pământului şi trebuie să m-asculţi.

Într-un rând l-am auzit pe Lălă dând târcoale casei şi strigându-mă.

— Alungă-l, căţelul-pământului! i-am poruncit iepurelui şi m-am lipit cu spatele de perete.

Lălă a înjurat şi-a plecat. Eu am rămas în întuneric şi-am aşteptat-o pe Iana. A venit la ceasul când se deşteaptă ielele. Calul ei zbura prin neguri. Iepurele a întâmpinat-o scâncind, Iana a lepădat rochia şi a coborât în fântână. Apa s-a revărsat peste margini şi s-a tras îndărăt, într-o zvâcnire de fulger. Înspăimântat, calul a nechezat şi a lungit botul în lună. Bostanii de lângă uşă s-au prăbuşit singuri, c-un uruit prelung, şi s-au rostogolit pe vale. Uşa a sărit din ţâţâni, fereastra a căzut în ţăndări, şi-n cuşca lui a lătrat de moarte căţelul-pământului.

Acuma, în fântânile mele pluteşte inima-pământului şi cântecul Ianei. Oamenii vin, scot din ele apă vie şi răcoroasă, şi nu ştiu că vinele de apă moartă, câte au fost, numai peste Scarlet Cahul au fost…

Dar, uită-te, doctore, a căzut negura. S-a oprit şi vântul, nu-şi mai scutură zalele. Acum, la Colcovanu se scot la adăpat caii – cei mai frumoşi din câmpie. I-auzi-i cum se îndeasă la uluc.

Tropăie, se izbesc, sforăie. Armăsarii beau lacomi, mânjii n-au sete. Aleargă şi se muşcă flăcăii strigă, fluieră şi înjură ca să-i potolească. Au o vorbă dreaptă băieţii ăştia: „Cică la casa unde au intrat peţitorii poţi să furi doi cai buni; la fântânile lui Scarlet Cahul, însă poţi să furi doi cai pe alese”.

Dar ce groaznic scârţâie cumpenele! Clo-clo-clo, închină cumpăna fântânii de pe izlaz. S-a rupt lanţul şi găleţile cad, izbindu-se de tuburile de piatră. Hei, Lălă prietene, le-ai auzit şi ai pornit, cu cârligele de fier, să le scoţi din apă. Soarele s-a făcut bostan şi tu, Lălă, îl împingi la vale cu talpa piciorului.

Cât de străini am trecut noi doi prin lume! Apă vie, apă moartă, nimeni nu ne-a cunoscut!...

PUNTEA

înainte de miezul nopţii, Achim visă că era în lan, cu secerătoarea, rupsese cuţitele, iar cele cinci greble, fixate în trunchiul catargului, se învârteau în gol, ca aripile unei mori de vânt. Pe podul de tablă, lucios, un iepure de câmp, gras, cenuşiu, sălta şi se rostogolea peste curmezişul greblelor. Ochii lui cât alicele, mărginiţi de-o dungă roşi, scânteiau umezi în aerul fraged. „îţi baţi joc, spuse Achim. Stai, că te pun eu cu botul pe labe!”. Luă sfoara pentru legat snopii, făcu un laţ şi, c-o mişcare rapidă, neaşteptată, iepurele se pomeni pe sus, cu gâtul strâns într-un cerc de gheaţă. „Uite, că te-ai dus pe copcă, îi spuse Achim, răzbunător. Să văd acuma dacă-ţi mai dă mâna să o faci pe măgarul cu mine”... şi-l îndesă în buzunarul pantalonilor. Iepurele îl bătu scurt, în coaste, cu lăbuţele, Achim râse, apăsându-l c-o zvâcnire a şoldului, şi-n clipa aia, cuţitele secerătorii începură să taie din nou, retezând, odată cu paiele, lumina albă care juca la suprafaţa lanului.

Achim se deşteptă. Sub pleoape îl frigea încă lumina amiezii din vis. Se smulsese din somn cu presentimentul unei dureri intense şi apropiate „Mama lui de iepure, să vezi tu că se întâmplă ceva în noaptea asta!”. Tractoriştii sforăiau sub pături. Sprijinindu-se de patul lui Mişu Poză, Achim coborî ameţit cele două trepte ale vagonului-dormitor. Jos, în câmpie mirosea a maghiran, luna împingea grâul către fundul nopţii. Prin negura amorţită, Achim auzi un tropot înfundat, puternic şi, până să iasă el în drum, cu oasele încă grele de somn, să vadă ce e, în

tabăra brigăzii intră un călăreţ, rupând cu umărul sforile întinse între crengile a doi pruni şi de care spânzurau, şiruri-şiruri, peşti cu burţile despicate, să-i usuce vântul.

— Ptrru! strigă călăreţul şi murgul lui se opri, răsuflând zgomotos, cu gâtul încordat.

Omul se aplecă şi-i trase zăbală din gură.

— Ce dracu faceţi, mă, cu atâta peşte?! întrebă el, plin de greaţă. Momiţi pisici sălbatice, să le jupuiţi? Ţine colea – şi-i întinse lui Achim o sticlă cu ţuică, învelită într-o petică de sac. De aseară ai un băiat, să ştii. Scoală-i pe toţi din vagon şi beţi pentru Achim ăl mic.

Achim încremenise cu ochii holbaţi. Uimirea lui se transformă brusc în veselie şi ridică braţele spre călăreţ să-l tragă spre el – cu braţele ridicate era imaginea, pe dos, a cămăşii care atârna cu mânecile în jos pe sârma de lângă uşa vagonului. Călăreţul se feri, râse, scuturându-şi trupul subţire, strâns într-o curea cu pafta galbenă, lată cât palma, şi dispăru în galop, înghiţit repede de umbrele nopţii.

Liniştea, risipită timp de câteva minute, se clădi din nou peste câmpie, densă, bătută de lună.

„Achime, tu ai auzit, mă, ce-a spus ăla?!” se întrebă Achim, zăpăcit, când rămase singur… şi începu să răscolească cu înfrigurare în buzunarele pantalonilor. Descoperi, mirat, că umbla să găsească iepurele pe care-l prinsese în vis. Atunci apucă sticla, o duse la gură şi bău. Sta la marginea drumului, lung, cu obrazul vânăt cum e fierul şi vântul; urcând din adâncuri, ca o şoaptă a pământului, îl învăluia cu miros fierbinte de pelin. Bucuros, porni să-i scoale pe băieţi, dar pe neaşteptate îl trecu gândul că el nu ştie cum se joacă un tată cu copilul lui, şi se opri. Ideea i se păru stranie, prostească şi rea; născută în zona fericirii, existentă în fiecare om, suia în el rece, dureroasă, atotstăpânitoare. Pământul luminat de flacăra lunii se schimbă în zăpadă şi el se văzu copil de cinci ani, zburând împins de viscol pe uliţa unde ieşea să se dea pe gheaţă, cu patinele de lemn, şi mai departe, prin câmpie. Zăcuse toată iarna în casa unor bătrâni – undeva, într-un sat departe – care-l scoseseră din râpa din malul râului şi când se ridicase din nou pe picioare, avea faţa sluţită, ca arsă de var. Neştiind de unde-l luase vântul, a rămas printre străini.

— Mamă-mare, a întrebat-o pe bătrână, o să mai fiu vreodată

frumos?

Copiii nu-l primeau în jocurile lor, iar bătrânul se ferea să-l mângâie, îi făcea rău să-şi apropie palma de faţa lui jupuită.

— O să mai fii, puiule! Când ţi-o muri umbra, bată-i Dumnezeu pe-ăi de-au lăsat să te fure urgia!

El s-a gândit că trebuie să-şi omoare umbra. O lovi cu pietre şi o strivi cu talpa piciorului. Seara, când umbra omului se lungeşte, ieşea în poartă, la drum, să i-o calce căruţele şi să i-o bată cu vergele copiii din vecini. Umbra scăpa din toate, nevătămată. Într-o zi, stând pe marginea şoselei, văzu apropiindu-se tăvălugul care sfărâma piatra. I se făcu milă şi se trase înapoi, ferindu-şi umbra. De-atunci, a purtat-o mereu cu el, singuratec, ca un cântec de grea melancolie. Fetele l-au ocolit, s-a însurat târziu, la treizeci de ani – şi acum, iată, are un băiat.

— Achime, taică, îi spuse, în gând, copilului, vreau să-mi zici pe nume. În niciun caz n-o să-ţi dau voie să-mi zici: „matale”.

— Fac cum zici tu, auzi glasul copilului, dar învaţă-mă un joc. „Saramura mă-si!” înjură Achim şi se îndreptă spre vagonul-dormitor să-l zgâlţâie pe Mişu Poză, şeful brigăzii, care avea doi copii, îi atinse umărul şi-l chemă în şoaptă: -Mişule… Auzi, Mişule…

— Ţine uşa bine! strigă Mişu, speriat, săltându-se pe marginea patului, cu pătura sub bărbie.

— Care, mă? se supără Achim. Aiurezi. Ia freacă-te la ochi.

— Tu eşti, Achime? întrebă Mişu Poză, lăsându-se cu spatele pe pereţi. Mă, ce visul dracului! Eram la staţie, pe coridor, şi fugea contabilul după mine. Da era jumătate om, jumătate taur şi-arunca în mine c-un fier de plug, să-mi rupă călcâiele. Cât e ceasul?

— Mai e mult pân’ la ziuă. Culcă-te şi dormi l’nişţit, spuse Achim şi coborî iarăşi în câmpie.

„Nu-l mai întreb nimic, se sucise Achim, ce poate să-mi spună despre copii un om care visează urât?! Când ai copii, seara, la culcare, trebuie să te gândeşti la lucruri frumoase, la frunze, la iarbă sau la altceva care să-ţi îngâne visele. Uite, eu, când o să mă culc, dac-o să mă culc în noaptea asta, o să mă gândesc la dropii, da… „

Ieşise din tabăra brigăzii, străbătuse, în curmeziş, lanurile coapte şi acum urca greoi spre vârful unei movile. Urcând, pregătea şi-şi trăia dinainte visul, cel dintâi de când devenise

tată. Visul era scurt. Se făcea că e în câmpie cu Achim ăl mic şi că plouă. Apa curgând în pânze dese bătea mărunt şi odihnitor în podul pe care-l făcuseră cu aripile deasupra lor douăzeci de dropii. Treceau prin ploaia cu pale de negură şi nu-i simţeau răcoarea decât până la oul picioarelor, fiindcă dropiile se mişcau în pas cu ei, ţinând neclintit acoperişul ăla de pene. Şi mergând prindeau şi ei aripi, ca dropiile, şi zburau deasupra norilor, spre culmea cerului.

Sus, în creasta gorganului, netezită de vânt, Achim se opri, ascultând glasul clopotelor – mici explozii de sunete cu suflu scurt -scuturate de oile care dormeau în stâna de lângă păduricea de salcâmi, trăgând în nări miros dospit de lapte şi de băligar. Sunetele rare, vibrând prelung, deşteptară în Achim un gând ciudat. Se aplecă şi-i strigă pe ciobani:

— Pasalac!... Gogule!...

— Hău, răsună o voce tânără. Ce vrei?

— Ţine-ţi câinii ăia, că-s cu mâinile goale.

— Nu-s aici. I-a luat Gogu cu el în sat, se are-n vorbă cu una a nu ştiu cui. E a treia seară de când fuge-n sat cu câinii.

— Bagă-l într-o fabrică de pumni şi-ai să vezi că nu mai fuge.

— Zău?! făcu Pasalac, apărând, mic şi îndesat, de după fântâna îmbrăcată în uluci. Păi ce, nea Achime, matale nu ştii că Gogu, când roteşte odată pumnul, face dâră în oase? Ce zici de stelele astea? ridică el faţa spre cer. Parcă-s nişte dumicaţi de mămăligă, buni să-i amesteci în lapte.

Achim se aşează pe ghizdeaua fântânii, cu picioarele sprijinite pe o putină.

— Pasalac, spuse el, privindu-l fix pe celălalt, dacă facem o treabă noi amândoi şi taci, dau de băut. Vin roşu.

— Sunt lacom tare la băutură, nu te lega. Eu, sub patru sticle nu mă-ncurc.

— Dau patru sticle.

— La patru sticle, îmi dai şi-un kilogram de îngrăşământ azotos.

— Pentru ce?

— Ca să răcesc vinul. Trântesc doi pumni de azotat într-o căldare de apă şi-ngheaţă apa tun. Chestia e să nu pui azotat şi-n aluat, cum a făcut nevasta lui Foică Brunu, c-atunci te umfli-n burtă cât un butoi. Zi, despre ce-i vorba?

— Vreau să scoţi mieii din ţarcul lor şi să-i dai în câmpie. Atâta

tot.

— Râzi de mine, făcu Pasalac, moale, neîncrezător.

— Nu, de ce? se apără Achim. Dau arvună, dacă vrei. Sau plătesc înainte tot vinul.

Încredinţându-se că Achim nu glumeşte, Pasalac deschise portiţa din leaturi de salcâm şi pătrunse în ţarc. În clipa următoare, biciul lui răsună puternic sub perdeaua de stuf. Mieii se ridicară, clătinându-se ca un val cenuşiu. Cei din margine se izbiră cu botul în corlăţi, speriaţi, parc-ar fi năvălit lupii. Pasalac îi împinse cu genunchiul îndoit, dându-i peste cap şi făcându-le vânt spre portiţă unde aştepta Achim. Împinşi din urmă, mieii se repeziră să iasă în câmp. Dar când să se strecoare afară, Achim se culcă în drumul lor, astupând cu pieptul şanţul îngust, făcut împotriva ploilor. Cel din fruntea turmei, un berbec cu coarne cât lama briceagului, avu o scurtă ezitare, după care îşi adună puterile şi sări prin deschizătura portiţei. Achim îi simţi bătaia pe umeri şi pe pulpe. Zâmbi şi aşteptă, cu faţa ascunsă în iarbă. Mieii ăilalţi, asurziţi de biciul lui Pasalac, suiră în şir pe spinarea lui, frământând-o cu copitele mici, rotunde. Junghiuri ascuţite îl fulgerară în coaste, cămaşa arsă de soare şi de vânt plesni în zeci de locuri. Mieii treceau în ropot îndesat şi învălmăşit, acolo unde ştiau că e malul şanţului îşi luau avânt şi săreau, căzând pe pământ şi urmându-şi fuga încă vreo câţiva metri. Mişcarea asta repetată crea în Achim sentimentul că se joacă cu băiatul lui.

— Achime, taică, de ce nu te-astâmperi tu? se prefăcu el mânios. Eu sunt puternic, te iau de-un picior şi te-azvârl în lună.

Şi întinse mâna, pe furiş, să-l înhaţe. Dar în palme simţi botul umed al unui miel. Înveselit, încorda umerii şi-l aruncă înainte. Bătăios, mielul se întoarse şi-l împunse cu fruntea ciută. Râzând, Achim îl prinse în braţe şi-l gâdilă între urechi. Mielul avea cercei, iar lui Achim i se păru că vede în ochii lui o scânteie de râs, şi-n clipa aia, frica din el se risipi şi se topi.

— Măi băiete, spuse, hai să ne culcăm, că-i târziu.

O SUTĂ DE NOPŢI

învăluită de razele soarelui în amurg, şalupa vopsită în verde şi alb, pilotată de un adolescent, luneca la vale pe fluviu, pe lângă malul drept, unde curentul apei e mai subţire. La spatele

pilotului, pe banca croită să ţină trei persoane, procurorul Radu Sterian, slab, osos, blond, cu ochii albaştri, decoloraţi, îşi cerceta atent unghiile de la mâini, bombate, căutând urme de noiţe – petele alea albe, minuscule, despre care se spune că sunt semne ale norocului. Cum tăcea mereu, pilotul era convins că adormise. „Sforăitul elicei îi trage la somn pe toţi guzganii ăştia de uscat”.

Radu Sterian constată cu amărăciune că e un tip complet lipsit de noroc şi-şi lăsă palmele pe genunchi.

Pe deasupra trecu, cenuşie, o cucuvea.

— Cobea dracului! înjură pilotul.

— Scoate-i ochii, zise râzând Sterian.

— Aţi spus ceva? se întoarse pilotul.

— Nu intra în port. Ţine-o înainte până la plajă.

— S-apropie ora închiderii, n-au să ne mai primească.

— M-aşteaptă doi prieteni să-i trec în port.

— Bine, mergem să-i luăm dacă doriţi.

Pilotul îşi trase capul la adăpostul parbrizului, ca să-şi aprindă o ţigară. Intraseră în raza docurilor. Până la plajă, o fâşie de nisip sclipind roşcat între lanurile de floarea-soarelui şi o pădure de plopi, mai aveau un kilometru. Pilotul micşoră viteza. Motorul, solicitat vreme de patru ore, da semne de oboseală. Siluete bronzate, cu umbrele alungite până-n fluviu, se mişcau departe de plajă, în faţa vestiarelor şi a aparatelor de gimnastică. „Ce-o fi făcând Maja în furnicarul ăsta? se întrebă Radu Sterian. Ronţăie caramele desigur şi cochetează cu George Miroslav”.

Din asfinţit cobora o ceaţă albăstrie, transparentă şi uşoară ca fumul ce se ridică din ierburi în dimineţile de vară. La trei sute de metri spre stânga în coasta oraşului, sub îngrămădirea de magazii, depozite şi linii de cale ferată, pe care aşteptau garnituri de tren nesfârşite, printre braţe de macara încremenite în aer şi capete de pod cu balustrade arcuite, se legănau, înghesuite, şlepuri de fier pântecoase, remorchere ca pescăruşii ameţiţi de zbor, vase de comerţ, unele turtite, cu coşuri scunde, afumate şi catarge rămuroase, altele zvelte, lunguieţe, semănând cu nişte cai ce-şi întind gâtul a goană. Şi peste tot, bărci, colaci de salvare ca nişte covrigi înfăşuraţi în hârtie poleită, bacuri, punţi de încărcare, pontoane, gheare de ancoră, frânghii înmuiate în catran. Lângă silozul cu ziduri înalte, roase

de umezeală, care domina intrarea în port, fumega un vapor uriaş cât o casă cu două etaje. La proră flutura steagul regal al Suediei: o pânză azurie cu o cruce galbenă culcată de-a latul.

— Cu ce încărcătură au intrat suedezii? întrebă Sterian pe pilot.

— Cu minereu de fier, cred. Alaltăieri, secundul lor a cumpărat din oraş o haită de buldogi. Şase bucăţi. Ce credeţi, la ei în peninsulă nu sunt buldogi? Doar câinele-i sămânţa dracului, trăieşte oriunde, nu-i aşa?

— I-a urcat pe bord ca să-i pună să se bată. Luna trecută am vizitat un vas englezesc şi am asistat la o luptă de cucoşi. E o porcărie.

— Cică la luptele astea se fac pariuri ca la cursele de cai, e adevărat?

— Da, spunea şi căpitanul englez.

— Plaja! anunţă pilotul. Unde vreţi să opresc? în dreapta vestiarului e un prăguş, nu se poate acosta. Opresc lângă tipul ăla care pescuieşte cu undiţa.

Radu Sterian se ridică în picioare. Braţele lungi, punctate de aluniţe cafenii, îi spânzurau pe lângă trup.

— Opreşte unde vrei.

— Ştiţi ceva, spuse pilotul amuzat, risc să mă amendeze, doi poli nu-i mare scofală, am acasă o colecţie de brichete străine, mărit una, da-mi fac damblaua, intru direct în bazinul de înot. Mamă, ce-au să mai ţipe fâţele alea de fete care se bălăcesc acolo. Pe cinstea mea, e câte una care şade în genunchi în apă şi-şi scoate sutienul ca să-i întărească frigul sfârcul ţâţelor.

— Fii cuminte.

— Am înţeles, vă aşteaptă aici o femeie.

— Da, mă aşteaptă şi o femeie. Aceea în bluză mov, care lucrează la paralele.

— Atunci, propuse pilotul, să ne rotim cu şalupa între plajă şi port până-i scriem numele pe apă. Dechid sirena şi-o fac atentă. Cum o cheamă?

— Maja. Maja Hermeziu.

— Îmi pare rău că nu sunt pilot de aviaţie. Ăia au la îndemână tot cerul pentru figurile lor. Începem?

— Dă-i drumul! aprobă Sterian, cucerit de ideea pilotului. Pilotul smuci cârma şi schimbă vitezele. Motorul se scutură,

pistoanele ţăcăniră ca o mitralieră, şalupa zvâcni parcă ar fi vrut să iasă din apă şi se avântă de-a curmezişul valurilor către malul opus. Sirena deschisă urla ca o fiară. Radu Sterian, cu mâinile încleştate pe banchetă, râdea. „Ia te uită ce trăsnaie i-a trecut prin cap pilotului!”. Părul blond îi flutura pe frunte, sângele îi vâjâia în tâmple, curentul îi pătrundea viguros, străbătându-l ca o scânteie electrică, orbitele-i curgeau. „Maja, draga mea, cântau gândurile lui, sunt îndrăgostit până peste urechi, aş vrea să beau, naiba s-o ia de treabă, am douăzeci şi şase de ani, nu ştiu să înot, nebunia asta poate să mă coste mult, pilotul e băiat dulce, zbor şi scriu numele tău, nu-mi pasă că eşti măritată, Hermeziu e bătrân, fugi de el! Maja, Maja, Maja!”

La mijlocul fluviului, pilotul întoarse, fără să închidă sirena şi porniră bolid spre plajă, prin dâra de foc vărsată de soare. Jocul încălca regulile de navigaţie, marinarii aflaţi întâmplător pe chei se scandalizară, în turnul căpităniei cineva lovi puternic într-o toacă, să-l aducă la ordine pe pilot. Dar pilotul râse dispreţuitor: „Vă e frică, marinari de apă dulce, broscoi degeneraţi!?”

Oamenii de pe plajă priveau la cei din şalupă, crucindu-se. „S-au scrântit la minte, au să se răstoarne”. Pescarul cu undiţa vântura braţele şi înjura. Un bătrân din serviciul de pază, cu chipiu fără cozoroc şi tricou rupt prin care-i ieşeau smocuri de păr sur, ameninţa caraghios cu vergeaua unei umbrele. De sus de la aparatele de gimnastică, Maja

Hermeziu, care-l recunoscuse pe Radu Sterian, arăta cu braţul spre chei, unde un funcţionar al căpităniei striga răguşit într-o porta-voce de forma unui corn de taur:

— Şalupa 21-23, acostează! Şalupa 21-23…

— Nu ne supunem! strigă Radu. Nu ne supunem! repetă el, cuprins de delir şi gândurile i se înlănţuiră iarăşi într-un cântec pentru Maja. „Te iubesc, Maja! Hermeziu îţi dă bani mulţi, bătrânii cumpără tinereţea, dar tu trebuie să fii femeia mea…”

Aproape de mal, pilotul întoarse şalupa, atrăgând în dâra de spumă, care ţâşnea de sub braţele elicei, o minge de volei rostogolită de pe plajă.

— Pilotule, strigă Sterian aplecându-se, o să-ţi răscumpăr toate brichetele.

— Nu-i nevoie.

— Mi-ai făcut cea mai mare bucurie.

— Am vrut să fac ceva de pomină.

— Îţi dăruiesc pistolul meu cu aer comprimat.

— Nu-mi trebuie. Ajunge!

— Format Bereta 9 lung, pilotule…

— Drace! se-nfurie pilotul. Mi-ai tăiat tot cheful, închise sirena şi micşoră viteza.

— Şalupa 21-23… îl soma funcţionarul de pe chei.

— Mai tacă-ţi gura! bombăni pilotul. Tare vă mai pricepeţi voi ăştia să stârniţi panică!

Prăbuşit pe banchetă, Radu Sterian îi privea ceafa groasă, trandafirie pe care se scurgea în şiroaie sudoarea. „Ce naiba i-am făcut de s-a supărat?!”

Pilotul manevră cârma cu mişcări scurte, şalupa ocoli vasul de pasageri, ancorat de debarcaderul principal, cu pântecele roşu, atacat de rugină, năpădit de alge şi se opri lângă scările de piatră care duc în clădirea serviciului vamal. Pilotul sări jos cu o încetineală ciudată. Aplecă şalupa, apăsând cu laba piciorului, şi Radu Sterian coborî. Un val, de pete de păcură şi ulei, îi murdări pantofii.

Funcţionarul căpităniei, cel cu porta-vocea, chel, burtos, veni spre ei, spumegând de mânie.

— Cum, vă permiteţi, vreau să ştiu?!

— Doriţi cheile de contact? întrebă pilotul, calm. Poftim.

Omul căpităniei scutură legătura de chei ca pe un clopoţel. Avea ochi mici, de mongol, oblici.

— Ştii ce urmează?

— Căruţă de rele, zise pilotul surâzând amar.

— Poftim la căpitănie să predai carnetul.

— După dumneavoastră, se înclină pilotul.

„Teribil băiatul ăsta! îşi spuse Radu Sterian, privind în urma lui. Dar de ce n-o fi vrut să primească pistolul meu cu aer comprimat?!” îşi scutură pantofii, izbind cu tălpile pe scară şi porni spre baraca unde se închiriază bărci pentru traversare, ca să-i aştepte pe Maja şi pe George Miroslav. Lipsise din oraş două zile pentru o anchetă, era obosit şi simţea nevoia să bea ceva. „Mi-ar fi plăcut să iau ceva cu piratul ăsta”, îşi spuse gândindu-se la pilot.

Maja şi George Miroslav, supranumit în cercul prietenilor „Consulul”, pentru perfecta asemănare cu unul din aleşii să împartă dreptatea, pe timp de un an, în vechea Romă, trecură Dunărea în port într-o luntre, înghesuiţi laolaltă cu alte cinci

persoane. Scund, subţire, George avea ochi negri, umbriţi de gene lungi care păstrau pe chipul lui smead o umbră de răcoare şi voioşie, atât de plăcută femeilor. Cum ieşi la mal, se repezi la Radu Sterian, copleşindu-l cu ocări, fiindcă se vânturase cu şalupa pe sub nasul lor şi dispăruse, lăsându-i să piardă de pomană trei sferturi de oră.

Dar Radu îşi pregătise apărarea. Dădu vina pe pilot.

— Mucosul ăla a prins chef să-şi agite coada pe Dunăre. Hotarâsem încă de la Cotul-miresii să oprim să vă luăm, dar au intrat dracii în el şi, hai să facă exhibiţii.

— Minte, se întoarse George spre Maja, câte vorbe spune, atâtea minciuni toarnă, ca să ştii cu cine ai de-a face.

— George! rosti Maja cu imputare.

— O face pe grozavul! spuse Radu, posac.

îi tremura glasul. George înţelese că-l umilise fără rost în faţa Majei.

— Nu te supăra că, de supărare, ţi se umple faţa de pistrui. M-am infierbântat şi eu. Hai la „Porumbelul de aur”, să bem un păhărel şi să ne împăcăm.

— Aşa da! strigă Maja, luminoasă… şi intona cu voce plăcută, de altistă: *„Să mergem la Maxim…”*

Apoi, veselă, se vârî între ei, îi apucă de braţ şi lansă comanda, apăsat, ca un plutonier pe care-l văzuse pornind soldaţii spre câmpul de instrucţie!

— Nainte… marş!

Şi porniră tustrei, bătând pasul pe asfaltul prăfuit.

Un şofer, în maieu şi în pantaloni scurţi, care freca de zor cu glaspapir o cameră de automobil spartă, întoarse capul după ei, zâmbind. De n-ar fi fost nenorocita de pană, s-ar fi alăturat pe loc grupului lăsându-se muştruluit, fără să crâcnească, de fata aceea frumoasă, zveltă, cu oase prelungi, subţiri, cu părul vioriu, ondulat natural, cu nasul uşor coroiat şi cu ochii albaştri întunecaţi, amintind de culoarea stranie a zăpezilor peste care se aşternuse amurgul.

În faţa barului „Porumbelul de aur”, aşezat la intrarea în piaţa centrală a oraşului, de unde se vedea Dunărea curgând albicioasă, ca şi cum toţi crapii din adânc ar fi ieşit cu burţile la lumina zilei ce se stingea, George, Maja şi Radu fură întâmpinaţi zgomotos de Iova-falitul, văcsuitor de ghete, care se căznea să scoată luciu, cu o fâşie de pluş, pantofarilor unui marinar.

Lustragiul se cunoştea mai bine cu George Miroslav, contabil la depozitele de sare, pe care, fiindcă-l văzuse deseori în tovărăşia unui reporter de la ziarul local, îl considera poet, şi lui i se adresă în primul rând:

— Omagiile mele, domnule Consul, strigă el, Iova-falitul se închină în faţa poeziei, regina spiritului. Da, domnule Consul, căci o rimă preţuieşte cât un pahar de Murfatlar, sortul Pinot-Muscat-Riesling, zămislit pe dealul cu dispoziţie sudică şi nume turcesc din inima Dobrogei. Pentru capul căzut al Brâncoveanului, turcii ne-au miluit cu câteva sute de cuvinte. Dintre ele, cel mai dulce sună numele împrumutat de-un măgar în şalvari dealului spre care Iova va pleca într-o toamnă de-a buşilea, ca Popa Metru la Mormântul Domnului. Iubire pe veci poeziei!

— Bine, linguşitorule Iova, răspunse George, îţi vei primi paharul.

— În acest caz, domnule Consul, toată lumea mulţumită şi cu lacrimi pe obraz. Sunaţi daireaua, frumoase tătarce.

— Amin! încheie George şi despică cu braţul tuburile de sticlă care atârnau peste intrarea în bar.

înăuntru, la „Porumbelul de aur”, era pustiu. Geamurile dinspre terasă, deschise larg, lăsau să pătrundă în valuri adierea umedă ce urca de pe fluviu. Pereţii înveliţi cu plăci de lemn, ringul de dans construit din vitralii îmbucate în formă de rozetă, mirosul de cafea şi alcool, ţinute ospătarilor înveşmântaţi în negru, strânşi cu cordoane de satin, o încântară pe Maja. Află că aici se servesc băuturi de tot felul, mai cu seamă alcooluri amestecate după reţete fistichii, necunoscute în regiunile din interior ale ţării, şi îi păru rău că în cele patru luni de când sosise în oraş, inginer la întreprinderea de prelucrare a lemnului, nu călcase decât acum pragul localului.

— Totuşi e prea multă linişte, constată mirată. Ar trebui să mişune lumea ca-n gura oborului.

— Mai târziu, după ora zece se umple, răspunse George.

— Atunci rămânem până după ora zece. George îi apucă mâna şi i-o sărută delicat.

— Rămânem cât vrei tu. Rămânem până-n zori, dacă-ţi place.

— Rămânem şi bem Martini alb. Poruncă: toată lumea bea Martini alb. Ce gust are Martini alb, George?

— De tarhon.

— Nu de tarhon, de camfor.

— V-aţi cherchelit înainte de-a bea…

— Da, aprobă Maja, suntem ameţiţi. Suntem beţi, George, stăm tolăniţi pe covertă şi corabia noastră intră sub Crucea Sudului.

— Până una-alta, stăm la o masă cu două ghivece de flori.

Maja se întoarse de sub Crucea Sudului şi privi masa. Era din stejar, rotundă, pe trei picioare, luminată discret de un bec înşurubat în mijlocul tăbliei, într-o găoace de cristal, ca o gură de peşte.

— E nostimă, zise Maja.

— Dimpotrivă, o contrazise Radu, iritat că Maja se adresa numai lui George. E curată prostie. În oraşul ăsta, până şi cel mai prost electrician se crede chemat să uimească străinii cu două fire de sârmă.

— Găsesc că în treaba asta n-am nicio vină, răspunse Maja.

— Iartă-l, îl scuză George, în glumă. E îndrăgostit şi, prin urmare, deasupra legilor. Sau în afara lor. Dă-i mâna şi faceţi pace, că doar pe tine te iubeşte.

— Bine, conveni Maja, şi privi lung la George.

Veni ospătarul şi le servi vermut. Maja ciocni ismenit întâi cu George, apoi cu Radu şi sorbi o înghiţitură. Radu observă că Maja purta astăzi verigheta pe mâna dreaptă. Când o cunoscuse, cu o săptămână în urmă, o purta pe mâna stângă. „Pe stânga se poartă când eşti căsătorit, pe dreapta când eşti logodit. În noaptea asta, trebuie să aflu ce are de gând cu Hermeziu al ei”.

— Băieţi, rosti Maja, ţinând paharul sus, sunt bucuroasă că vă am prieteni. Sună frumos să spui: sunt prietenă cu George Miroslav, zis Consulul, şi cu procurosul Radu Sterian. De azi înainte vă las libertatea deplină de-a vă lăuda, dar discret, că sunteţi în graţiile inginerei Maja Hermeziu, care ronţăie mereu caramele cu lapte, ţine caiet de însemnări zilnice şi iubeşte rochiile de culoarea roşu-pompeian.

— Nu, nu, răsună glasul lui Iova-falitul, care se apropia printre mese, nu roşu-pompeian, ci mov-cardinal, culoarea constelaţiei Horei, să cadă-n falduri bogate pe trupul vostru ca o tulpină de floare, domniţă. Asta v-o spune Iova-falitul, om de lume, fost negustor de bidinele şi curier la Editura Ancora, care-a tipărit

Decalogul dragostei... Hei, Glie-ţiparul, pe care te ţine statul în straie negre, ca pe-o muscă, paharul meu, puşlama balcanică. Nu vă strâmbaţi, stimate tovarăşe Sterian, voi rămâne cu domnul consul, între hotarele Parnasului, zece minute şi dacă domniţa porunceşte, Iova-falitul îi va lustrui pantofii, stând în genunchi pe podele.

— Nu trebuie, se apără Maja, speriată, te rog.

— Ba da, spuneţi că da, strigă văcsuitorul, căci tot ce trece prin mâinile lui Iova-falitul capătă strălucire ca mutra unui pehlivan adormit sub luna Bosforului. La Bosfor, stimate tovarăşe procuror, luna e galbenă-galbenă, ca zăpada urinată de-un beţiv.

— Ascultă, se mânie Radu, bea-ţi paharul şi isprăveşte cu tâmpeniile. Doamna e obosită, o plictiseşti.

— Domniţă caucaziană, strigă Iova, vă plictisiţi?! Cel mai bun leac împotriva plictiselii e o călătorie. Porunciţi şi vă voi duce la Paris, oraşul fără somn, cu cearcănele adâncite de două mii de ani de nesomn şi bolnav de ciroză. La Paris, cetatea luminii şi a veseliei fără moarte, să petrecem o seară la Follies Bergeres – folie înseamnă nebunie, domniţă – Follies Bergeres l-a înfiinţat un cap înfierbântat de şampanie, o sută de femei ţopăie despuiate pe scenă şi Europa, plăteşte. Veniţi cu mine la Musee Grevin, pani-prinţesă. Ceară şi iară ceară. Istoria Franţei turnată-n ceară. Târfa de Charlotte Corday înjunghiindu-l pe Marat în baie, Regele soare – statul sunt eu! —, secătura de Thiers; după o draperie o doamnă ducesă prinzându-şi ciorapul – oh, pardon! dar e de ceară. Ceară şi iar ceară. Munţi de ceară să ardă-n biserici toată creştinătatea: catolici, ortodocşi şi pravoslavnici. În plus şi spectacolele de prestidigitaţie. Cei mai mari şmecheri din lume şi pe ici, pe colea, câte-un borfaş sadea. Dar nu căutaţi tăbliţa cu „sus de şapte, jos de şapte, la mijloc nu iei de loc”, lipseşte, e jocul nostru, patent românesc. La Paris, la Porte Maillot avem Luna-Parc. Găsiţi Riviera în miniatură, Riviera fermecată cu canale şi bărci.

— Io-va! silabisi cu mânie Radu Sterian.

— Dă-ne voie, îl domoli Maja, lasă-l să spuie. Spune mai departe, nene Iova.

— Paharul meu, Glie-ţiparul! strigă Iova, cu curaj. Şi închide geamurile, că a început să plouă... Cât străbate România, domniţă, puteţi dormi, o cunoaşteţi. Numai aproape de Făgăraş

să vă treziţi o clipă şi să vă amintiţi că trecem pe lângă Poiana Narciselor. Albe narcise, splendoarea primăverii! Vom mai găsi narcise, domniţă, în Elveţia, la Vevey, pe lacul Geneva, înainte de Lausanne. Regret nespus că prin Ungaria vom trece noaptea. Panonia-Express a fixat orarul, castelele conţilor Eszterhazy, şi ale prinţului Eugeniu de Savoia rămâne să le privim în fotografiile atârnate pe pereţii cuşetei noastre. Dar la Viena avem zece ore libere la dispoziţie. Sau, poate, ne luăm chiar o săptămână. Merită. Viena – patria valsului – ta, ta, ta, tam – ta, tam – ... Muzica de Cafe-concert şi Praterul. *„În Prater bitih yn wieder die Băume.* În Prater înfloresc din nou pomii". Praterul e deschis în permanenţă, mergem în Prater. Reisenrad, roata uriaşă, care te suie aproape de cer şi vezi toată Viena, e ghiftuită de lume, dar noi suntem străini, străinii plătesc bine, ni se găsesc două locuri pe o banchetă, faţă-n faţă cu două fetiţe blonde, cu pălărioare cochete şi rochii de culoare mov-cardinal. Reisenrad ne debarcă, drăguţele vieneze dispar, noi trecem în trenul cu vagoane fără acoperiş şi urcăm pe Montagnes-russes.

— Isprăveşte, Iova! strigă din nou Radu Sterian.

Avea mutra că într-o clipă îl va lua de guler şi-l va azvârli mototol în mijlocul străzii. Dar Iova, ştiindu-se apărat de Maja, continuă, fără să-l ia în seamă.

— Pe Montagnes-russes, munţii ruseşti, cu povârnişuri abrupte, pâraie, viaducte, tuneluri şi cotituri neaşteptate la tot pasul. Urcăm, coborâm, ne-ntrecem şi mereu dăm nas în nas, lunecăm, suntem svârliţi în pereţi claie peste grămadă, ameţim, dăm chiote de spaimă, râdem. Sunt munţii ruseşti, atracţia numărul unu a Praterului. Şi mai e Grinzing, lângă Viena, cu vii şi cârciumioare. Acolo mergem seara să mâncăm şi să ne cânte la ureche, în dialectul wienerisch, acompaniindu-se la ţitere, artişti de cinema, ca altădată Paul şi Atila Horbiger. Grinzingul e perla Vienei, cum e Sinaia perla Carpaţilor şi Buciumul perla Iaşilor. Deci, doamnă şi domnilor, Danubius-Orient-Express porneşte la drum: Fileşti, Bărboşi, Zagna-Vădeni, Baldovineşti...

— Vorbeşti aiurea, îl repezi procurorul, ce să caute Danubius-Orient-Express la Fileşti, Bărboşi, Zanga-Vădeni? Te-ai îmbătat.

Iova îl privi amărât, cu capul tras între umeri. Avea faţa galbenă şi zbârcită ca o felie de lut lăsată în soare.

— În acest caz, zise el, Iova-falitul vă salută. Sănătate şi traiul ăl bun. Iar pe tine, Glie-ţiparul, te-aştept la judecata de apoi, în

valea Ierusalimului, lângă Muntele Măslinilor. Semn de recunoaştere – un belciug în nări.

— Ăsta-i Iova! râse George. Nu poate fi trist mai mult de-o clipă.

— Cine e? îl întrebă Maja, uimită.

— Iova-falitul, a spus-o singur.

— Trebuie să fi umblat mult.

— N-a fost nicăieri.

— Imposibil.

— Îţi spune toate staţiile de cale ferată până la Roma şi Paris, dar n-a fost nicăieri.

— De Roma şi Paris nu ştiu, dar la Viena, a fost. Adineauri ne-am plimbat şi noi prin Viena. Nu-i aşa c-am fost la Viena, George? se alintă ea, apucându-i palma. Vreau să-mi spui c-am fost la Viena.

— Am fost, admise George, râzând.

Radu Sterian făcu semn băiatului de la bar pentru alt rând de pahare.

— Noroc, spuse el. Terzzo incomodo vă urează noroc. George îşi trase palma dintr-a Majei şi-l privi fix.

— Eşti prost, îi spuse.

Radu sorbi băutura printre dinţi, ca un cal adus la adăpost de la ieslea goală. Degetul mic, depărtat de pahar, îi tremura. Pe frunte, chiar pe linia unde începe părul, îi răsăriseră broboane de sudoare. Mărul lui Adam, proeminent, i se mişca în salturi largi sub pielea gâtului.

— Maja, rosti George, încet, cu durere.

Maja clătină capul tăcută. „Nu vrea s-o iubesc, înţelese Radu, degeaba se dă George în lături”. Când o cunoscuse pe plaja de peste Dunăre, şi-i turnase din pumni, ca dintr-o instalaţie de ceasornic primitiv, nisip fierbinte pe umeri, simţise că ea doreşte s-o iubească; acum însă Maja ascundea totul. Ascundea umerii de care-şi lipise el obrazul, ascundea ochii albaştri, înfricoşător de adânci, ascundea zidul plin de afişe şi teiul sub care se sărutaseră, ascundea străzile înguste, cu copaci ososi, pe care se învârtise zăpăcit, după ce o condusese până aproape de casă şi nu mai ştia să iasă la linia de tramvai.

— Îţi place de George, Maja, spuse el.

— Vreau să rămânem prieteni, Radule, răspunse Maja, şi el înţelese că Maja îl iubea pe George. Spune să mai aducă de

băut, George, ceru ea.

— Nu, se împotrivi George, să ieşim.

— O să ies singur, hotărî Radu. Să-mi beau paharul şi plec. Încercă el, dar nu mai putu să bea. Brusc se deşteptase în el sentimentul că e furat, că i s-a smuls prin forţă şi viclenie ceva care-i aparţinuse totdeauna. Şi nu mai putu să bea. George înţepenise lipit de spătarul scaunului, cu ţigara fumegându-i între degete. „Mă crede idiot, se gândi Radu… Dar mi se pare că mă port chiar ca un idiot". Dacă era să vorbească cinstit, Maja fusese a lui în măsura în care Dunărea e şi a vânătorului de urşi din Bucegi. Cu toate astea o durere surdă, amestecată cu valuri de mânie, care-i aprindea pete roşii în obraji, îi apăsa greu pe suflet. Se ridică.

— Omagiile mele, se înclină. Omagiile mele, domnule Consul…

— Ai dat în damblaua lui Iova, zise George.

Radu Sterian ieşi. Tuburile de sticlă, şiruri de vertebre pe chenarul uşii, zornăiră scurt. Picături mari de ploaie lunecau de-a lungul lor ca nişte bule de aer într-un rastel plin cu cumpeni ale lemnarului. Erau verzi, roşii, galbene.

În urmă, Maja se lipi cu capul de umărul lui George. Tremura, înduioşat, George îi mângâie tâmpla şi părul vioriu. Mâna îi alunecă peste urechi atingându-i cercelul cât o monedă, şi peste obrazul moale, fin, răcoros, George simţi dorinţa copilărească să sufla asupra lui, ca peste o fereastră pătrunsă de ger, să-l aburească, şi să-l lumineze. Dacă ar fi fost cu putinţă să-i observe sufletul, ar di descoperit că Maja, care lui îi părea uşor ameţită de băutură şi de clopoţeii ploii, sunând înăbuşit dincolo de pereţii barului, urmăreşte cu gândul fiecare pas al lui Radu şi că o undă de durere, subţire, pătrunde înăuntrul ei, pentru că toate despărţirile dor.

— Maja… Maja mea, rosti el, alintând-o şi certând-o totodată. Maja îl cuprinse într-o privire tristă şi se depărta uşor de el.

George o cercetă în tăcere. Îşi dădu seama, mirat, că Maja are în ea ceva halucinant, e ca o sălbăticiune de munte, rănită, alergi s-o prinzi şi când crezi că ai ajuns-o, un salt şi e pe alt colţ de stâncă, lăsând între tine şi ea o prăpastie. Era ceva în ea care te făcea să crezi că goneşte mereu, încotro, nici singură nu ştie, şi că în goana asta a ei e ceva disperat şi deznădăjduit. „A trăit cam anapoda", se gândi George amintindu-şi de ceea ce îi

povestise Maja despre căsătoria ei cu Hermeziu. Vorbise detaşat, rece, asemenea unui om toropit de somn, care urmăreşte, cu o cută a minţii pe jumătate trează, pe jumătate buimacă, scufundarea treptată în amorţire a propriului trup şi o comentează.

— Eram patru fete în grupă şi eu eram cea mai prost îmbrăcată. Aveam o singură rochiţă, iar pantofii mei, vai de lumea lui Dumnezeu! Şi m-a cerut Hermeziu de nevastă. Era decan, şef de catedră, soţia îi murise de câteva luni. „Mută-te la mine, Maja, dar te previn, să nu te sperii, eu am inima în partea dreaptă, o ciudăţenie a naturii…”

— De ce taci, Maja? o întrebă George.

— Maja… Maja, izbucni ea supărată. Îmi cânţi numele ca ţigăncile de pe Lipscani care vând drojdie de bere în ajunul sărbătorilor: maia, maia, pentru cozonaci!

El o privi contrariat.

— Iartă-mă, îşi reveni Maja, sunt puţin nervoasă. Spune-mi ceva vesel.

George tăcu.

— Atunci să-ţi spun eu. Te iubesc.

— Două-trei zile, ca şi pe Radu? întrebă el răutăcios.

— Nu, cu tine e altceva. Simt c-o să te iubesc mereu. Pe Radu mi-am închipuit numai că-l iubesc. Vreau un buchet de flori.

— Lalale?

— Bine ca n-ai spus scaieţi sau coada-măgarului, râse Maja. Mie numai azaleele îmi plac, să ţii minte.

George chemă ospătarul şi-l trimise după flori. Între timp, orchestra îşi începuse programul. Se cânta un fox la modă.

— Dansezi? întrebă George.

— Cu o condiţie.

— O accept dinainte.

— Săptămâna asta mergem cu cortul peste Dunăre, în excursie, şi rămânem acolo sâmbătă noaptea şi duminică toată ziua. O să mă rog să plouă… ştii, o ploaie cu bulbuci şi cu negură, să facem foc în gura cortului, tu să fumezi, ursuz, ca pescarii şi eu să-ţi fierb cafeaua.

Se lansară în dans îmbrăţişaţi şi înveseliţi. Erau la vârsta când tristeţea e o umbră trecătoare şi bucuria are numai început…

Plecând de la „Porumbelul de aur”, Radu Sterian apucă în susul străzii mari, pustie din pricina ploii, care umplea noaptea

vastă. Ud, cu pielea furnicată, ca şi cum s-ar fi tăvălit gol pe un covor de ace de pin, nu izbutea să se scuture de senzaţia că fusese prădat şi izgonit. El se îndrăgostise de Maja fulgerător, de ce, nu şezuse să analizeze, Maja intrase pe neaşteptate în puntea lui de echilibru, şi pierzând-o, tot atât de neaşteptat, trăia o stare de umilinţă şi zbucium nervos, ca-n prima zi de şcoală, pe vremea războiului, când agentul sanitar îi găsise păduchi în gulerul cămăşii.

— Elev Sterian Radu, îi strigase învăţătorul, ai o mamă puturoasă. Urcă la catedră să vadă toată clasa!

Şi el, costeliv, subţire, cu ochii bulbucaţi de spaimă, suise cele două trepte spălate cu motorină, arătând colegilor pieptul mânjit de agude în care inima bătea să se spargă. Cămaşa-i căzuse din mâini, învăţătorul o adună mototol cu vârful bastonului şi i-o aruncă în braţe.

— Păduchiosul ţipă o fetiţă din primele bănci şi ţipătul ei îl năuci.

— Pă-du-chio-su, reluară în cor copiii, bătând tactul cu pumnii în tobele ghiozdanului.

Strigau, chiuiau, tropăiau – aţâţaţi şi înfierbântaţi de lacrimile care-i curgeau şiroaie pe obraji. Privea la ei cu groază, încolţit şi deodată îl trecu gândul că agentul sanitar le va trimite etuva acasă. Iar în clipa următoare o şi văzu, uriaşă, cenuşie ca omizile, trasă în curtea lor de caii primăriei, auzi oameni întrebând: „de ce-i opăresc pe-alde Sterian?” şi pe alţii răspunzând: „păi dacă i-au găsit băiatului păduchi la şcoală”, văzu odaia lor despuiată, lucrurile fierbând închise sub lacăt, simţi mirosul de opăreală, acru, greţos, auzi bocetul mamei, cu inflexiuni prăbuşite şi vru să strige: „domnule învăţător, nu-l lăsaţi, domnule învăţător”. Dar nu putu descleşta fălcile, îi înţepeniseră ca moarte.

— Pă-du-chio-su, urlau copiii.

Lovit de strigătele lor, dădu buzna pe uşă afară şi fugi acasă, sărind peste garduri. Mama lipsea, era dusă cu ziua la cules de porumb, el înhaţă aşternutul de pe pat, hainele, ştergarele din perete, le cără în groapa din fundul curţii şi trase pământ peste ele. Auzise că păduchii nu rezistă sub pământ; când termină, luă bidonul de gaz şi-i aşteptă să iasă la un capăt al cuverturii lăsat descoperit.

În prima zi de şcoală dăduse în friguri şi boala îl zgâlţâise

patru ani.

Pătrunzând în apartamentul pe care-l ocupa cu George Miroslav la etajul întâi al unei vile cu faţa spre Dunăre, găsi un bilet, strecurat pe sub uşă. Procurorul-şef al oraşului îl însărcina să deschidă o anchetă la întreprinderea de prelucrarea lemnului unde se întâmplase un accident de muncă. *„În două zile trebuie să înfăţişăm Regiunii de partid concluzia noastră. Adună date, pe cât e posibil, chiat în noaptea asta”.*

Biletul picase bine. Radu schimbă costumul, îmbrăcă mantaua de ploaie şi plecă la spitalul de urgenţă. Medicul de gardă nu-i dădu voie înăuntru, îi spuse că bătrânul Fogoroş, cel care suferise accidentul, are o fractură la baza craniului, vizitele la el sunt interzise, peste zi a leşinat de trei ori, cea mai mică sforţare poate să-i fie fatală.

— Am înţeles, doctore, zise Radu. Dă-mi, te rog, adresa familiei lui Fogoroş.

— Vadului 16, în cartierul docurilor.

Strada Vadului, pavată cu bolovani de râu, coboară în pantă spre Dunăre. Sub ploaie, casele cu înfăţişare sărăcăcioasă, sprijinindu-se una pe alta, păreau un cârd de băbuţe ce se ţin de mâini să n-alunece în fluviul circulat de două reflectoare ale grănicerilor. Aceea pe care-o căuta Radu avea intrarea umbrită de doi pruni. Intrând, găsi înăuntru vreo zece persoane, vecini, rude, cunoscuţi, veniţi să deplângă împreună soarta bătrânului. Se aşteptase la aceasta, din experienţă ştia că nenorocirea îi adună pe oameni. Dar văzu, cu mirare, că era acolo şi Iova-falitul. Văcsuitorul sta pe un scăunel şi dezghioca păstăi de mazăre într-un ciubăr. Cojile le arunca pe podele. Lângă el, pe stinghia patului, cu picioarele spânzurând, suspina nevasta lui Fogoroş, grasă, cu cărnurile revărsate. Mâinile groase, cu pete cafenii, răsuceau în neştire un capăt al broboadei, în timp ce ochii priveau înjur, îndureraţi, stinşi de suferinţă. Tăceau cu toţii, ca şi cum s-ar fi adunat la un loc să asculte ploaia cum răpăia îndărătnică pe acoperişul de tablă.

La apariţia lui Radu Sterian, Iova obişnuit să-şi strige-n gura mare amărăciunea, îşi dădu drumul limbii:

— Jalea de la Vintileanca, tovarăşe Sterian. Poftim şi umple-ţi ochii cu ea.

— Iova! îl mustră nevasta lui Fogoroş.

— E procuror, răspunse Iova. Fogoroş îmi era ca un frate,

tovarăşe Sterian. Să faci să plângă şi pietrele pentru bunul meu prieten.

— Da, zise Radu, sunt delegat de procuratură să mă ocup cu cercetarea cauzelor care-au dus la accidentarea soţului dumneavoastră.

— La ce bun? întrebă femeia obosită. Moare. A căzut de pe rampa de descărcare, jos a dat cu capu-n ciment, şi l-a buşit sângele şi pe gură şi pe nas. Moare.

— Poate că n-o să moară, sări Iova, arţăgos. Tu o ţii una şi bună că moare, dar poate că el mai are multe zile de trăit...

— Tot aşa ziceai şi atunci când l-a prins dezgheţul pe Dunăre, de a trecut un munte de sloiuri peste el – şi n-a murit.

— Acum moare.

— I-a murit moartea o dată, e bună moartea, scapă şi a doua oară. Vă jur eu că scapă.

— Doctorul spune că sunt speranţe, minţi Radu.

— Aşa, îl îndemnă Iova, fa-i curaj.

— De, zise femeia, cu un sâmbure de nădejde în glas, dacă spui dumneata că aşa zic doctorii, poate că scapă.

— Da, are un organism rezident.

— Vezi? se înflăcăra Iova. Omul, care e om, trebuie să ţină sus steagul nădejdii. Fogoroş, seamănă cu taricã-su. Bătrânul era rujar, încărca grâu pe vapoare şi se descurca cu străinii în lingva italiană. Grozav ce-l iubeau străinii. Când îi auzeai: senor Fogoroş în sus, senor Fogoroş în jos, senor şi numai senor. Odată a căzut şi senor Fogoroş. Sleise un butoi de bere bavareză la Olympic şi s-a suit într-o birjă să se plimbe. Lângă abator a lunecat din birjă, un picior i-a rămas agăţat în scară, dobitocul caftan de pe capră n-a băgat de seamă şi l-a târât pe senor Fogoroş prin ţărână de i-a jupuit scăfârlia şi l-a lăsat fără lână. Când s-a adunat de pe jos, bătrânul era treaz, nemâncat şi avea chef s-o ia de la capăt, micuţe turcoaice din Ada-Kaleh! Altul, în locul lui, ar fi îngroşat buzunarele popilor, el n-a avut nimic, a mai trăit zece ani.

— Dar omul meu o să moară, reluă femeia cu glas de dobitoace.

— Ia mai taci! se răsti Iova. De ce să moară?!

— Au rămas cheaguri de sânge pe ciment, moare.

— Taci şi nu mai pomeni de moarte. Să ne gândim cu toţii că o să scape, şi el o să scape. Aşa. Şi dă-i tovarăşului procuror

date să-i ia la refec pe-ăia de la întreprindere, că de aia a venit omul. Fă-i albie de porci, stimate tovarăşe Sterian, că n-au balustrade la rampă şi se ascund după deget. Arată hârtia! porunci femeii.

Ea se ridică şi scoase din cutia ceasului deşteptător un plic. Desfacându-l, dădu la iveală o copie a procesului-verbal de cercetarea cauzelor ce-au provocat accidentul: douăzeci de rânduri dactilografiate în care se punea totul pe seama unei întâmplări nefericite. *„Balustradele nu sunt absolut necesare, descărcătorii înşişi n-au cerut niciodată conducerii întreprinderii să fie instalate, ne pronunţăm cu părere de rău că tovarăşului Fogoroş îi lipsea simţul prevederii, fapt atestat prin aceea că susnumitul se slujea rareori la lucru de cangea de agăţat buştenii”.*

Urma în încheiere o frază complicată în care se exprima regretul şi aşa mai departe, iar dedesubt iscăliturile celor din comisie. În spaţiul rezervat preşedintelui sta scris: inginer Maja Hermeziu.

Radu Sterian păli şi privi fix la Iova.

— Ei? întrebă Iova.

— Hârtia o reţin pentru dosar, răspunse Radu, stăpânindu-şi anevoie tremurul vocii.

— Dosar! strigă Iova. Se face dosar. Aşadar, în lături de la ospăţul cu sângele prietenului meu, domnilor. Se face dosar…

Din curtea lui Fogoroş, Radu Sterian coborî pe o scară veche, de lemn, alunecoasă, umbrită de o perdea de iederă în care foşnea ploaia, la localurile înşirate în lungul falezei, să ia ceva să se încălzească. Presentimentul de oarbă fatalitate din glasul nevestei lui Fogoroş îl tulburase, stârnindu-i o teamă nelămurită. Era ca şi cum un câine s-ar fi ţinut după el, lătrând jalnic a pustiu.

în trei din cele cinci restaurante din apropierea Dunării se dansa. Bubuitul tobelor răbufnea afară, mai departe, un marinar străin îi oferi spre vânzare un cupon de stofa. Radu îi aruncă o privire chirâşă. Într-un bar, cu vreo douăzeci de mese, unde mirosea puternic a iepuri angora udaţi de ploaie, întrebat, ospătarul îi răspunse că nu se înşela, într-adevăr miroase a iepuri uzi, chiriaşul care ocupă apartamentul de deasupra creşte iepuri de casă şi-i ţine în nişte cuşti cu acoperişul plat, în formă de terasă, pe balcon. Îi mai spuse că dacă mirosul i se pare

greţos, să coboare în încăperea de la subsol, sunt şi acolo câteva mese.

— Mulţumesc, n-am de gând să stau, şi-n timp ce ospătarul plecă să-i aducă un coniac, Radu intră în cabina telefonică şi ceru spitalul de urgenţă.

— Fogoroş, zise, vă rog, să-mi spuneţi cum se simte Fogoroş?

— Sunteţi din partea familiei?

— Nu, de la procuratură.

— A murit, răspunse cu voce scăzută omul de la capătul celălalt al firului.

Radu atârnă receptorul cu mişcări obosite. Moartea, chiar când seceră departe de inima noastră, ne prăvale în suflet tristeţe, compătimire şi o umbră de spaimă.

Se întoarse la masă şi dădu coniacul pe gât dintr-o singură înghiţitură. Mirosul de iepuri dispăru pentru o clipă. „A murit”, repetă Radu în gând vorbele celui de la spital şi-şi dădu seama că ideea aceasta se statornicise în el când se afla încă în casa lui Fogoroş.

— Mai doriţi unul? se auzi vocea ospătarului.

— Nu, zise Radu şi se întrebă cum o fi arătat Fogoroş pe când trăia? „Poate semăna cu nevastă-sa, se spune că doi oameni care stau timp îndelungat împreună, sfârşesc prin a semăna foarte mult unul cu altul”. Totuşi nu şi-l putu închipui, aşa cum nu şi-l putea închipui pe taică-su, mort cu câteva luni înainte de a se naşte şi el, de la care păstrau în casă o singură fotografie înfăţişând un copil într-o cămeşuţă până la genunchi. Niciodată nu putuse să creadă, privind fotografia, că el era copilul celuilalt copil cu cămeşuţă şi cu părul zburlit.

Alungă aceste gânduri, moartea lui Fogoroş agrava importanţa anchetei pe care fusese numit s-o conducă. Îi părea rău că procuratura îl delegase pe el, se gândea îngrijorat că Maja şi George vor spune că s-a vârât în povestea asta ca să-şi răsbune dragostea neîmpărtăşită. Căci îşi dăduse seama din primul moment – şi trei dintre bărbaţii întâlniţi în casa lui Fogoroş, lucrători şi ei la întreprinderea de prelucrare a lemnului, îi confirmaseră părerea – comisia prezidată de Maja, ca să acopere proasta organizare a serviciului de asigurarea securităţii muncii, aruncase toată vina în cârca lui Fogoroş: „Moare? Să-i fie ţărâna uşoară! întreprinderea nu se socoteşte angajată cu nimic, trebuia Fogoroş ăla să holbese ochii!”.

Măcinat de gânduri contradictorii – îşi zicea că Maja, poate n-o fi luat parte cu bună ştiinţă la înşelăciune, că va fi făcut totul din convingerea că Fogoroş e cu adevărat singurul vinovat de moartea lui – Radu se întoarse acasă şi intră pe din dos, ca să evite o discuţie neplăcută cu George. Ajuns în odaia lui, văzu că precauţiunea fusese zadarnică. Uşa dinspre încăperea alăturată era deschisă şi o dâră de lumină albicioasă, cretă şi hârtie de ţiplă – nu te-ai fi mirat s-o auzi scârţâind la cea dintâi mişcare – sălta peste prag, atingând marginea covorului. Radu se opri şi aşteptă vorba lui George. Nimic. Dincolo, aplecat peste birou, George cerceta atent o bisericuţă de sare, închisă între zidurile masive, tot de sare şi ele, pe care o găsise cantaragiul de la depozit în transportul de la Târgu-Ocna şi i-o dăruise. Dalta o mânuise un meşter priceput şi migălos. Arcada de la intrare, de care spânzura un clopoţel rotund, cu limba cât un ac de cravată, se sprijinea de doi stâlpi încrustaţi, cu vinişoare închise de nisip. Pronaosul, lat de-o palmă, arăta ferestre înalte, cu glastre de flori pe prichici. Înăuntru, în strane, opt bătrâni ascultau cuvântul preotului suit în amvon. Către fund, dascălul, îngenunchiat lângă un butoi scotea vin din cădelniţă. Tot acolo, deasupra altarului, Maica Domnului, tânără, plină de nuri, cu basma înnodată sub bărbie, ca fetele de la ţară, îl sorbea din ochi pe băiatul săltat în vârful picioarelor ca să aprindă lumânările în sfeşnic. Ştiindu-se privit, acesta zâmbea în colţul buzelor, parc-ar fi spus: E-hei, ce poamă-mi eşti, leicuţă Mărie şi sfântă fecioară! în fiecare muc de lumânare pâlpâiau, reflectate în milioane de cristale ale pereţilor, bobite de cuarţ. Detaliile umoreşti fiind cele mai pronunţate, lăsau impresia că cel ce lucrase bisericuţa îşi bătuse joc de cele sfinte.

— Toţi ăştia sunt beţi, spuse George, ridicând ochii spre uşă. Date mai aproape şi priveşte-i.

Radu trecu pragul. Faţa lui ascuţită, osoasă era întunecată de oboseală.

— Sunt beţi turtă, reluă George. Popa parcă s-aţine să joace „ţigănească”, iar sfintei Maria numai la fum de tămâie nu-i umblă mintea. Cred că era beat şi ocnaşul care a lucrat-o şi a azvârlit-o, ca un capsoman, la un loc cu alte mii de bolovani.

— De ce… ocnaşul? întrebă Radu. Ocnarul.

— Care-i deosebirea?

— Sarea o taie ocnarii, care-s mineri ca toţi minerii.

— Eu gândeam că numai ăia cu ghiuleaua la picior. George îşi aprinse o ţigară.

— Îmi pare rău de ceea ce s-a întâmplat cu noi doi, spuse el. Dacă-ţi face bine, poţi să mă înjuri.

— N-am avut timp să mă gândesc la noi doi, zise Radu, am fost într-o anchetă. Un prieten de-al lui Iova, Fogoroş, a suferit un accident.

— Fogoroş? îl cunosc bine. A fost scafandru cincisprezece ani, a lucrat împreună cu tata. Acum e pensionar şi mai câştigă ceva cu descărcatul buştenilor, mi se pare. Am aranjat cu el să-mi vândă o lanternă magică, să fac proiecţii.

— N-o să-ţi mai vândă nimic. Azi-dimineaţă a căzut de pe rampa de descărcare, şi-a fracturat baza craniului, iar acum o oră a murit.

George îl privi înfiorat. „Nu face să-i spun de Maja”, hotărî Radu, impresionat de durerea întipărită pe faţa lui George – şi nu-i spuse nimic.

A doua zi dimineaţa, Radu merse la întreprinderea de prelucrarea lemnului şi constată, cercetând locul accidentului, că doi metri de balustradă solidă de-o parte şi de alta a rampei de descărcare ar fi făcut imposibilă căderea lui Fogoroş. Dar membrii comisiei de anchetă -Maja, lipsi, plecase în oraş, în ciuda dispoziţiei dată de el prin telefon ca niciun om din comisie să nu părăsească întreprinderea – şi inginerul Dranov, şeful serviciului de asigurarea protecţiei muncii, un tip mărunţel, îndesat, cu pielea lucioasă, semănând cu un buştean dat la rindea şi apoi lustruit, susţinură, ca în procesul-verbal încheiat cu o zi înainte, că Fogoroş era victima neatenţiei sale.

Cu o oră înainte de amiază porni spre procuratură, convins ca moartea lui Fogoroş se datora neglijenţei lui Dranov. Un singur lucru rămânea de clarificat, în toată povestea: dacă Maja îl acoperise pe Dranov cu bună ştiinţă şi de ce?

în drum se abătu spre strada Vadului, la familia lui Fogoroş. Mai bine zis, se pomeni acolo, purtat de dorinţa ciudată, ascunsă în el ca a doua fiinţă, de a şti cum arăta, chiar mort, acest Fogoroş căruia trebuia să-i facă dreptate. Găsi la poartă o fâşie de pânză neagră şi casa cufundată într-o linişte mâhnită. Plasele de sârmă ce împrejmuiau grădiniţa fuseseră scoase, să nu încurce locul, în curte un tâmplar cioplea cu tesla lemnul de cruce. Cinci copii suiţi pe scara magaziei urmăreau cu vie

curiozitate uşa odăii prin care dispăreau femeile venite să aprindă lumânări la căpătâiul mortului. Fuseseră alungaţi de lângă prag şi acum iscodeau de la distanţă forfota bătrânelor evlavioase şi truda lui Iova-falitul pus să piseze grâu pentru colivă, într-o piuă.

Radu pătrunse în casă, însoţit de Iova, care mirosea a grâu ca un ţăran întors de la coasă. În tăcerea odăii, întreruptă de câte un suspin, de un târşit de paşi sau un foşnet de rochie, mirosul de grâu, răspândit de Iova, i se păru lui Radu nefiresc, dintr-o altă lume, cum dintr-o altă lume părea şi cerul împrospătat de ploaie care cobora ca o lespede albastră în pragul uşii.

Flăcările lumânărilor închipuiau fantasme pe pereţi şi Radu clipi repede, de câteva ori, ca să-şi obişnuiască ochii cu pâlpâirea lor. Apoi îşi îndreptă privirile spre masa lungă din mijlocul încăperii, dar nu-l văzu pe Fogoroş: sicriul avea capacul ţintuit. „Pesemne că se desfigurase complet”, se gândi şi-i păru rău că Fogoroş rămânea pentru el un simplu nume: Ion Fogoroş numărul de dosar X. Numele poartă imprimată pecetea omului – rostit, trezeşte amintirea celui ce a fost odată – numele lui Fogoroş era sortit să trezească în imaginaţia lui doar un dosar de câteva file şi atâta tot.

Fumul lumânărilor, făcând aerul înăbuşitor, Iova se strecură afară. Radu dădu să-l urmeze, dar, rotindu-şi ochii prin odaie, descoperi, de partea cealaltă a sicriului, lângă o femeie mătahăloasă care legăna pe genunchi o fetiţă adormită, pe George şi pe Maja şi încremeni locului. De George nu se mira că-l vedea aici, Fogoroş fusese prieten cu taică-su, dar ce căuta Maja? îi salută, înclinând uşor capul. Speriată Maja se adună în umărul lui George. Radu avu impresia că toată fiinţa ei se concentrase în ochii mari, albaştri, de o adâncime stranie. Părul vioriu, pieptănat să-i acopere urechile, lucea întunecat. În atmosfera aceea, dominată de tăcere şi tristeţe, frumuseţea Majei îl tulbură pe Radu, întocmai ca mirosul grâului răspândit de Iova. Mirosul de grâu stârnise în el amintirea câmpiei, prezenţa Majei, strânsă în umărul lui George, îl descumpăni, uită unde se află şi faţa osoasă i de destinse într-un zâmbet cald. În clipa aceea, Maja avu credinţa că Radu va striga: „Maja, dragostea mea!” şi se lipi înfricoşată cu spatele de perete.

Dar un hohot de plâns umplu deodată odaia şi Radu se dezmetici. Plângea nevasta lui Fogoroş, cu obrazul aplecat pe

sicriu şi cu mâinile pline de pete cafenii, încleştate pe colţul mesei. Radu plecă fruntea, năucit, şi văzu că femeia se prăvălise în genunchi pe podea şi-şi spunea jalea cu vorbe neînţelese, iar plânsul ei nu mai semăna a plâns, era ca un cântec al durerii, copleşitor şi larg. Părul sur, despletit, păr rar de femeie bătrână, îi cădea pe faţă şi pe braţele atârnate de coşciugul ţintuit. Radu îşi aminti că în seara trecută, nevasta lui

Fogoroş îi spusese că în tinereţe a fost slujnică în casa unui profesor unde era pusă să-şi dea pe cap, în fiecare zi, cu un strat de cocă, să nu-i cadă vreun fir de păr în oalele cu mâncare – şi se cutremură. Iar când ridică din nou privirile spre Maja, ea nu mai desluşi în ochii lui acea pornire nebunească ce o înfricoşase.

Sfârşită de suferinţă, femeia lui Fogoroş se prăbuşi pe podele şi George se repezi s-o ridice şi s-o scoată în curte, să se liniştească. În învălmăşeala ce se iscă, Maja se apropie de Radu. Se priviră în tăcere, apoi Maja îl chemă încet.

— Radule…

— Pentru ce ai venit aici? o întrebă el.

— George m-a adus. Nu trebuie să-i spui nimic despre procesul-verbal pe care l-ai reţinut pentru dosar.

— N-o să-i spun niciodată, dacă vrei.

— Mulţumesc. Şi să nu fii supărat că nu te-am aşteptat la fabrică.

— I-am spus lui Dranov să nu plece nimeni, credeam c-a uitat

Dranov să-ţi spună.

— Dranov ne-a anunţat pe toţi, dar eu n-am vrut să discutăm acolo. Vino diseară la noi acasă. Te aştept diseară la noi.

— Bine, diseară voi fi la tine, cu George. Cred că pot să vin şi cu George.

— Vino şi cu George. O să mai chem pe cineva care să se ocupe de el, să putem discuta în linişte numai noi doi.

— Dranov ăla al vostru, zise Radu, gândeşte că fiecare procuror poartă în buzunare o pereche de cătuşe.

— Îi e frică.

— Şi ţie ţi-e frică, zise Radu, privind-o drept în ochi. Frica te-a adus aici, la Fogoroş.

Ea nu răspunse.

— Ţi-e frică şi de mine, zise Radu. Astăzi ţi-e frică de toată lumea, încheie el şi părăsi casa.

Maja ocupa parterul unei vile situate în nordul oraşului, în cel mai liniştit cartier. Trei caişi, un v:9in şi un păr de crengile căruia atârna, prins în inele de alamă, un hamac, formau o mică livadă care da locului un aer de rusticitate. În stradă, întrecând cu mult nivelul frontonului, creştea un castan. Coroana lui bogată ţinea în umbră plăcută salonul cu tapete tutunii unde Maja, îmbrăcată într-o rochie de mătase decoltată, ce-i punea în valoare umerii pârguiţi de soare, claviculele fine, şoldurile unduioase şi sânii mici, pudici, îşi conduse veselă musafirii şi le făcu cunoştinţă cu o prietenă stenodactilografa care fuma, răsturnată într-un fotoliu, picior peste picior. O chema Virginia, avea părul auriu ca nisipul, lăsat pe spate, gât lung, subţire, alb, ca o tulpină de ciupercă şi un zâmbet continuu în ochii căprii, rimelaţi.

— Domnul Consul? întrebă ea pe Maja, când acesta i-l prezentă pe George Miroslav. Mi s-a vorbit de tine, îi spuse lui George, reţinându-i mâna într-ale ei mai mult decât se cuvenea. Ia loc lângă mine, vreau să te privesc mai de aproape. Mutră de copil, ochi de bebeluş, de unde ai făcut rost de ei, mică păgânătate?

— Sunt de împrumut, răspunse George amuzat, şi-l întrebă pe Radu din ochi „ce părere ai de ea?”.

Radu săltă din umeri. „Naiba s-o ia, înjură el în gând, e ca un havuz din care ţâşnesc vorbe în loc de apă”.

— Ce-i asta, păgânătate? se revoltă Virginia, bătând din picior. Vă faceţi semne peste capul meu?

— Îi ceream o ţigară, zise Radu.

— Minţi, păgânătate, dar te iert, ai buze subţiri, trăsătura standard a băieţilor care vor să fie cineva.

„Ai ghicit, gândi Radu, vreau să fiu unul dintre cei care te văd tăcând”.

— Ce beţi? întrebă Maja.

— Eu prefer coniac îndoit cu apă. Şi un pişcot, răspunse Virginia.

— Voi? se întoarse Maja spre băieţi.

— Coniac.

Maja dispăru alături în bibliotecă, lăsând uşa deschisă. Radu, instalat într-un fotoliu de piele dintr-o garnitură de şase bucăţi, dispuse asimetric în jumătate de salon, o văzu pe Maja cum deschide uşile unui mic bar portativ, în formă de romb cu capete

retezate, căptuşit cu oglinzi. Înainte de a scoate sticla, Maja se privi fugar în oglindă şi-şi aranja un cârlionţ la tâmplă. Radu se gândi că în seara aceea, Maja pentru el se gătise, şi avu un sentiment de amărăciune şi bucurie totodată. Se lăsă apoi pe spătarul fotoliului, cuprinzând într-o singură privire rafturile de cărţi, volume elegant legate, cu cotoare aurite – un colţ de birou masiv, rădăcină de nuc, luminat de trei veioze cu picior înalt, ca nişte arbuşti incendiaţi, plafonul cu scene de iad, şarjate, şi şemineul cu grătar şi frigărui false – şi i se păru că în confortul acesta lasciv, Maja nu mai semăna cu Maja de pe plajă. „Maja!" vru s-o strige, dar Maja ieşi din câmpul lui vizual, lâna covorului apăsată de paşii ei se ridica uşor, ca ierburile prin care a trecut o vulpe.

— Pagânătate, o auzi pe Virginia, dă-te mai aproape s-asculţi una nostimă de tot. Uite, cum mă priveşte, îl luă de martor pe George, parcă m-ar fi prins la furat. Voi îl ştiţi pe Hermeziu? reveni la povestire. Specialist strălucit, om cu influenţă, în fine un tip mare în meseria lui, câştigă mult şi e-n stare s-o poleiască pe Maja cu aur, dar trânteşte câte una de rămâi *buşbe.* Aseară credeam că plesnesc de râs. Pe la unşpe jumătate sună telefonul. Hermeziu sta aici unde stau şi ei. Eu îi pileam unghiile Majei – patru ore am aşteptat-o să vină, mică pagânătate! îl ameninţă pe George – când sună telefonul. Hermeziu, apucă aparatul şi i-l trece Majei: „Vorbeşte, fetiţo, aşa-i spune el: fetiţo. Hallo... hallo... Mov-cardinal? Mi-ai găsit o stofa mov-cardinal? George, dragul meu, eşti cel mai dulce băiat". Şi firul, să vedeţi că de-aici începe chestia cu drăguţă, trece peste pieptul lui Hermeziu. Vorbea cu tine, şi firul peste pieptul lui Hermeziu, era o nebunie să vezi ce mutră făcuse Hermeziu. Zăpăcita de Maja, fericită c-o să aibă o rochie mov-cardinal, sărea într-un picior: mov-cardinal... mov-cardinal, o să-mi fac o rochie mov-cardinal. Apoi: pa şi pusi, şi se termină povestea. S-o credeţi voi că se termină. Mai e şi Hermeziu. Hermeziu se uită lung la Maja, se uită la firul de pe piept şi: „Mov-cardinal, fetiţo, îmi aminteşte de epidemia de pojar din copilărie". Am crezut că leşin de râs.

Efectul scontat de Virginia fu contrar aşteptărilor ei. Istorisirea îl făcu pe George să roşească până în albul ochilor. Scoase să-şi aprindă o ţigară şi scutură evident, cu gesturi repezite, bricheta care se încăpăţâna să nu ia foc. Radu, cuibărit în fotoliu, tăcea, stânjenit. Privirile lui se plimbară de la telefonul ascuns într-o

nişă din perete, căptuşită cu scoarţe de copac spre a sugera imaginea unei scorburi, la chipul lui George, răvăşit de indignare, şi la al Virginiei, care exprima mirare grotească.

Apăru Maja cu o tavă în mâini şi toţi trei răsuflară uşuraţi. Coniacul, vechi, tare, luneca în stomac ca o dâră de foc. George refuză să bea al doilea păhărel.

— Nu-ţi prieşte alcoolul, păgânătate? întrebă Virginia. Şi eu sunt la fel, două picături de rachiu mă dau gata.

— Mă simt rău în seara asta, se explică George către Maja. Hai să ieşim să ne plimbăm puţin.

Ieşiră. La prima răscruce de străzi întâlniră două birje. George urcă în prima şi-i întinse mâna Majei s-o aducă lângă el, dar Maja i-o trecu pe Virginia şi ea se sui cu Radu în birja a doua.

Străbătură în trapul cailor strada prăfoasă din apropierea cazărmilor unui regiment de artilerie – gorniştii sunau stingerea, la porţi se schimbau sentinelele – şi ieşiră în şoseaua ce duce la abator. „Gonim pe drumul bătrânului rujar Fogoroş”, se gândi Radu şi se întoarse spre Maja ca să-i spună de rujarul Fogoroş. În bătaia lunii cu luciri de bronz, ochii Majei scânteiau învăpăiaţi şi el uită ce voise să-i spună. Nu mai ştiu în clipa aceea decât că Maja e alături de el, sub cupeaua de catifea, roasă de prea mult periat, cu el şi nu cu George – şi se simţi cuprins de un sentiment de bucurie aţâţătoare. Iar salcâmii şi casele, uruitul roţilor, vântul dinspre Dunăre, cu miros de nămol şi luna suind printre nori înfiripară, laolaltă cu gândurile lui, un cântec de iubire pentru Maja. În faţă drumul e fără sfârşit, din vară vor intra în iarnă, vor scoate caii de la trăsură, îi vor înhăma la sanie şi vor zbura prin ninsoare peste Dunărea îngheţată, peste câmpii şi mai departe, dincolo de zare, spre nemărginire.

— Maja! rosti el tulburat, şi vru s-o îmbrăţişeze.

Dar Maja se feri şi faţa lui Radu se schimbă într-o schimă de durere.

— Nu te iubesc, Radule, zise Maja.

în clipa aceea trăsura se opri brusc şi Radu alunecă în faţă; erau la poarta veche a oraşului şi drumul se înfunda.

— Mână! strigă Radu, sărind în picioare, zgâlţâindu-l pe birjar.

— Înainte nu mai e voie, răspunse omul. E un şantier, au pus barieră. Dacă vreţi o fac la dreapta, pe hipodromul de încercate… şi, tăind-o prin şanţ, băgă trăsura pe hipodrom unde dădu drumul cailor să alerge din toate puterile.

— Nu te iubesc, repetă Maja. Tu poate te-ai aşteptat la altceva în seara aceasta, dar eu te-am chemat să-ţi spun de Dranov.

— Dranov e vinovat de moartea lui Fogoroş.

— Este, recunoscu Maja, şi eu am minţit, ca el să scape, dar acum ştiu că n-o să-l mai scape nimeni. Noi doi am fost colegi şi eram cei mai săraci din grupă. Am minţit, fiindcă era cel mai sărac din grupă.

— Ai minţit şi adineauri, Maja. Spune-mi că ai minţit şi că mă iubeşti.

Se postase în picioare, cu spatele la birjar şi se ţinea strâns de mânerele de care atârnau felinarele sclipind sângeriu.

— Spune! ceru el încă o dată.

Dar Maja tăcu, şi-n clipa următoare, de pe şosea, George şi Virginia văzură cu groază că trăsura care gonea în cerc pe pista de zgură se clătină, gata să se răstoarne. Caii galopau din ce în ce mai înteţit, roţile stârneau în pietriş un şuier aspru ca o ploaie deasă de măzăriche. Felinarele nu mai ardeau, se spărseseră.

— Or să-şi frângă gâtul, spuse George înfricoşat, dar birjarul care-l purtase pe el şi pe Virginia îi alungă teama, anunţându-i că tovarăşul său fusese jocheu în formaţiunea lui Cerkasov – diavolul roşu.

— Are mâini de aur, s-au jucat parale grele pe mâna lui. Trăsura cu Radu şi Maja trecu ca o nălucă pe lângă ei, lăsând în urmă miros de ulei de la felinarele sparte. Radu, tot în picioare, avea faţa ca de ceară în lumina lunii. La capătul a două ture se plecă spre Maja, cu vocea tremurând.

— Spune-mi c-ai minţit, Maja.

Maja, copleşită de spaimă, răspunse cu aceeaşi scuturare a capului, şi Radu simţi o durere acută în tot corpul. Era ca şi cum ar fi alunecat din trăsură, rămânând cu piciorul agăţat în scară şi trăsura îl târa prin bolovani, cum se petrecuse odinioară, în aceste locuri, cu bătrânul rujar Fogoroş.

Noaptea târziu, Radu Sterian încheie dosarul privitor la moartea lui Fogoroş. „Cerem Tribunalului popular din oraşul G. Punerea sub acuzare a inginerului Dranov pentru neglijenţă în serviciu care a dus la accidentarea şi moartea descărcătorului Fogoroş. Procesul-verbal întocmit de comisia de anchetă numită de întreprindere, cuprinzând mărturii eronate, nu poate fi admis ca probă în apărarea acuzatului”.

Duminică, la ora şapte seara, peste trei zile de la aceste întâmplări, Radu bea vermut pe terasa „Porumbelul de aur”, cu George, cu Maja şi cu Iova-falitul. Seară de august, uscată, în jur zumzăiau roiuri cenuşii de ţânţari. După amiază, Iova fusese la meciul de fotbal şi repeta, cu voce răguşită, încurajările pe care le strigase jucătorilor echipei din localitate.

— Andiamo, tripleta! striga Iova. Apărarea – fii jandarm! Andiamo, furia latina... Penalty... pe-nal-ty, kick. Arbitrul ne-a acordat un penalty, lovitură pe care nici Richardo Zamora, cel mai vestit goal-keeper din lume, nu se credea capabil s-o apere, dar ai noştri au tras pe lângă poartă. N-avem fotbal, stimate Radu Sterian... E-hei, pani-prinţesă, se întoarse spre Maja, şi s-a jucat odată fotbal şi pe la noi. La turneele pascale, dormeam cu coteii sub tribună. Căpitanii alegeau terenul, ciocnind ouă roşii: Christos a înviat – şi pe urmă, poftiţi şi priviţi-ne, doamnelor şi domnilor. România, la fel ca Italia, era „furia latina”, de frica ei tremurau şi campionii lumii. Mergeţi acum la stadion, domniţă caucaziană, „il calcio” se joacă cu picioarele legate, v-o spune Iova, nume bogat, Io-va, Glie-ţiparul care n-ai ochi să mă vezi, aşa cum se cheamă şi cel mai mănos dintre cele patruzeci şi opt de state ale Americii de Nord, se scrie Iowa, dar se citeşte A-io-ua. Paharul meu – şi un pământuf pentru domniţa caucaziană să se apere de ţânţari. Iubiţi, pani-prinţesă, citesc în ochii domnului Consul că veţi pleca amândoi curând în călătorie de nuntă. Nu alegeţi Nordul, zăpezile întunecă dragostea. Nordul! Ce să găsiţi în Nord? Şase luni din an, iarna se căţeleşte cu primăvara şi nu ajung să se dovedească una pe alta. E drept, sunt cârciumioare cu ţigani care cântă de inimă albastră şi de cuţit – „of, odorule amar” – însă dragostea se cere încercată o sută de nopţi sub zări calde. Spuneţi – şi vă voi duce la leagănul iubirii, sub soarele de miazăzi, unde se călătoresc atât de multe păsări încât stârnesc furtuni de pară cu bătaia aripilor. Priviţi cum se apleacă stuful urmând ocolirile zborului lor. E furtună, dar nu vă temeţi de ea: au stârnit-o păsărilor de la miazăzi. Dacă veţi avea un copil, domniţă caucaziană, învăţaţi-l să iubească pasărea bate-vânt. E pasărea care nu coboară pe pământ niciodată. De la naştere şi până la moarte trăieşte în văzduh. Doarme zburând şi coboară numai când o fulgeră moartea. Râmele nu pot s-o sufere şi se zvârcolesc de bucurie, spurcăciunile, când ea se prăbuşeşte cu aripile îngheţate. Să vă fie dragostea ca pasărea

bate-vânt, domnule Consul, şi atunci pe unde veţi păşi, vor ţâşni izvoarele. O sută de nopţi e un fleac sau o veşnicie.

— Du-ne, Iova, spuse Maja, şi privi, încântată, spre George.

— A-io-ua! rectifică Iova-falitul şi dispăru.

Dezbaterile în procesul Dranov dezvăluiră şi vinovăţia Majei. Sesizat, procurorul-şef propuse mutarea disciplinară a lui Radu Sterian într-un raion de munte.

VARĂ BUIMACĂ

— Ce buimăceală, Doamne! spuse baba Anica, dar George, împingând strachina din care mâncase tocană, se împotrivi:

— Nu, nu aşa. Altfel m-ai învăţat să zic: „O, ce vară buimacă, în vara asta mi-a zburat cocoşul în lună!”.

— Atunci zăceai de gâlci, era altceva. Acum dac-am zis, am zis de furtuna asta cu căldură.

Scundă, scobită de vărsat, baba Anica avea optzeci de ani şi era slabă ca hârtia, căra apă morţilor de slabă ce era.

— Vrei să mă înşeli, babă Anico, spuse George, şi în aceeaşi clipă câmpia fără margini dispăru, drumul cu plopi se topi în ierburi, liniştea şi lumina albastră se strânseră între hotare şi veni o noapte adâncă, cu ploaie.

Dar nu ploua în câmpie, ploua în munţi, iar vuietul ploii, străin şi parcă de pierzanie a unor lumi ascunse şi nedesluşite, scurgerea aceea împerecheată, de vânt şi de ape, apăsa în sângele oricui şi simţeai cum în gânduri îţi plânge cineva şi se vaită.

— Plouă la munte să crească pietrele şi pe noi iar nu ne atinge, iar ne ocoleşte, zise baba Anica. Totdeauna plouă mai departe de noi.

Fulgere se izbiră în fereastra cârpită cu ardezie, se zbătură halucinant şi muriră izbite de-un tunet care se prăbuşi în groapa nopţii.

— De ce mi-ai pus din nou pelin sub pernă? se plânse băiatul. Mă ameţeşte.

— Pelinul goneşte puricii, răspunse baba Anica, şi îndreptă împletitura de spice de orz din colţul icoanelor.

Boneta de noapte cu ciucure de lână îi căzuse pe legătura de cânepă de lângă pat, vru s-o ridice, un junghi îi reteză răsuflarea în coşul pieptului şi se lungi, sau mai bine zis căzu alături de

George. Părul ei alb şi rar atinse umărul gol al băiatului, şi acesta se trase către perete. „Urâtă e bătrâneţea! îşi zise baba Anica. Am păr aspru, păr de iele, numai moartea îşi mai trece deştele prin el”.

Respirând greu, îi spuse lui George:

— Eşti gras, George. Ai dinţi sănătoşi, rupi cu ei lacom cum rupe câinele şi te-ai îngrăşat ca un cuc după Sânpetru.

— După Sânpetru, cucii nu mai cântă şi de-aia se-ngraşă. Mama zice…

— Mă-ta e o putoare…

— Babă Anică! răsună din tindă vocea lui Mihai Droc. De ce umbli să i-l faci duşman Aureliei pe băiat? E fii-ta şi aşa ai crescut-o. Nu s-a apropiat niciodată de mine fierbinte, rece ca bruma a intrat sub plapuma mea totdeauna. M-aţi minţit, ne-am de cutre ce sunteţi!

— Aude copilul, Mihai, zise cu imputare baba Anica.

O licărire de lumină searbădă, însoţită de un scârţâit de fier ruginit care-ţi roade nervii. Din prag se rostogoli, gâfâită, vocea lui Mihai Droc:

— Ce-ai auzit, George? Spune, să ştiu şi eu ce-ai auzit!

— Baba Anica e bolnavă şi vorbeşte gâjâit, răspunse băiatul.

— Plăteşte pentru optzeci de ani. Fiecare ne dăm birul când ne vine rândul

— Eu o să trăiesc mai mult decât voi toţi, pentru că am în palmă două fulgere. Mi-am plimbat mâinile pe două piersici descântate de baba Anica şi pot să-l fulger pe cine vreau eu.

— Da, alte prostii! zise Mihai Droc, şi se aşează pe prag. Luna scăpată printre nori îşi rupea coarnele în fereastră.

Mihai Droc se adunase lângă tocul uşii ca o grămadă compactă de umbre. Deasupra lui, spre tavan, şi dincolo de geamuri, spre câmpie, întunericul se lichefia, transformându-se într-o cocă lăptoasă, cu spumă verde, când sforile de foc, jucând peste munţi, rădeau cu vârfuri de gheară şi câmpia.

Tăceau. George, nesimţit de nimeni, scotea smocul de pelin de sub pernă, ca să-l arunce pe podele. Mihai Droc, suflând şuierător pe o singură nară – în cealaltă îndesase un fir de spânz învelit în două foi de leuştean, ca să-i răcorească creierul înfierbântat – răsucea capătul curelei între buricele deştelor – în spinare simţea răcoarea a opt capace de la sticlele de bere, pe care George le bătuse în cuie pe scândură – iar baba Anica

împietrise cu genunchii puţin îndoiţi, poziţie ce-i uşura cât de cât usturimea pornind de la lingurică şi pătrunzând, rea, între coaste.

în odaie mirosea a tinctură de iod, a coajă de mămăligă arsă şi a mirişte. Orzul de la icoană fusese secerat laolaltă cu multe fire de mohor. Cerul se înseninase, pentru că în curbura de sus a ferestrei, pe dinafară, se vedea atârnând, rotund, un cuib de rândunică. La două şchioape de el, spânzura un fierăstrău de mână.

Baba Anica vorbi cea dintâi.

— Totdeauna, zise ea, m-am gândit că o să mor de dropie. Dar nu e niciodată cum te aştepţi.

— De dropie mor numai ăia care au băut mult la viaţa lor. Li se umflă ficatul şi le creşte apă în burtă. Tu n-ai băut.

— N-am băut, dar am mâncat de firupt. Şi la noi plouă rar. Trebuia să ţin toate posturile. Când mori de dropie, lumea nu te uită repede, te căinează.

Pe masa din colţ sună ceasul deşteptător. Era ascuns sub un ştergar de tort şi suna înăbuşit. Parcă se băteau nişte lăcuste pe o lamă de sticlă.

— E ora zece, babă Anico şi tot n-a venit. Aştept de când a asfinţit soarele şi pun ceasul să sune din oră în oră. Tu ai ştiut ce face.

— Şi tu ai ştiut, Mihai Droc, răspunse bătrâna. Nu se poate să nu fi înţeles nimica. Ar trebui să fii prost, şi tu nu eşti deloc prost. Ai văzut-o când a luat cofele şi când şi-a înnodat basmaua sub coc, spoitoreşte. De altfel, te-ai dus prin grădină, tiptil, să ascultaţi, stând ascuns în râpă, ce-şi spun ei doi. Dar n-ai avut putere să rămâi, ţi-a fost frică sau ţi-a fost ruşine.

— Trebuia să crapi înainte de a veni ăla. Era pitfel acum.

— Aurelia seamănă cu mine, tot s-ar fi dus.

— După ce-am trăit cu ea şase ani?!

— Şase ani a stat şi Danacu la puşcărie.

— Nu l-am băgat eu. Era el făcut să se cufure zece ani la hârdău. Şi Aurelia m-a luat să nu rămâie fată bătrână. Neamul vostru, babă Anico, a nenorocit mulţi oameni. Aţi venit din munţi, cu târla, lua-v-ar dracu, şi pute a bălegar de oaie în tot satul de când v-aţi aşezat aici. Numai mie nu mi s-a făcut greaţă de voi când trebuia. M-a chiorât dragostea. Oh, şi cum m-aţi vândut! M-aţi scuipat în suflet. Nu trebuia să mă bag între voi.

Ştiam doar că socru-meu a vândut şase inşi.

— Ăia nu erau ca Danacu, ăia făcuseră moarte de om.

— Da? Şi de ce să-i vindeţi voi? Pe deasupra, doi din ei vă erau veri. Au venit la stână, hăituiţi, şi le-aţi dat să mănânce lapte în care aţi amestecat păr de capră tăiat mărunt cu cuţitul, iar când au vrut să fugă n-au mai putut, că i-a săgetat la burtă şi i-au prins ăia sub salcâm, cu pantalonii în vine.

— Vorbeşti degeaba, atunci a fost într-un fel, acum în alt fel. Danacu s-a întors de douăzeci de zile. L-au eliberat înainte de termen, şi de când a venit, în fiecare seară se duce în vad la gârlă şi aşteaptă. Acolo s-a iubit el cu Aurelia şi îi caută urmele paşilor prin râpele alea roase de lepră. I-au spus mă-sa şi ta-su: „Măi Ioane, n-avea cum să-ţi ducă doru atâta amar de vreme, că tu erai plecat ca şi pe viaţă”. Dar el n-are cum să înţeleagă, şi-şi face de treabă prin vad. Tu l-ai bătut într-o seară cu bolovani, eram după porumbar şi te-am văzut. Nu ţi-am spus atunci, îţi spun acum. El nu s-a ferit. Fluiera şi se spăla pe picioare. Aştepta.

— Şi acum ai trimis-o la el pe Aurelia, gloabă bătrână!

— N-am facut-o atentă nici c-un pai, dar ştiam că are să se ducă. Ardea pământul sub ea până la trei stânjeni. În locul ei, şi tu te-ai fi dus, Mihai Droc, că poate să-ţi îndruge oricine, orice vrei, dar numai femeia la care te-ai gândit mereu în şase ani ştie să-ţi desferece obida.

— E o târfa, n-are să se mai întoarcă.

— Caut-o! se răsti bătrâna.

— Dacă n-am găsit-o în şase ani…

— Hei, Mihai Droc, chiar dacă se întoarce, ţie de seara asta o să-ţi fie frică toată viaţa. Eu o să mă aşez la cimitir…

— Du-te, e loc destul şi e cărarea bătută şi răzbătută! zise Mihai Droc, şi se ridică.

Dezveli ceasul din ştergar, clipi privindu-i cadranul fosforescent şi, încet, chinuitor de încet, răsuci cheia lată cât un iluture, fixându-l să sune pentru ora unsprezece. Apoi, înalt, cu cămaşa ieşită din pantaloni, lunecă masiv şi cenuşiu, ca un oblon de la vagoanele de cale ferată, prin dreptul geamului cârpit cu ardezie, astupându-l un moment în întregime, şi pieri în tindă. Bătrâna îl urmărise tren urând.

— Ţi-e frig, babă Anico? întrebă George.

Baba Anica uitase de băiat. Întinse mâna uscată, grea de

neputinţă, şi-i potrivi, cu degetele trosninde, marginea plăpumii sub şale. Afară scârţâia, ca şi cum ar fi mestecat praf în măsele, vântul de început de iunie, secetos. Agudul din curte îşi învălmăşea frunzele, atingând cu ele ţiglele acoperişului. Umflat de arşiţa de peste zi şi strâns acum de răcoare, un nod din grindă plesni, împrăştiind o dâră de răşină râncedă. Bătrâna avu impresia că cineva a lovit în cercevele, se ridică anevoie, ţinându-se cu mâinile de pervaz, şi ascultă. Dar nu era nimeni. Văzu, departe, numai luna, care atârna coaptă peste câmpie.

— Nu plouă> îi zise lui George, au fugit toţi norii. Dar câmpia tot o să rodească. Orz, grâu, porumb.

— N-a căzut o picătură de apă, de unde să se facă bucatele?

— O să se facă, zise bătrâna. Înainte de-a se crăpa de ziuă, eu plec s-aduc caii grâului. Pe sub pogoanele unde trec caii grâului, spicul se umflă cât coada vulpii. Plec şi vin cu ei pe sub pământ, şi ei or să necheze sălbatec. Caii grâului, George, au trup de grâu, picioare de grâu, cap de grâu. Tu singur ai să-i auzi. „Di, caii grâului!” o să strig eu, şi o să fiu într-o căruţă cu roţi de floarea-soarelui, spiţe din cotolani de porumb, coşul – de viţă-de-vie împletită, şi faraoancele – patru creste de pepene. Să mă aştepţi şi o să viu. Tat-tu şi mă-ta or să spună că am murit, dar numai tu o să ştii unde m-am dus.

— Închide ochii, zise George, vreau să mă joc niţel cu fulgerele pe care le am în palmă şi o să te frig.

Baba Anica se lungi în pat, dar rămase cu ochii larg deschişi.

— Ce buimăceală! zise George, supărat că baba Anica nu-l ascultă. Apoi tresări speriat: în tindă, ceasul suna de ora unsprezece.

Cheltuială de sunete pe care o îneca foşnetul agudului.

Mihai Droc încerca o împărţire a timpului pentru a-şi osteni durerea. Dar, ciopârţit astfel, timpul dezvolta îngăduinţă.

LUNA CA O LIMBĂ DE CÂINE

în luna cea mai uscată a verii – arşiţă, cer de untură, plictiseală, monotonie – în Bărăgan s-a petrecut o întâmplare zguduitoare.

Era ora 2 după amiază, Mancataş, secretarul comitetului raional de partid, rămas de serviciu la sediu în ziua aia – restul activului se afla pe teren în campania de treieriş – ca să primească şi să centralizeze, spre a le înainta, seara târziu, Regiunii, datele privind cantitatea de grâu obţinută pe ariile din

treizeci de sate, citea, stând răsturnat într-un fotoliu de piele masiv, isprăvit pe patru picioare groase în formă de gheară de leu, un roman poliţist – o crimă, un viol, un inspector de poliţie subinteligent, un detectiv particular cu sclipiri de geniu – şi cu două deşte apuca dintr-o farfurie, pusă lângă ventilatorul de material plastic, mici bucăţi de halva turcească, pe care le înghiţea moale, după ce mai întâi le strivea cu limba de cerul gurii. Prin fereastra deschisă larg se vedeau brazii plantaţi în marginea trotuarului, gara veche, din cărămidă cenuşie, cu acoperiş plat, şi pasarela cioplită din fier vânăt, în care paşi repezi sunau adânc. Trenul de Constanţa – timp de staţionare: opt minute – tocmai trăsese pe peron, venind dintre miriştile cafenii dinspre miazănoapte. Strigătele viguroase ale vânzătorilor de pepeni, care până atunci şezuseră liniştiţi sub umbrarul de lemn, unde, în zori, se împarte gheaţă tăiată cu fierăstrăul în raţii mici, se împleteau cu vuietul ascuţit al ciocanelor mânuite de lucrătorii din echipa de revizie. Un grup de călători, ieşiţi să-şi dezmorţească picioarele, făcuseră roată în jurul orbului – veşnic musafir al gării – care cânta la acordeon *Crăişor, te-avântă-n râul cald,* impresionaţi sau amăgiţi de tristeţea ascunsă sub clapele de sidef lovite cu unghii murdare, şi în vocea urcând dintr-un plămân în care se încăierau parcă vânturi agonice, a muzicantului.

Deodată, Mancataş tresări şi fluieră scurt – mai mult un zâmbet acru, desfăcut într-o aripă de sunete rău prevestitoare. Petrea Panait, portarul comitetului, părăsise postul şi bea acum o bere pe treptele vagonului-restaurant. „Bine, dom’le Petrea, îi zise în gând, ţi-o scot eu prin piele, picătură cu picătură!”.

în timpul ăsta, uşa de fag lustruită se deschise şi în încăpere pătrunse un bărbat de vreo douăzeci şi opt de ani, înalt, zvelt, tuns mărunt, cu cămaşă din în împletit, desfăcută la piept, şi purtând o valiză de voiaj cu buzunare laterale, închise în catarame de alamă. Mancataş îngustă şi încruntă ochii lui de caimac: noul-venit i se părea cunoscut, dar nu-şi amintea de unde. „Trebuie să fie inginer, se gândi. Să vezi urlete: «Mi s-au luat două combine, rog să dispuneţi să-mi fie aduse imediat înapoi, altfel merg până la Consiliul superior al agriculturii şi-l dau în gât pe dobitocul ăla de director de la S.M.T., care mi-a fost coleg de institut şi acum se poartă ca o canalie»”.

— Luaţi loc, spuse el aspru, vrând să-i dea de înţeles celuilalt

că nu admite înjurături.

— Mulţumesc, o caut pe tovarăşa Doina Goşman. Vin de la Bucureşti. În drum spre mare, cineva mi-a spus c-o pot găsi aici. Sunt actor de film.

— Eugen Argova! exclamă Mancataş, sculându-se şi strângându-i mâna. Mă scuzaţi, eram ferm convins că veniţi dintr-un ceape să faceţi scandal. Campanie grea, patruzeci de grade la umbră, de azi-dimineaţă şi până acum am fost asaltat de zece inşi, toţi cu febră şi toţi încredinţaţi că reprezintă un caz excepţional. V-am văzut în multe filme, fetiţa e în ultima clasă la liceu, vă păstrează desupra patului fotografia decupată din ziare. Vasăzică sunteţi rudă cu Doina Goşman.

— Nu, nu. Am venit numai să-i spun că eu sunt Eugen Argova. Mai demult m-a căutat dânsa... Un telefon ciudat: „Tovarăşe Argova, vino la ora şase în Piaţa Romană, sub portretul dumitale”.

— O clipă, ceru Mancataş, şi, aplecându-se peste pervazul ferestrei, îi zise lui Petrea Panait, care se întorsese şi fuma, rezemat de trunchiul unui brad în scoarţa căruia îşi întipărise numele cu vârful briceagului, să aducă două sticle de bere din frigider.

— Dac-oi găsi ceva, făcu Petrea Panait, aduc.

— Adineauri le-ai adus, te-am văzut eu, doar n-au făcut picioare într-o secundă. Doriţi şi o cafea? se întoarse Mancataş, spre Argova. Am câteva ceşti în termos.

— Mulţumesc, zise Argova, şi văzu că trenul de Constanţa dispare pe după o pădure de salcâmi.

împrejur, peste câmpia largă, liniştea trăgea obloane de vată. Vânzătorii de pepeni se retraseră în cochilia lor de umbră, între linii rămase numai orbul, cu capul plecat peste vechiul acordeon, şi o fată care-şi spăla faţa şi umerii sub gura pompei unde se alimentează cu apă locomotivele.

Orbul simţea, poate, aroma trupului ei tânăr, la care era blestemat să n-ajungă niciodată, şi-şi spunea legănat deznădejdea împietrită.

Subţire ca un maţ de lup, Petrea Panait intră şi puse pe birou tava cu cafele şi cele două sticle de bere destupate.

— Serviţi, spuse Mancataş. Sunteţi un om cu glorie, lucru care fascinează femeile. Aşa se face că v-a sunat Doina.

— Nu, a fost un telefon ciudat. „Te caut de mult, zicea, vino,

la şase în Piaţa Romană, vreau să văd dacă eşti Argova pe care-l ştiu eu”. Mă enerva faptul că mă cheamă la o întâlnire chiar sub portretul meu. E un portret prost, schiţat cu cărbune pe un afiş de film. Mama, femeie de la ţara, când l-a văzut şi-a pus mâna la gură. „De ce, maică, ţi-ai cumpărat hainele alea cărărate, parcă-s de ocnaş, să nu vii cu ele în sat?! „Pe deasupra, mai muşti şi din două mere deodată şi-ţi curg bale de lăcomie". Revin la Doina Goşman, dar să ştiţi, povestesc prost, sar de la una la alta, să mă-ntrerupeţi dacă nu-nţelegeţi ceva. M-a sunat într-o duminică dimineaţă la Casa de creaţie de la Mogoşoaia. Eram după patru zile de filmare, în zori băusem coniac Dunărea, cufimdasem un păianjen în sticla goală şi pictam – sunt diletant, o fac din distracţie, n-am nicio pretenţie – pictam aşezat pe o scândură pusa între două cuiburi de rândunică…

— Asta nu se poate! făcu Mancataş. Iese din câmpul logicii.

— Sigur că nu se poate, dar aşa ziceam eu atunci. Pictam numai în albastru. Perioada mea albastră. Avusesem şi o perioadă galbenă, de trei săptămâni, o depăşisem, pentru că galbenul îmi aminteşte de afecţiunile ficatului. Îmi place mult albastru, ştiţi, culoarea aceea de cer trecut printr-un vitrou cu caschetă de plumb. Pe carton, lângă ea, întind totdeauna pete de un albastru întunecat – bezna furtunilor de la mare.

— Vă inspiraţi din câmpul muncii?

— Nu. Fac de obicei interioare de cârciumi vechi, cu blăni groase şi despicate, model elveţian. Hangiţele mele au şolduri cărnoase şi toate măsoară vin cu cănile de zinc. Fuman pipă, să văd dacă puii de rândunică strănută. Şi asta iese din câmpul logicii. Să vă spun drept, eram năuc – Mancataş turnă bere – la fel de năuc ca atunci când am publicat un ciclu de poezii – dezastruoase, pe cuvântul meu – despre pădurea Camniţa. Dacă le-aţi citit, e dreptul dumneavoastră să cereţi să fiu pus la regim de ciorbă de ştir. Camniţa e numele pădurii unde prindeam ciocănitori în copilărie. Le simt şi acum cum mi se zbat în palme, şi prin sân mă furnică căldura penelor. Oh, sigur, eram mahmur şi spuneam tot felul de tâmpenii. De pildă, un prieten scriitor, care bea câte trei sifoane pe zi ca să se dezintoxice de tutun, m-a invitat să merg cu el pe lac, să pescuim, şi eu i-am răspuns că lumea e învelită în foi de varză, şi că dedesubt se consumă prea mulţi obleţi şi vişine. Pe urmă am zbierat la lună: „Coniţă, ai crescut ca o brâncă în plină zi! Uite, am să-ţi atârn patru

picioare sub burtă şi o să te schimb în vacă”. M-am răzgândit, pentru că mi-era lene să întind mâna până la ea, şi i-am zis: „Hai, te iert, du-te să te tăvăleşti pe spinarea a două ciocănitori, şi-o să scoţi viermi din coaja pământului”. Efectul coniacului, aţi priceput, nu? Pe când mă certam cu luna, a venit Maria, fata de serviciu de la bucătărie, să mă anunţe că sunt chemat la telefon. M-am întors spre ea. Zâmbea. Un zâmbet larg şi slut sub bereta largă şi neagră, neagră aşa cum ar trebui să fie sicriele. „Dragă, zic, lasă-mă-n pace, sunt necăjit, am visat că trenul de Constanţa a tăiat un om”. „E o doamnă”, a insistat ea. M-am înfuriat: „Spune-i că am plecat să jefuiesc banca din Radu-Vodă”.

— E un cântec frumos acolo, zise Mancataş: *Când toca la Radu- Vodă.*

— Drace! se miră Argova,. Chiar asta a fost şi replica Mariei. La fel mi-a spus: „E un cântec frumos scolo, *Când toca la Radu-Vodă*| îmi pare rău că n-am voce, cântecul e într-adevăr frumos.

— În direcţia asta, nici eu nu stau mai bine, zgârii pereţii, făcu trist Mancataş. Dar am o placă cu cântecul ăsta. Îl cântă unul, un ţigan… nu prea e voie să zici ţigan, fetiţa mea le zice… Cum credeţi că le zice? întrebă el.

Argova ridică din umeri. Mancataş îl privea fix. Obrazul lui rotund, străpuns de vinişoare subţiri, părea făcut din cocă. Aştepta.

„Haide, încearcă!” păreau să îndemne ochii ca de calmuc aţintiţi larg asupra lui Argova.

— Nu ştiu, mărturisi acesta.

— Rachetă cu fulgi, cât o sută opt.

— Foarte bună! râse Argova. Am reţinut-o… Mai cu binişorul, mai cu răul, Maria m-a convins să ridic receptorul şi să ascult apelul, acela ciudat: „Argova, te caut de mult, te aştept la şase în Piaţa Romană, sub portretul tău”.

— Şi v-aţi dus? zise Mancataş. Bărbaţii nu prea rezistă la invitaţii din astea. Fac puţin pe nebunii, dar până la urmă merg, şi găsesc o scuză dacă e nevoie. Curiozitatea, sau ceva pe-aproape.

— Aşa este. Cu toate că mă gândeam că e caraghios să mă duc la o întâlnire… sub picioarele mele. M-am dus, şi ea a venit fix la ora şase şi-am invitat-o la barul Ambasador. Să fiu drept, am crezut, cum spuneaţi şi dumneavoastră adineauri, că-i una

din fetele alea care aşteaptă, noaptea târziu, în spatele teatrului, ieşirea actorilor, sau pe care le găseşti, când se antrenează fotbaliştii, într-un colţ de peluză, cu bărbia pe genunchi şi genunchii adunaţi în braţe. Prima întrebare pe care i-am pus-o a fost: „De unde naiba ai făcut rost de ochii ăştia verzi şi mari? Ţi i-aş lua şi i-aş da unei fete care mă iubeşte”. Vroiam s-o intimidez: „Atige are ochi şi mai frumoşi”.

— Atige e fetiţa ei, spuse Mancataş.

— Da, ştiu… mai bine zis, ea mi-a povestit, eu n-am văzut-o niciodată pe Atige. Atige e un nume de tătăroaică. Zice că era la mare, pe un balcon, îşi aştepta soţul să vină de la plajă, şi o femeie care uda straturile de flori din faţa hotelului striga: „Atige, ia nuiaua şi întoarce-le lebedele alea, nu le lăsa lângă statuie!”. Când s-a născut fetiţa, i-a dat numele ăla, auzit la mare. O întreabă seara, când se joacă amândouă în odaie: „Atige, cât o iubeşti pe mămica?”. „în lungime cât curge Dunărea înainte şi înapoi, iar în înălţime până la Doamne-Doamne şi mai sus”.

— O creşte-n frica pentru Dumnezeu? se interesă Mancataş.

— Probabil că da, zise Argova. Într-un fel, îi dau dreptate, a suferit mult, bărbat-su a părăsit-o când Atige avea numai doi ani. Multe familii trăiesc anapoda. Se încheagă şi se destramă căsnicii c-o uşurinţă totală, asta e impresia mea. Doina, după ce-a părăsit-o bărbatul, ca să aibă cu ce se întreţine, s-a angajat casieriţă la un circ care pleca în turneu. I s-a permis s-o ia şi pe Atige. La Braşov, într-o noapte, când toată lumea dormea dusă – Atige, cică dormea cu pumnişorii strânşi la piept, şi funda albastră, prinsă în moţul bălai, o făcea să semene cu o păpuşă – directorul circului a năvălit în odată ei, forţând uşa. I-a rupt carnea de pe braţe, smucind ca s-o trântească sub el.

— Mama lui de secătură, înjură Mancataş, trebuia să ţipe.

— Degeaba. Tipul o plasase socotit, într-o cameră izolată de la mansardă. Nimeni din hotel n-ar fi auzit nimic. Când a simţit că nu se mai poate împotrivi, Doina a luat-o în braţe pe Atige şi s-a urcat cu ea pe pervazul ferestrei. Era hotărâtă să se arunce, iar ăla a înţeles că nu glumeşte şi a plecat.

— Toate astea vi le-a spus chiar din prima zi? întrebă Mancataş.

— Nu, nu… După telefonul ăla ciudat, ne-am întâlnit de multe ori. Îmi văzuse portretul în cărbune, portretul care nu i-a plăcut

deloc mamei, şi i s-a părut că mă cunoaşte. „Am vrut să văd dacă tu eşti Argova”. În tinereţe, la o serată, am dansat mult împreună. Ea venise în sat la noi, la o prietenă, eram în vacanţă şi am tocmit un acordeonist. Poate că mă înşală memoria… nu, nu mă înşală… şi ăla de atunci cânta la fel de trist *Crăişor, te-nvăntă-n răul cald* Ce melodie largă, i-auziţi, parcă-ţi suflă vânt de toamnă în suflet!

— Asta e orb, zise Mancataş. Tace, nimeni nu cunoaşte bine ce-i cu el. Le-am spus băieţilor de la Depou să nu-l mai lase între linii. Se poate întâmpla o nenorocire. Vara, cântă în staţiile de pe linia Constanţa, iarna dispare, habar n-am unde, şi prin martie revine. Ceea ce e curios e că niciodată nu urcă în gările dinspre Bucureşti. E o zonă în care nu vrea să pătrundă, de care se fereşte.

— Cine ştie ce dureri va fi trăit pe-acolo?! zise Argova, căzut pe gânduri.

Şi orbul, ca şi cum l-ar fi auzit, stinse în burduf două note scâncite şi aruncă din gâtlej ca un croncănit: *Pănă-n vad e cale de-un oftat…*

— N-aţi isprăvit, zise Mancataş moale.

— Ba da, zise Argova, am terminat prea repede chiar. Şi asta fiindcă mi-a venit chef de să mă joc.

O cârciumă din cartierul Cotroceni, situată în apropierea hipodromului nou. În stânga – parcul Institutului medico-farmaceutic. Toamna a schimbat în rugină măcinată frunza arborilor. Pe caldarâm zac, adunate în morman, maldărele de stuf care au îmbrăcat faţada cârciumii, transformată timp de o lună, în mustărie. Se aşteptă camionul care să le ridice. Un picolo, cu bluza pătată de bulion, sparge gheaţa la bar cu un ciocănaş de argint. Intră frig pe sub uşă, la munte a nins – prima zăpadă – caloriferul ascuns sub o perdea de culoarea tutunului, sforăie încet. Argova mănâncă pastrama de berbec. Doina a ciugulit câteva frunze de salată târzie şi cercetează atentă peretele din stânga barului. Începând de la lambriul de lemn murg, înalt de un metru, şi până la tavan, douăsprezece femei, la distanţe de câteva palme una de alta, cântă la harpe, plutind peste un val străveziu – apă şi nisip cald şi stele, amestec ireal, dar plăcut, odihnitor.

— Ce-ai descoperit? întrebă Argova, surprins de tăcerea care s-a aşternut între ei.

— Ceva care mă amuză. Uită-te bine la femeile de pe perete. Nu simt douăsprezece. E aceeaşi femeie, care se repetă de douăsprezece ori.

— Într-adevăr, recunoaşte Argova. E aceeaşi.

— E iubita lu scenografii. Ea şedea colea pe scaun şi el o picta. Cât a durat treaba, au băut amândoi o găleată de whisky.

— Închide uşa dinspre bucătărie, spuse Argova băiatului. Vine miros de usturoi.

— Da, nea Manolache face piftie.

— Du-te şi închide-o. Şi către Doina

— Suportaţi o clipă de adevăr?

— Ascult.

— Doina, eu nu sunt Eugen Argova. Semăn cu el, dar nu sunt Argova. Argova a plecat la o filmare în Ardeal, m-am nimerit întâmplător lângă telefon când ai sunat tu şi am răspuns în locul lui. Eu sunt Matei...

— Matei şi mai cum? întrebă Doina calmă.

— Matei Matei.

— Minţi.

— Îţi repet, nu sunt Argova. Sunt Matei, o să te convingi când se va întoarce Argova.

— Şi când se va întoarce?

— Cât de curând. Odată cu prima zăpadă. Atunci vor trece să filmeze la interioare pe platoul de la Buftea.

— Bine, Matei Matei.

Voce albă, niciun pic de tremur.

— Ţipare rău?

— Nu-mi dau seama. Nu ştiu. Dar pentru că te-ai folosit de o identitate falsă, te somez să mă aştepţi în fiecare seară, după cursuri, lângă ceasul de la Universitate şi să mă însoţeşti la plimbare. O jumătate de oră de corvoadă...

— Urma un curs seral de şoferi, spuse Argova.

— Exact, zise Mancataş, e şoferul nostru pe camioneta care aprovizionează cantina. Acum patru zile am fost cu ea la Borcăneşti, şi pe drum a schilodit trei iepuri. Ţine să mă înveţe să conduc, dar n-am niciun pic de talent în chestia asta. Ştiu numai să fac să crească grâul.

— Agronom?

— Da. Şi din cel mai scârbos soi... De-ăla care-şi toceşte

picioarele până la genunchi în câmpie, şi, când zici că s-a săturat, o ia de la capăt. Cum s-a terminat povestea cu Matei Matei?

— În chip ridicol...

Iarnă geroasă. Un praf de zăpadă rece şi sticloasă s-a închegat pe piatră. Un fel de polei nenorocit, specific iernilor bucureştene. La cinematograful Patria rulează un film gunoios. Munţi de cartoane, muzică de jaz, june prim cu buze unturoase, care în momentul când se dezbrăcă smulge un suspin adânc femeilor din sală. Dar apare şi Parisul, filmat amănunţit de helicopter şi din unghi răsturnat, adică sub podurile Senei. Argova a venit să vadă Parisul şi tropăie nerăbdător sub scoica de ciment prelungită peste coloanele groase de la intrare, aşteptând să vină Doina şi să se deschidă uşile. În buzunarele paltonului are mere şi nuci poleite pentru Atige.

— Doina!

A apărut pe nesimţite, ca din pământ. E îmbrăcată gros, un fular alb îi acoperă capul şi gâtul – a răcit pesemne – poartă mănuşi îmblănite cu un singur deget, îl priveşte stingherit şi:

— Matei, l-am găsit pe Argova.

— Cum?!

— L-am găsit pe Argova.

— Unde?

— Am venit împreună. Mă aştepta la chioşcul de ziare de la Lido. Îţi mulţumesc pentru tot. Şi acum, fug, să nu se supere.

Mulţime de oameni veseli, cu feţele aprinse de ger. S-au deschis uşile sălii, lumea se înghesuie la intrare, Argova, năucit, e împins lângă perete. Doina a traversat. Izbind cu umerii şi coatele, Argova izbuteşte să iasă din aglomeraţie, se năpusteşte pe urma Doinei. Trecerea oprită. Patru şiruri de maşini gonesc prin faţa lui spre Universitate şi spre Piaţa Romană. Intrând între ele, un şofer îl ameninţă cu pumnul, miliţianul de la circulaţie fluieră şi, lunecând pe tocuri ca pe patine, întinde în faţa lui de-a curmezişul bastonul de cauciuc.

— Lăsaţi-mă... Sunt Eugen Argova... Argova, înţelegeţi?

— Şi ce-i cu asta? Poate şi eu sunt Argova, dar respect regulile de traversare.

— Eu sunt Argova... eu, eu!

— Uite că şi eu sunt! Buletinul!

— Eu singur sunt Argova.

— Fără scandal, că te duc de gât la secţie! Şi eu pot să fiu Argova. Uite, chiar sunt Argova.

— Dar nu înţelegi? Numai eu sunt Argova.

— Nue Argova, nu e Argova!

Strigătul a ţâşnit de undeva de pe trotuar sau din maşinile care gonesc fără oprire.

— Sunt Argova... Sunt Argova...

— Ascultă, zise Mancataş, zăpăcit de repetiţia precipitată a numelui Argova, chiar eşti Argova, sau eşti Matei Matei?

— Tovarăşe, făcu celălalt, dezamăgit.

Dar sună telefonul. Secretarul ridică receptorul şi strigă în pâlnie:

— Alo, da? Friguroasa, da, am înţeles... Vorbeşte, domnule, desluşit, ce, ai gâlci? Cum?!... Viu acolo, viu imediat.

îngălbenise, şi glasu-i tremura. Apăsă cu pumnul în furcă, sau se rezemă să-şi menţină echilibrul, pe urmă, muşcându-şi buza până la sânge şi aruncând dreapta numai din cot, începu să învârtă manivela aparatului întârâtat, duşmănos.

— Procuratura. Da, da. Procurorul-şef să se prezinte imediat la mine... Mancataş, de la Comitetul raional... Miliţia. Căpitanul Ionaşcu, vii urgent aici... Trei minute... şi închise.

— Ce s-a întâmplat? îndrăzni Argova.

— E groaznic, spuse Mancataş. La Friguroasa, doi copii au căzut în puţul sec, ăla în care se aruncă stârvurile de vite, iar în puţ şi patru câini, căzuţi acolo mai demult, că nimeni n-a controlat, nenorociţii acolo mai demult, că nimeni n-a controlat, nenorociţii! Şi câinii i-au mâncat, sălbăticiţi de foame. Vino cu noi, dacă vrei, Doina Goşman e plecată dincolo de Friguroasa. Petrea Panait, treci la telefon, şi răspunzi în locul meu.

Vânt fierbinte clătea gura soarelui la asfinţiţi, căscată pe jumătate de zare. Umbrele celor patru biciclişti gonind pe drumul adâncit de copite – nu găsiseră nicio maşină, toate erau plecate pe teren -măturau, diforme, iarba prăfuită, crescută pe sub scaieţii vineţi din marginea şanţului. Argova pedala alături de Mancataş. Lung, ajungea cu genunchii până la ghidon – se căznea să nu rămână în urmă. În colţul gurii îi atârna o frunză de măcriş, pe care încerca s-o tragă cu vârful limbii între dinţi. Mancataş, aplecat mult în faţă, cu părul castaniu căzut pe tâmplele groase, privea tăcut muchia drumului prin ochelarii de soare bombaţi, cu rama lată, şi când simţea că lanţul, având

două zale în plus, e gata să sară de pe roata dinţată, se îndoia şi-l potrivea cu mâna, din mers, fără să oprească. Pe faţa lui încinsă şi încordată, sudoarea se alungea în dâre de praf.

Imediat după el, ţinând strâns firul cărării şi ocolind fiecare bulgăr de pământ, venea procurorul de servici. Pălăria cu boruri largi, în genul celor mexicane, îi acoperea ochii cenuşii, cu pleoape groase, sub care licăreau, amestecate, o rază de somn şi una de soare. Iar departe, în urmă, trăgea din greu căpitanul Ionaşcu, gras, congestionat, năclăit de transpiraţie. Centura cu pistolul ca o jucărie îi atârna încheiată pe cadru. Era numai în cămaşă, vestonul îl împăturise şi-l vârâse între sârmele port-bagajului.

Străbătură două lanuri de porumb zdrobit de grindină – tulpinile rupte, peste care ploaia năprasnică îngrămădise ţărână, se mişcau hâde şi cenuşii sub vânt ca nişte ţistari năpârliţi şi traşi în ţeapă – coborâră, cotind pe după o cruce de fier, înfiptă pe un vârf de movilă, într-o vale cu deschidere largă. Se desluşeau în fund, sub linia orizontului, sate înfundate în pâcla subţire, iar dincolo de ele – stâlpi de fum, statornice vedenii ale câmpiei.

Sub mal – o fâşie de păşune, apoi o limbă de lac plin de pipirig. Drumul se îneca şi apărea din nou peste vreo cincizeci de metri, acoperit de coji negre de noroi desprinse de pe roţile carelor. Sub mal, aşezaţi în iarba grasă cât râmele după ploaie, doi bătrâni paznici la cireada de viţei răspândiţi pe coastă jucau cărţi. Apropiindu-se, Mancataş şi Argova descoperiră miraţi că moşnegii băteau cartoanele – lucrate de ei din coperţi de abecedar, cărţile arătau ca lopeţile cu care se vâră pâinea în cuptor – pe spinarea jupuită de soare a unui copil.

— Ia te uită! spuse Mancataş, descălecând bicicleta. Dar ce vă găsi?

— Încet, încet, că-l trezeşti, îl somă unul din unchiaşi, cu barba stufoasă şi groasă cât un iepure. Doarme.

— Da, da, doarme şi-i tare simţitor, întări celălalt, care purta biciul de cânepă încolăcit de după gât.

— Dar voi ce dracu nu-l lăsaţi în pace?

— Noi?! îi place potlogarului. Îl gâdilă şi râde prin somn. El ne roagă să jucăm pe spinarea lui. Barem când vine socotitoarea pe-aici, se umflă la foaie de se face de două ori mai lat, şi ea-l îmfeâacă de la ceafa până la şale cu cărţi. Întinde pasienţe pe

spinarea lui, şi toate se adeveresc. Are noroc lepruşoara, o să ajungă departe.

— La voi, în Friguroasa, nu pot să ajungă decât în puţul sec. V-aş lungi pe burtă şi-aş toca varză pe bucile voastre.

— Dă-ne câte-o ţigară.

Mancataş le asvârli două Mărăşeşti şi intră în apă, cu bicicleta la spinare.

— Dă-i şi copilului o ţigară.

— Mai bine îi umplu capul cu bube.

Trecură lacul şi se opriră să răzuie cu lama briceagului două lipitori păroase, înfipte în carnea căpitanului Ionaşcu. Apoi, rulând intens încă o jumătate de oră, ajunseră la Friguroasa. Nu intrară în sat. Puţul, săpat în marginea unui şir de râpe pline de bozii şi gunoaie, îşi vărsa duhoarea în albia secată a unui pârâu. Un sergent de miliţie sta de pază, cu arma la umăr, lângă o prăjină în vârful căreia flutura un caşmir negru. Sus pe muchia malului rupt, grămădiţi în cerc, aşteptau vreo douăzeci de bărbaţi şi femei. În sat bătea clopotul, lung şi deznădăjduit, femeile plângeau, una dintre ele ţipa straniu – „Aah!” şi ţipătul se frângea în vale, înfiorându-te.

Mancataş şi Argova ascultară tăcuţi şi neputincioşi. Procurorul, apăsându-şi batista pe nas, se apropie de gura puţului şi privi încordat înăuntru. Pe fundul gropii lătrau cei patru câini.

— Tot aici sunt?! se miră el.

— Da, zise miliţianul, i-am scos ca să putem ridica ciolănaşele copiilor şi pe urmă i-am băgat la loc, pentru anchetă.

— Auzi, căpitane, ce prostie! făcu procurorul, plin de dispreţ. I-a băgat la loc pentru anchetă!

— Eşti un capsoman, îi zise Ionaşcu sergentului. Adu patru oameni şi trage-i afară.

— A, domnule Barbule! răsună deodată glasul lui Mancataş. Erai aproape şi şedeai ascuns. Vino, vino.

Barbu, preşedintele Sfatului popular din Friguroasa, se apropie încet, cu mâinile lungi spânzurându-i inerte pe lângă trupul îndesat, greoi. Se opri, şi-şi săltă pantalonii.

— Să trăiţi, zise el.

— Da, ştiu, se răsti Mancataş. „Să trăiţi şi bine aţi venit”. În de-astea eşti tare.

— Cum s-a întâmplat? întrebă procurorul.

— Nenorocirea, tovarăşe procuror, începu Barbu a se văicări. Când e să vină nenorocirea, vine şi din cer senin şi să te ferească Dumnezeu! Copiii se jucau pe câmp. Erau mai mulţi, şi ce-or fi căutat ele alea două fetiţe pe-aici, nu ştiu. Sunt nişte oale sparte, uite colea, sub bozii, şi poate voiau să le ia urechile smălţuite.

— De ce nu era astupată gura puţului? întrebă Mancataş. Cine răspunde?

— Nu s-a umblat de mult la el. Or fi fost vreo doi pari puşi pe-acolo, dar…

— Cine răspunde? tăie Mancataş.

— Tehnicianul veterinar Tunaru.

— Şi mai cine?

— Şi eu, îngăimă Barbu.

— Idiotule! scrâşni Mancataş. Idiotule!

— Sergent, chemă procurorul. Îi arestezi pe preşedinte şi pe Tunaru. Facem ancheta la postul de miliţie, şi pe urmă, sub escortă, la procuratură.

— Tovarăşe procuror, se răsculă Barbu. Tovarăşe Mancataş, nu se poate. Ce-s vinovat eu dacă a căzut năpasta? Am fost prizonier, am mâncat o casă de urzici crude, mi-au căzut şi dinţii – ăstia-s dinţi falşi, placă.

Smulse placa şi le-o arătă, strigând fonfint: -N-aveţi voie! Fixă din nou placa.

— Am luptat pentru cooperativizarea agriculturii, tovarăşe Mancataş, chiar dumneavoastră m-aţi propus spre decorare. De unde să ştiu eu că o să se întâmple nenorocirea? Avem febră aftoasă în sat, mă ocupam cu salvarea animalelor.

— Puteau să-ţi crape o sută de gloabe, ăştia doi copii să fi scăpat. Ai cui erau?

— Unul e al morarului. Fetiţa ailaltă e străină, adică nu-i străină, venise la staţionar, e fetiţa tovarăşei Goşman.

— Atige? întrebă Argova. Atige! repetă el scăzut, şi privi îngrozit spre Mancataş.

Acesta avu o strâmbătură dureroasă a feţei, parcă ar fi plesnit în el o bubă cu puroi. Pe urmă, scuturându-se, spuse procurorului, arătând spre Barbu:

— Luaţi-l!

Şi, gârbovit, ferindu-se să calce peste umbra lui Argova, se apropie de gura puţului, unde cei patru oameni chemaţi de

căpitanul Ionaşcu se căzneau, mânuind o funie lungă, petrecută pe roata unui scripete portativ fixat în gura gropii, să prindă în laţ câinii sălbăticiţi!

în sfârşit, prinseră gâtul unui câine şi începură să-l urce, trăgând de-a-ndăratelea, tăcuţi, cu gurile încleştate. Roata neunsă scârţâia, lui Argova i se păru că doi pumni de greieri i-au invadat urechile şi rod, trag cu fierăstrăul, ca să pătrundă în creier. Legănă capul, să scape.

Apoi, brusc, se opri. Un dulău fumuriu, cu limba atârnându-i printre colţii rânjiţi, cu burta scobită, zbătându-se în spasmuri, pluti o clipă în aer deasupra gropii, şi Argova simţi cum o gheară neagră i se zvârcoleşte în stomac. Gura i se umplu de un val de greaţă, acru, năclăit, fierbinte, şi un gând monstruos i se înfipse sub tâmplă. „Atige, îşi zise, e în carnea câinelui ăsta. Atige e chiar câinele ăsta, sau toţi patru câini…”

O bubuitură scurtă îi împrăştie gândul. Trăsese căpitanul Ionaşcu. Glonţul întipărise în ţeasta câinelui o rozetă care se căsca mereu şi din care gâlgâia sânge negru.

— Altul! strigă Ionaşcu, ieşind dintre bozii.

Călca rar, frecând ţeava pistolului de vipuşca pantalonilor, ca să înlăture o şuviţă de fum cu miros de pulbere arsă.

Presimţindu-şi sfârşitul, câinii rămaşi în groapă începură să latre îngroziţi. Lătratul lor părea un hohot blestemat săltând din străfundul pământului, şi cei care lucrau cu scripetele cedară nervilor supraîncărcaţi, lăsară funia şi începură să arunce cu pietre şi bolovani. Furia lor oarbă, fără rost, se transmisese fulgerător şi celor de pe mal, care se rostogoliră la vale, învălmăşind buruienile şi gunoaiele puturoase.

Tropot greoi, însoţit de înjurături. Pietre, drugi de ciolane de cal culeşi de pe jos, hârburi, rădăcini şi baligi uscate zburau ploaie spre gura puţului. Zadarnic răcnea Mancataş şi căpitanul Ionaşcu. Vorbele lor se topeau neauzite în această colcăială fierbinte.

— Să-i înecăm cu pleavă din gunoaie. Daţi-le pleavă, să se umfle, javrele! strigă piţigăiat o bătrână cu gingiile vinete şi goale.

Şi zece sau douăzprezece femei se luară să răscolească mormanele de gunoi, ridicând nori de pulbere care-ţi întorceau măruntaiele pe dos.

Scuipând praful ce-i astupa nările şi gâtlejul, Argova făcu un

salt până lângă câinele împuşcat de Ionaşcu şi începu să-l lovească cu piciorul, căzut şi el pradă acestei stări de nimicire care-i cuprinsese pe ţărani. Bătea îndârjit, cu amândouă picioarele – ghemotoace de păr fumuriu săreau în jurul lui – şi din ce lovea mai mult, îndârjirea-i creştea.

Furios, căpitanul Ionaşcu apucă mâna unei femei şi, zgâlţâind-o din răsputeri, îi tună în faţă, fixând-o cu ochii lui gălbui şi placizi:

— Proasto! Ai intrat până la gât în găinaţ. Pupăză chioară! Opriţi-vă, lua-v-ar dracu, şi lăsaţi-ne să ne vedem de treabă! Hei, Ţepeş-nătângu, urlă către un lungan care gonea să zvârle în puţ un par ascuţit, îndărăt! Zevzecule!

Ţepeş-nătângu se opri, cumpănind parul şi râzând prosteşte.

— Ca să vezi... rosti el. Ca să vezi...

— Da, îl îngână Ionaşcu, ca să vezi ce guguman eşti! Ia funia şi trage-o de scripete! ordonă el, şi omul se supuse, apucă funia cu labele jupuite de vânt. Ca oile, fir-ar al dracului, urmă Ionaşcu moale. Acum, ca să-i împuşc şi pe ăilalţi, o să mă coborâţi în groapă ţinut de subsuori.

— Nu, de ce? Îi scoatem imediat. Şi dacă-s leşinaţi, ştiu eu unde să-i înţep ca să-i trezesc.

Se liniştiseră cu toţii. Singur Eugen Argova continua să care lovituri cu piciorul hoitului dintre bozii. Iarba, tocată de el, murea sub asfinţit.

Mancataş, enervat, sări peste un maldăr de cucută putredă şi-l prinse de umăr.

— Haide, ajunge, ţi-ai pierdut complet cumpătul.

Acolo, Argova, îşi trecu palmele prin părul des, crescut numai de-o lăţime de deget, şi-şi privi nedumerit pantofii negri, lustruiţi în blana câinelui. Nu înţelegea nimic, privea rătăcit, cu gura săgetată de sete.

— Mă arde – îşi apăsă pieptul. Sunt bolnav. M-am îmbolnăvit, nu trebuia să vin aici. Eu n-am văzut-o niciodată pe Atige, şi acum am bătut câinele ăla. Mi-e greaţă, puneţi să mă badijoneze cineva.

Mancataş îl împinse la o fântână căptuşită cu tuburi de piatră.

— Ei? întrebă el după ce Argova îşi cufundă capul în găleată.

— Mi-e rău.

— Trebuie să te ţii tare. Greul cel mai mare acum urmează. Doina e pe undeva prin satele astea. Mergem la Friguroasa să-i

luăm urma şi pleci cu ea. Trebuie ferită, înţelegi? Nu putem să-i spunem de câini. Nimic despre câini. Atige a murit de altceva, o boală grea, fără scăpare, nu ştiu care, găseşti, întrebi, te interesezi, născoceşti. Sau îi spui adevărul, dar nu deodată. Mai stai aici încă două zile, şi lasă greaţa. Dă cu sabia în mama ei…

Îi apucă mâna şi-l trase pe cărarea ce suia printre râpe. Mai înainte, tot acolo, urcase procurorul cu Barbu, preşedintele Sfatului. Urcau, şi către apus, zarea se închidea roşie, clocotitoare. Ospăţ de sânge pe care-l devora, treptat, întunericul.

Când erau în muchia malului, Argova auzi, îndărăt în vale, a doua împuşcătură. Strânse umerii, scuturat de friguri.

O găsi la lăptăria din Lunca-Argintaru, unde Doina se dusese ca să încarce o putină cu caş, pentru cantina comitetului raional. Un felinar hrănit – dacă judecai după rotocoalele de fum pe care le scotea

— Nu cu petrol, ci cu untură, împrăştia o lumină turtită peste aria colindată de roiuri de muşte.

Argova se apropia de gardul făcut din scânduri lustruite cu rindeaua şi ascuţite la vârf, şi o strigă. Doina şedea pe un capăt de rogojină şi mânca fructe alegându-le dintr-o ladă desfăcută. Recunoscu vocea şi împietri cu mâinile în poală. Şezu aşa, neclintită, până când Argova se apropie, trecând prin faţa lăptarului chel, cu şorţ lung de piele atârnând de după gât, şi se aplecă asupra ei ca să-i atingă părul lung, nelegat. Atunci, ea se trase puţin înapoi şi se ridică, având în ochi o mirare obosită. Era înaltă, totuşi pe lângă el părea mică, istovirea din priviri i se prelinse şi în mişcări.

— Ce-i cu tine? întrebă ea încet, fără unduiri, dar mistuită în adâncuri de o bucurie feroce.

— Am venit să te iau. Plecăm amândoi în seara asta, spuse el, şi se sperie, pentru că nu se gândise la asta deloc. „Sunt dobitoc, vorbesc aiurea, mint şi mi-e frică de ce o să fie”.

— Unde plecăm?

— La mine (începuse, nu se mai putea opri). Mancataş îţi dă voie. N-ai fost niciodată la mine. Mi-am făcut trei pereţi din sticlă în care ninge mereu. În cel din mijloc ninge albastru, în cei laterali ninge alb, zăpadă curată. Să vezi ce fulgi mari! Dacă strângi o sută, poţi să faci un om de zăpadă.

— Şi Atige? întrebă Doina.

— Mai târziu. Întâi noi doi.

— Acum! zise Doina.

— Nu, nu… vreau să înveţi ungherele casei singură. Şi pe urmă o aducem şi pe Atige care întoarce lebedele.

— Nu-ţi plac copiii? Cu Atige o să te împrieteneşti repede… Bine, merg fără ea, dar cum mi-o fi dor, fug. Fără Atige plâng mereu. Strânge caisele, îi spusese ea lăptarului, şi vezi că alea de dedesubt s-au borşit. Mergem, dar vreau s-o vezi şi tu pe Atige. Fac un ocol de-o oră…

— Nu e vreme, zise Argova, scăpăm trenul. Mancataş zice să plecăm acum, până nu se întoarce primul-secretar din teren. Altfel…

Se urcă în maşină. Doina porni motorul şi ieşi la şoseaua pietruită. Un măgar, ţintat în frunte, ronţăia un braţ de lucerna lângă stâlpii podului de lemn.

— Mărgărit! strigă Doina, şi claxona. Să-l vezi, zise ea, o porneşte prostul, înaintea maşinii şi poţi să-l goneşti o noapte întreagă, nu iese din bătălia farului. Vrei să-ţi arăt?

Şi, fără să mai aştepte răspunsul, acceleră. Mărgărit izbi cu copitele în piatră şi se aruncă în galop către câmpie, înspăimântat. Doina râdea, aplecată peste volan, atingând cu fruntea câinele de cauciuc prins cu şnur de un cârlig. Argova, ghemuit pe banchetă, cu mâinile încleştate pe bara de metal din dreapta motorului, cu ochi de bezmetic, şi buzele lui uscate se mişcau fără să închege cuvinte.

„Fugi, Mărgărit, fugi, Ierusalime, Mancataş o să adune totul într-un sicriu plumbuit, a avut scarlatină, n-o poţi vedea, o s-o îngropăm în fundul cimitirului, iar eu şi Mancataş o să ştim că în sicriu e nimic, şi Doina n-o să se mai întoarcă aici. Mancataş are prieteni în toate raioanele, o să-i aranjeze un transfer, undeva lângă Bucureşti, iar Doina o să plângă şi mă va urî: nu eşti Argova, nu eşti, nu eşti, Argova m-ar fi lăsat s-o iau şi pe Atige. Te urăsc, Matei Matei, eşti un nemernic şi un ticălos, nu mai râcâi cu ungia în cretă câini albaştri, ai umplut casa cu câini de cretă albastră şi din miez de pâine.”

— De ce taci, Argova? Spune ceva.

Erau între porumburi. Mărgărit rămăsese undeva în urmă. Doina oprise maşina şi-l privea din întuneric. Lângă tâmplă îi atârna câinele de cauciuc.

— Nu ştiu, zise el. Nu sunt Argova.

— Jocul s-a terminat, zise ea şi aplecându-se, îi sărută dinţii umezi. Vino, îi spuse, şi deschise uşa.

Pământul era cald, prin lan umblau şoapte necunoscute.

— Doina, zise el îngrozit. Nu vreau. Trebuie să mergem.

Ea îl îmbrăţişa şi-l purtă încet spre o căpiţă de fân răscolită de vulpi.

— Doina, încercă el, nu sunt Argova.

— Taci, ceru ea, taci! şi-l aduse alături de claie. El se cutremură, i se părea că stă lângă o movilă de câini.

— Vino, zise ea din nou, şi se lungi goală în fân, silindu-l să cadă alături.

— Sunt Matei Matei, repetă el şi pe urmă nu mai avu cum să se împotrivească.

În clipa aceea răsări soarele. Atârna pe cer ca o limbă de câine. Şi cel care nu ştia dacă este Argova sau Matei Matei închise ochii, orbit.

ACASĂ

Sosiseră cu trenul de 10,28. Bătrâna, înaltă şi osoasă, cu fustă neagră până-n călcâie şi şal fumuriu, adunat peste obraji, se oprise între linii să răsufle, iar băiatul îşi răzuia tălpile cizmelor de marginea peronului. Trenul plecase. Se depărta printre malurile căzute şi acoperite de salcâmi pitici, ei întârziau, parcă uitaseră că trebuie să se înfunde pe drumul de câmpie care duce la Grădiştea.

— Ce dracu fac ăia acolo? îl auzi băiatul pe şeful gării, şi ridică ochii.

„Acum patru zile mai eram încă soldat, aveam armă – se gândi el – şi ăsta mă ia drept mortăciune, tâmpitu!”.

Avea cap frumos, de lup tânăr, frumos dar nu şi puternic, puţin prea fraged în frumuseţea lui sălbatică – locotenentul Andreescu, el sau cineva în preajma lui, spusese că, după ce îl priveşti o clipă, primul gând care îţi vine în minte e că poţi să-l spargi uşor cu pumnul, şi chiar îţi vine să-l spargi, ca să vezi sângele ţâşnind prin părul încâlcit şi revărsându-se curat pe botul ăla ca de puiandru de lup ieşit să adulmece vântul între buruienile de pe buza unei râpe – un cap foarte fumos, pus pe un trunchi încordat, cu mişcări zvâcnite, şlefuite în

antrenamentele care preced parăzile.

— Ce facem? râse el. Păi ne facem curaj s-o luăm din loc.

— E băiatul lui Oprişan Roşioru… Eremia, spuse nevasta şefului de gară.

Şeful ridică din umeri.

— Oprişan… Roşioru – insistă femeia – care a plecat din sat…

— Săru' mâna, doamnă, sunteţi bună că m-aţi recunoscut. Am venit cu bunica, avem puţină treabă la Grădiştea. Frate-meu Neculai, ăl mai mare dintre noi, vă spărgea lemne iarna. Tropăiam aci pentru că miroase a pâine coaptă, ăsta e adevărul.

— Să vă dau câte-o bucată.

— Nu, mulţumesc, am mâncat, dar îmi place mirosul.

— Ta, ta, ta, tam… ta, tam! făcu bătrâna lungind gâtul.

— E marşul morţilor, explică Eremia. Le-am povestit acasă cum l-am înmormântat pe generalul Florescu, şi bătrâna a învăţat cadenţa. N-are voie să vorbească mai deloc, e bolnavă. De ce te osteneşti? se întoarse el mustrător spre bunică-sa.

— Vine o maşină cu sfeclă de la Grădiştea, zise femeia, puteţi s-o aşteptaţi la noi. Luaţi-o pe din dos, pe-acolo e intrarea.

— Cunosc, zise Eremia, aveţi cocoşi de lut în fereastra bucătăriei. În curte, bătrâna se aşează pe un scaun, alături de un morman de foi de varză, şi nevasta şefului de gară le puse în mână câte-o felie de pâine caldă. Bătrâna ascunse pâinea sub şal. Eremia muşcă încet coaja unsă cu gălbenuş de ou, şi femeia văzu că are dinţi albi ca zăpada. Îşi adună poalele rochiei pe pulpe, se lăsă încet pe pragul învelit cu un ştergător făcut din papură şi-l privi încă o dată cu ochii ei verzi-cenuşii şi-l întrebă ce e nou în lume.

— Noi suntem acum în Maramureş. E mult până acolo, şi cu trenul am venit numai noaptea. La Sinaia, în zori, m-am dat jos să umplu sticla cu apă şi am văzut că ninsese. Era tare frig. În rest, cred că e bine. Eu de-abia am terminat armata, în armată am fost trompet, m-am învârtit mult pe lângă postul de comandă, cunosc, vreau să zic, multe, şi e bine, să ştiţi.

— Dar peste hotare?…

— Peste hotare, popoarele din Africa se mişcă. Femeia nu înţelesese şi schimbă cursul discuţiei:

— Am auzit că voi, trompeţii, cântaţi foarte frumos, când se sună stingerea.

— Aşa este. Cântarea asta îmi place şi mie foarte mult. E tristă, şi ţi se face dor de casă. Cică şi civilii ies să asculte, dar n-am verificat, n-aveam cum. Vreţi să v-o când? întrebă el, ducând palmele la gură, gata să-i îndeplinească voia. Pot şi fără trompetă, numai din gât, ca bunica.

— Nu, zise femeia. Şi aşa mă înjunghie tristeţea.

— Aţi pierdut pe cineva? se interesă Eremia.

— Ce ştii tu?! oftă femeia, acum or să înceapă ploile, şi ce e viaţa noastră aici?

— E bună, mult mai bună ca a noastră, vorbi bătrâna. Vorbea gâfâit, duşmănos.

— Noi am plecat de-aci fiindcă aveam ceva avere şi acum nu mai suntem nicăieri. Suntem departe, maică, nu poţi să înţelegi, suntem între străini, şi între străini nu eşti nicăieri.

— Lasă-lasă, făcu băiatul. Ajunge! Ţi-am spus să nu trăncăneşti. Se întoarse spre nevasta şefului de gară.

— Şi eu cred că e greu să trăieşti prin gări. Toţi vin şi pleacă şi niciunul nu stă.

— Da, da, zise ea, zile întregi stai la geam şi te uiţi spre munţii Râmnicului, de unde aştepţi să vină viforele. Toate gândurile ţi se fac negre aici. Câteodată îmi vine să urlu. „Zburaţi, gândurile mele, le zic, prindeţi trup viu şi aripi, suiţi în văzduh şi duceţi-mă cu voi”. Mi-am uscat tinereţea prin gări, îmi vine să plâng într-una, şi m-am înrăit în câmpia asta blestemată. Tu ştii ce spunea lumea despre fluturii galbeni?

Eremia scutură din cap şi aruncă un miez de pâine câinelui care lingea un os în faţa cuştii.

— Fluturii galbeni prevestesc moarte, nenorocire, nu e aşa, mătuşă?

— Ta, ta, ta, tam… Ta, tam!

— Ei, drace! făcu băiatul. Te-ntreci cu gluma! Astâmpără-te!

Şi către nevasta şefului de gară.

— Eu sunt prost, că eu am învăţat-o.

— Nu-i niciun deranj, zise femeia. Chiar se potriveşte. Şi mie mi-e frică de fluturii galbeni. În mai, veneam la Regională, de la Urziceni, unde m-am dus să cumpăr un trenci, şi-n compartimentul de-a doua, între mine şi un popă care mânca peşte uscat la vânt, şedea un băiat, cu un avion de lemn pe genunchi. Mergea cu taică-su să-şi vadă un văr din Tecuci şi-şi gătise avionul cu fluturi galbeni, prinşi cu şapca în livadă.

Cincizeci de fluturi fixaţi cu ace. „De ce i-ai omorât, l-am întrebat, nu ţi-a fost milă?”. „I-am prins seara, zisey nu-mi pare rău, peste o oră sau două tot ar fi murit, pentru că fluturele nu trăieşte mai mult de-o zi”. Ne apropiam de gara de-aici, am luat geamantanul din plasă şi i-am zis copilului: „Fluturaş, ajută-mă, ia tu umbrela asta şi dă-mi-o la scară”. Trenul şade la noi un minut, am coborât, băiatul s-a aplecat să-mi întindă umbrela, şi-atunci i-am ars două palme de i-a scăpărat faţa. N-a avut timp să ţipe, s-a smucit îndărăt, şi-n cădere a scăpat avionul, de care nu se despărţise, şi roiul ăla de fluturi morţi i-a acoperit faţa. Ce zici de asta? Zici că sunt o lupoaică, nu?

— De ce? Când o să mă însor, o să iau şi eu o nevastă tristă – şi-i întinse bătrânei dumicatul de pâine care-i rămăsese.

Ea îl făcu cocoloş, şi-l vârî în sân, lângă felia de care nu se atinsese.

— Tu, Eremia, zise femeia, poate că râzi de mine, da mie o să-mi fie dor de tine. Uite, a venit maşina de la Grădiştea, e la rampa de descărcare, să daţi pe-aici la întoarcere, să te mai privesc o dată în ochi. Numai să nu te înghită câmpia, să nu mă uiţi. Aici, la noi, e pământul uitării, calci pe el, şi nădejdea te usucă, te îneacă fumul, te acoperă noaptea. Pe întuneric auzi numai scârţâit de căruţe neunse. De unde dracu atâtea căruţe aici? Azi-noapte mă gândeam că am în creier numai valuri de ceaţă prin care umblă, păcănind din capacele lor de tinichea, căruţele astea greoaie care dau ocol staţiei. Plecaţi, şi să mă strigi când vii iar, auzi?

Eremia şi bătrâna ieşiră, lăsând poarta deschisă. Dincolo de gard, băiatul se opri, dezbrăcă scurta, o făcu sul şi porni spre maşină la doi paşi în urma bătrânei, care călca drept pe cărarea acoperită cu zgură de cărbune. „Acum – îşi zise Eremia – dacă ea mă priveşte, eu semăn cu un soldat din filme care pleacă la război”.

Şoferul se numea Geană Aurel. Era un tip scund şi şchiop, din care pricină toată lumea îi zicea Şontorogul. Acest Geană Aurel, zis Şontorogul, sărută dreapta descărnată a bătrânei – „O fi venit să desfacă şi să vândă ce a mai rămas pe la Grădiştea, nu strică să-i pup laba” – pe Eremia îl plesni prietenos peste şale şi le făcu loc în cabină la amândoi. Şontorogul mesteca tutun – „Metodă americană, îl lămuri Eremia, desfaci ţigara şi molfai tutunul în gingii!” – şi pe buza de jos, crăpată, i se prelingea un

fir de scuipat galben-murdar.

„Ce puturos!” se strâmbă Eremia, dar se feri să zică ceva. Firul acela de salivă îi amintea de zeama scursă din ficatul vacii lor pe care o găsiseră moartă în lanul de lucerna, şi taică-su, într-o pornire disperată, îi despicase burta cu toporul. „Na, fire-ai a dracului de haită, că ne-ai lăsat fără lapte în casă!”.

În cele din urmă, nu se putu stăpâni şi îl rugă:

— Şterge-te la gură.

— Am dinţii rari, băiete, se scuză Şontorogul trecându-şi mâneca peste buză. Dar tu de ce ai slăbit aşa?

— A fost în armată, lămuri bătrâna.

— Aha, te-au târât gradaţii pe burtă. Eu le-am scăpat printre deşte.

— Eşti şchiop, zise Eremia, altfel, de armată şi de moarte nu scapă nimenea.

— Am suferit pentru voi, băiete, zise Şontorogul, trebuie să-mi recunoşti meritul ăsta. Dar mi se îndreaptă piciorul, să ştii. M-a învăţat cineva să bag foi de plumb în talpa bocancului de la piciorul mai scurt, şi greutatea asta atârnată de el mi-l aduce la loc. Să fiu al dracului, când oi ajunge cu amândouă la un nivel, mă duc şi mă prezint la comisariatul militar şi cer să mă ia pe viaţă în armată.

Il schilodise un cal de care se apropiase târâş, în copilărie, ca să-i fure piedica, dar nimeni nu ştia asta, pentru că el spusese în sat că l-au călcat cu docarul patru nemţi care fugeau spre munţi.

— Nenică, era după prânz, mă furişam cu cârdul de oi spre sat, pe sub malul bălţii, când deodată, în gura vadului, apare un docar cu patru nemţi, verzi, verzi de sus până jos, ca omizile de pruni şi cu castroane de tablă pe cap. Mâncau porumb crud, numai lapte de porumb la gura lor, şi când îi văd, fluier câinele. „Anghele, zic, i-a bătut ceasul berbecului”. Nemţii vin din trapul cailor, opresc scurt şi sar între oi, umflă una şi-o aruncă în docar. Dar nu le ajunge, se reped şi la berbec. Asta era prea de tot. Am rotit ciomagul, mi-am făcut vânt şi l-am azvârlit. Şi, notează, nici berbecul, nici oaia nu erau ale mele, erau din sat. Ăla pe care l-am izbit s-a apucat cu mâinile de cap, ameţit. Cel de lângă el s-a năpustit şi mi-a pus mâna în beregată.

— Mă, zicea Cutare, care îl asculta, mare noroc ai avut că nu te-am împuşcat! La chestii de-astea de război, nimeni nu dă o

para chioară pe o viaţă de om.

— M-a trântit în ţărână şi i-a strigat ceva ăluia de pe capră... nu ştiu ce i-a strigat, ştiu numai că am văzut copitele cailor sărind peste mine – caii niciodată nu calcă pe trupul omului, îl feresc – şi am simţit roţile docarului trecând peste mine, în sus, pe urmă în jos. Când m-am trezit, piciorul stâng mi se ţinea numai în două fâşii de piele, şi sub mine – un lac de sânge.

— Hai să ne mişcăm, zise Şontorogul, că ne prinde iarna aici. Ţineţi-vă bine.

Zicând, răsuci volanul – roţile din spate scăpătară într-o viroagă, dar prinseră imediat pământ tare – şi scoase maşina la drumul de piatră. Bătea vânt aspru din pustiul zării şi rostogolea ciulini smulşi de la arăturile negre. Două ciori croncăneau pe o creangă de salcâm, pe care atârna o potecă murdară.

— E o mânecă din cămaşa mea, spuse Şontorogul, arătând cu degetul, pe urmă scuipă tutunul şi-şi frecă spinarea de peretele cabinei.

în stânga, pe sub şirul de movile cenuşii, cu ierburi uscate, treceau spre munte, zdroncănind, nişte căruţe cu coviltir. În fruntea convoiului călca un om înalt, înfăşurat într-o pelerină de ploaie, soioasă, târând de lanţ un câine cu picioarele lungi, care privea rezemnat norii ca nişte îngrămădiri de cărbuni vechi ce curgeau dinspre apus peste acoperişul de ţiglă al gării.

— Auzi, Eremia, spuse Şontorogul, astă-iarnă mi-a fost dor de tine. În ajunul Crăciunului am tăiat un salcâm, să fiarbă mama sarmalele, şi m-am gândit la noi doi cum mergeam cu colindul şi ridicam cu ciomagul din balamale toate porţile pe care le găseam încuiate.

Eremia îl privi dintr-o parte, râse în colţul gurii şi începu să cânte: *Oi, leru-i ler,*

Sfântul Petru-n leagăn sta Şi pe Domnu-l întreba:

— Aş vrea. Doamne, ca să ştiu: Când e capul veacului, Sfârşitul pământului?

Oi, leru-i ler, Sfârşitul pământului.

— Când va-njura fiu pe tată, Fiică-sa pe mamă-sa..

Cânta ţinând ochii închişi, şi lângă el Geană Aurel bâţâia din cap, pătruns de evlavie, parcă ar fi vrut să spună: „Să mă ia dracu, da asta aminteşte de vremea când nu eram şontorog şi-mi vine să urlu în mine”.

Şi deodată vocea lui Eremia se înmuie, afară parcă trecuse

toamna aceea lungă şi era iarnă, era seara târziu şi ningea. Uite, e în seara de Ajun, moşul a pornit cu sania, urşii înhămaţi la ea gonesc cu labe de foc, mama Tudora a pus la fiert grâu pentru colivă şi-l păzeşte, stând cu tâmpla rezemată de muchia sobei şi cu mâinile adunate în poală. Oprişan tatăl, care s-a îmbătat cui la pomana porcului lui Ion Botică, sforăie în fundul patului – n-au putut să-i scoată bocancii şi l-au aşezat cu picioarele pe un scaun, şi o dâră de noroi se scurge de pe tălpile lui – bunica Gherghina, rămasă văduvă de patruzeci de ani, priveşte spicele împletite în jurul icoanelor, sub care pâlpâie o candelă verde, şi se gândeşte la morţii pentru care va da mâine de pomană o plapumă în care a băgat lâna adunată de pe patru oi, Valerica, fata cea mică, de un an şi nouă luni, gângură în leagăn, iar Eremia cu cei trei fraţi mai mari şi cu Aurel Geană, întinşi pe rogojini, cu traistele sub cap, aşteaptă să bată miezul nopţii, ora când pornesc cetele de colindători. E linişte. Lampa arde cu fitilul tras, de sub uşă se furişează înăuntru ceva din şuierul vântului, din lemnele ude picură pe vatră must sălciu, boabele de grâu din ceaun spun despre tainele pământului... şi în tăcerea adâncă se aude şi pocnetul îngheţat al scutecelor atârnate pe sârma întinsă între porumbar şi colţul casei. În noaptea asta se naşte pruncul Isus, trei magi merg prin vifor să i se închine, ducând sub căptuşeala hainelor ramuri verzi, deasupra lor, luminându-le calea, umblă o cruce aprinsă care s-a smuls singură de pe turla bisericii din Brăila, alături de care se află o prăvălie de peşte -totdeauna, în prăvălia aceea un lipovean aiurit izbeşte cu toporul ca într-o buturugă într-un somn lung de trei metri, şi din când în când se opreşte să-şi vâre botul în hârdăul cu vin, aşezat pe tejghea – şi prin văzduh se leagănă sute de îngeri atârnaţi pe funii de cânepă. Sunt veseli şi neastâmpăraţi, în joacă îşi trece unul altuia aripile pe sub nas şi toţi strănută. Vine de vifor greu, dar asta nu poate să fie adevărat, adică este adevărat, dar numai pe pământ şi pentru Irod, fiindcă dincolo de valul gros al viforului, luna s-a împodobit cu lumânări de ceară albă. Patru brazi înalţi stau de strajă – doi stânga, doi la dreapta -fumul lumânărilor, negru şi urât, trece peste ei fără să-i atingă. Ninge şi în cer, bineînţeles că da, însă ninge altfel, o zăpadă care nu se lipeşte pe nimic decât pe sorcove şi prin care foiesc, cu bucile lor dolofane, îngerii. Eremia ştie că toţi îngerii sunt copii şi au buci ca ale Valericăi şi îţi vine

să le săruţi şi să le muşti fără să apeşi cu dinţii, numai aşa, ca să-i gâdili şi să-i auzi râzând.

Deodată, în noaptea satului, se sparse clopotul cel mare şi răsturnă încordat glasul sfântului Petru:

Aş vreo, Doamne, ca să ştiu...

— Ajunge, îl întrerupse Şontorogul, cânţi ca un fund de farfurie.

— Am fost trompet în armată, m-am umflat mult în trompetă şi mi-am stricat corzile vocale.

— Nu, nu e asta, zise Şontorogul convins, cel mai mult strică corzile vocale fumul de praf de puşcă. Trebuia, la trageri, să bagi batista în gură.

— Mă cuprinde mirarea cât poţi fi de prost.

— Zău?! Şi tu cum eşti? Ai fost ostaş, toată stima pentru haina militară, dar eşti dobitoc. Te pomeneşti că şi crezi în vorbele cântecului ăla al tău! Ştii ceva? Mi-e silă când văd un ins tâmpit şi pe urmă îl văd după cinci ani şi e tot tâmpit şi tot aşa mai departe. Află de la mine că toţi îi înjurăm pe ăi bătrâni – şi, uite, pământul nu se despică sub noi.

— Eu nu înjur niciodată.

— Sigur, tu eşti cu stea în frunte, ca viţeii. Tu poate n-ai de ce să-i înjuri, dar eu?... Pune-te o clipă în locul meu. De când mă ştiu sunt plin de negi pe spinare ca un broscoi de Tulcea. Pot să nu înjur? Am dat douăzeci şi cinci de lei unui mucos de copil ca să-mi numere negii. Ştii câţi a găsit? O sută paisprezece. Şi bănuiesc că a sărit vreo câţiva la numărătoare. L-am pus pe urmă să mi-i lege cu fir de păr din coada calului. Numai şase s-au uscat. Mama are bătaie de ochi, adică i se bate ochiul stâng într-una, are o vână mai scurtă sub pleoapă, putea să-mi treacă moştenire chestia asta, chiar mi-ar fi prins bine la muieri, dar mi-a lăsat boţurile alea de carne, ca să mă scarpin mereu ca porcul de rapăn. Acasă am un loc special pentru scărpinat, în lume, însă, trebuie să scot ghearele. Iaca de aia am unghiile mari.

— Ia spune, îl întrerupse Eremia, noi mai suntem duşmani de clasă? Cum contăm la Grădiştea?

— Precis nu ştiu să spun. În casa voastră e acum Sfatul popular. Ştiţi că Zaharia Prodan a murit, gata. Auzi, mătuşă, strigă el, Zaharia Prodan s-a dus, pune-i cruce!

Bătrâna, în colţul ei, privea cu ochi spălăciţi, străbătuţi de

vine de albeaţă, câmpia neagră şi băltoacele de noroi din marginea şoselei. Primind vorbele Şontorogului, strâmbă gura, arătându-şi gingiile cu colţi rupţi, desperecheaţi, şi la sfârşit gemu uscat, numai din gât:

— Ta… ta… ta… ta, tam.

— Ce e asta? făcu Şontorogul.

— Marşul morţilor, răspunse Eremia.

— A, îl plânge, râse Eremia. Dumnezeu cu mila, vorba proverbului. El dă, el ia. Are un par pregătit pentru fiecare. Şi când dă, dă de usucă, rupe carnea de pe tine. Lu nea Zaharia, bunico, i-a murit întâi nevasta. Acum doi ani s-a umflat Buzăul şi le-a smuls casa, cu malul de sub ea cu tot. În casă – dada Leanca. Cică număra bani pentru impozit. Am dezlegat bacul şi ne-am dat drumul la vale s-o pescuim. Noi, patru inşi, ne chinuiam să aruncăm harponul, şi ea, pe prispă, îşi spăla picioarele în lighean şi făcea: „Bau!”. Înjur, senin de apă, şi ea se spăla în lighean. Ca să vezi ce idioată! Ei, dacă-i aşa, vorba aia: Câte fire de nisip pe Oceanul Pacific, tot atâtea viorele, te salut, la revedere…

După un timp, către Eremia:

— Baba Gherghina s-a avut bine cu Zaharia Prodan. Aşa zice lumea, că după ce i-a murit omu, s-a încurcat cu Zaharia. Iarna, cică, plecau cu sania la Râmnic să se plimbe sau să cumpere, era ger, ei îi îngheţau picioarele, şi Zaharia îi punea câte-un curcan pe genunchi. Curcanii au burta caldă şi…

— Taci din gură! se întunecă Eremia. Nu-ţi dau voie să râzi de bătrână.

— Ce vrei să fac? spuse Şontorogul. Am o slujbă împuţită, mă distrez rar şi pe apucate.

— Eşti măgar şi dai cu copita.

— Da, nu era cazul, recunoscu Şontorogul, da ce vrei să fac? Nu cunoşti ce e cu mine şi de-aia mă iei aşa. Eu car cereale, dar car şi morţi, pot să zic că-n primul rând car morţi şi pe urmă cereale. Se primeneşte lumea, băiete, şi ce e uscat piere. Mor bătrânii, şi-auzi la ei, majoritatea mor în somn. Toamna în special, când se schimbă sângele, când trec de la verdeţuri la mâncare grasă, îşi iau valea unul câte unu, şi eu îi car pe toţi la groapă, fiindcă nimeni nu mai vrea să-şi ducă morţii la cimitir cu căruţa. Oricine are un mort în familie, vine şi mă cere pe mine la birouri: „Dă-mi-l pe Şontorogul”. E o chestie puturoasă, fiindcă

după fiecare înmormântare trebuie să curăţ bine podelele şi n-am om de ajutor, frec cu apă fiartă până mi se înroşesc mâinile.

— Dacă ţi-e scârbă, de ce nu refuzi? Doar nu te poate obliga nimeni.

— M-aş pune rău cu satul. Şi pe urmă, oamenii sunt recunoscători, fiecare îmi trimite acasă doi-tei pumni de colivă şi două-trei porţii de mâncare de la pomană, şi cu asta cresc şi îngraş, annual, patru-cinci porci…

— Uite, zise bătrâna, şi-şi înfipse mâna în umărul lui Eremia.

El se întoarse şi şterse geamul cu palma. În dreapta şoselei, pe o căpiţă de deal, se vedeau primele case ale satului. Le privi în tăcere, înduioşat, şi-n gând le chema pe nume. „Au îmbrătânit, se duc în pământ”. Mici, înghesuite între salcâmi rămuroşi, casele de pe deal aşteptau răbdătoare să vină iarna şi să le jupoaie pereţii, pe lângă care vântul purta acum în zbor smocuri de paie şi şuviţe de fum lipicios.

Pruni cenuşii tremurau în pieptul malului, iar la doi stânjeni de ei se căscau gropile din care se scoate lut. O femeie cu basma albă, ieşită să arunce gunoiul, pendula pe un cap de grind, căznindu-se să arunce cât mai departe resturile din găleata pe care o ţinea în mâini.

— Gata, zise Şontorogul, am ajuns în sătucul natal… şi frână lângă o cărare ce ieşea din mirişti. Aici trebuie să ne despărţim. Nu ştiu dacă aveam dreptul să vă iau. V-o spun pe şleau, să nu vă fie cu supărare, am un trecut nepătat şi nu-mi convine să mi se pună în spinare că v-am cărat atâţia kilometri cu maşina gospodăriei colective.

îi aşteptă să coboare, şi când porni din nou motorul le făcu semn să intre mai repede pe cărare. Pe vad coborau spre şosea două căruţe pline cu cartofi şi…

în curtea casei pe care o părăsiseră cu cinci ani în urmă – în 1949 – un om cu căciulă neagră, roasă pe margini, cu o flanea de lână nevopsită, cu mânecile suflecate, rotea prin aer, ţinându-l strâns de urechi, un iepure de câmp, şi cu muchia palmei libere îi aplica lovituri scurte după ceafa. Îl împuşcase în vărsătura Buzăului, care începea mai jos de casă, în capătul ulicioarei pe care zăceau bărci răsturnate, pline de noroi, alicele însă nu-i atinseseră inima, şi vânătorul îi scurta chinurile asistat de o ceată de copii.

— Să-l întreb cine-i preşedinte, zise Eremia, dar bătrâna îl

opri.

— Întrăm aşa, porunci ea. E casa noastră.

Puse piciorul pe prag şi se opri. Treptele de la intrare, din stejar, se tociseră, potcoava fixată la mijloc, ca să cheme norocul asupra celor ce înălţaseră casa, fusese smulsă, se vedea forma ei imprimată în lemn. Bătrâna îndoi şalele şi mângâie locul cu podul palmei.

Eremia, cu obrajii încinşi de vânt, măsură turla bisericii din apropiere. Auzind în spate, printre plopi, vuietul Buzăului, se aplecă, o ridică pe bătrână, strângând-o de cot, şi pătrunseră înăuntru. Mirosul casei lor se pierduse, acum mirosea puternic a motorină, iar cele patru uşi, date cu albastru, aveau numere.

Bătrâna îşi aranja şalul, apăsă clanţa şi intran în prima încăpere din stânga. Era camera din austru, aici locuise ea totdeauna. Sus, pe perete, un trofeu de căprioară ciuruit de vreme, iar sub el la masa acoperită cu muşama în pătrăţele, Eremia îl văzu pe Pavel Odangiu, vecinul lor, care scria ceva într-un registru, muind creionul chimic în gură. Buzele – învineţite – i se mişcau singure, fără să articuleze cuvinte. În dreapta lui, o casă de bani – legătura de chei atârna pe uşă -iar lângă fereastră, un barometru cu acele căzute. De pedalele lui ieşite în afară ca două capete de vâslă, atârnau verigi de fier – fierarul satului încercase să-l transforme în cântar, dar nu izbutise.

Odangiu rotunji o cifră şi ridică faţa cărnoasă şi roşie, străpunsă de fire de păr albe. Recunoscându-i pe cei doi, ochii lui mici, cenuşii se zbătură mărunt.

— Ce-i cu voi? De ce nu bateţi la uşă?

— Am venit cu bunica, răspunse Eremia.

— Vi s-a făcut dor de albia veche! zise Odangiu, sculându-se şi împingând scaunul la perete cu piciorul. Zi, babă Gherghino!

Bătrâna adună şalul pe umeri şi vorbi încet:

— Am venit să mor, Pavele. Tu eşti primarul, du-te şi lasă-mă cu Eremia, vreau să mor în odaia mea. Ăla e scaunul meu, l-am învelit cu material de la Brăila. Cumpăra un turc să-şi facă fes şi-am luat şi eu patru coţi. Era înflorat…

— Ce-mi pasă mie de poveştile voastre?! Aici e Sfatul popular, discutăm treburile comunei.

— Trebuie să mă laşi, ceru bătrâna. Un sfert de ceas şi gata. În odaia asta, tu ştii bine, am născut nouă copii. Unde-i lada aia

de fier era patul. Acolo au zăcut şi mi s-au stins patru băieţi. Tot acolo mi-a murit şi omu. Îţi împrumuta plugul, primăvara.

— Ascultă, stigă Odangiu la Eremia, scoate-o de-aici.

— Nu, zise bătrâna, nu mai e timp.

Şi, ocolind masa, se aşează în scaunul vechi, şi Odangiu, năucit, îi făcu loc.

— Cântă-mi, Eremia, zise bătrâna, cântecul ăla al meu.

Eremia împleti palmele în formă de corn, şi sunetele se înlănţuiră lungi şi aspre:

— Ta… ta… tam… ta… tam.

— Nu, zise bătrâna, vreau cântecul ălălalt – şi începu să îngâne: „Hai, Buzău, Buzău”.

Eremia, lăsând să-i cadă braţele, o privea îngrozit. Vocea scârţâită a bătrânei pătrundea în el, parcă venind de la vărsătură, din noroaie, din ascunzişuri de fiare. Şi atunci, înfiorat de cântecul ei căznit, începu el să cânte, şi ea îl învălui într-un zâmbet dureros. Eremia cânta lung şi trist, şi când termină, bătrâna se lăsă pe spate, îşi făcu cruce şi spuse şoptit:

— Doamne-Dumnezeule, mărire ţie!

Lărgi ochii, şi capul i se frânse pe umăr, şi un fir de spumă albă i se prelinse la colţul gurii.

în clipa aceea, bucata de pâine pe care i-o dăduse nevasta şefului de gară îi alunecă din sân şi căzu pe podele. Dumicatul dat de Eremia se opri în bocancii scorţoşi.

— Ce e asta, mă, întrebă Odangiu, aţi înebunit?

— Acuma, ea nu mai poate, răspunse Eremia, a murit – şi vru să se apropie de scaun.

Dar nu mai ajunse, Opdangiu îl înşfacă de piept şi-l izbi cu pumnul în gură. Eremia se clătină şi căzu într-un genunchi. Odangiu, în picioare, îşi freca degetele pumnului cu care lovise. Părul, răvăşit, îi cădea pe jumătate de frunte.

— N-am vrut să dau, nu trebuia, mi-am ieşit din minţi. Hai, se rugă el gâfâit, ia-o şi du-te.

— Eu n-am ştiut, se scuză Eremia. M-a luat încoace, fără să spună ce vrea.

— Minţi, viperă! se-nfurie Odangiu. De ce minţi, mă?!

Eremia nu se feri. Un gând prostesc îi înlănţuia mintea: „Lângă peretele ăsta am învăţat să merg, mă izbeam de el şi mă durea capul… ai, cum mă durea!” îşi şterse gura cu mâneca, scuipă, ridică trupul bătrânei, ferindu-se să-i privească ochii

sticloşi, şi ieşi greoi în curte. Vânătorul cu iepurele plecase, copiii se vedeau spre fundul uliţei trăgând de un uluc înecat în vărsătură.

Ameţit, Eremia rămase în loc, neştiind ce trebuie să facă, apoi, cu paşii împleticiţi, se îndreptă spre şirul de bărci răsturnate sub gard. O durere ascuţită îi firigea buzele. Scoase batista şi apăsă cu grijă, să oprească sângele ce-i curgea în barbă. Vântul răbufni din câmpie, pentru ca ploaia să-i spele capul acela frumos, de lup tânăr, frumos dar nu şi puternic, puţin prea fraged în frumuseţea lui sălbatică.

ZGOMOTUL

Când află cine şi de ce făcea zgomotul acela cumplit, dincolo de perete, Tudor se retrase de-a-ndărătelea pe scara îngustă, umeda şi cleioasă, luminată de-un bec stropit cu var, înşurubat sub un capac ca de scuipătoare, străbătu curtea întunecată, călcând peste o ladă de gunoi desfăcută – duhoare grea de resturi de mâncare mucegăită, smocuri de păr de câine, muşte grase – ieşi în strada pustie, unde mirosea a malţ de la fabrica de bere şi, strângând sub braţ servieta galbenă, începu să fugă, cu coatele strâns lipite de corp. Vorbele copilului scund, gras, cu cămaşă în carouri, bretele încheiate răsucit şi fulgi de găină în păr, aerul de agresivitate din ochii lui rotunzi -băiatul vrusese să-i arunce în cap o pedală veche de bicicletă – dâra de salivă din colţul gurii mici, cu buze subţiri, se zvârcoleau, se precipitau, goneau în fuga lui Tudor. Il ascultase cu încordare iritată -nu explicaţia, ci faptele îi uimiseră, explicaţie poate nici nu există – şi deodată, tremurând, se găsise făcând observaţia tâmpită că în câmpul electric – un metru pe un metru – din mijlocul odăii prin care gonea, ţăcănind şi şuierând la barierele vărgate, o locomotivă de mărimea unei pisici, nu trebuie lăsată să intre maimuţa aia golaşă care se scarpină pe bot cu laba şi cu vârful cozii.

— E de gumă, i se răspunse, nu strică nimic. Într-o zi am pus-o într-un coş de iepuri şi l-am păcălit pe moş Anghel din piaţă, credea că e vie.

— Am văzut şi eu milogi cu picioare de gumă care stricau, retezase Tudor, şi lunecase îndărăt, atingând cu şoldul clanţa

turnată grosolan în bronz. După două sute de metri, se opri. „O seară plăcută la *Frumoasa de lângă fluviu”.* La intrarea în restaurant, de o parte şi de alta a uşii, două felinare în formă de butoiaş. Înăuntrul lor, doi pitici, cu scufii roşii, lungi până-n călcâie, făceau temenele.

Intră fără să dea atenţie portarului de noapte, ceru o sticlă de vin şi bău un pahar îndoit cu sifon ţinut la gheaţă. Lume puţină, multe mese goale, chelneri mişcându-se discret pe covoarele pluşate. Un cunoscut, Ciclistul, retras într-o nişă cu un individ căruia Tudor nu-i vedea decât spatele gras, îl salută.

— Toate contabilele din oraş au îmbrăcat pulovere de relon şi-au plecat să facă inventar la magazinele săteşti.

— Da, ştiu, murmură Tudor, scârbit de gluma asta răsuflată, şi înghiţi, cu sâmburi cu tot, câteva măsline murate.

Avea gura amară, sta prost cu fierea. Se întoarse în scaun, enervat de râsul strident al unei femei de la o masă cu trei ofiţeri, şi-şi opri privirea asupra celor cinci muzicanţi care mimau disperare. Se porni să-i înjure *îh* gând, fără întrerupere. Ştia că dacă va lăsa o singură clipă albă va începe să plângă. „Dobitocilor, v-aţi sugrumat burţile cu centuri cu catarame şi… Nu mă-ntreba unde mi-e gândul… Poate ca ciclistul are dreptate: contabilele au plecat. Tutungiul din colţul străzii a lipsit şi el toată ziua: „Nu sunt aici". Fructarul a scris cu cretă pe oblon: „Plecat după marfa". Eu sunt singurul care *stau mereu.* Ciclistului nu-i place odaia mea. „Şi ce dacă are geamalâc şi vezi Dunărea şi balta? E putredă".

Ciclistul era băiat frumos, *aiurat,* ars de vânt – făcea ciclism pe şosea, câştigase curse grele, şi când venea la Tudor se aşeza pe un scaun cu spetează de fier şi privea minute în şir trapa murdară din dreptul uşii cu clopoţel.

— De-aş avea eu atâţia bani câţi s-au fabricat în găoacea aia! Dar să fie buni, nu falşi. Băcanul care-a trăit aici, pe cât era de şmecher, pe atât era de leneş, putea carnea pe el, băgase maşina sub uşă, clientul deschidea, dedesubt manetele clănţăneau şi scoteau o bancnotă. La plecare – alta. Toţi erau hoţi, vasăzică, dar numai el câştiga. Vrafuri. Au păţit-o şi nemţii cu el, nemţii însă plăteau pentru ouă. Pe strada asta erau o groază de butoaie. Nemţii aduceau ouă cu camionul din sate, le spărgeau, puneau gălbenuşul în butoaie şi aruncau cojile. Seara, înfundau butoaiele, le rostogoleau pe vapor şi le trimiteau în

Germania. Eu am fost la Miinchen, am băut două etape, puteam să ies primul, dar am ieşit al patrulea, mi-au furat cinci minute la o barieră. „Dragă, drăguţă, mi-a spus doctorul Arghiropol la biliard, să fii atent, te rog, o să vă dea omletă, dimineaţa, caută să intri pe la bucătărie şi să vezi: au sau n-au ouă întregi?”. Cu Arghiropol nu te saluţi, a mâncat averi la cărţi, vrei să-ţi spun chestia aia cu bunică-su? Bătrânul avea un ceas cu lanţ de aur, lung de vreo trei metri; îl înfăşură de câteva ori în jurul gâtului, pe urmă îl băga în buzunarul de la vestă. Zgârcit, nu-i dădea o para lui Arghiropol, dar Arghiropol îi desfăcea în fiecare noapte câte-o verigă de lanţ. În ziua când a murit – a murit mâncând dulceaţă de smochine – a întrebat aşa: „Două lucruri nu ştiu eu şi-o să mor: de ce nu-mi mai intră capul prin lanţul de la ceas, la bătrâneţe capul omului se-ngroaşă?”. Al doilea lucru nu l-a mai spus, n-a mai apucat. Arghiropol crede că nici nu mai avea nimic de spus, pentru că nu mai era în toate minţile, cu două zile înainte de a-i spune asta şi de-a muri fuseseră amândoi la statuia fiilor oraşului căzuţi în primul război mondial şi-i spusese: „Totul stă scris în aerul care curge printre picioarele soldatului de bronz”. O aiureală.

O fată cu părul roşcat, tăiat scurt – la ceafa, briciul, mânuit prost, îi făcuse două răni sângerânde – se apropie de el, molatic, şi-i oferi, în şoaptă ţigări americane de contrabandă, la un preţ nimicitor pentru vânzarea liberă. Zâmbea temătoare, arătând nişte dinţi umezi.

El o mângâie pe braţ şi o sărută la încheietura mâinii.

— Stai jos. Şi să-ţi pui o brăţară unde te-am sărutat. Acolo se zbârceşte pielea întâi, când o fi să ai patruzeci de ani.

— Cumperi?

— Oh, oh! şi se crispa.

Ciclistul, prefacându-se uimit, îşi trăsese bereta pe ochi şi se ciupea de urechea dreaptă. Şi Tudor continuă:

— Eşti fată de marinar – ştia că vorbeşte la întâmplare, dar trebuia să vorbească, pentru că pe undeva pulsa clipa de care-i era frică, o auzea zbătându-se, o auzea ca pe un bulb viu, translucid – locuieşti pe un şlep, ieri frecai nişte tingiri pe punte, erai în pantaloni albaştri şi am aruncat în tine, de pe mal, cu pietre lucioase. Ai un frate, care e barcagiu, ăştia ştiu să petreacă, ieri se juca cu o vulpe, o punea să sară peste o nuia.

Fata râse, ochii i se alungiseră spre tâmplele pline – ochi

întunecoşi, sub pleoape grele, placizi, fără expresie – toboşarul din orchestră, prins într-o dâră de lumină verde, roti o faţă neomenească: dinţi verzi, buze groase, verzi, orbite adânci, de strigoi îmbrăcate de ape, şi deodată începu să miroase greţos a vin. Se spărsese un butoi în pivniţă, fapt care explica şi strigătele nervoase ce răzbăteau din subsolul unde se afla şi bucătăria. Mirosea a vin, dar şi a coamă de leu împuşcat. Tudor nu văzuse niciodată un leu împuşcat, dar putea să jure că ăsta e mirosul de leu împuşcat.

Se aplecă spre fată şi-i spuse că vrea să-şi cheltuiască toţi banii cu ea.

— Am mâncat, zise ea. Şi de băut, nu beau. Nici tu nu ştii să bei.

— Nu ştiu, adevărat, dar am bani destui. Câştig bine uneori şi-mi place să fiu mână spartă, pentru că până la douăzeci de ani n-am avut decât o singură pereche de pantofi. Îi încălţam numai duminica, pe seară, şi trei zile din săptămână stam în curte, sub un tei, cu picioarele băgate în nişte botniţe de lemn, bine bătute în cuie, ca să împiedic îngroşarea labelor. Înţelegi, nu puteam să risc, ferate-miu mai mic aştepta.

— Pot să iau o ţigară? întrebă fata.

Povestea lui n-o interesa, cu câtva timp în urmă se culcase cu toboşarul din orchestră, şi aseară îl văzuse pe dig cu nevastă-sa, care avea nişte picioare nenorocite, că te-apuca greaţa.

— Sunt ale tale, mi le-ai plătit, se scuză ea.

Tudor nu fuma. Rupse pachetul şi-l răsturnă pe masă. Fata purta o bluză albă, cu dantele late. Ochii mari i se întristară. Trase fumul adânc în piept, parcă ţinea să-l distileze în plămâni, apoi îl azvârli uşor printre buzele întredeschise, şi fumul urcă spre tavan, într-o şuviţă străvezie.

„Cu bluza asta pare o rusoaică de la sfârşitul secolului trecut, îşi spuse Tudor. Dintr-o gubernie din stepă. Stă închisă într-un conac unde miroase a varză acră şi a pâslari, împleteşte la gura sobei până după miezul nopţii – un şal? amintiri? şi-l aşteaptă pe Vronski sau pe mai ştiu eu cine, bate vântul, învălmăşând mestecenii, paiele izbelor şi lupii ieşiţi după mâncare, undeva se zbat zurgălăii, şi Vronski, sau cine-o fi ăla, vine beat, cu mustaţa încâlcită de viscol, miroase a votcă, a ger şi a castraveţi şi vrea să vâneze, a venit cu puşti şi cu ogari, unge puştile şi loveşte ogarii cu cizmele de pe care se scurg dâre de noroi, şi vorbeşte

despre Sankt-Petersburg – dar ea aştepta un alt Vronski, şi după ce Vronski ăsta va pleca, fericit, vesel, cu picioarele înfundate într-un maldăr de piei crude, va continua să-l aştepte, nu pe Vronski care există, ci pe acela care trăieşte în mintea ei şi care, poate, nici nu există, nu, în mod sigur nu există pentru că ea singură i-a născocit chipul, vorbele şi iubirea, şi-l va aştepta în toate iernile şi se va stinge înainte ca el să apară cu adevărat, fericită totuşi că l-a aşteptat şi iertându-l. „Doamne-dumnezeule, va murmura, ocroteşte-l!" şi, brusc, prinzând-o de mână:

— Cum te cheamă?

— Lucia.

— Ai avut vreodată halucinaţii?

— Nu, dorm bine.

— Halucinaţiile n-au legătură cu somnul. Vin din cauza oboselii… sau fiindcă le doreşti. Mai înainte, timp de câteva minute, m-am uitat fix la bârnele alea false şi-am aşteptat ca în fiecare să înflorească un cap de înger. M-am concentrat, am îngustat ochii, m-am despărţit de toate amintirile şi-am aşteptat.

— Îngeri?! întrebă ea curioasă, punând cotul pe masă şi bărbia în podul palmei.

Fumul de la ţigară îl atingea tâmpla şi i se încurcase în păr ca o pâclă.

„Capul unei împuşcate, gândi el, de care fumul pulberii ucigaşe, întârzie să se despartă”.

— În locul capetelor de îngeri mi-au apărut numai capete de administratori de bloc. În fiecare bârnă, un cap de administrator de bloc.

— Aiurezi, spuse ea, încet.

— Nu, nu cred. E altceva. Cum să-ţi spun? Uite, odată am visat ţânţari, şi după aia, doua zile mi-a mirosit a muşiţă.

Trecea un chelner, purtând o tavă cu pahare. Tudor îl opri.

— Spune-i trompetistului să cânte *Din fier vechi, unelte noi.* E marşul care le place cel mai mult administratorilor de bloc.

— Au program fix.

— Plătesc, dacă e nevoie.

— Lasă, interveni Lucia, glumeşte.

Chelnerul se depărta.

— Iei totul în bătaie de joc, zise fata. Ce lucrezi tu *acolo?*

— Unde… *acolo?*

— La Bucureşti. Oricine poate să-şi dea seama că eşti din Bucureşti. Voi ăştia din Bucureşti spuneţi tot ce vă trece prin cap şi-aveţi aerul că nu vă pasă de nimic. Chiar nu vă pasă?

— La Bucureşti nu lucrez. Acolo încerc să vând. Şi nu prea vând. Când vreau să lucrez, plec. Sunt pictor.

— A, de-aia aşteptai îngeri, fiindcă voi zugrăviţi biserici!

— N-ar fi rău să fie aşa. Dar e pe dos. Eu am vrut să zugrăvesc un perete de la Mănăstirea dintr-un lemn, e în Oltenia o mănăstire făcută dintr-un lemn şi chiar aşa-i zice, dar mi-au retras comanda. Am un frate profesor, acum cinsprezece ani s-a îmbătat şi-a cântat *Imnul regal.*

— Şi-a făcut închisoare?

— Nu. L-au reclamat directorului. Iar ăsta l-a lungit pe podele în cancelarie şi l-a călcat în picioare. O jumătate de oră l-a pisat, mai erau de faţă trei profesori, şi el n-a scos o vorbă, a răbdat. De când am aflat asta, nu pot să-l mai văd. Mai bine făcea închisoare. I-am spus toată treaba unui coleg, ăla a spus mai departe şi…

— Şi eu am un frate. E în armată, caporal. Vai, ce urât l-au tuns! A venit în concediu şi era chel în cap. Mama a plâns, eu am vrut să-i cumpăr o perucă, dar el mi-a luat banii şi i-a băut. În fiecare zi se îmbăta şi mânca numai pe la prieteni. La plecare i-am dat patru crapi afumaţi, un cunoscut ne-a spus că a vândut doi în tren. Ce să-i faci, a luat obiceiuri proaste. Eu ţin mult la el, în copilărie, toamna, ne era milă de frunzele de plop că se îngălbenesc şi cad, şi le căram în odaie şi le băgăm sub pat, să nu degere. E tâmplar de mobilă – lustruieşte scaune, mese şi face şi cercevele. De la el ştiu că chitul se pune la geamuri numai pe dinăuntru, ca să oprească ploaia. Întâi voia să se facă potcovar, dar asta nu mai e astăzi o meserie, nu-i aşa?… Uite, zise ea speriată, vine Ciclistul.

— Bună seare, spuse Ciclistul, trăgându-şi un scaun. Mă uitam, Lucia, că ţi-ai scurtat părul. Se întoarse către Tudor. Când stai de vorbă cu Lucia trebuie să ai băţul pentru şerpi la tine.

— Şi taci odată! spuse fata. Taci şi lasă-mă-n pace!

Fraza aceasta, clădită biblic, o repetă cu voce joasă, dură, cu violenţă nestăpânită.

Tudor îşi frământa buzele vinete, subţiri, nasul ascuţit îi tremura. Ciclistul zâmbea satisfăcut, clătinându-şi uşor omoplaţii viguroşi. Zâmbetul îi urâţea faţa lungă, cioplită în linii

ferme.

„Eşti un idiot vesel”, vru să-i spună Tudor, dar se deschiseră uşile spre verandă, şi renunţă.

Dincolo de verandă, aerul era curajos, captivant, din nişte nori mici, înfundaţi în bezna nopţii, mici şi aranjaţi cu cochetărie, ca nişte coafuri de femei tinere, scăpărau fulgere mov-alburii, ca nişte sărutări de foc în gura unei flinte. Se contracta în convulsii, semeţ, trufaş, necunoscutul, şi, desprins parcă din zvârcolirile lui, de pe verandă apăru o femeie în rochie lungă de tafta şi trecu lângă masa lui Tudor, purtând în mână o vază înflorată cu migală şi care semăna, din pricina luminii molatice pe care o răspândeau braţele şi ochii femeii, cu o creangă pe care s-a oprit un soare albastru, lipsit de putere şi de căldură, dar scânteietor de albastru, ca o pulbere de cer închegată într-un vis.

— Face jonglerii şi vinde pocnitori, zise Ciclistul.

— Ce? întrebă Tudor, fără vlagă, privind la tipul în haine negre care ieşise pe ring şi bătea step.

— Vreau să m-asculţi, ceru Ciclistul. Mă aflu într-un moment hotărâtor pentru viaţa mea. Vreau să mă însor.

— Cu cine? întrebă Lucia.

— Cu casieriţa din schimbul doi de la aeroport.

— A, nemernica aia cu pulpele scobite! făcu ea cu dispreţ. Pentru Lucia, toate femeile erau „nemernica cu pulpe scobite”.

— Te-ntinzi prea mult, făcu Ciclistul, întărâtat. Nu-i cine ştie ce, Tudore, dar vorbeşte frumos, eu cred că-şi alege cuvintele din cărţi. Azi mi-a spus că m-a văzut rulând şi că-i tremura inima ca un joc de miei. Trebuia, dacă eram deştept, să mă fi însurat cu Iulia, care-a fost alergătoare pe suta de metri şi-acuma zboară pe Bucureşti-Paris, am pierdut ocazia, azi eram îmbrăcat din cutie şi-aveam maşină. Dar o să am. „Nemernica cu pulpe scobite”, cum îi zici tu, Lucio, săptămâna asta intră la zbor. Stewardesă. (Pronunţa: stevardesă). A căzut avionul de Frankfurt şi s-au făcut două locuri libere. E cea mai bună partidă, Arghiropol zice să bag actele chiar mâine. Haine, bani, şi când pleacă, pleacă. Chiar dacă are ceva bănuieli, nu poate să se întoarcă din drum. Astea de pe pământ sunt totdeauna cu cuţitul atârnat de cingătoare. O stevardesă e cu totul altceva. Zboară un an, aduce, şi pe urmă mai zboară ce mă zboară, şi într-o zi cade. Patruzeci şi opt de mii nouă sute de lei, atât se dă

despăgubire. Ce zici?

— N-are importanţă ce zic eu. Tu ai socotit totul.

— Adevărat, aprobă Ciclistul. Dar am vrut să-ţi spun, şi tu nu eşti în apele tale. Eu sunt cu un tapiţer, are la el arcuri şi sfoară şi mi-a dat un furtun pentru benzină... E nenorocit că nu poate să picteze ce vrea, îi spuse Luciei, are nişte idei anapoda, nu ştiu dacă nu ţi le-a spus, dar n-am înţeles mare lucru. De ce stai cu ea, dacă nu-i spui nimic?

— Seamănă cu o soră a mea care s-a spânzurat, zise Tudor, şi gura i se lăţi într-un zâmbet chinuit.

„La ce bun toate astea?" se gândi el, şi, brusc, îşi dădu seama că Lucia avea într-adevăr înfăţişarea Olimpiei, nu a Olimpiei care se spânzurase, ci a Olimpiei care ar fi fost astăzi.

— Era tânără? întrebă Lucia. Nu trebuia să se omoare.

— Spui nişte prostii! zise Ciclistul. Fetele nemăritate sunt intotdeuna mai aproape de moarte decât bătrânele de şaptezeci de ani. Vă las, mă cheamă tapiţerul. Poţi să-i spui despre tablouri, Tudore, te-ascultă, că şi ea are idei anapoda, dar într-o zi o să dea de dracu cu ţigările de contrabandă. Şi-o să-mi pară rău, odată am făcut amândoi una trăsnită, era iarnă, am petrecut la onomastica fetei şefului de gară, şi dimineaţă am făcut baie, sus, în castelul de apă. Cine şi-a pierdut brăţara acolo, Lucico?

— Nu ştiu, spuse ea, du-te.

— Ah, Lucico, când oi avea un butoi de bani, să stea sutele maldăr ca frunzele de viţă la saramură...

— Du-te, se rugă ea, chinuit.

— Plec, dar eşti rămasă pe loc într-o perioadă când toată lumea avansează. Broasca aia afurisită a pus lăbuţa pe un cadou, arăta el spre femeia în rochie de tafta care se rotea pe scaunul cu şurub al pianistului, bătând ascuţit din picioare şi strângând între sâni o sticlă de şampanie trimisă de la o masă. Sticla era desfundată, spuma albă se revărsa pe pieptul femeii, fardat şi năduşit.

— Uite, zise Tudor deodată, întinzând mâna spre bârnele false.

— Eşti bolnav, făcu Lucia. Nu trebuia să bei. El lăsă mâna moale pe masă şi întrebă:

— Tu chiar nu vezi nimic?

— Ce să văd? întrebă fata, şi se gândi că e nebun.

— Capetele administratorilor de bloc. Uită-te, sunt câte două la fiecare bârnă. Administratori sănătoşi, falcoşi.

— Eu nu văd nimic.

— Put a rachiu şi le tremură nările de poftă. Cumpăr un coş de pocnitori şi li-l dau. Or să le mănânce pe toate, ai să vezi.

— Spune-mi, despre soru-ta care-a murit, se rugă ea. S-a omorât din dragoste?

— Cred că s-a jucat. Oricine poate să se joace şi să moară aşa, pe degeaba.

— Nu, de ce? Eu vreau să trăiesc, mi-e frică de moarte.

— Tu nu ştii aia e, zise Tudor, *Trandafiri cu ochi scoşi numai morţii sunt frumoşi.* Şi pe urmă spuse: Era joi în săptămâna Paştelui…

Şi se făcu joi, şi un vânt începu să bată dinspre Râmnicu-Sărat spre Buzău, trecând prin răsăritul soarelui şi peste un grup de patru ţărani, în flanele cenuşii, cu buzunarele înfundate cu tutun tocat, strânşi pe maidanul din faţa primăriei. Bărboşi – unul are, întins pe toată falca, o cicatrice în formă de copită de cal – se rotesc în jurul salcâmului de care atârnă Olimpia. Sus, Tudor izbeşte cu toporaşul în funia de cânepă înnodată pe cracă. Olimpia are brânduşi în rochie şi miroase a fund de râpă în care s-au tăvălit lupii. E o primăvară nemernică, peste noapte s-au furat patru cai, au înflorit zarzării, pe izlaz pluteşte un abur alburiu, în zori, Olimpia a ieşit să tragă clopotele pentru denii, pentru cele douăsprezece îngenuncheri şi nu s-a mai întors.

— Căscam, avea să potrivească mai târziu primarul, şi-odată începui să urlu, intru cu capul prin geam şi mă tai la obraz. Aia nu cade, nu se dă huţa, e moartă. Şi-nainte tocmai mă gândeam: Ce nopţi, mă, acuma clopotele, sub luna asta galbenă ca lemnul de fag, nu mai sunt de fier, sunt de iarbă, un culcuş de pasări, va sa zică. Atât de tânără, şi să-şi bage capu-n laţ! Avea braţe albe, pesemne că se spăla numai cu rouă, Dumnezeu s-o ierte…

— E mult timp, spuse Tudor, nu mai ştiu bine ce-a fost, cântau lăutarii, şi învăţătorul plângea în curte, pe o buturugă. Eu am gătit pomul în care s-a spânzurat, am legat în el covrigi şi mere, şi de sus vedeam conacul. În iarnă, acolo, se împuşcase boierul tânăr. Au făcut petrecere, el a ieşit să se plimbe cu fosta nevastă, ningea şi ei mergeau pe sub copaci şi toţi se gândeau c-or să se împace. Pe urmă ea a intrat în casă – o răzbise frigul –

el a rămas în zăpadă şi s-a împuşcat lângă nişte tufe de trandafiri, şi unde a murit, zăpada s-a făcut roşie, roşie. Ea l-a văzut de la fereastră, purta un sal mov pe umeri… dar asta nu are nicio importanţă, spuse el, turnând vin în pahare.

— Trebuie să zugrăveşti o biserică pentru sora ta, zise Lucia. Trebuie neapărat.

— Mai târziu, spuse Tudor, acum vreau să pictez altceva, vreau să pictez *zgomote,* înţelegi?

— N-ai cum, zise fata, zgomotele nu se văd, vrei ceva care nu se poate.

— La fel spune şi Ciclistul: „Vrei tot ce nu se poate”. Dar nu trebuie gândit aşa. Sunt prea mulţi proşti pe lume care gândesc aşa, şi nimeni nu mai încearcă astfel. Sunt în oraşul ăsta de trei săptămâni, şi de două săptămâni nu pot să dorm, să lucrez, să mă odihnesc. Stau într-o cameră unde s-a tras cu puşca, pe băcan l-au legat de un catâr şi l-au dus – astăzi nimeni nu mai ştie de el – am un cămin necurăţat, glonţul tras asupra băcanului a spart o placă, ieri am luat ciocanul şi dalta ca s-o înlocuiesc. Dar parcă mă pândea cineva prin perete şi imediat a început să urle şi să bată fier pe fier. Un ceas întreg, care urma altor ceasuri pline de urlete, înşirate pe parcurs de două săptămâni, dar de data aceasta totul era peste puteri, zgomotul creştea mereu, am început să transpir, am ieşit în curte, am ocolit şi-am urcat pe nişte trepte întunecoase şi-am sunat, şi-un copil a vrut să-mi dea-n cap cu o pedală de bicicletă. „De ce urli? am strigat. De două săptămâni nu se mai poate trăi aici”. Zice: „întâi a plecat tata, şi-am urlat cu frate-miu, am făcut zgomot ca să nu se simtă c-a plecat. Ieri a plecat şi frate-miu, şi acuma trebuie să fac zgomot şi pentru el”.

— Unde au plecat? întrebă Lucia.

— Despre taică-su nu ştia să spună nimic. Frate-su la şcoala de corecţie. A furat prăjituri dintr-o cofetărie. A intrat să ia şi să fugă, dar s-a apucat să mănânce, a înfulecat paisprezece prăjituri, i s-a umflat burta şi-a adormit pe tejghea, cu capul pe un sac cu făină. Dimineaţă au tras mult de el până să-l scoale. Nu se împăca cu nimeni, se înţelegea numai cu câinii, cu ei se juca, îi învăţa să facă salturi, să se târască pe burtă după şoareci. Când pleca dimineaţa, douăzeci de câini îl aşteptau în faţa porţii şi-l duceau până la scoală. La douăsprezece îl aşteptau din nou şi-l aduceau acasă. Nu ştiu dacă voi aţi avut

câini, noi am avut, câinele e cel mai simţitor animal. Sunt oameni care vorbesc cu păsările, eu cred ca băiatul ăsta ştia să vorbească cu câinii. Poate că toţi câinii ăia se gândeau că şi băiatul ăla e un câine, sau poate el credea că e câine.

— Hai să plecăm, zise fata, s-a făcut târziu, trebuie să se lumineze şi mă apasă aerul ăsta din cârciumă.

— Bine, căzu el de acord, şi se gândi că de cu seară fusese gata să plângă, iar acuma nu mai simţea nimic, avea sufletul gol.

Trecu printre mese, în urma Luciei, ţinând servieta lipită de picior, arunca o privire inexpresivă spre bârnele false, lustruite, băgă un pumn de bani în mâna femeii de la garderobă şi-şi umplu buzunarele cu pocnitori mici şi cafenii, aşa cum sunt castanele, dar aspre la pipăit. Cerul deasupra fluviului era înalt, sălbatic, fata îl apucă de braţ şi îl duse la capătul digului, unde era o limbă de nisip – el avu impresia că va vedea jos, lângă tufele de mărăcini, stârvuri de vită – şi ea îşi scoase rochia şi rămase goală, ca să facă baie, şi-i spuse şi lui să se dezbrace, dar el nu vru, răspunse că e bolnav, se lipi cu spatele de peretele de piatră şi-o privi cum încerca apa cu piciorul. Avea o carne moleşită şi blondă, lascivă mai mult decât moleşită, şi care, frământându-se în mers, îşi trăda condiţia de masă amorfa care nu ştie să fie neîndurătoare.

— Am un săpun în poşetă, dă-mi-l, ceru ea.

Tudor deschise poşeta, scoase săpunul, înfăşurat într-o hârtie, şi i-l duse. Ea îl privi pe Tudor, râzând, fără să se ruşineze de goliciunea ei. Avea sâni mari, cu urme galbene, de muşcături vechi, înmiresmaţi şi răcoroşi, ea încercă să-l aţâţe, scuturându-şi-i, dar el se retrase, fără să vadă urmele acelea brutale, de parcă i-ar fi fost nevastă şi o cunoştea din toate nopţile, şi, retrăgându-se, închise ochii şi încetă să mai fie acolo, în malul fluviului, pătrunse într-o câmpie înconjurată de zări mişcătoare, pe care putea să le mute unde vroia, şi veniră cu el douăzeci de câini şi un băiat care păzea câinii şi vorbea cu ei şi câinii îl înţelegeau, pentru că şi băiatul era un câine.

— Am venit să vă spun că… să vă duceţi dracului. Se poate să nu-mi spuneţi că veniţi la baie?!

Era Ciclistul. Scăpase de tapiţer şi sta în muchia de piatră a digului, clătinând încet un picior musculos. Aerul străveziu al dimineţii îl îmbrăcă într-o suflare răcoroasă, cu miros de nămol.

Tudor nu se întoarse, ridică uşor privirea peste cap, rostogolindu-şi ochii, şi se gândi că are douăzeci şi opt de ani şi că nu va putea niciodată, chiar dacă va fi să trăiască şaizeci sau şaotezeci de ani, să deseneze zgomotele, creşterea şi agonia lor, ci numai le va auzi mereu. Atât: le va auzi mereu.

— Ai cumpărat pocnitori, spuse Ciclistul. Dă-mi şi mie.

— Ia-le pe toate, zise Tudor, şi i le dădu.

Iar Ciclistul începu să le izbească în piatră.

IARBĂ VÂNĂTĂ

Marea dormea sub bărci, trândavă. Porniră din orizontul verde, briza suspina între straturile de trandafiri albi şi-n plopii care închid plaja în dreptul hotelului Bellona.

— Saramura asta, zise bătrânul Alf, începe să-mi facă greaţă. Juri că-i pregătită de bucătăreasa de la cantina teatrului.

întinse picioarele subţiri – stângul era mai scurt cu două degete -şi cearşaful vechi plesni pe mijloc. Alf se săltă în şezut, amărât, privi cu duşmănie încordată, clătinând aproape imperceptibil ţeasta ascuţită cu păr rar, lipit de tâmple, cu nasul coroiat la vârf, de nesfârşite întâlniri cu paharul, şi, întinzând mâna, cu degetul arătător în formă de cange, spintecă până la capăt cearşaful.

Tolănită în şezlong, Avia se căsnea să-şi lipească pe nas un petic de hârtie udat cu scuipat.

— De ce-aţi făcut aşa? spuse ea. Vi l-aş fi cusut eu.

— Iubesc desăvârşirea, răspunse Alf.

Era supărat că nu-i sosise pensia. Desfăcu braţele vânjoase şi tari, în ciuda subţirimii lor, şi rămase tăcut, cu gura deschisă, primind ca pe o binefacere briza.

— Pinii din Roma! spuse, râzând, tânărul actor. Îţi închipui, pesemne, că aerul salin lustruieşte dinţii.

— Poate-ţi cârpesc două perechi de palme! se-nfurie Alf. Eşti obraznic şi stupid ca un bivol.

— E îndrăgostit, spuse Avia.

— Da? întrebă Alf. Curios. Eu, însă, cred că e numai excitat. Rigo sta în genunchi, brunet şi masiv. Muşchii lui, proeminenţi sub pielea bronzată, încercau un joc teribil de relaxare şi uimire.

— Vorbeşti prea liber, spuse el.

— Nu, drăguţă, zise Alf, ceea ce fac eu se cheamă conectare. Dar îţi trebuie imaginaţie ca să înţelegi asta. Şi tu nu ai.

Rigo luă nisip în pumn şi, lungindu-se pe burtă, îi presără pe picioare Aviei. Ea, fără să spună ceva, mişcă uşor tălpile – vietăţi ciudate, cuprinzând o acceptare vibrândă – şi Ringo îşi lipi buzele uscate de unghiile date cu sidef.

Douăzeci de copii, în fundul gol, graşi, prăjiţi de soare, cu degetele şi gura minjite de untul servit la micul dejun se pişau în marginea apei. Cel din capul şirului rotofei şi cu buricul gogonat, îngenunchease într-o parte, încercând parcă să se ferească de două fete, întinse pe saltele pneumatice, lângă cortul unui pictor modernist -culori vii aruncate pe pânza de în laolaltă cu frunze de arţar, şi cu etichete ale unor hoteluri din staţiuni celebre. Un suedez sau aşa ceva -în orice caz un nordic – filma plaja cu un aparat cu peliculă îngustă. Se cocoţase pe o scară de zugrav şi Alf, privindu-i picioarele păroase, se pomeni mârâind o înjurătură. Ringo crezuse ca lui îi fusese adresată.

— Am spus pinii din Roma şi te-ai supărat, zise el. Dar în preajma ta, toţi spun asta.

— Iar începi să fii scârbos. Ştii bine că nu i-am văzut niciodată.

— Marea e îngrozitoare astăzi, spuse Avia. Hai, isprăviţi, să-nehidem ochii şi să ne gândim că suntem în *Moartea la Veneţia.* Sau, mai precis, în lagună la Veneţia.

— Da? Şi cine-i Tadgio, aş vrea să ştiu?

— Nimeni. A fost. Am avut un frate care semăna perfect cu Tadgio. Aceeaşi matrice luminoasă… Aţi auzit de crima din Constanţa? Un doctor care…

— Un dement, reteză Alf. Trebuia împuşcat pe loc. Fugă de sub escortă, sau ceva în genul ăsta. O explicaţie, o motivare se găseşte oricând, dacă vrei să cureţi lumea de tâmpiţi.

— Mai bine zis, un caz tipic de invertit sexul, preciza Rigo.

— Tot una e, zise Alf.

— Dar nu se ştie sigur dac-a vrut să ucidă.

— Să-l împuşte! strigă bătrânul. Şi-ar trebui s-o facă aici, pe plajă, în faţa lumii. Pe plajă, ca să-i pară şi mai rău de viaţă.

— O! se scutură Avia.

— De ce, domnişoară? Sunt sigur c-ai vrea s-asişti la spectacol. O execuţie în zori. Asta aduce public. După execuţie, ne-am sui în automobilul lui Rigo şi am pleca la Balcic, în Bulgaria.

— Şi de la Balcic, în drum spre Varna, ne-am opri la hanul ăla

al derviştilor, adăugă Rigo. Ţi-aminteşti, Alf?

— Pinii?

— Puah! Pinii din Roma! Nu de pini, de mormântul ăla al turcului, ziceam. Auzi, Avia, mormântul are o răsuflare. Bagi mâna, şi dacă ţi-ai înşelat bărbatul – cu fapta – sfântul dinăuntru ţi-o rupe. Tronc! şi rămâi ciungă pe viaţă, fetiţo.

— Da, ştiu, zise Alf. Tot de crime vorbeam şi atunci. Era o chestie drăcească, mi se pare. Tu povesteai.

— Exact, eu povesteam, pentru că eu am descoperit criminalul!

— Tu?! se miră Avia.

Şi trupul ei mic, unduios, în care tremurau fosforescent douăzeci şi patru de ani, se încorda, şi Rigo înţelese brusc semnificaţia cuvântului conectare pe care-l pronunţare Alf.

— Da, eu, zise el, dar peste sângele scurs e numai uitare. Crima s-a produs acum optzeci de ani. Am muncit ca un bezmetic o lună încheiată, am cercetat o tonă de hârtii şi l-am găsit pe ucigaş. L-am prins, dar el nu mai exista de mult. Ca să vezi ce afacere tâmpită! Trăim puţin, asta e. Nu mai exista nici ucigaşul, nici cei ce voiau să se răzbune.

Ocolind printre straturile de trandafiri, o femeie în rochie lungă, cu părul blond, despletit pe spate, se apropie de grupul actorilor. Purta papuci cu barete din fir aurit. De toartele sacului ei de plajă atârnau două şiruri de scoici poleite. Înaltă, cu gâtul lung, privi o clipă baticul care înfăşură, în legătură egipteană, capul Aviei, surâse şi, aplecându-se către bătrânul Alf, spuse încet:

— Te cheamă tata. Acum.

— E grav? sări Alf, şi-şi apără cu unghiile pieptul osos.

— Suntem în vila de lângă biserică.

— Fac un duş şi vin acolo în zece minute.

Blonda avu un zâmbet pentru Avia, trist, nepotrivit cu trăsăturile drepte, îngheţate ale feţei, şi plecă, urmărită cu coada ochiului de către Rigo. Un copil, purtând peste mijloc un colac de salvare, se întinse să apuce şiragul de scoici poleite, ea îl îndepărtă, apăsându-l uşor cu palma pe creştet.

— Moare! zise Alf şi înjură. Pinii din Roma! şi se ridică în picioare tropăind să scuture de pe el grăuncioarele de nisip.

— Cine moare? întrebă Avia.

— Grigore Ionescu-Şoimu, marele tragedian, regele la

arlechin, şi porni spre hotel.

— Milostive 1 murmură Avia, şi înţepeni în şezlong, cu marea adunată în ochii negri…

Bătrânul Alf, în costum închis, cu lavarieră roşie, învoaltă, sub fălcile vinete, înţesate de peri aspri, străbătu parcul în care doi paznici stropeau iarba cu furtunul, şi ajunse în poarta de lemn a vilei de lângă biserică. Un pescar, care întinsese plasa pe gard, se bătea peste cizme cu doi guvizi. Plescăitul acela enervant se asocia cu şuieratul dezgustător al unei sirene din parc şi cu ciripitul insolent al vrăbiilor din clopotniţa dată cu miniu de plumb. Sus, pe cerul albastru-ceţos, alerga un nor, în formă de câine. Dar jos, în rugii de iederă acoperind terasa de lemn, se scutura linişte. Alf auzi tuşea cuiva, seacă, apoi din nou plesnitura guvizilor pe tureatca cizmelor de cauciuc, şi se opri. Muribunzii îl înspăimântau şi el era singur. Apoi un gând îl străbătu: „Dacă intru la el, trebuie să mă vadă mai bolnav”, şi se întoarse, tiptil, la poartă, şi luă, întinzând mâna peste gard, bastonul pescarului.

— Ţi-l înapoiez imediat, băiete, spuse în şoaptă şi, înfingând în dalele de piatră vârful bastonului prevăzut cu amortizor, pătrunse în vilă.

Briza mării şi un miros nedefinit, răcoros, ceva între esenţă de brad şi mucegai de marmură – sau amândouă la un loc – îl făcură să se strâmbe, dezgustat. În fundul încăperii, după o perdea de tul, găurită în mai multe locuri cu ţigara, Grigore Ionescu-Şoimu zăcea într-un pat larg, cu pătura trasă până la bărbie. Capul, cu păr bogat, sur, încâlcit de transpiraţie, se odihnea pe o pernă de pluş. Ochii mari, goliţi de orice expresie, priveau fix carpeta de păr de cămilă prinsă cu un şnur pe peretele din faţă. În două oale de lut, cu brâie negre şi verzi, puse de o parte şi de alta a căminului de scândură pentru picioare, trandafiri galbeni şi liliac de Dobrogea.

Alf trase colţul perdelei şi inelele de alamă zornăiră pe sârmă. Bătrânul mişca buzele uscate, fără să articuleze un cuvânt, şi se răsuci chinuitor pe coaste.

Bâţâind, cu pleoapele obosite – muşchii, adunându-se în gâlci, trădau umbletul nimicitor al bătrâneţii – Alf încerca cu mişcări rupte să ia carafa cu apă de pe masă, nu izbuti şi se lăsă greoi în fotoliul de răchită tras lângă pat.

— Alf! îngână Ionescu-Şoimu şi fixă bastonul.

— Şchiop, zise Alf. Tendonul ăla a cedat complet şi nu mai e nicio scăpare. Pinii din Roma, din cauza lui nu i-am văzut.

— Directorul a fost un măgar. Ar fi putut să te ia.

— E târziu, bravul meu prieten. Ce-a fost, nu mai vine. Eu v-am fost umbra tuturor. Dublura… Şi-acum sunt aici, la mare, ca să-mi aduc aminte de… Nu mai ştiu de ce. A, femeia şi luna. Femeia care se îneacă. Azi noapte am murit.

— Ei, prostule!

— Ştiu ce vorbesc. Venea furtuna şi n-am văzut-o. Fulgera spre Turcia, unde n-am fost niciodată, şi eu muream. Sunt mort, da, da, tu vezi acum, pentru că eu nu sunt aici. De un an îmi bătea moartea la geam şi azi noapte i-am deschis: „Intră!” E rece la tine, frig.

— Aici, Alf? fii băiat cuminte, e cald, am spus să se facă focul.

— Sunt în mijlocul râului, de-aia mi-e frig, tu nu vezi? Am plecat cu maşina, şi ăla, figurantul ăla obraznic, ăla cu mutra învelită în foiţă de staniol, vorbea de crime. Pinii din Roma! Nu există crime perfecte.

Detectiv fără angajament, care ţăcănea la aparatele de bord ca să-şi facă de cap, ca s-o ciupească pe Barbara. Şi uite, s-a rupt şoseaua şi am intrat în râul ăsta din dedesubtul şoselei. Auzi, cine lasă râurile să încalce peste şosele? Nu vreau!! Barbara!… Barbara!

— Alf, prietene, gemu Ionescu-Şoimu.

— Pinii din Roma, strigă iarăşi Alf, şi se ridică.

Obercăind, apucă bastonul, îl înfipse în covorul de plută, să sprijine piciorul schilod şi coborî în grădină. Vrăbiile se mutaseră de pe clopotniţa bisericii în teiul din curtea vilei, pe cer, norul în formă de câine se adunase în haită – era acum ca un mal de nori negri în formă de câini, cu boturile lungite spre soare – iar pescarul de la poartă frământa tutun în palmă, neliniştit, şi pe mare se clătina vânt verde, bărcile săltau, scârţâind, şi pescăruşi albi, întorşi din gropile cu hoituri ale stepei, ţipau, chemând furtuna.

Alf atinse plasele ude şi smulse câteva fire de zegraz, ruginite.

— Băiete!

— Ascult, domnule, zise pescarul.

— Moartea vine cu vrăbii.

— Nu înţeleg.

— Nu-i nevoie, zise Alf, tu vinzi peşte, eu vând iluzii.

Şi, îndreptându-şi umerii, se înclină larg în faţa a două fete, suedeze sau cam aşa ceva, care se întorceau de la plajă. Încetiniră mersul ceea ce era o invitaţie, şi Alf se prezentă şi porni în rând cu ele, trăgând uşor piciorul stâng. Nu se arătau chiar atât de bucuroase de cunoştinţă, cum ar fi vrut Alf, spuseră că se grăbesc să prindă masa cu prima serie – îngânară ceva şi despre nişte prieteni – şi el se gândi c-ar fi trebuit să le ofere un aperitiv, campari sau biter servit cu gheaţă, dar n-avea bani. Le propuse, totuşi, să se întâlnească din nou, seara, după cină, ca să meargă la barul Neptun din coasta lacului Sutghiol şi se despărţiră.

Exact în clipa aceea începu ploaia, fetele fugiră spre hotel, apărându-se de ploaie cu sacii de plajă şi Alf se întoarse să-l caute pe Rigo. „Dacă vreau ca ele să vină, nu trebuie să fug”. Apoi schimbă gândul: „îl voi sili să-mi dea bani, are, trei zile pe săptămână aleargă prin viile de la Murfatlar, în chip de faun, ca să-i înveselească pe străinii care merg acolo să ciocnească oale cu Bacchus... cine dracu o fi facând-o pe Bacchus?!... Ar trebui să mă angajeze ca un faun şchiop, m-aş urca pe mese, aş ţopăi printre străchinile cu pastrama, cu stângul aş răsturna coarne de ţap şi fetele mi-ar stoarce struguri în ceafa.

Rigo şi Avia şedeau pe terasă, lângă sala de biliard, mâncaseră şi priveau cum bate ploaia în mare. Alf intră, atârnă în cuier pălăria din pai de orez, şi se aşeză la masă dinaintea unei porţii de peşte alb şi a unui castron de salată de morcov şi ţelină, amestecată bine cu ulei şi sos de citrice. Schimbase costumul, păstrând doar lavaliera. Haina uşoară, cu flori de bobitei de ţesătură, pusă peste o cămaşă de poplin, cu manşete lungi, încheiate în butoni lucraţi din monezi de argint vechi, se asorta strident, parcă ar fi fost de împrumut, cu pantalonii indigo, dându-i lui Alf o înfăţişare de crupier, la modă, aici la porţile orientului, cu vreo treizeci de ani în urmă. Imaginea ar fi câştigat în perfecţiune, cu condiţia ca Alf să învârtă în mâini, neglijent, clănţănindu-i încuietorile, o tabacheră din aur masiv, şi să aibă în buzunare o revistă de sport ilustrată şi un program de curse.

— Cum îi e? întrebă Avia, şi Rigo o văzu cum îşi infige uşor dinţii în buza subţire şi vânătă, pregătindu-se să se abandoneze durerii.

— Rezistă, răspunse Alf, cu o voce care nu mai lăsa loc pentru amănunte.

Alf ştia foarte bine că nimeni nu vine la mare ca să trăiască sau măcar să accepte o nenorocire. Acolo unde apa, pământul şi soarele se unesc pentru o aventură supremă, gândul fiecăruia dintre noi, bolnav şi uimit, încercă mereu doar speranţa de aventură, rareori glorioasă, dar veşnic înscrisă în carne.

— Ar fi groaznic, spuse Avia. Dar Alf n-o auzi. Zise:

— Am jucat în faţa lui rolul omului de două ori mai bolnav, vizitat clipă de clipă de moarte şi asta o să-l ajute să se menţină.

— Nu cred că ţi-a reuşit, spuse Rigo. Tu ai un mod nenorocit de a privi viaţa, şi asta te trădează.

— Cum? întrebă Alf.

— Corcit.

— Drace! făcu el, mirat. În gura unuia ca tine, asta nu sună rău deloc. Dă-mi două sute de lei, ceru el apoi. Scoate şi numără imediat, fiindcă presimt că o să ne certăm şi nu mai văd cum o să mi-i dai pe urmă. Mulţumesc, spuse, împăturind hârtiile. Bani au numai nebunii şi proştii. Rigo, pentru că ei călătoresc mult şi sunt indivizii cei mai vitali. Ştii că într-un fel marea e o zeamă a prostiei voastre? Da, marea e vie până la două-trei sute de metri adâncime, numai apele din zona asta călătoresc şi au prilejul să devină ploaie, în rest, totul, totul e mort, înţelegi?

— Voi, bătrânii… zise Rigo cu dispreţ

— N-ai înţeles nimic şi, uite, o să se întâmple ceea ce bănuiam.

— Curios, spuse Avia, nu-l puteţi suferi, dar sunteţi mereu împreună.

— O ciudăţenie a mea de care nu mă pot lecui. Dar pe ploaie simt o nevoie biologică să-l jignesc, aşa cum simte el acum nevoia să facă dragoste. Eşti un animal, Rigo.

— E o pierdere? întrebă Rigo, nepăsător.

— Nu, cred că nu, pentru că înaintea dumnezeirii numai omul singur e omologat ca fiinţă răspunzătoare de actele sale… animalele i-au fost date omului ca jertfă… dintru început întru sfârşit… degeaba le plânge Axei Munthe… toate, toate sunt jertfe date omului. Chiar şi cele care scapă şi mor de moarte bună, după ce toată viaţa au ucis, au gâtuit, au strangulat şi au

nimicit, fără să fie pedepsite, căci omul n-a putut să le ajungă, sau le-a ajuns, dar era sătul şi-i prisoseau, nu vor fi din nou înviate, căci ele n-au drept nici de acuzare, nici de apărare, aşa înţeleg eu, şi apostolul Petru o spune…

— Pinii din Roma! spuse Rigo, plictisit, lasă-te de chestii de-astea.

— Aşteaptă, ceru Alf, mai am încă un punct de vedere. Am fost înzestrat cu multă imaginaţie, de-aia îmi şi permit să-mi schimb punctul de vedere când vreau, sau îmi permit să am mai multe puncte de vedere în acelaşi timp. Ionescu-Şoimu avea talent, mult, nemăsurat, dar niciun pic de imaginaţie. Noi doi, uniţi într-unul singur, am fi uimit şi-am fi distrus scena românească.

— Trebuia să te ocupi cu altceva în viaţă.

— Păi asta am făcut mereu.

— Cum? întrebă Avia.

— Am visat. E o ocupaţie dintre cele mai grele. Pentru cei mai mulţi, imposibilă. Adineauri, vorbind, mă gândeam cum o să mor.

— Nu mă interesează cum o să mori, zise Rigo, ci… când o să mori.

— Asta ţine mai mult de vis. Dar o să mor izbit în falcă de un camion. Vreau să trec strada, alunec şi un camion în plină viteză o să-mi zboare ţeasta.

— Oribil, se scutură Avia.

— Nu, zise Alf, fiindcă în ziua aceea, o să fiu mireasa care nu se mai întoarce. Ştiu un loc la Dunăre şi o casă de lemn. E iarnă şi obloanele sunt îngheţate. În ziua aia o să ningă, o ninsoare cum nu poate să fie decât acolo, iar eu o să am douăzeci de ani şi o să fiu fată şi mireasă. Din casă, prin crăpăturile obloanelor şi ale uşii, ies aburi, înăuntru se petrece. Încet, cu paltonul peste rochia de nuntă, urc dâmbul din fundul curţii şi cobor la fluviu. În gura şopronului, două sănii şi patru cai, cu păturile pe ei. Au promoroacă pe bot. Un bici atârnă, uitat, la streaşină. Un morman de lemne şi un coş pentru surcele. Desprind toporul înfipt într-o buturugă şi sparg o copcă. Îmi place cum sare gheaţa şi vreau să văd la ce adâncime o să dau de apă. Ştiu că totul o să fie altfel de acum înainte, dar, lovind cu toporul, refac tot ceea ce ar fi avut un sens. Ninge mereu, undeva, nevăzut, un ins pe care nu-l cunosc numără bătăile toporului, cei

dinăuntru beau, şi târziu o să-şi dea seama că nu mai sunt acolo. Cineva mă strigă şi pornesc să mă caute. Unul dă de copcă, dar în gura ei nu vede decât un peşte, mare, gras, cu solzii aurii, deschizând gura după aer. O să îngenuncheze şi o să-l prindă şi o să-l arunce pe gheaţă, strigând c-a prins un peşte, şi o să-l spintece cu briceagul, dar peştele ăla va continua să se arate mereu în copca aia, în fiecare an şi după fiecare nuntă, până când nu va mai fi, şi după aceea. Şi alţi oameni îl vor izbi într-una cu capul de gheaţă şi el va sângera în toate iernile şi va continua să fie mereu la întâlnire, nelipsit... Am, undeva, o scrisoare de la o fată de demult pe care am iubit-o şi am lăsat-o să plece departe. Scrie: „Am cumpărat un peşte mare, cu aripioare roşii, în fiecare zi scot din acvariu o lingură de apă sărată şi pun la loc una de apă dulce, şi când se va obişnui să trăiască aşa cum l-am silit eu s-o facă, o să-l iau şi să-l pun în albia râului de sub casa unde stau acum şi o să-l blestem să urce pe toate râurile şi pe toate fluviile, şi să intre în Dunăre şi să se oprească în copca de unde am băut amândoi într-o iarnă". El a pornit şi vine, Avia, suie şi rătăceşte, dar într-o zi va fi lângă casa de lemn. Şi toţi peştii pe care i-a prăsit în drumul lui, otrăviţi de blestem, ca într-o religie a necunoscutului, adică a ceea ce e dedesubtul sufletului nostru şi ucidem, aşezând mort lângă mort într-un cimitir monstruos, vor continua să urce din râuri şi din fluvii ca să fie culeşi de mâini grele şi izbiţi cu capul de gheaţă, groasă ca piatra lunii. Spune-mi ceva, Rigo, orice vrei, pentru că, fiind atât de netrebnic pe cât eşti, orice-mi vei spune o să mă scoată din sărite.

Rigo scutură capul frumos, cu tonsura de sportiv.

— Eşti o maimuţă care scuipă în zăpadă! aruncă Alf, plin de dispreţ şi se aplecă smucit spre dreapta ca să smulgă suportul de ziare, aşezat chiar lângă Rigo.

Atunci se produse incidentul acela stupid şi grosolan, *acea neînţelegere regretabilă,* cum avea să spună a doua zi directorul hotelului. Alf, repezind braţul, izbi în tava cu cafele cu care un băiat de la bar – cu vipuşcă de satin, haină de culoarea scorţişoarei, fără revere, ochii mici, cenuşii, faţă mică, de castor, obosită, bărbie îngustă de un deget – încerca să se strecoare către sala de biliard, de unde răzbătea la intervale regulate, zgomotul bilelor de fildeş, lovite metodic cu tacul. Trei ceşti zburară şi se făcură ţăndări pe mochetă lângă Avia care, ţipând,

ridică picioarele mult şi le bătu în aer, descoperind o clipă pulpele strălucitoare şi furoul roz, cu margine de dantelă neagră, alte patru căzură pe masă şi se vărsară pe pantalonii indigo ai lui Alf. Băiatul, speriat, începu să se bâlbâie – scuză şi reproş în acelaşi timp:

— Domnule, domnule!...

Alf, opărit, îşi pierdu minţile. Smulse şerveţelul din inelul de lemn şi, răsucindu-l funie, îl lovi peste faţă, ţipând strangulat:

— Imbecilule.

Băiatul apucă şervetul cu o mână şi i-l smulse, Alf se năpusti asupra lui cu pumnii. Ameţit, băiatul dădu drumul tăvii, făcu doi paşi îndărăt şi, încordându-se, se azvârli cu capul – berbece – în burta lui Alf. Exersase, pesemne, îndelung acest procedeu de atac – la el, formă de apărare şi de existenţă – în bucătăriile tuturor restaurantelor unde spălase vase, înotând pân-la coate în apă jegoasă, plină cu resturi de cotlete şi de varză călită, pentru că lovitura fu de-a dreptul formidabilă şi-l proiectă pe Alf în masa de lângă fereastră, încărcată cu coşuri cu fructe. Şi nu-l lăsă să-şi vină în fire. Fierbând de furie, înhaţă mâna cu care Alf da să se sprijine şi să se ridice, îşi înfipse dinţii în ea şi muşcă adânc, rupând carnea şi însângerând-o desperat şi fericit – acea fericire stranie, inegalabilă, nepământeană, născută dintr-o ură cumplită, ajunsă pe făgaşul răzbunării.

— Rigo! strigă Avia. Pentru Dumnezeu, de ce stai?

Dar Rigo şedea şi urmărea scena cu un fel de încântare. Când îl strigă Avia, se ridică, masiv şi elastic, şi-l înfăşcă pe băiat de ceafa, strângând puternic cu degetele pline de inele false. Şi pe urmă – ceea ce constitui principalul eveniment al zilei – când simţi că fălcile au cedat, descleştându-se, îl purtă pe sus câţiva metri, ţinându-l tot de ceafa, ca pe un câine smuls apelor, şi-l împinse lângă căminul de teracotă, cu focurile stinse.

Scăpat din strânsoare, băiatul se holbă zăpăcit la Rigo, zăpăcit dar şi cu un soi de admiraţie şi părea că nu înţelege ce s-a întâmplat, de ce se strâmbă Alf şi ocărăşte şi-şi tamponează mâna vătămată cu batista.

— Ce bestie! rosti cineva de la o masă vecină. Ăstuia, dacă-i faci o observaţie, vine şi te omoară prin somn.

Şi atunci, el înţelese. Masca de nedumerire şi buimăceală căzu de pe faţa lui şi făcu loc îngrijorării. Se îndoi încet, îngenunche şi începu să strângă cioburile. Îi tremurau braţele şi-

i vâjâiau urechile, şi lacrimile îi umplură obrajii. Plângea tăcut, cu limba aduna lacrimile prelinse la colţurile gurii, fiecare hohot se spărgea înăuntru şi-i sgâlţâia convulsiv umerii şubrezi. Acum putea fi lovit fără risc, împotrivirea din el se topise toată în acea muşcătură crâncenă, aştepta chiar să fie lovit din nou.

Jur-împrejur – cerc aspru, nemilos, de priviri crucişe. Un jucător de biliard, în tricou galben, sulfuros, cu pantofii de tenis, cu ochelari fumurii, care apăruse în uşă spre sfârşitul încăierării, îl strigă sec:

— Mă, derbedeule!

Băiatul ridică faţa, păstrând-o proptită pe covor, un fel de aripă căzută în nisip, şi jucătorul întârâtai lungi tacul şi-i atinse fruntea, lăsându-i între sprâncene un punct albastru.

— Lasă-l în pace! strigă Alf de lângă fereastră. Cine te-a poftit să-ţi bagi mutra aici?

— Dar îl aşteptam cu cafelele, răspunse celălalt – uimit.

— Întoarce-te în sală şi o să-ţi aducă. Sau, dacă nu mai ai răbdare, aşează-te în patru labe şi bea ce se mai găseşte pe jos. Avia, hai şi ajută-mi să mă pansez.

Avia părăsi scaunul de răchită şi plecă cu Alf.

— Uite, domnule, spuse jucătorul de biliard, rumen de mânie, îi iau apărarea şi îmi găsesc beleaua… Mă, se întoarse spre băiat, trebuia să-i rupi mâna din cot şi să-l plesneşti cu ea peste bot până stă ploaia.

Rigo strânse şalul, uitat pe scaun, şi porni spre lift. „Acum o să intru în cameră la Avia, era timpul”, se gândi el primind cu zâmbet uşor privirile unei fete, alături de care înotase în zori, când cerul era curat, nedezvăluind niciun semn prevestitor de ploaie, până dincolo de geamanduri unde marea e curată, adâncă şi se atârnă de trup, grea de ispite.

Când îi ajunse din urmă, tocmai sosise liftul. Avia luă şalul şi nu-l primi să vină sus.

— Alf trebuie să se liniştească, iar tu îl provoci neîncetat şi o să facă o a doua criză.

— Crezi? făcu Rigo, cuprins de scârbă pentru Alf. Atunci o să mă duc să bat popicele.

Se răsuci şi-i aruncă bătrânului, peste umăr:

— Iar tu poţi să te duci dracului.

Avia trânti uşa, motorul se declanşa cu tunet, cabina începu să urce şi Alf rosti furios:

— Cretinul! O carabină cu lunetă, şi l-aş curăţa de la geam când îşi spală automobilul.

Singur în hala de lângă terenul de tenis, Rigo aruncă bile de ebonită pe cărarea căptuşită cu parchet de stejar de primă calitate şi strânsă solid între mantinele de beton neted, strălucitor. Popicele, cioplite în formă de păpuşi, asemeni unor sculpturi primitive, Rigo le vedea sub chipul băiatului cu care se abătuse Alf şi le ataca plin de râvnă şi de duşmănie. Din cauza puţoiului ăla şi a dobitocului de Alf călcase în gol în încercarea de-a o poseda pe Avia – şi cine ştia când avea să mai prindă o zi mohorâtă şi ploioasă ca asta de azi, zi ideală pentru făcut dragoste? Bătu scurt şi aruncă, dar bila se opri în salteaua prinsă în două cârlige la capătul celălalt al pistei, fără să fi dărâmat ceva în rostogolirea ei vijelioasă.

— Totul porneşte de la stomac. Te îndopi cu munţi de carne, cum o să ai precizie?! Repară-ţi întâi stomacul.

Era Alf. Nu-l simţise când intrase. Alf îşi bandajase mâna şi o ţinea vârâtă în buzunarul hainei. Între dinţi, o pipă goală.

— Poftim şi dă tu, zise Rigo. Să te văd ce poţi.

— Pinii din Roma. Cu stânga?

— Cu stânga, cu dreapta, cu piciorul, cu orice vrei. Poţi să dai şi cu pipa aia de lăutar. Dar ştiu că n-o să dai. Tu, cel mult, poţi lua la palme un băiat care poartă o tavă în mâini. Eşti un laş, Alf.

— Suport orice, Rigo, dar cu condiţia să nu mai învârti pe deget inelul cu cheile maşinii.

— Perfect, zise Rigo, încălecând mantinela. Stai liniştit, şi aşteaptă.

— Plouă drăceşte, aruncă Alf.

— Înapoiază-te în cameră şi culcă-te.

— E frig.. M-au sunat de la recepţia hotelului să-l primesc pe băiat să-şi ceară iertare.

— N-are vârsta, Alf. Se pune chestia de limită de vârstă.

— Pot să-l fac să vadă cum arată o şcoală pe dinăuntru. Una de corecţie.

— Aha…

— Când l-a împins ăla cu tacul, m-am văzut pe mine. Într-o dimineaţă, scoşi la apel, n-a răspuns unul. Comandantul a intrat în cort, a stat un minut sau două, a ieşit şi-a dat ordin să se taie

sforile şi să se coboare pânzele cortului. „Jos prelatele!”. Tot aşa uriaşe şi cu o seară înainte, când ne aduceau de la culesul porumbului. „Jos din camioane!” şi „Jos, pe pământ, aşezaţi turceşte!”. Era întuneric, au proiectat farurile asupra noastră, ca poată repara şoferii cele două maşini intrate în groapă, şi noi, două sute de inşi, şedeam pe pământ, unul lângă altul, tăcuţi, sleiţi. Ionescu-Şoimu dormea cu bărbia în piept şi cu palmele apăsate pe ceafa, ca să nu-l pătrundă ploaia pe spinare.

Ploua mărunt şi, dac-am fi stat în picioare, în primul şir, unul lung ca tine şi alţii mai lungi ca tine, noi, cei din spate, mici, prin jumătatea ta, sau de talie mijlocie, dar tot mici, am fi putut să ne cărăm, să dispărem – înţelegi? — şi-atunci el a strigat: „Jos, turceşte!”, ca să ne aibă sub ochi, şi-n situaţia aia nenorocită, eu mă gândeam ca tot e mai bine de noi, pentru că stăm jos. Ei şedeau în picioare şi puteau să stea aşa toată noaptea. Şi chiar au stat toată noaptea. Iar în dimineaţa când n-a răspuns unul la apel şi el a intrat în cort, scârţâindu-şi cizmele cu tocuri femeieşti – căci semăna cu o femeie, şi unii chiar se jurau că e femeie, fiindcă avea pantaloni dinainte netezi, dar avea şi un smoc de barbă, ceea ce nu înseamnă că nu putea să fie femeie, fiindcă s-au văzut şi femei cu barbă, la circ, de pildă, sau în afara circului – şi a ieşit numaidecât strigând: „Jos prelatele!”, şi prelatele au fost coborâte, colo, sus, în vârful schelăriei, sub cerul ăla de plumb, cenuşiu şi umed, atârna spânzurat cel care nu răspunse prezent la apel. „Hei, ia uitaţi-vă la ăla, ne-a spus el, nu i s-a deschis paraşuta”, şi s-a dus lângă spânzurat, şi trupul mortului se clătina, parcă se silea să-şi ia vânt şi să lovească odată cu bocancul în mutra aia care putea să fie de femeie, şi cred că era de femeie. „Mă, de ce nu ţi s-a deschis paraşuta, ce-i cu tine?” şi l-a împuns între ochi cu un băţ, exact cum a făcut ăla cu tacul. Rigo sări de pe mantinelă, încet, parcă studiindu-şi mişcările.

— Ies să fac o plimbare cu maşina, zise el.

— Până unde? întrebă Alf.

— Până într-un sat mai încolo, şi făcu un gest cu mâna, indicând vag direcţia. O fată cu care am înotat azi dimineaţă în mare mi-a spus că e în satul ăla un ghicitor care se uită un minut în ochii tăi şi-ţi spune tot ce-o să fie cu tine.

— Merg, zise Alf.

— Nu, spuse Rigo. Ceea ce o să fie cu mine, mă interesează

numai pe mine. Iar ţie n-are ce să-ţi mai ghicească.

— Trecutul, zise Alf, marea enigmă a fiecărui om. De ce am lăsat-o pe fata aia să plece şi de ce mi s-a întâmplat tot ce mi s-a întâmplat!

— Astea le ştii singur.

— Pinii din Roma! Nu ştiu nimic. Sau ştiu două-trei lucruri, ceea ce e nimic. Tu, Rigo, dacă ar fi să te naşti a doua oară, ai vrea să trăieşti din nou ceea ce ai trăit până acum?

— Pe dracu! Nu m-am gândit niciodată.

— Eu aş vrea, zise Alf, să fiu exact ceea ce ai fost tu până acum, şi altul de acum încolo.

— Adică ce ai fost tu de la vârsta mea înainte.

— Nu, nu, altceva. Aşa cum spui tu e un amestec de-a dreptul neplăcut.

— Dă-mi mie pipa, ceru Rigo, mă prinde când stau la volan. Maşina, un Opel record, era în spatele hotelului. Luară loc pe pernele moi şi ieşiră în şosea, strivind muşchiul a două brazde de flori, în golful străjuit de plopi, în dreptul unei barăci de carton presat cu firmă: „Nelu! imortalizează viaţa minunată în aer liber”, se rotea o barcă cu pânze, virând periculos pe lângă uriaşele bucăţi de piatră îngrămădite la capătul digului. Şi apoi: stepă, aşezări pescăreşti, tocate de ploaie oblică, şi vânt turmentat.

După douăzeci de minute, Rigo opri în faţa unei prăvălii săteşti. Miros de zahăr, de stambă şi gudron. Sub legătura de curele de bici, atârnând de plafon, vânzătorul, un tip cu dinţii galbeni şi gulerul cămăşii îmbibat în sare, bea ţuică dintr-un pahar ventuză, cu un prieten care sta pe un bidon de aluminiu, din acelea în care se transportă laptele pe distanţe mari.

— Căutăm pe cineva, zise Alf. Mai mult femeile vin la el... dar s-a produs un furt.

Rigo, întors cu spatele, părea că nu ascultă şi că e foarte interesat să ştie ce se află în pachetele de pe fundul butoiului de lângă tejghea.

— Nu cred că vă primeşte. În orice caz, dacă sunteţi cu maşina, nu vă primeşte, zise vânzătorul.

— Lăsăm maşina aici.

— Veniţi cu mine, spuse celălalt, şi se sculă.

Avea înjur de cincizeci de ani, era slab şi plumburiu în obraji şi când se scula, Alf văzu că are gheb, dar se prefăcu că n-a

observat şi-l chemă şi pe Rigo să vină.

— Nu, nu… dumneata singur, zise ghebosul şi, trecând după tejghea, deschise o uşă care da spre curte.

Alf ezită, dar vânzătorul îi făcu semn cu capul, adică să se ducă, şi atunci se strecură printre doi saci cu fidea şi ieşi în curte. Ghebosul îl aştepta, oprit în dreptul closetului spoit cu var, şi când Alf se apropie cu pălăria din pai de orez înfundată adânc pe frunte, se mişcă şi întrebă:

— Cine v-a trimis încoace?

— O femeie, minţi Alf.

— Cum, v-a spus ea?

— Eram azi dimineaţă pe plajă. Eu, prietenul ăsta al meu şi ea. Mai încolo erau doi ţigani, cu doi urşi, în lanţ, se opriseră să-i spele.

— Aşa. Şi ce vi s-a furat?

— Nimic. Trebuia să intrăm într-un fel de vorbă şi-am spus ce mi-a trecut prin cap.

— Atunci ce vreţi să ştiţi? Trebuie spus limpede.

— Eu vreau să ştiu dacă o să mor izbit în falcă de un camion.

— Nu te mai duc, zise ghebosul.

— De ce? întrebă Alf.

— Nu te mai duc, asta-i, repetă el şi, dând colţul pe după o stivă de lemne, pieri printr-o spărtură a gardului.

înainte de a trece în curtea alăturată, văzuse în cărare o bucată de cositor, o luase şi-o băgase în buzunar.

— Ascultă, strigă Alf, stai puţin. M-ai scos afară, stai să vorbim. Dar omul nu se opri. Alf îi auzi paşii, clefăind în noroiul dintre şuri şi se întoarse în prăvălie. Rigo, sprijinit de butoiul pe fundul căruia zăceau nişte pachete, desfăcea ţigări şi îndesa tutunul în pipă.

Vânzătorul golise paharul, acum sugea o bomboană umplută cu marmeladă şi măsura o funie de cânepă cu metrul de lemn.

— Ce s-aude, Alf? întrebă Rigo, scăpărând un chibrit.

Dar Alf nu-i răspunse, se apropia de tejghea, se propti cu coatele în marginea ei şi-l întrebă pe vânzător:

— El era ăla?

— Şaisprezece-şaptesprezece, şaptesprezece metri douăzeci şi opt, hai treizeci să zicem, şaptesprezece metri şi treizeci de centimetri.

Funia asta o am în inventar de patru ani şi scade mereu. Nu

puteam să vă spun că el este, am nevoie să mă servească pentru un prieten, pentru un cunoscut, şi dacă el nu s-a oferit singur…

— Plăteam, se revoltă Alf, nu era degeaba.

— Ştiu, dar se fereşte. Nu e liber să facă ce face. Mai încercaţi o dată… mâine, poimâine. Astăzi era şi supărat, dimineaţă s-a certat cu fi-su.

— Ne ajuţi? întrebă Rigo. Data viitoare…

— Te scap de funia aia, zise Alf, cât costă?

— Douăzeci şi cinci de lei.

— Dă-o.

— Ce faceţi cu ea?

— Uite, vreau să mă încing peste mijloc, se enervă Alf, şi chiar se încinse, strângând nodul cât putu mai tare.

Vânzătorul râse. Lopăţelele dinţilor galbeni se clătinau în gingii.

— Ceva, ceva, tot v-a spus el, cred eu.

— Ce ţi-a spus? atacă Rigo.

— Nimic. M-a întrebat cine ne-a trimis încoace şi ce vreau eu să ştiu, şi s-a cărat.

— E bănuitor, zise vânzătorul. Veniţi şi mâine sau poimâine şi vă garantez că fac tot ce pot. Serviţi ceva de băut?

— Nu, refuză Rigo, plecăm. Hai, Alf. Poimâine suntem din nou aici, şi ieşi urmat de Alf care ducea în braţe, strâns colac, capătul liber al frânghiei.

în timp ce întorcea maşina, Rigo aruncă râzând:

— S-ar spune că ţi-e frică, Alf.

— Da, recunoscu Alf, un pic. Mai aştept de la viaţă un singur lucru, ultimul, şi n-aş vrea să dau chix şi în asta.

— Ce anume, Alf?

— I-am spus lui. Şi ţi-am spus şi ţie, dar ai uitat.

— Am o sticluţă de coniac, trage-i o duşcă, şi Rigo scoase din buzunar o sticlă mică, pătrată.

Alf bău lacom şi-şi şterse buzele.

— După ce m-a pocnit ăla cu capul în burtă, am stat sus lungit pe pat şi m-am gândit că diseară o să beau cu două suedeze. Până mâine în zori, şi mâine o să ies cu una pe plajă, cu Ingrid, palidă ca nevestele eschimoşilor care, timp de şase luni pe an, cât ţine noaptea polară, n-au menstruaţie, o să dăm peste o

plasă întinsă pe nisip, o să ne culcăm, unul într-o margine a plajei, ălălalt în marginea gheţii, şi o să ne adunăm monstruoşi unul lângă altul şi n-o să putem să mai vorbim şi o să ne rostogolim mai departe, nebuni sau atinşi de nebunie, până-n marginea apei, şi pe urmă în apă şi o să vrem să ne ridicăm în picioare, îngroziţi, dar nu ne-am aşezat cu picioarele în aceeaşi direcţie, asta am uitat s-o facem sau nu ne-am dat seama, şi când unul o să tragă, ca să fie cu capul afară, ălălalt va ajunge cu capul la fundul apei, o morişcă nenorocită – cap-picioare, picioare-cap – şi peştele ăla, blestemat să urce pe toate râurile şi pe toate fluviile, va înota cu spinarea în jos şi nu va mai vedea nimic. O iarbă vânătă mă va acoperi şi în încâlceala asta va pieri şi el. Mi-a fost frică, Rigo, şi am fugit la tine. Simţurile mele sunt hămesite de foame, cer de mâncare într-una şi ceea ce vor să mănânce nu se găseşte nicăieri.

— Biciuieşte-le, zise Rigo.

— Cum? întrebă Alf.

— Făcând ceva ce n-ai mai făcut.

— Eu am făcut de toate, nu ştiu să fie ceva ce n-am făcut.

— Un singur lucru, zise Rigo, n-ai putut să faci: când rămâneai singur în scenă, să ţii trează sala.

— Da, zise Alf, totdeauna se mişcau în scaune. Şi-mi muşcam buzele, ca să nu-i înjur. Vreau să mai încer o dată, Rigo, spuse el după o pauză.

— E târziu. S-au stins luminile.

În faţă, pe coastă, la hotarul dintre stepa nemărginită, în care ploaia purta o bătălie bolnavă, şi mare, gemând sub vânt, Alf zări cele şase hoteluri care alcătuiau staţiunea, şi-l întrebă pe Rigo dacă poate să tragă maşina pe plajă.

— Trebuie să găsim un drum…

Rigo micşoră viteza, răsuci volanul, străbătu un câmp de buruieni şi aşchii de gresie şi intră pe plaja pustie. Opri.

— S-ar zice că vrei să-mi tai beregata, râse el.

— Am nevoie de tine, zise Alf, fără să-l ia în seamă. Uite, arătă el, cu funia asta o să mă leg de maşină şi tu o să mă târăşti prin nisip, înţelegi?

— Nu, zise Rigo.

— Cu atât mai bine, spuse Alf şi coborî.

Rigo îl auzi strigând: „Gata, dă-i drumu”, dar nu se hotărî să

pornească.

— Pleacă, răcni Alf, venind în dreptul ferestrei.

Rigo rânji amenințător. Jocul începea să-l atâțe și porni. Roțile aruncară nisip ud, într-o pânză deasă și înaltă, amestecată cu fum, apoi frânghia se întinse brusc. Alf simți o muşcătură de şale, se aruncă în față și pălăria-i căzu, și se prinse cu mâinile de frânghie și strânse. Saltul îl ameți, dar putu să-și spună: „Asta, da, n-am mai facut-o niciodată”, ceva îi trosni în genunchi sau poate în urechi, dar peste durere stăruia o bucurie ciudată: Colo, sus, la una sau la două sau la trei din sutele alea de ferestre, cineva vede totul, nu se poate să fi adormit, cu toții, miile de inși veniți să petreacă aici douăzeci de zile, vede și se înfiora, și el, Alf, este actorul pentru prima oară titular în rolul principal, mare, desăvârșit, uriaș, dezlegat de lume și de legi, pasăre crudă hrănindu-se cu ochi și cu lacrimi, ochi negri, ochi albaștri, ochi de femeie și de bărbat, încă un salt, al doilea, brațele zvâcnesc hidos și nisipul e o iarbă vânătă, Rigo, și coarne de țap și un peşte sau un şarpe care…

Ploaie, și sute de ferestre închise, rulourile coborâte.

DOI SACI DE POȘTĂ

Intrasem în baltă cu Maud, de şase zile. Maud –, se pronunță exact cum scrie – numele îmi suna ciudat, învocându-mi un început de poveste nelămurită, dar nu se lega deloc cu zâmbetul ei din clipele când prindea câte un şarpe pe acel fund de mlaştină, acum semăna cu grâul, și îl sfâșia cu briceagul pescăresc, dintr-o singură smucitură, și privea cum cele două curele, într-un ultim impuls vital, încearcă să se adune colac la capete. Zâmbetul îi lumina numai dinții și colțurile gurii, negăsind puterea să urce și să se împlinească firesc în ochii negri, care din această pricină trăiau o viață distinctă, complet străină de restul feței și concentrată până la uitare de sine.

Eram acolo de şase zile și urma să mai stăm patru, și într-o seară, la punctul meteorologic unde dormeam, situat într-o cherhana părăsită, sau numai pe jumătate părăsită, fiindcă meteorologul Alexandru Jucu – 26 ani, căpățână de cal, cu gingia ruptă în două undiți – răspundea și de o ghețărie unde un vas fluvial depozita, când și când, nişte lăzi de peşte, Maud, plictisindu-se, inventă, ca să se răsfețe, un joc. Spuse:

— În două zile începe secerişul în baltă. Vor veni o sută de cosaşi, poate mai mulţi, băieţi şi fete, şi într-o noapte o să plouă. În iunie cad ploi multe şi mari, nu-i aşa, Alexandre?

Jucu lega o mătură de pelin. În faţa lui, pe masă, un pachet de cărţi de joc.

— Plouă, Maud.

Avea o bucurie perversă să-i spună pe nume şi să-i privească necontenit picioarele.

— Cel puţin de două ori pe săptămână. Dar numai până în malul Dunării. Dincolo, în câmpie, nu cade un strop. (Explicativ:) Are şi Dumnezeu dracii lui.

— Plouă, urmă Maud, şi eu sunt o fată venită la coasă.

— Pe dracu, nu te-arată mutra, zise Jucu.

— Te rog să isprăveşti, ceru ea, bătând din picior, sunt o fată pe care a udat-o leoarcă ploaia şi am venit să cer adăpost aici.

— Cui? întrebă Jucu.

— Lui Mihai, răspunde Maud, arătând spre mine. În oricea caz lui. Domnule doctor… se înclină ea.

— Mi-ai spus că e inginer, îi impută Jucu.

— Este, zise Maud, dar o fată de la tară spune domnule doctor orcărui băiat bine îmbrăcat pe care nu-l doreşte. Domnule doctor plouă, fulgeră şi mi-e frică…

— Joci foarte prost, o întrerupse Jucu. Execrabil, pot să spun. Nu înţeleg, vii de trei ani aici, în fiecare vară, şi n-ai învăţat cum vorbeşte o ţărancă.

— Eşti grosolan.

— Oh, asta o aud mereu, se strâmbă Jucu. Dar oricum, scuze, mii de scuze. Mi-am adus aminte de tipii ăia care au intrat cu maşina în Dunăre şi s-au înecat, de-aia…

— Lasă-i, am spus eu, nu face să-i pomeneşti mereu.

Jucu nu m-a auzit. Sau mai degrabă cred că n-a vrut să audă. A

spus:

— Eşti frumoasă ca o fântână, Maud.

Maud trecu pe un scaun, cu spatele la fereastră. S-auzeau zumzăind ţânţarii în plasele de sârmă împinse la perete şi stuful mişcându-se undeva, în dreapta cherhanalei. Maud sta cu mâinile pe genunchi, tăcută, părul scurt, pieptănat băieţeşte, şi faţa concentrată trist asupra unui gând – poate că totuşi nu se gândea la nimic şi asculta numai foşnetul bălţii – o făceau să

pară frumoasă, şi cred chiar că era într-adevăr frumoasă, aşa cum poate să fie frumoasă o femeie tânără într-o noapte de la începutul verii, singură într-o odaie cu doi bărbaţi, unde se mai află o jumătate de sticlă de alcool şi o icoană în care un sfânt e tăiat cu ferăsttrăul, şi unde se aude de departe un tren. Noaptea adâncă era un chenar pentru trupurile noastre – şi Maud, mişcând umerii goi, plini, părea că mişcă şi întunericul de dincolo de geam. Şi cred că ne clătinam şi noi când se mişca ea.

Jucu împinse mătura de pelin după uşă, apoi lăţi braţele ca şi cum s-ar fi întins pe un gard să se usuce la soare, apoi le adună pe genunchi şi o privi, pentru prima oară în seara aceea, drept în faţă, cu ochii lui rotunzi ca două clape de maşină de scris – având imprimate pe ele cu cerneală roşie litera o, cum se exprimase Maud când ne prezentase – dar sunt sigur că nu o vedea pe Maud acolo unde stă, ochii lui încercuiţi cu o pieliţă roşie, ca ai găinilor, j mutau în lanul de grâu ce scapără în fundul nopţii, sau mult mai ascuns, în stuf ori în grotele de calcar dinspre Dobrogea, în locuri în care făptura ei fascinantă devenea şi accesibilă.

— Eşti fântâna a patra, Maud. Întâia, a doua zi şi a treia s-au transformat în iele – eu şi Maud zâmbirăm – tu eşti a patra, aceea care înviază în prima noapte de primăvară, trup înalt de fum, ireal şi deschide vinele tuturor fântânilor, le curăţă găleţile neumblate de cinci luni, şi la ziuă, dacă nu ajunge îndărăt, dacă s-a jucat prea mult, se schimbă în izvor. Am trei izvoare, aici, lângă casă.

— Poezie proastă, spuse Maud, căscând. Merg să mă culc. Noapte bună. În zori vreau să încerc la ştiucă.

— Vezi şi întoarce cheia în broască de două ori, o sfătui Jucu.

— N-ai tu curajul ăla, zise Maud.

O auzirăm trecând prin coridor. Tocurile ei băteau sfidător pardoseala de lemn, apoi glasu-i leneş, apăsat de răcoare, răsună în pragul uşii dinspre Dunăre.

— Un vapor. Trece spre mare. Spre Brăila, spre Sulina. Cel mai lung pe care l-am văzut vreodată. Dar ce tăcut!

Jucu se duse la fereastră.

— Cred că vine de la Viena, zise. E scăldat în lumini. Dar, într-adevăr, e mut ca lebăda. Stai pe loc, mă opri, nu face să-l vezi, te-ar întrista.

Şi după un timp:

— Jucăm un septic, jocul ăla de proşti, sau dăm pe gât ce-a mai rămas în sticlă?

— Prefer rachiul.

— Eram convins. Eşti un tip fără haz. Îmi pare rău că n-am o balalaică. Mi-ar place la nebunie să te văd cu una în gât: doctor cu babalaică. Voi aveţi şi o orchestră în Bucureşti. Voi şi factorii poştali.

Căută sticla şi turnă în singurul pahar – unul verde, care da alcoolului o culoare de otravă veche, distilată în penumbră.

— De unde te-au cules, Maud? Dacă nu vrei, nu răspunzi, spuse el şi îngropa gâtul sticlei în gura cu gingie ruptă.

Maud umbla acum în odaia alăturată. Dezbrăcându-se, cânta. Prin peretele de paiaţă, trecea un fior de senzualitate, sau aşa ceva.

— Azi-noapte am dormit cu capul într-un sac mirosind a peşte. Scârbos somn, zise Jucu. M-am sculat devreme, aveam faţa lipicioasă şi-mi venea să ling sare. În ocazii de astea e mai bună o ladă cu bere, dar degeaba am gheţărie, n-am cumpărat niciodată bere. Hai să mă duc să cercetez sondele, timpul probabil, şi scot calul şi îl încalec, şi el, ţintă spre fereastră, pentru că l-am obişnuit să-şi ia singur porţia de zahăr de pe pervaz. Mă gândeam să mă îndepărtez repede, ca să încep un fluier, socoteam la ce distanţă pot să încep şi fluier fără să vă trezesc pe voi, când văd că se oprise greşit, nu la mine, ci la fereastra lui Maud şi băgase capul înăuntru. M-am dat jos uşor, să-l trag acolo fără să izbească cercevelele şi am văzut că Maud dormea goală. Dormea cu faţa în sus şi calul meu cu botul lângă şoldul ei.

— Şi a început să-ţi tremure carnea! am spus eu.

— Prostii, Nu sunt din ăia, eu mă gândesc liniştit la femei, întreab-o şi pe Maud, astă-vară am trăit ceva nemaipomenit. Dar stai, stai puţin, zise el cu voce joasă.

Şi apropiindu-se de fereastra deschisă, se aplecă brusc în afară şi ridică o pălărie de pâslă pe care o strânse mototol în pumn.

— Iancu Ezaru! anunţă Jucu.

Şi în clipa următoare văzui apărând pe pervaz şi lipindu-se cu bărbia de scândură capul unui om de vreo 55 de ani, mic cât pumnul, cu obrajii boţiţi, nebărbierit, cu două vârtejuri de păr

sur deasupra urechilor, în ochi cu o scânteie de fericire veselă. Fără expresia aceea de voioşie deschisă, comunicată persuasiv de buzele subţiri, ar fi părut capul unui mort desprins de trup şi aşezat grotesc pe fereastră, în bătaia razelor lunii. Impresia că nu aparţine precis cuiva se datora probabil faptului că Ezaru şedea în genunchi pe prispă şi-şi ţinea cu mâinile vârâte între picioare, ascunzând, un lucru care nu trebuia scos la lumină cu niciun preţ.

— Ei, da cum, cum m-ai simţit? făcu el. Ce viclean, pe cuvântul meu!

— După miros, zise Jucu. Noi nu fumăm niciunul, iar tu eşti tăvălit în tutun. Vreau să citesc, spuse el. Du-te şi adă-ne ceva.

— De dragoste? întrebă Ezaru.

— Nu ţin în mod special. Să fie la nimereală.

— Bine, vasăzică de tot felul. O să aduc şi de băut. Am cumpărat ceva bun din sat.

E o chestie întoarsă, îmi zise Jucu, ai să vezi. Dar asta mai târziu. Acum să-ţi zic povestea aia nemaipomenită. Da, era tot în iunie şi veniseră cosaşii, dormeau în corturi lângă vadul de trecere, iar eu şi cu Maud stinsesem lampa şi şedeam afară pe galerie. Nu vorbeam ca să-l trezim pe celălalt… cum să-ţi spun, Maud niciodată n-a venit singură încoace, cu toate că nu ştiu să se fi iubit cu vreunul din voi aici… ăsta era ofiţer şi dormea în coridor pe un pat de campanie cărat de-acasă. Noi doi, şi ei cu Maud, priveam grâul. Aplecat de vânt, copt, grâul făcea ca noaptea să ni se pară galbenă. Bineînţeles, şi luna juca un rol. Între ape, luna e isterică, uneori mi se face frică de ea. Maud părea că aţipise acolo, pe scaunul ei, eu îmi frecam blândele făcute de ţânţari şi ţin minte că mă gândeam că ce-ar fi să am eu picioare de capră. Eram singur deci – şi iată, deodată, Maud m-apucă de braţ şi-mi arată cu mâna în lanul de grâu. Şi eu încep să număr tare, şi Maud îmi băgă unghiile în carne să nu mai număr. Dar am continuat să număr în gând: trei, patru, cinci şi iar trei. În total opt, opt fete, şi toate goale, ca şi Maud azi dimineaţă. Ieşiseră din pădure şi se fugăreau prin lanul de grâu. Maud, nemişcată, privea şi mă ţinea strâns de braţ ca nu cumva să strig şi să le sperii, să le alung. Opt, îţi dai seama, şi umblau mişcând uşor braţele, parcă se scăldau la grâu şi chiar ziceai că înoată, pentru că, ajungând aproape de drum, se răsuciră arătând spinările, şi porniră spre larg, ţinând numai capetele

afară din lan. Spicele înţeapă şi zgârie, în grâu sunt şi unele tufe de pălămidă, ce bucurie puteau să aibă?! S-au dus şi s-au întors de două ori, să zicem că tot jocul ăsta învălmăşit, şi pentru mine de neînţeles, a durat un sfert de ceas, sau poate mai puţin, cred că mai puţin, iar la urmă s-au ridicat, au ieşit în cărare, ţinându-se grămadă şi au dispărut în pădure. „Hai la Dunăre”, mi-a zis Maud, şi am ieşit cu ea pe mal. Luna, ca acum. Jos, spre gura vadului, corturile ălora, negre, tăcute. Doi băieţi au ieşit dintre plopi şi au trecut pe lângă noi parcă fără să ne vadă. Maud zice că pentru ei s-au scăldat fetele în grâu, dar eu susţin că aşa ceva e cu neputinţă, la doi băieţi ar fi trebuit să fie două fete, şi ele erau opt.

— Dar tu ce crezi că a fost?

— Moartea cu opt trupuri galbene, îmi răspunse el.

L-am privit fix, nu glumea.

— Ştii, continuă, a doua zi am vrut să discut cu Maud despre ceea ce văzusem, dar a refuzat, era şi dobitocul ăla de ofiţer acolo şi n-ar fi înţeles nimic. Fapt e că pe la prânz în locul ăla a murit o bătrână care grebla spicele. S-a aşezat între doi snopi să bea apă şi au găsit-o cu furnici la gură. Grebla ei avea opt colţi şi ulciorul opt litri. Vezi legătura?

— E o prostie.

— Da, se poate, acceptă el, şi deschise uşa smucit. Iancu Ezaru se afla în prag.

— Hai, intră, de ce tot tragi cu urechea?! Nu bârfim, nu înjurăm pe nineni.

— Drace! m-am mirat eu. Ai o ureche fenomenală.

— Da, zise el, simt vântul chiar în clipa când se ridică.

— Treceai pe lângă uşa mea şi ţi-am recunoscut pasul.

Maud era aceea care vorbea. Ezaru o salută şi se opri, lung, ciolănos, decolorat, în ton cu cămaşa de bumbac ieftin care cândva fusese roşie şi acum devenise cafenie. Zâmbea, mândru de dinţii de viplă şi poate şi de pantalonii de doc kaki, prinşi în bretelelor lor, cu catarămi de nichel, cu buzunări pe pulpe, largi ca să încapă în ele, şi tutun şi sticlă şi scule de lucru.

— Domnişoara care spintecă şerpi! zise el. Foarte, foarte frumos că te-ai gândit să mai vii pe la noi.

Se lipi de uscior şi îi făcu loc lui Maud să intre.

Maud, în pijama, ţinea mâinile în buzunarele bluzei, şi

nerujată, cu părul ciufulit, părea mai tânără decât în realitate – una din acele femei care la treizeci de ani înţelege că stingerea a pătruns în pântecele ei, fecundându-l cu noapte şi cu moliciune, şi care, nemaitemându-se de prăbuşire, izbutesc adeseori s-o alunge şi s-o îndepărteze şi în clipele acelea, când sângele lor se întoarce la 20 de ani, devin brusc fiinţe purtând vigoarea trufiei şi semnul blestemului, steaua lui neiertătoare spre care fugim, pentru că stingerea lor presimţită, acel întuneric încă deocamdată secret, îşi sprijină începuturile pe un imbold de nebunie al bărbaţilor. Un prisos nedefinit le înveşmânta trupul şi le chemă către ele.

— Treci şi stai pe pat, Maud, zise Jucu, stabilind un fel de ordine în odaie. Vezi, urmă el întinzând căpăţâna-i de cal, adineauri Maud moţăia, iar acum e încărcată cu electricitate. Şi nu i-a trebuit niciun sfert de oră pentru asta.

— Domnişoara-i fusese ce nu s-a văzut pe la noi, o măguli Ezaru. Pe-ale noastre, vorba aia, nici nu face să le pui la socoteală. Curăţă peştele de maţe, ce poţi să găseşti în ele, decât nişte lăboaie umflate şi nişte călcâie crăpate în care pot să se ascundă un pumn de greieri?!

— Ah, ce mizerabil! spuse Maud. Îmi face curte, şi sunt zile de când stau aici şi n-a venit să mă vadă.

— Am fost plecat la Bucureşti. Şi de-acolo m-am dus la o stână, la un prieten. Ia, zic, să văd ce caş mai face ăla. Nu mi-a plăcut, lătrau câinii toată noaptea. M-am întors, şi de bine ce m-am intors, era să mă duc la fundul Dunării. Când treceam încoace s-a spart un cheson de la bac şi ne-a târât remorcherul pe jumătate îngropaţi în apă. Cel mai rău urla o muiere, copilul se ţinea cu mâinile de punte şi-i clănţăneau dinţii. Am răcnit şi eu, tare, foarte tare, pentru că mi-e frică de şerpi. Numai matale poţi să pui mâna pe ei şi pe urmă să te aşezi la masă şi să înghiţi o coajă de pâine fără să mori.

— Scoate sticla, îl întrerupse Jucu, şi nu mai bate câmpii. Şi pune şi scrisorile la vedere. Ei acum, Mihai, să vezi probă de nemernic.

Ezaru aşează sticla şi scrisorile.

— Domnu Jucu, să-mi spui şi mie cum o să fie mâine: linişte sau furtună? Bâzâia un fel de vânt pe Dunăre.

— De unde dracu? O să fie căldură mare şi tot rahatul ăsta din bălţi o să înceapă să fiarbă. Uite, Mihai, îmi arătă el teancul de

plicuri, scrisorile astea au fost scrise şi expediate acum zece ani, dar n-au ajuns niciodată la destinaţie. Ce părere ai?

— Nu, nu aşa, făcu Ezaru. Trebuie pus în situaţie. Eram pe front, domnule, înţelegi?

— O să măcinăm poveşti de dragoste? întreabă Maud, răsfirând plicurile.

Ezaru chicoti.

— Am una cu „puişor scump" şi „înger tăvălit pe petale de trandafiri". Sunt două. E un caz cu ele să mori de râs, şi l-am cunoscut pe amândoi, pe-ăia care scriu. Uite, plicul ăla galbenu şi ăla cu dungă.

— Lasă-l puţin, Maud, ceru Jucu. Scrisorile astea, şi încă vreo câteva sute, începu el să-mi explice…

— O mie patru sute optzeci şi două, preciza Ezaru.

— … sunt în proprietatea lui, închise Jucu.

— Unşpe s-au pierdut.

— Ei, spune singur, se enervă Jucu, dacă-mi tot tai vorba de la gură.

— De ce te superi, domnul Jucu, e povestea mea. Deci, eu eram pe front şi strângeam poşta. Şi s-au rupt liniile, ne-au dat peste cap, şi eu cu calul şi cu doi saci. Mi-a fost frică să-l azvârl, cine ştie ce secrete-s înăuntru şi pune mâna inamicu. Mai târziu nu m-am îndurat să-i las fiindcă erau din piele, şi asta nu-i de colea, nu? Eram cu calul, şi calul dacă-l laşi, puţin slobod la gură şi-l faci să simtă zăbala când trebuie, te duce cum e mai bine, şi aşa am ajuns eu acasă. Am pus sacii în pod. Copii n-am, muierea-mi murise, şi ca să mai fac alţii, pagubă…

— Faci copii ca să ai pe cine iubi. Ceea ce nu era cazul lui, spuse

Jucu.

Ezaru clătină capul cât pumnul şi se uită la Maud.

— Într-o scrisoare pe care am deschis-o anul trecut am găsit nişte vorbe care mi-au rămas în căpăţână. Cică: tot ce închidem noi în vorbe e mai puţin de jumătate din ce vrem să spunem.

— Dar ce, se miră Maud, mai ai şi plicuri nedeschise?

— Nu s-ar zice, dar am. Douăzeci şi opt. Le ţin pentru câte o sărbătoare. În noaptea de înviere am desfăcut două, alea de care ziceam adineauri, şi m-am gândit până la ziuă la o treabă. E o chestie de potrivire. Ăia au scris în ziua de opt aprilie, orele patru şi jumătate dimineaţa. Şi iaca a căzut ca eu să le deschid

tot la un opt aprilie şi tot la patru jumătate dimineaţa. Trebuie că este cineva pe undeva care le aranjează. Tare aş vrea să ştiu eu câteodată: ce fac ăia toţi care au scris acolo? Câţi mai trăiesc şi câţi au murit? Aş vrea să por să-i strâng pe toţi şi să mă uit la ei. Eu să fiu sus într-un foişor şi ei să fie jos. Înţelegi, domnule, din o mie patru sute optzeci şi doi de inşi, minus douăzeci şi opt, care nu le-am desfăcut, şapte sute treizeci şi şase de inşi fac cu ochiul la femei.

— Adică făceau, preciza Jucu. Unora le-o fi trecut, iar altora le-or fi ieşit ochii.

— Şi din ăştia, îşi continuă Ezaru statistica, o sută patruzeci şi unu vor să se întoarcă acasă o zi, cu puşca, să-şi împuşte muierile.

— Scriu asta acolo?

— Negru pe alb, îmi răspunse Ezaru. Trebuie să-ţi dau să citeşti.

— Lume în spasme, la hotarul morţii, zise Jucu. Bei?

— Toarnă-mi mie, ceru Maud.

Jucu îi întinse sticla adusă de Ezaru – rachiu cu şofran, cum aveam să văd mai târziu – şi ea îşi umplu paharul pe jumătate.

— Noroc, spuse ea, pentru toţi nenorociţii din toate scrisorile astea, şi întâi şi întâi pentru tinerii sublocotenenţi. Câţi sunt la număr?

— Şaptezeci şi unu. Şi exact cum spui: toţi tineri. Şi toţi trişti. Zău, nici n-ai crede, la popotă şi în faţa trupei se purtau rău, unul mi-a mutat falca cu botul cizmei, dar le era frică de moarte. Peste tot ziceau că-i pândeşte moartea. Noi, soldaţii, nu prea ne făceam gânduri multe: dacă vine, ce poţi să-i faci?! O scrisoare a unui sublocotenent o ţin minte pe dinafară. „Mamă, cică, mi-e dor de tine şi n-am să te mai văd. Afară bate vânt de primăvară, frige, şi eu plâng fără lacrimi, simt c-am să mor. Salută-l pe domnu Nelu, spune-i că l-am pomenit pe drumul morţii. El ne făcea măşti sub care ne ascundeam şi petreceam de la Anul Nou până la Bobotează. Ţi-aduci aminte ce frică mi-a fost când mi-am pus prima oară mască şi m-am uitat în oglindă? Nu-mi venea să cred că eu eram arătarea aia slută. Am tras să smulg barba de câlţi şi de zdrenţe şi degetele mi s-au murdărit de smoală. Măştile pentru priveghiu pe care le făcea domnu Nelu erau cele mai hâde. Când a murit tanti Petrica şi am mers, noaptea, s-o veghem, pe noi, copiii, ne-aţi pus să schimbăm

măştile între noi. «Trebuie să fiţi urâţi, să nu prindă moartea dragoste de voi». N-am ştiut că vorbeşti cu dreptate, mamă, eu mi-am scos masca pe ascuns, moartea mi-a văzut faţa şi m-a ales. Şi acum nu pot s-o mai mint. Mi-am uitat masca atârnată-n cui în odaia unde păstrezi leagănul şi toate jucăriile mele". Îl chema Pruteanu şi l-a tăiat în două o mitralieră. Mă uitam cum moare şi-mi venea să vărs. Pute, pute al dracului viaţa, domnişoară Maud, nu-i aşa? Pute a varză clocită.

Vorbea suind tonul, provoca, te împingea la jignire. Maud nu rezistă.

— Păi, Ezarule, şi tu o murdăreşti, zise ea. Ştii ce face? se întoarse Maud spre mine.

— Trăiesc, domnule, strigă Ezaru. Hei, râse el la Maud, ştiam, ştiam c-ai să mă iei la rost. Mă ocărăşte, dar ţine la mine. Şi eu, prost, mă întărât.

— Mai mult te joci, zise Jucu.

Ezaru legănă capul mic, în ochi cu aceeaşi expresie de fericire deschisă care nu-l părăsea nicio clipă.

— Scrisorile mele mă hrănesc, îmi spuse. Eu le-am cărat până aici, ele îmi dau de mâncare. Flăcăii de pe malul Dunării se aprind repede din dragoste şi sunt proşti. „Măi, femeia se ţine cu vorbe dulci. Dă cinci lei, sau zece – după cât e de prost – şi uite ici o scrisoare, copiaz-o frumos şi trimite-i-o". Am legat dragostele în şapte sate. Intru într-o casă, beau un pahar de vin şi mă gândesc: p-ăştia doi, eu i-am adunat!

— Dar ăilalţi? întrebă Maud.

— Care ăilalţi?! făcu Ezaru. Nu ştii, nu vorbi. Nu există *ăilalţi.* E unul singur, şi numai eu îl ştiu. Unul, atât.

— Păi nici nu-ţi trebuie doi. Unul şi bun.

— Dar nu-l jupoi, spuse Ezaru. Iau puţin. Şi dacă se poartă bine, am să duc povestea în groapă. Într-o zi, domnule, am deschis o scrisoare. Am citit-o şi am stat, aşa, năuc în pat jumătate de ceas. Pe urmă iar am citit-o şi iar am stat jumătate de ceas. Am mai citit-o a treia oară şi m-am îmbrăcat şi am plecat la Bucureşti. Patru zile am întrebat ici, dincolo, şi am dat de persoană. „Domnule, zic, aduc o scrisoare. Trebuie să o citeşti. Dar întâi te anunţ că am omul meu care păstrează o copie". Era cazul să mă apăr. El o ia, o citeşte şi se face alb ca varul. „Cât?" mă întreabă. „Câte puţin, zic, dar în fiecare lună, sau la două luni. Eu nu iau pielea de pe om. La urma urmelor, ce

vreau eu, domnule? Vreau să ne fie bine, şi mie şi dumitale.”

— Să nu-ţi facă de petrecanie, i-am zis.

— Întâi poate. Atunci, dacă mă omora pe loc, la el în casă, era salvat. Nu ştia nimeni. Mă tăia, mă arunca, scăpa de bucluc. Pentru că atunci n-aveam om, de frică am spus că am. Dar mai târziu, mi-am luat şi om. Uite, i-am spus, ţine plicul ăsta, şi când o fi să mor, tu să te interesezi de ce-am murit. Dacă am murit de moarte bună, îl rupi, îl pui în foc şi arunci cenuşa în Dunăre. Dacă se dovedeşte că mi-a sucit cineva gâtul, sau că mi-a dat în cap, îl duci unde trebuie.

— E-adevărat? am întrebat, privind uimit la Maud, apoi la Jucu.

— Nu glumeşte, răspunse Jucu.

— Sigur că nu, spuse şi Maud. Sau cel puţin aşa cred.

Ezaru, pe scăunelul cu trei picioare, smuci cu degetele mari de bretelele cu catarămi şi râse.

— Eşti tânăr, de-aia te miri, dar ai să-nveţi de toate. Ce fac eu e o porcărie mică şi poate nici măcar nu-i o porcărie, iau foarte puţin. Iarna, domnul Jucu ştie, mă-ncălzesc cu stuf şi cu uscaturi adunate din baltă, şi mie-mi place de mor fumul de cărbune. Când merg cu trenul, de-o pildă, şi e frumos, stau pe scară ca să simt în nări fumul de la locomotivă. Aş putea să-i cer bani şi pe cărbuni, dar nu, asta zic, e gustul meu, o plăcere porsonală, cum are şi domnul Jucu cu salamul, că mănâncă şi doi metri când apucă, de plăcerea asta eu singur trebuie să am grijă. El e obligat să-mi asigure numai strictul necesar. Atât. Domnişoară Maud, citeşte te rog plicul ăla galben. Scoate, nu e lung ce scrie acolo, să vezi.

Maud despături hârtia şi citi:

— Las soţiei mele un singur prun, din orice colţ al moşiei va dori să şi-l aleagă.

Locotenent Virgil Calamata.

— Acum desfa-l şi p-ălalalt, ceru Ezaru. Să fiţi atenţi, au fost scrise în aceeaşi noapte, la aceeaşi oră. Vasăzică ei ştiau unul de altul.

— „îngerul meu, citi Maud, *frumoasa mea, m-am întors pe front, dar cu sufletul sunt lângă tine, pe canapeaua presărată cu petale de trandafiri. Soţul tău, locotenentul Calamata*

— Ajunge, zise Jucu. Nu-mi mai trebuie. Vreau să beau. Mai ai o sticlă?

— Una singură, zise Ezaru.

— Du-te şi ad-o. Vreau să beau şi să cânt. După ce Ezaru ieşi:

— Tu, Maud, mergi şi te culcă. Iar tu... tu... faci cum te taie capul. Ia-l cu tine, Maud, e mai bine aşa. Ştiu eu că vrei. Du-te, eu le am pe toate alea din grâu. Hai, ieşiţi.

— Chiar vrei să dorm aici?

— Da, desigur, a spus Maud, şi în clipa aceea am ştiut că voi fi bărbatul ei.

Stuful suna aproape, un zgomot mărunt, fără trup, fărâmat, luna se turtea pe podele, şi dincolo, în odaia cu fereastra spre câmpia de grâu, Jucu începuse să cânte – un cântec destrămat, fără cuvinte, spus din gât, prevestitor de urlete.

— Nu vor veni, zise Maud, îmbrăţişându-mă şi respirând în carnea mea. Stau şi beau, fără să se mişte, iar când vor fi destul de beţi, vor ieşi să înjure bălţile, apoi se vor aşeza în patru labe şi vor urla ca lupii. Tu ştii ce sunt eu, Mihai?

Luna-i aurea gura umedă.

— Sunt buruiană rea, ca şi Jucu, pe care-l ucide singurătatea. Ţi-a spus de ăla cu care am fost anul trecut aici? Un prost, care străbătuse Alpii savoyarzi pe linie de sport şi spunea mereu: „Nişte munţi nefericiţi, tovarăşe”. La despărţire, Jucu i-a trântit două palme: „pentru tâmpenie geografică”.

Dincolo, cântecul lui Jucu urca greoi. Am încercat s-o sărut, şi-a ascuns gura.

— Am rămas orfană la doisprezece ani şi m-a luat să mă crească un frate al mamei. Avea trei copii şi-i murise nevasta. Şi-au bătut joc de mine.

Râse, în stuf scheuna o vulpe, Jucu se-ngâna acum cu Ezaru.

— Mai înainte de a împlini şaiprezece ani m-am îndrăgostit de George, mijlociul dintre fraţi...

Apoi, odaia se răsturnă, şi eu am devent George, şi Maud femeia mea.

Apoi s-a făcut noapte adâncă, şi Maud a adormit. Cu capul pe umărul meu. Am învelit-o uşor, să n-o trezesc – cântecul lui Jucu era acum o înşiruire de strigăte guturale – şi, mişcându-mă, am văzut prin geam Dunărea, senin de cositor topit, şi, în fund, sub cer, un mal rupt şi, mai la stânga, disperarea pământului negru fugind de necunoscut prin dedesubtul ierburilor. Am văzut şi o cruce groasă pusă într-o muche de gorgan. Un val foşnea aproape de uşa gheţăriei, în stuf se căutau două păsări, mirosea

a piatră de calcar arsă în gropile de var din ţinutul Dobrogei, şi dintr-odată mi se păru că tot ceea ce se întâmpla cu mine şi cu Maud se mai petrecuse odată, tot cu noi doi, şi tot aici la Dunăre, într-un timp care trăise şi reînvia halucinant, hrănit cu sânge şi cu spaimă, umbră scuturată din umbre, altar de pâclă în care mor gândurile. Dar arunci... uite. Dunărea curge prin odaia noastră. Maud râde şi sărută frunza de plop care mi-a crescut pe umărul drept, douăzeci de călugări scriu scrisorile de pe butuc de măcelărie, îmbibat cu grăsime, Ezaru, urcat într-un turn, îi numără: trei, patru, cinci. Tu, al treilea, scoală-te, să te văd la faţă.

Noaptea era pe sfârşite şi Alexandru Jucu se căznea să mă trezească. Se crăpă de ziuă şi Maud se sculase şi plecase la ştiucă. Ezaru, aşezat în patru labe, cu faţa la Dunăre, urla ca lupii, şi Jucu mirosea a rachiu, căpăţâna lui ca de cal, cu gingia ruptă, atârna peste mine. „E un cal care vrea să bea”, mi-a trecut prin gând şi am întins mâna să apuc puloverul de lână aruncat pe podele. Jucu a pus piciorul pe el şi m-a împins îndărăt pe pat. Între timp Ezaru se lungise pe un petic de rogojină cu faţa în sus, şi continua să acoată sunetele acelea barbare, rupte din el ca bucăţi de carne.

— Lup bătrân, zise Jucu, du-te afară, şi-l răstogoli.

Lupul bătrân se sculă, apoi se aşeză în patru labe, îl muşcă de pantaloni, molfaind stofa dintre dinţii îmbrăcaţi în viplă, şi se aruncă peste prag, râzând, şi pe urmă îl văzui fugind în salturi lungi, de adevărată fiară, pe nisipul umezit de rouă.

Rămăsese, numai cu Jucu, şi el şedea cu piciorul pe puloverul meu. Se aplecă şi-mi vorbi duhnind:

— Eşti al treilea pe care l-a adus aici. Şi eu am înţeles de la început că tu nu vei pierde. Ştiam.

— Lasă-mă-n pace.

— Nu, se împotrivi Jucu, trebuie să mă asculţi cum fac lupii. Eu pot mai bine decât Ezaru, fiindcă stau toată iarna aici şi-i ascult. Noaptea, când e viscol şi ei crapă de foame, îi văd pe geam. Dar nu pot să mă aplec în patru labe, rămân în picioare, uite, acum sunt lup singur

— Şi urlă, fracturând urletul în trei părţi, o chemare lugubră pe un fond de aşteptare groaznică. Chem haita, fii atent, şi ea, uite-o că vine -urletele galopară scurte, gâfâite, aruncate din gât, a cheaguri de sânge

— Şi acum ne unim şi pornim la pradă, nu ştiu ce vom găsi, dar ceva trebuie să fie pentru noi, o coastă de vită sau de muiere, eu sunt fruntea haitei, sunt lup şi sunt şi câine, caii mă simt din depărtare şi rup hamurile, în sate sunt aşteptate cu toporul, şi unul, Alexandru Jucu, tremură într-o cherhana, îngheţată şi-i strigă în telefon unei centraliste adormite: „La mine au venit lupii, le scăpară ochii pe geam” – şi începu din nou să urle şi să chelălăie.

Se ţinea cu mâinile de tăblia patului de lemn, o zgâlţâia şi lătra, şi ochii lui rotunzi, încercănaţi cu roşu, se umflau să plesnească şi gingia ruptă i se acoperise de spumă.

— Termină, dă-o dracului! am strigat.

El se opri şi-şi şterse gura cu dosul palmei.

— A, ţi-e frică! Rostea vorbele calm.

— N-o să-mi înfig dinţii în tine. Pur şi simplu mă distrez. Şi nu ştiu să fac altceva ca să-mi treacă urâtul. Poate că ar trebui să mă zpânzur de cuiul ăla – arăta cu degetul un cârlig îndoit în care atârnau două harpoane. Ah, dobitoc ce sunt! strigă el, şi începu să râdă. Stai puţin şi am să-ţi arăt ceva. Tu, zise, tu mi-ai dat ideea.

Se duse la dulapul din colţ, îngenunche, trase sertarul de jos, mută două stinghii, se lungi apăsând cu podul palmei pe dinăuntru, o încuietoare secretă ţăcăni scurt şi în peretele de scândură se deschise o portiţă. În ascunzătoare, un plic.

— Eu, anunţă Jucu, eu sunt omul ăla, a lui Ezaru. N-ai crezut că există, aşa-i?

Am tresărit, dar nu mi-am trădat suprinderea. Ştiam cât poate să coste toată vorbăria lui, şi văzându-i degetele pipăind colţurile plicului şi rupându-le, în timp ce buzele lui murmurau ceva neînţeles, mai ştiam că după ce vom cunoaşte totul se va întinde golul, vreau să spun că atunci chiar mi-am dat seama că se va produce un lucru ireparabil şi că n-am încercat, nici măcar nu m-am gândit să-l împiedic.

— De cinci ani îl păstrez.

Şi-mi întinse hârtia fără să se scoale, apropiindu-se în genunchi, şi eu, lăsându-mă puţin pe spate, către fereastră, unde murea noaptea, şi se închega, adunată din ape, o lumină subţire, poroasă, ca şi cum s-ar fi ridicat de pe un osuar, am început să citesc. Şi am citit.

„Vei şti, scumpa mea soţie, că treburile pe aici merg bine dar

nu poate fi vorba să capăt nici concediu şi nici permisie. Trebuie să fim treji la datorie. Iar tu să ai grijă de tine şi de fată, că acum sunt vremuri când poţi să-ţi pierzi capul uşor pentru că forfoteşte atâta soldăţime, cu bani, cu ciocolată şi cu lucruri de captură. De fată ca de ochii tăi să ai grijă. Eu v-am făcut rost de câte o flanea călduroasă şi o să vi le trimit prin camaradul ăla care dormea în pat suprapus deasupra mea şi am băut bere împreună la restaurantul «Dorul Ancuţelor» de lângă Cauzaşi, că el primeşte la sfârşitul lunii permisie. De ce-i dă lui, îi dă pentru că s-a cerut să facă parte din plutonul de execuţie şi la ăştia le dă permisie. El are un necaz săracu, cu fata cu care e în vorbă şi-i scrie. Fata e în casa lui ta-su, şi ea i-a scris că o-ntinde şi ta-su şi doi fraţi ai lui care au rămas în tară, la pe seu, *şi-l cheamă să vie, şi dă doamne să nu facă o nenorocire când o veni, că e negru ca pământul…”*

— Dă-o încoace, zise Jucu şi luă scrisoarea şi o rupse în două, apoi o împături şi o rupse în patru şi la urmă o făcu bucăţele şi scuipă. Nedistractiv! declară el. Trebuie să faci şi tu ca lupul. Hai, eu în picioare şi tu în patru labe.

În clipa aceea o auzirăm pe Maud, ţipând. Jucu ieşi în prag:

— Ei, ce-i, ce strigi aşa?

— Ezaru, răspunse Maud. S-a înecat. A intrat în stuf să controleze coşurile, a căzut şi…

— Şi tu plângi! S-a înecat o secătură. Du-te pe plajă, caută şerpi, spintecă-i…

Către mine:

— Unde-or fi fiind, mă, alea douăzeci şi opt de scrisori nedeschise?

Maud era aproape, n-o vedeam, ştiam că e acolo, o auzeam plângând – plângea pentru că îl văzuse murind sau chiar ea îl făcuse să moară, în stuf, cu şerpii, cu mulţimea de şerpi pe care-i prindea şi-i sfâşia cu briceagul dintr-o singură smucitură, şi de care lui îi era frică, o frică paroxistică – şi întrebarea lui Alexandru Jucu atârna cumplită în necunoscut. Douăzeci şi opt de scrisori sporeau primejdia necunoscutului.

Şi Maud era femeia mea, şi eu eram primejdia lui Maud.

B. ZEUL PLOII

Bătrânul se trezi muşcat de nechezatul unui cal. Se culcase

după prânz, în galopul răsunător al unei herghelii pe care doi paznici tineri o mânau la adăpost în Dunărea vapoarelor. Tăvălugul duduia pe arie. Se treiera grâul de pe cele cinci hectare din Insula Gârluţei, unde nu putea fi adusă o combină. Până anul trecut, aici se cultiva cânepă, în, trifoi. Noul director al I.A.S. Ţinuse cu încăpăţânare să încerce şi puterea grâului. Soarele ardea în bale albe pe Munţii Măcinului şi aici, aproape de apă, pâlcul de plopi tremura străpuns de înfiorările urcând din unda fluviului. Printre miresme, sulcina era mai vie decât izma. În marginea poienii cu ulm trăsnit, un guşter verde se cocea între două pietre şi vâna insecte; un copil, sărind într-un picior pe buza ariei, ca să-şi scoată apa din urechi, striga cu înălţimi răsturnate: tutun de cerb, iar un al doilea, cocoţat pe o buturugă şi ţinând o scoică la ureche, îi răspundea cu cealaltă jumătate a descântecului; conuri de brad, apele scad – şi, bineînţeles că auzea în scoică marea vuind şi mai lua parte şi la o bătălie cu piraţii.

— Oh, dulce somn am mai dormit! murmură Bătrânul, prinzând în ochii mici, veseli, albaştri, fire oblice de lumină seacă de iulie.

Nu se ridică imediat, o legătură curioasă, un fir prielnic, intangibil îl ţinea în continuare cu umerii pe un glas al pământului. Putea fi un gând care se scursese din trup, prin somn şi lupta cu avariţia pământului – sufletul ţărânii vrând să-l soarbă întreg. Bătrânul răscoli cu călcâiul paiele calde şi aşteptă ca gândul ăla pe care-l presimţea mohorât să se întoarcă în trup, auriu. Pierduse oricum ceva important, fiindcă trăia cu iluzia unui spaţiu gol sub inimă, dar, ce anume, nu pricepea.

— Du-te şi te scaldă, îi strigă omul care mâna caii pe arie, şi vino apoi să mănânci. Era al dracului de greu astăzi, o zi mai cu fundul gol ca asta n-am apucat de mult.

— Mai întâi, măi Vasile, o să mănânc, răspunse Bătrânul şi se sculă, tropăind mărunt din pantofii scâlciaţi, ca să scuture pleava de pe haine, cu toate că pe vesta lui de doc şi pe pantalonii năclăiţi de jeg nu s-ar fi putut agăţa măcar o undiţă. Era mărunt, cu braţele scurte şi grele ca nişte brânciuri de urs, cu barba numai noduri şi jolituri, cu obrajii scofâlciţi şi ars până-n măduva osului de vânturile ce răscolesc, peste an, Dunărea, asmuţind valurile pe Insula Gârluţei, ca s-o înece. Uneori apele

tabără chiar peste pragul căsuţei lui de lemn, aflată la apusul insulei. Acum, din Munţii Măcinului lunecau încoace doze mari de nostalgie. Doar pânza unui nor de secetă se mişca singuratecă spre malurile din depărtare ale Brăilei.

— Ce zici de norul ăla, întrebă Vasile, din arie, e ceva de capul lui?

— N-are catarg, măi Vasile. Se risipeşte.

— Care va să zică, o să ne topim. Dacă atâta minte mai are Dumnezeu în devlă…

— Ce-ai, mă, cu Dumnezeu, neghiobule!?

— Să se înşire pe sfoară de smochin, să ne dea sare şi să ne usuce ca pe lăptici.

— Eşti tâmpit ca un corn de bou, zise Bătrânul şi se apucă să înfulece felioare de hering cu ceapă şi oţet şi mai ales pilaf cu carne de berbec. Toţi îl cercetau despre starea vremii, fiindcă un frate al lui, care murise de tânăr, fusese botezat de-o învăţătoare cu care se iubea, zeul ploilor – şi se supărau dacă prevestirile lui nu coincideau cu aşteptările lor. „Derbedei împuţiţi. Ca şi puiul ăla de târfa, învăţătoarea, care vine şi-acum, când şi când, ca să sărute persicul din faţa casei mele, convinsă-n dovleacul ei că sufletul lui Anton sălăsluieşte-n trunchiul piersicului!”. Mânca în genunchi, înveselit de prostia omenească, seul galben i se lipea de buze şi de mustăţi şi Bătrânul nu-l ştergea cu dosul palmei, după obiceiul ţărănesc, ci cu o foaie de lipan. „Rămânea ceva şi pentru furnici, că şi ele-s ale pământului”.

Ai grijă, îl strigă din nou Vasile, să laşi o spată şi pentru Andrei Bucur. Flăcăul a furat doi saci de peşte, numai mreană şi avat, din bulboana Iesnei, unde-au pus lipovenii garduri şi-a plecat să-l schimbe pe rachiu la Gropeni sau Golaşei. Pe sear-o să-l vedem răsărind c-un butoiaş în spinare.

— În cazul ăsta, măi Vasile, să sar şi eu în lotcă, s-aduc nişte pepeni, ca să-i tragem un chefuleţ cum scrie la carte. Aduc şi-un şir de covrigi şi-un borcan de castraveciori, pe care i-a pus Tulpina la murat, săptămâna trecută. Mama ta, Doamne, a vârât în zeama lor un munte de mărar.

Azvârlă-te imediat la drum, nu-mi sta să cloceşti viermi de mătase! Tuleşte-o! Vasile roti frumos biciul pe deasupra cailor şi tăvălugul de piatră bubui, fărâmând paiele de grâu. Munci, strigă Vasile, besmetic, bem, trăim. Vocea lui tunătoare stârni

dangăte în lumânările plopilor, trezi veveriţele din coroana stejarului înconjurat de tufe de ghergheni şi înălţă la doi stânjeni în aer aromele amărui ale pelinului. Bătrâne, reluă Vasile, frumoasă nevestică ţi-ai ales ca să-ţi încălzească ciolanele înainte de moarte!

— Cine-i ager ştie să culeagă.

— Sau să cumpere, răspunse Vasile. Haide, caii! Hai, talanilor! Bătrânul râse, măgulit şi coborî la Dunăre prin vadul rupt de herghelie. Acolo, patru inşi din ceata trimisă la treieriş cotrobăiau după raci prin scorburile malului, goi ca dracii. Bătrânu-i semăna c-un pumn de boabe de grâu, să aibă noroc, cu toate că numai un prost mare scociorăşte după raci în toiul căldurii, dar te pui cu norocul prostului?!

Dezlegă lotca, potrivi lopeţile în măselele lor de lemn şi intră în furia curentului, cu botul în susul fluviului. Până acasă urma să facă 5-6 km, drum crâncen. Dar acolo, în pridvorul cu brâul sporijinit în doi mesteceni era Tulpina. Lumina după-amiezii avea coaja roasă, ca nuiaua de vişin trecută prin gura unui iepure. Lotca spărgea conturul răchitelor răsfrânte în unde. Lopeţile închegau două uliţi de clipoceli. Miros vag de struguri ananas, de ferigă, de nămol şi de iasomie cu buza umflată de fluturi. În luxura sălciilor de pe grinduri, granguri, ghionoaie şi puzderie de sticleţi înălţau cântece subţiri şi îngâmfate că nu le pasă de oameni, vapoare sau barcaze atâta vreme cât în necuprinsuri domneşte o vară dulce. „Ăsta nu-i timp să stai la Dunăre, minunat ar fi să urc, acum, în munţi, la smeură, cu *hăituşca”.* Aşa-şi dezmierda Bătrânul nevasta. Transpira vârtos, pentru că Dunărea, lină la suprafaţă, se dovedea hârbară la două palme adâncime. Vâslind, frunzărea timpul înapoi. Trăise până la şaizeci de ani încolţit de nevoi, apoi într-o toamnă răsbunase toate umilinţele, punând carmace, hoţeşte, în drumul sturionilor, la gurile fluviului. Nu l-au prins, s-a întors în Insula Gârluţei şi, în drum, s-a abătut printr-un cătun de ţigani şi a cumpărat-o pe Tulpina, plătind cinci blăni de lup, o salbă de aur şi două sute de perechi de potcoave de cal – tatăl fetei ţinea fierărie în drumul Râmnicului.

Apropiindu-se de casă, Bătrânul se pomeni umblat pe neaşteptate de-o întrebare semănând cu luna rămasă pe cer, în naivitatea ei, ca un pumn de zăpadă fragedă: „oare cum face Dumnezeu o hăituşcă? păi, trebuie să fie o vrăjitorie simplă:

dezbraci de aburii lui de vadră de lapte proaspăt muls, jupoi pieliţa de pe o prună brumărie, sufli aburul laptelui înăuntru, adaugi pete de must pe locurile menite să rămână oacheşe, pui deasupra doi clopoţei care se izbesc cap în cap singuri şi râd mereu, neatinşi de vânt sau de altă nebunie, apoi strigi scurt: Tulpina! Şi ea vine, călcând tiptil şi te ameţeşte. E-he, dar mai trebuie să presari pe-acolo şi o mie de toane şi o mie de amăgiri. Sau nu, astea răsar singure”.

Opri lotca în vama casei – două scânduri îmbucate în jurul unei sălcii vinete ale cărei frunze picură neîncetat apa sorbită din fluviu – şi intră pe cărarea mărginită de maci de grădină roşii, înalţi, atinşi la şold de câte-un fir de lăptucă sau de mărar precum şi de globuri de sticlă, în aceeaşi culoare cu macii, potrivite pe vârful a zece araci. Pe luciul pârâiaşului care vine din mlaştini şi se varsă în Dunăre, ocolind casa prin dreapta, măcăia un cârd de raţe, iar la fund, într-un luminiş al bălţii, o lebădă ciugulea din duhul apelor pocăinţă, înţelepciune şi peşte pe aleselea.

Simţindu-l, Tulpina apăru în bătătură, oprindu-se între piersicul sărutat cu patimă prelinsă-n nebunie de-o învăţătoate năpădită de amintirea zeului ploii şi un mesteacăn cu crengile încărcate de-o melancolie mlădioasă.

Scundă, subţire, cu părul împletit într-o coadă lungă, adusă între sâni, cu buzele groase, răsfrânte, dospind fantezii leneşe, mesteca încet un lăstar de viţă acrişor şi rotea viclean un genunchi, parcă să-l scuture de lăcomie şi dorinţi. În întunericul ochilor verzi scânteiau nesfinţenii de bozie. Îşi lipi capul pe umăr, ca al unşpelea glob încheind şirul şi rosti cu dojana:

— Bătrâne, bătrâne, bătrâne. Mă bănuieşti şi umbli să mă prinzi, iar eu, săraca de mine, am spălat toată ziua rufe.

Bătrânul râse scălâmb şi-şi înfipse deştele adânc în muşchii vlăguiţi ai piciorului drept, ca să fărâme zvârcoliturile unui crâng.

— Crapi de zăduh pe arie. Pârjol. Of! Greu mai plătesc eu dreptul de-a sta în căsuţa asta. Mă ţin ticăloşii numai la fundul vânturătorii. Am gâtul căptuşit cu hoaspe şi pleavă.

Scuipă, hârâit, ca să facă dovada că-i e gâtul încuiat.

— Să-ţi dau nişte apă rece.

Lipăind cu tălpile goale. Tulpina îi aduse o ulcică plină – şi Bătrânul bău cu înghiţituri largi, fericit să ea avusese grijă să

pescuiască din cofa şi-o bucăţică de gheaţă, care i se izbea de dinţi.

— Hăituşco, mi-ai dat sănătate. Ia zi, te-ai frecat azi cu mirodenii? Vanilie, praf de scorţişoară…

— Mi le-ai aruncat pe Dunăre, astă primăvară, ce, nu mai ştii?! Ziceai că mă gătesc pentru pădurarii ăia veniţi să însemneze plopii de tăiat.

— Ei, ei, nu te supăra. Am venit să iau patru pepenoaice, nişte covrigi şi un borcan de castraveciori. Facem o petrecere la noapte.

— Din partea mea poţi să iei şi alea două şuviţe de slănină atârnate la streaşină şi ăia douj de butuci de vie şi cureaua de ascuţit briciul. Apoi se îmbuna. Vrei o strachină cu ciorbă de mreană? Mi-a vândut un lipovean mreană pe rachiu de pere.

— Nu, mulţumesc, azi am mâncat bine. Mai degrabă aş zice să vii colea lângă mine, să-ţi despletesc coada şi pe urmă să ţi-o împletesc la loc. Dacă vrei să ştii, am venit încoace, fiindcă mi-era dor să te văd.

— Dar ai plecat de-acasă abea în zori.

— E-he, nici nu mai puteam să te fac din ochi de dor ce-mi era. Bătrânul se aşează pe laviţă, cu oasele trosnind, iar Tulpina, pe pământ, cu capul pe genunchii lui. Bătrânul luă în mâini coada împletită din trei şovoaie, o lipi de obraz, o dezmierdă, o sărută. Părul Tulpinei mirosea a vulpe furişându-se spre smintelile firii, Bătrânul îl prefira printre degetele descărnate şi i se părea că-n moliciunea de fum, în gustul puţin sărat desluşeşte uneltiri, foşnete, adulmecări şi pierderi. Respira înfrigurat. Miresme topite-i gâdilau nările şi-i răscoleau pieptul. Se juca în neştire, cuprins de-o suferinţă blajină, dar pe Tulpina o simţea încordată, colţuroasă, stăpânită de-o enervare latentă, gata oricând să se dezlănţuie. La un moment dat, trăgând cu ochiul la rotocoalele pe care le făcea vântul în stuf, plimbă şi el jumătate din coada despletită peste podul palmei stângi. Cercurile-i ieşeau obosite. „Mai dibaci din scorniri ca mine vântul, îşi zise Bătrânul. Ia, acolea, o răsuflare iscată nu se ştie de unde şi toate i se supun: iarba, plopii, apa”.

— Şarpele mă-ti de fată frumoasă, o-njură el, tămâiat pe dinăuntru de-o bucurie intensă, ai o ceafa din care-ar muşca jderul pâna-ar muri.

— Mă iei şi pe mine la petrecerea de la noapte?

— Nici prin gând să nu-ţi treacă. Dacă vrei să te distrezi, îţi scot un cal din herghelie, treci Dunărea, o iei pe Călmăţui în sus şi jefuieşti pe undeva o casă.

— Ia te uită, zise Tulpina, ai vrea să mă vezi la puşcărie.

— Mai bine să te ştiu acolo decât la petrecerea de pe arie.

— Mi-ar place să ştiu şi să-i calc în picioare pe Vasile şi pe Andrei Bucur.

— Se uită rău la tine?

— Se uită ca tâlharii.

— Doi nenorociţi zise Bătrânul, plin de dispreţ, şi cu Tulească, vărul lui Vasile, al treilea. Ăsta o să-nfunde ocna. Mergea cu motocicleta cu ataj pe digul Insulei mari şi se-ntâlneşte cu miliţia călare. „Ce-ai în ataj, sub muşama?”. Două oi pentru cantina zilierilor". Îl căută. În ataj, amanta. O-njunghiase şi se ducea s-o scufunde-n mlaştini.

— Crezi c-o să plouă în seara asta? întrebă Tulpina, nepăsătoare la drama lui Tulească ăla.

— În iulie nu plouă niciodată în ţinutul Brăilei. În afară de cazul când o ştiucă, regina ştiucilor din Dunăre, se împănează singură cu ierburi aromate, şi se-azvârle tocmai pe masa episcopului din Buzău. E timpul să mă-ntorc la arie, asfinţeşte soarele. Caută-mi un şir de covrigi.

Tulpina intră în casă, Bătrânul se îndreptă spre magazie să ia un coş de nuiele în care să pună pepenoaicele. Aplecându-se să treacă pe sub frânghia plină de rufe întinse la uscat, descoperi pe culme o cămaşă albastră, care nu era a lui. O pipăi, îi măsură mânecile, îi mototoli poalele în pumn – lucru străin. În loc de coş înhaţă din magazie securea şi, cu mintea uscată de durere, veni în bătătură, decis să taie mesteacănul, care oferea gratuit lecţii de visare şi era copacul preferat al Tulpinei. Înainte de a repezi fierul în furca albă, strigă cu beregata încleştată: – Nanina!

— Nanina, primi răspuns din casă, ţi-a fost nevasta dintâi. Pe mine mă cheamă Tulpina.

— Ieşi afară, cum te-o fi chemând, să vezi cum îţi dobor mesteacănul.

Perdeaua de tifon acoperind dreptunghiul uşii, subţire s-o spargi cu limba, fâlfâi într-o zbatere lungă, apoi fu smulsă din vergeaua de alamă şi, sub urzeala albă, mai mult o-nchipuire, Tulpina înainta câţiva paşi pe bătătură. Se opri în faţa mesteacănului, înălţă braţele – soarele-i pistruia ochii verzi – şi

boarea de pe Dunăre, poate clipirea dintâi a asfinţitului, o dezveli în întregime şi timp de o svâcnire de secundă, Bătrânul şi lăstunii rupând aerul grădinii văzură aievea cum aburii de pe o vadră de lapte proaspăt muls se adună în pieliţa unei prune brumării şi iau trup de ţigancă. Ea râdea, cu dinţii ca un hârb de pietre scumpe – şiretlicuri păcătoase, intonaţii batjocuritoare – Bătrânul scăpă securea lângă picior, iar plopii cu creşetul muiat în prima zi din Pastele asfinţitului, lăsară pe vânt cel dintâi smoc de frunze galbene al anului.

— Pleacă, rosti încet Tulpina şi Bătrânul, luând coşul cu cele patru pepenoaice, o porni, poticnit, pe cărare. Stai! se răzgândi ea, şi Bătrânul înţepeni la jumătatea drumului, speriind un stol de vrăbii care ciuguleau gâze din măciuliile unui ciulin cu braţe de candelabru. Fu o clipă de zăcere încremenită în care toate elementele ieşiră din ordinea logică şi intrară sub seducţia despreunării de timp şi sub conducerea magică a Tulpinei – remorcherul călcând apa spre ostroave, cu un şir de luntrii după el, se opri, înţepat în burtă de un lanţ de vârtejuri alcătuite în tot atâtea coloane de sprijin; lipovenii, cu ciorchini de ţânţari în măturoaiele bărbilor, scăpară sticla de votcă de-o plimbau din mână-n mână şi sticla atârna, mirată, între capetele lor; iole şi iepurii şi căprioarele ce trecuseră peste digul Insulei mari, ca să se adape din Dunăre, ascultau, cu botul vârât în undă, cum se scarpină vântul pe felia de boabe de bronz căzută în ierburi din bătaia, stinsă acum, a unui clopot de bisrică; o pisică sălbatecă făcea pândă searbădă sub un ciot negru. Dă jos de pe tine, zise Tulpina, lăsând Dunărea şi viaţa să-şi continue împliniri şi scăderi, dă jos cămaşa slinoasă şi îmbrac-o p-aia albastră.

Bătrânul urmă supus porunca: scăpă de zdreanţă îmbâcsită cu ţepi de spice şi intră cu trei sferturi din trup în cămaşa albastră, încă umedă la platcă şi la guler şi mirosind a slin. Se încinse tacticos peste mijloc cu şnurul de mătase, isprăvit în doi ciucuri aurii, pe care-l dibui ascuns într-o mânecă şi îndrăzni spre nevastă un surâs care-i strâmbă gura.

— Pleacă, repetă Tulpina. Şi la noapte am să vin să vă văd murind: pe Vasile, pe Andrei Bucur şi pe tine.

La debarcader, când să coboare în lotcă, Bătrânul auzi securea izbindu-se în lemn. O dată, de două ori. Gemu scâncit: mesteacănul!

La a treia bătaie, un scârţâit dureros, ţipătul morţii sorbind cu

gâlgâieli sucuri fragede, îl vesti că mesteacănul cădea la pământ.

— Doamne, ce mârşăvie! — şi cu brânciurile lui de urs înlănţui salcia plângătoare.

De pe treapta de sus a cărării, Tulpina, ţinând securea în lungul coapsei, ţipă înfundat:

— Pleacă! Dă-i măcar piersicului o şansă.

Bătrânul împinse lotca pe apă. Cămaşa-l ustura. Parcă era plină de răni care se lipeau pe el. Ajunse la arie pe înnoptate. Cei din ceată sloboziseră caii la păscut, în poiană, adunaseră grâul în două movile acoperite cu pături şi rogojini şi, fărâmând în falei picioare şi spinări de raci, beau rachiu cu stacanele dintr-un butoiaş cât burta unei iepe pline cu mânz. Lipsea Andrei Bucur – poate el era ăla care se bălăcea în Dunăre, dincolo de perdeaua de ghorghini.

— Măi băieţi, zise Bătrânul, sugând o gură de rachiu, mai aduceţi nişte maldăre de stuf, să le-ngrămădim pe grâul ăla, că mai încolo o să plouă.

— De unde să plouă, întrebă Vasile, din stelele alea cât pumnul!? După prânz, singur ziceai că nu-i rost de ploaie.

— Atunci nu purtam cămaşa lui frate-miu Anton, zeul ploii. Hăituşca mea a scos-o din teancul de rufe rămase de la el, a spălat-o şi mi-a dat-o mie, să fiu şi eu Zeul ploii. Vine sigur o ploicică.

— Pe dracu să te ia! zise Vasile. Aia de pe tine-i cămaşa lui Andrei Bucur.

Bătrânul amuţi. Dădu pe gât toată porţia lui de rachiu şi merse de se lungi pe-o movilă de grâu. După o vreme, Vasile-l auzi gemând. Veni lângă el.

— Bătrâne, stăpâneşte-te, învaţă să înduri în gând.

— De ce, Vasile?

— Împrumută pâinea chipul suferinţei. Şi nu-i voie, nu-i drept.

— Asta aşa-i, conveni Bătrânul, şi se refugie de pe movila de grâu în culcuşul de paie în care dormise la prânz şi ceva se scursese din el, pe veci, în sufletul ţărânii.

Adormi târziu ca să se viseze ploaie.

BEŢIA TRANDAFIRULUI

Vraja ţinea de mai multe zile; de când ţinea şi viscolul, cel mai

puternic, dar şi cel din urmă din anul ăla, o ştiau prea bine amândoi, pentru că se aflau în martie.

De data asta începuse Sultana, prin somn:

— Unitatea şi grava încredinţare a materiei, concentrarea frumuseţii într-o singură picătură de aur...

— Ce vorbeşti tu acolo? întrebă Tudor, ridicându-se într-un cot pe pernă, şi o cuprinse întreagă cu ochii: încă grea de somn, cu cărnurile pietroase, părul întunecat, bătând în albastru, cu pântecele alb şi leneş sub furoul negru ridicat mult desupra pulpelor, Sultana era o minune supusă, o toleranţă devastatoare, o imensă aşteptare nemaiştiind nimic din ce-a fost. Întinse mâna încet, protector şi lacom şi-i mângâie sânii mirosind a pofte răpuse şi altele crescând de nedomolit. Dogorât de miliciunea mişcărilor ei, de le stimulase, de suspinul adânc şi răsfăţat (viclenie răsărind în topiri de miresme!) încremeni o secundă, suspendat într-o pierdere fericită; încremenise şi viscolul, nu mai bătea mătănii la geam, dar se rupea timpul, ningea cu bucăţi de timp sedus de noaptea desfacându-se din trupul Sultanei, cu fulgi şi fluturi de timp veniţi să întinerească în odaia învăluită în căldură de lemne, în patul cu tăblii zugrăvite. Un geamăt scurt, ca o ţâşnire de gând neatingând rostirea. Viscolul izbi din nou cu umărul în pereţi. Lampa cu abajur pictat (siluete roşii se înecau şi înviau în subţirimi de ape verzi) se legănă, mutând un diamant rotund pe centrul tavanului. În taina dintre două bufnituri ale viscolului, Sultana surâse din nou, cu ochii închişi. Surâsul trecu şi-n palma lui Tudor, fiindcă simţi că de la palmă se ameţeşte şi de la atingerea furoului negru, care nu era altceva decât respiraţia de noapte a trupului ei, o ţesătură de păianjen fluidă, păgână, veselă, o somptuoasă jubilaţie a simţurilor. Vorbele spuse prin somn de Sultana, pricepu, uimindu-se, erau vorbele pe care-şi începuse el lecţia în ziua când se cunoscuseră. „M-a visat!” Râse limpede şi se lipi de bucuria descoperirii. Sfârcurile ţâţelor ei prinseră să bâjbâie sub deştele lui.

— Vâslaşul meu... Vâslaşul meu de noapte.

O vâsli într-un golf de iasomie. Viscolul urla, însoţindu-i spre luna iulie, prin vaduri în pantă repede, cu deosebită râvnă.

— Eu sunt luntrea, murmura Sultana, şi-n ea lumina ea atât de bogată încât făcea umbre.

Lui Tudor, doi stropi de vin amar i se lipiseră de buze, îl

ardeau şi nu putea să-i scuture. „îmi vor găuri buzele”. Fără să-l mistuie pe de-a-ntregul, îl ardeau stăruitor, săgetându-i inima, creierii, oasele; ardeau fără să distrugă carnea şi nu le seca fulgerul o secundă.

Gura Sultanei, lampa verde...

"Nici măcar n-au stins lampa neruşinaţii! Se coţopenesc pe lumină. Când ajungi la trecătorile de pe urmă n-o să mai faci deloc. La bătrâneţe, numai viscolul e ca altă dată. Şi rachiul. Până la şaij’ de ani, dacă ai pe dracu-n tine, profită de el. Cine stă în cumpănă trece-n rândul doi şi cântă: aleluia! A fi năuc e treaba inimii, treaba minţii e să nu bată şi ea câmpii în acelaşi timp cu inima, că atunci praful s-alege de toate. Şi de ce să nu s-aleagă? Căci prea far’ de legea meeea, Tu, Tu, Doamne, doar Tu ştii adevăruul, pe care-l arunci pe cântar sau în balanţă, ca să-l răstoarne baba Veturia într-un coş de rafie, peste două gheme de zdrenţe, pe când vântul urlă-n horn şi sub ceaunul cu prune arde o hulubă ruptă, o să ardă şi roţile căruţii, tot nu mai sunt cai, iar Veta de la Vâlcelele a vândut, de Crăciun, suta de nuci cu douăjcinci de lei, s-a umplut de bani, am băut împreună rom Jamaica şi-am mâncat iepure; altădată când eram tinere, mâneam cocori de dropie, curcani sălbatici, castane încolţite-n zahăr. Hei, bătrâneţea e un măgar îmbrăcat în piatră, când eşti bătrân doar viscolul se mai holbează la trupul tău!!

Drossilia (muscă beţivă, aşa o poreclise Tudor Borca pe mama Sultanei, în noaptea când bătrâna se îmbătase cumpluit şi căzuse pe malul Dunării, rupându-şi o mână şi un picior) sta în tindă, lângă vatră, pe un scăunel cu trei picioare, ţinând în mâinile adunate în poală un strugure stafidit, mâncat numai pe jumătate şi un ciocan de rachiu în care strecurase două boabe de piper roşu. Fierbea grâu şi orez cu prune ca să-i facă pomană lui bărbat-su, care murise înecat în mlaştină, îmbrăcată în negru de sus până jos, înţepenise pe scăunelui ei, scundă, vlăguită, cu gura îngustă şi veninoasă, cu faţa numai zbârcituri. În tindă, dacă nu în toată casa, mirosea a pâine proaspătă, a viscol încolăcindu-se în gura hornului şi a idee de lut culeasă de vântul trosnind prin pârloagele cu pelin. Pe un taburet, la îndemâna Drossiliei, pe un fund de lemn, o scrumbrie tăiată-n felii subţiri amestecate cu ceapă tocată şi patru coltuce de pâine pufoasă, muiate-n ulei de măsline. Dând rachiul de duşcă, bătrâna icni şi rămase cu gura căscată la icoana din peretele de la răsărit, prin

care plutea un stol de îngeri – unul ieşise pe jumătate din cadru, lăsând înăuntru numai două picioare fragede şi-un colţ de aripă; unde era şi cu ce se hrănea capul lui dispărut?!". „Ştiu ce-i cu el, dragii mei, s-s dus să bea depărtări. Parcă viscolul nu bea depărtări?! Iar eu nu beau tutun? De la tutun mi-a crescut mustaţa. Adevărul e că la bătrâneţe toate ne schimbăm în fluture cu corn şi mirosim a tămâie. Eu alung tămâia cu tutunul. Fumez pipă, dragii mei şi-mi pregătesc singură tutunul după reţeta pe care pictorul Miracovici i-a dat-o sor-mi Caliopi, la Brăila, când i-a făcut portretul, i-a dat şi o brăţară cu safire. Biata Caliopi! A dus o viaţă tulbure. Iarbă mănoasă, iarbă de mlaştină, ca şi iarba lui Aurel Porumb, care mi-a fost bărbat douj'de ani. Un inginer constructor din Brăila mi-a trimis, de peste veac, o scrisoare găsită într-o sticlă îngropată în pământ, când au dărâmat magaziile din port. Cică: noi, marinarii colţaţi ai Brăilei, la serbarea de Sfânt Ilie 1933, am ales-o pe fiica portului, Caliopi, regina balului şi din agoniseala noastră i-am cumpărat două lăzi de caramele. Pe urmă am răsturnat pe dos prăvăliile de pe chei ca să-i luăm rochie de bal pe care s-o îmbrace aşa cum îmbracă ploaia trupul ei de sirenă când ne aşteaptă, toamna, să ne-ntoarcem de pe Dunăre, la iernat. Am băut sticla asta cu sete, am scris biletul, fiica portului l-a parfumat, trecându-l pe la subţioară, l-am închis în sticlă şi-am îngropat sticla la temelia docurilor. Cine-o dărâma docurile vechi, ca să facă, altele noi şi-o găsi biletul, s-o pomenească-n rugăciuni le Caliopi, de loc de comuna Ochinebun, întrucât ne-a fost tare dragă şi l-am snopit în bătaie pe nemernicul care, la primul tur al vasului închinat reginei balului, a strigat: trăiască madam Săpun. Să fiţi veseli ca şi noi…

La Caliopi, dragii mei, am înghiţit cea mai fină băutură. Alexander I îi spunea. Pahar înalt, cu buzele unse cu scorţişoară, iar înăuntru whisky şi lapte, două degete. Seara, ne-am dus la circ şi-am fumat ţigări răsucite din tutun Miracovici şi cum, din pricina căldurii, cupola era deschisă, femeile-şi şopteau: pe-aici, prin vecini, cineva face dulceaţă. Cel mai bun tutun de pipă mi l-a dăruit Tudor Borca. Borkum Riff – Cherry Cavendish. Marcă germană după licenţă suedeză. În ziua când a venit s-o ceară pe Sultana, eram în curte, între patruj de străchini pline cu miere pe care s-o coacă soarele. El purta barbă, o coreletă mai degrabă. Intră şi: săru' mâna, doamnă învăţătoare Veturia

Porumb, am venit să vă cer mâna Sultanei. Sunt profesorul ei de română, o iubesc decând era în clasa a noua, dacă mi-o daţi mă voi muta în bălţi, să vă fim sprijin la nevoie"... „Vrei să-ţi dăruiesc un dar ceresc, băiete? „Şi nu ştiu de ce-mi venea mereu să-i zic: Tudorel, coadă de purcel şi toate celelalte, fata asta frumoasă nu-i şi nătângă. Iar acum, mi-a scornit poreclă: Drossilia. Dar parcă Sultana-i mai brează! Când avea trei ani, o băteam să mă sărute şi nici bătută nu s-apropia de obrazul meu. În schimb pe Tudor Borca îl sărută şi când e la masă şi-n curte şi la gârlă... Auziţi, dragii mei, cum mai vuieşte nucul din grădină şi arborele pavonia. Viscol cu gâştele grase. Alde nepotu-meu au uitat poarta deschisă şi viscolul năvăleşte-n ogradă ca două sănii gonind scoarţă lângă scoarţă. Sultana nu şi-a scos măcar brăţări le de argint pe care le poartă la glesnă. Aseară am văzut-o luând pe furiş punga cu cimbru, să-şi frece ţâţele cu smocuri de cimbru, să-l ameţească pe bărbat-su”...

Deodată, vorbele i se deschiseră singure pe buzele supte: - Trece viscolul, ziditorul. N-au voie ăia din Ardeal să se laude cu iernile lor domoale. Noi avem ierni de strâns în braţe fata... Câteodată şi soacra (Tare). În noaptea asta, când se destrăbălează cine vrea cu cine poate, umblă zănatic un cal alb, înconjurat de patru lupi albi, iar deasupra lui dau roată patru ulii albi. Calul aleargă cu gâtul tăiat şi din el curge numai sânge alb; când sângele se va înnegri, lupii se vor năpusti asupra lui, ulii îi vor sorbi ochii... Hei, dar la sfârşitul celui de-al doilea război mondial, caii albi s-au dus dracului cu toţii. La omida cât ţigara să nu mergi c-un pui de prun...

— Auzi, îl clătină Sultana pe Tudor, dincolo, mama-şi spune singură poveşti. Spune-mi şi tu una.

— Pot să-ţi spun, zise Tudor, una, două, trei, patru... Câte vrei.

— Frumoase?

— Care mai de care.

— Spune-mi una, două, trei, dar toate despre dragostele tale.

— Le suporţi?

— Le ador.

— Sunt crude.

— Sunt minunate.

— Un izvor, în malul Călmăţuiului, mic, pitic, prizărit, nenorocit...

— Nu e rău să fii izvor, îl întrerupse Sultana, dar chiar să te

verşi în Călmăţui! Nu mi-ar place. Poate, fiindcă sunt de la Dunăre.

— Dar ţâşnea chiar din coasta unei vii.

— Aşa mai merge, conveni Sultana…

Caracterul câmpiei, mai bine zis liniile ei sunt, acolo, ursuze. Ieşind din câmpia Buzăului, ca să pătrundă în câmpia Brăilei şi să se azvârle în Dunăre. Călmăţuiul face un cot larg, bântuit de nisipuri. Din via l-alde Tudor Borca, plantată pe o terasă rotundă, la jumătatea malului, se desluşeau prin aerul vechi, plin de fiim de tizic, cele patru vaduri prin care se năpusteau flăcăii la jefuit trenurile de marfa, după război. Şeful lor fusese comandant de tun la regimentul 1 artilerie ortodoxă din Timişoara.

(în tindă, Drossilia cânta lălăit: Doamne, dragostea mi-ai luat, băutura mi-ai luat, oboseala mi-ai lăsat, Doamne, doamneee. Haida, lume veselă, înc-un chef!)…

— Eram în vie, fierbea luna iulie. Bărăganul, matahala aia de câmpie, numai drumuri, pelin şi porumb, încălecat de fântâni cu cumpănă, era tot o arşiţă fâşiată. Căpiat de căldură, stam rezemat de trunchiul zarzărului din marginea viei. Ticălosul ăla de comandant de tun din regimentul 1 artilerie ortodoxă găurise trunchiul caisului c-un glonţ de carabină tras de la zece paşi. Petrecusem o funie prin gaură şi mă chinuiam cu umărul în ea ca un cal în gura de ham. De la un timp, am văzut că salcâmii de pe mal plecaseră spre Brăila, lăsând la vie numai tufele de răchită, care opresc nisipul sau îl cern, şi atunci am plecat şi eu. Intru într-un oraş din Elveţia, vecin cu Germania federală, urc o stradă pavată cu piatră roşie şi dau în Leningrad, schimb trenul la Ungheni, mă dau jos într-un sat unde am iubit, când eram copil, o fată, pe partea stângă e duminică, pe dreapta e marţi şi zăpuşeală, beau vodcă cu actualul ei bărbat şi mâncăm castraveţi, apoi cobor strada aia în Elveţia, care acum e în Suedia, strada e pavată, acolo, cu piatră galbenă, se termină într-un munte şi niciodată nu ajung la capătul ei, ajung în altă gară, înconjurată de vile cochete, trec în Belgia, ajung la Ploieşti, unde, între nişte garnituri de tren în formare, mişună o lume nebună, care se evacuează – mă sui într-un vagon la Făurei, locomotivele ocolesc râul Buzău, revărsat (la Ploieşti se fuduleau sănii trase de cai), cobor la Râmnicu-Sărat, cu un geamantan de piele maro, pornesc pe un drum prăfuit spre

Brăila, luna e un cal de lut galben, fără căpăstru, linge praf şi nu se mai satură, dar cererea de înscriere în ceape, liber şi nesilit de nimeni, calul nu ia în seamă strada aia din Elveţia prin care fug eu spre o gară unde aşteaptă acceleratul pentru Austria şi sunt trist că niciodată n-am ajuns până-n capătul străzii, n-am avut bani şi nici în Moscova n-am intrat, am rămas undeva, într-un crâng de mesteceni, sărac, fără slujbă şi aştept pe peronul unui palat uriaş, plin de oameni cu căciuli de astrahan cu clape, care mă invită să merg cu ei la cules ciuperci răsărite pe o zăpadă neprihănită. Fata lui Zăpadă Ion Tureanu, Zăpadă Anca era în vie…

— Haluncinai. Din pricina căldurii.

— În vie intrase Anca Zăpadă, îmbrăcată mireasă. Se oprise la al treilea butuc de mine şi mânca struguri negri. Scăpase o boabă pe voal şi voalul se pătase.

— Ce nebunie o fi în nunta aia! îi zic. Te caută mirele, stolnicii…

— Nu-mi pasă.

— Întoarce-te!

— Unde? în lumea bucuriei? Ce făptură de băiat mai eşti şi tu! Eşti numai oase gânditoare. Am venit la tine ca să dau foc neamului Tureanu.

— Ţi-am fost învăţător.

Şi-i fusesem două luni, o suplinire.

— Ţin bine minte scrisoarea pe care tata ţi-a trimis-o prin mine, zice Anca Zăpadă. Am citit-o pe drum şi-am lipit plicul la loc. „Tov. Borca, Tatăl elevei Zăpadă Ancuţa are necazuri din partea maică-si că e vagaboantă, având discuţii familiare am pierdut servicii bune la care puteam să am 2-3 maşini mici, dar fiind după cum v-am spus mai înainte a făcut în aşa fel că ma băgat şi la puşcărie, am făcut 4 luni în 1973-74 şi 2 luni în 1975 şi imediat după 6 ore de la liberare fără să o văd pe soţia mea iarăşi ma dus la miliţie şi mia dat 4 luni, a fost dată de 5 ori afară de preşedintele de judecată să-şi retragă plângerea iar dânsa nu a binevoit şi acum să vă spun diagnosticul dânsei”. Episod depresiv reactiv cu tentativă de sinucidere pe fond distimic biliar debilitate fizică mintală, tensiune 8, ulcer duodenal compensat, epilepsie, în afară de aceasta e o beţivă ceva extraordinar, bea, vă rog să-mi scuzaţi expresia, până face pipi pe ea, am martori pe vecina Luxiţa Aurora Motoraş.

Avem multe de discutat Cu mulţumiri Zăpadă Ion Tureanu

P.S.

E târfa târfelor a căutat şi ma băgat la puşcărie şi a avut treabă cu mulţi indivizi din Brăila după cum urmează: Morcinlea Scuzi-scuzi Tocu

Dex Matei

Gogu Stafie Petrică Decavatu

— Întoarce-te la nuntă. Cât nu e prea târziu.

— Ca să fiu mireasa cu aur sub tălpi? E rochia soru-mi, care a fost mireasă anul trecut. Am scos-o din ladă şi m-am îmbrăcat cu ea, aici, sub mal. Am vrut numai să ne jucăm, să ne fure jocul pe-amândoi. Uită-te ce nepăsare e-n câmpie, azi…

— Trebuia s-o asculţi atent, zise Sultana, venise la tine cu cap de rege şi picioare de împărat. Iar tu ai luat-o ca pe-o căţea-n călduri.

Căţea bătrână era câmpia aia de deasupra Călmăţuiului. Se nimerise, poate, o zi blestemată. Mohor cu coama-nspicată, pir gros cât oasele de găină, păducei obosiţi de iluminări repetate, zare nechemând pe nimeni. În uşa colibei de lângă zarzăr, într-o cuşcă, se zbăteau, fâstâciţi, doi porumbei unşi cu catran de către un copil prost. Mai era şi-o cameră de bicicletă sfâşiată cu briceagul, un felinar de care atârna o tigvă. Anca Zăpadă, între două tufe de crăciunele scuturate (astea înfloresc numai în martie), tânără şi prea crudă în rochia de mireasă, parcă ţinea în spate moara de vânt de pe gorgan sau troiţa cu acoperiş de tinichea din răspântie, sub care se ţesea un nor de tăcere viorie.

— Crezi că mi-e scris să fiu mireasă sub cedrii Libanului? întrebă Anca Zăpadă.

(-Au fost tăiaţi şi arşi în locomotivele Simplon Orient Expresului, îi plânse Sultana.)

— Urăsc neamul Tureanu Zăpadă, a zis din nou Anca. Toţi şi-au luat neveste, despărţindu-le de bărbaţii lor dintâi şi cu toţii le-au azvârlit pe drumuri. De ieri, la noi în casă e mare zaiafet. Surorile mele şi-au schimbat între ele bărbaţii…

— Definitiv?

— Da. Şi beau şi mănâncă, fericiţi. Trebuia să fi vrut să-ntinzi cu mine jocul uitării.

Smulse rochia de mireasă, o azvârli mototol peste un pepene vărgat pus într-un cărucior cu două roţi şi plecă strigând:

— Oameni vechi şi fructe cofleşite…

— Eu, în urmă, am reînceput să-mi rod grumajii în jugul de frânghie. Pierdusem boarea chemării la desfătare. Boare scurtă, lalele, zambile... Anca Zăpadă se depărta trufaşă în urma strigătului ei, ca un pârâu în urma frunzei pe care-o urmăreşte rostogolind-o sub respiraţia lui rece.

— Ar fi trebuit, spuse Sultana, s-o iei în braţe şi să muşcaţi din pâinea oacheşă a binelui. I-ai pângărit fetei clipa onoarei, care nu se mai repetă, clipa când iei hotărârea să fii femeie.

— Numai saliva-i era dulce în gură.

înotau în ea melodiile fructelor şi a distanţelor încâlcite din câmpia care căzuse în greşeala de a se vrea, un ceas, două, leneşă, urâtă, ursuză. Acum se înviora, îşi aducea minţile acasă, ierburile în vânt, păsările în ierburi, cerul în priviri. Fusese, un ceas sau două, părtinitoare, câmpia, nu cu ea însăşi, ci cu duşmanul ei. Se pare că era jocul de pe urmă al nădufului din pelin, clipa lui flegmatică, lipsită de extaz. Oricum, venea luna august când câmpia de deasupra Călmăţuiului, nespus de largă, pierzându-şi echilibrul, devine îmbătătoare...

— Strâmb trebuie să te mai simţi, tu, aici, între ape, Tudore...

— Nu, de ce? se împotrivi el, blând. Uneori, da, poate, nu-mi e prea la îndemână, dar te am pe tine.

— Povestea pe care mi-ai spus-o n-a fost în favoarea ta.

— Întâmplările se petrec singure. Ce credeai?

— Şi nici în favoarea Anei, insistă Sultana. Spune-mi o poveste care să fie în favoarea ta...

— Viscolul dă semne de descreştere, zise Tudor.

— Tata spunea că viscolul din martie nu-i bun de prăsilă. Julai, julai, ia, ia, zicea el că strigi viscolul din martie, facând-o pe flăcăul, dar n-are putere să se mai holbeze pe geamul caselor, trei nopţi în şir.

într-adevăr, dedesubtul vântului, pământul dintre nopţi încerca o răzvrătire pe care Sultana o prindea în scoica urechii ca o promisiune. Din buza râpelor cuprinse încă de la sfârşitul lui februarie de inocenţa învierii lunecau în toanele vântului o presimţire tulburătoare şi o umbră încercănată de doruri. Nările Sultanei, tremurând pătimaş, adulmecau până şi un iz amar de coajă de salcie.

— Când eram mică, în nopţile în care crivăţul lăsa loc austrului, mă trezeam din somn şi mă juram să-mi ţes o mantie

din gândăcei. Dar la ziuă uitam.

Sprijinindu-se cu palmele de umerii lui Tudor, Sultana sări pe podele şi, umblând în şalterul triplu, puse în mişcare, scoţând-o dintr-o amorţeală fermecată, lustra în formă de roată împodobită cu puişori de găină din puf auriu roşcat, toţi cu clopoţei la gât; roata prinse să se învârtească încet, zgâlţâită de impulsuri nesigure, molatice şi cocoşeii articulau un cântec subţire. Odaia, cu soba dogorind şi cu perdele de bumbac brodate cu trandafiri într-o bogată deschidere, se umplu de pale de lumină albastră şi verde, de cântecul ăla adunând crâmpeie de curcubeu, împliniri evazive, risipiri.

— Vreau o poveste cu care să mă domnesc peste tine. Lungind, ciolănos, cu tâmple înguste, nasul un pic coroiat şi buzele groase, Tudor o privea înveselit.

— O să-ţi zic o poveste aşezată pe oasele toamnei.

Sultana urcă iar în pat, la perete. Vârâtă doar pe jumătate sub plapumă, îi mângâia cu stânga pieptul păros. El ţinea ochii închişi, sorbind cu nesaţ mireasma de cimbru a sânilor ei şi se căznea s-o întruchipeze în gândurile lui, mică, oacheşă, atârnată de drugul geamului în care zuruie austrul, grea de lună, de povestiri lenevoase, de baltă, măcriş, caprifoi înmugurit, înfiorată de necunoscut şi cu umerii fragezi acoperiţi de-o mantilă ţesută din cărăbuşi.

Era o toamnă şubredă, zilele încercau măzgăleli în piatră, în salcâmi, în nori, în lut, dar nu ieşeau decât lucruri de ceară.

— Mă cunoscuseşi pe mine?

— Te cunoscusem, dar nu erai a mea.

(În tindă, înţolită-n mărgăritarele rachiului, Drossilia îşi înjura ginerele cu voce tare:

— Îngeraşi cuminţi, pe pământ e frumos numai în icoanele unde Dumnezeu doarme pe jos, având drept căpătâi soarele. Pre când oamenii înoată-n rotocoale de fum, sub o zgaibă de stea. Iaca, lui Tudor Borca-i e dor de-o altă femeie, îmbrăcată-n alb, care să-l mângâie pe frunte şi să-i ia durerea cu mâna, dar să fie surdomută. Îl ştiu eu bine, se giugiuleşte cu Sultana, dar gândul lui, tot la bucătăreasa de la cantina studenţească – îşi vâra borul între ţâţele ei şi cunoştea încă din zori meniul zilei.)

— Se încheia septembrie, venise octombrie, continuă Tudor Borca, eram profesor, în primul an…

— Eu eram în clasa a zecea. Făcusem jurământ, toate fetele,

să ne uităm fix în ochii tăi. Brunet şi cu ochii albaştri. Pe profesorul de fizică îl intimidam, se bâlbâia…

— La începutul toamnei, în mine scânteiază singurătatea. Mă caută, de nu ştiu unde dureri necunoscute, inima-mi visează, visează trist. Impulsiv în restul timpului toamna sunt colindat de cuci învăpăiaţi. Mă năpădeşte un fel de inspiraţie deprimantă: să merg, să nu mă mai opresc şi să nu găsesc nimic. Fără să vreau, cobor în copilărie, asemeni vinului întors dim fermentaţie. Şi trebuie atunci să fiu la Slobozia-Veche, în ograda bunicilor dinspre mamă. Acolo mi-am petrecut copilăria. Ce e, după tine, copilăria?

— Copilăria? Tot ceea ce nu se poate uita.

— Pentru mine e preludiul somnului.

— Când tata mă ducea la Brăila, zise Sultana, mergeam, de fiecare dată, şi în gară. Puneam monede pe calea ferată, trenul le turtea şi verii mei, cei trei fraţi Uleia, le potriveau pe potcoavele cailor. Ştii cum mă răsplăteau?

— Te îndopau cu ştiucă umplută cu mierlă. Sunt singurii din toată balta Brăilei care ştiu să facă mâncarea asta. N-ai să ghiceşti. În iunie, pe caidurile mari, mâneam, în anumite seri, peşte sărat şi după miezul nopţii ne sculam să lingem roua de pe ierburi. Mie-mi dădeau bucata din grădină cu iarba cea mai bogată.

— În iunie, la Slobozia, intram în gârlă, dimineaţa şi nu mai ieşeam decât seara. Înainte de-a mă cufunda, împungeam apa cu deştul, duceam deştul ud la tâmplă şi rosteam încordat, c-o voluptate păcătoasă: Ialomiţa curge prin huceaguri spre Mare, curge-n pielea goală, târfa.

— Dar Ialomiţa se varsă-n Dunăre!

— Stai puţin, nu-i aşa. Nu-i deloc aşa. Tu te gândeşti la apă… dar sufletul ei? Vezi?

Tudor Borca ştia bine că, mai întâi de toate, Ialomiţa se varsă-n grâu şi-n ierburi. Ca un duh. Grâul creşte, se seceră, se strânge în clăi, se treieră şi băiatul umblă prin el c-o luntre. Avea bunicul o lotcă veche: o păstra ascunsă, sub două tufe de pelin, în grâu. În nopţile din iulie, băiatul o suia în vârful movilelor de grâu roşu şi-şi dădea drumul cu ea la vale. Vâsleai cu mâinile ca să ajungi în lanurile de floarea soarelui. În arman huruiau vânturătorile. Şi când tăceau, s-auzeau ţăranii bătând coasele pe nicovală. O ploaie de sunete mărunte. După grâu urmau să

fie date jos trifoiul şi lucerna. Grâul, luntrea, coasele ţipând ascuţit la atingerea ciocanului, potârnichi, hârciogi, un mânz nechezând de dorul laptelui. Iar toate la un loc nu făceau cât alea două săptămâni din septembrie-octombrie când treceau oile podul de peste Ialomiţa, din Muntenia în Dobrogea, la iernat. Septembrie, când se odihneşte Marea. Tragi cu puşca – poc! şi raţa moare. În septembrie şi octombrie, poţi sta zile-ntregi bătut în cuie de aur pe poarta bunicilor. Acolo avusese el, tot timpul liceului, un cais numai al său. Nimeni, în afară de băiat, nu s-atingea de el. Acolo învăţase Tudor să fumeze, furându-i tutunul unui cioban adormit, răpus de beţie pe un morman de gunoaie. „Cazania şi chindia mă-ti! îl înjurase bunicul când îl prinsese, am vrut să fac din tine un leu de Damasc, dar n-ai s-ajungi nimic, ai să sfârşeşti mâncând asfalt cu pepeni şi chifteluţe de smoală”. Şi-l tăvălise cu pumnii printre ulucele pline cu mere viermănoase pregătite pentru porci. Băiatul nu se supărase, poate că nici nu simţise vreo durere, era toamnă şi s-auzeau curgând spre Ialomiţa turmele de oi. Din depărtări stranii suna ca o prevestire de doruri puhoiul tălăngilor. Mai aveau o zi până să atingă podul de lemn (şi când îl atingeau, curgeau de nedomolit, două săptămâni încheiate), însă câmpia se umplea de un cântec tihnit, ciucuri de cristal bându-şi picăturile de clinchet curat, argintiu şi amestecându-se, fără să-şi piardă desăvârşirea, în ropotul mărunt al picioarelor tocând pământul, al dinţilor respirând iarba dură, al focului trosnind a mirişti incendiate ca să se îngraşe glia. Ascultându-le, băiatul învineţea de melancolie, ca linguriţa de argint muiată în ciuperci otrăvitoare. Veneau din şoapta ierburilor spre stingere, din orizontul adumbrindu-se într-o vastă încovoiere a luminii, printre tufele de pelin şi de scaieţi scuturându-şi sămânţa. Slobozia şi întreaga câmpie începeau să miroase a zer, urdă, lână puturoasă şi respiraţie duhnind a oboseală. Asinii încărcaţi cu poveri, cu buzele căzute în urechi uriaşe, mişcau pogoane de tăceri şi răbdare. Turmele umpleau toate drumurile cu bătaie de clopote, se târau monoton prin pulberea cenuşie, la nesfârşit şi fără speranţă, un clocot al retragerii îndărătul timpului, acoperind şanţurile, revărsându-se prin curţile neîmprejmuite cu garduri. Copiii din sat adunau în braţe mieii rătăciţi, se jucau cu ei şi, seara, le dădea drumul în alte turme, iar câte unul îi strecura în casă…

— Vreau să cred că n-ai furat şi tu. Ai furat?

— Am furat. Un ied. La el mă şi gândeam atunci când, ajuns profesor, am plecat iar la Slobozia să mă îmbăt de sfârşitul lui septembrie şi de trecerea turmelor. În anul ăla porniseră mai devreme la drum, dar tot am prins o zi plină. Le-am urmărit de pe gorganele din cotul Ialomiţei şi, pe măsură de şuvoaiele lor clocotind se subţiau, mă scufundam cu tot trupul într-o crăpătură a disperării.

— Singurătatea... Câmpia are darul ăsta de-a te goli de gânduri.

— Ei, asta-i, că nu eram singur. Când m-am trezit din surâsul visării, am descoperit că pe gorgan mai era şi o femeie. Treij de ani, blondă, ovalul feţii alungit, doi ochi albaştri, largi, imobili, mistici, nasul drept, nările trandafirii: fustă şi bluză de doc, decolorate de vechime.

— Înaltă?

— Aproape cât tine.

— N-avea cum să fie cât mine, se împotrivi Sultana, şi nu mai era sigură dacă-i plăcea ceea ce aude; nu mai era sigură deloc.

Descoperind-o alături pe femeia cu ochi albaştri, Tudor schiţă un zâmbet mirat. N-o simţise când urcase şi se întreba cât timp şezuse tăcută, în apropierea lui. Pe deasupra turmelor pierzându-se spre Dobrogea planau în izolări primejdioase ulii.

— Ieri au atacat, zise femeia. Ciobanii au ucis doi sau trei cu ghioagele.

Tudor nu i-a răspuns. În largul imens al câmpiei fiind, se simţeau totuşi ca într-o odaie cu mobila prost plasată, dar purtând în intimitatea ei daruri de Crăciun.

— Cine-a făcut primul pas? se precipită Sultana. Ah, proastă mai sunt! Tu! Fără să te dezmeticeşti, te-ai repezit şi-ai strivit-o în braţe, biciuit de pofte. Şi ca să vorbim preţios, cum ne tocai tu de la catedră, într-un minut v-aţi pomenit expulzaţi din expresia bunului simţ. Perversitate fără tranziţie. Vreau să ştiu cum v-aţi despărţit după ce-aţi făcut dragoste.

Pe gorgan se trezise vântul de seară. Iarba galbenă mirosea a iod. O tufa de alior şuiera răsucit. Cu privirea plecată, ca şi cum ar fi vrut să afle câtă vreme-i trebuie vântului amărui să rostogolească pe pământ firele de colilie încurcate pe pantofii lui Tudor Borca, femeia întrebă:

— Eşti din Slobozia?

— Din Bucureşti, minţi el.

— Mulţumesc lui Dumnezeu, sunt cu totul din altă parte.

— De unde?

— Cu totul din altă parte. Acum, te rog, coboară pe coasta aia a gorganului şi nu te uita înapoi…

— Atâta tot? întrebă Sultana, neîncrezătoare.

— Atât.

— Nu, se înverşuna ea, sunt convinsă c-a fost ceva: a mai fost; şi vreau să aflu ce-a mai fost.

Ei cred că dorm, dragilor mei îngeraşi dolofanui. Moţăie Drossilia, zic ei, umfla-o-ar dracu, baba rebegită! Nu doarme, mă, fumează tutun bun şi bea rachiu şi-o să facă urât, o să fac urât, zău aşa, dacă-mi mai spune cineva babă rebegită. Cei trei băieţi Uleia, feciorii lui frate-miu, care stau în casa a doua din curtea noastră, că n-am vrut să ne despărţim prin gard, nu-mi zic altfel decât tanti Veturia, în schimb giner-meu ar fi în stare să mă mănânce ca pe-o şuviţă de slănină tăiată mărunt cu briceagul şi presărată cu boia de ardei. Băieţii Uleia (ăl mai deştept e Gună crăcănatu') au vândut, ieri, primăriei biroul din lemn de lămâi scos de pe şlepuri pe care le-a izbit furtuna de malul Dunării, astă toamnă. Cârpiţi-mă, băieţi, şi pe mine cu niscaiva arginţi, că doar eu v-am sculat din somn, la miezul nopţii, ca să vă spun că e rost de învârteală. Ai răbdare, zice Gună, când s-o deschide navigaţia pe Dunăre, mergem şi-i cheltuim pe toţi în cârciumile din portul Brăilei, unde-a domnit tanti Caliopi. Acolo-i numai cântec şi veselie neruşinată. Odată m-am dus şi eu cu Caliopi la *Ocaua cu buza groasă.* Măiculiţă – doamne, ce vin se bea în taverna aia! Stors numai din pulpă de strugure auriu. Dup-al doilea pahar, Caliopi s-a pornit să cânte:

Plec să-mi cumpăr pălărie, Phă-lărieee, phălărieee, iar noi marinarii, ţinându-se pe după gât şi tropăind pe rotunjimile de trestie roşie, îi răspundeau:

Căci mă libidalidonga, togo, logo, logodesc… Băieţii Uleia bat în partea lui Caliopi. Mai ales Gună. Pe toamnă a furat un mânz din câmpie, nu ca să-l crească, ci să-l taie. Veniseră nişte tătari din Dobrogea la ţigăncile din marginea ailaltă a satului şi le-a vândut carnea. Băieţii Uleia joacă titirezul pe grămezi de bani, fac prăpăd în toate nopţile de iarnă. Alaltăieri seara, când Tudor Borca repeta, la şcoală, cu echipa de teatru de amatori. Gună, care venise la noi c-un ciur de mere domneşti, să le băgăm în

cuptor, a plesnit-o pe Sultana cu palma peste buci: să n-ajung până-n primăvară dacă fundul ăsta nu-i cel mai pietros şi mai bun de pernă de pe tot malul Dunării. „Du-te, mă, dracului, Gună, că mă-nvineţesc şi mă sminteşte bărbatu-meu în bătaie. El nici c-o floare nu m-atinge, ca să mă păstrez cu toată carnea bălană şi tu dai în mine, netrebnicule!”. „Auzi, Sultano, răspunde Gună, eu nu trebuia să-ţi fiu văr. Nu trebuia deloc…” Cred că Gună o cunoaşte pe Sultana mai bine decât se cunoaşte ea însăşi.

Drossilia se ridică, bâţâind, căscă uşa spre curte şi strigă ascuţit:

— Hei, fraţii Uleia, veniţi încoace cu titirezul ăla să-l învârtim oleacă. Hai, trap, că şi paralele mele merg!

— Dac-au auzit-o, îi zise Tudor Borca Sultanei, or să vină numaidecât. Şi-or să intre şi peste noi. Scoală-te şi pune ceva pe tine.

Sultana coborî în mijlocul odăii şi culese de pe scaun capotul argintiu, imprimat cu crizanteme japoneze, galbene. Nu-l îmbrăcă, îl ţinea întins în braţele larg desfăcute, parcă ascultând un ţipăt în viscol. Prin ţesătura furoului negru, strâns pe şolduri, alerga unda unui fior. Stând neclintită în lumina palidă a roţii cu pui şi clopoţei clinchetind, Sultana părea un trunchi magic pe care vara îl uitase în desimea iernii. Brusc se clinti şi se porni să schiţeze paşi de dans în ritmul tulburător în care se lăsase vâslită de Tudor Borca în golfuri de iasomie. „Sunt tânără, scăpărau privirile ei, nu mă sperii de Timp, sunt fagure dulce, dacă vreau, pot să mă înconjur de numele meu, ca de renumele lui Dumnezeu, şi să trec Dunărea de cinci ori pe zi, fără să ştiu să înot”.

Cu voce tare:

— Era mai frumoasă ca mine târfa de pe gorgan?

— Cum poţi s-o denigrezi fără s-o cunoşti!? se mira Tudor Borca.

— Doar trei lucruri nu pot să le fac din toată inima: să muncesc la şosele, să culeg prune pentru alţii şi să mă supăr pe stuful din baltă că s-apleacă încotro-l bate vântul. Încolo, pot orice. (O nuanţă primejdioasă-i pătrunsese-n glas.) Tata dădea foc neamului când se supăra. Pe-un taur care m-a speriat pe uliţă l-a izbit cu pumnul între coarne şi l-a pus în genunchi, cu

nările sângerând. După aia, de câte ori se-ntâlneau, taurul plângea de frică. A fost cel mai puternic om din bălţile astea, Aurel Porumb. Ridica în dinţi o masă de douăşpe persoane, iar când s-apuca să cânte *Creola ochii-ţi ard ca flacăra,* stingea lampa.

— A doborât taurul ăla fiindcă purta plăci de plumb ascunse-n manşete. De aia era tare şi mare.

Drossilia crăpase uşa pe nesimţite.

— Mamă, zise Sultana cu gingăşie ironică, tare mai eşti tu beţivă! Drossilia recepta nuanţa de iubire, pentru că răspunse plină de căinţă:

— De, mamă, tu semeni cu taică-tu. El, vezi, nu se-mbăta des, dar avea alte alea.

— Care alte alea? Mai pe şleau.

— Mă-njura, mă-npingea, purta cisme cu pinteni montaţi în argint şi când se ducea la Zaplazu, trecea prin mlaştină, n-avea răbdare s-o ocolească.

— Ce căuta la Zaplazu?

— Se ducea s-o dezmierde pe Iordana, care mi-a fost colegă de şcoală normală şi scrie cu mâna stângă. Iordana are o casă mică, în camere atârnă tot timpul miros de crengi de merişor. Tat-tu s-a dus întâi să-i altoiască nişte pomi, după aia ca să mănânce pere văratice, Iordana are un păr uriaş, lăsa clapele beciului deschise noaptea, perele coapte cădeau în hrubă şi ei le mâncau brumate. Iordana avea un pat cu picioare de aramă, iar pe perete, la căpătâi, vase tot de aramă.

„Ce împletitură de himere într-o noapte cu viscol!”, gândi Tudor Borcea.

— Când eram mică, tata m-a dus şi pe mine la Zaplazu. Era toamnă, frunze galbene, soarele se scufunda şi iar s-arăta din ape ca o căpăţână de flăcău blond scăldându-se în vin roşu.

— Oh, nu trebuia să mi-o spui. Nu meritam lucrul ăsta. Înjură ziua aia, o îndemnă, înjur-o, cu toate punctuaţiile care i se cuvin înjurăturii celei mai scârboase. Drossilia tremura cuprinsă de-o nelinişte verde, nervoasă, râcâind în ceruri fixe, chemând din Timp spasmele răzbunării. Era plină de capcane, cutra aia.

Câteodată, iarna, plătea o sanie c-un cal s-o treacă-n sus şi-n jos prin dreptul casei noastre. Aurel Porumb zicea: trece Iordana pe zăpezi creole. Fiecare muiere are cheia ei cu care dă drumu la izvoare neaşteptate – cheile de pelin, nisip sau miere. Ea

scornise cheia de zăpadă. Iar vara, un porumbel roşu pe care-l arunca peste mlaştină cu bilete. Avea casa plină cu fotografii de-ale lui Aurel şi se jurase să-i facă un băiat. Când am auzit asta, când mi-a spus nevasta inginerului silvic că Iordana scrisese cu pensula sub fotografii tot felul de aiureli: lângă tine mă simt ca un mânz tăvălindu-se în iarbă, sunt vara ta cea mai fierbinte şi solvabilă cu toate fructele, sunt ondulozitatea viscolului... am zis: îi fac eu un băiat sau, dacă nu vrea, îl omor.

— Minţi, spuse Sultana.

— Nu, de ce? I-am dat să bea buruiana dragostei, mai tare decât orice otravă, dintr-un greiere de argint pe care mi-l dăruise-n ziua nunţii noastre. Era în aprilie, ploua, el ieşea cu puşca la raţe, seara, le pândea ascuns într-un butoi. Gustă ăsta, i-am spus să nu-i fie frig, şi i-am dat o băutură pentru întărâtat bărbaţii, dar n-a venit la mine, să-i fac un băiat, a luat-o prin mlaştini spre Iordana şi mlaştinile l-au înghiţit – cum să te avânţi pe întinderea lor, în aprilie?!

— Pauză, mamă, pauză, scânci Sultana. Întoarce-te la rachiul tău.

— Moartea, pe îndrăgostiţi, îi învăluie cu zâne frumoase, ce ştii tu!

— Dumnezeu n-are simţul măsurii, fiindcă amestecă un prost cu o deşteaptă şi-i face vraişte pe-amândoi – şi ieşi în tindă cu o clipă mai înainte de-a-i da fiică-sa brânci pe uşă.

— Vreau până la sfârşit povestea fetei de pe gorgan. Simt că nu s-a terminat totul acolo.

— Drumul prin mlaştini? râse Tudor Borca. Hai să le trecem – şi înfundă piciorul în mămol;

(Dincolo, Drossilia reluase monologul în faţa îngerilor: îngeri preacuraţi, avem un nuc uriaş de care sprijinim salcâmii tăiaţi, drugii, dulapii de căruţă, scânduri, grămezi de mărăcini. Alaltăieri când a pornit viscolul ăsta de pe urmă, Tudor şi Gună – crăcănatu s-au suit în nuc şi-au stat acolo până i-au troienit zăpada. Credeţi voi că voiau să transmită femeilor lor tinere duritatea iernii, iubirea, nesfâşitul viscolului? Nu, pruncilor fericiţi, Gună o vindea pe Sultana: „pe crăcile astea şedea Sultana cu iubitul ei Mihnea Bărbulescu atunci când ai venit s-o ceri de nevastă; se sărutau, ea ţinea o frunză pe buze, iod verde, iod vânăt, şi el i-o căuta tot cu buzele şi râdeau de tine, prostule!”).

— Spune mai departe, porunci Sultana şi Tudor râse, sorbindu-i privirea, înecându-se în ochii ei. În Orient, continuă Sultana, cel mai mare omagiu pe care ţi-l face sultanul – şi *eu sunt Sultana, auzi* iar tu eşti robul – e să ţi se uite drept în ochi când îţi vorbeşte. Dă-i drumu!

— Te-am cerut de nevastă, în septrembrie, şi ne-am cununat primăvara. Luna de miere am petrecut-o în Bucureşti, la hotel Muntenia. Un fel de pierdere minunată, hotelul ăsta. Pe perete, deasupra patului, un trandafir de lemn sculptat. Trandafirii de lenm nu înşală aşteptările. Ei şoptesc, şoapta pădurii, că cine are de-a face cu femei frumoase trebuie să se aştepte şi la ponoase. Într-o dimineaţă -dormeai prea dulce ca să-mi vină să te trezesc – m-am furişat din odaie şi m-am dus în Cişmigiu, stăpânit de gândul că tufele de ploaie de aur au înflorit şi că la poala lor au scos capul brânduşele şi ghioceii. Era în martie, dar un martie ca ăsta, nu, nu! — mugurii caişilor întâmpinau maliţios pânzele austrului. Mi-ar fi plăcut să fâi în continuare elevă şi eu să-ţi predau versuri simboliste. M-am oprit la izvorul lui Eminescu, unde aerul e într-o clipă violet umbros şi în clipa următoare palid liliachiu. Sufla un vânt uscat. Mica secetă de primăvară. Mai visa acolo un domn. Pantaloni gri deschis, sacou bleumarin, pantofi împletiţi. Risipise pe alei cenuşa unui prieten.

— Mi-a lăsat cu jurământ, zise, să-l pomenesc în faţa a şapte oameni necunoscuţi – eşti al patrulea – şi pe urmă să-l uit definitiv. Pe aleile alea, mi-a zis să vă spun, pluteşte-n risipire cenuşa unui inginer căruia-i plăcea orezul cu lapte şi pateul de porc gras, care-a prevăzut multe evenimente şi n-a putut să împiedice niciunul... Vezi, domnule sau tovarăşe, în ce constă viaţa? Un gând, un cuvânt, şi o nesfârşită despărţire. Poţi să râzi de mine, dar să ştii că de două zile, de când mi s-au furat actele şi banii, am început să văd fără ochelari? Ce părere ai?

Aveam impresia clară şi singura posibilă că Dumnezeu îl mângâiase, în zori, pe creştet şi apăsase prea tare cu inelarul sau arătătorul.

în tindă Drossilia primise un musafir, pe Gună crăcănatu, care-i povestea, răguşit că:

— A venit Tache Animalu cu sania şi mi-a trântit o ploaie de pumni în cap. Intră-n ogradă, îşi dă pe ceafa căciula de astrahan şi mă ia la bătaie. Te-am visat, cică, derbedeule, că-mi furai găinile. M-am trezit, m-am dus în cotineaţă şi-am văzut că chiar

mi le-ai furat. M-a năucit de cap, ticălosul. Toată noaptea stă şi copiază rugăciuni, iar la ziuă pleacă hârbar prin sat şi se ia la ciomăgeală cu cine se nimereşte. Dacă-l trăsneam şi eu la mir, o săptămână întreagă nu ne mai curăţăm de el.

— Aoleo, da' zdravăm te-a mai pocnit! Mă unge pe inimă când te văd plin de vânătăi…

— Drossilia, nu vei mai intra-n Brăila de mână cu mine.

— E-te, na! că mă doare-n cot de Brăila voastră! Gună, auzi, dragul mătuşii: mai bine te făcea mă-ta un mânz şi te mânca un lup. Ieşi afară!

— Ăla, reluă Tudor Borca, risipitorul de cenuşa morţilor, dau şi eu să plec şi deodată, venind dinspre lac, îmi răsare-n drum fata de pe gorganul ocolit de apele Ialomiţei. „Bună ziua, face ea, aiurită, cam cât o fi costând un kilogram de ispite? De data asta cumpăr numai trei sute de grame".

Eram şi eu şi mai era şi ecoul meu, dacă-nţelegi. Înaltă, frumoasă…

— Mai puţin frumoasă ca mine, zise Sultana.

— Totuşi, era şi ea frumoasă.

— Cât de frumoasă?

— Ca protoieria a doua de Ilfov, din strada Popa Rusu, unde se păstrează vinul împărtăşaniei, au şapte sorturi…

— Eu cât de frumoasă sunt?

— Tu eşti frumoasă cât toată strada Popa Rusu. Căsuţe mici cu fronton şi marchiză de lemn. Un geam spre Dunăre, ălălalt spre Tibru. Neam latin în destindere orizontală. Grilaje în formă de suliţă, terase cu gard de fier. La disatanţe melancolice, distanţe pline de toamnă şi de timp trecut, un palat galben şi o casă florentină, aştepţi să iasă dintr-o odaie secolul al optuşpelea şi să zică: bună seara veac douăzeci…

— Deci eu sunt frumoasă patriarhal?

— Ea venea dintr-un timp mai ascuţit. Începutul mileniului trei. Zice:

— Tudor Borca (şi nu-i spusesem numele, acolo pe gorgan) sunt Bogdana-Letiţia, ne-am tăvălit amândoi în iarbă. Din ziua aia îmi place, când şi când, să trec pe strada Popa Rusu şi să-mi aduc aminte.

Zic:

— Nu eşti din Bucureşti, ce cauţi pe-aici? Şi nu veni prea aproape, m-am însurat şi-mi iubesc mult nevasta. Zice:

— Cămaşa de pe tine e cămaşa de mire? Zic:

— Da, şi mă minunez de intuiţia ei. Zice:

— Lasă-mă să pun mâna – şi vine, îşi înfige ghearele şi trage şi o sfâşie – aud şi-acum mătasea albă sfâşiindu-se, cânta şi plângea…

— Trebuia să-i rupi mâna.

— Treceau oameni pe-acolo, era ziua, lumină…

— Trebuia să-i rupi amândouă mâinile.

Sultana se ridică şi sări pe podele. Sub roata măsurând topit într-un pachet cu cărţi de joc din care lipsesc demonii întâmplării şi zeul norocului.

— Ştii, îi strigă ea lui Tudor, ce-a răspuns un coleg de-al meu, Mihnea Bărbulescu, mare matematician, când a fost întrebatr ce e fericirea? Fericirea, a zis, este x=a+b+c=muncă, odihnă şi ţinerea limbii înapoia dinţilor. Şi-acum du-te dracului, Tudor Borca!

Şi ieşi din tindă. Şi peste câteva clipe zdruncinate de vânt - viscolul voma depărtări tăinuite – Tudor Borca auzi vocile Drossiliei şi

Sultanei rostogolindu-se, împerecheate, pe o cărare sugrumată de mlaştini şi de greieri de argint…

într-o seară, odată,

Pe o lună fermecată,

Pe-al imaginii abis

El mi-a şoptit ca-n vis

Creola, ochi-ţi ard ca flacăra… „Dar ele cântă împreună, se minună el. Cântă împreună dintotdeauna”.

PE CEAIR

O stepă jos, o stepă sus Se-apropie-mpreună şi sugrumă Calul de lut şi câinele de humă Şi omul lor, din umbra de apus

TUDOR ARGHEZI

Dincolo de Brăila, spre Cazasu şi Tudor Vladimirescu, într-un arc prelung, care atinge, spre stânga, satele Lacu-Sărat, Silistraru şi chiar o parte din burta Iencii (bogata Haltă Ianca-sat, pustia Ianca-gara mare), iar spre dreapta, satelel Mărtăceşti, Cotu-lung şi Naziru din muchea Buzăului ajuns la confluenţa cu Şiretul, se întinde cel mai roditor pământ: Ceairul. Cuvântul, de origine turcească, înseamnă păşune. Ceea ce şi era în vechime,

când Brăila se numea Ibrail, raiaua Sublimei Porţi, aflată sub privegherea unui paşă locuind în palat de lemn, pe malul Dunării, cu balcoane largi deschise, asemeni celor de pe ţărmurile Bosforului şi Cornul de aur, către răcoarea vântului ridicat de pe fluviu. Dincolo de Dunăre, în Dobrogea, ceairurile se chemau tabunuri şi erau, ca şi acestea, din primăvară până-n toamnă, atâta vreme cât mută vântul din zare-n zare perdele de fluturi, gura de rai în care avea loc marele festin al sutelor de herghelii de cai. În surditatea şi somnolenţa verilor, străpunse de vârtejuri de praf, vestind furtuni ce nu izbuteau să se nască decât cel mult de două ori pe an, paznicilor călări, care dădeau ocol herghelilor, purtând pe braţ harapnice isprăvite în şapte cozi având în vârfuri boabe de plumb sau de ceară întărită cu sticlă mărunţită, cât şi celor care, aşteptând ceasul când să-i schimbe pe cei dintâi, jucau zaruri şi se îndopau cu halva în umbra vlăguită a saivanelor, ori sub foişoare învelite cu snopi de pelin şi pălămidă, ori lângă fântâni binecuvântate de salcâmi uriaşi, din pricina văzduhului fierbând, îi bora sângele pe nas şi nu-l puteau opri decât vârându-şi în nări dopuri de cimbru şi fire de spânz în crestăturile făcute cu vârful pumnalului la rădăcina nasului coroiat – semnul nobil şi distinctiv al frumuseţii, dar mai ales al cruzimii la seminţiile asiate. Mulţi cădeau răpuşi de arşiţă, rostogolindu-se în rotocoalele de negară înaltă şi de colilie cu fructe, şi în secunda până atingeau pământul îmbălsămat de lemnul câinesc şi, barba-împăratului şi de mălai tătărăsc (mai nimereau şi-n mărăcinişuri, în ruscuţă de toamnă cu floarea oacheşă, în salbă moale), ei îşi şi luau stăpânirea fermecată huriile făgăduite de Coran, pentru că de umbra fiecărui credincios al profetului, murind, atârnă umbrele a şapte femei tinere. Pe Ceair, de când vântul de la sud începe să câştige înălţime şi până când Crivăţul azvârle cu valuri-valuri de măzăriche în obrazul omului şi-n temelia bălăriilor, fremătau, la nesfârşit repetate plecări şi întoarceri a sute de neamuri de ierburi – negară, bărboasa, pălămida, fânul, măcrişul, peliniţa, gherinul, mohorul, susaiul, ştevia precum şi orzul şi grâul sălbatic, risipite în pământ de convoaiele de căruţe purtând pâinea, iar altele zachereaua datorate Marelui Sultan. Puzderie de flori descompuneau lumina soarelui de vară fără s-o ultragieze, ci purificând-o în nuanţe a toate cristalele culorilor ce înveselesc inima, şi, călcând prin roua lor, milioane de cărăbuşi,

roiuri de libelule şi cosaşi, zumzăiau, sfârâiau, forfoteau şi se îmbătau de misterul vieţii şi magnificenţa miresmelor împânzind cu vrajă-n desfătare întinderile fără hotar. Onoarea Ceairului erau caii. O peniţă nevăzută, ori poate o pană de porumbel, de prepeliţă sau de uliu planând cu gânduri ucigaşe, dar şi de perpetuare a speciei, desena şi redesena din umbre nepereche fiinţa cailor ca rudiment al lui Dumnezeu şi în acelaşi timp ca: oh, lujer de floare indignat şi hohotitor înflorind a doua oară, tu, vervă a necuprinsului, panică încingând cu ironii şi eşecuri seva vieţii, must de struguri şi de mesteceacăn, iarbă şi eternitate a drumurilor, om despuiat de sensurile morţii, iubire gracilă şi duioasă, în tine s-a adăpostit Timpul plesnind de gânduri de ftigă, culcuş de mari provizii de înjurături, nu mai bate câmpii, nu mai bate câmpii, lepădătură, cine ţi-a jupuit sufletul? Ceairul mi l-a jupuit, domnule, sau ţi s-a urcat sângele la cap?! Pe Ceair a trecut, azvârlind arcanul, iar doi stejari năpădiţi de iederă îl aşteptau să grohăie în pardoseala de ghindă de sub poalele lor, popa Lescaie din Dragodana, patriarhul hoţilor de cai, şi-n calea lui mirosea a unghie de cal arsă la potcovit şi a toate doctoriile care le sunt de trebuinţă cailor: catran topit pentru copită crăpată, păcură grasă pentru rosătura din greabăn, căţei de usturoi pentru înfipt în rănile făcute de tăuni. În nopţile cu lună,. Popa şi hoţii lui mâncau împreună cu caii iarba gustoasă, rupând lacomi cu dinţii gherinul, mohorul şi otava apărută după ploi. Iar spre zori, popa Lescaie, păstrând mitra pe scăfârlie, se tăvălea gol, de-a curmezişul a o sută de pogoane, ca să miroasă, veşnic a bot de cal, a cimbru şi a pământ iubit chiar când te afli sub el. De două ori pe vară, de Sânziene şi Sunt Ilie, venea şi oferea mânjilor să lingă sare din palmele lui sfinţite mai mult de frâie decât de lănţugul căderlniţei, şi atunci Ceairul mirosea numai a pelin şi ape – invizibile bălţi, râuri, Mări şi Oceane pe care le străbate la nesfârşit, julindu-şi coatele de colţii Destinului, o luntre cu un cal de lemn la prora.

Orice suflet de om, care percepe bucuriile steril, ar spune, nimerind în toiul verii pe Ceair: ce durere, ce cazne, ce turbăciune! Pentru că pe Ceair, idiferent la schimbări, Timpul nu presează asupra a nimic. Şi se prea poate ca punctul frivol al câmpiei să fie imensa, grava tăcere care domină şi pe care o poţi tăia în calupuri cu sapa. Când Fata Morgana ia cu pantahuza năluciri din marginea Dunării ca să le târască într-

acolo unde orizontul nici măcar nu dă semne să se închege, pe Ceair au fost văzuţi magii umblând desculţi, imediat după cositul ierbii, ca să se pătrundă, din tălpi până-n creştet, de sucuri proaspete, curate şi pline de miracole, având în vedere drumul spre Betleem. Aici, plutesc, într-o stare de complicitate şi cu Dumnezeu şi cu diavolul poveşti de chihlimbar şi poveşti negre. Cele de chihlimbar, spre exemplu: 1) o fată din Latinu (lasă că toată lumea zice

Letinu) a băut rouă din două sute de cupe de orhidee neagră şi s-a schimbat în libelulă; 2) dacă-n seara de Sânpetru muşti o gură de apă din vâna unui izvor gâlgâind în ierburi, se deschide numaidecât o rană de aur în Dunăre; 3) în paharul de vin alb băut de o fată de măritat în seara de Moş Ajun se bat până la sânge doi cocoşi de miez de nucă. Nebulozitatea poveştilor care stârnesc spaimă târzie atârnă, din ce în ce mai mult destrămată, în vârful spicelor şi se fărâmiţează cu fiecare scuturare a seminţelor. Una singură se păstrează intactă în liniile ei iraţionale: aceea a spânzurătorilor pentru hoţii de cai închizând între ele un cort uriaş sub care colcăia o noapte nesfârşită. Născocită de un vraci din răsărit, oploşit la scara caselor lui Mehmet Ya-Ya Turan paşa, temniţa făcută din piei de vită calde, păstrând în ele toată duhoarea hoitului pe care-l îmbrăcaseră, şi numită de o fire imaginativă *luna de miere de întuneric,* înghiţea în mucegaiuri le ei pe turcii dovediţi a fi vândut ghiaurilor cai de-ai sultanului. (Pe Ceair, totdeauna, idila cal-om a fost o otravă dulce, iubire care, când nu se fură, se cumpără, patimă urmând legea iritată a intrigilor ce însoţesc dragostea). Împinşi de la spate sub cort cu urzica fierbinte din clonţul iataganelor, turcii osândiţi ajungeau, după cel mult o săptămână -perfidia laborioasă şi niciodată înfrântă a vieţii – să se obişnuiască cu încâlcitele duhori ale pieilor în putrefacţie şi se avântau în viforul jocurilor de noroc, al împerecherilor porceşti – scandalul, orgoliul nopţilor orientale – refuzând, când împlineau pedeapsa, să dea urmare poruncii de-a ieşi din nou pe Ceair din noaptea aia nepătrunsă nici de fulgere, fapt care-l sili, în cele din urmă, pe Mehmet Ya-Ya Turan paşa să bată locul cel blestemat cu tunul; în gropile căscate de ghiulele s-a adunat apa ploilor şi astfel a luat fiinţă balta, Lutu-alb, în apropiere de satul Movila-miresei.

Pe Ceair am ieşit eu, astă toamnă, asfinţit de septembrie, la vânătoare de porumbei. Un soare scăzând lin sclipea către

Moldova, vântul se hârjonea cu mohorul, de la Dunăre suiau nori albi, neprimejdioşi, ziua făcea salturi în moarte şi se întorcea nevătămată în ierburi, munţii spre Râmnic erau de piatră vânătă, două pisici sălbatice goneau un iepure.

— Aurel Lozoveanu. Lozoveneee!

Pe Ceair, umbră şi vis. Cine mă stigase? Atelierele de alchimie ale toamnei funcţionau cu focuri întreţinute cu vrejuri, rugi răscopţi, mărăcini, baligi uscate, pelin smintit de praf şi mai ales de faraoancele căruţelor sunând stins spre depărtări. Toamna, pe soarele asfinţit, Ceairul închide ochii, aţipeşte şi atunci poţi să-i cotrobăieşti în voie buzunarele.

Trecea rupând tăceri, o căruţă.

— Lozovene! Mă striga căruţaşul. Du-te la voi la Hurta… sunt acolo mii de stoluri de porumbei şi de grauri. Lângă balta Ciulniţa poţi să-i prinzi cu mâna.

Căruţa dispăru, se risipi; şi se întrupa din trecerea ei un mânz; ca să pască orz şi grâu sălbatic.

Ieşid de pe Ceair, drumul apucă prin câmpie spere Comăneasca, Şuţu, Boldu, Râmnic. De la Grădiştea, pe cursul de mijloc al Buzăului, un braţ îngust se desprinde în dreptul unei troiţe înconjurate de albăstrele şi se duce să lingă, întins pe burtă, farfuriile cu lună plină de pe veranda casei lui Matincă Drăghia din Scrobul Vâlcelelor. Drumul până-n coada bălţii Ciulniţa, când un fir o ia spre Vâlcele, altul spre Hurta, pare jalonat strict de şapte fântâni cu cumpănă, de nişte pruni cu trunchiurile anevoios răsucite şi de câţiva nuci – în scorburile unora am văzut, când eram copil, balansându-se, ca limbi de pendulă, şerpi împletiţi. Dar drumul ăsta se păstrează în mine ca un coridor al fluturilor albi. În serile de vară, oasele (?) lor trosneau sub picior ca scheletele ciorchinilor de struguri. Răpuşi nu se ştie de cine – poate de apele ţâşnind din fântâni în jerbe înalte de vreo zece metri când Buzăul din apropiere creştea mânios – fluturii albi se adunau într-un strat de două degete, şi eu venit în vacanţe de la Brăila, îl întrebam pe bunicul: dar nu există şi argint galben? Argintul galben e aurul, băiete, înaintând pe el, acum cu arma pe umăr, către Ciulniţa, îi înjur: cristelniţa mă-ti de drum mocofan, te-ai dedat mârşăviilor. De fapt repet înjurătura bunicului Nicolae Lozoveanu. Pentru că spre Vâlcelele, în coastă rea, se întindea o altă bulboană de Ceair. Aici, aşa cum fiecare casă din câmpie e un basm al

caiselor târzii, un martor mincinos al Timpului şi o enigmă cu aripi volubile, a fost Ceairul pentru cai albi. *Numai pentru cai albi.* Pe aici, nu începe îndoială, zburau numai fluturi lămââţă, care, în atingerea aripilor, se schimbau în argint alb şi trosnitor, dar totodată şi în sare de lămâie. Ori de câte ori am străbătut drumul ăsta am suferit o durere imposibil de descifrat. Două sute de stânjeni de drum. Sub care ondula parcă o energie josnică, dar la capătul lui pulsau pe o plită invizibilă, încinsă de un foc purpuriu, întâmplări luminoase. Drumul (un holocaust al fluturilor) isca, de data asta, în mine cuvintele nostalgice: cailor, vă stă bine cu noi. Voi sunteţi aurul, noi, destrăbălarea lui. Nu-i asta legea tuturor victoriilor şi înfrângerilor? Ba bine că nu! şi pe urmă nu e treaba nimănui ce se întâmplă cu mine şi cu drumul meu când merg pe el. Iarba neagră şi cucuta de pe marginile lui se clatină sub vântul subţire şi se miră să vadă, trecând, (el, drumul) după ani mulţi, aceeaşi dragoste, aceeaşi ură, aceeaşi înţelegere, aceeaşi nostalgie, aceeaşi ereditate. Eram pe acest drum al durerii, modul de exprimare al amintirilor; eram timid şi răzbunător (dualitatea copiilor care-au văzut cum se moare la o vârstă prea fragedă şi nu pot uita nimic când au ajuns adulţi), eram drumul real, dar şi suprarealitatea lui. Viaţa mă învăţase că pe drumuri scumpe se tace, dar ceva ascuns cu spaimă înăuntrul meu, mă făcea să rostesc şoptit: te îmbrăţişez şi te dispreţuiesc, drum nemernic – şi gândurile scormoneau în argintul lui de fluturi şi îngropau în sidef sângeriu doişpe nemţi ieşiţi din lanurile de porumb, sfâşiaţi de groază, cu mâinile ridicate deasupra capului, în faţa unei grupe de cazaci care-şi adăpau caii la cele şapte fântâni. Veneam cu bunicul de la via din Obştea Racoviţei unde sugrumasem cu laţul nişte javre de câini dedulciţi la strugurii ţâţa vacii şi coada vulpii, le-am dat cazacilor, ca să le câştigăm bunăvoinţa, coşul cu struguri pentru acasă, unul ne-a răsplătit cu o cobză învelită în husă de mărgele, altul cu o coroană din pene de păun, nemţii şedeau în continuare cu braţele sus, dârdâind, învineţiţi de frică şi când cel din capul şirului, slab, osos, cu părul rar şi spălăcit, năclăit de sudoare, a încercat, împins de sete, să se apropie de ciutura cu doage strâmbe bunicul a urlat: nu, apoi urletul s-a transformat în rugăciune: măi cazace-căzăcele (ar fi vrut să fie, probabil cântecul pe care-l zicea la fiecare petrecere de lăsata secului, însă nu era decât o chelălăială), măi, căzăceleee, tată, dar totul

a fost în zadar; căzăcelul, cu părul făcut inele, exact ca-n cântec, şi nu cu mult mai în vârstă decât mine, a tras o salvă cu pistolul mitralieră şi neamţul s-a rostogolit în vatra de nămol a fântânii; smucindu-şi calul negru, cu coama împletită ca să se ridice în două picioare, i-a lichefiat, cioplindu-i cu gloanţe şi cu sabia şi pe ăilalţi zece; la urmă s-a bătut cu palmele peste pulpe, ca să le scuture de sămânţa morţii şi a pornit în urma grupei de cazaci spre sat.

A fost o râvnă amară (dreaptă? nedreaptă?) şi mirosea a praf de puşcă, a răsuflare de cal şi a vanilie (căzăcelul ştersese botul pistolului mitralieră în nările calului, iar sabia în oasele fluturilor lămâiţă). Apoi, dintr-o pornire sentimentală, care-n ochii bunicii Dumitra s-a dovedit a fi o eroare, bunicul, îngropându-i pe nemţi, nu i-a descălţat de cizme, lucru pe care l-a îndreptat monahul Sosipatru, pe numele de acasă Florică Vasilescu, fratele de mamă al bunicii.

— Neculai Lozoveanu a zis el, să nu ridici obiecţii pe drumurile de pierzanie ale lumii.

Bunicul s-a ţinut două zile după convoaiele de trupe sovietice gonind spre trecătorile Râmnicului. Şi când a ajuns la Şeful statului major şi a raportat întâmpinarea de pe coridorul fluturilor şi comandantul a numit un sergent care l-a împuşcat pe *cazacei,* ştergând sergentul, ţeava pistolului cu care a tras tot în nările unui cal, a băut o ploscă de rachiu de cireşe şi a hotărât să se retragă, lângă Sosipatru, la schitul Sita Buzăului, ca să prindă cu mâna păstrăvi pentru schimnici, să prindă lostriţă, punând ca momeală un şoarece viu prins cu o nucă ascunsă sub o farfurie şi să viseze în fiecare noapte că-l vânează un somn de două sute de kilograme, având înfipte în coamă cinşpe harpoane şi douăşopt de ancore şi care, înfulecându-l îşi limpezea botul de fumul sângelui, trecându-l pe sub răsuflarea unul cal negru. La schit, în nopţile de iarnă se trezea cel dintâi, despica buturugi, făţuia bucăţile fără noduri şi picta pe ele icoane. Dar bunica Dumitra până-n ceasul morţii, nu l-a numit astfel decât tâlhar.

— Il simt, zicea, cum primăvara coboară în câmpie ca să frigă miei furaţi în jarul troiţelor cărora le dă foc. Norocul lui că Isus Christos nu trece niciodată pe deasupra Ceairului. Şi nu coboară atât pentru miei, cât pentru cai, tâlharul. Am găsit hamurile mişcate pe peretele din hambar. Prin urmare a dat o raită pe-

aici, tiptil, şi le-a mirosit. Blestemul lui e să miroase nările cailor de pe Ceair şi hamurile lor.

La cinci minute după ce intrasem pe Ceairul cailor albi, unde nu mai fusesem niciodată, pentru că drumul la via bunicului Lozoveanu ocolea balta Ciulniţa pe la Hurta, s-a tras asupra mea cu o armă de vânătoare.

împuşcătura pornise din tufele de soc care mărgineau malul bălţii. Nu încăpea nicio îndoială, asupra mea se trăsese, fiindcă păsările continuau să zboare, ondulând, de la un mal la altul al bălţii, închipuind prin aerul lucid al lui septembrie, luntrii subţiri şi miei, mânate de sute de vâsle mişcându-se într-un ritm perfect. Departe, în fundul luncii o bucată de fier izbea ca o idee fixă în stâlpul unui prepeleac. Să fug sau să mă trântesc la pământ? Am scos din cingătoare două cartuşe, le-am vârât febril pe ţevele armei şi gonind în copci pe miriştea veche, în care lumina pulsa, îngăduinţă şi tăcere, mă strecurai într-o colibă învelită cu ierburi şi pământ, aşternută cu frunză de plop. Tăcere. S-auzeau numai cum sub dojana vântului pocnesc păstăile ierburilor coapte. Tăcerea se aşternea şi în mine, grea, de necuprins. Ca vânător pot, ceasuri întregi, să tac şi să observ. Acum, tăceam ca să mă ajut să trăiesc. În stânga se întindea o vie neculeasă, înconjurată de pruni, iar în faţă, la vreo cincizeci de stânjeni, îşi dezvelea burta balta Ciulniţa, încreţită de vânt. Doi nuci uriaşi, adăpostând vadul unde se adapă caii sorbeau vlaga norilor şi erau legea speranţei înfrântă pe moment de o tristeţe goală de simţuri şi vorbe. O disperare îndoielnică, spaimă rece şi şovăitoare, îmi săgeta gândurile: a tras un ageamiu; să te ferească domnul când nimereşte o puşcă în mâinile unui ageamiu! Apoi, auzind din spate un glas care mă soma să depun arma la pământ şi să ies cinci paşi în faţa colibei, mânia-mi încleşta fălcile: era clar că mă aflam în bătaia a două guri de foc. Totuşi, realizând că glasul care mă somase aparţinea unei femei, o năzuinţă caldă îmi încinse inima: femeilor, dacă li te supui fără murmur, le diminuezi elanul. În afara chestiunilor de dragoste, instinctul lor de răzbunare e aproape nul.

— Umblă cu grijă cu arma aia a mea, e încărcată. Un vânător de vulpi, acum câtăva vreme…

— Ştiu povestea. Se-ntorcea de la vânătoare cu o maşină, la un moment dat una din cele trei vulpi doborâte a mişcat, în

spate, el, vrând să-i scurteze chinurile, a lovit-o cu patul armei în cap, arma s-a descărcat şi i-a sfârtecat ficatul.

— Cine-a tras asupra mea? Vorbeam fără să întorc capul, iscodind cu privirea să desluşesc mişcările celui care pândea din bălţi. Cine-a tras a făcut o greşeală gravă, să ştii.

— Nu putem desface ce s-a făcut; rămâne bun făcut. Şi acum, ia-o înainte pe cărare, spre casa de colo.

Cărarea, umblată mult şi de animale şi de oameni, era năpădită de pir, iarba boierului, pălămidă. Din când în când şi numai spre latura vilei, câte-un merişor şi o tufa de coacăze, în dreapta. Sălcii aromate se răsfrângeau în apele scăzute. Tâlhărit de toamnă, pelinu-şi tăiase beregata, duhnea ameţitor. Stuful, revărsându-se luxuriant între ostroave, respira superstiţii nedefinite. Un stârc clămpăni lemnos din plisc. Îi răspunse măcăind, un răţoi din trestii. Privighetori de apă se desfacură în pântec prin tufişurile încă verzi. Pe unul din zecile de plauri călătorind spre fundul bălţii behăia înfricoşat un berbec – tembelul, sărind de pe mal după câteva fire de otavă fragedă, singur îl pusese în mişcare, sortindu-şi pieirea. Sub seară, balta părea cuprinsă de-o vrajă malefică. Ceva primejdios avea să răsară din ape, din câmpiile cu lanuri de porumb şi floarea soarelui, coapte. Întorcând uşor şi pe furiş privirea peste umăr văzui că fata care mă escorta ţinea o armă în mâini, îndreptată spre şalele mele, iar arma mea atârna, frântă, pe umărul ei drept. Înaltă, suplă, cu coapse prelungi, purta pantaloni de doc kaki şi o bluză albă, cu picăţele albastre. Pe deasupra, o vestă galbenă cu ciucuri de argint. Smucind capul, faţa i se acoperi cu tulpanul verde, străveziu, care, acum, se umflă în ritmul respiraţiei. Îmi făcu plăcere să constat că nu respira arţăgos. Purta sandale de sfoară şi avea unghiile vopsite vioriu – atât la deştele picioarelor, cât şi la cele de la mâini.

— Ţiganca a tras asupra mea.

— Care ţigancă?

— Aia care umblă prin stuf, în rând cu noi.

— Da, vine cu luntrea. Dar de ce crezi că-i ţigancă?

— Rochie roşie. Roşul şi verdele, patima lor.

Valurile înguste, săltând din larg spre maluri, erau forţa generatoare a acelui inconfundabil zvon ce însoţeşte legănarea apelor; miraculoasa învălmăşeală de sunete înşela într-atât urechea că, preţ de o clipă, te credeai înconjurat de roiuri de

insecte murmurând rugăciuni.

— Ţiganca…

— O defăimezi, e soru-mea. Şi eu sunt blondă, uită-te.

M-am oprit. Era acolo o tufa de crizanteme albe şi-n jurul ei cuiburi de cartofi. Fata se oprise şi ea, sprijinită pe un singur picior. La distanţă de vreo cinci stânjeni. Santinelă de elită. Avea pântecele supt şi, cum şedea proiectată pe fundul bălţii, umplând cu umbră rară spaţiul din despicătura unui salcâm bifurcat, mestecând între dinţi un fir de iarbă sau o boabă de strugure, cu faţa prelungă, învăluită într-un surâs ispititor – dispreţ şi senzualitate – cu ochii verzi, mari, adânci, calzi, părea o zeiţă de dinainte de Timp. Privirea ei, precaută; a mea, fără nicio îndoială, buimacă. Pe obrazul drept, chiar în bujorul lui, un semn, o semilună minusculă, ca şi cum ar fi lovit-o cu potcoava un cal de mare. Mi-ar fi plăcut teribil de mult să fim singuri la malul mării şi să-i zic: hai, domnişoară, la Vama-veche, ce minunat e, acolo, toamna, o să facem focul cu scânduri de corăbii scufundate, pe care le aduc valurile la ţărm, şi o să vorbim despre dragonii ăia care se învrăjbesc în luciul cataramei de la cureaua care-ţi încinge mijlocul ăla atât de fragil, atât de mlădios. Dar i-am zis altceva.

— Ai sâni minunaţi, i-am zis. Două boturi de căţel care-au lipăit câte-o ulcică de lapte.

Aplecă puţin capul spre stânga şi mă arăta cu arma.

— Îţi închipui că m-ai topit, că m-ai făcut praf, că m-ai topit şi c-o să-ţi dau drumu, da?

— Ai îndrepta lucrurile în chip fericit. Pentru că trebuie neapărat să fiu la Brăila, în noaptea asta.

— E pe viaţă şi pe moarte?

— Nevastă-mea… Nu s-ar cuveni poate să-ţi spun…

— Vrei s-o prinzi când îţi pune coarne.

— Exact. Ai priceput foarte limpede situaţia. Râse.

— Îţi miroase gura a lup când spui minciuni. N-ai nevastă. Înainte de-a intra în casă, să iei să mesteci vreo două frunze de lămâi. E un lămâi acolo pe verandă, într-un ciubăr.

— Nu ţi se pare că mă răsfeţi? întâi trageţi un foc asupra mea, pe urmă mă sechestraţi.

— Pentru că eşti un tip suspect şi…

— Un tip suspect arată ca un dovleac decorativ, pe când eu sunt din cap până-n picioare marinar de apă dulce. Am ieşit la

vânătoare de porumbei.

— La 55 km depărtare de Dunăre!... Şi tocmai pe mirişti astea roase de nisip. Şi exact după ce, trei nopţi la rând, au încrcat să ne calce hoţii. Gata, hai s-o luăm din loc şi lasă fasoanele.

— O faci pe femeia cu două umbre.

— Nu pricep.

— O umbră de bărbat în faţă, altă umbră, umbra ei de femeie-n spate.

— Ai văzut tu aşa ceva?

La începutul verii, prin iunie, mă îndrăgostisem de pâlcurile de pâraie de maci roşii, care-şi deschid potirele în lanurile de grâu date în pârg Adunaţi în rotocoale fierbinţi, mai ales în marginile dinspre drum ale câmpiei, pe coama fostelor răzoare sau de-a lungul canalelor de irigaţie, macii arzând, seducţie şi narcoză, mă umpleau cu nesăbuinţa uitării, cu spaima senină a unui chin netrăit şi dezlegarea unui timp al oracolelor. Trăiam o mistificare, un fel de trădare binevoită şi fără sens, o lunecare subtilă în armonia verii, o durere difuză, foarte gustoasă, o pierdere, o istovire – şi toate mă fermecau. Cuprins de aproape pe neaşteptate de patima aceasta fastuoasă, la fel de subtilă, dar mai puţin jignitoare ca vânătoarea de porumbei mă sculam, dimineaţa în zori (lucram 12 ore cu 24 libere) şi luam trenul personal spre Ploieşti, via Buzău. Ceilalţi vânători de porumbei, zece şi toţi bătrâni, cu bărbile albe şi despicate, ca ale sfinţilor de la biserica Maica Domnului din gară, coborau doi câte doi, tot la distanţă de o staţie. Îi salutam scurt: „pe diseară!”... „să trăieşti, mă Loznoveney\ mi se răspundea -şi nu intram în compartiment, rămâneam pe coridor, la fereastra deschisă, aşteptând înfrigurat enunţul fericirii, rostit cu gâlceava tinerească de primul pâlc de maci. Lucrul se producea tocmai aproape de Buzău şi din clipa aia, o vrajă fecundă punea stăpânire pe mine, sufletul mi se desfereca, gândurile, până atunci înţepenite, mi se deznodau, isteţe, iscoditoare şi guralive şi se contopeau cu demonul zilei de vară, captiv şi el într-o cupă de mare şi multiplicându-se la nesfârşit în miile de potire de purpură. Demonul era femeie şi era desculţă, călcâiele-i jucau în picătura de iad negru de pe fundul potirelor, pletele scăldate de rouă-i băteau umerii fragerzi şi rochia, o petală rănită de vânt, se încheia în douăzeci de muguri. Demonul avea totdeauna

două umbre, chiar şi în zi noroasă, una de bărbat, alta de femeie...

Casa se înălţa pe o clină însorită, deasupra locului unde un izvor se vărsa în baltă, umbrit de doi arbori ai lui Iuda şi câţiva migdali sălbatici. De pe marginea ailaltă a bălţii, pe unde mergeam eu cu bunicul la Obştea Racoviţei, n-o zărisem niciodată. Aşezată la mare depărtare între sate (acoperişurile celui mai apropiat sat se zăreau licărind în jurul unei clopotniţe, dincolo de imensele moşii de porumb şi floarea soarelui), casa se înfăţişa mândră cu verandă spre sud, foişor învelit cu olane albastre, având, intercalate, romburi roşii cu guri de leu din argilă în capătul burlanelor de ploaie, cu ferestre largi şi obloane solide, desfăcute acum spre a primi căldura soarelui lunecând spre asfinţit. Aerul solemn, solemn şi cuprins în sine, propriu locuinţelor retrase, umbra salcâmilor uriaşi din muchea malului, precum şi şirul de plopi şi sălcii ce-o încadrau dinspre baltă, şura de lemn vânăt-castaniu, tăcerea pustie şi fâşia prelungă de iarbă grasă şi gherin cu foaia lată şi argintie ce fugea spre o detunătură a malului, către miazănoapte, născură în mine credinţa că e făcută din trageri pe sfoară şi camătă.

— Ştii, zic, e ceva ce nu-mi place la casa voastră.

— Dacă e a noastră...

— E de pescaj mare. Mult prea mare pentru o baltă prăpădită.

— Aha, încerci să mă convingi că eşti marinar.

— Aş vrea să te conving să-ţi scoţi obrazul de sub baticul ăla verde, să nu-l mai laşi să-ţi cadă pe obraz.

— Sunt o fată prea frumoasă, mi s-a spus, încât am luat hotărârea să umblu cu faţa ascunsă sub batic. Oricine mă priveşte îndelung vrea să se însoare cu mine. Cine mă vede o dată preferă să moară decât să plece de lângă mine.

— Eu te-am văzut şi cu toate astea aş pleca.

— Se prea poate. Fiindcă, azi, nu sunt tot atât de frumoasă ca de obicei. Am o mână obrintită...

— Prin urmare nu poţi trage cu puşca...

— Ba pot. Cred că pot trage foarte bine. Cred c-aş putea să te iau la ochi de la o sută de paşi.

— Ca să vezi ce femeile dracului se află sub malul Ciulniţei!

— Calina! răzbătu, provocator, glasul fetei care umbla cu luntrea prin stuf. Vorbeşti prea mult. Fii atentă să nu-ţi scape.

— Ai văzut ce simţuri parşive are?! E inteligentă,

pătrunzătoare, vicleană… dar iubeşte un bezmetic… Ai vrea să-ţi dau drumu, nu-i aşa? Nu pot. Eşti ursit să stai mai mult pe-aici. Hopa! Am sosit.

— Hopa, l-aţi adus. N-a încercat nici-un truc ca să scape?

Era um bărbat mai tânăr ca mine, eu am treij de ani, el putea să aibă cel mult douăjcinci. Înalt, preţ de vreo zece cuţite pescăreşti, şi gros de vreo patru, sta pe creanga joasă a unui gutui bătrân, cu tălpile goale suite pe un scăunel, în cămaşă albă cu mâneci şi cu o şepcuţă roşie trasă mult peste sprâncene. Avea nasul uşor coroiat şi cărnos, gras chiar, uliu de duzină, netăvălit prin ceruri, ochii albaştri, buzele groase, braţe lungi, palmele uriaşe, pufoase,. Mi-am zis: treci un stârc puturos printre picioarele a treijtrei de muieri venite să se scalde şi scoţi exact un exemplar ca ăsta. Pe genunchii lui, o bucată de scoarţă de plop în care scobise cu un cui, pe care-l mai ţinea încă între deşte, un soi de poem trăsnit:

în baltă 4 ochi lucete e 2 peşte.

Mă privi grav şi batjocoritor şi ceru să-i spun numele.

— Aurel Lozoveanu.

— Şerban Drăghia, se recomandă. *Student întrerupt.* Adăugă, plin de gravitate. Aici, însă, mi se spune Chirpi. Da, aşa mi se spune: Chirpi. Unde-ţi e maşina? Unde-ai lăsat-o?

— N-am maşină.

— Cu ce-ai venit?

— Cu autobuzul IRTA.

— Minţi. Când începe culesul porumbului şi al florii soarelui, autobuzul IRTA nu mai circulă. Cel puţin în afurisitul ăsta de judeţ.

— Sunt sub protecţia Călinei. Nu vorbesc decât în prezenţa ei.

— În primul rând, Chirpi nu-mi zice niciodată Călina, îmi zice Căliţa. Dar mie nu-mi palce.

— Şi pe cealaltă cum o dezmiardă?

— Ghina – Ghiniţa, zisă Balanţa, preciza Chirpi. Nu eşti sub protecţia Călinei, ci eşti la mâna mea. Aşa că, băiete, să fim clari… Eşti un hoţ.

— Călina intrase în casă; cealaltă, Ghina – Ghiniţa – Balanţa, în rochie roşie, ocolise ograda şi se oprise pe cumpăna de la miazănoapte a văii ca să privească o horă de berze. Se arcuise pe spate, încântată, cu mâna streaşină la ochi; subţire, sprintenă, semăna cu o şuviţă de vin ghiurghiuliu ţâşnind din

doaga unui butoi spart c-un cui asemenea celui cu care Ghirpi se scărpina leneş pe piept, în dreptul inimii şi-n jurul ei; vântul, golan ieşit din trestii să-i ridice poalele rochiei, se schimbă dintr-odată în eminenţă, fiindcă-l văzui umflându-i părul şi rămânând acolo ca să jaloneze o religie a fetelor respirând taina migraţiilor. Oare sufletul ei încerca aceeaşi mirabilă dorinţă de a pleca spre necunoscut ca şi păsările de pe sus? Sau era în ea numai zvâcnirea de aripă ciuntă a păsărilor de curte când ţipă în slăvi, plecând, cocorii? În cugetul fiecărui om, toamna, curge un drum trăgănat.

— Cunoşti locurile pe-aici, aşa-i? Chirpi devenea agresiv.

— Al dracului să fiu dacă nu te-am mai zărit dând roată pe aici de câteva ori. Te-am văzut şi în somn, ehe! Ai venit din nou ca să prinzi firul, aşa-i? Timp prielnic, sfârşitul lui septembrie, începutul lui octombrie. Pentru hoţi, vreau să zic. Dar, lasă, o să te judece bătrânul.

— Câţi ani ai, *bătrâne?*

— Zicând bătrânul, m-am gândit la tata, la Matincă Drăghia. Ce credeai?

— Cred că nu eşti teafăr la minte. Sau eşti beat.

— Beat? Aş vrea eu. Să ştii că mi-ai dat o idee, mai încolo o să mă-nbăt. Tata a cules nişte terază văratică, a umplut tocitoarea… un vin acrişor, pişcă pe limbă… Reveni. Ba nu, o să mă cherchelesc uşor. De ce-ţi place atât de mult calul?

— Păi se ştie de ce: calul ne călătoreşte.

împinse buza de joz inainte, albă, opărită; cotrobăi prin buzunare, scoase o ţigară, o fixă în colţul gurii, o smulse şi deodată începu să urle la Călina, care apăruse pe terasă, din nou cu baticul căzut pe faţă şi cu un iepure de casă în braţe:

— Mişcă de-aici, nu-i treaba ta să faci cercetări! Uite la ea, domnule! Ţigara-i căzu dintre deşte, bâjbâi cu dreapta s-o recupereze; nu izbuti. Ia-o pe Balanţa şi controlaţi vârşele.

— Ziceam să-i dai omului ăluia o frunză de lămâi, spuse Călina. Are nevoie.

— Şi ce mai ziceai? o indignă Şerban Drăghia.

— Mai ziceam că între arborii lui Iuda au răsărit brânduşele de toamnă.

— ’mneata ai auzit, domnule?

— Da, sigur că da.

— Vezi, a auzit, du-te şi controlaţi vârşele.

Călina dispăru. În urma ei rămase umbra-i din faţă, umbra de bărbat; atârnam, răstignită cu capul în jos pe marginea verandei, atingând cu creştetul şirul de capsule de bumbac înşirate la talpa casei, ca să le deschidă soarele.

— Ai făcut trei tentative să-l furaţi pe Oslo. Ultima oară i-aţi legat gura cu sârmă, într-aşa hal i-aţi rupt buza de jos, că nu mai putea apuca iarba. Dacă nu venea să i-o coase veterinarul ăla de moare Balanţa după el, aleluia! pierdea buza, rămânea cu dinţii dezveliţi. Ce s-a întâmplat de n-aţi dus lucrul până la capăt? Că de simţit nu v-am simţit nici noi, nici câinii.

Sub pojghiţa unei curiozităţi binevoitoare se întrevedea, crescând, mânia şi dispreţul.

— Ascultă, Chirpi, m-am săturat de toate farafastâcurile voastre, daţi-mi puşca şi lăsaţi-mă să plec.

— Vorbeşti serios?! se holbă el, smucindu-se îndărăt, ca şi cum l-aş fi lovit cu pumnul în bărbie. Lozovene, tu mă crezi tâmpit!

— N-ai nici-un drept să mă cercetezi; chemă şeful de post.

— Pe Dinu Apostol?! Adică, ce-ţi zici tu, trimit o fată după el, şi el, numaidecât saltă în şa şi dă fuga-ncoace c-un buchet de trandafiri în braţe. Dinu Apostol e un câine care se consideră, în toate împrejurările, partea lezată numai în numele stăpânului său. Nu mă-nghite, n-ar mişca un deşt pentru mine. Şi-a măritat fata şi nu le-a primit la dans pe surorile mele. Şi-n general pe nimeni care-a fost sau a avut un neam în puşcărie.

— Şi de la voi cine-a stat la răcoare?

— Eu. Unşpe zile. Şi-acum, hai să te închid într-o odaie. Eu, cu bătrânul şi cu Balanţa avem o treabă.

— Dar parcă Balanţa urma să plece cu Călina să cerceteze vârşele.

— O să le controleze Călina singură. E sâmbătă seara şi cei de pe valea Şiretului, moldovenii, aşteaptă să le cântăm cu trâmbiţa. Uite, Balanţa chiar a urcat cu tata în muchea malului, dinspre Vâlcelele. Atenţie, Lozovene, e negru şi puturos ca tăciunele de porumb, când îl scormoneşti, tata; are suflet sanchiu, de-aia-ţi zic, nu-ncerca s-o faci pe mizerabilul faţă de el, ia poziţia câinelui mic şi fricos când întâlneşte un dulău rânjind colţii.

— Adică?

— Păi câinele mic şi fricos, dând peste-un dulău îndârjit, se

trânteşte cu faţa-n sus şi se pişă-mprăştiat pe burta lui, făcând astfel dovada supunerii.

Când suirăm pe verandă, rupse şi-mi dădu o frunză din lămâiul plin de fructe verzi.

— Zicea Călina că trebuie s-o mesteci. Rupse şi pentru el una. Să stai cuminte, Lozovene, să nu-ncerci să speli putina că n-ai pe unde.

Odaia în care mă împinse, având grijă să târască zăvorul pe uşă, era îngustă şi luminată părelnic de razele soarelui topindu-se în asfinţit. Prin fereastra prevăzută cu drugi de fier se vedea cerul de purpură, cu mari limanuri vinete, atârnând peste baltă şi peste lanurile de porumb. Dincolo de ele, pe drumul Hurtei, vârfurile unui şir de plopi colectau sânge zdruncinat. În asfinţit, soarele se evalua pe sine, cântărindu-şi parcă şansele ce le avea de-a mai răsări încă o dată. Rândunelele şi lăstuni zburau prin fulgere de ei înşişi iscate, smulgeau cu ciocul din pânza vântului de seară partea cea mai dulce a miresmelor, selectând sămânţa zilei de destrămare: un bob de negură, un bob de jăratic.

— Aprinde lumina, dacă vrei, butonul e lângă uşă. Un glas uscat, osos, cu zgârciurile rupte. Aşezată pe podele, între soba de teracotă -un şir de ţigle reprezenta o petrecere la vie: un lanţ de femei dansând cu struguri în mâinile înălţate deasupra capului, al doilea un lanţ de boboci de trandafir, ş.a.m.d. – şi un stativ de lemn, acoperit de sus până jos cu vederi în culori din Veneţia şi Neapoli, o bătrână mă privea zâmbind; faţa ei, de culoarea lutului de baltă şi la fel de cutreierată de-o puzderie de linii creţe, zâmbea sterp.

— Gingăraş, mamă…

— Aurel Lozoveanu mă cheamă.

— Da tare mai semeni cu Gingăraş care-a avut sifilis şi venea la Matincă să-i facă Matincă injecţii. Ai venit să-l furi pe Oslo, aşa-i? Şi te-au prins, aşa? Oho, mă căina, or să-ţi înnoade laţul de gât şi-or să te târască prin noroaie. Pe Iorgu a lui Gică Altar l-au ars pe bucile curului cu tamgalele încinse. Tamgale sunt fiarele de însemnat caii. Iorgu e înmatriculat, acum…

Vorbind, lua cu mâna grohotiş din buzunarele şorţului de bucătărie şi-l îndesa în gura.

— Vrei şi tu? E pleavă de biscuiţi. Ei o ţin pentru iepurii de casă, dar le-am furat-o, iepurii n-au decât să se-ndoape cu

pleavă de mei tătăresc sau cu luţernă. Mi-era sete. Ca să mă răcoresc întinsei mâna să iau un măr din pomiera de sticlă verde. Bătrâna mă urmărea, chicotind – merele erau de ceară; ca, de altminteri şi castelul în miniatură de care se sprijinea o vază cu imortele; pe fruntea castelului sta scris în relief: „Dumnezeu tronează la un birou de forma iscăliturii sale”.

Spre mirarea mea, bătrâna intră în ofensivă.

— Când ţi-e scris să nu-ţi cadă pleaşcă, de la prima încercare, un cal de la Ceairul cailor albi, gata, fugi şi nu te mai întorci.

— Cine a făcut merele de ceară? Călina?

— Da. Şi tot ea a rânduit pe deasupra lor frunzele de iederă. La atelierul ăla de lumânări, podoabe şi flori de ceară din Brăila, unde s-a angajat acum doi ani era foarte bine văzută. Păcat de ea că-i prea frumoasă. Trei bărbaţi au divorţat din cauza ei şi, ca să n-o sfâşie muierile altora, a lăsat naibii cazmalele de ceară şi-a plecat.

— Ghina-Ghiniţa Balanţa nu-i frumoasă?

— Cum, Doamne iartă-mă, să nu fie!? Ba e şi mai frumoasă decât Călina… Ascultă: ele nu-s fetele lui Matincă. Aici e aici. Din pricina asta a-ntins el vorba-n lume despre mine că nu sunt în toate minţile. Zice că-s ale lui. Însă eu le-am făcut c-un ofiţer, în timpul războiului, dar el nu ştie, nu ştie, nu ştie. Crezi, poate, că sunt şi niţel nebună, că visez mereu numai ape stătute, pline de mătreaţă verde, mătasea broaştei, ortăţel, lintiţă, brădiş, sârmuliţă… Fetele sunt gemene. Tăcu. Apoi continuă, c-o îndârjire apatică: E proastă rău Balanţa. I-a făcut farmece un tehnician veterinar care, astă iarnă, pe zloată, a trecut balta înot pentru ea şi n-a păţit nimic, nu i s-au aprins plămânii, n-a avut nici pe dracu să-l ia, nici măcar un strănut n-a scos. Socotesc că i s-o fi adunat răul la inimă, fiindcă în loc s-o ia de nevastă, se foloseşte de ea ca peţitoare: du-te, cică, şi îmbrobodeşte-o pe cutare să vină la mine.

Se opri, scoase de după sobă un tub de trestie lung de aproape doi metri, îl duse la gură şi suflă în el, înălţându-l spre un colţ al odăii, făcând să joace o pulbere fumurie în razele roşietice ale soarelui.

— Cavalul sfânt, mă lămuri… Cu el sting, duminica, lumânările din policandrele bisericii… Ştii ce-nseamnă numele de Chirpi? Cel ce pleacă de acasă, fiindcă-i moare vaca şi-i e milă s-o vadă murind. Pe mine ştii cum mă cheamă? Binda mă cheamă şi cred

c-ai s-o păţeşti rău, băiete.

Bătrâna scoase din buzunarul şorţului o păpuşă de turtă dulce galbenă, cu dungi maronii de zahăr ars şi oglinjoară la mijloc. Îşi netezi părul, privindu-se în ciobul ăla magic şi surâse, semn neîndoielnic că gândurile ei călătoreau după şuvoaiele din frunze răsucite de vânt prin iarba din curte. Stuful din marginea bălţii se îndoia învălmăşit şi plescăitul apelor izbindu-se în maluri, sunetul se extindea până la hornurile casei. Înfăţişarea patriarhal-primitivă a bătrânei, glasul ei, respingător prin şuier, îmi făceau silă, ochii sticloşi, ficşi, lipsiţi de viaţă mă nelinişteau. Ceva totuşi în fiinţa ei părea vrednic de compasiune: oboseala împietrită pe chip – o oboseală sub care numai două din cele cinci simţuri stau la pândă, nerăpuse de somn; oboseala paznicilor de herghelii picotind sub soarele dogoritor al Ceairului.

Timpul se împotmolise, încolăcit, în ghiolurile mişunând de lintiţă şi lipitori din coşmarurile ei.

Deodată, uşa scârţâi încet, colţul de sus al odăii se învăpăie, icoana cu ferecaturi de argint luci înlăcrimată şi Călina rosti, din prag:

— Vino afară, Lozovene.

Ieşind în ogradă, nu ştiu de ce, înserarea mi se păru dintr-odată neînfrânat de tristă; o seară coruptă de triasteţea adâncă de-a se zugrăvi pe sine, în clipocit de ape, pe fundal de porumburi, c-un bătlan într-o margine şi trei trompeţi – Matincă Drăghia, Chirpi şi Ghina-Ghiniţa -cântând, înfipţi în muchea malului, cu spatele la casa lor şi cu faţa spre satul Vâlcelele, pe care nu-l văzusem niciodată, un cântec în care pluteau nerostite vorbele: bună seara celor care vă întoarceţi cu vitele de la câmp, bună seara celor care vă întoarceţi de la culesul viilor, fumaţi-vă în linişte tutunul de voi cultivat, răsare, ia uitaţi-vă, luna răsare spre Moldova, şi nu e treaba nimănui ce se întâmplă cu drumul fiecăruia. Şi tot aşa şi cu mine când merg pe drumul meu... Tristeţea e viciul serilor de toamnă...

Cap de rând
Bucuria largă
Cap de rând
Vechile mele paftale
Le poartă mândra pe vale
Cap de rând

Şi la capul rândului

Fiinţa pământului Drumuri domoale, pline de pelin, de spiriduşi, de grauri, prin pepeni; drumuri înţelepte, Lozoveanu a venit aici, străbătând istoria voastră lirică, dar nu ştie ce-i cu el; priveşte vârşele şi crâsnicul şi coşurile cu peşte proaspăt scos de fete, vede capul Blindei lipit de geamul ce dă spre verandă şi deasupra căreia atârnă un Dumnezeu de trifoi roşu, se miră, tace şi aşteaptă. Eu, Lozovene, (trâmbiţa asta era, mă gândeam, a bătrânului Matincă Drăgia) eu vreau ca după moarte să nu mai urmeze nimic. E mai bine aşa. Nu vreau să fie Dumnezeu, pentru că nu are nici-un rost să fie. Mi-ar fi ruşine să fie… Şi dacă, totuşi, există? Atunci, înseamnă că în moarte o vom încurca şi mai urât decât în viaţă, căci şi acolo va fi nevoie să dăm din mâini şi din picioare, să vorbim clonţos, să mârâim, să lătrăm şi iar să ne umplem de o mie de păcate (Blinda c-un ofiţer). Şi atunci când va sosi vremea să dispărem şi de acolo – căci au ei grijă, nu-i aşa, să te mute şi din veşnicia aia în altă veşnicie, pe unde vom scoate mâneca, Lozovene?! Blinda s-a pocăit. Şi poate are dreptate, Dumnezeu trebuie să existe. Măcar dintr-o singură pricină: ca să-şi ceară la nesfârşit iertare celor care-au murit de tineri, iar copiilor pe care – cu ce drept? — i-a făcut ingineri să le sărute tălpile. Bogdaproste că mi le-a lăsat pe fete şi pe băiat. Băiatul se va descurca singur; fetele mele dulci ca seva mesteacănului, ca strugurii, ca mânzoaicele care-au rupt prima gură de iarbă… aici, la noi, Dumnezeule e un trifoi roşu…

Odată cântecul încheiat, Mantică Drăghia şi Chirpi dădură trompetele Ghinei Ghiniţa, care dispăru cu ele în casă pe uşa din dos şi ei coborâră la mine, aprinzându-şi din mers câte-o ţigară. Înalt, cu nasul turtit, cu cămaşă şi pantaloni de cânepă, Mantică Drăghia avea buzele umflate de efort, obraji închişi, ochii albaştri şi ascuţiţi la colţuri, colindaţi de-o curiozitate ciudată care ba se întrupa, ba se risipea. Strania senzaţie de irealitate în care pluteam de când nimerisem pe Ceairul cailor albi spori sub privirile lui care mă măturau cu spice uscate de orz, mă coseau cu fir de izmă sălbatică, mă brodau cu zâmbet subţire, sticlos. Faţa bătrânului etala viclenie disimulată: eu sunt cel care vine tiptil, uns cu toate alifiile şi care, pe neaşteptate, bufneşte, minte, fură, zgâlţâie, distruge. Îmi vorbi, cu aerul că destramă un secret:

— Am cântat, colo, pe culme, pentru nişte sate care dau în Moldova: Neraşi, Măicăneşti, Mărtineşti. Şi, mâine, să vezi, o să primesc daruri. Mi-ar place să primesc o pisică persană. Ştii ce-am cântat? Fraţilor, le-am spus, vă anunţ din Scrobul Vâlcelelor, vă anunţ că Chirpi a băut, peste vară, spirt medicinal amestecat cu zeamă de varză acră şi n-a avut nici pe dracu. Nimic, ta-ta-tam, Numai c-a urlat juma' de noapte că vrea să urce în scaunul a treij de domnii.

— Bine, mă, îl luă la rost Chirpi – şi nasul lui de uliu de duzină netăvălit prin ceruri adânci luci sub jarul ţigării; azvârli fumul pe nări ca pe duhul unui pui atunci înfulecat; se indignă, răsfăţat: bine, mă, ăsta a venit să ni-l fure pe Oslo şi tu-l tratezi ca pe-un oaspete?!

Deodată, Mantică Drăghia îşi adună capul între umeri, lungi braţele pe lângă corp, se încovoie, zvâcni într-un salt şi se răsuci cu faţa spre Chirpi. Ca un copil la şotron.

— Nu-i hoţ de cai, băiete, mă pun chezaş pentru el. În gura şopronului din prelungirea verandei, care slujea ca bucătărie de vară. Călina, care frigea caraşi pe plită, îl privea amuzată. Genele lungi, arcuite în sus i se zbăteau, înveselite. O ultimă rază din soarele asfinţit îi prindea fluturii roşii în păr şi-o schimba în vişine perlele false înşirate pe vestă. Nimeni din familia Lozovenilor n-a pus mâna pe lucru străin. Şi apoi iubeşte asinii. Iubeşti asinii? mă întrebă, schiţând o vagă întoarcere a capului.

— Da.

— Vezi, Chirpi!? făcu el, dojenitor şi întinzând gâtul, realiză al doilea salt de şotron, ca să revină cu faţa la mine. Iubeşte-l, foarte bine, căci doar se ştie precis că Isus n-a intrat în Ierusalim călare pe un cal.

— Scamatorii! decretă Chirpi, cu dispreţ.

— Domnule! Bătrânul îl somă, ridicând braţul drept. Când te-aud vorbind aşa, îmi pare rău că nu m-am născut leu, iar tu miel, ied, viţeluş de antilopă. Lozovene Aurel, sau, vizavi de sfinţii părinţi, care-şi rup dinţii rozând la oase de drăcuşor… ca să nu-mi spui tu mie că lui unchiu-tău Sosipatru când o crăpa…

— S-a prăpădit.

— Bun. N-or să-i dea altfel de mâncare în paradis! Eu, la viaţa mea – factor poştal, în civilie, infirmier în armată – am gustat din puii şi viţeii a toate naţiile de animale dulci. Taică-tu, Efrose

Lozoveanu, care momea roiuri de albine din păduri…

— Opreşte-te, nu mai bate câmpii, mi se face silă.

Bătrânul ridică uşor bărbia şi o cuprinse în priviri pe Balanţa. Căci ea îl strigase. O clipă se înfruntară pe tăcute. Înaltă şi mlădioasă ca şi Călina, Balanţa se oprise sub felinarul de la colţul casei şi faţa ei palidă, de parcă mereu ar fi privit pe cer păsări plecând, păsări venind, neadormită şi subjugată unei mâini închise, tremura de încordare. Mirosul peştelui proaspăt pierzându-şi untura în pojarul plitei se împerechea cu fierea nămolului de baltă.

— Ţi s-a făcut silă, hai? începu să urle. Când vorbeşte părintele tău, nu fi, domnule, năucă, nu fi, domnule, proastă, stai, domnule la locul tău, nu fi ianâcă, domnule. Ianâc, mă lămuri, făcând un ocol cu deştul lângă tâmplă, înseamnă, pe Ceair, scrântit la minte. Silă, da? Brrr! E-te-te, la ea, Balanţa! Cară-te la veterinarul tău împuţit să prindeţi purcei de mistreţ cu tractoarele. Ehe, o să vă duceţi voi pe copcă într-o bună noapte! Sau mai bine într-o bună dimineaţă, ca să vă pară şi mai rău după libertatea pierdută.

— Dacă nu-i hoţ de cai, interveni Călina, de ce ne-ai pus să tragem asupra lui?

— Cu sare!? zise Mantică Drăghia, coborând buza de jos şi întinzandu-i lui Chirpi punga de tutun, ca să-şi răsucească o nouă ţigară. Păi sarea crestează pielea şi-atât. Sarea nu-i oţet, dulce talisman. Într-o bucăţică gustoasă tragi cu sare, sau nu tragi deloc. Iar voi aţi tras în vânt, nu-i aşa? Când se trage cu grunji de sare în tine, Lozovene, e ca şi cum ţi s-ar spune: aruncă-ţi traista pe umăr şi ia-o la picior spre Ţara Făgăduinţei.

— Cred că nu prea ştiu bine pe unde s-o apuc de-aici spre Ţara Făgăduinţei.

— Suie-te pe muntele Fazga şi o vei vedea.

— Muntele Fazga? Nu ştiu unde este.

— Găseşte-l. Nu te uita la mutra lui Chirpi, pare dezgustat, lipsit de speranţă, plin până-n gât de suferinţă. Se preface. O sări pe Balanţa, care nu se dezlipise de sub felinar. Cară-te, am spus, cară-te la veterinarul tău. Mişcă-ţi fundul!

— Tot acolo se ducea, zise Chirpi, şi fără s-o mâi tu.

— Pe Ceair, Lozovene, reluă Mantică Drăghia, în unele nopţi, şi asta-i una dintre ele, răsar două Lune în loc de una. Uită-te: peste porumburi, Lună nouă. (Peste porumburi, o seceră subţire

şi verzuie, o ramură de salcie înfiripându-se din mireasma pelinului, din ţipătul straniu al unei păsări ascunse în trestii, din foşnetele nopţii mişunând pretutindeni, se înălţa spre un destin dezvoltând bucurie şi impulsuri copilăreşti, o nesfârşită prospeţime şi o imensă ineficientă. Trebuie că sub un asemenea pui de lună se dezlănţuie calul de mare care-o izbise cu copita pe Cămila în bujorul obrazului drept). În marginea de răsărit a nopţii ăsteia, urmă Drăghia, un armăsar are dreptul să se schimbe-n mânz, să mai trăiască o viaţă şi să moară îngropat de Crivăţ. Neapărat de Crivăţ. La apus, vezi, o lună plină. (Miraj îndurerat, puzderie de flori roşii căzând în arborii lui Iuda. Dac-ar fi vrut, luna plină ar fi sorbit în creştere, însă o privea cu drag, aşa cum îşi priveşte o mamă copilul ieşit pe mal după o baie în râul rece. Asta-i noapte de însurătoare, Aurel Lozoveanu. Ca să-ţi spun adevărul de-aia te-am şi atras încoace, să te însor cu Călina. Vrei s-o iei de nevastă?

— Da.

Răspunsul mă copleşi. Vorbele ieşiră singure din culcuş de untdelemnuri galbene. Şi au fost o prefigurare a tot ceea ce urma să se întâmple.

— Crezi că dacă el a zis da, întâmpină Călina, am să zic şi eu da?

— Ai să zici, ai să zici, ai să zici. Că nici nu ştii ce bucurii te aşteaptă. Ca femeie şi ca situaţie.

— Aurele, vorbi Călina, dar eu sunt femeia cu două umbre. Femeia primejdioasă.

— Acum mai mult ca oricând.

Am prins-o de mână şi-am tras-o aproape. Ea se adună lângă mine, pe marginea verandei; i-am cuprins umerii şi am sărutat-o.

— Mamă, strigă, bucuros, Mantică Drăghia, hai, ieşi afară, vino repede, mamă, vino să-i binecuvântăm.

Binda se ivi pe verandă, firavă, zgribulită, plăpândă, deprimată. O insectă neagră pe o funză de nufăr.

— S-au deschis, mamă, doujdouă de poteci de argint şi între ele vom despleti una de aur.

îşi împreună palmele peste creştetele noastre… Ale bătrânei erau reci, uscate, cu fusele deştelor lipsite de elasticitate, inflexibile, ale lui Mantică Drăghia erau aspre, încrezătoare, încordate, nervoase – aveau ceva misterios de destăinuit.

— Dumnezeu să vă ocrotească în mare mila Lui şi să vă fie viaţa plină de noroc... Iar acum, mamă, spune-le tot ce &i pe suflet. A sosit clipa să te descarci (Şi ca o dispensă) Nu mă supăr dacă-mi zici mizerabil, poţi să mă şi pocneşti peste mutră, uite, dă-mi una peste bot cu laba pe dos. Vrei? Sparge-mi buza cu inelul...

Umilinţa îi înnobila – pentru că nu cerea, impunea, repezit şi tumultos, să fie batjocorit. Bătrâna însă nu-i acordă această favoare -poate din dispreţ, poate din frică de urmări. Se fixă într-un scăunel, având în spate luna plină, idealismul neexigent al unei nopţi intangibile şi rosti plat:

— A fost pe front până la Cotul Donului...

— Dar n-am atins fluviul ăla, nu, nu, nu...

— Taci! Şi pe urmă, împotriva nemţilor până-n Austria, unde a capturat, într-o noapte, 7 kg de aur şi un brăduţ de argint, trunchi, ramuri, ace, toate din argint curat. Alecu – ţiganu din Vâlcelele, de-o pildă, a cărat o nicovală-n raniţă din Rusia, până-n Cehoslovacia şi înapoi acasă, Rizea Lupescu din Suligatu s-a-ntors c-un vraf de mantăi, alţii şi-au adus cai, unu şi-a adus chiar muiere, numai Mantică Drăghia n-a fost în stare s-aducă aurul şi argintul, a îngropat totul la un stânjen sub pământ şi la zece stânjeni distanţă de un pâlc de nuci în satul...

— Buchendorf. Satul stejarilor, pe nemţeşte. Aproape de pădurea vieneză.

— Aşadar. M-am întors spre Chirpi, pentru comoara aia ai trecut graniţa la sârbi!

— Pentru ea, da, întări Mantică Drăghia, a ajuns la pichetul Velico Grădişte...

— Doni Milanovaţ, preciza Ghirpi.

— Ca să vezi ce pramatie! se strâmbă bătrânul. Numele ăsta-l ţii minte, dar pe-al neamţului, stăpânul nucilor din Buchendorf, l-ai uitat cum ai atins cu mâna malul sârbesc.

— Era frig, apa Dunării te fulgera la oase, frigul mi-a atrofiat memoria, tu mă înţelegi, Lazovene, frigul îmi sleise mintea.

— Sau ţi-o vopsise cu bidineaua, zise Mantică Drăghia, sau ţi-o răzuise cu lingura, cum fac eu cu creierul mielului ajuns în oala cu borş. Dar mama mă-ti de derbedeu, cântecul ăla de-l îngâna grănicerul sârb. Cum de l-ai ţinut minte?! Tot te aud murmurându-l: măceşule, măceşule...

— Nu aşa, stai niţel: „tu eşti frumoasă ca un trandafir Dorothy

Perkins”, da, aşa vine.

— Păi nu? Cinste lor, târfele mai întâi!

— M-am pedepsit pe loc, acolo, fiindcă eu le-am propus sârbilor să mă schimbe pe un sac de sare.

— Pe un cap de aţă şi pe-un nasture de tinichea, trebuia. Că nu preţuieşte mai mult. Norocul tău – se bătu în piept – c-am întors eu afacerea pe poteci noi şi sigure. Căci alta va fi acum pornirea spre centrul Europei, nu-i aşa, Aurele? Lui Şerban o să-i tatuez pe braţ, în noaptea asta, numele neamţului, iar tu o să-l strecori, pe vapor, în Austria. Şi mergi împreună în satul Buchendorf. Suntem o familie puternică, acum, nimeni n-o să ne mai poată pune cu botul pe labe. Juraţi-vă să vă aveţi ca fraţii, băieţi, şi-o s-aveţi de cheltuială pentru două vieţi. O să-i rotunjim o porţioară şi Balanţei, da? Trebuie să-i daţi şi ei ceva. Nu aşteaptă răspuns, se dezlănţui, febril, să împartă porunci:

— Călina, aşterne masa. Vreau faţă de masă albă şi lumânări roşii…

— Să nu cadă gângănii în farfurii?! se împotrivi bătrâna.

— Blinda, o avertiză el, eu decid aici, pentru că numai eu ştiu numele neamţului, şi petru că la mine-i aurul, fii precaută, nu te zgârci la tărâţe, nu intra-n panică şi nu fluiera-n ghindă. De bibani şi de caraşi o să am eu grijă să plutească-n vin. Am cules Aurele, via de pe coastă, teraza, înaintea tuturor, şi-am umplut tocitoarea. Chirpi!

— Înţeles, merg şi aduc o căldare de vin.

— Ca să nu te împiedici de roabă sau de capra de tăiat lemne! Nu, vin aduc eu. Tu-ţi pui pe cap pirostria cu coarne de berbec şi te duci de buşeşti cu coarnele în arborii lui Iuda. Bătălia asta, îmi explică, îi umple fruntea de cucuie, două zile stau să-i plesnească tâmplele, dar astăzi o face pentru ultima dată. Auzi, Şerbane, necondiţionat, e pentru ultima dată. Lovind cu coarnele în arbori, ai grijă să zici: mulţumescu-ţi Ţie, Doamne, că l-a găsit taica pe Aurel Lozoveanu, ca să-l însoare cu Călina, altfel avea de gând, la iarnă, să mă scoată, în fiecare noapte, să iau viscolul în coarne până l-oi da peste cap în Moldova şi mult mai departe, până acolo unde ajung să răzbească, vara cocorii.

Şi în timp ce Călina intra în casă, aducea faţa de masă, o aşternea, aprindea lumânări roşii în suporturi de aramă încrustată, şi pe cer nu se mai aflau două Lune, aceea în fază de răsărit pierise înecată în Ciulniţa sau în negurile Moldovei, pe

când aceea de la apus, ameţitoare, dezaxată, ardea în sute de ruguri, Chiropi lovea îndesat în arborii trădării şi Binda pârlea fluturi de noapte, apăsându-i c-o lopăţică de lemn în flacăra lumânărilor, iar noaptea de toamnă era între noi atât de vie şi intens prezentă încât o simţeam dublându-ne mişcările, noapte senin fluidă, dispusă să cedeze bucuriile menite altor lumi celor susceptibili să ia, să smulgă, să primească, să reţină şi să transmită nu esenţa, ci magnetismul ei nativ, care, până la urmă, s-a dovedit un preludiu al morţii, Matincă Drăghia împrejmui locul cu poveşti înfrigurate.

— Neamţul ăla din Austria, să vezi, Aurele, are patru nume lungi şi împinse unul într-altul ca păhărelele de aluminiu din trusa de voiaj.

— Pot, întrebă Binda, să merg s-aduc trusa?

Ameţit de lună, de ţipetele hipnotice ale păsărilor din stufăriş, de mireasma vitală a peliniţei de toamnă, Matincă Draghia mugi, cuprins de căpială.

— Nu, că vrei cu tot dinadinsul, să mă înebuneşti! Ameninţarea iminentă care plutise tot timpul în aer se despică-n înjurături. Pune-ţi botniţă, când vorbesc eu, muiere afurisită! Binda se ghemui în scaun scâncind, şi odată cu ea se reprimă şi noaptea din jurul ei într-un nod de întuneric compact. Chirpi, isprăveşte!

— La ultima vez! răspunse ăla, besmetic şi izbi pentru ultima oară în arborii lui Iuda, dar mult mai exigent ca înainte.

— Nu simţi, Lozovene, cum un taur de 7 kg aur îşi revarsă răsuflarea fierbinte pe feţele noastre?

— Eu simt şi bradul, zise Chirpi, luând loc la masă şi trăgând doi bibani în farfurie.

Călina-şi ţinea pumnul în palma mea.

— Te-ai pătat cu saramură, îşi mustră ea fratele.

— 11 kg de argint, bradul ne răcoreşte, zise Chirpi.

— Întâi aurul, strigă Matincă Draghia. Nimic n-are mai mult sens în lume decât aurul. Numai cu smocul din barba taurului pe care l-am smuls şi l-am vândut în ţară am reclădit casa asta. Mă, Lozovene, târziu, şi totuşi la timpul potrivit, mi-a venit în gând că singuri Călina şi cu tine sunteţi cheia.

— Poate, totodată, şi capcana, am replicat, iar Călina şi-a scuturat, ostentativ, cerceii semilunaţi.

— Nu, de ce?! s-a-ncruntat el… Nu-mi place cuvântul, Aurele.

Aurul stă totdeauna de partea cu moţ a adevărului; de partea ailaltă, înjunghiaţii. Tu ştii ce fată ţi-am dat, Aurele? (Câlina-şi culcă tâmpla pe umărul meu)... când era în clasa-ntâi, la primara din Vâlcelele, mergea la şcoală călare pe Ofensa, mama lui Oslo şi-ntr-o zi le-a zis fetiţelor care veneau cu zahăr pentru Ofensa: copiii se fac mâncând un trandafir înflorit.

— Poate c-ar fi mai bine pentru neamul omenesc, zise Chirpi.

— ... şi alea, urmă bătrânul, neluându-l în seamă, pentru că în el violenţa se încrucişa cu naivitatea, speranţa cu Aurul, ca să aibă păpuşi cu care să se joace, au mâncat toţi trandafirii din grădina şcolii şi nu s-au dat jos din pat câteva zile, aşteptând să li se nască doi, patru, cinci copii, fiecare câţi trandafiri ronţăise.

— Lasă, mă, aiurelile astea, se răsti Chirpi, şi adă vinul. Bătrânul schiţă câţiva paşi împleticiţi (ritualul din începutul petrecerilor), smulse de pe laviţă o găleată de zinc, clătind-o îndelung cu apă dintr-o doniţă, dar din ea azvârli pe iarbă un şuvoi de lună poleită de sub care ţâşni, scheunând, un câine, şi plecă la cramă.

— Maică bună, zise Chirpi, m-aş strica de râs ca ăsta, Lozoveanu, pe care noi îl tratăm, acum, de ginere, cumnat şi soţ, să fi venit să-l fure pe Oslo... oh-oh, ce secătură!

— Cine?! se dezlănţui Călina, indignată.

Degetele mele ardeau până la os pe obrazul în bujorul căruia lovise un cal de mare.

— Încă o vorbă ca asta, Şerbane, urmă Călina, şi nu mai intri în Austria. Am destulă putere asupra bătrânului ca să-l fac să-mi sufle numai mie numele neamţului.

— Dracu să vă ia, aruncă Chirpi, crap de sete.

— Caii, mă băieţi, reveni Binda din surghiunul tăcerii, se fură, descântându-i – şi de pe buzele-i lemnoase începu să se prelingă, încet, o dâră de veşnicie pierdută:

Ce-ar zice banditu, De toţi fugăritu9 De n-ar avea vin?

— Tată, răcni Chirpi, ce faci, mă, ai încremenit acolo!?

Ce-ar zice banditu9 De fete iubitu9 De n-ar găsi cai?

— Hai, zise Călina, hai cu mine să-l ajutăm, pe bătrân.

Suind de pe balta Ciulniţa, peste Ceairul cailor albi, vântul de toamnă, atât de drag vânătorilor de porumbei, învârtea numai două palete. La răsărit – Luna nouă întoarsă din negurile Moldovei; la apus – Lună plină. Se desfrunzeau arborii şi nu jefuiau vântul, jecmăneau Lunele; plumbul apelor; pământ

răpus; distanţe îngemănând neînţelegerea.

— Da atelierul ăla de lumânări şi podoabe de ceară, doi bărbaţi cu divorţat pentru tine.

— Sunt opt cu toţii.

— O să-i răstorn în cazanele de ceară topită.

— Tu eşti Cel ce aduce năpasta?

— Odată m-am bărbierit în oglinda unui izvor din munţi şi păstrăvii săreau să mă vadă de-aproape.

— De Blagoveştenie…

— De Bunavestire.

balta Ciulniţa trimite peşte tuturor mănăstirilor din Muntenia.

— Eşti vicleană. Ca pâraiele de munte care te duc în poieni superbe şi se ascund, când le crezi prietene, în maluri de calcar.

Crama. Deschiserăm uşa. Cărare de lună. Înaltă de-un stânjen tocitoatrea.

— Cei opt mă iubesc. Într-o zi, le-am ordonat să vină cu capul vârât în peruci de femeie…

Doi snopi de grâu, o scară secundă, zece fustei, răsturnată pe un morman de lână nespălată, iar în gura tocitoarei, cu tălpile în grindă, înţelepenite, picioarele lui Matincă Drăghia. Călina înţelese într-o secundă că taică-su e mort, că nu se fandoseşte, şi înjură larg: doamne, ce trăsnet ne-a lovit! Apoi ţipă sfâşietor. Şi numaidecât Chirpi sosi în galop.

— Cum, adică, Aurele, s-a înecat şi ne-a lăsat mofluzi!? Păi, mă băiete, acum cinci-şase-şapte minute, eu şi cu tine ne plimbam prin Viena. Dunărea albastră. Valsuri…

întinserăm pe pământ trupul rigid şi năclăit de vin. Călina îl înconjură cu lumânările roşii culese de pe masa cu saramură de peşte. Iar Binda, lovind cu pumnii uscaţi în burta buhăită de vin:

— S-a duuus, ticălosul… s-a dus tâlharul… se răsucesc rădăcinile nucilor peste zestrea copiilor mei…

— Ai văzut, Lozovene, îmi spuse Chirpi, ce parşiv se poartă viaţa cu mine. O să-l fur pe Oslo! Pe viaţa mea, îl încalec şi plec în lume… Mizerabile bătrân!… Ce urât e nemernicul!

Smulse un căpăstru din perete şi ieşi în noapte.

Luna mică pierise din nou.

Luna mare aluneca în porumburi şi mocirlă de nori.

FANTEZIE DE PRIMĂVARĂ

într-o seară de la sfârşitul lui februarie, Tinca Argintam, în vizită la Mirta Mălureanu, îi spuse acesteia:

— Vine primăvara şi presimt că iar o să ne certăm. Nu, mulţumesc, nu mănânc ciocolată. Ciocolata! două minute de plăcere în gură, două ore în stomac şi două mormane de carne pe şolduri, toată viaţa. Bietul canar! Mă laşi să iau colivia din perete, s-o mut pe pervazul ferestrei? Are şi el dreptul să privească Şoseaua Kiseleff şi împrejurimile când plutesc în aer toate motivele primăverii – zodii răsturnate, roţi mistice, inorogi…

Mulţumesc, Tinca Argintam. În clipa asta semeni cu Katiuşa, lipoveanca pictată de Tonitza. Sunt o pasăre, atât. Sub specie aeternitatis: pasăre. Scântei de sunt şi culori, dar ştiu să mulţumesc cui se poartă frumos cu mine… Şi până mai adineauri n-o sufeream. Actriţă dramatică (Mirta e pictoriţă), poetă începătoare şi sinucigaşă de orele 17 (cam la această oră se sinucid blondele, am auzit), de câte ori o văd intrând pe uşă, mă gândesc la o frânghie de Manila şi un săpun de Siracuza. Dar, azi, gata, pace. Arghezi spune pe undeva că, vizitându-l o dată pe Tonitza, la atelier, l-a găsit înconjurat de o puzderie de păsări sfârâind din aripioare şi spărgând bobite de cântec. Zice Tonitza: „Natura e pretutindeni interesantă şi constructivă. Interesantă şi instructivă, dacă ştii cu s-o surprinzi sub aspectele ei cele mai fericite. Adică: înainte de răsăritul soarelui…” Eu, ca pasăre mică, un bulgăraş de neastâmpăr tăvălit prin gălbenuşuri, închisă într-o colivie al cărei acoperiş mi-ar place să fie de turtă dulce, iubesc mai mult văpăile asfinţitului din preajma primăverii. Se apropie ziua de la 10 martie când *se logodesc* toate păsările pământului. Mirta şi Tinca -nu vă spun vârsta lor – o femeie poate să aibă orice vârstă vrea până la cincizeci de ani – au dat în lături draperiile de catifea vişinie şi-n intimitatea odăii s-a aşezat o lumină tăcută, visătoare, plină de farmec leneş. Cerul e o uriaşă întindere de nisip absorbind vin roşu; dar e încă frig acolo în cer, de vreme de razele soarelui dau năvală să se îmbete a doua oară pe mobilele din odaie, nuc, trandafir, paltin. Staţi puţin: prin marginea parcului Delavrancea se furişează, cu paşi linguşiţi de ispite, ferindu-se (de cine?) o fată. Calcă misterios, un pas, doi, trei, se opreşte. Ştiu ce e: vrea să surprindă, în mesteceni, sitarii. Ei toţi sosesc la sfârşitul lui

februarie. Dar zadarnic încercă fata: sitarii sunt năluci. Ce minuni ale lumii se petrec, acum, în crângurile de lauri şi smochini pitici din Deltă! Visez în colivie. Şi sunt zile în care-ţi poate plesni inima. Ca aceasta de acum. Visul în colivie? O mie de ereţi la un pumn de vrăbii. Şi Tinca Argintam vorbeşte, vorbeşte. Nu degeaba mi-era şi... cred că-mi este în continuiaere nesuferită.

Erau unşpe inşi în jurul focului arzând în mijlocul poienei, iar Mirta (sau Tinca?) era încă pe drum. Abea se întrupa din cotituri, osteneală, ocolişuri, spaime. Erau cinci fete şi şase băieţi, unul stingher. Tu de ce n-ai adus o fată, îi zice Eugen lui Alexandru, o petrecere, ca să reuşească, trebuie să respecte nişte reguli; una, obligatorie, e aceea ca fiecare băiat să vină însoţit. La miezul nopţii, zice Alexandru, doujşuna de stele se vor uni luând chipul fetei mele şi ea va coborî în poiană. Căci sărbătorim vara, fantasmele ei. Şi fix la miezul nopţii sosi Mirta Lupescu (Mirta, deci, nu Tinca Argintam), care avea să devină Mălureanu, dar nu mai înainte ca Alexandru să-i zică lui Eugen: miroşi a scoarţă de copac, porţi coroană de flori de drăgaică şi ferigă de sânziene, însă abea mâine va fi ziua victoriei tale, mâine îmi voi pierde eu sceptrul. Vino, Mirta, zise Alexandru, vreau să-ţi perii părul, să beau aroma de trăsnet; tu, Eugene, spune-ţi aşa: încă n-am cunoscut-o, pentru că mâine o vei cunoaşte, şi să ai grijă, în noaptea nunţii s-o găteşti cu şiraguri de mărgean.

Şi era Alexandru, arogant şi vanitos, asemeni adolescenţilor după ce-au cunoscut femeia, care sunt gata să urle în plină stradă, dar urlă numai în ei: „priviţi-mă, sunt cucuveaua din toţi piersicii, Maria Magdalena mi-a spălat picioarele şi mi le-a şters cu pletele ei.”

Ceva nu e-n regulă mai niciodată cu băieţii ăştia. E adevărat că şi în cazul lor capul reprezintă a şaptea parte din corp, însă creierul turmentat de noutatea bucuriei, începe să degenereze şi la unii, cărare sprâncenată, ajunge să fie doar a suta parte din cap.

— Vorbeşti ca şi cum nu tu ai fi târfa care mi l-a luat pe Eugen, zice Mirta.

— Trebuia să-l cobori cu găleata în fântână şi să-l ţii ascuns acolo, în inima fricii.

Tăcerea încremenită. Uimire. Ce bucurie să asculţi tăcerea. Parcă undeva, la marginea acestui mare oraş sentimental –

Bucureştii – s-ar împlini luna iulie şi s-ar auzi merele văratice căzând: rotund, punctat. Cum s-o fi simţind o creangă care-şi leapădă merele? Uşoară, liniştită, veselă. Nu-i de ici, de colea să împărţi bijuterii pământului. Îmi pare rău de Tinca Argintaru. Înaltă şi blondă s-a oprit lângă peretele orange (culoare înfrăţită cu odihnă), cu faţa lungă, orgolios împietrită, cu ochii în lacrimi (chiar şi părul auriu i s-a tulburat ca umflat de vânt) şi umblă cu mâna prin fructiera de cristal – patru talgere fixate pe un corn de taur – netezind, nervoasă, un măr sau veşnicia lui. Tristeţea ei miroase, totuşi, a zahăr ars, vişine, cireşe, migdale, stafide. (Eu primesc doar seminţe de mei). Cum stă aşa, mândră şi tristă, parcă ţine de umăr, în formă de guler, o brazdă de violete. Mirta Lupescu, fostă Mălureanu, priveşte leneş în spaţiul a două palme pe două bobârnace (2X2) unde atârnă de obicei colivia mea şi, fiindcă a primit azi (încă nu ştiu de la cine) trei orhidee învelite în două rămurele de brad, pe faţa ei rotundă pluteşte-o undă ciudată, amestec de îngâmfare răzbunată şi bucurie.

Zici c-ar sta să strige: aduceţi-mi rochia pentru vernisaj, fântâna în care să-l ascund pe Eugen Mălureanu, spargeţi-mi în cap gol ăla de lemn de santal plin cu ouă mai mici din lemn de lămâi. Sunt fericită. Brunetă, încondeiată de întunericuri lascive, i-ar sta bine însângerată. Hai, micuţă Mirta, aş vrea şi eu să-i strig, acum cât soarele mai e încă sângeriu, terra de Siena, şi ceaiul abureşte în ceşti de porţelan, sfâşie poverile subţiri de pe umerii ţăranului de bronz al lui Han, (o statuetă cât o păpuşă) răstoarnă cutia de şah plină cu regi, regine, cai albi şi măscărici şi mult trecut oriental), lucrate de-un puşcăriaş, dar n-o lăsa pe Tinca Argintam să-şi aşeze fundul de târfiştină pe butucul ăla de carpen sculptat de Eugen Mălureanu: cap de domniţă cufundându-se blând în averea somnului. Şi ia loc pe bancheta de marmură de Ruşchiţa, mărginită de doi pilaştri roşii furaţi din casa Prinţului Amăgirilor, când au fost s-o demoleze edilii.

Ieri în noapte am auzit ţipătul cocorilor de jertfa. O formaţie de cinci stele. Ei vin să-şi moaie tmpul în marele amestec al anotimpurilor – iarnă, primăvară, iarnă – şi ca să dea de ştire despre starea vremii nesfârşitelor cârduri ale neamului lor care aşteaptă veştile lângă mările ospitaliere. Uneori pier degeraţi. În anul ăla se vând pe toate continentele milioane de păsări de hârtie. Asfinţitul e acum un bolovan roşu. Dar unde şi pentru ce

se vântură printre stejarii parcului călăreţul ăla? Calul e alb? galben? albastm? Culorile calde, culorile reci. Albul e neutru. Călăreţ în veşminte de husar pe cal alb. Fluturi în formă de liră. Zăpadă. Calul nu merge pe picioare, merge pe tulpini de nea. Bot negru, măslini, Christos. În ziua de 10 martie, cocorii de jertfa (dacă anul e norocos) vor fi naşi în toate crângurile... Ei, nu, lăsaţi-mă să mă uit la soba de teracotă având fruntea sprijinită pe umerii celor trei muşchetari (faianţă portugheză) şi să vă spun nişte frânturi de basm.

1) De câteva nopţi, Mirta îl visează întruna pe un tâmplar din Constanta cămia, trecând, cu câteva săptămâni în urmă, pe sub zidul cimitirului, cineva din cimitir i-a smuls căciula de pe cap şi el bâţâind de groază, a dat buzna în policlinica de peste drum şi s-a prăbuşit, horcăind, în braţele doctoriţei, sora mai în vârstă a Mirtei: doamnă doctor, fa-mi o injecţie, un mort mi-a smuls căciula de pe cap cu *mâna lui de lut.*

2) Sunt păsări care vor cu tot dinadinsul să le spună oamenilor că ele vin dintr-un timp fermecat. Ca şi cocorii de jertfa care, trimişi să caute unghiuri spre Nord, survolează spaţiul, timp şi superstiţii, deschizând un labirint de neînţelegeri; tot căutând, ele îşi schimbă menirea. Uite, de mai mulţi ani, o droaie de pescăruşi cuibăresc şi scot pui pe acoperişul Comitetului de stat al Planificării. Dacă veţi trece prin Piaţa Victoriei, la sfârşit de aprilie, început de mai, o să-i vedeţi cum îşi duc puii în plisc, ca să-i înveţe să înoate, pe lacul Herăstrău.

Din partea autorului. Ce-i de făcut, tovarăşe ministru, adjuncţii de directori generali, şefi de serviciu şi pompieri profesionişti sau voluntari? Chemăm artileria antiaeriană? (închid întrebarea)

3) Şi Mirta şi Tinca Argintam duc nuci veveriţelor din parcurile oraşului. Un mic denunţ, încă n-am primit porţia de mei pe ziua de astăzi. Când e să dispari, nu mai vrei nimic şi nu vrei, nu mai vrei. Şi asta e viaţa.

întorcându-ne la adevărul alungit, zic că scrântită, nelalocul ei şi în general plină de năduf şi vârtejuri mai e fiinţa omului. Noi, păsările, suntem *ne ale ei.* Astă iarnă, Mirta, plecând în munţi să schieze, m-a lăsat în grija Tincăi Argintam. Tinca are o casă în care murmură o chitară ciupită-n întuneric de spaniolul Segovia. Părinţii ei, tineri, iubesc zăpezile şi petrecerile aducând aminte de Bucureştii vechi. Se salută pătimaş cu zăpezile şi au un

nemaipomenit respect pentru troienele cât gardul. Timp de două săptămâni, am trăit, acolo, o nesfârşită, o miraculoasă sărbătoare. Într-o seară, când se-nfaţişau prin colţuri, pe tavan, pe coridoarele înguste şi chiar pe crengile vişinului de sub fereastră poveşti din fir neînţeles (Tinca Argintam citea pe furiş prima ilustrată trimisă de Eugen Mălureanu: fată bună şi dragă şi rămasă departe, caii şi docarul care moţăiau în mine au intrat, în sfârşit, pe podurile celui mai teribil oraş din lume. Uneori se întâlnesc cu mârţoagele lui Alexandru. Uită-mă, ce-a fost s-a dus, extenuarea din marginea Europei n-am luat-o cu mine la Paris), într-o seară în care lumea toată putea să încapă într-un dovleac copt, cu patru gutui în el, ca să-i fure aroma, un vreasc s-a rupt în inima timpului, fără prea mult răsunet, vântul şi-a aruncat banii rupţi în alt şuvoi de vânt curgând în sens contrariu (Crivăţ-Austru), *s-a înfăptuit* la geam Sădina.

Douăjşuna de fetiţe sugând la şapte oi n-ar fi putut isca atâta gâlceava. Femeia asta ştie să şterpelească bucuria în buzunarele timpului. Cei dinăuntru mâncau trandafiri de porc şi beau vin roşu, erau doctori şi actori, mai ales actori şi Sădina venea din afara lor, dintr-o lume în care fălcile focului mestecă altfel deportările, soarta, binele, şi răul*... mai e mult până departe? nu prea mult, calea jumate...* Venise îmbrăcată bărbăteşte, cu pălărie şi mustăcioară desenată cu cărbunele; se atârnă de creanga cea mai groasă a vişinului şi se porni să strige, ca un beţiv, să i se dea femeie – nu femeia – ci femeie, înjurau, se tânguia, cerşea, spurca, zvârlea cu lături, inventa supuneri -buruiana spânzuratului, reîmprospătatea culesului, poruncea, lovea cu pumnii şi călcâiele şi cercevelele, dărâma cu otrava glasului. Dar nu avea nimic trivial; desfăşura un foc fantastic şi fastuos; exuberanţă, dragoste, fluierat de cintezoi, cu toalete, fabulos amendate cu gâlgâitul înalt al fluierului din os de iepure când cheamă vânătorii ieruncile, spre a fi cât mai sugestive şi mai pline de poftă: dorinţa, atentatul, crima şi, în niciun caz, în nici-un caz căinţa. În final, se atârnă cu amândouă mâinile de creanga vişinului bătrân şi strigă: dacă nu-mi daţi muiere, vă sugrum! Nu avea decât patru clase primare, dar ce actriţă!

Se întâmplă ceea ce era de aşteptat: Mirta îşi toarnă coniac în cupa romană de antimoniu şi bea. Talpa lampadarului lângă care şi-a fixat „poza de suferinţă” – n-o spuneţi nimănui – e o

bucată ruptă din soclul statuii lui Stalin, bazalt de Suedia. Mirta a plătit parale grele ca să se laude cu împotrivirea (şi puţină ingenuitate pângărită). Uşa coliviei mele e, astăzi, făcută din fire de firezia împletite. Nu-mi place mirosul lor. Dar în curând Tinca Argintaru va trebui să mintă.

Puţin mai târziu, Tinca, o rog eu.

De ce mai târziu?

Pentru că, tot pe un pervaz de fereastră, la distanţă de două apartamente de noi, şade o fetiţă de vreo cinci ani, în rochie albă vaporoasă, cu doi trandafiri roşii aplicaţi pe poale. Bea lapte dintr-o ulcică smălţuită cu flori, bunica o şterge cu batista la gură, fata râde şi se miră că soarele (alt cap de copil şi el) muşcă dintr-o portocală şi-i curge zeamă pe bărbie, în timp ce bătrâna, ajunsă la oraş de nevoie, vede în minte un alt asfinţit, prăbuşindu-se peste o căsuţă dărăpănată pe care nu va mai ajunge niciodată s-o văruiască şi să-i pună smocuri de pelin la stâlpii uşii.

Bunica şi fetiţa discută.

— S-adunau acolo, la vremea asta, pe gheaţa Dunării şi a bălţilor, sute, mii de turturele.

— Ce treburi încurcate! Turturelele sunt mincinoase?

— Nu, minunea măicuţii. Mătăsarii, scatii, porumbeii şi turturelele sunt păsări cuminţi. Numai gaiţele sunt mincinoase şi hoaţe. Turturelele s-adunau ca să serbeze venirea primăverii. Mai întâi numărau ouăle de corb crăpate de ger. Se bucurau, vasăzică, de moartea puilor duşmani, apoi o mie sau două mii sau câte se strângeau ele, s-aşezau râuri-râuri şi-şi împleteau aripile, aşa cum împletim noi deştele mâinilor…

— Când spunem rugăciuni. Dar tata nu mă lasă, nu-mi dă voie, el e colonel.

când ne podidesc amintirile, când suntem în viaţă, dar suntem mai mult cu ăi care s-au dus. Se potriveau cu fruntea-n Crivăţ ca să-i încerce puterea: dacă-l dovedim, dacă-l spargem cu trupuşoarele noastre, grăbim venirea primăverii. Da’ Crivăţul, chiar şi cu oasele rupte, le izbea-n piept, le răvăşea, de le da peste cap. Ele, însă, nu-şi despleteau aripile, se lăsau rostogolite prin văi şi pogoane de gheaţă, legate cu jurământ: ne batem de partea primăverii. Vulpi viclene şi dihori puturoşi s-aţineau să le-nfulece, da’ le păzeau oamenii; făcându-le hotar cu felinarele.

În ziua când turturelele se îndârjesc împotriva Crivăţului, şi

lucrurile se întâmplă totdeauna spre seara, la un ceas cugetat şi de vânt şi de păsări şi oameni (credinţe pendulând în fum, lume adunată în matca dintâi, încremenită într-o mobilitate refuzând surpriza) ţărani cu felinare de vânt se rânduiesc pe flancurile puhoiului de păsări şi păzesc acea uluitoare înverşunare măruntă prin care colcăie şi roţi de ciulini, ca un hohot isteric din Nordul Moldovei. Turturelele, izbind cu pliscul în pieptul oţelit al Crivăţului, cioplesc ameninţări: Vântule drăcesc, sitarii au venit, glontul vânătorului se roagă de noroc, picăturile de timp şi de lumină cresc de azi înainte doar pentru noi, deştele tale se prăjesc în tingirea lunii, puţin ne pasă de tine, uite, bălţile s-au despicat ca să-ţi soarbă vlaga, pescăruşii albaştri umblă desculţi, în sălaşul de nămol de pe fundul lacurilor nuferii se deşteaptă. Iar ţăranii, cu felinare în mâini, numai bărbaţi, niciodată o femeie, povestesc despre duhul verde. Cine, întreabă câte un bătrân, cine a trecut pe aici şi ne-a răpit liniştea? Număraţi-vă, măi oameni buni, nevestele, fetele, vitele, ogoarele. (Cel ce se desparte de ele moare). Bătrânul vorbeşte ca şi cum în clipa aia s-ar întemeia un cal muşcând din nou pâinea tinereţii. Un cal, un arbore, un sitar -libertatea. Îi răspunde, totdeauna, un om în putere. Răspunsul e o cheie de răchită înmugurită-n apele primăverii:

— Opriţi-vă, nu vă speriaţi, a dat iarna-n bălţi Duhul verde ca să răpească văduvele tinere.

Un glas nepăsător:

— Aşa, prin urmare, a grăbit vădanele tinere. Atunci, singur, e nevoie şi de ele pe undeva. Că vădana e ca untul. Ia spune, mă Aurele (Aurel stă şi fumează pe malul ălalalt), cum e fundul unei vădane faţă de-al nevestei?

— Are alt înţeles, nea Nicolae, cu totul alt înţeles: mai pietros, mai fierbinte; tremuri de dor şi de frică.

— Când l-au răpit pe Eugen, zice Mirta... Tinca Argintam ripostează arţăgos:

— El m-a răpit pe mine,.

— ... am crezut că voi muri.

— Te răsfeţi, Mirta Lupescu.

— Fostă Mălureanu şi redevenită Lupescu, datorită ţie.

— Ce răspuns impetuos. Şi sarcastic.

— Dat unei javre.

— Nu mă sperie şi nu mă atinge jignirea. Şi Mirta:

— Când s-a retras din activitatea competiţională, un fotbalist celebru a îngenunchiat, a spus o rugăciune şi apoi a sărutat picioarele foştilor colegi.

— Picioarele nu ţi le sărut. Dar, dacă te liniştеşte, ies în grădină şi îmbrăţişez măceşul ăla, cu braţele goale.

— Cauţi o suferinţă spectaculoasă? Rămâi unde eşti. Şi ascultă-mă. Când mi l-ai luat pe Eugen au fost clipe în care mi-aş fi tăiat pielea de pe şolduri, să împletesc o cravaşa cu care să-mi biciuiesc durerea şi plictiseala grea ca o patimă de cal ostenit. M-au limpezit nişte mierle (vedeţi şi Mirta simte aproprierea zilei de 10 martie! n.n. – canarul), într-o dimineaţă, m-am trezit în fluieratul lor rostogolit prin sticlă aiurită şi, ca şi cum n-aş fi păţit nimic, am hotărât: gata, ducă-se dracului Eugen Mălureanu şi târfa lui, plec la Câmpulung-Muscel, la vărul meu Matei Vişoreanu, plec chiar fără să-l anunţ. Matei e inginer miner, iar nevastă-sa contabilă. În copilărie, am petrecut multe vacanţe de vară în casa părinţilor lui Matei. Pe-atunci, Matei era un băiat înalt, slăbănog şi atât de blond încât bătea în alb, ceea ce mă făcea să exclam cu mândrie: am un văr de sidef, mai frumos decât un copil de rege! Alde Matei locuiau în preajma mănăstirii Negru-vodă în a cărei biserică, taică-su slujea ca dascăl, şi-n fiecare luni dimineaţa, zi de curăţenie, Matei fura un potir de argint aurit din altar, mi-l aducea la pat, plin cu lapte, apoi se aşeza la pândă, dincolo de uşă, lăsându-mă să mă bucur singură de strălucirea aurului. Beam lapte cu o plăcere pe care n-am mai încercat-o niciodată, apoi, numai în cămaşa de noapte, plimbam potirul într-o închipuire de dans ritual pe sub peretele opus ferestrelor şi spaţiul ăla îngust se schimba într-o Mare galbenă, unduind pe verticală, iar în mijlocul ei se adeverea, plutind, o gondolă peste care ningea şi se scuturau crengi de clopoţei. Înainte de-a-i înapoia potirul ca să-l ducă la locul lui din altar, îmi strecuram sânii, pe rând, în cupa de aur, convinsă că voi păstra scânteierile ei în inima dorinţelor care înmugureau în mine şi dădeau în floare, cât şi cât din pornirea, deşteptându-mi-se-n suflet de nestăpânit şi imposibil de înfrânt, de-a fi complice la bucuria învălmăşită din fiinţa lui Matei, care mă privea prin crăpăturile uşii urcate, la acea vârstă nu există frâu sau autoritate care să pronunţe interdicţia de-a sorbi din aer elevaţia leneşă a femeii, mirodeniile stirpei bărbăteşti.

La Câmpulung, Marga, soţia lui Matei, ocupată, la fabrică, cu

încheierea bilanţului pe primul semestrul al anului, ne-a trimis, pentru o săptămână, la o cabană din munte – pe mine, pe Matei şi pe fiul lor,

Iulian, un băiat de doisprezece ani, înalt, ciolănos, cu ochii oblici, duri, având necontenit aerul că e plin de pierderi inevitabile, iar uneori de întâmplări misterioase sau numai de presimţirea lor. Cabana de bârne de brad, pe tălpi de stejar, trăia împrejmuită de meri pădureţi şi de ecouri. Alături, un iezer mic, cu un colţ de stâncă în mijloc. O barcă cu pânze luneca toată ziua pe lângă malul dimpotrivă, hrănind visul lui Iulian de-a atinge ţinuturi exotice, punţii sunt aspiraţie împlinită, intrând pe versanţii lor, nelinişstea nervoasă cu care părăsim Bucureştii mi se risipi cu totul, ajutatată de-o ploaie scurtă, în care râdeau zvelt margarete albe în covor de gălbenele, genţiane şi campanule roşii ca tufe de mărăcini incendiate. Iarba din jurul cabanei, atinsă de boarea de pe iezer, tremură tot timpul de năzuinţa secretă că în septembrie îşi va scutura spicul de glesnele cerbilor angajaţi în bătăliile de nuntă. Trăiam libertatea muntelui cu voie bună, ne plimbam pe sub tunele de cetini în care şuşotea vântul, culegeam zmeură în luminişuri, pătrunşi de spaimă fluentă că ne vom întâlni cu ursul, dimineaţa şi seara, pescuiam. Mâneam ciuperci, ciorbă de scobari, păstrăvi fripţi şi lipani, care-s lamura peştilor din apele de munte, cum spunea Sfântul Augustin din Milano, şi ne pierdusem numele de-acasă – Matei era Vulturul, eu, Pitulicea verde, Iulian, Fluturele vişiniu sau pasărea cu epoleţi galbeni. Merele raiului, cum sunt numite fructele mici, rotunde şi acrişoare, care cresc în merii ăia rotaţi, ososi, cu frunza tăioasă şi amăruie, gândiţi iniţiali să fie ulmi sau carpeni şi schimbaţi în meri în ultima clipă, spre bucuria lunii, pe care-i auzeam prin somn cum se scutură, îşi amestecau mireasma cu aceea a fânului tăvălit sub paşii noştri sau ai sălbăticiunilor mărunte, care se furişau spre iezer sau până sub arcul cascadei din stânga cabanei. Sub cele două becuri potrivite în felinare de fier amintind evul mediu germanic – pădurarul care ne înmânase cheia cabanei era sas din Mediaş – fierbea, într-o răscolire fumegoasă, puzderie de gâze. Într-o seară, la ceasul când luna deşteaptă flux magic în brazi, pe când ascultam încântată vuietul de val al cetinei în creşteri şi descreşteri, ca de intrigă ţesută spre desfătarea sufletului, şi cele două roiuri de gâze atârnau de coiful felinarelor, ca labele a

două picioare vârâte în şosete de mătase, frământând necontenit degetele de mâncărime, Matei întinse mâna în care ţinea un pahar de vin negru moale, golit pe jumătate şi ne arătă

(chipul i se alungise, geamăn cu mâna îngheţată), ceva tainic şi sfidător, o pălărie de fetru mare, cu boruri largi şi panglică violetă, venită din supărările nopţii, (din vârsta ei alterată de superstiţii? sau din pigmentaţia unui demon uitat?) ca să facă un ocol între stâlpii cerdacului (Matei incercă şi el cu paharul deasupra mesei un cerc circumscris celui pe care se pornise, dusă pe aripi nevăzute, pălăria de fetru), pentru ca în cele din urmă să coboare şi să se aşeze pe capul lui Iulian. Băiatul o mângâie, înfiorat, cu amândouă palmele, apoi îşi privi îndelung degetele, ca şi cum ar fi descoperit pe ele urme din respiraţia stelelor.

— Mirta, zise el, uite, am găsit o lăcustă. Descânt-o, să vorbească.

— E verde?

Şi-n gând: „nu pângăreşti nimic, Mirta”; coardele vocale îndrăzneau spre ceremonia încurajării; „ia un spin, înţeapă-ţi braţul şi vei găsi sânge trandafiriu”.

— Verde, răspuse băiatul.

— Ah, alea verzi nu vorbesc când sunt capturate.

— Cum te chema pe tine când erai mică?

— Pe vremea când mă uitam la clampa uşii de jos în sus? Mirta Lupescu.

— Ai ucis un tătar. Auziţi-l, ţipă murind.

— Nu-i adevărat. Scârţâie crengile merilor sub vânt.

— Întreabă-mă şi tu cum mă cheamă.

— Iulian te cheamă.

— Iar ai ucis un tătar. Nu-i voie să-mi spui pe numele adevărat când port pălăria asta. Poftim, ţine-o tu, eu plec să mă culc.

Mi-am pus-o pe cap.

— Ce subţire eşti, mă lăudă Matei. Parcă vii din mănăstirea Negru-vodă şi tot înalţi rugăciuni.

Brusc, aşa cum fluturii de năut mi-au invadat, odată, bucătăria, a dat buzna peste mine, inundându-mă cu o proximitate chinuitoare, dorinţa, nevoia lacomă de a ieşi din conturul de miere otrăvită şi posomorâtă în care se zbuciumă femeile singure. Mi-am pus pălăria pe cap, într-o parte, i-am

lăsat borurile şi dintr-o dată m-am pomenit spunând:

— Vreau să mănânc cireşe.

— Era pălăria lui Eugen? întrebă Tinca Argintam.

— Mai mult. Era atingerea umedă, veninoasă, vătămătoare a unei nopţi din altă parte a lumii – noaptea spartă din ochii cerşetomlui lui Cezanne – o noapte în care tropăiau caii lui Eugen, intraţi pe podurile celui mai teribil oraş. Vorbesc ca o nebună?

— Tot îl mai iubeşti, Mirta?

— Am azvârlit pălăria şi, numaidecât, pe masă, a apămt un coş cu cireşe.

— Aduse de cine?

— De granguri. O colonie de păsări miraculoase. Bucuria lor sunt cireşele. Mâncând cireşele aduse de granguri am pierdut din minte chipul lui Eugen. Nu ştiu să-l mai fac din ochi. E un lucm de mirare, nu-i aşa? Chipul lui, mărturiseşte cinstit...

— Chipul lui, mărturisesc cinstit...

— ... se tipărise în noi ca o superstiţie, iar superstiţiile, o ştii şi tu, sunt ca genele false, crezi în ele cu teamă, întunericul lor închegat îţi dă forţă, îţi sporeşte puterea de fascinaţie, până-ntr-atât că te simţi ispitită (şi n-ai cum să nu cedezi ispitei!) să le smulgi în clipele cele mai înalte ale unei petreceri; spre a gusta stânjeneala penibilă a admiratorilor de-o seară şi propria-ţi prăbuşire în anonimat. Du-te dracului, Tinca Argintam. Du-te cu eşarfele fluturând.

Mirta Lupescu o urăşte pe Tinca Argintam, tot aşa cum noi, păsările mici, urâm sfrânciocul. II urâm chiar mai mult decât pe hultani, şoimi, vulturi. Vine 10 marte, ziua cea mai frumoasă pentru noi, când toate neamurile, toate speciile şi subspeciile intră în nuntă. Intâmplă-se miracolul, dar nu şi cu sfârnciocii, leprele dracului! Cine-i vede, în aprilie, legănându-se pe nuiele de ploaie de aur îi crede o minune a lui Dumnezeu. Sunt nişte ticăloşi, aflaţi de la mine, indiferent că umblă îmbrăcaţi strălucitor. Trăiesc în mărăcini, ca toţi nemernicii, şi oamenii sunt încântaţi când le descoperă cuiburile. Dar ce ştiu oamenii?! vă întreb, mâhnit. Ştiu ei că acele cuiburi sunt împodobite cu fluturi ucişi în zbor şi cu libelule răpuse cu glonţul tocmai în clipa când fumegau albastru prin ierburi?! Sfârnciocul, pe care oamenii îl răsfaţă şi cu numele de berbecuţ roşu, e o pasăre perversă şi lacomă. Mă şi mir cum de mai scoate muguri pomul

vieţii când i se cocoaţă pe ramuri asemenea lepădături! El nu vânează, el sfâşie, rupe, beleşte. Îi plac albinele încărcate de polen, dar şi mai mult păsărelele lipsite de zbor. Bestia nu iartă nimic. Şi nu-i ajunge cât înfulecă. Bagă seu în carne grasă, toată ziua. Înveşmântat în curcubeie se amestecă printre vrăbii, rândunelele, lăstuni şi silvii, silviile cu cap negru sau cenuşiu, silviile porumbace sau silviile cu cap roşu – prinţ coborât în lumea de rând – în gloată, le ameţeşte cu prietenia lui şi într-o clipă de vifor, pe care şi-o pregăteşte cu multă răbdare şi pricepere, înhaţă în cheare o sărmană făptură pe care-o duce şi-o trage în ţeapă pentru ospăţuri viitoare, în mărăcinii unde-şi are cuibul. Nu, nu-l căutaţi în altă parte pe Dracula, desfaceţi, vara, oricare tufa de mărăcini şi-l veţi găsi bând sânge nevinovat, tolănit sub o umbrelă încheiată numai din aripi de fluture... Iată, se face seară. Mirta ia colivia de pe pervazul ferestrei şi o atârnă pe perete. La stânga, flori pictate de Şirato, la dreapta, închipuit de Piliuţă, un cal mestecă, obosit, o mână de paie, aşteptându-şi de-o vecie stăpânul intrat în cârciumă; un cal puşcăriaş pe viaţă... Soneria. Mirta merge şi deschide. Bărbatul e înalt, poartă costum de seară, batistă albă în buzunarul de la piept, garoafa roşie la butonieră şi pluteşte întreg în zâmbetul de iasomie al celui care-a trimis, prin comisionar, trei orhidee învelite în crenguţe de brad.

— Mihai Focşeneanu! bate Mirta din palme. Primul bărbat care m-a sărutat. Şi primul care m-a şi părăsit ca să se cunune cu Marea, cu oceanele lumii. Trebuia să-mi telefonezi, ca să te întâmpin îmbrăcată în uniformă de şcolăriţă. Păstrez încă bluza şi bascul.

— Tu eşti frumoasă oricum, Mirta. De altminteri în casa asta locuiesc numai femei frumoase. Pe scări m-am întâlnit cu o doamnă blondă, o frumuseţe tulburătoare...

— Tinca Argintam. Actriţă. A fost în vizită la mine. Ne-am certat un pic... E o sălbăticiune migratoare. Multă negură în sufletul ei.

Opreşte-te, Mirta Lupescu, nu te schimba în cocor de jertfa, nu-i deschide drum spre Tinca Argintam; căci tot tu l-ai împins pe Eugen spre Tinca. O femeie ca Tinca Argintam e un cântec plâns într-o pajişte: ispiteşte, cheamă, distruge. Strecoară-ţi în suflet un pasaj din

Tonitza, maestrul tău şi nu mai grebla nisipul din grădina

Tincăi Argintaru. Repetă după mine: „... n-ai să gândeşti niciodată doi oameni normali, întocmiţi la fel sufleteşte; cu atât mai puţin doi artişti:.

Mirta:

— Tinca-şi joacă viaţa numai pe bolovani de aur.

Domnule comandor, sau ofiţer de punte sau boţman, sunt un canar cumpărat din oborul Bucureştilor, locul unde înveţi repede că nu orice capră poartă în burtă maţe din care se fabrică strune de vioară. Ai auzit, aznoapte, cocorii? O dată pe an, într-o noapte, fiecare pasăre care trăieşte închisă în colivie, are dreptul să ia alt trup, Aznoapte, eu am luat trup de cocor şi am intrat în flotila de jertfă. M-am hrănit cu boabele unui vis roşu; m-am umplut pe piept cu încă patru perechi de ochi (cel din cap sunt dispuşi oblic) şi-am privit lumea, despletind două aripi cât vâslele bărcilor care mişunau pe lacul Herăstrău, bântuit de lună.

Mirta:

— Tinca Argintaru face parte din neamul de oameni care-şi ucid copiii nedoriţi, îndopându-i cu mâncare până se sufocă; mijloceşte vânzări de aur nepermise; şi-a silit unul din amanţi să asiste la operaţia ei de apendicită („Băiete, trebuie să cunoşti în întregime trupul femeii iubite”); s-a strecurat în patul unui procuror, plătită de-o cunoştinţă care avea pe rol un proces de divorţ complicat, lăsându-se surprinsă...

Domnule comandor sau ofiţer de punte, la toate astea nu-ţi vine decât să răspunzi: hai să ieşim în parcuri, să ascultăm cocorii. Ieri noapte, pe terasa unei cabane de lemn, patru băieţi jucau cărţi. Plăteau cu bucăţi de chihlimbar şi unul din ei, năucit de chemările noastre stranii (am fost cel mai harnic în sensul ăsta) azvârlea şiragurile de chihlimbar şi striga: plus zece bucăţi, băieţi, trec cocorii, şi, plusând se cufunda în lac, până la ghezne, până la genunchi, până la brâu, arunca bulbuci de chihlimbar şi mai vroia, şi se ducea în apă până la umeri, iar pe râurile câmpiei, în satele tremurând sub austru, încercau zboruri rupte, un fel de migraţie infimă, raţele de curte, iar cele crescute în incubator, care şi-au pierdut glanda uropigenă, deci bucuria de-a înota, pătrundeau în unde, asemeni băiatului care juca pe bucăţi de chihlimbar, şi se înecau. Cei trei bătrâni rămaşi pe terasa cabanei, lepădaseră cărţile pe masă şi-şi tăiau mânecile cămăşilor, ca să nu trişeze.

Mirta:

— Singurele lucrări care mi-au rămas de la Eugen sunt capul ăsta de domniţă îngânându-se cu somnul şi o statuie numai din lut, pe care n-a apucat s-o toarne, a lui Stalin. Când m-am întors din munţii Muscelului, pe statuia uitată-n fundul grădinii şi scăldată de-o ploaie repede, crescuse iarba: din urechi scoteau moţul fire de rapiţă cu floarea galbenă, pe gură şi în nări se urcaseră melci de grădină, în creştet, pe umeri şi pe şale, rotocoale de pir şi, lângă cisme, două fire de mătrăgună.

Mirta s-a oprit. Uşor, pe nesimţite, se aşterne o seară de trei orhidee în ramuri de brad. Sună vântul. Şi creşte o durere dulce. Primăvara, domnule comandor, ofiţer de punte sau boţman, trebuie să avem fiecare un vis al nostru, poate de neînţeles pentru ceilalţi, însă atât de aproape de inimă încât s-auzi plutind prin sevele arborilor, ca nişte luntri, umbrele cocorilor de jertfa.

PLOAIE DE VARĂ CU PEŞTIŞORI ROŞII

în iunie, a treia lună de când îi fugise fata cu lemnarul Chivu Pătraşcu din Gorganul-tătarului, Grigore Cearcănu din Măgura hotărî că sosise vremea socotelilor.

— Sus, îl strigă el pe Voinea, feciorul cel mic, şi hai să-i scoatem Smarandei apa de Mare din urechi, iar pe lemnar să-l prăjin în ulei.

Porniră spre fundul curţii, ca să iasă în stepă printr-o ruptură a gardului. Într-o căruţă ruptă, dar cu coviltirul întreg, uitată lângă gardul de mărăcini din timpuri surde, două fetiţe din vecini împleteau coroniţe din albăstrele, rapiţă galbenă şi roşcuţă roşie.

— Nea Grigore, îl strigă Călina, cea cu părul negru, răcusit în inele, Roxana nu mă crede că atunci când eraţi mici ca noi, bunicul meu fugea pe ape.

— Fugea.

— Ca o răţuşcă? se miră Roxana.

— Exact. Dar numai şapteşpe paşi, niciunul mai mult.

— Auzi, se îndoi Voinea, era frate cu Isus Christos!?

— Fugea, nătărău le.

— Şi ce vă plăcea vouă cel mai mult, insistă Călina?

— Cântecul păsărilor. Apoi ploile de vară. Mai ales alea când ploua cu peştişori roşii. Roşii ca tăvăliţi prin boia de ardei şi tot

atât de usturaţi. Eu şi bunică-tu îi ronţăiam cruzi, alde tata îi adunau în căuş, îi frigeau pe plită şi dă-i băutură.

— Eu sunt o piatră preţioasă, zice Roxana.

— Tu ce eşti? o întrebă Voinea pe Călina.

— Eu sunt o scoică de argint.

— Haide, Bercule, că se înnorează, îl grăbi Cearcănu pe flăcău şi ieşi în câmpie.

— Mă cheamă Voinea, anunţă Voinea, supărat.

— Te cheamă cum vreau eu! Ieri te-a chemat Voinea, azi te cheamă Bercu. Pe mine, Bercule, m-a alăptat soacră-mea…

— Nu se poate.

— Fă socoteala, cap sec, că se poate. Mama născuse în aceeaşi zi cu soacră-mea, erau vecine şi mama n-avea lapte. Iar cine l-a alăptat soacră-sa e ursit să facă moarte de om.

— Şi să mintă, zise Voinea.

— Te referi la Anatol Scorpionul, bunicul Călinei? Da, e o caiafa. Se uită în oglindă şi vede în luciul ei doi măgari, în loc de unu. Mai rar suflet spanchiu ca al ăstuia: şi are putere de vrăjitor, trage semn cu talpa de-a curmezişul drumului, drumul devine numaidecât primejdios; până seara, pe locul ăla îşi rupe piciorul un om sau un cal, se răstoarnă o trăsură sau se bat ţiganii de la cărămidărie până ajung să-şi spintece bivoliţele cu topoarele.

între Măgura şi Gorganul-tătarului, de-o parte şi de alta a drumului, pe toată întinderea aia nesfârşită, se cocea grâul. Patimă fără moarte. În veşnicia grâului ondulând sub primeneli de vânt, de parcă-l colindau, cu miros de sălbăticie, cârduri de dropii, se clătinau, ameţite – stare de somn, stare de veghe – mii de flori, toate numai simboluri ale stepei. În afară de maci, Grigore Cearcănu parcă nu mai cunoştea numele niciuneia. „De prea mult grâu, noi ăştia din Bărăgan n-am stat niciodată să-nvăţăm numele florilor”.

— Auzi, Bercule: zice Simion Puşcaşu că nemernicu-ăla de dulgher ştie să frământe şi aluatul ca un brutar, face şi pipe de lut, îndoapă gâşte… Mă, tu n-auzi, cu cine vorbesc eu, aici?! Voinea n-auzise nimic, căci cânta în gând: *îţi mai aduci aminte, poamă dublă, Când te iubeam şi te cinsteam c-o rublă? la noi la Brăila, la tanti Elvira…* Grigore Cearcănu smulse din mers vreo douj de fire de grâu, cam atâtea câte ar trebui pentru o cingătoare, le scutură de volbură, petrecându-le prin pumn şi,

pe neaşteptate, îl lovi cu ele pe flăcău peste faţă.

— Ţine, Bercule, pâine nouă.

— Ce-ai bre, scânci Voinea, plin de ură, ai turbat?

— Ca să-ţi pun sângele în mişcare. Cântai! Eu îţi aud şi gândurile, să ştii.

— „Ticălos bătrân”, înjură Voinea, mirat totuşi de forţa de pătrundere a lui taică-su şi, când porniră din nou la drum, avu grijă să se ţină mai la distanţă. Clocotind de furie neputincioasă îşi rotea capul mic, de pasăre, pe deasupra câmpiei, ca şi cum s-ar fi temur de apariţia hultanului.

Plesnindu-l pe Voinea, Grigore Cearcănu parcă se mai descărcase; sau măcar o gâlcă de venin din cele vreo sută de care pornise de-acasă se spărsese. Mărunţel, dumica drumul mai mult în tocul cismelor de pânză şi trăgea adânc pe nări mireasma grâului. Două vârtejuri de iarbă i se ţineau, cătuşe, de gleznă, Iar grâul, care aproape că-i ajungea umerii şi fugea şi se întorcea în valuri, avea culoarea pârguit-mângâietoare a polilor de aur găsiţi sub stâlpii casei vechi, pe care-o dărâmase. Câte opt poli sub opt stâlpi. „Pesemne că, toamna, pe cei vechi cădeau numai lapoviţa de aur”. Ploaia ameninţa acum, din două părţi dinspre Dunăre şi dinspre Moldova; bătrânul o simţea că va fi curată, iute, mănoasă şi o aştepta. „Vacă grasă şi cu doi viţei în burtă, o ploaie bună, domnule!”

— Vino-n drept cu mine, îi ceru lui Voinea.

Flăcăul înainta şi se potrivi umăr la umăr cu bătrânul; tot stânjenit, tot ferindu-se de vreo nouă izbucnire mânioasă.

— Ce-ţi spune grâul ăsta ţie? Crezi că fiinţa lui se împacă bine cu stâlpii de înaltă tensiune?

— Mie-mi plac mai mult stâlpii de telegraf. Atârnă zeci de mii de rândunele pe sârmele dintre ei.

Multiplele plecări sub vânt ale valului de grâu parcă sporeau ca număr la întoarcere: de două, de trei, de cinci ori. Această fugă de aur lichid spre malul bălţii Amara se petrecea cu viteza celor speriaţi de triunghiuri nesigure. Întoarcerea fiind mai bogată era şi mai domoală. „Ce poveste minunată grâul, domnule! se gândea Grigore Cearcănu. Omul ar trebui să aibă puterea să-l vadă în acelaşi timp şi din marginea ailaltă a lanului. Privit din marginea ailaltă trebuie să fie mai frumos. Sigur!” Şi se simţea tentat să plece şi el spre stânga, şi să se întoarcă, din punctul unde se producea răsturnarea valului sub

vânt, la fel ca şi grâul, de două, de trei, de cinci ori Grigore Cearcănu.

— Ia zi, mă băiete, ce vede grâul acolo pe malul bălţii de se întoarce de două ori mai mult decât a plecat?

— Coasa, asta vede el acolo, coasa.

— Aşa este. Apele bălţii fură soarele, şi grâul, acolo, se coace mai repede. Coasa, da.

Ocoli o tufa de măceş, cu florile însângerate şi urmă, din nou întărâtat:

— Lung-ai mai crescut! Semeni în neamul maică-ti.

Neam de vlăjgani, scandalagii şi cârcotaşi. Numai că tu ai crescut uscat. Trebuia să te faci chelner sau mai degrabă canagiu. Ha, ha, canagiu! râse el, atins de trăsneala, că, da, Voinea ar fi meritat să-şi trăiască viaţa-n pivniţă. Când vine-o ploaie bună, nu trebuie să te superi, chiar dacă primeşti una peste bot. Eu, Bercule, nu-nghit ca fata mea să plece de-acasă ca o stricată. De când s-a cărat cu ăla, brânzar, măcelar sau ce mama dracului o fi el, acolo, mă visez mereu pe vremea când eram ordonanţă la căpitanul Profir Ştefanescu. Ţinea în casă una fără cununie, târfa, deci. Căpitane, îi zicea aia, eşti cu mine rece ca lichenul de ren. Să fii tu câine enot şi eu ghonoaie verde, dacă mă mai iubeşti! Sunt rece ca lichenul de Islanda, arginţica mea, fiindcă vreau să te aprinzi mereu şi să scaperi, să scaperi, să scaperi… Ţie-ţi convine să ai de soră o ghionoaie verde?

— Poate că Chivu a luat-o cu acte, poate că între timp s-au cununat la primăria din Gorganu-tătarului şi acum Smaranda se numeşte Smaranda Pătraşcu.

— Zău? Şi biserica pe ce plan o pui, Bercule?

— În socialism, pe planul întâi e primăria.

Ehe, de-aia vă suceşte Dumnezeu gura la ceafă. Voi credeţi că rachiul o face, dar află de la mine că la mijloc e mâna lui Dumnezeu. Vă rabdă cât vă rabdă şi, deodată, Dumnezeu vă prinde scăfârlia-n ghearele lui necruţătoare cu nemernicii, suceşte o dată la stânga, suceşte şi la drepta, vinele gâtului fac scâârţ, şi rămâneţi cu gura strâmbă. De ce taci? mărăie el. Vreau să-mi spui pe loc unde s-au văzut ei doi şi de ce nu mi-au adus la cunoştinţă, măi creştinule sau măi tovarăşe sau domnule, noi doi, vrem să ne luăm…

— Păi, ştii foarte bine că s-au cunoscut în gara Agigea, la malul Mării. Chivu repara acoperişul gării, Smaranda, pe peron,

se tocmea la preţ c-un marinar pentru o carpetă cu tăierea capului lui Constantin Brâncoveanu, voievodul nostru sfânt.

— În ce an i-au tăiat capul turcii? —1714..

— Luna şi ziua?

— Asta n-o mai ştiu.

— Prin urmare, n-o faci pe prostu, ci eşti prost sadea! Grigore Cearcănu, se luă el în derâdere, când porneşti la drum şi stă să plouă şi ai lângă umăr pe prostul proştilor din drumul Brăilei, să nu te miri că ploaia care se vestea dulce o să se schimbe-n ploaie acră.

— De unde ştii că n-o să plouă iar cu peştişori roşii? încercă Voinea să-l ia peste picior. Poate că-mi cade şi mie pleaşcă pe cap norocul ăla.

— Crezi c-am scornit povestea, fiu de căţea?! M-a plouat ploaie cu peştişori roşii, aşa să-mi ajute Dumnezeu dacă mint. Dar de tine trebuie să mă feresc, da, trebuie. Ştii, lepădătură, că eram s-o las pe maică-ta din pricina ta?

— Bre, matale-ţi lipseşte-o doagă!

— Aveai şase ani, treieram grâul pe aria lui Dudu Bordea, şi-ntr-o sară, plin de pleavă până-n sfârcul plămânilor, ne-am aşezat la masă, Dudu a scos o stacană de rachiu şi ne-am cinstit până la răsăritul lunii. Tu te jucai pe prag şi, deodată: taică, mă, de ce tot îl mângâie mama cu talpa piciorului pe ţurloaie pe nea Dudu Bordea?... Taci mâlc, ai? Atunci trebuia să fi tăcut, pramatie, dar nu, ai lătrat, ca să-i frig eu zilele muierii o viaţă-ntreagă.

Drumul sfârşea în malul Buzăului, dincolo de care, pe o culme, se întindea satul Gorganu-tătarului. Când descoperiseră satul, se porni ploaia. Clocitoare, vijelioasă, istovitoare, ce mai, ploua cu găleata.

— Ia te uită ce stropi mari! Cât gloanţele! Barcagiu, strigă Voinea spre gloata de oameni din vad. Hei, mă, aşteptaţi-ne şi pe noi. Lungeşte pasul, tată, că pierdem barca.

Loviţi de ploaie ca de-un râu căzut din ceruri ca să întâlnească Buzăul spre a se vărsa împreună în Şiret, luară loc în barcă, laolaltă cu alţi vreo zece inşi purtând pe cap saci în formă de glugă. Ploaia, amestecată cu negură – atât de deasa negură că puteai s-o tai cu casmaua – vântul năuc, mugetul apelor Buzăului, toate se amestecau cu trufie, alcătuind gloria verii.

— Ce zici, bătrâne, de vremea asta? Năprasnică, nu? întrebă

barcagiul.

— Vreme bună de fumat, răspunse Grigore Cearcănu, pieziş. Pe-o vreme ca asta, cine are o pereche de picioare zdravene şi patru mâini iuţi ca scrumbia leagă gura nevoii. Unde stă Chivu Pătraşcu?

— Vine că-i neam cu noi, se amestecă Voinea.

— Hop şi el, nănăul! făcu bătrânul, dispreţuitor. Neamuri! cucurigu pe grătar.

— Chivu Pătraşcu mi-e vecin, zise barcagiul. După ce urcaţi vadul, ocoliţi o plantaţie de salcâmi şi intraţi într-o uliţă-ngustă şi strâmbă. A treia casă pe mâna stângă e a lui; a cincea, a mea.

A treia casă din uliţa îngustă şi strâmtă avea acoperiş în patru ape, pridvor, ferestre înalte, streaşină lucrată la traforaj, poartă veche, gard cu scândura îngroşată de muşchi. Cei doi o priviră lung, îndurând ploaia cu un stoicism imaculat, de parc-ar fi venit s-o cumpere.

— Casă de om barosan, aprecie Voinea.

— O casă cu pridvor e o casă cu capul spart, răbufni bătrânul. Putea s-o îmbrace în iederă, tâmpitul de lemnar. Fără iederă e urâtă şi neprimitoare casa asta. Şi de ce ţin ei lumina aprinsă?

— Ploaia, negura, frica de fulgere.

— Ploaia, negura, fulgerul! îl îngână bătrânul, behăind. Bate-n poartă, pui de lele, se răsti. Ia te uită, ce zevzec am crescut, domnule! Cu fiecare vorbă-mi întoarce rânza pe dos. Cauţi cu mâna greaţa din măruntaiele mele, hai?!

Voinea lovi cu pumnul în tâmpla porţii. În curte, un câine se azvârli pe gard, lătrând îndârjit. Voinea, prudent, se trase în mijlocul uliţii.

Bătrânul îl împinse îndărăt.

— Strigă-i! porunci. Zi-le: mă, oameni cu splina mică, daţi-ne drumu 1 Mă, ne-am de cutre, deschideţi!

— Leagă botul, javră! se-nălţă un glas în curte, să domolească dulăul. Ce te zvârcoleşti atât? Treci în şopron, parşivule! Cine mă caută, mă?

„Ne-a văzut de la-nceput, gândi bătrânul, ne-a cercetat prin geam, pungaşul, da’ ne fierbe”.

— Noi suntem, răspunse Voinea, prosteşte.

— Care noi? Spune-ţi numele şi înaintează! Şi bătrânul:

„Ne freacă, secătura ca la armată”.

— Suntem alde Cearcănu, reluă Voinea, tatăl şi fratele

Smarandei.

— Împingeţi poarta şi intraţi.

Voinea se opinti cu juma’ de trup în trupul porţii, însă n-o clinti din loc.

— Ca s-o dovediţi, smulgeţi piatra pe care se sprijină.

— Aha, făcu bătrânul, cuprins de-o desfătare stranie şi, smulgând piatra, o azvârli cu toată puterea în cuşca porumbeilor. „Dac-aş omorî vreo zece, dac-aş însângera vreo cinşpe!” şi faţa-i râdea sănătos, ca şi cum ar fi respirat cu nasul vârât în ruptură de lemn de brad.

— Cum s-ar zice, aţi venit pentru-mpăcare şi daţi cu bolovani în pasărea păcii!

— Poate c-am venir pentru răfuială, răspunse Grigore Cearcănu, clonţos.

Bătrânul şi fi-su se opriră lângă perete, la adăpost de înverşunarea ploii, încruntaţi şi uimiţi de îndrăzneala lui Chivu Pătraşcu; ăla le vorbea stând cu spatele la ei şi frânt de şale sub spărtura unui burlan din care primea în ceafa un şuvoi de apă de ploaie gros cât patru funii împletite. Robust, lat în umeri, umbla îndrăcit, cu deştele răşchirate, în părul năclăit de săpun; freca, râcâia, scărmăna. Şi-n acelaşi timp, gemea şi sforăia zgomotos, pe jumătate încântat că aşteptarea lui răbdătoare învinsese, pe jumătate veninos, pentru că durase prea mult această aşteptare.

— Vreţi să vă răfuiţi cu mine sau cu Smaranda? Daţi în mine cu parul, eu duc la tăvăleală, dar de Smaranda să nu v-atingeţi. Mai ales că e şi bolnavă, adineauri i-am pus o sticlă cu apă fierbinte la picioare... e bolnavă de o boală scumpă, râse el. I-auziţi:

Vreau scrumbie
Vreau peşte sărat
Vreau pere
Vreau vrăbii fripte
Vreau cimbru
Vreau săruri aromate „Porcul porcilor!” îl înjură bătrânul şi-l aşteptă să-şi limpezească faţa, ca să-i vadă ochii. „Albaştri”, constată el, rece, când Chivu Pătraşcu, trosnindu-şi oasele, se îndreaptă din şale, înalt, viguros, cu gura întredeschisă, gata să verse o-njurătură sau să-i acopere cu laude, după caz.

— Cheam-o afară pe Smaranda, zise bătrânu. Eu în casa

voastră nu intru.

Ploaia păstra în continuare dimensiunile mâniei din vorbele lui Grigore Cearcănu.

— Îţi poruncesc să mi-o aduci afară. Scoate-o, n-auzi?! Vreau s-o blestem. Sub fulgere şi sub tunete vreau s-o blestem.

— Fereşte-te să-mi mai porunceşti şi a doua oară. În armată, eu am fost sergent major în termen, voi ce grad aţi avut?

— Soldat, zise Voinea.

— Soldat, zise şi bătrânul.

— Soldat?! Trebuia să-mi dau seama. Cel mai viclean grad din armată. O faci năucu-hăbăucu, pe nerodu, sau besmeticu şi-n nouă cazuri din zece se prinde. Dar la mine n-ai spor, soldat viclean. Ştiu ce vrei: vrei să mă înfricoşezi, să mă ploconesc în faţa ta şi tu să mă pocneşti în creştet cu icoana. Eu şi Smaranda ne-am luat, fiindcă ne-am plăcut...

— Ad-o, repetă bătrânul, uitându-i-se drept în faţă, dar fără să-l cuprindă în priviri, şi când Chivu Pătraşcu dispăru în casă, călcând a lehamite peste prag, îi făcu semn lui Voinea să vie lângă el şi-i zise, arătând cu degetul prin uşa larg căscată:

— Mă, Bercule, de ce ţin ăştia pe peretele din tindă un frâu, o sabie şi un ceas montat într-un taler violet ca liliacul?!

Minutarele ceasului, după cum observă flăcăul, uimit, erau două spice de orz care măsurau umilinţa timpului cu arome pe gustul cailor.

— Ia te uită, zise Voinea, au şi un păun în fereastra din Austru. Chiar aşa, în fereastra îngustă şi tăiată sus în perete se lăfăia, cu coada răsfirată-n evantai, un păun din pietricele colorate.

— Jocuri ieftine, Bercule, se încreţi la faţă Grigore Cearcănu. Scuip pe asemenea fleacuri. De altminteri, e binecunoscut în întreaga câmpie a Brăilei faptul că toţi oamenii din Gorganu-tătarului au câte. Un ochi de sticlă.

— I-auzi la ei, putorile! se cruci Voinea. Apoi se înmuie: frumos bărbat Chivu Pătraşcu!

Bătrânul i-o reteză aspru:

— Ţi-o spun ca să nu mori prost: doar cei născuţi dintr-un viol sunt bărbaţi frumoşi.

În clipa aia se întoarse Chivu Pătraşcu. Purta o cămaşă în carouri şi o şapcă din lână împletită.

— Nevastă-mea a aţipit, surâse el. Doarme atât de senin că mi-a fost milă s-o scol. Hai, intraţi colea în bucătăria de vară, iar

eu cobor în beci şi scot o oală cu vin. Am un vin roze care sfârâie-n pahar. Până-l bem, se trezeşte şi Smaranda.

— Nu, băiete, nu, rânji bătrânul. Când vine Grigore Cearcănu la ea, fiică-sa Smaranda e obligată să sară-n poziţie de drepţi din somnul cel mai adânc. Moartă să fie şi tot trebuie să se scoale. Hai, târăşte-o de păr afară.

— Iar eu îţi spun să te potoleşti, scăzu în glas, ameninţător, Chivu Pătraşcu. Auzi, bre, urmă el, stăpânindu-se, trist şi supus şi dornic de împăcare, Smaranda e cel mai bun om pe care l-am întâlnit vreodată în viaţa mea. Ai un gând rănit şi-ţi lipeşti tâmpla de tâmpla ei, gândul se repară. Ai un deşt mort, îl plimbi pe palmele ei şi deştul înviază.

— Scoală târfa, am zis, răcni bătrânul, scoal-o pe desfrânată!

— Ascultă, Grigore Cearcănu, dacă nu-ţi ştergi de pe buze vorbele astea împuţite, dacă… (se învineţi şi începu să urle). Ieşi afară din curtea mea! Ieşiţi până nu vă cotonogesc. Ieşi până nu-ţi bag îndărăt pe gât, cu pumnul, vorbele alea de netrebnic.

— Ies, răspunse calm, fără pic de teamă, Grigore Cearcănu. Dar mai întâi să-ţi spun un secret, sergent major în termen: eşti un muţunache. Şi asta, bagă la devlă, ţi-o spune un câine enot. Hai, Bercule, hai să-l lăsăm pe muţunache cu lupoaica pe care el o crede înger. Să ne vedem când ne-am vedea ceafa, Chivu Pătraşcu! îi strigă păşind prin noroiul din mijlocul uliţii înguste şi strâmbe, păun colorat la fereastră şi nevastă aţipită! Mă, pe mine m-a alăptat soacră-mea, sunt mânia lui Dumnezeu; eu nu sunt butuc, blană, belciug, ulucă, stinghie, surcică. Auzi la ea, domnule, plimbă un deşt mort pe palmele fetei mele şi deştul înviază. Păi, să-ţi retez eu cu securea cinci deşte de la mână şi cinci de la picior şi n-ai decât să le plimbi după aia cât pofteşti chiar pe trupul Maicii Precista.

Când ajunseră la malul Buzăului, ploaia se risipise. Neavând clienţi, barcagiul, la prova, îşi repara o pingea de la cismă, cusând-o cu sfoară. Lucra, fluierând, cu deştele înnegrite de smoala topită într-o cutie de cremă. Peste câmpie urcau, zămislite de pământ, cirezi de aburi, ca o ploaie ameninţând, de data aceasta, cerurile; ameninţare fericită. Zările curate aveau chef de joacă şi se jucau cu soarele, învălmăşind, toate odată, mireasma pelinului cu a grâului înălţându-şi spicele grele. Fiecare bob de grâu se închidea cu pe perlă înăuntrul unui bob de apă.

— Tine ici taxa pentru două persoane şi trece-ne râul dincolo, ceru Grigore Cearcănu.

— Dacă veneai c-o sticlă de vin, îţi sărutam mâna, tataie, zise barcagiul, apucând vâslele. O mierlă friptă şi un vin roze, prin care să te străluminezi ca om numai la Chivu Pătraşcu găseşti. Când eram mic, în Gorganu-tătarului a deschis unu prăvălie. A înşirat la streaşină opt omuleţi din zahăr. Eu şi cu Chivu i-am fiirat şi i-am ascuns în pod la noi. O vară întreagă am lins zahăr, pe ascuns, cu aceeaşi poftă cu care ling vitele sare.

— A cui e crucea aia? îl întrerupse Grigore Cearcănu. Sta în picioare, la mijlocul bărcii, cu privirea înfiptă în muchea unei cruci de lemn încărunţit, înălţată între două tufe de cătină. Din vârful ei, pământul trimitea solii spre depărtări enigmatice.

— Zac somn mort sub ea un neamţ şi un rus.

— Adică, i-aţi jefuit pe-amândoi, şi pe neamţul prizonier şi pe rusul care l-a capturat? După ce i-aţi jefuit, zdup cu ei în fundul pământului! Iar în pieptul crucii aţi scris c-un cui înroşit în foc un nume românesc. Ca să nu vă împuşte cârmuirea. Mă, ce pramatii!

Barcagiul se holba la el, văruit de-o frică stearpă; râdea strâmb şi nedrept şi nesfârtecat; părea că simte cum îi creşte guşa pe neaşteptate şi i se mută definitiv falca de jos, puţin mai într-o parte: stânga? dreapta? — habar n-avea.

— Tataie…

Pe malul covârşit de grâu, în deptul crucii aşteptând avaria Timpului şi uitării, Grigore şi Voinea Cearcănu întâlniră un băiat cu un coş de mere. Cămaşă, pantaloni scurţi, picioarele goale şi jupuite pe la genunchi.

— Mere de furat! zise Grigore Cearcănu.

— Ce te priveşte?

— Dă-ne şi nouă câte unul.

— Trei lei bucata.

— Trei lei două, haimana ceacâră!

Bătrânul alese două mere galben-roşcate, îi aruncă unui peste umăr lui Voinea, care-l prinse din zbor, şi muşcă însetat dintr-al său. „Măr văratec, zemos, înseamnă că încep să înnopteze ploile până spre toamnă. Cine nu cunoaşte rodul pământului, să nu guste un măr văratic”.

— Bercule?

— Hău?

— Mi-e somn de parcă aş fi dat foc unei biserici şi la două corăbii.

— Dacă făceai asta, fără să te prindă, astăzi aveam două rânduri de case în Brăila, sistem vagon.

Se întorceau spre Măgura prin prăbuşirea de aur a grâului - bătrânul dăruit în întregime unei tăceri tulburi, Voinea jucând în aer mărul roşcovan pe un obraz; îl azvârlea în faţă şi la doi metri deasupra capului şi se căznea să-l prindă tot la subţioară; îl prindea, îl scălda în sudoare şi nu se hotăra să-l mănânce. „Dacă-l muşc şi nu dau în muşcătură de chipul muierii care mi-e dragă?!" Trăia în carnea mărului mărturisiri ale morţii şi-ale iubirii.

La jumătatea drumului, Grigore Cearcănu se opri. Erau în dreptul unei fântâni cu cumpănă pe care, în vremea ploii răpăitoare, o lovise trăsnetul – ghizdele arse, jgheabul de piartă înnegrit, o jumătate de viţel nimicită de blestem.

— Maica ta, Christoase! făcu Grigore Cearcănu, luminat de ideea că au loc pe lume şi alte întâmplări decât ale lui.

Dar numaidecât se simţi dator să-i înjure pe cei ce închinaseră fântâna drumeţilor: nişte boi, au pus bare de fier în coada cumpenii. Şi urlă la Voinea: Bercule, joci mărul ăla în duşmănia mea, de un ceas şi trei sferturi. Mănâncă-l.

— Nu mă lasă inima.

— Atunci, dă-mi-l mie.

— Ia-l.

— Ai grijă cum respiri, îl pregăti Cearcănu şi aruncă mărul în fruntea lui Voinea. Să nu freci gâlma, las-o să crească.

— Simion Puşcaşu, bunicul Călinei, zice despre matale...

— Simion Puşcaşu e un bâlbâit. Legea număru unu...

— Zice Simion Puşcaşu: pe toţi i-am căpăcit, dar cel mai mult şi mai mult pe Grigore Cearcănu.

legea număru unu, Bercule, e să bagi groaza-n oasele proştilor. Legea numărul doi: în viaţă să fii rece ca lichenul de Islanda. Nu-ţi pare rău, în nimicul tău, că ai şi tu o soră ghionoaie verde? Ar trebui să te omor, dar grea meserie omorul!

— Puteai să nu mă faci.

— În genunchi! strigă bătrânul, cuprins de-o furie crâncenă. Voinea, speriat, îngenunche.

— Ţi-am dat viaţă şi tu o spurci?! Viaţa, Bercule... ştii tu ce-i viaţa? Uită-te bine: e grâul ăsta şi noi doi, şi pălămida şi duhul şi

cătina. Trebuia să mă-ncălecaţi, tu şi Chivu Pătraşcu şi să mă bateţi numa-n gură. Trebuia să mă călcaţi în picioare, tâmpiţilor, pumni în fălci, Grigore Cearcănu, c-ai lăsat să i se fure cei şapte iepuri de casă...

— Nu ne-a furat nimeni nici-un iepure.

şpiţ în fund, Grigore Cearcănu, că-ţi era lene să le-aduci trifoi, borceag, apă dulce. Trebuia să vă uniţi, tu şi Chivu Pătraşcu şi să jupuiţi un pogon de şorici de pe spinarea mea.

Aruncă hainele de pe el, lepădă cizmele şi începu să alerge gol prin grâu.

— Bercule, numai eu puteam să potrivesc lucrurile aşa cum au curs. Voinea, în picioare, îi privea năuc.

— La iarnă, Bercule, am să mor, dar să nu-i sufli o vorbă maică-ti înainte de-a fi să mor. Când n-o să mai fiu, să mă semeni cu boabe de măceş. Eu o să simt, să ştii. Arunci peste mine o mie de boabe de măceş! Bercule, după câte i-am făcut, Chivu Pătraşcu o să creadă în vecii vecilor că Smaranda e fata mea şi sora ta.

— Păi nu e sor-mea?

— Nu, Bercule, am înfiat-o când avea opt luni. Ehe, Smaranda! Şi-şi pocni pumnii mici, mirosind acum, a mânie depărtată. Era bătrân şi obosit şi se lungi în grâu să doarmă. Iar Voinea nu mai era Bercu. Lângă ei şi lângă fântâna cu cumpăna trăsnită se deschidea compasul veşniciei. Drept pentru care, Voinea scoase din buzunar muzicuţa de gură şi muşcă încet din cântecul:

Îţi mai aduci aminte, poamă dublă, Când te iubeam şi te cinsteam cu-o rublă?... Cântec încercuit de zări necuprinse. Şi grâul se mişca în valuri...

Pe când sub un coviltir de căruţă veche, două fetiţe-şi împleteau coroane din albăstrele, rapiţă galbenă şi roşcuţă roşie. Iunie...

ALBASTRU DE GER

Celui ce-a fost Nichita Stănescu

Erau şaptesprecezece inşi, dacă nu-l punem la socoteală şi pe cerşetorul cu picior de lemn care, sprijinindu-se într-un baston, dădea târcoale grupului şi pândeau clipa când se va deschide poarta închisorii din Brăila, ca să-şi ia în primire rudele eliberate.

Aşteptându-şi soţia, Mircea Vajoga îi înjura în gând, la foc scăzut pe toţi directorii de închisoare: „Isuse Christoase ce le-aş mai suci gura la ceafa! Plăcut trebuie să mai fie să le-auzi vinele gâtului scârţâind şi trosnind. Dar cu hoţii – şi parcă-şi măsura întrebarea cu pasul – cu ei ce-i de făcut? Chiar aşa, ce-i de făcut cu Mala?... ochii ei verzi ca burta peruşilor... cică, peruşul, pus în libertate, moare! Mala...” Frumoase zile trăiseră ei doi pe vaporul pe care se cunoscuseră: soare, muzică, dans, nopţi de dragoste epuizante, Dunărea îngânând poveşti, luna veghind neclintită, îngâmfată ca o căpiţă de grâu în marginea bostănăriei.

— Măi băieţi, măi flăcăilor...

Un bătrân uscăţiv, în manta de ofiţer degradat, cu obrajii cenuşii, supţi, cu doi ochi repezi sub pleoapele inflamate, iscodind parcă tot timpul după ceva de furat, se oprise în faţa a trei tineri veseli, care beau vin roşu dintr-un bidon de cinci litri şi:

— Măi copii, ascultaţi la Ianuarie Căşuneanu...

— Oho, îl întrerupse tânărul care purta o bluză neagră, cu o mulţime de buzunări false, noi suntem mai dulci, ne numim, în ordine: Martie, Aprilie, Mai.

— Bluză neagră, se încruntă bătrânul, orice puiandru care se pişă beteală, dimineaţa, într-o zi de octombrie, cum e asta de azi, până la cinci după-amiaza se însoară cu o târfă. Foarte intimă declaraţie, nu-i aşa, domnul meu? se întoarse el spre Vajoga cu privirile curioase.

Cercetat mai din deal sau mai din jos de Brăila, Mircea Vajoga măsura 1,80, era slab, brunet, cu mâinile puţin cam, lungi şi capul -aşa cum îl ţin paznicii la herghelie. Purta o servietă diplomat -încuietori nichelate şi ideea de depozit a secretelor – şi-n toată ţinuta lui precumpănea un fel de luare aminte încordată, ca şi cum înăuntrul minţii sau în coşul pieptului său sta să sune un clopot sau să ia fiinţă, din mlaştini, firul unui izvor. Era tumultul unei mărginiri întunecate, acumulată succesiv din întâmplări nefericite: moartea părinţilor, condamnarea soţiei, la care se adăugau acum, aşteptarea coclită – „porcii ne-au anunţat să fim aici la 8 dimineaţa, e prânzul şi, iată-i, se fac că nici nu ne-au zărit” – plus sfârâitul iritant, însemnând pierderea, mereu mai groasă, a gâzelor ce pătrundeau, pâlpâind din aripi, în cutia felinarului uitat aprins în

faţa închisorii.

— Ei, îl întrebă Vajoga pe bătrân, pătruns de-o neaşteptată undă de enervare, m-ai tras la rindea, ce lemne crezi că pot să făgăduiesc pieţii?

— Numai femeile se pricep să fixeze preţul unui bărbat. Noi avem alte vicii. Mai înguste ca ale lor. Noi ne frecăm de ele şi turbăm ca vărsatul de vânt.

— Dumneata ce viciu ai?

— Îmi iubesc fratele ca pe lumina ochilor. Nu pe ăsta pe care-l aştept să iasă. P-ălalalt. Fiindcă am şi un frate erou. Înmormântat la Dumbrava Sibiului, lângă cel mai mare brad din Carpaţi. Erou.

— Pe ce front a murit?

— N-a murit pe front, nuu! I-a dat foc nevasta, în pat, şi-a ars tot. Gelozie. Muierea era din Sălişte, i-a dat foc şi s-a împuşcat. Eu, domnule, am făcut de toate-n viaţa mea, dar nu m-am pătat cu vreo crimă. Sunt grădinar şi filosof carnasier.

Mircea Vajoga zâmbi.

— Înseamnă că recoltezi înţelepciuni contradictorii. La ce armă slujea fratele?

— La cavalerie. Era numai cisme. Lac. Sărea cu calul înălţimi de 3 m. La o paradă a băgat fiori în nevastă-sa. Da5 de erou a fost erou. Vă invit să mă vizitaţi în strada Şlefuitorii de pietre rare, 21 bis, telefon 5 47 31, uşor de ţinut minte. Am un butuc de vie algeriană ale cărui corzi alcătuiesc o boltă de 250 de metri pătraţi. Găsiţi la mine cei mai gustoşi struguri. Dar nu se mişcă deloc putorile alea de la birouri. Cartoboiul din ghereta de la poartă îşi bea litruţa lângă masa mea, la cârciuma din Vadul morilor. Tace, scârba, nu se uită la om.

— Domnule, îl agăţă pe Vajoga, cu un glas tânguitor, cerşetorul. Era slut, nebărbierit, cu dinţii rupţi şi murdari. Vajoga scoase şi-i întinse, pe jumătate ostil, o hârtie de douăzeci şi cinci de lei.

— Poftim, dar să nu te-aud mulţumindu-mi.

— Sfaturile, domnule, nu se dau ca să fie urmate. Bogdaproste. Cerşetorul se depărta, hârşâind pavajul cu piciorul de lemn şi în dreptul grupului lui Bluză neagră rosti:

— Cei bogaţi nu dăruiesc din inimă. Dau de pomană, sperând că Dumnezeu îi vede şi le va deschide portiţa să se strecoare spre ceva mai gras.

„Da, gândi Vajoga, spre Mala Portugal”, şi sugestia unui surâs îi umbri buzele împresurate de-o pală de negură precum şi ochii aprinşi.

Bluză neagră luă o gură de vin din bidon şi-o scuipă în barba cerşetorului.

— Eşti urât. Mişcă-te!

— Sunt un biet măr scorburos, băiete, suspină bătrânul, umil. Nimeni nu se sinchisi de întâmplare, în afară de Ianuarie

Căşuneanu care luă apărarea cerşetorului într-un chip destul de ciudat, îl înhaţă de umăr şi-l sili să se aşeze pe marginea şanţului, sub zidul scorojit al închisorii. Un nor lopătar se căznea să scuture o bură de ploaie deasupra lor sau, poate, se pregătea să-i răpească la cer.

— Ce sumuliţă strângi cu cerşitul? se interesă el, lovindu-l peste palmă c-un colţ al mantalei (mantaua eroului, fără discuţie!). Şi pe urmă, vreau să ştiu dacă virtuoşii scot bănuţul şi te miluiesc? Părerea mea e că sunt nişte canalii. Eu, dac-aş fi tare şi mare – zbang! i-aş lichida până la unul. De unde eşti?

— Din satul Maraloiu, 55 km distanţă de-aici. Am venit cu nor-mea să-l luăm pe frate-su. Arătă cu capul o femeie borţoasă, înfăşurată într-o broboadă ucraineană ale cărei capete abia-i cuprindeau mijlocul; muierea spărgea seminţe de floarea soarelui. Fă-te-ncoa, Celuţo, şi spune-i dumnealui ce se-ntâmplă cu hoţii când scapă afară pe poartă.

— Nu sunt hoţi cu toţii, se împotrivi, moale, femeia, răzuind cu palma, de pe buze, ca pe nişte muşte amorţite, cojile de seminţe.

— Sunt, hotărî socrul, ce mai tura-vura, altfel n-ar zace în beciurile de sub noi.

— O să-i vedeţi când ies, zise femeia, nu mai ştiu să meargă. Frate-meu, care e depus acolo a doua oară, zice că, înainte de-a le da drumul, îi pune să meargă numa-n cerc, da n-au voie să spună.

— Vezi, lupule ştirb, zise Ianuarie Căşuneanu, câtă mizerie e-n lume, iar noi, oamenii Brăilei, ne batem peste gură ca indienii şi urlăm că-n fiecare zi e culesul viilor.

Cerşetorul aprobă.

— Da, brăilenii ard păduchii cu torţa.

— Poftim ce tâmpit!

Şi, zărind că Mircea Vajoga trage cu urechea (ascultându-i,

acesta resimţea indefinit o tristeţe nerăbdătoare), Ianuarie Căşuneanu aruncă un cârlig:

— Domnule, aflaţi de la mine că mahalaua, plus vechii intelectuali ai satelor şi cerşetorii bătrâni au trăit călare pe un butuc de romanţe, iar acum le vine foarte greu.

— Greu cu ce?

— Cu locul, cu poziţia. Cel mai greu, de exemplu, îşi vin în fire sau n-o să-şi mai vină niciodată falsificatorii de bani. Ştiaţi că toţi sunt din judeţul Prahova, niciunul din alt judeţ?

— Nu-i vorbi unui pictor despre falsificarea banilor, strigă Bluză neagră şi se apropie de ei, scund, povârnit, luminat de-un zâmbet acru. „Un smochin, aprecie Vajoga, pedepsit să hrănească mântuitorii cuţitului şi speriat că nu-şi poate duce menirea până la capăt!”.

— Ce doreşti?

— Vă văd, domnule, un om sobru şi deştept, puteţi să-mi tălmăciţi un vis? înot în drojdia lui şi nu-i găsesc semnificaţia.

— Dacă-i cu case de toleranţă, nu. Bluză neagră schiţă o strâmbătură.

— E un vis timid, domnule. O ficţiune servilă, dacă vreţi. L-am visat pe Papa Ioan Paul al II-lea. Era în odăjdii verzi, un verde spălăcit, mătase degradată – şi cosea iarbă în Domul din Koln, pe care eu nu-l ştiu decât din ilistrate şi-n urma lui rămâneau ciolane de marmură albă. Când am deschis uşa să-i duc o cană de lapte, s-a lungit pe-o brazdă şi l-am pierdut din vedere. S-a aşezat între noi o casă de lemn pe-o insulă din mijlocul unui râu şi nenumărate rastele cu undiţe.

— Foarte simplu: Sfântul Părinte se pregătea să viziteze Polonia, iar superstiţia întoarcerii acasă impune să pleci obosit la drum.

— Refuz tălmăcirea, domnule.

Şi, cuprins de un fanatism obscur:

— Urâţi mult lumea, nu-i aşa? îi doriţi numai petreceri cu caise viermănoase.

— Ţi-ai ieşit din fire, fiindcă nu mai ai răbdare să aştepţi. Vajoga se gândea că mai văzuse undeva ochii ăia verzi, plutind tulburi într-o faţă de hârtie cerată. Pe dracu, urmă el, dispreţuitor, du-te şi suge-ţi vinul. Crezi că pe mine nu mă răpune sila aşteptărilor neghioabe!?

Bluză neagră nu se mişcă. Înţepenise ca şi ceasul rău. Era

singurul semn de provocare încăpăţânată din acea amiază de octombrie gălbejit. După apoteoza lui septembrie, în cuprinsul oraşului Brăila, toamna suferă brusc un eşec, anotimpul se împerechează cu ingratitudinea confuză, malurile Dunării pierd iarba şi devin oarbe revărsări de lut părând a spune: nu ne recomandaţi să fim ceea ce nu putem fi, trăim sub stăpânirea vântului dinspre Dobrogea. Bluză neagră era fructul lor renegat. Rosti ca şi cum ar fi frânt o tulpină de soc înflorit:

— Domnule Vajoga, sunteţi un laş.

Buzele-i râdeau desenate patetic sub nasul acvilin. Pesemne că repetase mult, în umbră, clipa ce-o trăia.

— Chiar şi când o aşteptaţi pa Mala Portugal, hoaţă de buzunare de pe vapoarele de croazieră, tot laş sunteţi.

Se întoarse, cu mersul puţin şerpuit, la tovarăşii lui, care-i puseră bidonul în braţe, să se întremeze şi, de acolo, strigă spre toată turma:

— Pe lângă Mircea Vajoga, eu sunt o bijuterie veritabilă. Noi, cei sortiţi să ne trăim moartea lent şi cu multă ardoare. Ningeţi, domnilor, ningeţi fulgi mizerabili peste purtarea mea urâtă şi daţi-i domnului Vajoga o cordică să-şi strângă fruntea deasupra minţii prea înfierbântate. O cordică bine înnodată alungă durerea şi adaugă persoanei un ce misterios. Portugal! Portugal!

Mircea Vajoga îl ascultase întâi de la distanţe îngheţate, zicându-şi că e un zurbagiu de duzină, care s-a pilit. Dar când Bluză neagră rosti a doua oară numele de hoaţă al Malei, obrajii i de umflară, tremurând, ochii i se lărgiră şi tot ceea ce era mânios în spaţiul străzii Carantinei – aşteptarea râncedă, ura mocnită, bura de ploaie, mai mult un fel de tuse a Dunării – îi pătrunse în tâmple şi zâmbetul lui maliţios, care cu o clipă mai înainte ar fi luat forma unui reproş îndurerat, se schimbă într-o strâmbătură convulsivă. „Ei, da, stai, stai niţel”… Stăpânit de-un acces de nebunie sau de delir zămislit de spinii vocii lui Bluză neagră, Vajoga porni spre grupul celor trei, hotărât să le mute fălcile, să-i amestece cu ţărână, dar la jumătatea distanţei un ţipăt ascuţit îl opri. Semăna nefiresc cu chelălăitul unei căţele florii pe care, ieri, un camion o strivise în faţa lui.

— Să te ia dracu pe metereze! — aceeaşi voce, cu nuanţe de ţipăt uscat.

înjura Ianuarie Căşuneanu şi Vajoga simţi dintr-odată cum o linişte stranie şi ostenită coboară peste toate mişcările lui,

purificându-l ca o furtună caldă şi scurtă şi dominată de fulgere viorii.

— Ce se-ntâmplă, cine te-a înfuriat?

— Muierea asta grasă, domnule, răspunse Ianuarie Căşuneanu, din mantaua eroului, zice că mănânc castane coapte.

— Am zis că mănânci castane coapte, fiindcă dumneata i-ai zis lui socru-meu că toate muierile sunt târfe.

— Domnişoară!…

— Nu sunt domnişoară.

— Îţi zic cum vreau, treaba mea.

— Ironii ieftine, azvârli Bluză neagră.

— Ironia e moşia mea, domnule. Sunt nepermis de ironic dacă vreau. Şi suspect de colţos. Şi acum chiar asta vreau.

— E femeie cuminte, o apără cerşetorul pe noru-sa.

— Ie-te-te la el, cuminte! Ştii ce scria într-un almanah, dobitocule bătrân? Cică un aloe înfloreşte o dată la o sută de ani. Şi atunci, de unde atâtea medicamente pe bază de aloe?

— Medicamentele, îl informă Vajoga, cu un calm care-l mira pe el însuşi, nu se fac din floare, ci din frunză de aloe.

Porniră spre poarta închisorii, şi turma, expunându-l pe cerşetor, cu bastonul înfipt ca o lance în muşchiul şanţului, se urni după ei. Oprindu-se la un pas de gheretă, Vajoga avu o strângere de umeri, ca şi cum l-ar fi încolţit o forţă oarbă şi încâlcită, mirosind a smârcuri. Îşi trecu limba peste buzele arse, privirea-i lunecă în lături, oprindu-se o secundă în ochii lui Bluză neagră (mă duşmăneşte de moarte… un dement, cu toată ura încleştată asupra mea… la naiba, aiurez…), apoi se fixă pe chipul plutonierului, rotund, dominat de un nas vânăt şi gros ca o ventuză.

— Tovarăşe, fiţi amabil, când or să-nceapă s-apară?

— Chiar aşa, domnule, se amestecă şi Ianuarie Căşuneanu, noi doi ne cunoaştem, de la Vadul morilor.

— Noi doi?! se încruntă ăla, sorbind ceai dintr-o cană de tablă.

— Măsuţă lângă măsuţă.

— Trăncăneşti aiurea! Apoi lui Vajoga: începe. Primul exemplar care trece pragul în afurisita voastră de libertate este…

— Ozana Gheorghiu, se anunţă singură o femeie înaltă, în

mantou albastru, cu capişonul căptuşit cu satin violet.

Ieşi în stradă râzând şi strângând la piept un căţeluş dolofan de pluş galben. (Mai târziu, Mircea Vajoga, care-o privea năuc, avea să afle că rostul căţelului era să-i ascundă lipsa degetului inelar de la mâna stângă, deşt ce-i fusese amputat în urma unei degeraturi). Era blondă, cu părul pieptănat lins şi vârât pe jumătate în capişonul mantoului şi râdea gâlgâit, trădând o sănătate zdravănă, în timp ce nasul drept, cu nările palpitând, părea să caute în umezeala acelei zile de octombrie doar şuviţele de aer proaspăt şi dens – aerul lipsit de poveţe prosteşti, ridicat din pragurile viguroase ale Dunării de jos, aerul luntrilor transportând soldaţi şi porumb, aerul unei mese bune. Înainta câţiva paşi, călcând ferit pe caldarâmul spart, clipi din ochi, afectată, mai mult ca să pârguiască-n arderi paşnice păşunile amiezii şi aruncă spre Mircea Vajoga, oarecum peste umăr:

— Domnule Vajoga, fiţi bun şi însoţiţi-mă până-n Bulevardul Republicii.

Vajoga tresări şi avu nevoie de câteva clipe bune ca să abandoneze, mai întâi starea de năuceală, apoi pe-aceea de uimire. Vorbele Ozanei Gheorghiu, rugăminte şi poruncă, sunau ca o prevestire de recoltă proastă. Înţelesul lor era incert, un fel de dorinţă încolăcită pe vânt, îi trezea o teamă urâtă, imposibil de stăpânit. Se simţea înjosit şi – culmea! — se simţea şi refuzat. Dar refuzat de la ce? se înfurie el.

— Milostivă doamnă, se tângui alături cerşetorul bătrân.

— Nu ţi-e ruşine, se răsti Mircea Vajoga, de unde să aibă doamna bani?!

— Dacă n-are bani, să-mi dea căţelu-ăla de pluş. Am patru nepoţi şi n-au văzut niciodată aşa ceva. Daţi-mi-l şi vă spun ce poveste minunată văd eu în fiecare primăvară în Munţii Bătrâni. De zece ani sui acolo, când se topeşte mustul zăpezii.

— Vreau, se învoi Ozana. Şi Vajoga:

— N-au un nume pricopsit munţii ăia.

— Pricopseală, se amestecă Ianuarie Căşuneanu, găseşti din belşug numai la tunsul oilor. În Munţii Bătrâni, şchiopule, dacă ţinem cont de situaţie, trebuie că e rost de guleai cu ursoacele. E acolo un Demon…

— Filosof imbecil! exclamă cu dezgust Vajoga.

— Ia seama, domnule, îl avertiză cerşetorul, să nu-ţi taie

urechile înainte de-a isprăvi eu povestea. Poartă sabie sub manta. În Munţii Bătrâni, domnişoară, la Lacul de cristal, care-i într-o peşteră, soseşte, primăvara, cărând cu el cinci arbori vii din altă parte a lumii, Domnul Pan Domniţa. Îi ciopleşte şi face din ei oameni. Cinci. Cinci femei, pe crucea mea. Stă în Lacul de cristal, pe un scaun de cristal şi ciuguleşte lemnul c-o toporişca de cristal, Domnul Pan Domniţa. Să nu uit, în timpul ăsta, amândoi purtăm ochelari de soare. Câtă vreme Domnul Pan Domniţa lucrează, arborii rămaşi la gura peşterii dau rânduri-rânduri de muguri. Numai asta mâncăm două săptămâni: salată de muguri. Zice Domnul Pan Domniţa: milogule, vino aici să-ntingi în bucuria vieţii!

— O să-avem o iarnă ţicnită! se strâmbă Vajoga.

— Domnule, dar te strecori cu ticăloşiile, tiptil-tiptil, ca vulpea la coteţ, strigă, indignat, Ianuarie Căşuneanu.

— Credeţi că mint? îl întrebă cerşetorul, calm. Domnul Pan Domniţa ciopleşte cinci femei şi le dă, la probă, marinarilor. Fiindcă sus, în Munţii Bătrâni, pe Lacul de cristal, pluteşte mereu o corabie.

De lemn şi de cristal. Din cinci fete numai una se nimereşte să fie vie şi adevărată. După ce fata-i satură pe marinari, Domnul Pan Domniţa o ia de braţ şi dispare cu ea. Anul viitor se întoarce mai tânăr şi mai sclivisit. Pe femei le ţine, cică, la râul Iordan, care se ştie că e apă sfinţită. Dar astă primăvară i-am găsit pe toţi marinarii înjunghiaţi: şedeau pe punte îndoiţi, ca şi cum jucaseră capra, fiecare cu câte-un cuţit înfipt în spate. Domnul Pan Domniţa n-a vrut să mai cioplească alte femei. S-a urcat pe punte, a aruncat năvodul în Lacul de cristal, a scos zece morminte, i-a prelungit în ele pe marinari, a dat la fund mormintele şi a plecat.

— Trebuia să-l opreşti ca să-ţi facă şi ţie o muiere, zise Ianuarie Căşuneanu. Putea să-ţi facă una chiar din piciorul ăla de lemn pe careţi sprijini zdrenţele. Cu toate c-ar fi ieşit cam mărunţică.

— O să-mi facă, dar nu din piciorul ăsta, o să-mi facă din piciorul de duminică, ăla cu care mă duc la biserică. Ăsta-i picior de cerşit. Piciorul de duminică are şi-o spetează care mă îmbracă până la subţioară. Iese o muiere de măsură mijlocie. Să iei, zice Domnul Pan Domniţa, tiparul unei femei care-ţi place şi să vii cu piciorul de duminică şi cu tiparul în Munţii Bătrâni, la

iarnă. Tiparul se ia într-un fel anume. Să fii în munţi, în noaptea de Anul Nou. Atunci scoteam corabia de pe Lacul de cristal şi ne dam drumul pe pârtie până în oraşul Sinaia. Ajungeam acolo, zice, fix la ora 12, şi blocam şoseaua spre Predeal.

— Pentru ce? întrebă Ozana.

— Asta nu mi-a lămurit-o. Dar ştiţi ceva?

— Ştiu, răspunse Ozana. Voi fi tiparul dumitale. De Anul Nou, fix la 12, mă voi afla în centrul oraşului Sinaia. Poftim căţelul. Şi trag nădejde s-avem timp frumos în noaptea aia.

— Din aşchiile de la piciorul de duminică, Domnul Pan Domniţa a promis să-mi cioplească nişte iezi…

— O să-ţi iasă cam neruşinată femeia, râse Ozana.

— Afurisit să fie dacă nu s-o însura cu ea! strigă Ianuarie Căşuneanu.

— Păi cum altfel?! se miră cerşetorul. Adineauri, când domnişoara s-a oferit să vină la Sinaia, am văzut râul Iordan. În valul lui, numai coroniţe de caprifoi.

— Veniţi, îi ceru Ozana lui Vajoga, şi el porni, aproape împleticindu-se, ca într-o probă de încercare a supunerii şi umilinţei. Pe drum, ea-i respinse braţul ca arc ocrotitor, dar îi luă mâna dreaptă şi-i frământă degetele (gâlceava posesivă? redeşteptarea inconştientă a dreptului la dobândirea hranei?) în timp ce mâna lui stângă nu mai contenea să lovească, uşor dar scandalos de iritant, servieta diplomat de genunchiul ascuţit, fără nicio milă pentru dunga pantalonilor şi insensibil la comentariile dubioase ale trecătorilor cu care se încrucişau.

Intrară, cuplu adunat cu pumnalul de un Dumnezeu rătăcitor, la restaurantul *Lotca* de pe Rapublicii. Fragmente de plase pescăreşti, coloane de stuf uscat, mănunchiuri de pelin şi de papură (Ozana se zgribuli la gândul c-ar putea să scoată capul de pe undeva un şarpe de baltă) un pianist expert, plutind cu părul vâlvoi în meandrele unei melodii evocând mări calde, scornită de degetele lui inteligente – c-o unghie, decupa mereu raza de soare şi le planta mese; înfipte în sticle, lumânări colorate ardeau în propria lor groapă; flori sălbatice, semănând până la contopirea de sine cu nişte ciorchini de fluturi opriţi brusc din zborul lor colectiv prin toamna subţire împodobeau pereţii. „Mergeam de-a buşilea… târâş, târâş”. Izbit de-acest al treilea rând de vorbe aiurea, căscându-se în el fără să le fi chemat, Mircea Vajoga se poticni de-un scaun în care se trânti.

Sări imediat în picioare.

— Captivant, murmură el, mai au piersici la ora asta! Şi arătă fructiera. Dă-mi, te rog, mantoul, domnişoară.

în rochie, Ozana, având sânii scăzuţi, arăta mai puţin agresivă şi energică. Gâtul bronzat, lung ca o pierdere visată, fără podoabe şi ochii castanii, ageri, dar vulnerabil dilataţi, lucind trişti, poate şi niţel speriaţi în faţa cu oval prelung, impuneau observaţia: *fără speranţă.* „M-ai degrabă deznădăjduită", diagnostică Mircea Vajoga şi Ozana, intuindu-l, zise:

— Rostul detenţiunii, domnule Vajoga, spună cine ce-o vrea, e să te dărâme într-un fel. Fie şi numai parţial, dar să te dărâme. Aş bea ceva dulce.

— Domnişoară Ozana, întrebă Vajoga îngrijorat, după ce făcu comanda, ce se întâmplă cu Mala?

— Nu iese azi.

— Trebuia să-mi închipui.

— Nu va ieşi nici mâine.

— I-au prelungit pedeapsa?

— Nu ştiu.

— Da, i-au prelungit-o, spuse el necăjit şi faţa i se împietri. Numai ochii scăpărau intens, părând să combine misterios vestea primită cu nişte speranţe secrete.

„Ăsta-i Chipul pe care-l ia melancolia când îmbătrâneşte", gândi Ozana.

Ospătarul le aduse băuturi şi icre de ştiucă servite pe foi de viţă de vie.

— Ia te uită, se miră Ozana, uşor înveselită, e pentru prima oară când constat că frunza de viţă nu acoperă bucuriile vieţii.

— Ai o vorbire precipitată, domnişoară.

— Mi-ar fi plăcut mai mult s-o numiţi alertă.

— Nu mi-a trecut prin cap. De altminteri, în cufărul meu, acum, nu mai găseşti pene de vultur, găseşti numai suplimente ale zădărniciei.

— Care-ar fi alea?

— Păi, energia cheltuită febril, dar fără scop precis, somnul zvârcolit, aşteptarea noduroasă. Şi mai sunt...

— Mala ar râde în hohote. Deţinuţii, domnule Vajoga, judecă lumea mult mai aproape de adevăr. Nu lâncezesc în poveşti despre casă, trecut, slujbă. Timpul stă închis împreună cu ei şi nu suferă de mărturisiri. Acolo, înăuntru, se bucură de respect

numai prezentul: brigadierul, directorul, pe care foarte rar îl zăreşte cineva la faţă, banii şi cambuza de alimente. E vorba, bineînţeles, de-un respect de rutină, limpede în esenţă şi monoton. Cu o coajă de săpun poţi cumpăra cea mai frumoasă dintre deţinute.

— Cred că dumneata erai cea mai frumoasă.

— Aţi uitat-o atât de repede pe Mala?

— Am presimţit că n-am s-o văd. Mi s-au arătat semne proaste dis-de-dimineaţă. Când am ieşit din casă, calul de şaretă şedea neclintit în mijlocul curţii, cu amândouă picioarele îngropate în nişte arcuri de tractor. Pe urmă am pierdut portmoneul. Mi l-au găsit fetele care meliţează inul, ascuns sub un strat de gălbenele târzii. Niciun ban lipsă, dar sutele erau despărţite cu frunze de stejar: o sută, o frunză, o sută, o frunză. Şi pot să jur că pe la ora 4, când m-am sculat, portmoneul era în buzunarul de la haină. Vrei să vezi frunzele?

— Vreau să le miros… O, dar sunt foarte uscate. Le-aş fărâma să le fumez. Noi doi am mai vorbit o dată.

— Imposibil. E prima oară când ne vedem.

— Cei ce nu mă cred vor sfârşi în Lacul de cristal din Munţii Bătrâni.

— Eu sunt agronom, cultiv o mie de hectare de legume, orez, piersici, ce să caut în munţi?

— Sunteţi şi pictor.

— În planul secund. Cu toate că numai de pe poziţia asta am colindat lumea.

— Cred că e plăcut să fii agronom şi să străbaţi câmpia, toată vara, într-un docar tras când de doi cai frenetici, când de doi cai invizibili. Despre lumea largă şi halucinantă nu ştiu nimic. Păcat. Povestea mea, domnule Vajoga, e mai aglomerată şi începe domol. Am putea s-o luăm biblic, ca Domnul Pan Domniţa: iar boul peste râul Irodan sufla…

— Curios, o întrerupse Vajoga, despre râul Iordan, în general, nu iei cunoştinţă decât o dată pe an, de Bobotează, iar azi parcă numai despre el a fost vorba.

— Ascultaţi mai departe. Septembrie, soare roşu, iar boul dorea să vadă cegă, păstrugă, morun şi nisetru în apele Iordanului, pe când eu, fiindcă mă aflam la vânătoare de raţe în bălţile Dunării – acum o lună s-au împlinit patru ani – număram ultimele berze din Insula Pleşa, una, dou, trei, patru şi tot aşa

până la treişpe! Pe cea de-a paişpea aveam, s-o văd mult mai târziu. În acel septembrie, împărţit de treişpe berze, m-au arestat şi, de la interogatorii, am pierdut obiceiul să tac mai îndelung sau să păstrez ritmul firesc al vorbirii. Un băiat care mă iubea a spart un shop; vroia să mă îmbrace în cele mai scumpe blănuri. Pe urmă…

— Băiatul. Cu el ce s-a întâmplat?

— L-au împuşcat, fiindcă n-a răspuns la somaţie. A murit la spital.

— A murit, probabil, strigându-ţi numele.

— Degeaba mă luaţi peste picior. Da, a murit rostindu-mi numele şi astfel au ajuns la mine. Când viata-şi ridică poalele-n cap să-şi arate fundul…

— Astea-s vorbele Malei Portugal…

— O să mă mărit cu un mecanic de automobile sau c-un gestionar de bunuri. Inginerii se însoară, de studenţi, cu colegele de bancă, doctorii te înşală cu infirmierele, profesorii de matematici sunt prea naivi, iar cei de limba română, speriaţi de câte inţelesuri poate căpăta cuvântul. Ştiţi când mi-a fost dat să văd a paişpea barză? în aprilie trecut. Dumnezeu începe ca Dumnezeu cel puţin la 1 km. Depărtare de orice penitenciar. Mai ales, primăvara. Pentru noi, în aprilie, Dumnezeu începea unde ne mânau să plivim buruienile. Era duminica.

— La puşcărie eşti scos la muncă şi sărbătoarea?

— Închipuiţi-vă! Eu, acolo, m-am calificat reparatoare de linii telefonice, şi-n duminica aia mă cocoţasem pe un stâlp, chiar lângă pogoanele în care lucra brigada Malei şi umblam la o candelă de porţelan. Mai mult, priveam norii şi Dunărea. Era cald, însă acolo sus adia vântul şi mă răsfăţăm fumând o ţigară şi luând aminte la un viţel bleg şi tărcat, la florile de mazăre, albe şi la cele de dovleac, galbene.

— Astea, prin septembrie, la a doua lor apariţie, încercă Vajoga s-o iniţiaze în tainele naturii, devin ucigaşe. Pândesc clipa când un bondar sau o albină pătrunde în cupa lor şi se-nchid încet, sufocându-le. Bineînţeles, întâi îşi ameţesc victimele.

— Să vă cred? zâmbi Ozana, privindu-l prin apele paharului. Ce frumoasă-i lumea privită prin sticlă albastră! Ca elevă, îmi petreceam vacanţele într-un sat dintre Olteniţa şi Călăraşi, mai ştiu şi eu câte ceva din tainele câmpiei.

— De pildă?

— De pildă ştiu cu precizie că oile care au miei se numesc mânzări, iar un viţel sau un copil născut înainte de termen se cheamă că e născut de neleapcă... Livada de meri era veselă, roşie, iar la marginea ei, la vreo două sute de metri distanţă, un bărbat şi o femeie reclădeau un stog de fân. Femeia şedea în centrul căpiţei, în costum de baie şi cu cizme de cauciuc în picioare. Primea palele de fân azvârlite cu furca de bărbat-su şi le aşeza, braţ cu braţ, intr-o ordine aproape desăvârşit circulară, soarele o scălda în plin şi mi se părea că e cea mai aţâţătoare femeie pe care am văzut-o vreodată, înaltă, solidă, tânără, liberă, stârnind pofte nebune în orice trecător prin câmpie. Lovită cu pumnul, ar fi sărit din ea numai mieji albi, ca din cepele zdrobite pe colţul mesei. Şi pe când mă lăfaiam în vânt, susţinută de centura de siguranţă (în centura aia te laşi pe spate cât poţi, dar n-are cine să te sărute), iată că, pe deasupra drumurilor, se arată a paişpea barză.

— Sau prima din an, o corectă Vajoga.

— Nu mă-ntrerupeţi, se rugă Ozana. În Insula Pleşa, unde m-au arestat, mersesem să asist la vânătoarea de raţe şi să număr douăzeci de berze ca să mi se-mplinească o profeţie de noroc, sau de moarte. Deci era a paişpea barză pe care-o vedeam, socotind din ziua arestării. Cred, încă, domnule Vajoga, că a şasea barză, pe care am s-o văd de aici înainte, mă va duce între hotarele unui vis ce mă stăpâneşte, sau poate în moarte. Da, moartea va fi vecină cu a douăzecea barză. Descoperind atunci cea de-a paişpea barză, care plutea spre livada de meri, am vrut s-o salut chiar vâslind prin văzduh către ea, dar în clipa aia, în receptorul de control, pe care-l ţineam strâns între ureche şi umăr, aud un zumzăit îndesat, stăruitor, şi-am înţeles că e *tonul!* Puntea spre lumea din afară. Nu-l mai interceptasem niciodată până atunci, fiindcă legătura cu staţia pilot se face rotind două cifre pe disc, şi primul imbold a fost să vorbesc cu mama, la Olteniţa, 181... *şi mai departe nimic. 181... poţi să înnebuneşti. Uitasem numărul... 181... şi un* mare pustiu sau o mare scrânteală. Ştiam prefixul, plus trei cifre, plus faptul că restul de două cifre n-o să mi-l mai amintesc niciodată. Atunci am strigat-o pe Mala: fii atentă, pot să vorbesc la telefon, acum pe loc cu toată ţara, dă-mi numărul lui Vajoga. V-am sunat: alo, e o convorbire clandestină, pot să vă spun despre Mala Portugal

tot ce vreţi să ştiţi: e sănătoasă, munceşte. „Pe dracu! n-am timp de glume proaste” şi aţi închis.

— Doamne-Dumnezeule, mi-am închipuit că vor să mă hăituiască.

— Trebuia să jucaţi jocul până la capăt. Dat tot n-ar fi avut vreo importanţă, fiindcă, oricum, el se juca singur şi aparte. Domnule Vagoja, şi Ozana se încorda, smucind umerii, vi se întâmplă câteodată să realizaţi *sentimentul brambura?* Mie, a paişpea barză mi-a creat *sentimentul brambura.* E la fel de liliachiu ca şi sentimentul Domnului Pan Domniţa, sculptorul, când ia în mâini toporişca de cristal şi nu ştie cu care arbore să înceapă. Mala, i-am zis, bărbatul tău nu vrea să se agate în discuţie, îi e frică. În acelaşi timp o strigase şi inginerul de la fermă: „Mala, câte lăzi de mazăre am numărat noi doi: 1283 sau 1238?”, „48, 40” s-au pornit să strige-n cor deţinutele brigăzii şi Mala de-abia le-a potolit: „staţi, nebunelor, au fost 1218”, apoi şi-a pus mâna streaşină la ochi ca să privească barza planând spre Dunăre şi-a început să râdă. „Ozana, zise, fa-i semn să se întoarcă”. Mala Portugal râde zvelt. Părerea mea e că nimeni nu ştie să râdă ca ea. Domnule Vajoga (Ozana coborî vocea pe marginea paharului), sunteţi învăţat să primiţi veşti proaste?

— Cu asta trebuia să începi, domnişoară. Nu eşti expertă în învăluiri. Ozana îl văzu adunându-se cu coatele pe masă, înfrânt mai înainte de-a afla. Astfel se împodobeşte un om cu obidă şi dezgust, cu bâjbâieli şi retrageri, cu nopţi obscene, fiori negri, piedici, opinteli şi poate şi cu două crenguţe de moarte. Vajoga vedea trupul Malei, gol de mângâierile lui şi robit altei existenţe.

— Mala a ieşit acum zece zile.

— Şi s-a dus, zise Vajoga, la inginerul ăla cu care număra lăzi.

— Aţi înţeles perfect.

— De ce nu mi-a scris nimic? Era o datorie elementară.

— N-am nici cea mai vagă idee. Dar bănuiesc c-a oprit-o ruşinea.

E gravidă.

El o ascultă ostenit şi friguros. Ar fi aprins focul şi s-ar fi lungit lângă sobă, să-şi încălzească oasele. Pianistul divaga acum pe o temă fără luciu: păsări, toamnă, brumă, streaşină pădurii.

— Noi stăm pe malul râului, cum o să trăiască ea fără să mai audă râul?

— Are Dunărea.

— Un râu e al tău, Dunărea te copleşeşte.

Şi avu o strâmbătură chinuită, încât Ozana ar fi preferat să-l audă ţipând. Puternică-n ghimpii ascuţiţi, solidă şi densă, durerea nu se produsese sub osul pieptului, ci în orbitele ochilor şi-n pulpele picioarelor. Parcă un fulger necruţător i-ar fi sorbit lumina din ochi şi doi câini şi-ar fi înfipt colţii în carnea lui.

— Domnule Vajoga, spuse Ozana, îmi permiteţi să mă retrag? El răspunse altceva:

— Deci jocul s-a jucat singur şi eu sunt încornoratul de la poarta închisorii. Cât fac plata, mai serveşte o piersică. Rivalitate peste fluviu, ehe!…

Scoase portmoneul şi dintr-o dată faţa i de destinse.

— Domnişoară Ozana, îţi place nespus să glumeşti, nu-i aşa?

— În împrejurări ca asta de azi, nu.

— Atunci cum să-mi explic că în locul frunzelor de stejar pe care le-ai fărâmat între degete au apărut frunze de lămâi verzi? O sută, o frunză de lămâi, altă sută, altă frunză de lămâi. Poftim, cercetează, te mint?

— Fantastic, domnule Vajoga, sunteţi un vrăjitor. Daţi-mi-le mie, n-am mai simţit miros de lămâi de-o veşnicie.

— Ia-le pe toate. Şi mai ia, te rog, şi asta.

Ţăcăni, rupt de şale deasupra genunchilor, încuietorile servietei-diplomat şi puse pe masă, cu mâna tremurând, un colier. Perlele scăpărau îmbobociri de vişin pârguit. Fiecare bob, bucuros ca de-o logodnă de apropierea celuilalt, etala o-nlănţuire de explozii: roşu carnal, roşu corupt, roşul lenevos din petalele ciclamei, roşul denunţului bolnav, roşul speriat din obrazul adolescentului, roşul cabotin din obrazul clovnului şi toate la un loc se undeau să însteleze o apropiere dezonorată: fructiera de sticlă albastră şi piersicile.

— Cei înşelaţi, zâmbi Vajoga, ştiu şi ei să facă daruri.

— A fost al Malei Portugal?

— La proces, Mala a susţinut că acest colier i-a scăpat în Dunăre. L-am găsit cusut în căptuşeala căciulii mele, e al meu.

Şi, luând rigiditatea ei drept încăpăţânare:

— Nu te măcina în gânduri searbede. Morala şi religia ta să fie mereu ce-a de-a douăzecea barză. A paişpea îmi rămâne mie. Alege tot ceea ce ţi se oferă.

— Aleg, şi va urma ce? întrebă Ozana, cu bărbia rezemată-n pumni. Zâmbetul ei, tăiat cu dinţii să n-ajungă-ntreg în obraji,

calm, ironic, stătea la îndoială într-o răscruce de drumuri: abandon, proiectare în miresmele norocului sau răzvrătire, dispreţ, refuz? Ei, bine, vorbi ea rar, risipind încordarea, legaţi-mi-l dumneavoastră la gât, şi să ne trăim slăbiciunile.

Vajoga ocoli masa, traversând umbrele pe care lumânarea, arzând mocnit în gâtul sticlei, le azvârlea în plase ca pe nişte peşti inconsistenţi şi potrivi darul acceptat pe gâtul lung ca o pierdere visată, încercând şi o mângâiere pe cerceii ca doi stropi de lapoviţă. Când să se întoarcă la loc, descoperi că în scaunul lui şedea un bătrân mic şi palid, cu tartăcuţa rotundă ca un cantalup pe care l-ai buşit zdravăn de pământ, spre a-i înmuia miezul. Purta o haină de piele albă, beretă kaki, cămaşă de poplin, cravată desenată şi, la butonieră, o crizantemă violetă, frumos luminată de picăturile ploii. Cearcănele ca nişte potire, adânci şi presărate fin cu pulbere de sidef amestecată în iod, păreau şi ele două crizanteme, dar spre deosebire de aia care-i împodobea pieptul, lăsau impresia de flori carnivore, pedepsitoare şi lacome, fiindcă adunau în centrul lor doi ochi descărnaţi de pofte impulsive, trişti, lunatici, traversaţi iute de câte-un zvâcnet poate de naşterea neisprăvită a unui gând ostil lumii întregi, reprimat într-o clipă de concentrarea densă în orbite a unei otrăvi şi mai puternice: spaima şi beţia că a pariat cu Necunoscutul fictiv şi că va câştiga. Ţinea în braţe un picior de lemn cu spătar.

— Ce cauţi aici? întrebă, iritat, Vajoga.

— Cârciuma, domnule Vajoga, e o iarbă pe gustul tuturor cailor.

— Cârciuma, dar nu şi masa mea. Şterge-o!

— Sunt Domnul Pan Domniţa, zise bătrânul. Culegătorul de omături. Trage-mi numele adânc pe nări, pentru că miroase a cuişoare.

în lumina tremurată a lumânării, chipul lui Vajoga se schimbă dintr-o dată în reprezentarea în aramă veche a melodiei ce se transforma, treptat, sub mâinile pianistului, în şuier de vânt rostogolind ciulinii.

— Am venit, anunţă Domnul Pan Domniţa, cu două luni şi jumătate mai devreme, ca să-i lucrez cerşetorului Tudor Bucăţică, din piciorul ăsta de lemn scump, o femeie.

— Dumneavoastră o să-mi luaţi tiparul? întrebă Ozana.

— Nu, n-am darul ăsta. Eu pot învia lemnul, uneori; atât.

Tiparul trebuie să ţi-l ia un bărbat care te iubeşte. Domnul Mircea Vajoga.

— Oh, mă iubeşte?! se miră Ozana şi Vajoga văzu cum, în zbaterea cenuşie a secundei, se strămută din ea, în sprijinul lemnului, furia, gelozia, scrâşnetul, dispreţul, sfidarea, forţa desfrâului şi teribila întindere a aşteptării albe şi răbdătoare. Şi pe deasupra a toate, moartea – şi simţi c-o va urma mereu, slugarnic, ameţit şi turbat de părul blond ca mustul mestecenilor lunecând pe colinele toamnei şi că va fi prada atârnând nu la şoldul învingătorului, în culcuşul trofeielor, ci de umbra armei, şi nici de ea, ci mult mai scăzut, de curba umbrei de la cureaua armei.

Domnul Pan Domniţa se legănă pe şolduri, trainic în dumicaţii spinării şi rosti cu o forţă împenetrabilă:

— Apropiaţi-vă! Obraz lângă obraz.

Ozana izbucni în râsul iepelor, care-i vântul de răsărit şi apus al aventurii sau pulsaţia ei dogoritoare, iar Vajoga aplecă imediat tâmpla, surprins de tonul poruncitor şi de vitalitatea neaşteptată ţâşnind din trupul ăla bătrân ce lăsa împresia că nu-şi umpluse niciodată burta pe săturate.

Obraz lângă obraz, Vajoga şi Ozana descoperiră în acelaşi timp că Domnul Pan Domniţa avea şi pantofii pictaţi, doi dragoni mici pe stângul, un buchet de flori albastre şi un lăstun pe dreptul, dar nu îndrăzniră să dea glas mirării.

— Închideţi ochii şi lăsaţi-vă gândurile să zornăie în voia lor, să se amestece între ele, îi sfătui cu buzele uscate Domnul Pan Domniţa. Stând astfel, fiecare sorbiţi câte-o gură de apă din limanul celuilalt. Eşti bună, domnişoară, să-mi spui ce gust are apa?

— Aş putea să jur că beau din Olt.

— Apa din Olt te umple de-o linişte împăcată. Dumneata, Vajoga? Acesta se foi, stânjenit, pentru că, bând, i se amarase cerul gurii.

— Apă sălcie, rosti el greoi, neîndrăznind să privească spre Ozana.

— Sălcie ca-n orele dimineţii sau ale amiezii?

— Nu mă pricep la nuanţe.

— Poţi să dai o mână de ajutor, domnişoară?

— Sălcie ca-n orele dimineţii.

— Perfect explicabil, fiindcă tu mai păstrezi în liman urmele

frământării de azi dimineaţă, când mai erai încă la închisoare şi nu găseai o formă potrivită pentru povestea Malei Portugal.

— Domnule Pan Domnita, zise Vajoga, mi-ar fi plăcut să veniţi, iarna... să ningă şi noi să vă primim cu lumânări roşii înfipte-n zăpadă. Lumânări roşii, piersici în fructiere, zăpada afânată.

— Dacă vrei, ne putem muta în tenebrele iernii.

— Brr! se scutură, scârbos, cerşetorul, la o masă în colţ, şi scuipă ascuţit printre dinţii rupţi. Scuipatul căzu lângă Ianuarie Căşuneanu, ca un ultragiu adus mantalei eroului.

— Dobitoc tembel! îl înjură filosoful, iar Bluză neagră, intrat în carnea unui chef bun, le strigă prin geam trecătorilor: beţi-vă apa din ceasuri, locuitori ai blagoslovitului pământ brăilean!

Cei trei apăruseră pe neobservate şi ocupau singura masă în formă de diligentă (o fantezie a directorului Iulian) şi când închinau, trăsura vibra, târând în sac ecoul loviturilor de copită al cailor de demult şi un bubuit dogit, parc-ar fi străbătut poduri de lemn, iar în paharele lor duhneau vremuri dospite în mucigaiuri, străzile Brăilei ieşeau din fagurii seci ai vecurilor, cădeau într-o rână ceainării asfinţite, săli de biliard îşi clăteau gura cu înjurături, haimanale se istoveau la pândă sub balcoane obeze adăpostind glorii defuncte, încăierări balcanice şi curve cu umerii înveliţi în şaluri de Orenburg.

— Domnule Vajoga, zise Domnul Pan Domniţa, ţigara îţi arde degetele; stinge-o.

Vajoga vru să arunce mucul în frapieră, dar sub mâna lui, ţâşnind din adâncul tufei de pelin, se ivi un izvor. Doi bibani îi luară chiştocul şi dispărură cu el.

— Bibani, zise Domnul Pan Domniţa, fiindcă fumezi Mărăşesti; dacă fumai Kent îţi lua chiştocul o lostriţă. Am fost silit să mă arăt aici mai devreme, fiindcă cerşetorul a trădat un secret pe care n-avea dreptul să-l facă public. Azi, domnilor, Lacul de cristal din Munţii Bătrâni, supărat, se va muta în altă ţară. Tudor Bucăţică, nătângule!

— Prezent, răspunse cerşetorul.

— Treci lângă pian şi dansează. Dar mai întâi de toate, urmă el trist, vreau ca jur-împrejurul restaurantului să stea ploaia.

Şi imediat ploaia se opri. Iar în ochii ei se aşează tăcerea. Sau poate visul tăcerii. Ochii tuturora – Ozana, Vajoga, cei trei din diligentă şi pianistul – erau largi şi flămânzi şi aprinşi de dorinţa

de-a privi în alţi ochi flămânzi. Respirau cu toţii, calm şi neauzit, numai clipe vesele şi sugestia lor, lapte de iarbă şi imaginaţia trandafirilor, vraja apelor curgând şi împlinind visul în mişcare al tăcerii. Iar tăcerea se zugrăvea pe sine şi visteria unde se păstrează: aerul înviind mereu mai albastru.

Un mânz intră pe uşa dinspre bulevard, târând un colţ de lac atârnat sub bot şi dispăru pe uşa bucătăriei, pierzând acolo un val în care nişte ştiuci fugăreau un cârd de caraşi, iar ei toţi continuau să rămână neatinşi fie şi de-o rază de gând în tiparele tăcerii, forme rigide pentru aluatul ei, emanând la rându-le tăcerea odihnită şi aţâţătoare, ca nişte conspiratori – poate că şi miroseau a unsoare de curăţat şi de păstrat arma – conspiratori nu împotriva unei tiranii limitate, cu asperităţi vulgare şi previzibile, ci impotriva celei mai durabile împilări, a lui Dumnezeu însuşi, care-i păstra totuşi nevătămaţi în boarea portocalie a lumânărilor. Tăcerea intensă şi răspândită numai între hotarele fixate de Domnul Pan Domniţa fecunda iedera ce învelea faţa clădirii de peste drum cu sute de rândunici albe zburând prin vinul ghiurghiuliu al frunzelor, fără să depăşească rama peretelui povârnit -zăpezi şi lumânări roşii mistuindu-se şi renăscând în flăcări, într-o zbatere ameţitoare, inaccesibilă decât în înşelarea sau trădarea minţii. Vajoga intui brusc, că, iată, şi zborul poate fi imobil – aceasta chiar o fi forma lui subsesivă – şi fu străbătut de-o nelinişte derutată.

— Dar nu poate fi nimic adevărat, Domnule Pan Domniţa.

— Depinde de unghiul din care priveşti.

— Nu ştiu.

— Oh, atunci…

Şi Vojoga nu mai spuse nimic… era la marginea unde visul se instaura definitiv, impunător şi abil, iar otrava lui, apropierea copilăriei, adormirea, moartea, transformarea oamenilor în fluturi risipiţi peste cupole de biserici, răsuciţi de vânt, hrăniţi cu tămâioară uscată de lună, apucase totuşi în gingii sfârcul de ţâţă al coşmarelor. „Trebuie mers până la capăt, îşi zise Vajoga, indiferent că la urmă vom constata că ne-am implinit altfel” – şi trecu împreună cu ceilalţi, din spaţiu în timp, ca să ia parte la facerea norilor şi la clădirea unei stele. Dar Tudor Bucăţică interveni stupid:

— Domnu’ Pan Domniţa, marinarii ăia de pe Lacu’ de cristal… de ce smulgeau ei oile în tălăngi?

— Nu erau marinari.

— Doamne fereşte, doar i-am văzut de-atâtea ori cu ochii mei. E o treabă împuţită să spuneţi acum că nu erau marinari.

— Măsoară-ţi vorbele, altfel renunţ să-ţi mai cioplesc femeie. Cerşetorul, speriat, se apropie şi-i sărută mâna. Celorlalţi li se păru că-i lingea mâna ca un câine. Domnul Pan Domniţa îl scarpină pe ceafa scorţoasă, apoi, legănând uşor piciorul stâng, azvârli în aer dragonii zugrăviţi pe botul pantofului, precum şi lăstunul. Dragonii se încordară, cu ghearele scăpărând şi căzură pe podelele de piatră, unde se tăvăliră veseli, încâlcind firele de ovăz sălbatic închipuite din marmură galbenă şi, de aici, se năpustiră sunând din solzii roşcovani de crap bătrân şi şarpe fermecat, pe perete şi încremeniră deasupra uşii cu trupurile arcuite într-o atitudine de veghe heraldică; lăstunul fulgera sub grindă, sporind, fericit, modulaţiile vieţii.

Pianistul, coborât dintr-o vâltoare de amurg prevestind furtuna, dădu cale deschisă unui şuvoi de scântei: simţi în mine diavolul?

Milogul, călcând şoldiu, prinse să stoarcă de icre mişcări mai putrede ca herghelii ce-i vindeau lipovenii în câmpia pelinului; mirosea a tutungioaice şi a vânzătoare de tămâie, se înnodau hernii; speranţe şi nicio împletire; spintecătoare de peşte prinzând plod şi copii în vârtejuri de solzi; crabi, felinare; urdori; Domnul Pan Domniţa strigând explicaţii:

— Nu vă siliţi să interpretaţi himere. Sunteţi zâmbetul meu. Şi nu vă miraţi. Prinţii din cinci râuri care curg prin cinci ţări m-au înzestrat cu puteri teribile. E un dar umed halucinant pe care mi-l fac o dată pe an, în zorii anului. Ziua de azi e întreagă numai în mine şi-am hotărât ca toate tâlcurile întâmplărilor s-o ia razna şi nicio întâmplare să nu fie desăvârşită. Acum, vă rog să-mi spuneţi pe rând ce cuvinte vă umblă în clipa asta prin minte.

Ianuarie Căşuneanu: -Cere-i, mă îndemnă inima, cere-i ceva. Şi iaca zic: nora cerşetorului, care e în drum spre satul lor, să fete doi miei şi să mi-i dea mie să fac cap de stână în Balta Brăilei.

Cerşetorul: – Domnule Pan Domniţa, mă dezgustă proştii.

— Aşteaptă să-ţi vină rândul.

Domnul Pan Domniţa introduse discret mâinile în buzunarele hainei de piele şi scoase la iveală doi iezi minusculi. Unul era alb, albul mesiatic al zăpezilor de Crăciun şi sub bărbie-i atârna

un cercel boboţat, celălalt era castaniu ca lemnul de stejar uitat în lada de lângă sobă şi suferea, incontestabil, de delirul grandorii, fiindcă da să muşte neîntrerupt şi-şi dezvelea impudic semnul bărbăţiei.

Lepădaţi în iarba pietrelor se comportară opus şi ciudat. Iedul castaniu rupse o frunză de pe o nuia de prun de marmură căzută la pământ şi se lungi s-o mestece leneş lângă piciorul Domnului Pan Domniţa, în vreme ce iedul alb prinse să alerge prin restaurant. Depăna mărunt din picioare, evocând parcă rostogolirea unui bulgăre de zăpadă şi pe unde pocneau copitele lui răsăreau fire de busuioc şi smocuri de cimbru.

— Doamne, Dumnezeule, exclamă Ianuarie Căşuneanu, dezmeticindu-se cel dintâi şi trăgând pe nări miresmele amare, toate astea, Domnule Pan Domniţa, le-aţi adus de la zvelta înviere a lui Christos.

Descinse sabia de-o purta pe sub manta, o smulse din teacă şi-o înfipse în podea până la gardă.

— Năstruşnicule, îi strigă iedului alb, milostiveşte-te de mine, tâlharul mârşav şi izbeşte o dată cu copitele în mânerul săbiei, ca s-o sfinţeşti. Săptămâna trecută, am ciopârţit cu ea o capră străină, în lunca Şiretului. Putoare bătrână şi nelegiuită ce sunt! N-am înjunghiat-o, i-am tăiat doar picioarele de dindărăt şi-am fugit să i le duc calde unei paceaure.

— Codoş smintit, îl înjură cerşetorul, ce te-aş mai târă-n lanţuri, prin mahala!

În clipa aceea iedului alb îi crescură corniţe şi se îndrăgosti de Ozana. Începu să ţopăie în jurul ei, podind locul cu busuioc şi ocoale de cimbru, dâre de vis extatic, contururi proaspete ale nebuniei tinere, căci atât Ozana cât şi Vajoga râdeau învolburaţi de uimire, cu toate simţurile răvăşite frenetic de salturile, răsucite şi izbucnirile din dansul iedului. Cioplit cu secure de cristal, mersul lui era precedat parcă de o luptă a luminii pentru renaşterea culorilor, pentru cercetarea obârşiei lor sau pentru descoperirea unei licori natale a culorilor. În plan ascuns, miresmele şi un abur de singurătate, desperare şi primejdie.

Ozana se chinuia să-i taie calea şi să-l adune în braţele ei, însă iedul se strecura viclean, ca şi cum speranţa lui era să fie mereu mai departe şi să se împlinească un destin al surâsului pe care nicio putere nu-l atingea.

— Uitaţi-vă la el, domnule Vajoga, ce sălbatic! Vreau să-l sărut

pe bot şi el tot fuge de mine. Celălalt e, cred, mai prietenos. Castaniule, nu ne faci o vizită?

Castaniul scutură din cap şi strănută mustrător.

— E supărat, explica Domnul Pan Domniţa, fiindcă i-am greşit buricul şi copitele. A ieşit anemic şi fără darul de-a face să răsară ceva în urma lui. Dar nu puteam să rup mai mult lemn din piciorul de duminică al cerşetorului. Am dezghiocat numai partea care-ar fi alcătuit, în trupul femeii de-o voi copiii, veninul şi furia.

— E rândul tău, milogule, anunţă Domnul Pan Domniţa. Cerşetorul: – Lebădă cucuiată, gâscă-de-omăt, jder. O poloneză tânără trece hotarul într-o seară elastică. Nu-nţeleg o iotă din ce-am spus, dumneavoastră mi-aţi potrivit vorbele-n cap?

— N-am nici-un răspuns. Domnul Vajoga?

Vajoga: – Sunt lup îmbătrânit în grave anotimpuri. Mi-e prea târziu în carnea veche şi sub arse nimburi. Plesnesc în sânge mugurii pe-afară? Zăpada fiarei mai strâns mă-nconjoară.

— Sună ca o presimţire a morţii, spuse, melancolic, Domnul Pan Domniţa.

— N-am făcut niciodată versuri, se dezvinovăţi Vajoga. De unde-or fi răsărit în mine?

Domnul Pan Domniţa desprinse de la butonieră crizantema violetă şi i-o oferi curtenitor Ozanei. Apucând-o, Ozana simţi cum două picături de ploaie lunecă din petale şi se încheagă în două perle pe locul degetului amputat. Avu un surâs amar. Pe urmă, văzând că lujerul florii se lungeşte şi se înfige în pământ şi prinde rădăcină între două fire de ovăz sălbatic şi că brazda grădinii de piatră se îmbogăţeşte şi cu buchetul de flori albastre ce sprijinise somnul lăstunului, înălţă gâtul ca o pierdere visată şi scutură părul lung, aducându-l în dreptul ochilor plini de mirare, încredinţată că-l va găsi împletit în două cozi şi amestecat în culori misterioase.

— Vârsta, spuse Domnul Pan Domniţa, nu-mi permite să reinstaurez tranzacţii figurate într-o altă epocă. Bluză neagră, îngropa povestea aia nebună şi reprimă-ţi rânjetul.

Bluză neagră răspunse reprobator şi arogant:

— Îndemnuri şi admonestări care mă lasă rece. De şase ani clocesc în mine numai ideea că Mircea Vajoga e un criminal laş.

Buzele desenate patetic sub nasul acvilin sorbeau tremurat explozia.

Vajoga resimţi lovitura la marginea fiinţei, fiindcă răspunse cu voce domoală:

— Pluteşti în absurd, domnule. Sau poate prin răsăritul cel mai de sus al prostiei. Şi pe urmă, dacă-ţi trântesc două perechi de palme? Mârâi şi cârteşti împotriva mea de când ne-am văzut!

— Mi-aţi ucis sora.

— Umbli ca nebunul după nişte picioare-n fund. Le vei avea.

— Zerlina Vişan, născută…

— Ajunge, ţipă Domnul Pan Domniţa, nu permit nimănui să descumpănească ziua de azi cu crize de nervi.

— Da, Bluză neagră, strigă şi Ianuarie Căşuneanu, leagă clanţa, porcule. Adică noi te primim cu braţele deschise în clipa misterului, care vasăzică se cheamă că-ţi dăm jimblă şi tu, şarlatanule, spurci cu vorba veninoasă o adunare intimă.

— Nici tu nu trebuie să fii excesiv de supărat.

— Domnule Pan Domniţa, se enervă Vajoga, nu-mi place să fiu scos din gunoaiele vieţii zilnice. Mi se face frig şi mi se face seară.

— Răbdare! Vom ajunge şi acolo.

— Vă dispreţuiesc.

— Pedanteria şi glasul ei sărat! Vorbind cum vorbeşti, ai chemat peste noi urâtul. Dovada: se usucă firul de busuioc pe care l-ai atins adineauri cu mâna. Uite, se usucă şi cimbrul pe care-l acoperi cu umbra trupului. Îl ronţăie lăcustele. Dumneata, Mircea Vajoga, ai provocat Necunoscutul fictiv.

— Totul e să îndoi spinarea la vreme şi să încasezi ce meriţi, sublinie cerşetorul.

— Dar eu, domnule Pan Domniţa, eu vreau să ştiu cu cine am de-a face?

— Vrei cu adevărat?

— Da.

— Sunt ultimul gnom al Brăilei. Sunt cel ce creează mirajul şi-l înalţă. Sunt vocaţia unei primejdii. Nicio prudenţă nu-mi e străină. Ştiu nuanţa clipelor. Visul e un aliaj ciudat: ochi care se deschid proaspăt şi se contopesc cu partea revoltată din asperanţele reprimate. Noianul fricii uitate, adică secunda. Seducţia contopindu-se cu imaginea ei reflectată-ntr-un ospăţ cu gheaţă. Eram copil şi priveam lumea, în toate zilele, printr-un pahar verde; îţi dau prilejul şi dumitale, acum – priveşte-o printr-un pahar verde şi vei simţi copilăria revenind şi vei auzi mohorul

sunând în stepă, ce desfătare! Ultimul dar pe care mă simt dator să ţi-l fac: o noapte, la ţărmul Mării e târziu, toţi dorm, iar în largul apelor pluteşte o pasăre de aur mică, nu răsfrângerea lunii într-un ghem de ierburi roşii, ci o pasăre adevărată, un boboc de gâscă migratoare. Pasărea pluteşte-n ape clătinate-n gândul lor, aerul luminează străveziu şi numai în sine, te ridici pe vârful picioarelor şi citeşti prin el timpul Mării. Mare citită prin aur, cu ochii îngustaţi de bucurie. Pândar într-un inel. Intuiţia. Ritmul clipelor. Eu vin din feerie. Uită-te bine, acum Lacul de cristal a coborât din Munţii Bătrâni şi se târăşte pe fundul Mării Negre spre cealaltă parte a lumii…

— Se scaldă-n el cinci fete, zise Vajoga. Şi mai sunt şi zece marinari în bărci.

— Marinarii pe care i-a cunoscut cerşetorul. Cele cinci fete adunate stol sunt cele cinci râuri care au dreptul să se schimbe-n ce vor ele atunci când Lacul de cristal se mută. Se pot schimba şi-n lupi, dacă vor. Părinţii lor le dau voie. Lupi ar trebui să fie acum, să ne încrânceneze carnea. Vestitorii mei. A şasea fată e Zerlina Vişan. S-a omorât în baie, n-ai ucis-o tu, nu-i aşa? Zerlina Vişan! Nu ştie să înoate. Uite-o, pluteşte atârnată de arborele neobrâzării. Un molid.

Arborele din care-a fost croită crucea răstignirii lui Isus. În clipa când Isus a asfinţit, toţi copacii din acest neam de molid s-au uscat. Numai doi au rămas în picioare. Unul se prăbuşea acum, cu Lacul de cristal, altul se va ruina diseară. P-ăla îl voi găti cu podoabe murdare. Îi voi chema, să fie de faţă, şi pe prinţii din cele cinci râuri, care, în ajun de Bobotează, vin din cinci ţări şi curg prin albia râului Iordan. Sunt râuri de rit ortodox din Grecia, Rusia, Bulgaria, Abisinia, România. Curg, cu schimbul, toată noaptea şi când ajung în vadul unde Ion l-a botezat pe Isus, în dreptul casei mele, se opresc şi plantează câte-un arbore adus de la izvoare. Anul ăsta, din România, a venit râul Buzău şi a răsădit un călin. Grecii au trimis un dafin, ruşii un pin siberian, abisinienii un cedru. Care din aceşti arbori are curajul să-şi cufunde rădăcinile până-n tainele pământului şi aduce şi dovada – un fruct de foc zămislit în vijeliile şi violenţa din miazănoaptea mineriadelor, cules cu amândouă aripile pe când cele cinci râuri se întorc în matca proprie – ăla capătă suflet omenesc. Schimbat în om, pe Lacul de cristal, va trăi mult mai puţin decât un arbore, dar va cunoaşte cea mai inspirată

dintre aventuri: viaţa noastră, legile iubirii. Ceilalţi arbori au dreptul să intre în alcătuirea mirajelor şi, iată-i, în clipa asta, dominând un grind spre care goneşte călare femeia dumitale.

— Mala Portugal, murmură Vajoga.

În bluză de în, cu fusta sfâşiată pe coapse, pârlită de vânt, cu părul umflat ca şi icoana calului pe greabănul căruia se lipise cu sânii, de parcă i-ar fi sorbit cu trupul galopul sonor, ca să-l amplifice în sângele ei, Mala Portugal străbătea câmpia printr-un nor de praf galben în care mâna ei, agitând biciuşca, spărgea copci în aerul clocotitor, suia, zburând, lina dâmbului şi era zeiţa cu ochi de bufniţă prietena şi colectivul orizontului, poate mugetul furtunii născându-se în depărtări necuprinse – oricum veselia nebună. Ajunsă sus, sub pomii întorşi cu vârfurile spre pământ şi rădăcinile în cerul alburiu, sări în iarbă, îngenunche şi bău, lacomă, clăbucii de spumă scăldând în şovoaie bogate pieptul calului.

— În gândurile mele e mai ceaţă decât acolo, zise Vajoga.

— Mergi şi ia-ţi tiparul Ozanei.

Vajoga şi Ozana se prinseră de mână şi pătrunseră prin uşa străjuită de cei doi dragoni, deveniţi emblema de aramă, în bulevard, apoi se întoarseră printr-un gang şi urcară patruzeci şi şapte de trepte până într-o sală pardosită cu cărămizi tocite, cotropită de culori frenetice. Mureau înviind ca să moară şi mureau ca să învieze destrăbălări din aţipirea soarelui şi din scăderea lunii cu bucile pline de vânătăi. Erau ca să fie împerecheri adulmecate de-un pericol ce-ar fi luat parte, cu lampa arzând, la expresia ultimă a autorităţii în materie de zeul ploii trecând să răsădească, spre apogeul iluziei, copii în crengile de ploaie de aur. Şi mai era o cadă de baie – porţelan scufundat în scăpăratul unei amintiri – iar lângă ea, două luntrii de mărgele. Se bâlbâiau în galbenuri supuse mici asfinţituri fără de mijloc – munai început, numai destrămare; tăiate fără durere, se scăldau în sângele lor, ca schimbarea primăverii într-o ninsoare spre azvârlirile domoale ale plopilor, o clipire de noapte. Zâmbet spunând: dumneata ai dreptate în prezent, iar eu am dreptate numai în viitor. Pragul dementţei sau pragul de bătaie spre zări fără de întoarceri. Razele becului stropit cu var şi înşurubat într-o plasă de sârmă n-ajungea să le străbată (mărgelelor) întreaga tihnă, nici să stârnească elanurile adormite-n fiecare bob; sâmburii lăsau, totuşi, impresia ciudată

că sunt uniţi deasupra unei răni şi dedesubtul unui pericol.

— Mi se pare, zise Vajoga, că încep să înţeleg.

— Să înţelegi ce?

— Jocul. Măruntele lui împărţiri.

— E jocul mărgelelor de sticlă. Eu mă voi dezbrăca, iar dumneavoastră o să mă înveliţi în mărgele. Domnule Vajoga, aţi văzut vreodată luna plutind pe cer între două amfore cu vin?

— De mult. Pluteau într-o alianţă cochetă. Eu stam într-un salcâm şi luna se cherchelea, bând pe rând din cele două amfore, în grădina vecinului, două fete se scăldau în albii, la adăpostul unui mal de porumb şi de mei tătărăsc. Mirosea a lucerna.

— Fetele erau gemene? întrebă Ozana – şi-şi trăgea rochia peste cap, apoi lepăda furoul, numai amforele, ele nu, umerii Ozanei carne bronzată, caldă, pulsând lacom şi sânii mici, consternaţi că sunt scoşi în frig. Domnişoară Ozana, mi-aş fi tăiat cu plăcere un deget ca să vă văd goală, acoperiţi-mă cu mărgele, domnule Vajoga, şi cu pânza curcubeului. Domnişoară Ozana, ce neînfricată ideea să legi mărgelele pe un trup de femeie, incredibilă puterea Domnului Pan Domniţa!

Doamne, cum se aciuiesc ele bob cu bob, da, mi-aş fi tăiat un deget, nu merită, domnule Vajoga, un asemenea sacrificiu nicio femeie, tu îţi amputezi degetul, îl arunci în sobă ca să hrăneşti focul şi ea, cu şod rezemat în muchea sobei, râde şi se zgâieşte pe fereastră la trântorul de băiat al vecinului care-şi fluieră câinii, în mijlocul curţii şi-i pune să se împerecheze, domnişoară Ozana, s-au isprăvit mărgelele din toate căldările şi tiparul n-a ajuns decât până la genunchi, luaţi, domnule Vajoga, o găleată de mazăre, trebuie să fie pe undeva pe-aici şi continuaţi lucrul, tiparul se cere făcut dintr-o suflare, domnişoară Ozana, mazărea s-ar putea s-o roadă gărgăriţe, sunt vlăguită, domnule Vajoga, simt cum trece din mine, în mărgele, câte-un strop de glas sau câte-un strop de sânge crud, în timp ce eu, domnişoară Ozana, sunt fericit fără ruşine, cred că o singură dată am mai trăit furtuna asta, eram în lunca Şiretului, în casa mătuşii Veramare, o bătrână cu nasul ticălos de ascuţit, pictasem o săptămână, fără să dorm şi, ca să nu turbez de nesomn, sâmbătă, la prânz, am strigat-o pe Veramare, hai Veramare, bagă-mă-n cătuşele-n care-l ferecai pe bărbat-su, pe nea Udrea, când simţeai că suie-n el de nepotolit, setea de-a fura cai, atârnă cheia cătuşelor la

streaşină, urcă-te-n luntre, treci Şiretul în Moscova şi să te-ntorci tocmai mâine dimineaţă, vreau să dorm sau să mor, însă n-am aţipit o secundă, iar pe seară mi s-a făcut frică, de ce stau eu în fiare, şi când a apărut un grup de vânători de lişiţe, erau şapte, m-am rugat de ei să mă elibereze, găsiţi cheia la streaşină, zic, şi, fii atentă: primul – eu?!, nu, doamne-fereşte, nu mă bag, măi băiete; al doilea: vezi-ţi mă, de treabă, am nevastă, am copii; al treilea: ştiu că ţi-ar conveni, tu cu păcatele, iar eu cu ponoasele; al patrulea: ţucu-ţucu, nu-s viţelul pe care-l cauţi; al cincilea: nu fur, nu ucid, nu iert; al şaselea: mama voastră de ticăloşi, aţi umplut pământul; al şaptelea: uite ce fac eu cu de-alde voi! şi m-a pocnit cu pumnul în mutră de mi-a scâlcit nasul! de ce, domnule? am urlat eu, aşa pentru că ninge peste Arcul de triumf!

— Asta vi s-a întâmplat în ziua când a murit Zerlina Vişan? întrebă Ozana Gheorghiu dinăuntrul Ozanei de mărgele.

Mircea Vajoga se aşează pe un scaun de răchită. Sub fereastră, atârnat de gardul care devenise de mărăcini, se deschidea un golf. Jos, pe miriştea epuizată de ploi, un morman de crengi de salcie şi în vârful lor, un corb. Nişte fete, în ciorapi de lână, ca să-şi spargă tălpile în cotoarele de pălămidă, mânau roţi de căruţă în jurul grămezii pe care domnea corbul şi strigau în cor: porumbulpedos, porumbulpedos, „Ce tristeţe nejustificată” îi trecu prin cap lui Vajoga, şi se miră singur de dreapta lui.

— Domnişoară Ozana, hai să trec frontiera şi să-ţi spun ce-a fost cu Zerlina Vişan. Era frumoasă, dar în acelaşi timp era şi împotrivirea frumuseţii. Vrăjmăşia căutării. Era frumoasă ca ziua când primeşti arvună pentru un cal pe care n-ai vrea să-l vinzi, dar de care vrei să scapi. Locuia în mistica neechilibrului. Solniţă albastră, vârfiiită cu sare curată, să atingă ninsorile. O clipă! Drace! Simţeam o pâlpâire sub haină, uite, am scos portmoneul şi, poftim: o sută, un fluture roşu, altă sută, alt fluture roşu. De-aş avea eu atâtea sute câţi fluturi roşii sunt în Câmpia Brăilei! Luă şi-i strecură Ozanei, prin perdeaua de mărgele, câte-un fluture pe fiecare umăr. Asta-i pesemne ziua unei mari făgăduinţe. Vorbesc de Zerlina, dar nu ştiu cum se face, simt o adiere dinspre Mala Portugal. Adierea Portugal. Sună ca un cântec. A trişat, Mala. Deci, domnişoară, niciodată să nu te-aştepţi c-o să ningă dintr-un nor liliachiu. Zerlina avea un bărbat gelos, inginer sau ceva pe-acolo. Într-o seară, Zerlina s-a întors

acasă cu două ore mai târziu decât primisese, spunând că întârziase să bea primăvară. Ăla s-a repezit s-o sugrume: minţi! minţi! Apoi: unde-ai fost? unde-ai fost!? M-am întâlnit c-un prieten de liceu, e primăvară, ne-am plimbat. Du-mă la el, altfel nu mă convingi. Şi m-am pomenit cu ei la uşă, nu răvăşiţi, a fi răvăşit înseamnă, totuşi, a spera, ci tutelaţi de-o noapte ţâşnită din măruntaiele infernului. Domnule, vreau să ştiu, te-ai plimbat cu soţia mea aseară şi cât timp!? Jos, în capul scărilor, se clătina, incertă, silueta unui alt individ, un fel de pasăre bizară, ceva intermediar între stârcul purpuriu şi buhaiul de baltă. I-am răspuns: astăzi n-am ieşit din casă. Hei, dar nu cumva înnebunesc? În fundul sălii plâng nişte munţi.

— Sunt munţii Bătrâni, zise Ozana, care-au pierdut pe veci Lacul de cristal, iar acum pierd şi corabia – ea nu va mai ajunge niciodată, de Anul nou, în centrul oraşului Sinaia.

— Vine spre noi, vine spre Brăila, spre Vajoga, dar e mult mai umilă, cu mult mai umilă decât credeam. Parcă e o corabie cu ostateci, bântuită de foamete. Unde-i sunt cristalele?

Părăsind solemnitatea munţilor, şuietul brazilor, curenţii duri şi rigurioşi ai grotelor, austrul cristalelor, corabia schimba lemnul pe pânză – era acum o corabie de pânză lunecând gutural printr-o pârtie tot din pânză. Trompete de pânză, fluiere de pânză – scoicile de pe etravă scheunau câineşte, iarba de mare scârţâia îndoielnic şi pustiu. Când intră în Câmpia Brăilei, spărgând Lacul de cristal, Marea, malul ei, altarul şi tabernacolul râului Buzău, Domnul Pan Domniţa, ascuns sub smalţul de pelin al ochelarilor de soare, închipui în drumul ei, c-o lanternă de mână, un conac de umbre albastre – albastrul de ger -colindat în curba pridvoarelor de vene albe. „Ăstuia, gândi Vajoga, toate-i ies pe lume cum nu se poate mai bine… Râul Iordan”.

Lângă Ianca-sat, unde încep bălţile de câmpie ale Brăilei, îi ajunse rândul pe filosoful Ianuarie Căşuneanu să închipuie şi el un castel – zidire de gheaţă, acoperiş deschis şi, fiindcă lucra cu felinarul, agitându-l bezmetic, vitraliile se mutau rotund pe carnea tăcută şi pe suferinţa pereţilor, târând, stâlcite, chipuri de sfinţi şi legănând în corzi de sfoară blând. Împletită un hamac ca un culcuş în care berze înghiţeau şerpi adormiţi prin descântec. „Paişpe plus patru, murmură Vajoga, paişpe plus patru, Fericirea sau moartea”… Corabia-şi urmă drumul prin coliba de oase de salcâm, toate rupte, închipuită cu opaiţul de

cerşetorul Tudor Bucăţică, şi mai câştigă o barză – a nouăşpea, care culese cu pliscul eschivele îndoliatei lumânări din mâna lui Bluză neagră, cel ce, vrând să încropească-o odaie de popas, bâlbâia un eşec.

— Domnişoară Ozana, spuse Vajoga, înveselit de repaosul scobit de vlagă, de untdelemnul tragic de inutil al lui Bluză neagră, ăsta n-o să se aranjeze niciodată să-şi exprime naşterea.

— Credeţi?

— Da, o să crape fericit.

Atunci se rupse pragul camerii de desupra restaurantului Lotca şi din sufoarea rupturii se ivi a douăzecea barză.

— Domnişoară Ozana, ce vrajă, ce amurg e ăsta? întrebă Vajoga. În clipa aia, dinăuntrul Ozanei de mărgele ieşi afară, goală,

Zerlina Vişan. Necunoscutul fictiv şi oglinda lui.

— Sunt Zerlina Vişan născută Gheorghiu. În seara aia, când murea aprilie, ne-am plimbat două ore pe marginea Dunării. Mi-ai vorbit de Mala Portugal.

— De adierea ei. Îmi pare rău c-am minţit. Dar n-am facut-o ca să te omori. Mi-a fost frică.

— Tatăl meu, Domnul Pan Domniţa şi fraţii mei, Ozana şi Bluză neagră…

— De ce, întrebă Vajoga, clămpăneşte atât de lemnos barza aia? Ce preţ are ea?

— O sută şi-un fluture vişiniu şi iar o sută şi-un fluture vişiniu. Şi tăcere. Multă. Şi aroma tăcerii.

— Dar Ianuarie Căşuneanu şi cerşetorul? întrebă Vajoga. Zerlina Vişan născută Gheorghiu râse. Şi Mircea Vajoga nu mai ştiu nimic. Numără: o sută, un fluture vişiniu, Zerlina, Ozana, arbori întorşi cu vârful spre pământ şi rădăcina în cerul alburiu şi o femeie bând, lacomă, clăbucii de spună scăldând în şuvoaie bogate pieptul unui cal. O sută, un fluture… O sută, un fluture…

în timp ce Domnul Pan Domniţa, ultimul gnom care-a mai figurat pe pământul Brăilei, dispărea în peretele cârciumii – „trecând, gândi pianistrul, într-un univers paralel, ca avioanele în triunghiul Bermudelor” – Mircea Vajoga simţi, pătruzându-i fierbinte în pântece cuţitul lui Bluză neagră…

MĂRIA CUSTURA

De Bobotează, ultima zi din vacanţa de iarnă a studenţilor, Maria Custura se sculă dis-de-minineaţă şi, descoperind că peste noapte se pornise să ningă, parcă dintr-o avuţie fără seamăn, faţa uşor umflată de somn i se deschide de încântare. „Ninge, ninge, ninge”, rosti cu glas limpede şi inima-i tresaltă de bucurie. Atât de mult aşteptase zăpada, o dorise şi o chemase în gând de-a lungul sărbătorilor, încât, acum, era convinsă că ei i se datora minunea intrării pământului în plutirea aia legănată, odihnitoare, plină de taine. Cu nasul turtit pe geam, proaspătă şi înviorată, privea merii şi vişinii din livadă, care se încununaseră alb şi-i lăuda complice: „hai că v-aţi dat naibii de frumoşi ce sunteţi!”. Sub răsuflarea ei fierbinte, sticla se aburi, închipuind doi fluturi. Îi lăsă să îngheţe şi, înfofolindu-se într-un şal negru, cu franjuri bogaţi, adevărate cozi de batal, năvăli în cerdac. Curtea largă, prinsă de ger ca-n scoabe de cei patru nuci crescuţi în culturile ei, spre a nu se pierde în clocotul viforului, o întâmpină cu o-ngrămădire de cai şi oameni, spre latura de către pădure. Ştiu pe dată ce se întâmplă: „de Bobotează are loc încurarea cailor; o să mă duc să-i văd”.

Un ciocănir dojenitor în ochiul de geam al odăii părinţilor îi întoarse gândurile. Ca răspuns, Maria Custura aruncă un cocoloş de zăpadă în cercevele.

— Mamă, aici la noi, la Crucea împuşcată, ninge mai înverşunat decât la Bucureşti.

— În pustietatea asta nici nu-i de mirare.

Răzbită de frig, intră în odaia mirosind a cetină de brad, cornuri de nucă, lapte fiert, zahăr ars.

— Nu-i aşa, mamă, că numele meu se împleteşte nemaipomenit cu ninsoarea? Maria Custura! Alt nume nu poate avea iarna. O să mă mărit de Paşti cu Mircea Răducanu, i-am promis, însă numele n-o să mi-l schimb. Mircea trebuie să se supună. Într-o căsnicie, după câte-am văzur pe ici, pe colo, femeia e stăpânul, bărbatul e dogul german -câinele palatelor.

— Nu cred că Mircea o să se-nvoiască. E încăpăţânat.

— Că tare mă împiedic eu de deznădejdile lui gratuite! Astăzi, în sanie, în drum spre gară, o să-l fac să bea şase pahare de apocalips: două până la fântâna hoţului, două până la Hanul La trei muieri şi alte două până la Halta Jugara. Tata să nu se amestece, să-şi vadă de bici, de cai şi de lupi.

— De nălucirile lor. Că de unde lupi în ultimii ani?

Ruxandra Custura îndrămădea într-un geamantan uriaş pachete cu şunci, slănină, prăjituri, fructe uscate, borcane cu ciuperci. Faţa ei triunghiulară, slabă, ochii verzi, înguşti, gura cu buze groase, roşii, răsfrânte – „mama e încă frumoasă!” – închegau un desen al tristeţii. Ruxandra resimţea plecarea fetei ca o durere plină de singurătate – atât Pavel, primul copil, urmând Institutul de aviaţie din Timişoara, cât şi Maria, scriau rar părinţilor, trimiteau salutări, cereau bani, iar la despărţirea de casa unde se născuseră râdeau nepăsători, fapt care pe ea o seca la inimă, „ei, poate, nici cu gândul n-or fi mângâind aceste pietre… Dar ce fată frumoasă am! Să-i tai obrazul c-un fir de păr şi să tot bei tinereţe, tinereţe, tinereţe”…

— Vrei şi nişte cârnaţi de mistreţ?

— Nu, mamă, nu, ajunge! Vreau să slăbesc. M-ai îndopat în vacanţa asta de nu mai încap în nicio rochie. Mă duc la mine să mă spăl şi să mă îmbrac.

— Pune-ţi un pulover gros şi cojocul brodat, fă-o pentru mine. După un minut, Maria Custura strigă din odaia alăturată:

— Să nu uiţi de cele patru undiţe. Îmi place să pescuiesc la copcă, împreună cu Mircea, pe Lacul Herăstrău.

— Îţi dau trei undiţe, atât. Pe-a patra vreau s-o azvârl eu în ceruri, după ce s-o opri viforul, s-o prind de poale de Maica Domnului, s-o aduc pe pământ şi s-o rog să-l trăsnească pe taică-tu când i-o fi lumea mai dragă.

„O zi veselă, Bobotează asta, gândi Maria Custura, o să-mi pară rău după ea”.

Auzindu-şi pomenit numele, Ion Custura, care, de vreun ceas se învârtea prin tindă, năucit de rugina beţiei din ajun, bântuit de regrete confuze, gustând, scârbit, ba o gură de afinată, ba una de zeamă de varză acră, care-i sugrumau gâtlejul şi-i îngheţau măruntaiele, trecu pragul, slut şi adus din umeri, un fel de copac jupuit de coajă, şi zise, gemând:

— Crap de greaţă… mi-e capul de plumb.

— Izbeşte-l de pereţi, se răsti Ruxandra, sparge-l, farâmă-l, zdrobeşte-l…

— Mooor!

— Mori şi te-ngrop cu opt lăutari.

— De ce cu opt, întrebă el, privind, oarecum nedumerit, spre fată şi nu cu doişpe? Adică nu merit eu să mă petreacă pe

drumul din urmă patru acordeoane, patru ţambale, patru viori?!

— Opt, se îndârji femeia, formulând o hotărâre definitivă, pentru că atâţia ai târât, aseară, pe uliţă după tine, opt.

Maria Custura râdea şi scutura, înveselită, pomul de iarnă, cu toate globurile aprinse. Ninsoarea, aromele casei, revărsarea mânioasă, dar de rutină, a maică-sii, drojdia de indignare a tatălui, promisiunea unui drum cu sania până la Halta Jugara prin viforniţa fascinantă, -simţea de pe acum umărul lui Mircea în umărul ei, intimitatea şubei cuprinzându-i pe amândoi, cărămida caldă pe picioarele lor se hârjoneau necontenit, vântul, galopul cailor, depărtăriloe îngropând în ele primejdie, fericire, întâmplări nemaivăzute, alegorii, ciulini rostogolindu-se, fântâni surpate de amurguri înlănţuite, sugerând lunecarea spre lumi dispărute – toate se topeau în sufletul ei, umplând-o cu dor înalt. Ochii albaştri îi jucau sub sprâncenele subţiri, buzele groase, roşii şi răsfrânte, ca ale Ruxandrei Custura, incendiate de-o senzualitate subjugătoare, sorbeau cu bucurie aerul în care mânia mamei, indulgentă, neavând nimic spontan şi pocăinţa, numai în parte prefăcută, a tatălui – „el îşi dă în petec doar de două, trei ori pe an, iar mama-l urgiseşte blajin timp de trei sute şaijcinci de zile, trei suteşaijşase în anii bisecţi” – împlineau în ea sentimentul invulnerabil de ocrotire. „Mă iubesc şi nu vom fi străini unul de altul niciodată”.

Ciolănos, cu pielea arsă de vânt, ochii tulburi şi părul răvăşit, Ion Custura izbi de câteva ori cu călcâiele în podele, să-şi potrivească cişmele şi vru să încheie pacea:

— Opt îi plătiţi voi, patru Ocolul silvic Crucea împuşcată, că doar sunt inginer şef.

— Halal inginer şef! i-o întoarse Ruxandra. Dacă se află la judeţ de pozna de ieri, or să te scoale în picioare la toate şedinţele. Untul or să-l scoată din tine.

— Tată, întrebă Maria, mie câţi lăutari o să-mi cânte la nuntă?

— Problema trebuie – o discuţi cu Mircea. În chestiunea asta el şi părintele Cheşereu hotărăsc. Aşa e datina: familia mirelui angajează şi plăteşte lăutarii.

— Deci, aşa merge treaba.

— Da, aşa merge.

— Atunci o să-l oblig să angajeze două tarafuri.

Ruxandra, îndesând cu genunchiul, ca să încuie geamantanul, aruncă, dispreţuitor:

— Mută-ţi gândul. Cheşereu…

— Constantin S. Răducanu, traduse fata, uşor înţepată.

— Mai pe scurt: ţapul de popă, completă Ion Costura.

— Da, e cel mai cărpănos ţap de popă de pe terasa Bărăganului. Maria Custura luă spusele maică-sii ca o jignire personală.

— Zgârciţii au şi ei o parte bună: pun în circulaţie cele mai isteţe zicători şi proverbe. Mă duc să-mi iau rămas bun de la vecine, de la Anica şi de la Voica…

— La Anica poţi să te duci, dar în casa Voichii să nu calci.

— Anica-mi va dărui crenguţe cu gherghine roşii, Voica, un fagure de miere.

— Nu face să-ţi năclăieşti deştele în mierea aia; Voica-i o smintită. Astă toamnă, Vasile Podgoreanu, barbat-su, pentru c-o prinsese, în câteva rânduri, umblând prin marginea pădurii, cu Simion brutarul, a legat-o fedeleş, a tuns-o şi a ras-o în cap cu briciul. Iar ea, în loc să intre în fundul pământului de ruşine, sau să se-nchidă-n mănăstirea maicilor lipovene din Brăila, a doua zi dimineaţa a îmbrăcat rochia cea mai bună şi, hai în staţia din faţa magazinului universal, unde o sută de oameni aşteptau autobuzele pentru Brăila şi Râmnic; şi dă-i fâţâială printre ei, cu căpăţâna cheală, şi plină de scrijelituri, fără să-i pese de râsetele ălora; ce vă holbaţi la mine ca la urs? pe mine, aşa mă vrea bărbatul…

— Un rahat bărbat-su, mârâi Ion Custura. Un tâmpit, o secătură…

— Acum chiar că nu mă poate opri nimeni să mă duc s-o văd. Vai, cât o iubesc, nebuna! În locul ei, la fel aş fi făcut şi eu. Ba nu, eu l-aş fi înjunghiat pe Vasile Podgoreanu. Astă toamnă, Voica vindea struguri, în piaţă, la Brăila, iar Simion, nuci… Fug, fug s-o văd, să-mi spună ea totul.

— Dar nu mai eşti un copil, eşti studentă, se împotrivi Ruxandra. Ce-o să zică lumea?

— Numele meu e Maria Custura. Numele meu şi-al iernii de-afară. Un nume care te apără. Eu şi iarna asta suntem deasupra tuturor suspiciunilor şi răutăţilor.

— Vezi, Ion Custura, spuse Ruxandra, cât de repede prinde exemplul răului?

Veselă, Maria Custura sărută în fugă tâmpla mamei, desprinse o şuviţă rumenă din curcanul abia scos din cuptor şi, mestecând

pofticioasă – „Doamne, tare n-aş vrea să mă fac cât o batoză” – ieşi din odaie în mijlocul cerdacului, încercă o piruetă, admirându-şi coapsele prelungi, mişcările iuţi, armonia lor, apoi, tiptil, deschise uşa spre săliţa transformată de Ion Custura în seră, rupse doi castraveciori de pe vrej, ascunzându-i în buzunar şi coborî în goană scările alunecoase; noroc cu bara de sprijin, învelită în alamă, astfel şi-ar fi jupuit două rânduri de piei de pe spinare. În pragul marcat de o şină de căruţă, un grătar de lemn, un preş îngheţat şi de aşteptarea neîndemânatecă a pădurarului Caragica Nicoară, cojoc învineţit de ger, cu arma de vânătoare pe umăr, se opri, chiuind. Câinii din curte, înotând prin mormanele de zăpadă afanată, veniră să i se urce cu labele de piept şi să-şi frece, linguşitori, boturile pe obrajii ei.

— Domnişoară Meluş, zise încet, Caragica.

— Maria Custura! Meluş mi se spunea când mă legănau în copaie. Şi de ce eşti aşa pământiu la faţă, ai dormit cu falca pe topor?

— Tot veselă ai rămas, domnişoară Meluş, asta-mi place, mă bucură…

— Exaltată şi opulentă ai spus? Ia vezi!

— Ehe, câte urechi şi cozi de iepure ţi-am adus eu când erai mică! Sute. Uite-aşa le azvârleai în aer şi gângureai: zbori codiţă şi întoarce-te cu iepuraşul întreg.

— Nu-mi aduc aminte decât de-un pui de căprioară. Mi l-ai lăsat câteva zile şi într-o noapte mi l-ai furat.

— I-am dat drumu înapoi în lumea lui. Păi, cum altfel!?

Atinsă de-o undă de mângâiere din trecut, Maria Custura continuă jocul.

— Eu ştiu de ce stai mult pe-afară.

— Nu, pentru că ai dinţi de gheaţă şi la căldură ţi se topesc. E povestea noastră de aur.

— Ca şi aia când trei inşi din Bărăgan, Ion şi Meluş Custura, urmaţi de Nicoară Caragica, treceau Dunărea, în nopţile de la începutul lui mai, ca să fure cireşe din Dobrogea. Oboseai şi, la întoarcere, te aşezam într-o găleată de pânză şi te purtam cu rândul. Cel mai mult, însă, îţi plăceau strugurii Alicante pe care, nu ştiu de ce, îi păstrai în foi de tutun. Tare mâncăcioasă mai erai.

— Duhneşti a vin de buturugă! se supără fata.

— Vinul, domnişoară, ţine adăpost de vreme rea întocmai ca o

căruţă cu coviltir.

Maria Custura îl privi, râzând. Pe faţa lui lucea o lumină colindată de aspiraţii dureroase. „Presupun că nu fără temei e trist; îmbătrâneşte”. Şi-l văzu, într-o scăpare de secundă, într-o noapte, din vremuri duse, purtând pe cap o pălărie având înfipte pe boruri zece lumânări aprinse, ca să lumineze ungherul unde patru inşi jucau cărţi. Scoase şi-i dădu un castravecior.

— Trufanda. Mănâncă-l sănătos, dar să nu mă spui lui tata. Şi se strecură în potopul de fulgi rotiţi.

— Domnişoară Custura, îi ceru Caragica, să nu te duci la alergările de cai. Până acum, o iapă şi-a frânt piciorul, doi flăcăi şi le-au scrântit. N-auzi acolo decât înjurături, blesteme, măscări.

— Mă duc la Anica.

— Bine. Dar poate că nici la ea n-ar trebui… Maria Custura se răsuci şi-l privi intens în ochi.

Caragica bolborosi ceva neînţeles şi pătrunse de-a-ndăratelea pe scările ducând în cerdac. Era speriat. „Ce-o fi cu el?” Nările Mariei Custura se lărgiră. Fără să ştie, adulmeca subtilul miros, forţa arogantă a veştilor rele.

— Fratele meu Zaur, spuse Caragica, frângând în ea instinctul alarmant, ăla care te-a învăţat să tragi cu puşca, îţi trimite salutări.

— Mulţumesc, spuse ea, brusc descătuşată şi se întoarse nu în iarna prosperă a Bărăganului, ci în vara de la Neptun, unde Zaur Caragica, epuizat de tristeţe, uscăţiv, dispreţuitor, patrujcinci de ani, zvelt ca o coloană de venin, priveşte Marea, instalat pe un colţ de bancă negeluită, curbată sub apăsarea unui butoiaş cu must şi două coşuri de struguri, la Terasa de luni. (Pe o verandă umbrită de mesteceni, blând *Ouzo, fără rival* un profesor de liceu şlefuia poeme:

AMIAZĂ DE VARĂ

Trece-un cal prin spânzurătoarea luminii, Stăpânul lui rămâne-n şireang, iar în stânga lui Zaur Caragica, într-o rochie de mătase verde şi subţire ca membrana unei meduze, Maria Custura soarbe scânteierea, numai partea ei gitană, subţire şi fosforescentă ca o stea de mare sau ca mărtirisirea unui păcat după care vei jindui mereu, a cântecului *Adios companeros de mi vida,* şi împrejur, vara a căzut bolnavă (se stinge, se stinge,

melancolică şi parcă inutilă, Iluzia), miroase a chilcă, a scrumbii mărunte, a iarbă arsă de păcură, a soldat trecând peste linia ferată, a foişor luminat de berze, a tătăroaică timidă şi lipoveancă mâncând harbuji. Sunt foarte mulţi melci în iarbă şi adie vântul cu iz de răşină caldă, un hoţ de piersici, fugărit de paznicii livezii I.A.S., e huiduit de santinela din turnul grănicerilor de coastă, iar la capătul băncii, opus celui pe care-l ocupă Zaur, o voce molatecă huleşte c.f.r. —ul:

La Lehliu, staţionăm zece minute în loc de unu... la Feteşti, total aiurea, încă zece minute. De ce? Pentru ca mecanicul locomotivei să coboare şi să-i taie o găină nevestei şefului de gară, iar controlorul de bilete să verse în câmpie o pungă de boabe de porumb, mâncare pentru dropii. Neghiobie! Uite – Şi pe un genunchi ascuţit apare un ciorap de bumbac îndopat cu sămânţă de iarbă – asta le place lor, dropiilor, vreau să zic: sămânţă de mohor. Pe toamnă, după ce se scutură buruiana, merită să vii în Dobrogea şi să le ademeneşti; nu aici, unde începe Marea, în stepă, vreau să zic – ce nopţi superbe!

În jurul *Teresei de luni* vile multicolore... Maria Custura, cu faţa irigată de-o plăcere egoistă, se întoarce uşor spre Zaur Caragica şi:

— Nu sunt eu fata aceea, domnule Caragica.

— Fată ca dumneata e datoare să se afle mereu în inima unui scandal. Mai ales în inima unui scandal petrecut la Mare.

— Nu poţi numi scandal faptul că cinci băieţi au dansau cu o fată necunoscută, pe faleză, de la miezul nopţii până în zori.

— Nu cunoşti vârsta a treia şi felul ei de a urî, prefacându-se că apără lumea, liniştea, viaţa. Pe mine nu m-a deranjat nici muzica, în tonalitate maximă, nici chiotele băieţilor. Pentru că eu aşteptam scandalul. Eram curios să văd numai ce formă va îmbrăca, fiindcă de zece ani, în cele două săptămâni de îngăduinţă şi tăcere pe care le petrec, în august, la mare, un incident neînsemnat care ia proporţii alarmante în mintea celor vârstnici, trebuie neapărat să se producă, urmând legea seriilor, a simţurilor căutând descătuşarea din mireasma iodului şi a sării, a speranţelor de înoire. Eu şi câţiva prieteni ai mei considerăm incidentul un snop de pelin care se furişează în planul odăilor noastre, nevăzut, ca să ne umple inima cu arome amare. Dacă cei tineri ne-ar trăda în patima noastră de aventuri, pe care nu mai îndrăznim a le încerca, lăsând timpul să se

scurgă monoton, numai arşiţă, vânt domol, greieri, înfrângerea ierburilor, susurul frunzelor, slueta risipită pe zări a unei corăbii, am rostogoli în suflet, la întoarcerea acasă, o aripă ruptă. Spre cinstea lor, tinerii găsesc totdeauna destulă baligă de cal de Mare ca să sature focul mocnind sub spuza bătrâneţii noastre. Scandalul de aznoapte, mărunt şi în firea lucrurilor, a schimbat culoarea odăilor şi a locatarilor din aceste vile contemplative. O doamnă, care-a omorât un copil cu automobilul şi a scăpat de pedeapsă prin protecţie înaltă cerea, azi dimineaţă, să fie evacuaţi din staţiune toţi băieţii de la şaisprezece ani în sus, alta care-şi înşală soţul cu şoferul acestuia a telefonat la miliţie, somându-l pe comandant să ia măsuri pentru menţinerea ordinei, familiile ale căror băieţi s-au dovedir vinovaţi de hărmălaia iscată, ameninţate cu izolarea sau cu surghiunul, au tăbărât asupra fiilor rătăciţi, să dea în vileag numele fetei şi al hotelului unde locuieşte. Băieţii au refuzat…

— Poate că numele fetei nu se potrivea cu vara. Şi atunci n-are rost să-l dai în vileag.

— Cei cinci au fost trimişi acasă, cu trenul de ora 12,45.

— Mi-ar place să urc în norul ăla care seamănă cu o yolă. Pe trepte de aburi.

— Să trag de sfori şi să-l aduc pe pământ?

— Pentru că, domnule Zaur Caragica, sunt nume care se potrivesc numai cu iarna…

De pildă cu iarna asta, plină mai degrabă de un zbucium solemn decât ameninţător; oricum, turmentată de vântul care lovea, soldăţeşte, uşa de la casa Anichii. Maria Custura izbi cu pumnii în tăblii – vântul buşea mai cu putere – strigă, se ismeni la geam: cucurigu! — sărută pe bot o capră scăpată din şopron, amestecă în picioare zăpada vânătă cu umbrele ei goale, şi, după ce făcu din prispă un câmp de onoare al degeraţilor, descoperi că Anica, stând cu fundul la lume, frământa aluat pentru cozonaci în bucătăria de vară.

— Maria Custura! făcu Anica, uimită, şi braţele ei bălai, cu coatele îngropate, se înălţară deasupra capului. Să nu faci nicio prostie, (tihna odăii se uimise de sine). Mama mă-si de ticălos! Tu eşti fată frumoasă, deşteaptă… să nu plângi.

— Am venit să-mi dai o creangă cu gherghine.

— Vrei să spui că n-ai auzit?

— Ce s-aud?

— Aznoapte, Mircea Răducanu Cheşereu s-a logodit cu Letiţia Oţelea, inginera de la sonde. Grasă şi bogată… Zice pogoane de fân, la Slănic, muntele de sare, două maşini… O să crape mâncând… Astă toamnă, când au jugănit armăsarii de la herghelia Jugara, a băgat în ea o căldare de fudulii.

— Mircea? Nu se poate!

— Da, Mircea!… (Pauză lungă).

Şi se iscă în Maria Custura timp parşiv. Sus, la creasta casei, se năştea ora şapte dimineaţa, răsărea soarele; jos, lângă prag, o pendulă suna orele unsprezece – soarele apunea? Gherghinele, boabe de lut roşu, sania, trecătoarea lupilor…

Prin aprilie, cobora din piemontul Râmnicului spre Brăila o căruţă cu coviltir de rogojini.

Tatăl către fiu:

— Uită-te-n dreapta, lacul Crucea împuşcată. Astă iarnă, în seara de Bobotează, pescarii au scos cu novodul o rusalcă.

VRĂBII-FLUTURE

Umbra zilelor de-atunci nu mai e perfectibilă. Şi totuşi mă recunosc în ele. Iulie. Bunica Tasica şade pe o carpetă scoasă-n curte, cu coatele sprijinite pe două scăunele, mănâncă smochine tescuite şi numără urşi; adică tălmăceşte vise. Alături, îngenunchiată în praf, dada Măcrina, care, noaptea, a visat unşpe îngeri scaldând unşpe mânji albi în vadul Dunării mici.

— Măcrino, pe tine, aznoapte, te-au lătrat câinii. Eu n-am văzut mânz alb în tinereţe, şi tu, hop dintr-odată cu unşpe! Păi nu sunt unşpe mânji albi în toată câmpia. Da-n vis merge; deci, mânji albi, scăldaţi de îngeri de vei visa, înseamnă că intră în portul Brăila vasul cu măsline greceşti.

Dada Măcrina e năpădită de o bucurie năvalnică. Pe vasul ăla lucrează un marinar grec, cu care s-a avut bine, mai demult. De fiecare dată, când vine la Brăila, grecul îi aduce răşină de mestecat.

În dreapra bunicii, pe o rogijină, eu bat un pachet de cărţi de joc şi-ncerc să-mi servesc o chintă regală. Nu izbutesc, o iau de la capăt şi, plin de speranţă, muşc din aerul cald ca dintr-un fagure. În iulie, suculenta luminii atinge punctul din care ţâşnesc rebeliunile. O lumină grea, argintie şi foarte gustoasă pluteşte în coroanele celor trei mesteceni sub care ne-am adăpostit,

singurii din sat, dacă nu chiar în câmpie. Nişte copaci minunaţi mestecenii, dar în comparaţie cu salcâmii se lasă prea uşor învinşi de viaţă. Trag o carte. Valetul de treflă.

— Mamaie, cu cine seamănă grăsunul ăsta?

— Cu frate-tu mai* mic, cu George. Auzi, Măcrino, ieri l-a suit pe frate-su în spinarea câinelui, i-a legat picioarele cu o sfoară şi a luat câinele la bice, vrând să-l facă să se strecoare, cu povară cu tot, printr-o spărtură a gardului livezii.

— Am plătit; m-a croit bunicul cu cârja de frasin.

în clipa aia apare frate-meu George. Este el, de la gât şi până la călcâie, dar capul nu i se vede; capul e ascuns într-o oală cu toartă.

— Mă, strigă mamaia, scoate capul din oală, zevzecule!

— Nu pot. L-am vârât în oală ca să mi se dogească vocea şi acum nu mai pot să-l scot.

— Te ajut eu.

Părăsesc pachetul de cărţi, îl iau de mână pe George şi-l duc lângă peretele casei. Miroase a caş întins pe acoperiş ca să-l dospească soarele. Caşul, înconjurat de mănunchiuri de mărar, are culoarea aluatului pentru cozonaci când îi frământă mama cu braţele goale. Peste o săptămână o s-avem fainã nouă.

— Lasă gâtul moale, îl sfătuiesc pe George şi, brusc, îl izbesc cu capul de perete.

Oala se face ţăndări, fruntea lui George sângerează, dar el râde şi nu-mi dă voie să sfărâm şi buza oalei, care i-a rămas zgardă pe gât. Cedez, cu gândul că, cine ştie, poate mai încolo-l duc în lesă. Mă întorc la cărţi şi trag din pachet un popă; tot de treflă. Îl aşez, la distanţă de-o palmă, în dreapta valetului (locul dintre ei îi este destinat damei, nu?) şi încep să râd: George, la spatele dadei Măcrina, închipuie, călcând pe loc, mersul ei de femeie şchioapă.

— Ce-i cu tine? se răsteşte bunica, te bucuri ca şi cum ar fi spart un rând de geamuri din trupul şcolii.

— Am văzut o vrabie-fluture.

— De-atâta căldură, zice dada Măcrina, omul căpiază ca oaia – şi scoate din buzunarul fără fund al şorţului negru o sticlă de lichior de coacăze.

— Bogdaproste, zice mamaia, iar dada Măcrina, care nu mă are la lingurică, pentru că i-am aşezat două lumânări aprinse la cap, când am găsit-o dormind în cimitir, nu scapă prilejul să mă

beştelească.

— Băiatul ăsta, zice, e soi rău. Alaltăieri, oamenii care treieră grâu la batoza din spatele viei lui Lascu-sanitaru l-au trimis cu căruţa la Dunărea mică să le-aducă un butoi cu apă de băut. S-a întors vârât până la gât în butoi. Dacă puneau mâna pe el…

— Tărăboiul, mamaie, încerc eu să schimb cârma, s-a iscat când au dat de George stând ghemuit pe fundul butoiului şi jucându-se c-o ştiucă.

— George! strigă mamaia, cu mânie prefăcută, căci George-i e mai drag decât mine.

— Nu m-au prins în butoi, mamaie, nu te speria – şi-ncepe să se-mbrobodească în vorbe nepereche, pe care eu le ascult plin de încântare, ca pe nişte unde de sunet fermecat. (Şi nicio adiere nu însufleţeşte căldura!).

Şi George:

— Tocmai când se pregătea să mă înşface de ceafa şi să mă tragă afară de urechi fata lui Neculai Branga, sluga dracului!, soarele a schimbat în aburi alea vreo trei căldări de apă rămasă pe fundul butoiului şi aburul m-a ridicat într-un nor.

Între timp, eu aşez dama de treflă între valet şi popă. Dama asta e fata care-a curs într-o luntre, pe dunărea mică mânând spre Tulcea, la vânzare, cincizeci de butoaie pe care oamenii din satul ei le înecaseră în marginea fluviului, pentru ca apele să le cureţe de mirosul de varză acră. Bunciul, care pe atunci era tânăr, a azvârlit cangea, a tras luntrea la mal, a suit-o pe fată pe un snop de grâu şi-a dus snopul în casă.

— Tot urcându-mă eu la cer, se laudă George, mi-am julit genunchii pe treptele norului.

Năuceală. Ameţeli. Peste lume, stigmatul pelinului. Bat cu deştul cartonul cu chipul popii şi zic:

— Seamănă nemaipomenit cu bunicul. A fost hoţ în tinereţele lui bunicul?

— Cel mai mare. Hoţul hoţilor.

— Şi de ce nu-l arestau?

— Nu-i lăsam eu să-l bage la temniţă. Cu toate că şi pe mine mă furase.

— Nu-i lăsai, se amestecă George, fiindcă te ducea la baluri. Cum era la un bal, pe vremuri, mamaie?

— La bal, oricare băiat care venea să te invite la dans se înclina în faţa ta şi zicea: poftim o floare, domnişoară. Şi din

mână-i ţâşnea o floare pe care n-o avusese acolo.

— Unde-o ţinea?

— Nicăieri.

— Şi atunci?

— Nu mai puneţi atâtea întrebări, sare dada Măcrina, c-o s-ajungeţi spioni, vai de capul vostru! Sau măcar unul din voi o s-ajungă. E-he, ce-o să vă mai ţiuie gloanţele pe la urechi! George, care n-o suferă pe dada Măcrina din ziua când l-a pârât pe Aliuţă Panait-ţiganul pescarilor că le dijmuieşte, noaptea, vârşele înecate în baltă, iar ăştia, făcând pândă, l-au prins şi l-au îndopat cu peşte crud, de-a zăcut ţiganul trei zile pe moarte, necheză tremurat şi începu să cânte, fudul, cântec cu care se ameţeau Fusulache, Şterpelache şi Vili Gâtilici, elevi la un liceu din Brăila şi vecinii noştri:

...Păi, în gură c-o ţigară,

Să tragi chiulul pe la gară.

Păi, asta-i viaţa de elev...

— Încetează! se răsteşte mamaia şi dă-te mai aproape să văd dacă nu miroşi a tutun.

Gura unui copil care a mâncat vreo zece pere din cele vreo câteva sute strânse în lăzi, pentru vânzare, e un complot al miresmelor. Bunica îl sărută, lăsându-i în creştet o pată uleioasă de lichior de coacăze.

— Mamaie, rosteşte George, fericit ca-nşelat-o, azi dimineaţă am întrebat o salcie: cum ţi-a venit în gând să te faci salcie, fetiţo?

— Şi ea ce ţi-a răspuns?

— N-a găsit timp să-mi răspundă, fiindcă sunt prea scund. Cu Petruş le place lor să vorbească.

— Răbdare, o să te lungeşti şi tu în curând. George surâde bucuros, ca şi cum s-ar fi suit cu adevărat la ceruri şi s-ar fi întors de-acolo cu un sac plin cu ştiuci şi cu un braţ de cimbru violet, care-i mâncarea spiriduşilor.

Tăcere albă. Se aude numai sfârâitul deştelor mele, căutând după asul de treflă. Căldura, pulsând flexibil, a mistuit parcă toată vlaga din noi. Capul meu e al unei vrăbii-fluture în care fierbe o bâlbâială încâlcită: zilele astea de vară, năucitoare, se duc grămadă într-o altă vară, necunoscută nouă; oare ce le-or fi spunând despre noi oamenilor cuprinşi în vara aia de neatins cu viaţa?

— Poveşti, rosteşte mamaia, care, fără nicio îndoială, e vrăjitoare. Deodată, din linia cu mori a satului se porni o adiere cu miros amar de lişiţă friptă (se înbuibau ticăloşii de morari.) Păducelul din fundul curţii, slut, strâmb, ţepos, chipul decepţiei, în două vorbe, colcăia de vrăbii-fluture. Zăpuşeala ne sorbise toate simţurile şi intram într-o părăsire confuză. În această zi ca un puf de piersică, zeii mărunţi ai câmpiei, cei cu geniul lacrimei, uneltiră să ne dăruiască un ceas de viaţă măgulitoare.

— Azi, oftă bunica, se împlinesc cincizeci şi cinci de ani de când Petrache a tras cu cangea la mal luntrea în care pluteam spre Tulcea. Pe atunci, uşa casei ăsteia se închidea cu un pui de iepure de câmp şi se deschidea cu un miel; hornul se astupa cu un coş de nuci în care se fuduleau două veveriţe şi-n fiecare geam îşi desfăşura aripile un cocor.

— Tuşă Tasică, strigă de peste gard bătrânul învăţător Chircan.

E cocoţat în hamacul legat între două crengi ale nucului şi-şi face vânt cu pălăria. Scorpia de nevastă-sa se leagănă singură, lungită într-o albie, lălăind o melodie nătângă.

— Mi-au fost jefuiţi cinci butuci de struguri ananas. Dacă nu puneţi joarda pe cei doi pui de lele, o să fac eu să fie amestecaţi şi-n furtul de odoare din biserica satului.

— Cu o încetineală mistică, probabil ca să ne dea timp de repliere, bunica trase spre rogojină o nuia de alun.

Eu şi George, între timp, dispăream în podul cu fan. Printre şipcile peretelui larg, îl vedeam pe armăsarul Talaz îngenunchiat la conovăţ; o nevăstuică-i împletea coama bogată; iată, deci, cine-l dischiseşte în fiecare zi şi noi nu ştiam.

— Ia, mă zgâlţâi George de umăr. Mamaia a dat timpul cu cincizeci şi cinci de ani îndărăt.

Priveam uimit. Un miel alb, ca un sentiment fugar în urma căruia rămâne doar abnegaţia speranţei, deschide uşa casei, un iepure cu două capete, cel din dreapta, înfundat într-un câmp de lucerna, cel din stânga, într-un pepene galben, ieşi fuga din casă pierzându-se în via învăţătorului, înconjurată cu sârmă ghimpată în rânduri dese şi înalte (chiar şi văzduhul de deasupra părea plin de ghimpi), iar în urma lui săltau peste prag, în curte, douăzeci de cocoşi.

— Îi cunoşti? mă întrebă George.

— Drace! îmi scapă o-njurătură, au înviat cocoşii zugrăviţi pe

fundul talerelor de lut şi cei cusuţi cu arnică şi mătase în ştergarele de bumbac.

Sunt mărunţi, vânoşi, uscaţi. În aripile lor, învolburate nu pentru zbor, ci pentru luptă, strălucesc vedenii de curcubeu; învăpăieri albastre, corbii, violete. Ciugulesc din mers boabe de mei împrăştiate pe bătătură şi înaintează în grup compact, conduşi de-o durere severă, de-un avânt inconştient spre a se azvârli, într-o năvală suplă, asupra cocoşului din curte care, lovit pe neaşteptate, se rostogoleşte la pământ, ca dovedit de hultan. Cocoşii cei mici îi smulg cele mai frumoase pene din coadă şi se duc de le înfig într-o ramă de sidef, alcătuind un evantai pe care-l pun în mâinile obosite ale bunicii.

— Lucrul ăsta trebuia să-l facem noi doi, zice George, cu glasul trecut parcă prin vijelia de mătase şi arnici.

îi răspuns altceva.

— Un băiat din Brăila, îi zic, care-a venit la bunicii lui, pe uliţa de la noi, mi-a spus că filipinezii care intră cu vapoarele la Brăila cumpără căţei pe care-i mănâncă.

— O, la, la, se plesneşte George peste frunte, păi domnului Chircan tocmai i-a fătat căţeaua.

Coborâm pe scara din dos a podului şi pornim spre Dunărea mică, să ne scăldăm. Peste creştetele noastre coboară, în ocoale din ce în ce mai mici, două vrăbii-fluture.

Oricât de neperfectibilă, umbra zilei de iulie s-a înscris în noi ca o recucerire a timpului, pe care o datorăm mereu celor bătrâni.

Mergând spre Dunărea mică, George cântă cât îl ţine gura: *Eu (i-am închinat bucuria, Căci în tine m-am încrezut...*

ÎN SEPTEMBRIE

George se oprise în dreptul porţii şi striga:

— Mamă Tudorăă, mamă Tudorăă!

în acelaşi timp întârâta câinele din curte, trăgând pe-un gard c-un ţăruş de scos brâbnduşele.

— Ce-i, mă, afurisitule, se răsti mama Tudora, a dat benga-n tine de nu laşi câinele-n pace?!

— Cine-i benga? vru să ştie George.

— Un drac bălţat.

— Fac cruce cu limba-n cerul gurii şi scap de el. Dar câinele-

ăla-i răguşit rău. Intru în baltă şi-i aduc nişte ouă.

— Păi, da, că gâştele sălbatice ouă-n septembrie!

— Nu ouă?

— Nu. De ce m-ai strigat?

— M-a trimis mamaia Tasica să te-ntreb dacă l-alde matale s-a legat magiunul? La noi fieb cazanele de azi dimineaţă şi nimic, terci.

— Cu ce face bunica focul?

— Cu stuf.

— Să schimbe focul pe lemne.

— Fug să-i spun.

— Las' că-i spui mai târziu. Vino să-ţi arăt pământul fermecat.

— Vrei să mă tragi de urechi, se codi George, fiindcă ţi-am furat din grădină nişte iarbă dulce.

— Mi-ai furat tu nişte căpşuni târzii, dar cu treburile astea ne socotim altădată. Vino.

George se strecură în curte, crăpând poarta, puse la loc zăvorul de lemn şi schiţă un salut uscat spre câine.

— Dacă nu-ţi mai rânjeşti colţii tăi nemernici, când mă trimite bunica să-i cumpăr gaz, ţi-aduc un ou. Îl sparg şi-l bei din palma mea.

Câinele hăpăi o muscă şi puse botul pe labe: învoiala se făcuse. Mulţumit, George porni pe urmele mamei Tudora, pe sub caişii cu frunză galbenă şi intră în livadă. Cunoştea bine locul, fiindcă-l prădase toată vara, începând chiar din săptămâna când se pârguiesc vişinele. Nu mai târziu decât ieri, scobise o groapă sub gard şi târâse în drum o pepenoaică. În aracul ce sprijină perdeaua de mărar atârna un petec din cămaşa lui. „Ce-ar fi să încerc să-l iau?" Făcu un pas, uşurel, spre stânga, dar mama Tudora-l simţi:

— Semnul rău rămâne la locul lui!

Şi el, ca şi cum salcâmii se scărpinau la subţioară:

— Mamă Tudoră, sfinţii din icoane au fund?

— Mă, blestematule, cum de nu se scufundă cărarea sub tine?!

— Aşa zicea nea Aliuţă Panait-ţiganu' când am trecut pe sub geamul lui.

— Uită-te pe baltă!

— Mă uit.

— Ce vezi?

— Văd luna. Parcă-i o şuviţă de slănină. Ştii că-mi vine să râd?

— Şi sub lună ce vezi?

Sub lună, pur şi simplu, cu toate că eram la mijlocul lui septembrie, ningea cu fulgi mari.

— Ninge cu fulgi mari cât o falcă de iepure.

— Mă, tu eşti bolnav la minte?

— Am zis prostii? Am zis iepure, fiindcă fulgii ăia tremură necontenit.

Cu piciorul rupse un dovleac din vrej şi-l împingea către tufele de liliac; cu mâinile nu putea lucra, cu ochii alese cea mai frumoasă gutuie… frumoasă ca luna de miere… ce dracu-o fi aia!?… Tăicuţă, începu să cânte-n gând, susaiul tomnatec e amar, fluturii sunt o otravă pentru leuştean, o să mă gândesc la un peşte albastru, o să încasez o mică chelfaneală… şi, totuşi, de ce ninge când afară e cald?

— Mamă Tudora, ninge fiindcă n-are încotro.

— Cine?

— Un om, un înger, o salcie. Parcă poţi să mai ştii cine ninge şi cine nu în ziua de azi? S-au schimbat lucrurile.

— Faţă de cine?

— Faţă de împrejurări.

— De unde-ţi vin vorbele astea în cap?

— Le visez cu ochii deschişi. Trestioară… Nea Miti Bleandră, cu frate-su Taur şi cu Constantin Milea.

— Şi cu bezmeticul ăla de Ştefan Covache…

— Pe toţi îi ştii matale, mamă Tudoră.

— Sunt nişte haimanale.

— Cei mai buni pescari şi cei dintâi hoţi de cai.

— Îţi place de ei?

George se dădu un pas îndărăt şi, ca un făcut, rupse cu călcâiul un castravete.

— Dacă-mi dai voie, mie nu-mi place decât de bunica şi de matale.

— De mine de ce-ţi place?

— Fiindcă ai grijă ca să miroase a izmă pe-aici.

— Într-o zi o să rup o nuia pe spinarea ta.

— Merit, pe cuvânt de onoare. Sunt un ăla… un mucos nesuferit.

— Nu-i adevărat.

— Nu-i adevărat?

— Nu. Uită-te pe baltă şi spune-mi ce vezi?

— Pleacă berzele. Şi eu m-am prefăcut că ninge. Vrei să le număr.

— Vreau.

George se aşează pe mal, cu picioarele atârnând în chipul gârlei şi ridică mâna spre cer.

— Ele nu pot fi numărate, mamă Tudora.

— Nici nu-i drept să fie numărate. Ar însemna să le urseşti să piară pe drum.

— Hora lor se-ntinde de la răsărit la apus. Stai, dar văd plutind o baltă de buturugă în flăcări.

— Nu, ăla-i pământul fermecat – un plaur mic şi rotund, înconjurat cu stuf, iar în mijlocul lui o pasăre mare, un flaming.

— Eu cred că e chiar inima bălţii.

— Flamingul păzeşte inima bălţii. Şi tu trebuie să mergi să-l prinzi.

— Vrei să-i jumuleşti penele? Nu ţi-l aduc.

— Trebuie să-l am în casă, o noapte, fiindcă inima bălţii se mută după el. Ea bate numai atâta vreme cât simte deasupra pământ fermecat, altfel se usucă şi apele se mută în alte părţi. Vreau să cobor în inima bălţii, să mă scald în boarea ei şi să văd acolo unde o să găsim noi doi o comoară în toamna asta.

— Dacă-i aşa, se bucură George, mâine îl prind, îl îmbrac în cămaşă de borangic şi ţi-l aduc. Îl ascund în cămaşă de borangic, ca să nu-mi ardă ochii…

Şi porni spre poartă.

— Mamaie Tasica, strigă George, întorcându-se în ograda lor, schimbă focul pe lemne. Cele mai bune sunt alea de mesteacăn, când o să mâncăm magiun, la iarnă, ne vin în minte sitarii.

Mamaia Tasica, bătrână, subţirică, mişcându-se iute, ca inima porumbelului speriat, îl luă pe George de ciuf şi-l aşeză pe-un scăunel cu trei picioare, sub valul de viţă de vie ce acoperea peretele casei dinspre baltă. El îi zâmbi fericit şi rămase cu ochii pironiţi la strugurii aurii. „Ce bine-ar fi să fiu eu o mierlă, se gândi, aş da o roată până la plaurul ăla şi mâine-aş şti din ce parte merită să pornesc atacul”. Dar zise altceva:

— Mamaie, zise, uite la scârbele-alea de viespi cum sparg boabele de struguri. Ieri am uitat un căuş cu pere pe masa din curte şi azi dimineaţă le-am găsit pe toate ciuruite de viespi. Şi măcar de-ar da şi ele un strop de miere! Viespea, asta va trebui

s-o ţin minte, este o fiinţă nefolositoare.

— De ce-ai întârziat atât de mult la Tudora? Mi-a trecut os prin os, aşteptându-te.

— Am stat de vorbă cu câinele Tarzan, minţi George.

— Ai tu darul ăla să vorbeşti cu animalele?

— Cu toate jigăniile.

— Şi despre ce-ai vorbit cu Tarzan?

— Despre una, despre alta. De-ale noastre. E un câine deştept, dar nu ştie un lucru – şi nici eu n-am putut să-l lămuresc – nu se ştie dacă o cămaşă de borangic te apără de farmece. Îţi place de el, mamaie, ce-l arde pe suflet? Fugi de-aici, măi Tarzane, i-am zis, mamaia Tasica are o maramă de borangic de înfăşori casa pe la mijloc cu ea şi tot se teme de tunete. Când plouă, intră în odaia din Crivăţ şi stă-n genunchi sub calendarul ortoxod.

— Tunetul e una, farmecele, alta.

— Aşa zicea şi Tarzan.

Vântul susura în frunzele rugului de viţă. Focul suia limbi albastre pe blănile de salcâm, magiunul bolborosea în călduri.

— Mamaie, toate literele din calendarul ortodox sunt roşii ca boabele de mei.

— Numai alea care vestesc sărbătorile.

— Uite ce frumos asfinţeşte soarele, se miră George. Cel mai frumos se vede asfinţitul prin pânză de borangic. Mamaie, îmbrobodeşte-te cu marama, ca să fii din nou tânără, ca o mireasă-n poeniţă.

— Ei, na, că altceva n-am de facurt decât să mă sui în pod să scormonesc în ladă!

„Murgule, căluţul meu, chiui în suflet George, îţi voi da mărgaritate la cină! Vasăzică trâmba aia de borangic acolo e”.

Se ridică, învârti într-o căldare de magiun cu lopăţica de lemn, gustă, dădu din cap mulţumit şi zise, apuncând-o spre Dunărea mică:

— Mă duc s-arunc un maldăr de stuf în luntrea noastră. Cine ştie, poate bunicul o să vrea să iasă la pescuit la noapte.

— Ia te uită ce băiat vrednic, făcu mamaia Tasica, nu-i a bună cu tine!

George trecu în livadă, dar nu mai făcu un singur pas spre gârlă; furişându-se pe sub gard, ieşi în drum prin colţul ăla umbrit de pruni tineri, unde prinsese, astă iarnă, un iepure şi se

strecură în casă prin uşa din faţă. În tindă mirosea a busuioc şi a caise uscate. Potrivi scara oe gura podului şi se caţără cu îndemânare spre lumea de borangic în care avea să înveselească un flaming de purpură. Sus, încremeni. În pod, mângâiat de razele soarelui, dormea somn leneş un pui de leu.

„Va trebui să mă lupt cu el”, îşi spuse băiatul şi încleşta mâna pe briceag, hotărât să-i sară în spinare şi să-i ia beregata. Încet, cu paşi veninoşi, ca şi cum ar fi călcat prin zodii strâmbe, se apropie de puiul de leu. Acesta, simţindu-l, se întinse, plimbându-şi mustăţile şi desfăşurând o coadă lungă şi subţire şi în clipa aia George descoperi că puiul de leu era motanul Cosi al mamei Tudora, venit să bată vânătoare de şoareci în podul casei lor. „Camforu’ mă-ti de vânt năuc”, înjură băiatul, repetând vorbele bunicului, când ieşea la pescuit şi se stârnea din senin vânt neprielnic, te spânzur, măi Cosi, de bagdadie şi-aduc în leasă de porumb sub căciuli de şoricei ca să joace pe călcâie, fericiţi, în vreme ce tu-ţi dai duhul". Se bucură de idee ca de-un ospăţ cu mere coapte-n cuptor. Şi, totuşi, n-o duse la capăt, înhaţă motanul de ceafă şi-l azvârli afară într-o răsuflătoare a podului. Motanul se izbi de-o cucuvea, ghemuită sub sprânceana de lemn de care atârnau nişte struguri puşi la păstrare pentru iarnă şi zburară împreună pe acoperişul de tablă. Jos, în curte, mamaia Tasica-şi făcu cruce, speriată. Bine i-ar fi prins să se afle bătrânul acasă, cu puşca lui cu două ţevi.

în pod, George dsfăcu lada cu colţare de fier şi tăie din trâmba de borangic o fâşie cam cât un ştergar de mare. Se mişca încet şi cu folos. La sfârşit, când închise capacul şi se aşeză pe el, ca să spargă două nuci rătăcite prin buzunare, nu se ştie cum îi veni în minte cuvântul rouruscă, auzit de la un moldovean care băuse nişte rachiu la ei. Rouruscă-i zicea omul ăla valului de iederă curgând pe perete, de la streaşină la temelia casei, rouruscă, zise acum, de trei ori la rând, George, şi dintr-odată, în pod, cooborî un fagure de cer şi într-un colţ al lui o nuia plină cu stele vii, albastre şi mari cât prunele. Numai în vârful nuielii îmbobocise o stea ca o floare de mac – cupă roşie adunată pe-un ochi negru. „Ce semn o fi ăsta, se întreba, de noroc sau de nenoroc?”. Înhaţă nuiaua, coborî din pod şi-o apucă spre gârlă. La vad se întâlni cu o ceată de copii cu care se afla în război, dar ăia nu-l observară şi scăpă necotonogit. „Nuiaua, îşi spuse el, mă acoperă, e vrăjită”. Şi ca să se

convingă de adevăr, azvârli cu un bulgăre în ceafa unui dintre duşmani. Ăla privi înjur aiurit, apoi se repezi cu pumnii în p?; etenii din jur, convins că ei l-au otânjit. George râse şi se sui în luntrea bunicului. Asfinţitul stăruia violet în zarea câmpiei; deasupra bolţii se învăluiau cârduri de raţe şi se iluminau miresme. Lovind rar ca vâslele, băiatul mână luntrea spre pământul fermecat. Stuful tămâia apele. Iar vântul, scornit în gropile malului de sub casa lor, umplea balta cu hohote de aur şi purpură. *Rouruscă,* spuse din nou George, şi în clipa următoare luntrea se izbi de-un grind pe care se aflau patru purcei mâncând peşte. Rupeau în colţi numai crapi burtoşi, bibani, lini, ştiucă. Unul singur mânca fructe sălbatice. Steaua din vârful nuielii sună ca un clopoţel şi toţi purceii se prefăcură în purcei de azur împietrit, iar peştii se reîntrunchipară în formele de-nceput şi lunecară în ape. Luntrea, cu nuiaua înfiptă în cheutoarea lanţului de pe prova, pluti pe cărarea deschisă în stuf, ocoli o insulă cu sălcii plângătoare, se strecură pe un canal strâns între două maluri de tufe de gherghini şi răzbi într-un luciu pe care se clădea înserarea. Valuri line, domolite de patima somnului sau a poveştilor. Sute de plauri se roteau ameţiţi în jurul buturugii în flăcări pe care trona un flaming, păzind inima pământului. Băiatul scoase pânza de borangic şi lovi cu vâsla în undă. Vâsla împietri. Şi din dedesubt izbucni un glas: „împăraţii tătarilor dorm în munţii Altai, pe ei îi cauţi, băiatule?”. „Dă drumu’ vâslei, răspunse George, ca să nu te pocnesc peste botul ăla de vulpe puturoasă!”. Avea alături o nuia cu stele şi nu-i era frică de nimic. Dar în clipa următoare, flamingul ieşi de pe plaurul lui şi, călcând pe două panglici de flacără, porni spre el. Băiatul, înfricoşat, se trase ca într-o groapă în fundul luntrii. Pasărea care păzeşte inima pământului se opri la doi paşi şi-i zise:

— Eu ştiu cum te cheamă şi cine te-a trimis. Dar steaua ta te-a ursit să găseşti singur comoara pe care-o pofteşte şi mama Tudora. Vei da peste ea, după mulţi ani, într-o noapte de aprilie, când ai să arzi zahăr pe plită pentru o fată frumoasă. Va fi într-o noapte când apele Dunării, la Brăila, iau formă de amforă şi se adeveresc cu migdalii vântului amar. Toată lumea se va chinui să înţeleagă de unde curge atâta dragoste, atâta melancolie, atâta colţ de înjurătură neagră. Acum, în Vârful cu dor al apelor, acolo unde-şi scapără amnarul tristeţea, zidit de mâhnire şi din

vuiet lung de plopi bătuţi cu umbră de păsări călătoare, trece, îmbrăcată-n ninsori amăgite, o sanie. Atunci, ape şi ploi se vor împleti într-o stare de maci şi o stare de clopot îngânându-se cu izvoarele austrului. Şi-n rama ferestrei, bogat de singurătate, o să spui: sărutări de mâini prea frumoasei sălcii, să nu mă spuneţi privighetorilor c-am adormit cu tâmpla sprijinită-n lună. Ţine minte, George: începutul din sânge se numeşte aprilie; gâlgâie mirarea sub drum deschis prin mărăcini; se-afundă-n neamul măceşilor, adică din neam în neam de floare, pasărea dulcilor iubiri; plouă cu lotuşi; vin din ocoale de cositor numai clipe fără de egal; inima se zbate ca perechea sitarului împuşcat, azi în zori, de bunicul tău; curcubeul frânge stânjenei.

— Dar mie mi-e frică să mă scald, primăvara, întâmpină George. Un prost a facut-o, i s-au aprins plămânii şi l-a luat benga, cum zice mama Tudora.

— Ei, tu atunci o să umbli atârnat de-un fluture.

— Când mă atârn de fulgi de zăpadă, mă gândesc cum i-au furat caii bunicului la prima ninsoare.

— În acel aprilie, o să te înalţi ca-n dimineaţa când aţi furat caii ălora de-au furat caii bunicului.

— Te cred, pentru că, primăvara, eu mă simt vrednic de dat în păsări, în tufe de cătină, în pelin nou. Păcat că n-o să fie şi frate-miu Petruş aici, el e, acum, la liceu.

— Înfige vâsla-n val, c-am desferecat-o de blesteme.

Zicând flamingul se întoarse pe plaurul lui şi numaidecât se înălţă un porumbel roşu care se năpusti în pieptul băiatului şi se schimbă într-un semn ce închipuie zborul. Se minună şi se întoarse acasă.

Dimineaţa, dând să plece la pescuit, bunicul găsi în fundul luntrei un cuib scris cu numele George: litere mici, subţiri – o boare de argint. Iar vâslele atârnau cu mânerele legate într-o nuia plină de muguri oacheşi.

— O să fie toamnă lungă pe pământul ăsta fermecat, zise bunicul, privind răchitele care scuturau în Dunărea mică picături de soare, ca să îndulcească eternitatea.

ARBORI DE PELIN

Cărau pepeni din câmp, cu căruţa, până la capul podului de peste Buzău, unde venea să-i încarce un camion din Brăila şi să-i ducă la vânzare în Transilvania. Şoferul, fiind plătit la tonă/kilometru numai pe şosea asfaltată, refuza să intre şi pe

drumurile de pământ. Era în zori. Convoiul, alcătuit din cinci căruţe, se mişca încet pe mirişte, de-a lungul bostanei, oprindu-se în dreptul movilelor de pepeni culeşi pe rouă. La fiecare căruţă lucrau doi oameni: unul apuca pepenii din grămadă şi-i azvârlea prin aer, aparent fără efort şi descriind un arc suplu, altul îi prindea, tipărind un şir de mişcări la fel de ordonate, şi-i rânduia în coşul căruţii.

La a treia căruţă munceau Vasile Dumitrescu şi Gheorghică Şerban. Lungit pe doi snopi de ovăz scuturaţi, Traian, băiatul lui Vasile Dumitrescu, cu trupul înviorat de somn, sta tolănir ca într-un nor de vrajă, aşteptând clipa când taică-su şi nea Gheorghică vor face zob un pepene, din neatenţie, ca să le strige: aveţi grijă, domnule, cum degajaţi terenul! Cei doi, însă, nu greşeau. Traian îngusta ochii şi se întreba cu ce seamănă munca lor? „Păi, şi zise, nea Gheorghică, slab şi uscat cum e, tot înălţa ulcioarele de fum şi tata-i descumpănit că nu-s pline cu vin. Cine cunoaşte la pepeni buni, atunci când îi spintecă cu briceagul, se bucură ca şi cum ar deschide o ladă de zestre”. Simţi cum vântul subţire, ridicat mai adineauri de pe Balta Albă, căzuse la pământ. Dispărând, vântul rostea uitarea: „hai, scoateţi-vă din minte ploaia de aznoapte, căci a fost scurtă, ia, acolo, o răpăială de-un sfert de ceas, foarte bună pentru somn”… cu burta plină de basme şi mohorul atârnând de ape proaspete, câmpia se lumina galben în preajma lanurilor de floarea-soarelui.

— Traiane, îl strigă taică-su, hai, sus în căruţă, c-o luăm din loc. Sau n-ai chef să mergi? Dacă vrei să mai dormi, te luăm la al doilea transport.

— Sunt gata, răspunse băiatul, căscând şi o luă agale spre căruţă. Când urcă în coşul ei, deasupra pepenilor, Vasile Dumitrescu îi zise, puţin dispreţuitor:

— Te mişti de parcă-ai avea oase-n burtă. De ce naiba târăşti picioarele goale pe mirişti şi-ţi ţii tenişii atârnaţi de umăr? Eu, când eram soldat la Buzău, flotila 3 informaţii, pădurea de frasin, dădeam trenului avans, la ieşirea din gară, o sută de metri şi până-n trei sute de metri-l prindeam din urmă.

Traian zâmbi, neîncrezător: „asta numai un lup ar putea s-o facă sau unn cerb”.

Vasile Dumitrescu, gras şi impulsiv, dar în fond om cumsecade, îşi născocea, uneori, merite alături cu firea şi înfăţişarea lui. Traian călcase miriştea cu picioarele goale

anume ca să se înţepe la tălpi în cotoarele de pălămidă sau de stuf rămase după coasa orzului şi să se înfurie. „Dacă-mi dă sângele-n talpă, îl snopesc în bătăi pe Savu Ionescu... Ieri s-a plimbat cu Oprina pe baltă, în luntre; la noapte îi înec luntrea la mijlocul apelor”, hotărî el, privind spre căruţa din fruntea convoiului, condusă de tatăl fetei. Traian îi scrisese Oprinei: „înviază fluturii de seara, în rochii spaniole, un vis nespus de drag, vino sub nucul lui moş Neacşu”. Îi trimisese biletul prin om sigur, o aşteptase, şi când colo, Oprina plecase pe baltă cu Savu Ionescu. „O să te pun la casne, Savule! Intrăm sub podul de peste Buzău, unde-i umbra deasă şi răcoare, acolo o să vorbim noi doi... Sunt om civilizat, o să zici, nu mă bat... Nici eu n-aş avea nevoie să sar la bătaie, trebuie să fiu împotriva bătăii, fireşte, dar câteodată, n-ai încotro, eşti obligat să faci tărăboi şi să stâlceşti cu pumnul o mutră nesuferită, să spargi şi să turteşti un nas obraznic. Mai cu seamă când un fals prieten îi scrie Oprinei nerozii de soiul: când te văd, mă simt ca un balcon îngropat în acoperiş însorit, când eşti departe, un păcat adolescentin îmi tremură în fundul sufletului”. Unul din noi doi o să dea de dracu!

— Frumos mai miroase pelinul, dimineaţa, zise nea Gheorghică. Sari jos, Traiane, rupe două smocuri şi pune-le în urechea cailor.

— Mie, uneori, când rup iarbă, se destăinui Vasile Dumitrescu, îmi pare rău că nu sunt cal. Cât de fraged sună iarba plină de rouă când o rupi. Zău c-ar merita, aşa, un ceas, în nopţile de vară, să fim cai.

„Eu aş vrea să fiu câine”, mestecă Traian, neauzit. Ochii i se opriră pe cei doi copii cocoţaţi pe grămada de pepeni din căruţa din faţă. Aveau în jur de şase ani şi purtau amândoi bluze cu smocuri de cireşe imprimate.

— Fraţilor, râse Traian, aţi mâncat frunzele şi-aţi păstrat cireşele? Cei doi se înfundară sub păturile cailor, unde ţineau ascunsă o căciulă cu prune. Cel din stânga îşi adunase picioarele la piept, cel din dreapta, mai leneş, le lăsase dezvelite – adia o boare de zâne, copilul mişca din degete fericit – şi Traian începu, în joacă, să scrie c-o crenguţă de pelin pe tălpile pătrunse de seva ierburilor din câmpie numele duşmanului său.

— Dacă mă gâdili, pân-adorm, zise copilul, înălţând un pic capul, la prânz ţi-aduc un sân de pere văratice.

— Vino, moş Ene şi sărută gene, rosti Traian, făcând rotocoale pe tălpile copilului cu crenguţa de pelin… Cum te cheamă?

— Jenei Jarca…

„Genele lui Jenei Jarca, pe care l-am prins, în vacanţa de iarnă, răsucind ţigări groase din foi de tutun, cu care să momească gâştele, neştiind că ele nu fumează, ca să le smulgă câte-o pană, pentru Savu Ionescu, iar, la rândul lui, Savu să treacă prin stuful bălţii, speriind graurii şi speriind apoi şi vrăbiile de sub streaşină unei case cu obloane mereu închise, să i le dăruiască Oprinei şi ea să întingă una în cerneală şi să scrie, de-a curmezişul biletul pe care i l-am trimis, imnul înfrângerii mele, tot de Savu gândit, nicio îndoială: Simt că desfrunzirea sentimentelor noastre seamănă cu desfolierea pădurilor. Sunt tristă, azi, la despărţire.

Vor fi şi zile mai vesele, îţi promit eu, Jenele Jarca".

Ieşind de pe mirişte, căruţele se înşirară pe drumul din linia viilor. Aici, vântul nu se îngropa de tot în pământ. Păduceii, socul, boziile de pe margini, corzile de viţă de care strugurii, păstrând încă pe boabe picuri de ploaie, se clătinau uşor, legând temeiuri de suspiciune în lumea insectelor. Din sens opus se apropia o droşcă trasă de-un cal roib. În coşul de nuiele împletite, căruia i-ar fi stat bine plin cu fructe, il zăriră pe tânărul învăţător Paraschiv Logofatu. Se ducea să vâneze, pe malul bălţii, soboli şi bizami. Arma, ruptă în două şi vârâtă în husă kaki, o ţinea pe genunchi, la butoniera tunicii verzi, descheiate, înfipsese un mac de grădină, roşu cu fulgerări albe. Încalecă malul cu cel două roţi din dreapta, salută, riidicând mâna stângă, în care nuiaua pentru pişcat calul se prelungea ca o antenă radio, descusu gura într-un zâmbet superior („sunt cel ce-şi moaie mâna în sfera patimilor şi-şi linge deştele cu bucurie”) şi desăvârşi trecerea aceea patetică, silind, când fu în dreptul lui Traian, roibul să se ridice trufaş în două picioare.

— Ai de gând să te împuşti astăzi? în întrebă Traian, rânjind, fiindcă şi învăţătorul îi dădea târcoale Oprinei. Curaj, câine de pripas! îi juli el mândria. Apoi, căindu-şi soarta: „I-o fi promis blăni de vulpe şi ea, proasta, îi cântă romanţe”. Pe urmă îi ieşiră din minte şi droşca şi învăţătorul. Sub salcâmii lui David Necula, tătarul Pamir, angajat la herghelia I.A.S. Făgădaru, bătea toba, în ritm sălbatic, pentru ca mânji să pornească în vadurile Buzăului, la adăpost. Timpanele tobei bubuiau asurzitor. În clipa

următoare, de la un schit dinspre luncile care se pierd către Şiret şi Moldova, răspunseră, cântat, două clopote. Sunetele urcau viguros, ca nişte pui de uliu, la fel de mânioase şi de vinete. Lui Traian îi plăcea mai mult cântecul pe care-l îngânau clopotele, seara. Dimineaţa, tătarul Pamir, care amesteca în ceai bulgăraşi de sue de oaie, le trimitea în ruină, mândru, plin de fantasmele şi volubilitatea unor legi asfinţite, care îi încingeau inima, incapabil însă să le mistuie înţelesul. Dimineaţa rostea plin de dispreţ, la adresa clopotelor: „s-a-ntâlnit terchea-berchea cu treanca-fleanca! plămânii unui om, ştiu bine doctorii treaba asta, dacă-i întinzi bine, pot acoperi un pogon de pământ; din plămânii clopotarului ăluia nenorocit, îl cunosc eu bine, n-ajungi să faci măcar o învelitoare pentru tobă”.

— Mare puşlama, păgânul de tătar! zise nea Gheorghică. Biruie clopotele. Meşter de capcane şi lanţuri, necredinciosul. (Muindu-se). Auzi, Vasile, am văzut, într-o toamnă, o fată de tătar culegând struguri, pe dealurile Dobrogei. O fac din ochi şi-acum şi niciodată n-am să pot s-o uit. Îţi fura minţile de frumoasă ce era. O priveam năuc, şi ea râdea, întruna. Dinţi de zăpadă şi nişte ochi! Nu, n-am mai văzut la nicio femeie ochi ca ăia în care să te-neci şi să-ţi pară bine că mori. Când sunt vesel, vreau să râd ca ea. Nu pot. Pentru că-s bleg şi n-am îndrăznit s-o ating cu mâna. Mi-a fost frică. Suntem proşti, când o fată râde nepotolit ni se pare că-şi bate joc, că ne umileşte. Acum, cine să mai râdă pentru noi, să ne furnice sufletul?! I-am dus cofa cu struguri până la butoaiele în care-i zdrobeau să facă must. De o sută de ori. Eram militar şi, dac-ar fi vrut ea, dezertam. Află, cumnate Vasile, că pe umărul drept simt şi-acum apăsându-mă fundul cofiţei ăleia. La umărul ăsta drept e umăr tătăresc. Ce-om fi avut noi, Vasile, cu tătarii, în vechime?

— Ei cu noi! Invers curge povestea.

— Măi, ce ochi negri!... Ce sprâncene bogate! Şi purta, dacă vrei să mă crezi, broboadă de borangic.

— Nea Gheorghică, îndrăzni Traian, ştii ce-am auzit eu?

— Ia uite-l, trage cu urechea la oamenii în vârstă! Ce-ai auzit?

— Am auzit că, la tătari, cea mai bună mâncare e buza de mânz tocată şi tăvălită prin usturoi sălbatic.

— Ai gustat tu din mâncarea aia?

— Nu.

— Atunci de ce vorbeşti fără socoteală?!

Simulând c-ar vrea să-l pedepsească, Vasile Dumitrescu trosni din bici peste capul lui Traian.

Băiatul tresări, speriat. Dar se stăpâni, silindu-se să pară nepăsător. Arătă spre un viţel din câmpul de mohor şi zise:

— Mama lui, ce sănătos mănâncă!

între timp, în chiliile cerului, logica nopţii se rupse, făcând loc unui răsărit de soare neverosimil. Urmărind succesiunea lentă a culorilor – portocaliu, liliachiu, roşu însângerat – Traian Dumitrescu simţi că e chemat să ia în primire, ca proprietate personală, şi răsăritul soarelui şi generozitatea zilei de vară, pe care să nu le cedeze până la apariţia stelelor. „Deschideţi porţile de lemn, îi venea să strige. Care porţi? Şi cine să iasă din ele?”. Deocamdată, Dumnezeu care, asemeni unui profesor de geografie, ţinuse strânsă sul în mână harta zilei, dădea drumul hărţii să se desfăşoare şi să acopere tabla neagră – a clasei, a lumii – şi luna nu mai fu stăpână nicăieri pe ea, ci numai în tipsiile, în petalele lanurilor de floarea-soarelui; o mie de indicii rotunjeau cuvântul bucurie, nu cuvântul, nu, nu, poleiul unei minuni aşezându-se în caliciul florilor; minunea se petrecea producând odihnă limpede în ierburi şi din ierburi, pe buzele oamenilor: „apucaţi paharul cel mare şi sorbiţi lung şi păstraţi înapoia frunţii toată întinderea verii”. Sonoritatea limpede a faraoancelor, sunând la roţile căruţelor, curgea ca un râu spre toate zările; sforăitul cailor; o tuse; strănutul unei vulpi şi norii ca trupul unor vulpi jupuite de Paraschiv Logofatu; un strigăt în grădinile de zarzavat: desfundaţi canalele, mă; vântul... baba Leanca-nebuna, trecând prin pogoanele de grâu de sămânţă, cu părul alb despletit şi cu o lumânare de negară şi păstăile de măzăriche (dar nu putea fi adevărat, sau putea?). Răsăritul, evoluând cu epilogul său de mari depărtate – înălţare şi moarte, pieire şi izbândă – se risipea încet. Dârele de întuneric luau foc albastru. Din turnuri de val, rostogolindu-se de dincolo de închipuirea vie, de dincolo de orizont, care în câmpia Brăilei e doar un pretext de exaltare, urcau mereu alte pânze-n răspândiri albastre. „Luat în parte, se gândi Traian Dumitrescu, niciun lucru nu are prea multă însemnătate, în faptul dimineţii, însă, toate la un loc alcătuiesc prietenia lungilor zile de vară”. Sfâşiat ca de arşiţă de izvoarele cerului orbitelor de albastru, Traian îşi zise că intensitatea albastră, prin care te-aşteptai să s-arate o corabie („una care cumpără pepeni”) nu poate fi altceva

decât *Dumnezeu în stare topită.* În cazul c-ar exista o asemenea apă pe Pământ, lumea ar intra în ea şi ar trece pe dedesubt, de la un mal la altul, ţinând ochii deschişi. De bună seamă, peştii din ea ştiu să ghicească în palmă, algele respiră fluturi de seară în rochii spaniole…

— Ptruuu? Opriţi. Ho, talane, lăstar de cutră, lasă-mă să-ţi scot căpiţeaua.

— Măi, câte muşte pe rana din greabănul lui, săracul! Unge-i rana cu nişte creolină. Sau cu păcură.

Convoiul oprise la fântâna lui Ilie Ţigănuş să adape caii. Oamenii aprinseseră ţigări. Din Roşioru, tatăl Oprinei, scund, negricios, cu umerii laţi, faţa rotundă, lacomă de petreceri, aduse de la căruţa lui şi pusese la bătaie un căuş de vişine. În curtea lui vişinii scânteiau de rod până toamna târziu. Traian luă cu pumnul şi, sprijinindu-se de scoarţa căruţii lor, spărgea fructele acrişoare în cerul gurii. În faţa stânii din marginea izlazului, de la care venea miros de tizic ars, bălegar şi brânză adunată în scoarţă de brad („ăştia au neamuri în munţii Râmnicului”), nişte copii îngropaseră câinii în nisip şi-i întărâtau, întinzând spre boturile lor negre şi trăgându-l numaidecât înapoi, un iepure prins pe răzoare. O fetiţă călare pe-un berbec, cu palmele încleştate pe coarnele lui ca pe ghidonul bicicletei, încercă, ţipând gâlgâit, să terzească din amorţeală un măgăruş fumegând nevinovăţia posomorâtă, încremenire nepăsătoare, indiferenţă strâmbă. „Degeaba te zbaţi, îi zise-n gând Traian, orice măgar e nătângul domn din apa morţilor ieşit, vasalul bâtei şi frate geamăn cu Savu Ionescu”.

Deodată îl pătrunse glasul adânc al lui din Roşioru.

— Nu, fraţilor, eu cunosc mai bine decât voi ce-i Delta Dunării, zicea tatăl Oprinei. Tu, Gheorghică Şerban, spui că la poligonul de tragere de la Capul Midia soldaţii împuşcau delfini. Soldatul prăpădeşte tot ce-atinge, asta-i meseria lui blestemată. Doar el, din frica noastră a civililor, trăieşte. Pe frica noastră se bizuie meseria lui.

— Îi împuşcau din greşeală. Apoi îi îngropau adânc în nisip, să nu se-mpută plaja. Dar noaptea-i dezgropau unii şi le smulgeau dinţii din falcă, nişte ăia mici, ascuţiţi, să facă din ei coliere pentru muieri. Am văzut pe-acolo şi grămezi de scoici cât gorganele.

— N-ai văzut nimic dacă n-ai văzut sutien cu perle. Dar

Roşioru refuza, dispreţuitor, informaţiile scheletice ale lui Gheorghică Şerban. Trebuie să te duci pe la lacul Sinoe, unde se strecoară el în mare, la Periboina, ca să vezi, nu grămezi, cu munţi de scoici. Acolo vin să moară, nu se ştie de ce, scoicile de neam japonez. Uriaşe. Lucesc în soare ca nişte cetăţi de oase. Eu cunosc Delta bine. Din golful Gloloviţa, de la Jurilovca şi până-n lacul Musura, dincolo de Sulina. Am un văr, într-un sat, pe un grind. Dacă-i furi cuiva luntrea, acolo, e moarte de om. Vărul meu a pierdut o singură dată o luntre, adică o mahună. Cine credeţi că i-a luat-o? Un roi de ţânţari. În mahună era o doamnă de la Bucureşti, făcea baie în apa limpede, scoasă de pe fundul Dunării cu găleata. Vezi, ea nu ştia să-noate. Ţânţarii au împins-o până la un ostrov pierdut între trestii şi i-au supt tot sângele, un ospăţ pe cinste. Acum două săptămâni am fost la văr-meu, şi-a măritat fata. La masă, carne de căprioară, fugărită de lupi. De unde? îl întreb. Păi, zice, o căprioară fugărită de lupi a sărit în mahalaua mea, ca să se salveze, dar şi-a rupt toate oasele. A fost o nuntă ca-n poveşti. Asemenea nuntă am să trântesc eu în sat la noi, când mi-oi mărita fata.

— Nu-i prea devreme să te gândeşti la nuntă? Fata…

— Ehe, fata a trecut într-a douăşpea. Intr-un an, adică la toamna ailaltă, gata, o mărit. Dac-o ţii prea mult în casă, fata rupe malul. Ştii ce obicei frumos au în satul ăla de pe grind? În ziua nunţii o suie pe mireasă într-o lectica, adică într-un pat de baldachin şi opt flăcăi poartă lectica prin sat pe umeri. Pe lectică, un cocoş cu aripile desfăcute, semn că tinereţea fetei a trecut…

Când porniră din nou la drum, Traian se instala în căruţă, cu picioarele atârnând peste fundatoare. În timp ce soarele, îndemânatec şi cu experienţă, urca dogorind pe cer, în sufletul băiatului se prelingea o tristeţe lăcrimată, între hotarele căreia însă durerea nu-şi lăsa spinii întru ucenicie. Cu umerii parcă dintr-odată mai înguşti, cu părul negru, tuns şi ameţit cu pieptenele să crească în vârtejuri, Traian înghiţea otrava predestinată inconştienţei, adică vârstei de şaisprezece-şaptisprezece ani. „Dac-aş fi avut acum nouăşpe sau douj de ani, fiindcă ştiu, sunt ursit să iubesc doar o singură dată în viaţă, iar toamna ailaltă încă nu voi fi împlinit optşpe şi voi fi numai într-a douşpea!”… Nu isprăvi. Într-un crâng de plopi, lângă dunele de nisip înaintând dinspre baltă în câmpie, zări,

lunecând, silueta unei fete. Purtând o rochie roşie, cu guler galben, ea se furişă ca o umbră întremându-se din trecerea fulgurantă a unui nor prin faţa soarelui, în desişul de mlajă, care-o şi înghiţi, lăsând să plutească, ici şi colo, peste coama valurilor de nuiele o fâlfâire portocalie. „Oprina!” îşi zise Traian, însă fata dispăruse, lăsându-i pe retină doar o dungă de galben clorotic, galbenul crinului de policioară, rupt şi uitat sub o lampă aprinsă.

La prima casă din sat – geamalâc legat cu plumb, scară exterioară de lemn vopsit albastru ducând în pridvor – Tudora Lupaşcu, sora lui Vasile, le ieşi în faţă, pe buza şanţului în care ploaia aşternuse polog de mere şi caise din pomii ce mărgineau curtea şi, frecându-şi mâinile, dădu drumu unui potop de cuvinte, care-i săreau de pe buzele mult prea subţiri pentru faţa lătăreaţă, ca boabele de porumb pe o plită încinsă:

— Frate Vasile şi cumnate Gheorghică, opriţi niţel căruţa şi intraţi în curte să vedeţi ce nici prin cap nu v-a trăsnit de când sunteţi pe faţa pământului!

„Bunicul”, tresări, înfiorat băiatul. Şi alunecă din căruţă cu mişcări fluide.

Bătrânul Marin Dumitrescu, în cămaşă albă de bumbac, cu pantaloni de în şi pălărie de pai de orez, şedea pe un colţ al ulucului de zdrobit strugurii rezemat de peretele bucătăriei de vară şi prefira între degetele noduroase un şir de mătănii de chihlimbar. Cu bărbia în piept, pielea feţei căzută şi moleşită, asculta, căsnindu-se să se înfurie şi neizbutind, cum Tudora îl pâra fiului Vasile şi ginerelui Gheorghică, opriţi la piciorul scării albastre, că, pentru a treia oară în vara asta („a doua”, numără, drept, în gândul lui bătrânul) şi-a cheltuit pensia de cantonier ca să-i cumpere babei Codina ca-ra-me-le, bom-boa-neee, lan-ter-nă, ţuică în-dul-ci-tă, şter-ga-re de moar-tee…

— Iar acum vrea să se mute la ea. L-am prins când îşi strângea lucrurile.

Tudora intră în bucătărie şi se întoarse cu două geamantane din pai de orez, de o seamă cu pălăria bătrânului.

— Te poticneşti, tată, improviza Dumitrescu o dojana.

— Spune-i soră-tii să tacă, îmi sparge urechile.

— Te poticneşti rău de tot.

— Nu acum, în tinereţe m-am poticnit. O iubeam pe Codina şi m-am însurat cu Smaranda, Codina n-avea pământ.

— Ţi s-au dogit creierii, se răsti Tudora Lupaşcu.

— Tudora, se rugă, nea Gheorghică, stai niţel…

— Când m-am întors din primul război mondial, zise bătrânul, se jucau aici, în poarta casei, vreo cinşpe copii. Nu intra, zise Smaranda, uită-te la ăştia şi arată-l pe-al tău, care s-a născut după ce-ai plecat pe front. Mă uit roată şi zic: fata asta, şi-o scot din cerc pe Tudora. Poate c-ar fi trebuit să arăt cu deştul pe altcineva.

— Tată, reluă Vasile Dumitrescu, dacă nu vii iar la mintea proaspătă…

— Te punem în lanţuri, completă femeia.

— Doamne, gemu bătrânul, ce ostenit sunt! Ce ostenit… Ce ostenit…

— Traiane, zise Gheorghică Şerban, adu-i doi pepeni. I-ai mai de la fundul căruţii, să fie reci. (Şi continuă, înapoindu-se în drum cu Vasile Dumitrescu). Ce repede l-ai înfrânt. Nu ţi se pare ciudat?

— Dragostea, răspunse Vasile Dumitrescu, e o taină mare numai la tinereţe…

Rămas în curtea Tudorei Lupaşcu, Traian se simţi dintr-odată răpus de căldura zilei, epuizată de înţelesuri. Puse pepenii, câte unul, fără gânduri compensatorii – pace, bucurie, îngăduinţă – (mai apoi se mirase şi el de ce procedase astfel!?) pe geamantanele de pai de orez şi urcă pe scară, oprindu-se în dreptul mezaninului. În petecul de vie din jurul casei, mişcată de boarea subţire a dimineţii, o elice-şi izbea paletele de lemn de o tablă atârnată pe o grindă deasupra ei, şi izgonea graurii.

— Cine seamănă zgomote, vara, are vin cât îi trebuie, iarna.

Bunicul urcase lângă Traian. Se luară de mână şi se aşezară pe aceeaşi treaptă. Ziua de iulie, ca zvâcnire prelungă a eternităţii, trăia răspândită în miresme, toate suprapuse în plan orizontal: caprifoiul tămâios, mohorul amar, iarba neagră cu duh de arşiţă, rotunjoara cu arome de lămâie, iasomia adâncind simţurile cu irealitatea desăvârşită, cu gesticulaţia fluturilor albi, roşii, liliachii, toţi în rochii spaniole. Cei doi şedeau tăcuţi, cu spatele la lume. Cu privirea visătoare pierdută-n spaţii imense – şi erau singurele tipsii din toate lanurile de floarea-soarelui acoperind câmpia Brăilei, cu frunza înălţată nu spre discul luminos, din mijlocul bolţii, ci întoarse spre locul unde el avea să asfinţească, spre depărtări vlăguite de disperări şi suferinţă.

Pentru că, iată ce gândi Traian Dumitrescu: „noi amândoi suntem, în toată câmpia asta de necuprins, două fiinţe neprotejate de timp la clipa potrivită; suntem doi arbori de pelin scuturaţi, doi arbori pitici şi amari, dar are rost? nu, n-are nici-un rost; nici-un rost, pelinul doarme, pelinul tânăr, pelinul, pelinul peste zare…”

ROUĂ PENTRU SĂNII

Pentru că, ieri, am scăpătat într-o copcă a Dunării, şi m-am întors acasă cu hainele atârnând sloi pe mine, astăzi n-am voie să părăsesc odaia, stau şi sparg cu ochii duşumelele, poate-oi da de cepul ăla ascuns pe care, trăgându-l afară, laşi să pătrundă-n casă o bărcuţă de aramă şi o vâslă mică de argint. Bunica Trufaşiţa, cocoţată-n vârful patului, caută să afle-n bobi ce soartă-l pândeşte pe tata, plecat de cu noapte la Brăila, în interes de serviciu (tata e contabil), mama visează peste o pagină de revistă înfăţişând două mori de vânt din Dobrogea, iar Zinca, nevasta lui frate-miu George şi învăţătoarea mea, gătită cu un cojocel de Bucovina, mănâncă bucăţi de fagure, mestecând tacticos, parc-ar plimba prin gură mană cerească. Ştiu ce-i cu ea: vrea să-mi facă poftă, să-i cer să-mi dea şi mie, ea să-mi dea şi eu s-o iert pentru zilele când vine-acasă, spunând: Filip cel oacheş iar a luat-o razna, azi ne-a plasat la toţi învăţătorii câte-o bufniţă-n sertarul catedrei. Vai de sufletul lui George câte-o să tragă cu ea! Peste vreun an, cel mult doi, parcă-l aud plângându-şi viaţa: iarnă grea, femeie rea, soba scoate fum, în pod face opturi ştreangul. Aşa că n-am nevoie de mierea ei, ceea ce mi-ar trebui mie acum sunt patru puiandri de lup pe care să-i înham la sanie şi să ies, tras de ei, la fântâni, când se-aduc caii la adăpat. Aud nechezaturile cailor şi urletele flăcăilor, năvălindu-mi în urechi, lupii muşcă… Dar mă opresc lângă prag şi-n odaie intră bunicul Tanislav, care-i agronom la pensie. Strângând în dinţi pipa îndopată cu tutun olandez, azvârle minănui şi tuturor:

— Afurisită vreme, îţi bagă boala-n oase.

— Nu cumva stă să ningă din nou? întreb eu cu răsuflarea tăiată, -încă nu, dar când te uiţi în crivăţ, vine mărunt la coada ochiului. Mâine o să fi lumea ta.

— Ehe, zic, înseamnă că ţigăncile din Pitulaţi şi-au dat ţâţele

să le sugă berbecii.

Jart!

Trufaşiţa m-a plesnit. Bulboana aia de carne grasă revărsată peste un pogon de mătrăgună. Se cunoaşte după mirosul săpunului. Trufaşiţa se spală numai cu lacrimă de tămâioară şi când dă, usucă, zvântă, sleieşte, bagă miriştea sub brazdă. Cred că-n clipa asta am un bot de biban prins în undiţă. Dar nu mă tăvălesc în saramura unui geamăt, nu-i fac eu bucuria asta, o să mă frec c-o nucă de trandafir şi-o să-mi treacă. Deci împrumut o mutră fericită. Sunt fericit că şi inima Trufaşiţei, care tânjea după răzbunare, fiindcă-am facut-o pe surdul când m-a rugat, ieri, să dau o fugă până-n marginea ailaltă a satului şi să-i aduc ochelarii uitaţi la doamna căpitan Zamfir, pluteşte acum înveluită în ştergar de în prin ostroave de biserici.

Dar nu pot să nu observ cu mâhnire şi c-un pic de deznădede că nimeni nu se ridică în apărarea celor obijduiţi: mama, care-i în păducel topindu-se în cearcănele stepei, îşi spune, mai mult ca sigur, că ceea ce-a auzit n-a fost decât o bufnitură de vânt în apele morilor, fiindcă socoteşte că cele două scatoalce reprezintă preţul minimal pentru farfuria ornamentală care i-a dispărut de pe peretele odăii (pesemne că ea gândeşte că poţi căra iedului din staul boabe de mei pe muchia satârului!), iar bunicul Tanislav, cu faţa roşie şi vânătă, în cizme lungi şi noi şi purtând un costum de catifea, priveşte în grădină, n-a văzut, n-a auzit, petecul de grâu verde aburind ca norocul pământului de sub zăpadă. Ţin la el, fiindcă, vreme de două săptămâni, s-a jucat strâmb cu dalta pe fruntea dulapului, dând la iveală nişte struguri de lemn pe care, când îi bate luna prin geam, îţi vine să te scoli şi să-i mănânci, dar pentru că-i e teamă să-mi ia partea în faţa Trufaşiţei, n-o să-l ajut în veci să găsească ascunzătoarea greierului care nu îl lasă să doarmă. Nu e bine să faci bine omului! Astă toamnă, combinând nişte culori ca să fac un basm, am descoperit că nimic nu odihneşte ochiul mai înalt decât nişte piersici răspândite pe-o fâşie de catifea albastră. Prin urmare, l-aş fi putut lăsa fără o mânecă de haină – şi el tace! Ba nu, ca să schimbe aerul ăla plesnind de ura mea scoate pipa din gură şi târăşte o şuviţă de fum pe sub nasul Zincăi.

— Totul e închis astăzi, şi cerul şi inima Trufaşiţei şi gura Zincuţei şi Finlanda şi telepatia…

Aiureli de oblon uitat deschis pe vreme de viscol. Sau

ageamiu din tată-n fiu, cum spuneam noi când un pescar prins de furtună pe Dunăre nu se pricepea să-şi scoată barca la mal.

Zinca surâde, parcă-o gâdilă la subţiori. E măruntă, ca prevestirea unui cântec – aş pune mâna-n foc că o tobă bate ritmul unui tangou în capul ei chiar şi când doarme – şi poartă trei şiruri de mărgele de chihlimbar. Soarbe fumul din pipa de porţelan şi deodată o văd cum păleşte, ochii i se lărgesc, sticloşi, buzele groase, se întind livide, gâtul i se înmoaie, ca frânt şi cade moale pe braţul scaunului – a leşinat.

— Dumnezeule! face bunicul, îngrozit şi scapă pipa din mână.

— Dumnezeule! strig şi eu, ai ucis-o!

Cât ai clipi, se răstoarnă lumea. Mama zboară de la masă, ia tâmplele Zincăi în palme şi strigă să-i aducem oţet aromat. Trufăşiţa deschide fereastra spre fluviu şi strigă s-aruncăm zahăr pe plită. Alerg prin odăi ca mânat de la spate cu nuiaua şi pentru că nu vreau să moară Zinca, în timp ce gonesc, izbindu-mă mereu de bunicul Tanislav, care-a înţepenit în mijlocul odăii, ocărând întunericul olandez, mă jur să nu mai ologesc iepurii cu ciomagul şi să nu mai fur gutuile ascunse în sacul cu grâu din hambar. Spre-a întări legământul iau şi sărut mâna Trufâşiţei, uitând că leacul botului de biban crescut în urma scatoalcelor primite pe neaşteptate e o nucă de trandafir. Ea nu apreciază gestul, urlă după o toporişca cu care să spargă nenorocita aia de pipă de porţelan şi face asta cu o furie crescândă, fiindc-a desluşit pe hainele bunicului Tanislav şi miros de scrumbie, pe care zadarnic încearcă el să-l alunge sfărâmând în mâini legătura de pelin mai adineauri vârâtă după icoană.

În timp, însă, Zinca, în mâinile mamei şi-a revenit; suspinând cere apă. Bunicul Tanislav înnădeşte vorba cu voinţă moale, pătrunsă de supunere, despre un pepene cu codiţa ceruită şi miezul lui care trebuie să fie acum mai frumos decât un fazan.

Stau şi mă minunez de bunicul Tanislav: cum de-a uitat că peştele rău nu se prinde cu obiceiuri dulci!? în loc să facă un pas şi să dispară prin uşa deschisă izbăvitor, el cotrobăie în capcanele celui mai arţăgos vânător şi nimereşte cu mâna drept în gura lupului.

— Ce te uiţi la mine ca un golan de răţoi căzut din cârd? Ieşi afară!

La strigătul Trufaşiţei, malul Dunării se îmbolnăveşte cu moartea şi două râuri de clopote hodorogesc prin zăpadă. Dacă

tata ar fi acasă, ar spune: Pustiu. Albatroşii. Nisip. Mersi, mamaie. În locul tatei am rămas eu, şi nu ştiu de ce – poate pentru că mă mancă pielea – cuget cu glas tare:

— Degeaba baţi pisica-n casă dacă nu-i buşeşti una-n fund şi când iese pe uşă.

Trufaşiţa dă să-mi spargă-n cap pipa de porţelan, dar încremeneşte cu mâna-n sus, fiindcă la spatele ei Zinca a rostit, uimită:

— Mamă, a mişcat! Mă loveşte cu picioruşele.

Pe dată, mama şi Trufaşiţa o înconjoară, râzând, o sărută, o mângâie, o dezmiardă. Pe când femeile se ospătească cu farmecul vorbelor Zincăi, bunicul Tanislav ia uşor pipa abandonată de Trufaşiţa pe brâul sobei de teracotă, o strecoară în buzunar şi-mi arată cu mâna fumul urcând din hornul vecinilor. Fum negru de cărbune, se furişează în văzduh fără să se destrame, zvelt ca pisoiul meu Alfons, care mănâncă obleţii fără cap, exact cum face Trufăşiţa.

În clipa asta, adus în căderea serii, în odaie intră frate-miu George. Înalt, puternic şi vesel ca un vânt tânăr şi zornăitor, mă apucă de după umeri şi-mi răsuceşte păru-n creştetul capului.

— Ia spune-mi Filip cel oacheş când eşti pedepsit respiri de la Est spre Vest sau de la Nord spre Sud?

„Ia să-mi ţin eu firea, hotărăsc, şi să-mi aleg cuvintele cu grijă”.

— O să ne jucăm, frumos la vară, îl anunţ şi arăt spre Zinca. George se apropie de Zinca, o priveşte fix, înţelege, faţa i se luminează, trupul i se clatină. Dacă cineva, acum, ar trage cu arma-n el, George ar ridica mâna blând şi-ar abate glonţul spre grindă.

— Unde-ai umblat? îl întreabă Zinca.

— Am fost să văd câinii lui Tudor Paliu. George e veterinar:

— Erau bolnavi?

— Nu – sunt numai trişti. Tudor Paliu m-a chemat să le citesc în ochi.

— Ce-ai văzut în ei?

— În ochii primului, l-am văzut pe părintele Vârtopeanu, bătându-se în harapnice cu călugărul ăla din Dobrogea pe care-l cheamă ori de câte ori se simte ispitit de diavol.

— Erau băuţi?

— Nu ştiu. Vinul nu se arată în ochii câinilor. Numai strugurii.

— Da, aprobă Zinca, aşa este, câinii se prind în lanţuri doar la vie, niciodată la cramă.

— În ochii celui de-al doilea am văzut-o pe colega ta Jenica şi pe bărbat-su Lucian.

— Jenico, dă-mi o sută de lei să merg la bodegă. Jenica arunca grăunţe la găini: pui, pui, pui.

— Jenico, dă-mi o sută de lei. Jenica mult mai apăsat: pui, pui, pui.

— Jenico!

— Pui, pui, pui.

Lucian a înhăţat toporişca şi-a început să reteze capetele găinilor. Jenica a năvălit în casă şi s-a-ntors cu una, două, trei, patru sute de lei.

— A mai fost şi al treilea câine?

— Ultimul. În ochii ăstuia am văzut-o pe ţiganca lui Rudolf-moraru, discutând cu doctorul cel nou.

— Eşti căsătorită?

— Nu.

— Atunci ai cui sunt copii?

— Ai omului meu.

— Şi ăla din burtă?

— Tot al lui.

— Mai ai şi alţii?

— Mai am doi.

— Totai lui?

— Tot.

— Lucrează?

— Omu’ meu? Da. E mecanic de moară.

— Îţi dă leafa?

— Toată.

— Şi de ce nu vă căsătoriţi?

— Dacă nu-mi e simpatic!…

La cină, toţi ai casei primesc câte-un pahar cu vin roşu. Eu sunt sărit. Trufaşiţa susţine că pot să dorm foarte bine, bând doar apă din Dunăre. Inima ei duioasă!

Ca să nu-i dau prilejul de-a-mi răsuci săgeata-n carne, îmi potrivesc coatele pe masă şi bărbia-n pumn şi privesc cu destulă nepăsare fluturii ce prind chip pe buza paharului. Iar când bunicul Tanislav iese pe verandă să-şi fumeze pipa plec după el.

— Ninge, rosteşte bunicul Tanislav, simţindu-mă alături.
— Altfel se spune.
— Ei, cum altfel?
— Cade rouă pentru sănii, aşa se spune.

El râde mărunt şi slobozeşte trâmbe de fum. „De ce-o fi leşinat Zinca?! mă întreb. Tutunul ăsta olandez miroase-al dracului de plăcut”.

ALĂTURI SE JOACĂ BILIARD

în braseria Riegler, situată la odihna drumului de urcă din Sinaia spre castelui Peleş, arhitectul George Filipescu, având în faţă un ceainic cu vin roşu fiert cu scorţişoară, îl aştepta pe bătrânul Artur Dragomir, vechi prieten al familiei, care, înghesuit de lipsuri, îi propusese, telefonic, ca în schimbul sumei de zece mii de lei să-i divulge numele adevăratului său tată. Surprins de faptul c-a putut trăi în minciună vreme de treizeci şi cinci de ani, George acceptase. Acum, gusta vinul şi asculta îngândurat cântecul comandat de o fată, cea de-a doua clientă din local, la tonomat: Aimez-moi, mon amour, aimez-moi… Cântăreţul, mai mult ca sigur Aznavour, îţi smulgea cămaşa ca s-o schimbe într-un curcubeu al tinereţii şi-ţi lăsa, ca să te-nveleşti, o flacără dogorând de dor. Dincolo de geam, pe toată valea Peleşului, ningea. Ca o rupere de mari tăceri căzând. Din salonul de biliard s-auzea pocnetul bilelor de fildeş; două ţăcăniri armonios închegate: carambol. George surâse, unchiul Artur are un descântec aparte pentru bila roşie:

Bilă roşie de mărgean, neieşită la Ocean.…. Era un om ciudat, bătrânul. La moartea mamei lui George, în semn de consolare, îi dăruise acestuia colecţia lui de fluturi. Sute de exemplare, multe exotice.

„Ninge fabulos şi mi se va dezvălui Adevărul. Nu-mi pare rău de bani, spargerea secretului merită acelaşi preţ ca şi Tăcerea”.

în consens cu aşteptatea lui înfrigurată, pe platanul tonomatului urcase alt disc:

Prea multă iubire ne smulge carnea Ce Dunăre neagră! Şi eu nu ştiu să înot, Sunt o corabie de hârtie Şi fluviul curge numai în susy Ce nepricepută corabie!

— Admir bucuria cu care asculţi cântecele ce se potrivesc cu tristeţea ninsorilor vechi. Socotesc însă că textierul putea să fie mai scurt: tu eşti mai mare decât moartea, mă ucizi, dar ştii să mă şi înviezi; atât.

Scund, într-o scurtă cu guler de lutru, Artur Dragomir luă loc pe scaunul din faţa lui George, smulse mâinile din încătuşarea mănuşilor îngheţate, slujindu-se de dinţii mici, deşi, puternici, ciuli urechile la pocnetul bilelor, întinerind de plăcere pe măsură ce jucătorii nevăzuţi, înmulţeau numărul loviturilor în plin, şi rosti din nou, rotind ochii mici, sfredelitori, gălbui:

— Sunt în luptă, acolo, doi aşi ai tacului. Să nu joci niciodată, George, cu bila albă. Pe ea s-au curăţat toţi prietenii mei. Bila e cu bob de piper, p-aia s-o alegi. Să nu te laşi sedus de paloarea târfei albe. Ştii cum o cânta colonelul Dan Vinhoverte?

Mi-ai smintit oasele şi m-ai lăsat fără aur, rostogolirea mea de argint.

Iar te mint
Şi tu iar vei învia
Ieşi din drumuri de nenoroc
Piaza mea bună
Piaza mea rea…

— Eu, fetiţo, îi strigă ospătăriţei, vreau ţuică fiartă. În ulcică de lut, cu patru ceşti de teracotă în preajmă… Gust din toate. Aşa-mi place mie: să fie bucuria largă.

— Domnule Dragomir, mă schimb, am fost de noapte.

— Eva, se îmbufna Artur Dragomir, *făcând mutră.* Evuşca! Am zis: patru ceşcuţe de lut rotunde şi botoase.

— Aznoapte, zise fata, care se vedea că nu mai poate ţine povestea numai pentru ea, domnu’ Dragomir, aznoapte, când nu mai erau decât vreo câţiva clienţi, ca acum, pe la trei dimineaţa, au venit lupii.

— Aici?! făcu, neîncrezător, George Filipescu.

— Nu, jos în drum, lângă peretele de gheaţă. Erau cinşpe, i-am numărat şi erau sătui, fiindcă se jucau, îi puneau pe cei mai mici să suie peretele de gheaţă, ăia s-aruncau, zrepţănau cu ghearele peretele ca sticla şi cădeau mototol în spinarea celor bătrâni. Era o hârjoană a lor şi, poate nu vreţi să mă credeţi, lupii bătrâni se tăvăleau de râs când le cădeau puiandrii în cârcă. Râdeau, zău. Şi ningea fin, fin. Bogdaproste, doamne, că nu s-a nimerit vreun client întârziat.

— Cele mai ale naibii poveşti, dragul meu George, sunt poveştile cu lupi. Fiarele, când sunt crude, când sunt simpatice foc. Împăratul cu coroană de solzi de ştiucă – astea-s poveşti cu lupi. Dar Vinhoverte, care avea cel mai important rastel de pipe

şi cea mai strălucitoare panoplie de florete şi pumnale, s-a bătut o juma de noapte cu doi lupi înfometaţi. Avea sub ordine un regiment la Câmpulung-Muscel, şi când l-au atacat lupii venea din comuna Bughea de Jos, de la o amantă. I-a dărâmat cu pumnalul de argint, dăruit de mareşalul Antonescu.

— Mi-l amintesc prea puţin, zise George Filipescu – şi faţa lui era răsturnarea argintiu-brumată a frunzei de tei sub briza Mării: era frumos, acum (de cele mai multe ori se înfăţişa dur) un îndrăgostit de vechea lume, frumos ca un proscris.

— Dragă George, Dan Vinhoverte era întâi de toate un poet. Mulţumesc, Evuşca… pfuuu, rachiul e din Argeş. Dă-mi degetul pentru topaze ca să ţi-l sărut. Ştii tu cine sunt eu, Evuşca?

Sunt împăratul vântului de seară Sunt singur înapoia mea Şi într-o strună de viară. Mă izbucnesc de doi mesteceni… Uite din ăia de colo: ce învolburaţi!

O cuprinse de după umeri şi schiţă câţiva paşi de dans, alternând dorinţa lui vulgară cu avansuri argheziene:

Vai tramvai cu caifrumosşi.
Niciodată nu miroşi
A trestii şi chiparoşi?
Sunt chip zidit în câmp cu sănii
Lângă fântână cu pelin.
Ca să mă ningă, ningă, ningă
Şi luna martie cu vin.
Eva! Evuşca!
Eu cu voi, şi voi cu lupii,
Hau, hau, iubirea mea… Unchiule Artur, îl întrerupse George, vizibil jenat, suntem aici pentru un lucru mult prea important ca să ne ţinem de şotii. Eu – şi era înalt, suplu, ochi de înţelept, ton cuprins de porunci înspăimântate vreau să întrerupem jocul ăsta care te avantajează. Hai să facem un pas, fără să ne-mpiedicăm pe deasupra maldărului de sute din buzunarul meu.

— Dimpotrivă, George, dimpotrivă. Ştii ultima prostie a lui Dan Vinhoverte? ei, bine, noteaz-o pe breloc.

Zice:

Fură-mi timpul din trup Şi lasă-mi credinţa că te vei întoarce… Tu, privighetoarea minciunii… Nu-i aşa că era caraghios? Ofiţer, ce vrei! Cu toate ale lui, îşi iubea nevasta ca un nesăbuit… Eu ştiu ce-i în capul tău, acum. În capul tău, îţi zici: eu, în orice situaţie, i-aş fi dat unchiului Dragomir zece mii de lei. Nu găseai

forma, aşa-i!? Ei, la asta m-am gândit eu: să-ţi ofer forma; acceptabilă pentru amândoi, băiete.

— Deci tatăl meu a fost colonelul Vinhoverte.

— Vai, vai! Cum poţi gândi una ca asta!? Vinhoverte era ceea ce noi, bătrânii, numim o supă de bere. Sevastiţa, maică-ta, îl punea să cânte din fluier. Dar numai când era îmbrăcat în uniformă de gală.

— Lasă-mă să-l numesc eu pe tata, pretinse George Filipescu. Se numea Alexandru Vasile Irod.

— Mă faci să râd, dragul meu. Şi răneşti memoria Sevastiţiei. Ia notă: n-am zis că o batjocureşti. Sevastiţa sprijinea suferinţa. Irod iubea o româncă stabilită la Paris. Avea, doamna inimii lui, o fermă în Normandia. Aici, în braseria asta, dar în sala de biliard, l-a pus pe colonelul Vinhoverte să scrie un blestem împotriva ei... Rămâne între noi: Alexandru Vasile Irod vorbea franceza fluent, dar era semianalfabet. Îţi dau copia scrisorii – nu-ţi iau banii pe degeaba.

— Nu mă interesează.

— Păcat. Cuprinde câteva rânduri inspirate, cum ar fi: „cad peste umerii tăi, neştiindu-şi preţul, merele Normandiei... am venit să le fur, te vei lăsa jefuită? chipul meu nedormit veghează în pătratul geamului tău... târfa dulce, răstignită cu spatele la lume, noi nu ne putem întâlni ca doi oameni, ci mereu, la neasfârşit, ca două tristeţi. Vino cu colibiţa cu două cofe ca să iei apă din vinul meu”. Ei, ce zici?

— Banalităţi.

— De acord. Dar toate astea sunt pe undeva şi chipul mamei tale pieptănându-se la oglindă. Numai Sevastiţa se pieptăna râzându-şi sieşi într-un fel care l-a făcut pe Odiviu Corcoduş...

— Deci Ovidiu Corcoduş e acela.

— Nici pe departe. Ovidiu Corcoduş era un fel de stafie în papuci turceşti împodobiţi cu mărgele. Clădit din fâlfâieli pe o pereche de iminei. Vânător de corcoduşi de munte şi nebun de profesie. Scrântitul Dunării, de la izvoare până la vărsarea ei în Marea Neagră, nu prin trei, ci, ăsta e adevăratul adevăr, prin câteva zeci de guri. De Crăciun, în fiecare an, le cânta, la telefon, colinde tuturor femeilor frumoase pe care le cunoscuse. Toată noaptea. Odată – Sevastiţa petrecea sărbătorile la vila Gaizei de la Timişul de Jos – isprăvind colindele. Ovidiu i-a zis: Sevastiţo, dacă mă îngădui măcar o singură noapte în patul tău,

voi străbate, pe patine, Dunărea îngheţată, din Munţii Pădurea Neagră până la Sulina. Eşti bolnav, i-a răspus Sevastiţa, ai sorbit supă de bere. Păi, eu v-am adus reţeta din Suedia, a zis el. Primeşti? Sevastiţa a râs şi el a luat râsul ei drept semnătură pe contract şi a plecat în Germania, unde a întârziat doi ani, fiincă nu îngheţa Dunărea şi, om de onoare, nu vroia să trişeze. Apoi a mai întârziat câte un an la Viena, la Budapesta şi la Belgrad. Şi pentru că înţelepciunea umblă în sandale de sfoară, nu pe patine, s-a întors în ţară în iarna lui 1945. Nu se temea de revoluţie, smintitul Dunării, şi vitejia asta de nebun i-a răsturnat viaţa. Dar n-a pierit. De frică să nu-l aresteze comuniştii – avusese fabrică de zahăr, în Moldova şi una de postav, la Braşov – a sculptat cu mâinile lui un bust al lui Stalin şi l-a aşezat într-o nişă la poarta căsuţei pe care-o primise după alungarea din palatele de pe Calea Victoriei. Treceam, priveam, salutam şi ne intra groaza-n oase. Bustul lui Stalin – în nişa în care-ar fi trebuit să se afle bustul lui Stalin – în nişa care-ar fi trebuit să se afle fotografiile strămoşilor. Bunica lui a murit sub soc şi cui i-a murit bunica sub soc, îi lipseşte o doagă. Patinele cu care-a străbătut Sulina i le-a dăruit lui Mihai Logofatu Urda, în seara premierei de gală a unei piese de Aurel Baranga.

— Să-mi îndrept bănuielile spre Mihai Logofatu Urda?

— O, nu! Sevastiţa era ca un copil care izbucneşte dintre trandafiri şi cere să fie suită pe un măgăruş. Ea era mereu cu o zi înainte, iar Mihai Logofatu Urda, cu o seară în urmă. Actor de geniu, dar e ceva târziu în el… o împotrivire plecată dis-de-dimineaţă de-acasă şi neajunsă la timp unde ia naştere revolta.

— Dacă el e tatăl meu…

— O-la-la! Stai jos, respiră puţin piper şi puţin cimbru şi gândeşte-te că suntem doi lupi care vor să urce un perete de sticlă. Fata asta, Evuşca, nu-i proastă deloc. Ignorantă, însă frumoasă şi plină de sensibilitate. Uite, afară chiar că ninge ca-n iernile de altădată. Ninge în destrăbălare de ceruri şi munţi. Şi cât de minunat sună bilele de fildeş; facem şi noi o partidă? Ţuica fiartă m-a revigorat.

— Nu, stăm pe loc; când ninge, parcă nu merită să joci biliard.

— Ba merită al dracului, dar stăm pe loc, dacă aşa vrei. Văd cum te bucuri de ninsoare, şi-mi amintesc că taică-tu (cel adevărat) îi spunea Sevastiţei: „când ninge, semeni cu Maica Domnului”; amândoi erau aproape de Dumnezeu, când ningea.

Mihai Logofatu Urda a băut şi el binecuvântarea Sevastiţei, tot pe vreme de ninsoare. Căci, pe undeva, Sevastiţa l-a iubit şi pe el. O iarnă întreagă, am zburat, toţi prietenii în aceeaşi sanie, prin zăpezile de la Vârful cu Dor. Artist de prima mână, însă lipsit de caracter. Urda. Pe atunci, ca şi Vinhoverte, făceam şi eu puţină literatură. Sevastiţei îi plăcea o povestire, care începea astfel: „În vara aceea, un zeu bătrân, schimbându-se-n demon tânăr, se pripăşise la noi în casă. Dormea cu mine în odaie. El nu asimilase din experienţa anterioară decât ironia şi jocul, eu eram un spic de ovăz blod, plin de dorul de viaţă”… N-a fost publicată niciodată, am rătăcit manuscrisul… Kebab! Au kebab,. Vrei o porţie? Acum e vremea lui.

Mirosuri orientale li se învălmăşeau în simţuri. George Filipescu ceru, odată cu kebabul, vin roşu, un merlot – temperatura camerei, şi turnând în pahare, zise:

— Eu, pe Mihai Logofatu Urda mi-l amintesc ca pe omul care se scălda în ospitalitatea casei noastre.

— Phuah!

— De ce-l dispreţuieşti atât?

— Da de unde! Ţi-l explic. Tu eşti tânăr. Şi tinereţea e ca viţa de vie când dă în floare, la sfârşit de mai, plină de bucurii generoase. Când se uita la Sevastiţa, avea închipuiri: „te văd, zice, într-un fel de-a dreptul minunat”. Şi o vedea ca pe un chit sub geană de pădure înverzită; un chit de lemn învăluit, vara, în pâcle subţiri, e ca un ou pus de un copil într-un pahar de cristal cu ape albastre. Categoric, Mihai Logofatu Urda a fost, este şi va rămâne unul din marii actori ai acestor vremuri. Ursit să piară şi să se nască a doua oară ca să piară din nou. Şi să se bucure că piere, aş adăuga. Prin 1954, anul naşterii tale, se încurcase cu o actriţă mai în vârstă ca el, dar ce cărnuri fierbinţi! Merg împreună la mare, la munte, cheltuiesc sume exorbitante (ea juca în multe filme; el, Urda, mai rar) iar la întoarcere, toamna, Urda se căsătoreşte cu fata unui general. Peste un an, prin iulie, pe năduful cel mare, când Fata Morgana îşi dă poalele peste cap chiar lângă fereastră. Mihai Logofatu Urda se întorcea acasă, la nevestică, după un chef monstru, unde se serviră până şi aripioare de rechin; ai mâncat vreodată aripioare de rechin?

— Nu.

— Păcat. Luptă-te s-ajungi în Asia. Aici, nu vei găsi niciodată mâncarea asta.

Se întrerupse ca s-o roage pe Eva, care apăruse, ieşind din sala de biliard, cu două ghivece cu begonia, să se oprească o clipă în dreptul ferestrei.

— Ce tablou suav, să primeşti ninsoarea, stând la căldură, între flori! Mulţumesc, Evuşca… M-a melancolizat figura, ţine de superbie, de compromisul august al naturii. Tu, George, trebuie să ai oroare de flori, nu-i aşa? Pentru că nu împliniseşi încă două luni când Tudorel Filipescu a strecurat în odaia unde dormeai doi snopi de crini, ca să le sorbi otrava. Noroc că i-au descoperit la vreme gestul mârşav.

— Treci la Mihai Logofatu Urda, îi ceru George, întunecat.

— Deci, era ora zece când Urda, în frac, pieptănat lins, cu garoafa albă la butonieră, intră în Piaţa Universităţii. Atenţie, pe vremea aia, în Piaţa Universităţii se vărsau cheflii de la Dunărea, fostă Bavaria, de la 6/3 (Şase martie), Rustica, zahamaua Mercur şi restaurantul Zissu. În piaţă, circulaţia întreruptă: se filma – un film cu acţiune în epoca post fanariotă, boieri, boieroaice, echipaje, călăreţi etc. Urda avea un rol bogat în acest film dar nu şi-n secevenţa respectivă. Obosit şi euforic - după o noapte de chef cu actorii te simţi purificat de patimi, îţi vine să zbori, poţi să schimbi macazul vieţii – deci, Urda nu ocoleşte zona filmării, intră uşor prin marginea cadrului şi înaintează spre Palatul Suţu. O boieroaică, pe un murg de toamnă frumoasă, îi taie calea. Aparatul îi urmăreşte. Boieroaica se apleacă în şa, înjură ca birjarii şi jap! jap! jap! cu biciuşca peste fălcile lui Urda. El încearcă să se ferească, ridicând braţele, dar regizorul, intuind brusc avantajul pentru film al acestei scene insolite, urlă: nu. Urda, nu fugi! rabdă pentru mine!… Ce zici?

George Filipescu gustă din paharul cu vin şi răspunse, privindu-l în ochi:

— Mi-ar place ca Mihai Logofatu Urda să fie tatăl meu cel adevărat.

Artur Dragomir îşi miji ochii gălbui, în care scânteia o deznădejde batjocoritoare, amestecată cu silă. Obrajii uşor încinşi de băutură îi tremurau. Se ridică în continuare, întări pieptul uscat şi rosti îngust:

— Tatăl tău sunt eu. Hai, banii!

George avu o împotrivire dureroasă, ca izbit de un blestem. Apoi, stăpânindu-se, vârî mâna tremurândă în buzunar, scoase

teancul de sute şi-l întinse pe masă, uimit de bucuria cu care bătrânul înhaţă suma şi-o înfundă în buzunarul scurtei lui.

— Ninge frumos, zise Artut Dragomir, al dracului de frumos. Această zi, sunt convins, va rămâne pentru tine mai frumoasă decât toate serbările frumoase la un loc: Crăciun, Paşte, Moşi, sfinţii Petru şi Pavel… şi acum te las cu bine.

în tinda cârciumii, bătrânul o cuprinse pe Evuşca sub braţul drept, cu stânga smulse orbeşte din buzunar două sute de lei, i le vârî în sutien şi zise:

— Vino să dormi la mine, la hotel Palace, Evuşca. Tu dormi şi eu te veghez. Dormi goală pe o blană de urs şi eu te privesc. Camera-i tapetată cu pluş galben canar, focul arde. Goală, Evuşca, trebuie să fii, ca un ou uitat de-un copil într-un pahar de cristal cu ape albastre.

în braserie, cântecul din tonomat urca pe serpentine de mahon: aimez moi, mon amour, aimez moi.

TÂRZIU, CÂND ZĂPEZILE SUNT ALBASTRE

Băiatul se numea Bănică, iar căţelul, pentru că fusese prins de două ori cu botul într-o cratiţă, primise porecla: Tocanei.

Era februarie, ninsese o zi şi o noapte – acum zăpezile acopereau geamul până la două palme distanţă de marginea de sus a cercevelelor şi ei şedeau în odaie – Bănică în pat, iar Tocanei lângă uşă, vârât într-un ciorap de lână, căruia băiatul îi deşirase laba, transformându-l astfel într-un costum pe care căţelul îl privea cu mândrie ori de câte ori ieşea afară, la aer. Soba frigea – ardeau în ea lemne de brad cu miros de cetină – şi undeva, într-o spărtură a peretelui cânta un greier, parcă bătându-şi joc de vântul care gonea pe sub streşini, răsucind zăpada şi aruncând-o peste coama salcâmilor.

— Tocanei, zise Bănică, ţinând ochii închişi, moleşit de căldură, spune-i ticălosului ăluia să tacă!

— Eh, dac-aş şti unde e, făcu Tocanei.

O pasăre trecu pe la geam, atingându-l cu vârful aripii.

— Parc-a bătut cineva, spuse Tocanei. Cine-i?

— O vrabie. A trimis-o cocoşul de lemn de pe stâlpul porţii. L-au îngropat zăpezile, îngheaţă.

— Şi e prietenul nostru, spuse Tocanei. Astă-toamnă, când se culegeau viile, te-ai suit în spinarea lui şi te-ai dus să culegi nuci

din podgorie.

— Nu e chiar aşa, răspunse Bănică, te-am minţit. M-am suit în spinarea lui şi m-a dus în luncă, unde s-a întâlnit cu toţi cocoşii de lemn din sat. Era lună plină şi ei toţi şedeau roată în jurul salcâmului unde-am stat noi o zi ca să prindem iepuri. Erau acolo şi douăzeci de cocoşi-puişori, iar cei bătrâni voiau să-i înveţe să zboare. Ăştia micii sunt foarte proşti, dau o dată din aripi şi cad pe pământ. Cocoşul nostru mi-a zis: „Bănică, te-am adus până aici şi dacă vrei te ridic până la nori, unde plouă mereu, ce vezi acum să nu spui niciunui om, juri?”. „Jur”. „Bine”, a zis el, şi atunci a venit la mine un cocoş bătrân, ăla din poarta lui nea Lache Petcu, care are multe pene roşii şi coada albastră, a desfăcut aripile şi mi-a zis: „Bănică, ia puişorii noştri în sân, urcă-te în salcâm şi dă-le drumul”. M-am suit şi scoteam câte unul din sân, îl ţineam în palmă o clipă şi pe urmă îl aruncam uşor în aer. Jos, între nişte tufe de cătină, cocoşii bătrâni puseseră un polog cu grăunţe – şi puii se căzneau să ajungă acolo şi nu mai picau ca bolovanii. Era lună şi ei toţi erau vii, că pe lună, când doarme toată lumea, prind viaţă şi se duc de la o poartă la alta să mai schimbe o vorbă.

— Dar la nori ai ajuns? se interesă Tocanei.

— Nu s-a putut. Tot cerul era albastru şi nu se vedea nicio urmă de nor. O să mă duc cu el sau cu albinele din livadă, care au un coş mare pentru cules miere şi câteodată iau şi ele câte un băiat şi-l poartă din floare în floare şi-l duc până-n nori, unde beau apă.

— N-o să te duci, pentru că şi pe ele le-a astupat zăpada, spuse Tocanei. Nici eu, da’ nici tu!

— Ascultă, se-nfurie Bănică, o să-ţi dau vreo două peste bot. - N-ai decât. Dar să ştii că nu mai vorbesc cu tine, am să vorbesc numai cu căţeii.

— Şi eu am să te trag de zgardă, în zăpadă şi-ai să degeri.

— Până una-alta degeră cocoşul. Şi nici albinele n-o duc mai bine. Ai vreo idee cum să le salvăm?

— Da, zise Bănică, intră sub pat şi dă-mi roţile de la căruţ. Tocanei se strecură sub pat şi rostogoli roţile în mijlocul odăii.

— Greierul e aici, se auzi vocea lui, ce fac, îl plesnesc?

— Lasă-l, răspunse băiatul, ne răfiiim noi cu el mai târziu.

— Măcar să-i cârpesc o lăbuţă, ceru Tocanei.

— Lasă-l, domnule, când îţi spun şi ieşi afară! Tocanei se

supuse.

— Apucă roţile, zise Bănică. Eu ridic soba şi tu fixezi roţile dedesubt. Aşa făcu el opintindu-se, ai grijă să nu-ţi cadă vreun bob de jar în blană.

Bănică ţinu soba în braţe şi Tocanei îi puse roţile. Când sfârşiră, băiatul era roşu de atâta chin, iar Tocanei se trase lângă perete şi căscă gura ca prostul.

Bănică luă vătraiul şi făcu semn să i se dechidă uşa. Înainte de a scoate soba afară, se opri un moment şi zise:

— Hei, ticălosul ăla care cânţi mereu şi-mi strici somnul, dacă vrei să n-o păţeşti, vino cu noi!

Dându-şi seama că n-o să-i fie moale dacă se ascunde, greierul veni ţopăind şi intră în buzunarul băiatului.

— Gata, spuse el, şi împinse soba cu vătraiul în tindă şi de acolo în curte. Zăpezile înalte cât malul, întărite de ger şi de vânt, începură să sfârâie şi să se înmoaie.

Bănică, fără să-i pese că deasupra se zbătea hohotind viscolul, împingea soba spre livadă, şi-n urma lui rămânea o cărare adâncă, pe care venea Tocanei fluturând din coadă. Ajunse la stupi – aveau zece -şi-i încălzi pe toţi, iar lângă cel aşezat în coasta gardului de mărăcini se opri şi-i spuse lui Tocanei:

— Aici ţin ele coşul cu care o să zbor în nori. Dacă o să m-asculţi mereu te iau şi pe tine. Trebuie să nu te mai legi de vrăbii, iar când îl vezi pe motan că s-apropie să le ia în gheare, sări în cârca lui şi bagă-l cu botul în ţărână.

De la livadă trecură pe la staulul oilor şi se îndreptă spre poartă. Din trupul cocoşului de lemn ieşea în lumină numai creasta. Băiatul îngenunche şi răscoli jarul din vatră. Valul de căldură care se revărsă făcu să cadă gheaţa de pe stâlpi. Liberat din strânsoare, cocoşul desfăcu aripile, le plesni puternic pe trup şi cântă cocoşeşte. Din lungul uliţei îi răspunse, cu glasul gros, bătrânesc, cocoşul lui Lache Petcu. Iar în acelaşi timp se porni să târâie şi greierele ascuns în buzunar.

— Cocoşule, pot să-ţi spun o vorbă? întrebă Bănică, dar cocoşul nu răspunse şi el înţelese că acesta se ferea de Tocanei şi se întoarse în odaie, ducând şi soba cu el.

îi desfăcu roţile şi, obosit, se culcă. Târziu, când se trezi, Tocanei moţăia încă după uşă, sub mătură, iar greierul cânta sub pat. Privi pe fereastră şi văzu că se luminase. Ningea – o

ninsoare deasă, bătând în albastru – şi sub perdeaua de fulgi văzu cărarea tăiată de el, către poartă, şi cocoşul de lemn care se rotea într-un picior. „Ehei, zise el, ce-o să mai zburăm noi doi când o ieşi luna plină”.

Se ridică în coate şi se răsti la căţel:

— Tocanei! Trezeşte-te, trebuie să ieşim cu sania.

— Acum?

— Chiar acum. Şi să nu-i spui mamei c-am scos soba în ger. Dacă te prind că trăncăneşti, ai de-a face cu mine. Asta am spus-o şi pentru ticălosul ăla de sub pat.

DESCOPERIND RÂUL

Vara. Amiaza juca în câmpie, un joc ciudat, leneş, încâlcit. Râpele din malul râului, coapte de căldură, scânteiau gălbui.

în vad la râu, bunica Peraschiva spăla rufe. Le înmuia în apă clătindu-le, le întindea pe un pietroi şi le bătea îndesat cu maiul. Lângă ea, clipind iute sub pulsaţiile fierbinţi ale soarelui, Bănică se prăjea în nisip. Avea un cap ca de ied, cu păr blond, nepieptănat şi tălpile murdare de sucul merelor pe care, noaptea, le scuturase vântul. În zori bunica Paraschiva adunase merele într-un coş, iar el se suise cu picioarele pe ele, nevăzut de nimeni, le tocase şi le vărsase în ulucul porcilor.

Acum, stând lungit pe spate, număra loviturile pe care le da bunica Paraschiva şi mânca o felie de pâine unsă cu magiun de struguri. Mesteca plictisit, încercând parcă o deznădejde a mâncării, la fel ca şi taică-su azi dimineaţă, când, Bănică, stând rezemat cu coatele şi bărbia de marginea bufetului vechi, scos în curte să-l repare lemnarul, îşi făcea socoteala cum să obţină plăcile de alarmă din urechile ciubotelor pe care le încălţa maică-sa ca să nu se înţepe în mirişte.

— Vrei să înhaţi plăcile alea, îl ghicise taică-su. Mută-ţi gândul.

— Dacă mi le dai, le pun în urechile câinelui.

— Ieri ai vrut să-l spânzuri.

— Da, fiindcă e prost.

— Pe ce se cunoaşte?

— l-am pus zgarda cu colţii de fier şi l-am trimis să se bată cu câinii de pe uliţa ailaltă. Dar el n-a vrut, e fricos.

— Nu e dat la lup. Trebuie să se bată întâi cu lupii.

— Ştiu.

— Toate le ştii, dar nu spui nimic. Zi, unde sunt alea trei cutii de cremă?

— Le-am făcut închisori pentru greieri.

— Aha! După greieri te târâi, ieri, de-a buşilea, prin tufele de nalbă din fundul curţii. Ai prins mulţi?

— Am prins şase, pe urmă patru, şi pe urmă încă şase. Sunt mulţi?

— Sunt destui. Mă gândesc că ai prăpădit o lumânare întreagă să faci cocoloaşe de ceară. Sau ai muşcat din toate lumânările din ladă câte o îmbucătură?

— I-am prins cu o lăcustă. Am legat-o de mijloc cu aţă, ea se ducea în gaură, la fund, şi mi-i aducea în gheare. Crezi c-o să iasă scandal cu lumânările?

— Iese. Precis iese. Şi când te-o înşfacă bunică-ta Paraschiva, să nu vii la mine să te descurc.

— Poate că nu iese scandal. Bunica Paraschiva zicea că lumânările din ziua de azi nu mai fac două parale. Pe vremuri, cică, îţi era mai mare dragul să înfigi o lumânare la căpătâiul mortului.

„Orice-a zis atunci bunica Paraschiva, tot o să mă bată, se gândi băiatul. Mă bate şi după aia mă pune să toc drăcilă pentru curci. Nu-i nimic, bine că am trei cutii cu greieri; la noapte le dau drumul în odaie, după sobă, şi ei o să-mi cânte până la ziuă”.

întinse picioarele şi răcoarea apei îi pătrunse plăcut trupul. Dincolo de râu, pe islazul cu iarbă cafenie, uscată de vânt, doi cai se băteau de muscă. Fiindcă şedea culcat, caii i se păreau mici, cu picioarele scurte, şi-i veni să râdă când îi auzi sforăind. Mai sus de el foşnea un izvor care se vărsa în râu printr-un jgheab de lemn. Două fire de izmă se împleteau deasupra lui – şi oamenii îl numeau „izvorul cu izmă”. „Aici vin peştii să se îmbete”, se gândi băiatul şi se sculă. (Pe izlaz, caii crescuseră şi ei şi se îngroşaseră.) Se gândea că vreo ştiucă sau vreun crap, ispitiţi de şuvoiul de apă rece, o să încurce drumul şi o să urce pe jgheabul de lemn. „Trebuie să fiu acolo, îşi zise Bănică, şi să-l prind.” Socoteala era limpede: în clipa când peştele se avântă spre gura izvorului, el astupă jgheabul cu un bolovan şi -aleluia, domnul meu, poftim în tingire!

Cel mai mult i-ar fi plăcut să pună mâna pe vreo ochişoară cu

guler de solzi albăstrii.

N-avu noroc. Şezu neclintit, lângă izvor, timp de un sfert de oră, dar nu-i pică nimic. Peştii, obosiţi pesemne, dormeau, tăvăliţi în nămol ca purceii.

Dezamăgit, coborî din nou la bunica Paraschiva şi văzând albia care se rotea goală, lângă mal, se urcă în ea şi o clătină, ţinând strâns cu mâinile de marginile ei. Aplecându-se, albia ieşi uşor pe firul apei. Bănică, aţâţat de legănarea înceată, râse ascuţit, parcă i s-ar fi rostogolit un clopoţel din gură, bunica Paraschiva nu-l auzi şi nu-l văzu, şi el începu să plutească la vale pe râul însorit. Întâi i se făcu frică şi închise ochii, pe urmă, uitând de orice primejdie, desfăcu pleoapele şi privi înjur, uimit de lumea necunoscută în care pătrundea. Un timp i se păru că apa stă pe loc şi că malurile curg îndărăt, ca două râuri pe pământ. Malurile curgeau pe sus, dar curgeau şi pe dedesubt, prin apă, târând cu ele chipul unui mânz intrat în vad, plopii din poiene, cu umbrele lor alungite şi două movile de pepeni, clădite la capătul unui drum de ţară.

Râul coti, îndepărtându-se de sat şi intră în câmpie. Pe sus, trecu un stol de porumbei şi băiatul din albie, aşezat în genunchi, se gândi că au plecat să caute boabe de mei.

— Ascultaţi, le strigă el din urmă, să nu zburaţi dincolo de soare, că sunt ulii mulţi şi pisici. Dincolo de soare e şi casa vântului.

Deodată simţi în nări miros de dulce, ameţitor, răcoros ca al apei, dar mult mai puternic. Câmpia, de amândouă părţile râului, se pierdea într-o clătinare verde spre fundul zărilor. „Ce de iepuri trebuie să fie pe aici, îşi zise Bănică, o să vin odată cu câinele să-i prindem. Dar mai întâi trebuie să duc câinele ăla la stână să se bată cu lupii şi să se facă rău”. Mirosul acelor ierburi înalte şi verzi, uşor aplecate de vântul amiezii îi era cunoscut. Tot aşa mirosea şi taică-su, alaltăieri, la întoarcerea din câmpie. El sta pe rampa porumbarului şi-şi făcea de lucru cu undiţele. Pusese momeală în cârlige pentru musculiţe, aruncase sforile pe arie şi ţinea vergile sub picior, aşteptând răbdător să se apropie vrăbiile, care veneau să fure din mâncarea găinilor.

— Te distrezi, spusese taică-su, aşezându-se alături.

— Da, de o săptămână tot fac asta. Dar am nişte undiţi păcătoase. Ia tu un ac şi îndoieşte-mi la foc una, pe cinste.

— Hei, tu, a strigat bunica Paraschiva, lasă-l în pace pe tata,

că-i obosit, a săpat toată ziua în brazdele cu maghiran.

„Vasăzică, îşi spuse Bănică, ierburile astea care te ameţesc se cheamă maghiran”. Descoperirea îl înveseli pe băiat. Îşi spuse că pentru la iarnă o să facă o măturică de maghiran, ca să miroase casa frumos dis-de-dimineaţă.

Se iviră dintr-odată arcadele unui pod. Albia, abătută de curent, se izbi uşor de pilonul din mijloc. Auzind deasupra, pe pod, uruit de motoare, băiatul se prinse cu mâinile de o bară de fier. Trecea un convoi de camioane şi trupul podului vibra, undele ecoului amplificându-se pe ape. „Sunt grele, îşi spuse băiatul, cară sacii cu grâu de la arie”. Sus, pe unii din pereţii interiori ai podului, vopsiţi în alb, văzu, desenată cu cărbune, o luntre cu un om în ea. „Dacă era o barcă adevărată, o coboram pe râu şi plecam cu ea”. Îi plăcu tare mult felinarul atârnat de botul bărcii, care era mai frumos decât acelea făcute de el din pepeni scobiţi.

Camioanele se depărtaseră, Bănică, însă, tot se mai ţinea cu mâinile de barele pilonului. Privea mulţimea de peşti subţiri şi iuţi care fulgerau prin apă.

— Nu-i bine să staţi la umbră, hamsiilor, le zise el. Mai în sus ziua e plină de soare şi miroase a maghiran.

— Zicând asta, băiatul dezlipi mâinile de pe bară şi albia porni din nou la vale. În dreapta, pe un dâmb, se înălţa un turn cenuşiu, cu aripi de lemn, care se învârteau leneş. „Moara veche stă degeaba”. Ajungând în dreptul scocului rupt, acoperit de muşchi, privi moara mai atent şi zări în tocul ferestrei de sus un berbec, cu clopot la gât, cu coarne lungi, răsucite. Avea o înfăţişare bătăioasă, dar asta nu-l înfricoşa pe băiat. „Eu sunt pe apă şi el nu ştie să înoate”. Se umflă în guşă, îl fluieră şi apoi strigă:

— Ticălosule, ce-am să-ţi mai trag eu două peste bot!

Lângă un pâlc de arini Bănică văzu că râul se desface în două – o parte apuca printr-o pădure de sălcii şi plopi, cealaltă intra în câmpia îngustă şi domoală. Acolo unde apele pornesc pe două mătci, se scălda, singură, o raţă de baltă. „E din negură, se gândi băiatul, a trimis-o zâna apelor să mă întâmpine”, şi suci albia pe gârla dinspre câmpie. Împrejur, într-o scăpărare amăgitoare, se frământa apa morţilor. Raţa vâslea, se cufunda în adâncuri şi iarăşi apărea, desfacând şi scuturând aripile.

— Hei, o strigă Bănică, dar pasărea nu răspunse – şi el

înţelese că nu are voie să vorbească. „Dacă vorbeşte, zâna o shimbă pe loc într-un bolovan şi se duce la fund”.

Pe mal, în lanul de floarea-soarelui, cu tipsii galbene, roiau albinele. Zborul lor se închega într-un cântec subţire, stăruitor, dulce ca o făgăduinţă.

Deodată, râul începu să se lăţească şi luă forma unui lac pe care pluteau cârduri de gâşte. Albe, de parcă ar fi purtat între aripi un val de viscol, păsările înotau gălăgioase între malurile joase. În fund, un perete de pământ bătut cu tăvălugul oprea curgerea râului. „Ţara poveştilor”, îşi spuse Bănică şi văzând că albia lui nu mai înainta, bătu apa cu palmele, ţinând braţele ţepene şi lunecă spre malul acoperit cu căsuţe de lemn şi ocoale încercuite cu plase de sârmă.

O fată care mânca la umbra unui salcâm, zărindu-l pe băiat, se apropie de marginea lacului, cu un ştergar în mâini şi strigă uimită:

— Bănică!

Băiatul nu se miră că fata-i cunoaşte numele – în locul unde ajunsese se putea întâmpla orice – şi strigă la rândul lui:

— Spune-i, te rog, gânsacului ăla mare şi gras să treacă în spatele albiei şi să mă împingă la mal.

Fata păşi în apă, udându-şi poalele rochiei, îl înfăşură pe Bănică în ştergar şi-l ridică pe umeri.

— De unde vii? îl întrebă, punându-l jos în iarbă.

— Ehei, făcu băiatul, vin tare de departe. Umblu de mult şi am obosit. Unde sunt aici?

— La crescătoria de păsări. Bunica Paraschiva ştie că ai plecat cu albia?

— Eu n-am vrut să plec, m-a furat râul.

— Bine, zise fata, o să te duc eu acasă.

— N-ai cum, fiindcă nu ştii unde stăm noi. Şi nici eu nu mai ştiu, spuse el şi înlemni pentru că văzuse un berbec ieşind dintre porumburi.

Berbecul semăna leit cu cel din fereastra morii de lemn şi se apropia de ei cu capul în pământ, în mijlocul unei turme de vreo douăzeci de miei.

— Te-ai speriat? întrebă fata. Vorbeşte-i liniştit şi n-o să-ţi facă nimic.

— Păi nu înţelege, răspunse băiatul. Cum să vorbesc cu el

dacă nu-i om?

— Încearcă, zise din nou fata. Ascultă, berbecule, urmă ea spre berbec, Bănică vrea să se joace cu mieii tăi, îl laşi?

Berbecul se opri, proptindu-se zdravăn pe picioare. Băiatul râse strâmb.

— Apucă-l de coarne, îl îndemnă fata. El crede că ai venit să-i furi mieii.

— Nu-i fur, berbecule, zise băiatul numai motanul nostru fură. Duminică, bunica Paraschiva a tăiat o găină şi a pus deoparte, pentru mine, rânza şi ficatul, dar până să vin eu, motanul le-a înhăţat. Şi nu l-am bătut. L-am încălţat în coji de nucă, atât. Tu, urmă el din ce în ce mai îndrăzneţ, îmi eşti drag, să ştii. Dacă vrei, îţi dăruiesc clopoţelul de la sania mea. E galben şi are limba subţire, cu o bobită de plumb în vârf. Mâine ţi-l aduc. Sau, poate, vii tu la noi şi-l iei. În malul de sub casa noastră curge un izvor cu apă rece. Acolo, află tu, o să prind eu odată o ochişoară pe care să mi-o prăjească bunica Paraschiva.

Berbecul înclină capul a mulţumire adâncă şi se retrase, tăcut. Bănică îl aşteptă să se depărteze, apoi desprinse trei curele de la şorţul fetei uitat sub salcâm, şi începu să-şi împletească un bici.

În amurg, fata porni spre sat. Istovit de nemaipomenita lui călătorie, Bănică adormi în braţele fetei şi visă că goneşte într-o trăsură la care sunt înhămaţi patru iepuri.

CAII ALBI DIN ORAŞUL BUCUREŞTI

— Bunicule, zise băiatul, vreau să ştiu şi eu cât de largă e ninsoarea. E cât oraşul Bucureşti?

Erau în curte, pe marginea râpei (bunicul tăiase o oaie şi o jupuia) – dincolo de râpă era câmpia şi zăpada, pământ şi zăpezi curate, şi pe această întindere de zăpezi care nu sfârşea nicăieri se zbătea, răsucită de vânt, ninsoarea. Erau numai ei doi, oaia tăiată, atâtnată în crăcanele unui salcâm gros, şi un câine care se învârtea pe aproape, aţâţat de petele de sânge roşu şi de mirosul de carne.

— Da, zise bunicul, cred că e cât oraşul Bucureşti. Împinge butucul ăla, ceru el apoi, vreau să despic oaia.

— Eu n-am văzut niciodată oraşul Bucureşti, spuse băiatul. Ca să fim cinstiţi bunicule, continuă el, amărât, eu n-am văzut

niciun oraş, n-aţi vrut să mă duceţi şi-mi pare rău. Pentru voi eu nu prea contez, ăsta-i cuvântul. Voi toţi vă gândiţi că eu sunt mic şi mă siliţi să mă culc devreme. Aseară, eu ştiam că o să vină viscolul, vroiam să-l privesc, niciun viscol nu trebuie să-ţi scape fiindcă pe urmă ţi-e dor de el...

— Era târziu, spuse bunicul. Şi pe urmă aveai cizmele ude.

— E greşeala mea, aici ai dreptate, toată ziua de ieri am stat afară şi pe deasupra am uitat să-mi ung cişmele cu grăsime, dimineaţa. Sunt cam uituc, ce s-o mai lungim, şi, cred, sunt şi rău la sufet: nu trebuia să mâzgălesc cu cărbune peretele casei. Dar pur şi simplu mi-a venit aşa să desenez nişte lupi şi să-mi bat joc de ei că sunt fiare. Mai mult pentru asta v-aţi supărat voi şi m-aţi trimis la culcare. E păcat că n-am văzut viscolul. Acuma, adevărat e că puteam, totuşi, să-l văd, fiindcă dorm cu capul la fereastră şi am ochi buni, dar când se stinge lumina, nu mai pot face nimic, mi se închid pleoapele singure şi adorm, poţi să treci cu sania peste mine, nu simt nimic. Asta e o nenorocire, mă gândesc eu, pentru că o să fiu odată mare şi o să vreau să mă duc la fotograf cu o fată ca să facem o poză de amintire – şi ce-o să fie? Ăla o să stingă lumina şi eu o să adorm.

— Drace! făcu bunicul, asta chiar că nu-i a bună deloc.

— Păi! zise băiatul. De lucrul ăsta mie mi-e cel mai frică în viaţă. Dacă era să am darul beţiei, nu-mi era aşa de teamă ca de chestia asta. Băutura nu-mi place, nici nu ştiu ce e aia şi mă simt foarte bine. Tu, însă, trebuie să fii cu băgare de seamă, în ultima vreme – te-am văzut -mereu tragi câte un pahar de vin. Asta nu rămâne fără urmări.

— O să fiu atent, promise bunicul.

— Nu, că nu eşti un înrăit: dar e bine să treci frumos prin viaţă. Şi nici nu ţi-o spuneam, te rog să mă crezi, ninsoarea asta mă face să vorbesc atâta. Când m-am sculat şi-am văzut că ninge şi mi-a spus mama că tu ai ieşit să tai oaia, mi-a venit să râd de bucurie. Veneam spre tine, cu mâinile în buzunar şi călcând rar cu cizmele astea pe care la primăvară o să le fac culcuş pentru căţei, prindeam fulgi de zăpadă pe limbă şi mă gândeam: e o ninsoare largă cât oraşul Bucureşti. Uite, tu, când eşti departe în ninsoare şi stai aplecat, cum te-am văzut eu din uşa casei, n-ai formă de om. Nu ştiu cum să-ţi zic, erai ceva acolo care discutai cu oaia. Sunt prost, ieri mă gândeam c-ar fi nemaipomenit de bine să mă schimb în cal şi să plec prin viscol

spre oraşul Bucureşti şi când ajung acolo să mă transform din nou în om şi să mă uit cum ninge, cum înghite zăpada oraşul Bucureşti.

— De, zise bunicul, în oraşul Bucureşti sunt multe turle de biserici şi nu poţi să te dai cu sania.

— Te înţeapă? întreba băiatul.

— Oraşul Bucureşti, patru luni din an este alb, alb. Eu am fost soldat acolo…

— Se ştie, îl întrerupse băiatul. Ai plecat de-acasă cu puşca, n-ai venit o săptămână şi-ai fost soldat. Când te-ai întors, ai adus opt iepuri şi ţi-ai îmblănit pantalonii. Vouă, soldaţilor, vi se dau câte doi iepuri seara, să dormiţi cu ei la subţioară şi tu i-ai păstrat pentru mine. Dar iepurii militari au cozile prea scurte, am încercat să le schimb pe o coadă de veveriţă, nu mi-a mers, a fost nevoie să dau şi două arşice pe deasupra ca să se facă târgul. Spune-mi, vru să ştie băiatul, dacă oraşul Bucureşti este alb, alb, caii de-acolo sunt şi ei albi-albi? Eu când am vrut să mă prefac în cal şi să mă duc în oraşul Bucureşti nu m-am gândit să-mi iau culoarea albă. Mie-mi plac mai mult caii roibi, cu coama largă.

— Vai de capul lor de cai din oraşul Bucureşti! îi căina bunicul. Niciunul nu merge pe stradă, din pricina maşinilor, toţi merg pe trotuar, ies la plimbare doi câte doi, ca oamenii, fără căpestre şi fără trăsuri şi când e ger beau ţuică fiartă.

— Caii! zise băiatul neîncrezător.

— Da’ ce credeai! Sunt cai din oraşul Bucureşti, n-au treabă, nu-i înhamă nimeni, şi-atunci intră-n cârciumă: „Bună ziua: două porţii de ovăz şi două ţuici calde, cu zahăr şi cu scorţişoară. Iar pentru mânji câte o păpuşă de turtă dulce”.

Oaia atârnată în salcâm, despicată, părea o cruce de carne. Peste salcâm şi peste râpă, ninsoarea se întuneca. Undeva, în necunoscut, se deştepta vântul.

— Se schimbă în viscol, spuse bunicul. Bubuie câmpia – înţelegi ce-i asta?

— Da, zise băiatul. Sunt caii albi din oraşul Bucureşti. Dar unde se duc?

— Vin să bea apă din copca de la râu, de la izvorul ăla care nu îngheaţă niciodată. Vin gonind năprasnic prin troieni.

— Trebuie să-i văd, zise băiatul şi, făcând doi paşi, se aşează în sania lui cu tălpici de fier.

— N-ai cum, zise bunicul. Când ies în câmpie, aleargă fără trup. Numai tropotul lor se simte.

— Nu-i adevărat, spuse băiatul. Eu îi văd. Uite-i, sunt înalţi până la cer şi vin-vin. Măi cai din oraşul Bucureşti! strigă el şi împinse sania în muchea malului şi-şi dădu drumul la vale, târând o cizmă pe zăpadă, ca să păstreze cârma, să nu se răstoarne în râpă.

Zbură pe pârtie, ameţit, jos în fundul râpii căzu, zgâriindu-şi faţa în nişte buruieni uscate şi, când se ridică, se întâlni cu viscolul, înfiorat, îşi clătină capul şi simţi în obraji răsuflarea cailor din oraşul Bucureşti. Erau mulţi, herghelii întregi şi toţi îşi plecau boturile spre el şi atunci el întinse mâinile şi-i mângâie pe coamele albe, despletite – şi ştiu că după ce vor pleca îi va fi dor de ei şi-i va aştepta mereu.

ÎNAINTE DE BĂTĂLIE

— A venit toamna, zise bunicul, se îngraşă iepurii, iau puşca şi mă mut la vie.

Băiatul mânca un pepene, strâmbă nasul cârn („fornăi ca un cal!” îl mustră bunicul) şi se uită la plopul din uşa bucătăriei. Da, da, da, a venit toamna, s-au îngălbenit frunzele plopului, după ce mănânc bine, ud o sută de frunze, ud două sute şi mi le lipesc pe faţă, pe braţe, pe piept şi mă fac balaur galben şi-l muşc pe motan de gât, şi-l strâng pân-o spune unde sunt porumbeii mei. Am avut patru şi acum nu mai sunt, mă atârnam de aripile lor şi mă suiam în cireş şi puteam să mă sui acum şi în merii ăia care au nişte mere cât un cap de miel. Oh, da’, şi mieii ăia ai noştri tare sunt proşti, s-au făcut berbeci şi s-au făcut oi şi nu vor să se mai joace cu mine, cum mă apropii de ei, gata, sar la bătaie.

— Bunicule, zise băiatul tare, vreau să-l împuşti pe berbec. Te rog eu să-i tragi una între coarne să se dea de-a rostogolul până în fundul râpii. După ce l-oi vedea colo între gunoaie, eu o să strig nişte vulturi să-l înhaţe şi să-l ducă de aici. Toţi vulturii sunt albaştri, da’ ăştia ai mei sunt albi şi dacă vrei să duci odată grâu la moară să-mi spui mie şi eu o să-i aduc aici: „Luaţi, domnule, sacul asta şi duceţi-l încolo la moară, că bunicul e bătrân şi toţi caii sunt ocupaţi cu muncile de toamnă!” Vrei să-mi faci un

steag? Am o bucată de pânză bună, dar nu ştiu cum s-o leg şi s-o desfăşor, nu prea sunt îndemnânatic.

— La ce-ţi trebuie steagul?

— Avem o bătălie după-masă. Ieri am săpat şanţuri, acuma eu mănânc pepenele ăsta ca să fiu sătul, pentru că mă prinde inamicul şi nu-mi dă de mâncare doi ani, trei ani. Mi s-a spus să mă îndop şi trebuie s-o fac.

— Nu-mi place, zise bunicul, tu mereu eşti prin coadă, nu te-am văzut niciodată căpitan. Tu n-ai drept la avansare?

— Sunt mic şi nu ştiu să fug, nu pot, de-aia mă prinde inamicul. E mai bine decât dacă mă puneau să fac pe mortul, că atunci trebuia să zac nemişcat şi cu ochii închişi. Am stat şi mort de vreo cinci ori şi m-a ciupit o viespe, ce să mai vorbim, o poveste. Acum am ochit nişte tufe de mure, acolo îi pun să mă închidă, şi-o să le mănânc pe toate. Le apuci cu gura şi ele-s dulci şi răcoroase. Dacă vrei, poţi să mergi cu mine, te iau, da' nu-i voie să fii cu puşcă adevărată. De când tragi tu cu puşca, bunicule?

— De mult.

— Ştiu eu că de mult, dar de când?

— Păi de când eram mic. Nu chiar mic ca tine, da' mic, mă duceam după raţe, la gârlă şi fugeam prin smârcuri după ele.

— Eu nu ţi-aş fi da voie, raţele sălbatice au pene frumoase, bune să împodobeşti coiful. Numai berbecul trebuie împuşcat, pentru că e un ticălos. Pe berbec şi pe motan poţi să-i faci varză, n-o să-ţi zic nimic, merită, căci ce încredere poţi să ai într-o pisică, nu-i aşa? Păsările sunt frumoase şi mai ales privighetorile de apă. Eu mă gândesc ca ele iau apă în gură şi când cântă gâlgâie şi apa aia, de-asta iese cântecul atât de frumos. Ele n-au cuiburi în pomi, ci în stuf, aşa am auzit. Acuma, ce-o fi adevărat, poţi să ştii? Păsările care stau în pământ ar trebui pedepsite. Eu, dacă mi-ar creşte aripi, n-aş umbla o clipă pe jos – şi ele dorm în pământ! Zău, parcă mi-e milă... Dacă ai aripi, du-te sus, sus şi dormi într-un nor. Eu m-aş duce acolo şi când nu poţi tu să dormi aş da drumul la o ploaie uşoară, ca să susure pe acoperiş, şi să ţi se facă genele grele. Bunicule, dacă a venit toamna, poate să ningă imediat?

— Ţi-e dor de zăpadă? Mai e pân' atunci.

— Aşa e bine. Nu că n-aş vrea să mă dau cu sania, dar am văzut în stuf, la gârlă, un cuib cu nişte ouă pestriţe şi poate că

mai ies nişte pui. Mie îmi plac mult păsările astea de pe gârlă, când oi fi niţel mai mare o să tai un şanţ de la gârlă prin râpă şi până aici lângă casă. Fac o punte şi, pe seară, când e apa verde şi albastră, o să ies să mă plimb şi toate păsările or să vină să stam niţel la taifas: „Ce faci tu, lebădă, şi tu, răţuşcă, şi tu, vulture?" Căci, să ştii, or să fie şi vulturi, o să-i învăţ eu să umble pe apă, că-i păcat, nu, să trăieşti fără să te scalzi. Şi la toate păsările astea o să le cer să-mi spună câte o poveste. Dar, ştii, numai poveşti de dragoste. Tu ce crezi, bunicule, o să se-ndrăgostească vreo fată de mine? Parcă prea am nasul ăsta cârn şi-s bucălat în obraji. Ce-am să mai oftez, bunicule, când o să mă îndrăgostesc! Toată ziua o să oftez. Ehei, ce trist o să fiu! … Dar, bunicule, ia-ţi puşca şi du-te după iepuri. Cred că nimeni în lume nu ştie să ochească la fel de bine ca tine.

— Păi tu nu mergi?

— Nu pot. Trebuie să mă lungesc şi să dorm puţin înainte de bătălie. O să fie o bătălie mare… O bătălie cum n-a mai fost. Şi vreau să fiu odihnit.

ÎN ZORI, PE PLOAIE

Ploua. Băiatul asculta, ghemuit sub plapumă, foşnetul ploii pe acoperişul de tablă. Pe fereastră se frângeau fulgere. Păreau crengi de foc care se mistuiau într-o clipă. „Acum cad merele" – se gândi băiatul. Avea un măr al lui, sădit în cotul dinspre Dunăre al livezii, tânăr şi încărcat de fructe şi-i părea rău că mâine îl va găsi scuturat.

— Bunico, chemă el, ridicându-se în coate.

Nu-i răspunse nimeni şi i se făcu frică. Coborî totuşi din pat şi se apropie de sobă. Bunica dormea, scufiţa de lână care-i acoperea păul alb lunecase într-o parte şi băiatul zâmbi. „E aici bunica – îşi spuse -n-are de ce să-mi fie frică. Şi pe urmă, Brezoi e la uşă, stă pe prag, să nu-şi ude blana".

Ploaia şi vuietul ei depărtat, străin şi parcă de pierzanie a unor lumi ascunse şi nedesluşite, scurgerea aceea de vânt şi de ape urca în urechile băiatului ca o apăsare ce i se risipea apoi în trup. I se părea că plânge cineva, că se vaită şi în acelaşi timp goana şuvoiului prin burlanul din dreapta ferestrei îl făcea să se scuture înfiorat. „Plouă – se gândi el – şi creşte iarba, măcrişul se înfoaie, şi mâine, sub gardul dinspre Dunăre o să găsim ciuperci. U, ce de ciuperci" – făcu el repetând o vorbă a bunicii şi, pentru că nu-i mai era somn, aşteptă să fulgere din nou, ca

să numere în câte fire se rupe săgeata aceea de foc. Dar cu toate că ploaia se îndesise, fulgerele scăpărau spre alte margini ale lumii şi fereastra odăii rămânea oarbă.

Aşteptă, şi când văzu că aşteaptă degeaba, întinse mâna pe brâul sobei, scapără un chibrit şi-l roti între degete. Văzu în colţul odăii o grămadă de mere. Bunica şi maică-sa le adunaseră din livadă, seara, după ce el adormise, când începuse furtuna. Erau roşii, cu pete galbene şi scânteierea lor i se păru mai frumoasă decât a fulgerelor. „Sunt luminoase – îşi spuse – pentru că le-a bătut soarele şi vântul de la Dunăre”, şi se gândi să se lungească dezbrăcat pe ele. Lepădă cămăşuţa, intră în mijlocul grămezii, călcând încet să nu le zdrobească, şi se cuibări, apoi se întinse, trăgând cu braţele pe dedesubtul grămezii. „Dac-aş vrea, aş putea să le mănânc – îşi spunea – dar eu nu vreau să le fur culoarea şi palmele mele să lumineze ca fulgerele”. Gândul îi plăcu şi porni să-l deşire. Să aibă două palme de foc… întâi şi întâi ar trece Dunărea cu luntrea, s-ar urca în plopul cel mare din baltă şi ar roti palmele, să sperie toţi iepurii ascunşi prin cotloanele unde nu poţi să dai de ei când umbli împreună cu Brezoi. Uite-i, sunt mulţi şi fug năuciţi spre Dunăre şi de acolo îndărăt spre pădure, şi el scutură o palmă şi ei îşi culcă urechile pe spinare şi gonesc de le scapără lăbuţele. Totuşi, de iepuri o să-i fie milă şi o să-şi bage mâinile în buzunare, dar pe vulpi – ai, pe hoţoaicele astea să le ferească Dumnezeu! La fel şi pe vidre, care mănâncă peşte de nu se mai satură.

Se rostogoli prin grămada de mere, aproape un ceas. Afară începuse să se crape de ziuă. Atunci, temându-se să nu-l prindă maică-sa, care se scula totdeuna devreme, se îmbrăcă şi, trecând la patul bunicii, îşi plimbă palmele peste faţa ei.

— Ce-i? sări bunica speriată şi se freacă la ochi cu pumnul şi el crezu că i-a fript faţa.

— Te ustură obrajii, bunico? o întrebă.

— Nu mă ustură. Mi-a mirosit a mere şi am sărit din somn. Dar tu de ce râzi?

— Pentru ca am două fulgere, zise băiatul şi-i istorisi tot ce făcuse.

— Merele n-au puterea aia de-o vrei tu, spuse bunica. Şi să nu te mai culci pe ele, auzi?

Băiatul tăcu şi se aşează pe pat. Faţa lui fragedă şi rotundă

căpătă ceva din tristeţea ploii.

— Mărul ăla al meu, vorbi el, nu-mi mai trebuie. Ţi-l dau ţie sau cui o vrea să-l ia.

Bunica se întoarse şi-l privi cu ochii ei blânzi.

— Nu trebuie să te superi. Am să-ţi găsesc eu două fulgere.

— Dar eu le vreau azi, spuse băiatul. Tata a primit două căruţe de bostani, după ce stă ploaia, mă lipesc cu spinarea de peretele şopronului şi mă zideşti cu bostani. Bostanii sunt de o sută de ori mai mari decât merele şi au putere.

ÎN AJUN DE ANUL NOU

Ce e zăpada? Lacrimi îngheţate. O, căruţaşule să nu mă minţi... Cânta mama, de cu seară, în timp ce frământa aluatul şi-n casă mirosea a vanilie şi-a scorţişoară, iar afară se pornise să ningă îndesat.

Bănică nu înţelegea nimic din acest cântec vechi, privea pe fereastră, atras de jocul fulgilor care se roteau şi cădeau pe sania lui rezemată de salcâmul gros în trunchiul căruia bunicul a înfipt două inele de fier pentru legat caii.

— Ce e zăpada... murmură el şi râse uşor pentru că i se păruse că ninsoarea capătă culoare albastră şi asta nu poate să fie adevărat.

S-a întors cu tot trupul şi a întâlnit ochii mamei care-l priveau blând. Atunci el a întins pumnul şi mama l-a mângâiat pe frunte. Mâna mirosea frumos a vanilie.

— Culcă-te, i-a spus ea, mâine-i ajunul Anului nou şi vrei să mergi cu uratul, cu George şi cu Radu.

El ar fi vrut să-l mai aştepte pe tata, care trecuse în casa de alături, la bunici, să tragă vin din damigeni, dar somnul îl toropea, se strecură sub plapuma şi adormi cu gândul la colacul ca un porumbel pe care mama îl făcuse anume pentru el. La căpătâiul lui, dincolo de peretele de cărămidă, începea câmpia şi el o auzea în fiecare noapte cum se legăna tăcută, aspră, închisă, simţea neliniştea vântului şi grava aplecare a buruienilor frânte sub viscol şi toate-i plăceau. „I-auzi ce largă-i, să tot zboare cucuvăile crivăţului”.

Spuse ceva prin somn şi zâmbi. „Visează, se gândi mama, apoi stinse lumina şi trecu alături în odaie, lăsându-l pe băiat singur cu visul acela în care se făcea că el are un munte de colaci şi doi saci de nuci poleite şi-au venit să-i cânte sub geam

o căprioară şi patru iepuri. *Şi-am plecat să colindăm, Pe la case să urăm...*

Afară era frig, ninsoarea din albăstruie prinse o culoare albă, curată, şi iepurii se atârnaseră cu lăbuţele de cercevele şi cântau îndârjit, iar cel din stânga, mai prost, încurca vorbele, spunea ceva despre buşteanul uscat, atârnat pe perete deasupra sobei. Era limpede că îngheţau şi atunci Bănică deschise uşa şi le făcu loc înăuntru. Căprioara intră întâi. Purta la gât o împletitură din ramuri verzi de brad şi-n odaie se răspândi miros plăcut de răşină. Iepurii se suiră pe scaune (toţi aveau fulare înfăşurate larg). Bănică le împărţi colacul rumen şi le puse dinainte câte un pahar de vin. Ei dădură paharele peste cap şi se dezmorţiră.

— Nuci nu ne dai? îl întrebară şi el le făcu semn să ia din saci, câte patru de fiecare, iar căprioarei îi prinse între corniţe doi canafi de lână pe care-i făcuse el pentru câinele Bujor.

„Lasă, îi promise el în gând, lui Bujor o să-i dau covrigi”.

— Bănică, ceru iepuraşul cel zevzec care încurcase vorbele, mai dă-ne câte-o nucă. Trebuie să megem şi la George şi la Radu, pe uliţă la vale".

— Cu plăcere!

Bănică şi căprioara pocni o dată din picior. Iepurii îşi umflară pieptul şi izbucniră din nou în cântec:

Busuioc verde pe masă, Rămâi gazdă sănătoasă... Şi ieşiră pe uşă, în ninsoare, săltând şi dănţuind. Capetele fularelor, desfăcute de vânt, atârnau în zăpadă şi căprioara se ferea să nu le calce. La poartă se opriră să numere nucile, apoi coborâră pe uliţă.

— Bănică, hai!

Bănică recunoscu glasul mamei şi se ridică din pat.

— Scoală-te, c-au venit George şi Radu să plecaţi cu uratul.

— Mamă, spuse băiatul, a fost aici o căprioară cu patru iepuri. De-abia au plecat.

Mama se aplecă şi-l sărută zgomotos pe frunte. Sub geam, în zăpadă, Radu şi George făceau repetiţie:

Mâine anul se-nnoieşte...

BĂIATUL ŞI COCOŞUL DE LUT

Eram într-o familie de tractorişti – câmpie fără margine de jur împrejurul casei, un drum străjuit de plopi, patru brazde cu flori în faţa casei, linişte şi lumină albastră, stingându-se între hotare.

— Astă-vară am fost la mare, îmi povestea băiatul gazdei. Ce buimăceală pe mine! Nu ştiam cum e la mare şi-am înlemnit când mi-a

în anul apariţiei primei ediţii a cărţii existau întreprinderi agricole de stat (I.A.S.), colonii de tractorişti şi copiii acestora – culmea! — erau trimişi, în fiecare vacanţă, în tabere de odihnă, fie la munte, fie la mare (n.a.).

spus tovarăşul învăţător că plec. Zice: „Mâine dimineaţă, Dumitrescu George, pleci”.

— Nu, îl întrerupse tată-su, n-a fost aşa... întâi te-ai albit de bucurie. George, se întoarse spre mine, nu ştiu cu cine seamănă, e pe dos decât ceilalţi oameni; la bucurie se albeşte, se face ca varul... Ai albit, şi pe urmă ai făcut prostia şi-ai fluierat în cocoşul ăla de lut pe care-l ţineai în mâini, şi apa clocotind a ţâşnit printre aripile de smalţ şi l-ai udat pe directorul I.A.S.-ului pe cămaşă şi apa era jumătate cu cerneală.

— Povestiţi încâlcit, îi zise băiatul. Să spună numai unu.

— Mi-a spus tovarăşu’ învăţător şi pe urmă m-a întrebat: „Ce-ai să-mi aduci de-acolo?” Dar eu nu mai văzusem marea, nu ştiam cu e acolo, m-am gândit că voi găsi melci şi-am tăcut. Poate că eram alb la faţă, cum spune tata, acum mi-aduc aminte c-am vrut să fug, s-o strig pe mama – de la şcoală până la noi sunt o sută de paşi – dar pe uliţă venea turma de oi, cotropise drumul din şanţ în şanţ şi n-am putut să sar peste toţi mieii. Am aşteptat să se scurgă întreg cârdul şi pe urmă am pornit încet, cuminte şi-am găsit-o pe mama scoţând pâinea din cuptor.

— Eu, râse femeia, când frământ pâine fac mulţi colăcei, pe la noi li se spune porumbei. Vine băiatul şi-mi zice: „Mamă, patru porumbei să mi-i împachetezi în pungă, cu brânză şi cu friptură, să-i iau la drum. Plec pe mare”. Şi vorbea liniştit şi cocoşul de lut îi atârna legat de-un capăt al curelei. Să ai grijă, l-am rugat. Să nu intri în apă, Marea trage omu’ la fund, de când e lumea, ea cere mereu suflet de om... La mare, zic, miroase mult a iod şi a sare. Citisem astea într-o carte şi-am vrut să i le spun, mai mult

nu ştiam nici eu de mare.

— Şi nici eu nu cunoşteam marea, zise tatăl... Adică eu o cunoşteam, puteam să-i spun ceva, fusesem la Constanţa, într-o delegaţie, după nişte motoare, dar fusesem iarna, zăpada cât casa şi găsisem marea îngheţată.

— N-am mai întrebat pe nimeni, dacă n-au ştiut ei, spuse băiatul. Am ieşit la şoseaua naţională, între grâne, era grâul copt, m-am lungit sub un cireş şi-am început să-mi fac planuri. Mă gândeam să mă plimb mult cu vaporul... Era cald, arşiţa usca macii, mirosea puţin a otravă de maci, cum zice mama, şi pe şosea treceau în goană camioane. Nu le priveam, eu după bătaia motorului le cunosc ce marcă sunt. Cântam, plimbând degetele pe vrănile cocoşului meu de lut şi apa, bolborosind, îmi suna la ureche ca valurile mării. Eram la mare şi nu ştiu de ce mi se părea că era seară, se bătea apa la ţărm, şi sus, pe un teren, oamenii băteau mingea, şedeam şi-i priveam, şi cocoşul meu de lut era viu şi-avea coadă. De păun şi trupul de drojdie, ciugulea grăunţe din buzunarul meu şi lumea se minuna. Şi deodată n-am mai cântat, fără să vreau băusem apa din burta cocoşului şi-am plecat la bodegă să cer o cană. Acolo oprise o maşină „Octavia”, şoferul şi soţia lui beau bere, aveau o fetiţă, rupea iasomie la marginea şanţului şi o freca în palme, i-a plăcut cum cântam şi mi-a spus că vine de la mare şi când mi-a spus asta am simţit că fetiţa mirosea a iod şi a sare. „Sunt melci acolo?” am întrebat-o eu. „N-am văzut melci. Sunt scoici şi palate. Şi-ntr-un palat sunt numai porumbei şi în altul numai peşti. Şi mai e şi fundul mării. Seara, când iese luna şi e linişte şi nu e nimeni pe mal, se vede departe, departe cum apele se despică şi se trag în lături şi răsare din întunecime fundul mării”. „Cum e?” am întrebat-o. „Nu ştiu, mi-a răspuns, eu am închis ochii, mi-a fost frică”. Şi mi-am dat seama că ea vorbea de o poveste... Dar în noaptea aceea eu am văzut, de-aici, din câmpie, fundul mării. L-am văzut în vis sau poate nici nu dormeam şi pot să spun că era albastru, aşa cum sunt obloanele casei noastre.

— În noaptea aia mai toţi am gustat din somn pe furate, spuse mama, zâmbind. Plecau opt copii de-aici din uliţa tractoriştilor – că noi nu suntem sat, satul e la câţiva kilometri, noi suntem doar o uliţă -plecau toţi cei care trecuseră într-a cincea, şi s-au strâns oamenii la noi, să discute.

— Voi aţi discutat de-ale voastre, zise băiatul, noi ne-am făcut bărci şi pe urmă ne-am urcat în hamacul din salcâmul nostru şi-am privit câmpia şi munţii.

— Da, zise tatăl. I-am găsit dormind grămadă-n hamac, după miezul nopţii… De-acolo i-am luat să-i ducem la tren.

— Dar am uitat corăbiile acasă, spuse băiatul. La mare, şi eu şi toţi băieţii ne-am trezit cu mâinile goale. Noroc că-mi luasem cocoşul de lut. L-am umplut cu apă din mare şi-am cântat. Şi erau acolo palatele de care-mi spusese fata: unul pentru porumbei şi unul pentru peşti, şi erau şi palatele pentru oameni, şi apa bătea în mal, şi cocoşul meu parcă era şi păun, şi dropie. Era seara, aerul mirosea a iod şi a sare – şi-n toată lumea din jur, noi, cei veniţi din câmpie, miroseam a grâu – şi era linişte ca acum… Uite, spuse băiatu1, răsare luna, veniţi să privim munţii.

COVORUL VIOLET

Băiatul se sculă înainte de miezul nopţii şi se uită pe fereastră. În pridvor, calul lui de lemn lepădase căpăstrul şi mânca, plin de lăcomie, ciuperci.

— E-hei, zise băiatul, paiele nu-ţi plac, de iarbă nici nu vrei să te atingi, dar la ciuperci te-ndeşi!

Ciocăni în fereastră şi calul, speriat, se lipi de perete şi începu să sforăie. Sus, în cer, luna, bucălată şi pusă pe gâlceava, trăgea de codiţe o stea verde.

— Proasto, să nu te mai prind că-ţi bagi botul în copca pe care-am facut-o în Dunăre!

Steaua, fiindcă fusese prinsă asupra faptului, tăcea şi-şi trosnea degetele subţiri şi nevăzute. „Dacă nu termină cu obiceiul ăsta prost, o să-i rupă luna urechile”, se gândi băiatul. Se ridică în picioare, în pat, smulse scara făcută din câteva frânghii de lemn, înfiptă în ghiveciul cu muşcate, o potrivi pe perete, se urcă pe ea şi, printr-o spărtură a tavanului de lemn, scoase din pod patru nuci. Le sparse, tăvăli miejii prin sare şi-i mancă. Era o noapte de la sfârşitul lui februarie, liniştită, în casă mirosea uşor a frunză de salcie, iar afară, pe Dunăre şi în stuf plutea un vânt necunoscut.

— În noaptea asta o să se întâmple ceva ce n-am mai văzut, se pomeni băiatul vorbind, şi trecu din nou la fereastră.

Şi, ce să vezi?! Calul de lemn coborâse din pridvor şi bea apă

din copca făcută de lună. „Aoleu, ce-o să-i tragă luna două picioare în burtă!” Şi-i păru bine c-o să-l audă icnind de durere. Şi, într-adevăr, în clipa aceea, văzu cum luna se schimbă într-o fată îmbrăcată într-un voal lung, care coboară încet prin văzduh către morile cu aripi de lemn de pe grindul din stânga casei.

„Fugi, vru să-i strige el calului, fugi, că-ţi taie calea şi-i vai de tine!”

Dar nu putu să spună nimic. Din copcă ieşise un pitic caraghios, cu şalvari turceşti, cu cizme roşii şi cu scufie cu ciucuri.

Mi-l îneacă!" se sperie băiatul, dar se linişti imediat, fiindcă îşi aduse aminte că un cal de lemn pluteşte foarte bine pe apă.

Piticul făcu două tumbe şi sări în şaua umplută cu iarbă de mare. Apucă frâul, suci calul şi-i dădu pinteni. Şi calul porni în galop spre grindul unde stau comorile.

— De ce-ai furat calul băiatului? îl întrebă luna pe pitic, şi mii de stele, în jurul ei, începură să se rotească uşor, făcând să se legene stuful din marginea Dunării. Du-te şi adu-l aici pe băiat. Vreau să-i arăt cel mai frumos lucru, fiindcă el le-a salvat pe lebede, surorile mele.

Auzind-o, băiatul îşi trase hainele pe el, încălţă bocancii, îşi puse şapca şi ieşi în pridvor. În câmpie zăpezile pieriseră, iar pe Dunăre, două turme de capre băteau cu frunţile în gheaţă. Piticul veni, ţinând calul de căpăstru, şi îngenunche pe ultima treaptă a scărilor, lângă cele patru luntri pe care le scosese din adăpost şi le reparase cu o zi înainte bunicul băiatului.

— Domnule, spuse el, am ordin să mergi cu noi, să-ţi arătăm de unde vine primăvara.

— Sunt gata, spuse băiatul şi se urcă în şaua sub care ţinea ascunse coperţile abecedarului.

Şi când să pornească, se opri să întrebe:

— Dar, dumneata, domnule pitic, cum ai să te ţii de noi?

— Nicio grijă, pot să mă atârn de coada calului, dar mai bine fac tumbe. Pe unde mă răstorn eu, creşte iarba. Uite... şi, azvârlindu-se în mâini, făcu un salt de vreo douăzeci de metri, şi-n urma lui crescu o pajişte cu iarbă fragedă şi cu ghiocei violeţi.

Băiatul râse, apoi calul lui zbură spre grind şi acolo el se înclină în faţa lunei şi ea-şi flutură părul blond, lung până la coapse, şi-ntinzând mâna, îl mângâie pe obraji. Stelele, vreo

două mii, sau mai multe, se mişcară, sunându-şi cerceii de cleşter, şi el se găsi dintr-o dată în mijlocul lor, şi ele începură să cânte un cântec minunat, şi steaua lui verde, aceea cu care vorbea în fiecare seară, înainte de culcare, veni şi i se aşeză pe umeri şi-i spuse:

— Tu eşti prietenul meu, dar nu ştiu cum te cheamă.

— Bănică, răspunse băiatul, dar nu mai avu timp să-i spună şi altceva, fiindcă luna întinse braţele şi pomi, în zbor, spre valea cu migdali şi smochini, şi ei toţi trebuiră s-o urmeze.

Şi pe unde treceau, gheaţa se rupea, stuful se ridica şi începea să se legene şi de sub frunzele vechi se deştepta iarba.

Valea cu migdali era largă – sus, în muchea malului, era un zid de sălcii, dincolo de el o vie îngropată şi, mai departe, câmpia cu grâu – şi luna, scuturându-şi voalul, făcu să se întindă o lumină neînchipuită, caldă şi primitoare, şi-i făcu semn lui Bănică să vină lângă ea. El o privi şi i se păru că ea n-are trup, că e făcută numai din raze.

— Aici, vorbi ea, în migdalii şi în smochinii ăştia sunt închise bucuriile primăverii. Eşti primul om care vede cum le dau drumul să umple câmpiile şi munţii.

Şi, zicând, se apropie de-un migdal, îl sărută şi trunchiul se desfăcu şi din el, ca dintr-o lădiţă vrăjită, ieşiră o puzderie de fluturi: albi, roşii, galbeni, care se răspândiră în lumină, tulburând-o cu aripile ca-ntr-un vis. Şi fiecare migdal arunca în înălţimi multicolore roţi de fluturi.

Bănică, pe calul lui de lemn, privea şi râdea şi ochii lui albaştri scânteiau de bucurie.

— Acum, spuse luna, o să dau drumul păsărilor, şi-şi trecu mâna peste creştetul smochinilor, şi o mulţime fără seamăn de păsări ţâşni, beată, în văzduh.

Erau atât de multe, încât stuful se încâlcea sub trecerea lor. Şi toate ciripeau gălăgioase şi înghiţeau lacome aerul rece, tulburător al nopţii de la Dunăre. Stele şi păsări şi fluturi, într-un amestec nemaipomenit, se roteau între hotarele văii. Luna, în picioare pe un dâmb, era cea mai frumoasă dintre toate fetele câte sunt.

— Acum să se dechidă florile, spuse ea, şi dintr-odată toţi copacii înmugurirăşi crengile se acoperiră cu flori alb-liliachii prin care începură să umble albinele.

Piticul, care şezuse tot timpul în apropierea ei, dădu fuga pe

mal, aduse două nuiele de salcie. Luna le luă în mâinile ei şi-l încinse pe Bănică peste şolduri.

— Să creşti înalt şi cu mijlocul subţire şi să fii mlădios ca salcia primăverii!

— Îţi mulţumesc, zise băiatul, de-acum înainte am să te salut în fiecare seară de la geamul meu. Şi dacă o să ai vreodată nevoie de-un cal, poţi să mi-l ceri, ţi-l împrumut fără să stau pe gânduri. E un cal puternic, mănâncă ciuperci cu ghiotura.

Luna se aplecă, îl sărută pe frunte şi într-o clipă sui, cu alaiul de stele, în cer, unde e locul ei. Calul ajunse în pridvor şi băiatul în patul din odaie, iar lângă pat, Piticul.

— Bănică, îi zise Piticul, eu sunt de acum în slujba ta.

— Ah, domnule Pitic, păi să-ţi plătesc simbria. Uite, spuse el, scoţând un pol de aur pe care i-l dăduse bunică-sa, ţine arvuna. Şi acum eu o să adorm, iar dumneata o să-mi trimiţi un vis frumos!

— Bine! spuse Piticul şi suflă uşor peste genele băiatului. Bănică adormi. Atunci Piticul se strecură afară din casă, urcă malul, trosnind cu potcoavele de la cisme prin dâra de gheaţă de sub garduri şi se duse la cârciumă. Aici, lumina stinsă şi uşa încuiată. Asta-l înfurie. Vreme de patru luni, cât timp ţinuse iarna, nu pusese un strop de rachiu în gură şi nici acum n-avea noroc.

— Păcat că n-am iarba fiarelor cu mine, cu un singur fir aş fi făcut să sară toate zăvoarele.

Se uită pe cer, ferindu-se să de ochii cu Luna, şi, pricepând că mai e mult până la ziuă, se hotărî să pătrundă înăuntru prin gaura cheii. Târsoaga de barbă îi atârna până aproape de genunchi. O desfăcu în două, înnodă capetele la spate şi încercă să se prelingă uşor în odaie. Strecurase capul şi mâinile, dar picioarele nu voiau să-l asculte. „Cizmele, se gândi el, au botul întors şi e greu să le trag cu mine”. Ieşi în drum, desprinse două cuie din gard şi pironi cizmele în prag. „Aşa, ca să n-aveţi chef s-o porniţi singure la plimbare şi să mă lăsaţi desculţ!” La a doua trecere, fierul îi arse tălpile goale – „poate să mi se întâmple orice pe lume, numai în lanţuri să n-ajung, că tare rece şi neprietenos e fierul!” – iar când calcă pe podelele spălate cu gaz, lunecă şi se opri în tejghea. „Bun, zise el, frecându-şi cucuiul, asta aduce noroc” şi scoase din buzunar polul de aur pe care i-l dăduse Bănică. Polul lumina ca o lampă de buzunar.

— Ah, lumânare fermecată! glăsui Piticul şi se caţără pe perete şi citi lista de preţuri.

în schimbul banului cu care venise putea să bea pe săturate sirop de zmeură, patru degete de rachiu şi să şi mănânce pe deasupra roşcove şi covrigi. „La sirop renunţ, beau izmă verde”.

Luă o sticlă din raft şi-şi turnă o măsură într-o cupă de argint - din acelea în care piticii adună roua de pe flori – şi o dădu peste cap. Sângele-i luă foc şi barba i se deznodă singură şi i se umflă pe falei ca răvăşită de vânt. „Domnule, se gândi el, bine ştiu să mai trăiască oamenii!” şi imediat înghiţi a doua măsură. O pulbere de scântei se răsuci în el şi dincolo de uşă cizmele săriră din piroane şi începură să ţopăie. Jucau singure şi jucau în draci, şi Piticul începu să râdă în hohote. Toată chestia îi plăcea la nebunie. Smulse tingirea pusă pe aragaz cu fundul în sus şi începu s-o bată cu degetele, mărunt şi repede. Şi cizmele săltau acum până la streaşină şi se izbeau în tocuri şi potcoavele ţăcăneau.

— Călcaţi-vă una pe alta pe bot, să se înmoaie pielea şi intraţi aici.

— După zece minute de trântă şi tăvăleală, ciubotele zburară înăuntru pe gaura cheii, şi pintenii cu rozetă se desprinseră de la tureatcă şi se agăţară de gleznele Piticului.

— Aşa, încălţările mele scumpe, faceţi-vă de cap! strigă el, răsturnat pe un scaun, şi pintenii îl furnicau plăcut prin călcâie.

După a treia măsură, Piticul simţi în măruntaie o foame de lup şi desfăcu o ladă să ia o roşcovă sau un biscuit. Dădu acolo şi peste patru păpuşi de turtă dulce, fete cu părul lung, curgându-le spre şolduri, zugrăvite cu roşu în obraji şi cu cingători albastre care se încheiau într-un inel cu oglindă.

— Ah, surioarelor frumoase, a venit primăvara, nu vreţi să ieşiţi la joc? Nu sunt hoţ, am pus pe masă un pol de aur!

Ele se luară de mâini şi urcară pe tejghea. Polul de aur se răsfrânse în oglinzile rotunde. Cizmele, aurite, făceau plecăciuni. Fetele se porniră să cânte şi se prinseră în horă.

— Bătuta! strigă Piticul şi-şi pocni pintenii, şi ăştia începură să zornăie ca tobele cu clopoţei şi fetele intrară într-o goană zănatică.

Pintenii sunau din ce în ce mai întârâtaţi, fetele săltau şi chiuiau, iar pe podele cizmele goneau bezmetic, izbindu-se de pereţi şi dându-se peste cap.

Piticul înălţă cupa şi strigă:

— Beau pentru dumneavoastră, doamnelor. Eu sunt Piticul straja întâi din garda Lunii. De ieri sunt în slujba lui Bănică, e singurul om care-a văzut cum vine primăvara, mi-a dat un pol de aur şi eu îl voi duce în împărăţia de cleştar. Izma verde e o sabie...

În clipa aceea, printr-o crăpătură a obloanelor pătrunse în odaie o rază de lumină. Piticul împinse sticla şi, încet, astupându-şi pintenii cu palmele, ca să nu mai sune, se strecură spre uşă. Cizmele veneau după el – pâş, pâş – şi urechile le tremurau.

— Salt înainte! comandă Piticul şi sări în gaura cheii.

Trecu printre pereţii broaştei, ferindu-se să nu ia rugină pe coate, şi sări în drum. Luna ardea învăpăiată. Speriat, Piticul ţâşni într-o parte şi intră într-un butoi de bere gol. „Dacă nu m-a văzut, mă leg să satur cu iarbă proaspătă toţi iepurii de pe malul Dunării”, îşi spuse el trăgând în nări mirosul puternic de orz, îmbibat în doagă. Şi începu să calce repede coastele butoiului, iar butoiul se desprinse de lângă perete şi se rostogoli pe drum, hodorogind, şi cizmele galopau pe de lături şi săreau de-un metru de la pământ când nimereau câte o fâşie de gheaţă, fiindcă Piticul le găurise cu cuiele smulse din gard. O bătrână, care se sculase din zori ca să meargă cu tămâie la cimitir, privi năucă toată goana asta, răsturnă jarul şi se întoarse acasă şi căzu în genunchi la icoană. Născocire neagră, avea să spună, dar de ce sunau în butoi nişte plăcuţe de alamă şi cântau doi clopoţei? Fapt este că Piticul, de bucurie că nu-l descoperise Luna la cârciumă, gonind pe coastele butoiului, bătea pintenii cât putea mai tare şi bătea în ei şi cu cupa de argint.

După vreo două sute de metri, acolo unde drumul se înclină şi cade în Dunăre, butoiul o luă ameţitor la vale – înăuntru Piticul sălta în cap şi în picioare şi se umplea de cucuie, şi se rostogoli în ape, în dreapta casei unde dormea Bănică. Piticul, dezmeticindu-se, scoase o mână afară şi-o încleşta de parmalâcul casei. Casa lunecă spre Dunăre, târând cu ea şi curtea şi şurile de paie. De frică, Piticul îi dădu drumul şi casa se retrase pe locul ei dinainte.

— Ah, zise Piticul, ieşind şi încălecând pe butoi, băiatul îmi poruncise să-i trimit un vis. Ia să-l legăn ca să-l fac să râdă prin somn!

Şi întinzând mâinile, apucă din nou parmalâcul şi trase. Casa veni cu talpa în malul apei, şi el o purtă înainte şi înapoi, de zece, de douăzeci de ori, şi sus în odaia lui, băiatul se trezi şi se uită pe fereastră. „Ce noapte, îşi spuse el, casa noastră cară apă din Dunăre şi-o varsă în brazdele de ceapă!” Deodată îl observă pe Pitic şi observă şi jocul lui. Nu spuse nimic. Deschise uşurel fereastra şi când casa mai coborî o dată la Dunăre, sări pe butoi strigând:

— Ei, Piticule, eu te plătesc şi dumneata-mi strici somnul?!

— Cizmele, strigă Piticul. Uite-le, fug. Domnule, se atârnă de

Bănică, ajută-mă, fără cizmele mele de mătase roşie, o să fiu dat afară din garda lunii.

— Le voi smulge urechile! ameninţă băiatul şi fluieră lung de trei ori şi calul de lemn veni în marginea Dunării, tremurând nerăbdător.

Bănică se aruncă în şa, Piticul se îngrămădi la spatele lui, şi calul porni la galop. Piatra suna sub copite, vântul şuiera pe la urechi. Drumul era în pantă, pe de lături valuri de iarbă tânără, Calul s-ar fi oprit să rupă o gură, dar Piticul îl simţise şi-l gâdila sub burtă cu un fir de paie, facându-l să gonească din ce în ce mai iute. Sus, în muchea dealului, intrară într-un val de negură. Lui Bănică îi păru rău că nu-şi luase şi sabia, ar fi învârtit-o o dată şi-ar fi destrămat întunericul.

— Nu mai văd drumul, spuse calul, trebuie să ne suim în înalturi…

— Mergi printre alea două şiruri de flori violete, îi spuse Piticul.

— Sunt brânduşe, răspunse calul.

— Da, aprobă Piticul, au răsărit din sămânţa pe care am ascuns-o în căptuşeala cizmelor. Azi-noapte am fost la cârciumă, am fixat cizmele în două cuie, ca să n-o ia la sănătoasa, şi-acum sămânţa curge prin găuri şi din fiecare bob creşte o floare. Trebuie să ne grăbim, n-am pus decât două degetare de sămânţă. Tu nu ştii, Bănică, şi nici tu, Calule, că cizmele mele erau cuminţi şi mă ascultau… Dar m-a-nvăţat un prieten să le cos câte două urechi de căţel şi-acuma uite ce păţesc.

— Ai ciuntit căţeii? se supără Bănică.

— Da de unde! spuse Piticul. Eram sub o foaie de lobodă când ai tăiat tu cu bunicul urechile căţeilor tăi, ca să se facă răi, şi-am cules sfârcurile din iarbă şi le-am cusut la cisme cu fir de arnică

fermecat. Din ziua aceea, dacă nu le ţin în picioare, o iau razna după iepuri.

— Păi, să căutăm prin buruienile de anul trecut, spuse calul, pe-acolo se ascund iepurii.

Cele două şiruri de brânduşe coteau la stânga, pe după un şir de plopi, şi tot se duceau, calul se scutură şi o porni la trap. Bănică se aplecase în şa şi mângâia florile cu palma.

— Domnule Pitic, sunt răcoroase şi fragede, acuma au ieşit!

— Vai de mine, o să mă pună luna la regim de pâine şi apă, un sfert de pâine ş-o cană de apă, pentru că trebuia să le semăn într-o poiană unde vin nişte fete să se scalde în izvor!

— O să te ajut să le muţi, am un căruţ, înham caii la el, şi-o să le ducem acolo. Pot să-ţi spun că degeaba am tăiat urechile căţeilor atunci, n-a ieşit nimic... sunt blânzi, toată ziua-i bâzâie musca la nări...

Dar nu isprăvi. Câinii lui apărură deodată la un cot al drumului şi săriră în pieptul calului, calul se trase înapoi şi se ridică în două picioare. Piticul căzu peste cap şi de frică se sui într-un pom şi se legă cu centura de creanga din vârf.

— Leu şi Dumitre! strigă băiatul, dar câinii, negri ca nişte lupi, se repezeau în salturi să rupă burta Calului, şi Calul, nechezând sălbatic, sărea şi bătea cu copitele.

— Nu-l mai juca, Bănică, spuse Leu gâfâind, vreau să muşc carne din el. Cu tine n-avem nimic, pe el vrem să-l pedepsim, fiindcă de două ori ne-a fărâmat cuşca în picioare.

Bănică se ridică în scări, Calul o făcu vijelios la stânga şi băiatul se aruncă fulgerător pe spinarea lui Leu şi-l apucă zdravăn de urechi. Şi ce să vezi? Sfârcurile urechilor se desprinseră şi-i rămaseră în mâini. În clipa aceea, Leu se făcu blând şi începu să se gudure.

— Ne-ai învins! strigă Dumitru şi veni şi-şi puse capul în pământ.

Bănică observă că avea urechile întregi şi-i smulse şi lui sfârcurile. Amândoi câinii începură să plângă ca proştii şi Calul veni şi suflă asupra lor şi ei nici măcar nu mârâiră. Dădeau din coadă şi aşteptau.

— Ehei, zise Bănică, acum să vă judec eu! Domnule Pitic, pofteşte jos să vezi ce palme le dau.

— Vai, strigă Piticul, alea sunt urechile cizmelor mele! Mi-aţi distrus cizmele.

— N-am făcut nimic rău, Bănică, se apără Leu. Noi doi dormeam lângă pragul casei şi aşteptam să se facă ziuă şi deodată simt că mă izbeşte o talpă în frunte şi hap, muşc, ceea ce n-am mai făcut niciodată. Simt că e urechea mea de pe vremuri. O potrivesc cu laba, se lipeşte. Îl strig pe Dumitru şi fugim de scoteam limba până prindem perechea aia de cizme şi ne luăm urechile. Cum ni le-am pus, ni s-a şi urcat sângele la cap, ne-am făcut răi. Eu i-am tras un cap în burtă lui Dumitru, el mi-a sfâşiat blana. Ne-am oprit, n-avea rost să ne mâncăm între noi. Hai să mâncăm cizmele, am zis eu.

— Aoleu, sări Piticul, nu mai primesc altele până la vara viitoare, am să umblu desculţ, ca un nenorocit!

— Nu te pripi, domnule Pitic, Dumitru n-a vrut să le mănânce, a înghiţit odată un şomoiog de vase şi nu-i mai trebuie. Nu mâncăm cizmele, mi-a zis, vreau să mănânc pisica şi calul din pridvor. Tocmai plecasem ca să trecem la fapte…

— O să pun pământ pe voi, hotărî Bănică.

— Da, stăpâne, zise Calul, spune-mi să-i omor şi să-i arunc în groapa de lut.

— Iertare! clănţăniră câinii într-un glas.

— Domnule, se rugă Piticul, întâi să ne spună unde sunt cizmele.

— Zac într-o poiată plină cu brânduşe, spuse Leu. Dumitru n-a vrut să le mănânce, dar un pic tot le-a scărmănat. Le-a luat în gură şi le-a scuturat. Şi când le-a scuturat, s-a vărsat din ele sămânţa şi au răsărit o mie de brânduşe. E acolo şi o minge de fotbal.

— Departe? întrebă Bănică.

— Lângă grajdul ăla unde am văzut noi odată nişte iepuri de casă. Bănică încalecă şi porniră prin câmpie. Negura se ridicase şi ieşea soarele. Dincolo de arături, pe izlaz, sub o perdea de salcâmi, văzură covorul de brânduşe; în mijloc, cizmele de mătase roşie, cu turetcile frânte. Piticul le luă.

— Îţi mulţumesc, îi spuse Piticul, m-ai salvat, şi, la vară, în noaptea când înfloresc sânzienele, am să vin şi am să te duc dincolo de Dunăre, unde arde focul pe comori. Iartă-i, dacă poţi, şi pe câini.

— Îndurare, stăpâne! clănţăniră din nou câinii.

— Nu, zise Bănică, am zis că vă acopăr cu pământ şi am s-o fac. Veţi săpa cu ghearele şi veţi intra sub covorul ăsta de

brânduşe. Îl luaţi în spinare şi-l duceţi acolo unde vă spune prietenul meu. Număr până la zece.

Când Bănică zise zece, amândoi câinii ţineau în spinare o postată de pământ, pe care sclipeau o mie de brânduşe violete. Piticul îşi puse cizmele, potrivi pe ele pintenii şi o porni spre Dunăre pe un fir de cărare.

— Domnule, se rugă cizma din piciorul stâng – amândouă prinseseră glas şi deveniseră arţăgoase şi pline de veselie – noi n-am vrut să te părăsim! Am văzut azi-noapte mingea aia şi voiam să jucăm fotbal. Scoate-ne din picioare, ca să nu crezi că fugim, şi o să mergem înaintea dumitale, bătând mingea.

— Lasă-le, zise Bănică, până la Dunăre o să trag şi eu câte un şut.

— Bun! aprobă Piticul şi porniră.

Cizmele de mătase jucau mingea cu şpiţul, Bănică o lovea numai cu capul, Piticul călca mândru, spălându-şi tălpile pe iarba plină de rouă, câinii, îngenunchiaţi de greutate, târau pe grumaji un petic de câmpie în care dansa primăvara, iar în urmă, ridicând frumos copitele, venea Calul de lemn; şi frâul atârna într-o parte.

DIN PARTEA AUTORULUI

Vară. Dimineaţa pe la răsăritul soarelui. Râul curge domol prin spiritul lin al câmpiei. Lanuri de floarea-soarelui galbene. Miros de cimbru, de struguri ceasla, de maghiran şi pâine proaspăt scoasă din cuptor. Mirosea vag şi a copită de cal arsă. Aseară, am pus un pripon de unşpe undiţe în otmătul de sub livadă. Scot două brănişoare şi un maimuţoi de somn. Arunc peştele în coşul de răchită, pe pat de urzici crude şi pornesc spre casă. În văgăuna albastră a cerului pâlpâie fluturi portocalii. Miroase a busuioc, duhneşte amar pelinul, clăi de grâu cât gorgoanele scânteiază fermecător. Doi arbori de pavonia, la capătul unui şir de tei stufoşi, şi-au golit mintea de orice fărâmă de inteligenţă şi stau cu frunza cufundată-n gârla unei melodii suind din ierburi.

în ograda de la capătul cărării, ascunşi de-un mal de răchită, trei copii, între cinci şi şapte ani, au tăiat un pepene cu miezul roşu pe care-l înfulecă, vorbind. Băieţii, doi, sunt numai zulufi blonzi, fata e brunetă şi cu doi dinţi de sus lipsă. Mă opresc şi ascult. Vorbele vin din camera heraldică a miracolelor.

— Aznoapte, când s-a pornit vântul, crăcuţa aia cu douăj de prune şi paişpe vrăbii a ţinut pomul pe loc. Vrăbiile aproape că şi-au rupt pliscul, acum s-au dus să doarmă-n cais…

— Piersicul de lângă podeţul de lemn s-a făcut mov la faţă când s-a scărpinat mânzul de trunchiul lui.

— În cânepa sălbatică din colţul grădinii s-au ascuns, aznoapte, o sută de iepuri…

— Noujşopt, i-a numărat bunicul.

Masa scundă, pe trei picioare, la care stau aşezaţi pe scăunele, răspândeşte o fericire nepermisă oamenilor mari. În tufele de izmă curge miere şi slavă. Nişte porumbei viorii încearcă volute florale, ovăzul sălbatic îşi sună cerceii subţiri.

— Hai să mâncăm şi-un cantalup, zice fetiţa ştirbă şi pe urmă coborâm la gârlă să ne scăldăm de treijşuna de ori.

Băiatul, plecat să scoată din beci frunctul cerut, mă zăreşte şi întreabă:

— Pe cine căutaţi dumneavoastră? Ce vreţi?

Îl salut, surâzând şi plec. Caut casa sturzilor dintr-un copac care nu mai trăieşte. Brănişoarele zvâcnesc în coş. Caut ceea ce nu voi mai găsi nicicând, şi-aş vrea să fiu cuţitul care umblă prin pepenele roşu de la masa voastră, mereu plin de grija de-a nu vă răni degetele.

FĂNUŞ NEAGU (n. 5 aprilie 1932, com. Grădiştea de Sus, jud. Brăila) – una dintre personalităţile cele mai originale ale literaturii române, membru al Academiei Române. Autor al unei opere puternice şi inconfundabile, povestitor prin vocaţie, este, înainte de toate, un prozator al vieţii. Din creaţia sa amintim: *Frumoşii nebuni ai marilor oraşe, îngerul a strigat, Punţi prăbuşite* (publicistică). *Pierdut în Balcania, Amantul Marii Doamne Dracula, Casa de la miezul nopţii. Scaunul singurătăţii, Insomnii de mătase. Vară buimacă, Caii albi din oraşul Bucureşti.*

9789736240324